

SCRIPTA HISTORICA
ISLANDORUM

DE REBUS GESTIS

VETERUM BOREALIIUM,

LATINE REDDITA

ET

APPARATU CRITICO INSTRUCTA,

CURANTE

SOCIETATE REGIA ANTIQUARIORUM
SEPTENTRIONALIIUM.

Lundskobasafn
VOLUMEN NONUM.

CONTINENS HISTORIAS HAKONIS SVERRERIS FILII,
GUTTORMI SIGURDI FILII, INGH BARDI FILII ET
HAKONIS HAKONIDÆ, USQUE AD OBITUM
SKULII DUCIS.

HAFNIÆ, 1840.

TYPIS EXCUDERAT S. L. MÖLLERUS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

LECTURE NOTES

PHYSICS 311

BY

ROBERT H. COHEN

1962

CHICAGO, ILLINOIS

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1962

PHYSICS DEPARTMENT

5712 S. UNIVERSITY AVE.

CHICAGO, ILL. 60637

**HISTORIÆ REGUM,
HAKONIS SVERRERIS FILII,
GUTTORMI SIGURDI FILII,
INGII BARDI FILII ET
HAKONIS HAKONIDÆ,
USQUE AD OBITUM SKULII DUCIS,**

EX VETERE SERMONE

LATINE REDDITÆ

ET

APPARATU CRITICO INSTRUCTÆ,

CURANTE

SOCIETATE REGIA ANTIQUARIORUM
SEPTENTRIONALIUM.

OPERA ET STUDIO

SVEINBJÖRNIS EGILSSONII,
COLLEGE SCHOLÆ BESSASTADENSIS
IN ISLANDIA.

HAFNIÆ, 1840.

TYPIS EXCUDERAT S. L. MÓLLERUS.

NONUM hocce volumen Scriptorum historicorum Islandorum primo continet historias regum Norvegicorum, Hakonis Sverreris f., Guttormi Sigurdi f. et Ingii Bardi f. Quæ ad duplicem recensionem, alteram breviorē, alteram longiorē, pertinent.

Breviorē expositionem continet codex membranēus collectionis Arnamagnæanæ, Eyrspennill dictus, notatus lit. *G*, quem in præfatione Vol. 8. breviter descripsimus, eamque breviori Sverreris historiæ, quam ad Snorrium Sturlæum auctorem doctissimus Magnussenius magna retulit specie probabilitatis, adnectit. Cum hoc membraneo collatus est cod. Skalholtensis (in eadem collectione n. 81., not. lit. *F*), qui partem historiæ omittit, desinens in priori parte capituli 18. Inserenda est hoc loco sententia Celeb. et doct. Magnussenii de harum historiarum auctore. Ea sic fere se habet:

Multa sunt, quæ probabile faciant, Snorrium Sturlæum hujus historiæ auctorem esse. In primis eo valet id, quod de Snorrio affert Hist. Sturlæorum libr. 4. cap. 21: „Snorrius jam poesi inclarescere cœpit; Hakonem dynastam carmine laudavit, pro quo dynasta „vicissim munera, gladium, clypeum, lorica, remisit. „Quam rem Manius his versibus celebravit:

„Snorrio princeps munificus
„ingentia munera misit;
„concessit liberaliter dynasta
„celeberrimo res eximias viro.

„Accepit, uti diximus, vir ille
 „generosus nobili a principe
 „munus, gladium atque loricam
 „cum clypeo. Id poeta comperit.

„Dynasta Snorrium per literas hortatus est, ut in Nor-
 „vegiam trajiceret, magno ab se honore affectum iri
 „pollicitus. Ad quam rem cum animus Snorrii magno-
 „pere inclinaret, hanc tamen profectioem, mortuo
 „circa id tempus dynasta, per aliquot annos distulit,
 „ita tamen, ut opportuno tempore eam perficere
 „in animo haberet”. Item ejusdem Hist. cap. 22:
 „Snorrius Sturlæus peregre profectus in Norvegiam
 „venit, quo tempore rex Hakon et Skulius dynasta im-
 „perium jam capessiverant; et ab dynasta amicissime
 „exceptus, ejus hospitio usus est. Apud quem cum
 „hiemem egisset, æstate proxime sequenti orientem
 „versus in Gothiam profectus est ad prætorem Aske-
 „lem et dominam Kristinam, quam dynasta Hakon Ga-
 „lenus in matrimonio habuerat. De qua cum carmen,
 „Andvakam dictum, in gratiam Hakonis dynastæ ejus-
 „que rogatu, composuisset, liberaliter ab ea exceptus,
 „amplisque donatus muneribus est. Dedit illi ea ve-
 „xillum, quod Eiriko Knuti filio, regi Svionum, fuerat,
 „quoque usus erat in prælio Geitisheimensi, in quo re-
 „gem Sörkverem prostraverat. Proximo autumno ad
 „Skulium dynastam reversus, ibidem alteram hiemem
 „magno habitus honore transegit”.

Oportere Snorrium, qui nunquam in Norvegiam
 venisset, antequam carmen laudatorium de Hakone dy-
 nasta componere posset, hujus vitæ exactam habuisse
 notitiam, per se patet. Ipse, Oddii apud Jonem Lopti
 filium educatus, historicaque lectione a puero imbutus,
 cum libris conscribendis inclaruisset, ea quæ cognita
 habuit, ad vitam Hakonis dynastæ pertinentia, haud

dubie literis mandavit, ita, ut historiæ regum Norvegorum, jam tum ab ipso inchoatæ, appendicis loco adjici possent. Quas res ex diversis Islandis, qui Norvegiam viserant, facile cognoscere potuit, v. c. ex episcopo Gudmundo Arii filio, apud regem Hakonem Sverridem versato, huic ipsique per aliquot annos Snorrio amicissimo.

Huic Historiæ, quæ in annum 1210, pace toti Norvegiæ reddita, rebus ab Hakone dynasta gestis ad finem perductis, desinat, haud dubie coronis imposita est in Islandia anno 1211. Hoc aut sequenti anno Snorrium carmen (forte et historiam ab se compositam) dynastæ misisse, muneraque ab eo missa accepisse anno 1213, vero est simile. Itaque proximo anno in Norvegiam trajicere dynastamque convenire statuit; quo anno 1214 mortuo, consilium profectionis omisit. Hanc de Hakone Galeno historiam, quam Snorrius (unacum carmine encomiastico) aut ad dynastam miserat, aut ipse coram allaturus erat, codice Eyrspenile contineri putamus, eandemque copiosioribus narrationibus virorum peritorum, qui uberiolem habuerunt rerum notitiam, a Snorrio auctam esse, vero non est absimile; nam auctam postea fuisse, concludi posse videtur tum ex codice Skalholtensi, tum ex fragmento membraneo nuper reperto. Conjicimus autem, eandem, post mortem Hakonis Galeni, dominæ Kristinæ, reginæ Margaretæ ex sorore nepti, Hakonis dynastæ quondam uxori, destinatum traditamque fuisse. Nimirum hæc de tribus Norvegiæ regibus historia copiosa est in rebus gestis laudati dynastæ enarrandis et describendis, pleraque omittens, quæ ipsius aut reginæ Margaretæ honorem imminuere possent, quanquam jam tum sermone inter Norvegos vulgata posteaque memoriæ tradita.

Longiorem expositionem integram tantum exhibet versio danica historiæ regum Norvegicorum, a sacerdote Petro Clausenio Undalino concinnata 1599, edita Havn. 1633. Quæ versio secundum vetustum aliquod islandicum aut norvegicum autographum confecta sit, nec ne, cum diu in incerto fuerit, omnem dubitationem exemerunt reperta nuper in collectione Arnamagnæana tria vetusta fragmenta, ad prolixiorem historiam Hakonis, Guttormi et Ingii pertinentia, nempe:

a) folium membraneum, forma 4., vetustate ferme detritum, oblitteratum et atra nigritie obfuscatum, omnem pæne lectionem, nisi summa adhibita opera, refugiens. Hoc folium, finem exhibens historiæ Sverreris, idem est, quod in præfatione Vol. 8. notatum est n. 14.

b) integrum folium membr., forma 4. In adjecta schedula sanotavit A. Magnæus, hæc duo folia in Norvegia reperta esse, quorum prius ad historiam Sverreris, posterius ad appendicem ejusdem historiæ pertinere, et cum versione danica (i. e. Undalini) admodum concordare.

c) duo folia ex cod. membr. formæ 4., forte sec. 13. exarato, multis locis omnem fere lectionem repuentia; hic fere semper *þ* pro *ð*, *e* pro *æ* adhibetur. Quæ tria fragmenta ad historiam a Petro Clausenio Undalino in sermonem danicum conversam pertinuisse tam dubio caret, quam quod interpretes voces quasdam lectu aut intellectu difficiliiores partim omisit, partim minus accurate reddidit.

Hanc longiorem expositionem Snorrio quoque Sturlæo deberi celeb. F. Magnusenius, eamque pro tertia historiæ editione, prioribus auctiore et emendatiore, habet, hæc adnotans: Post mortem Hakonis Galeni, qua cognita Snorrius a profectioe in Norvegiam re-

tractus fuerat, de continuanda historia ejus haud admodum cogitasse videtur. Anno autem 1217 fama in Islandiam perlata, obiisse regem Ingium, hujusque fratrem Skulium dynastam, poseos et historiae studiosis amicissimum, maximas res in Norvegia consecutum, Snorrius ad peregrinationem jam antea diu cogitatum stimulatus est. Proxima igitur hieme breviorē historiam haud dubie auxit, et ad mortem regis Ingii, susceptamque a Skulio dynastae dignitatem anno 1217 continuavit. Æstate anni 1218 in Norvegiam profectus Skulio dynastae opus suum historicum, ut putamus, coram obtulit. Ex quo intelligi potest, „Snorrium ab dynasta amicissime exceptum esse”. Mansit apud Skulium duas hiemes, ab eoque et rege Hakone pincernae ministerio ornatus est (Hist. Sturl. lib. 4. cap. 25); quo temporis spatio emendandi augendique operis, ipso praecunte dynasta, opportunitas fuit. Duo in Skulium carmina composuit, praemiumque horum (forte et historiae), praeter hibernum hospitium, bonam navem mercatoriam et quindecim insuper amplissima munera consecutus est (ibid. lib. 4. cap. 26).

Una praecipue res facit, ut ad hanc potissimum sententiam inclinemus, quod in breviori historia sceml tantum, atque parva in re, mentio Skulii fiat; cum longior historia in eo commemorando prolixa sit. Genealogiae fratrum Hakonis dynastae, regis Ingii et Skulii, hic multis verbis ac diligenter recensentur; electio regis Ingii exacte describitur, hujusque generis nobilitas et antiquitas regiaeque jus dignitatis inculcatur; memoratur non uno loco educatio Skulii, res in praelio Nidrosiensi gestae, fortuna in obsidione arcis Bergensis, ejusdem praefectura Sogniensis, aedificatio navium, praecleara fortitudo in praelio Strindensi, caedes Pauli aulae magistri ab eo commissa, concessa

dynastæ militumque et aulicorum præfecti dignitas, curaque sollicita in efferendo condendoque funere regis Ingii. Quæ omnia eo spectare videntur, ut hæreditarium Skulii jus in bona regis Ingii demonstretur; quo jure ille postea fisis, regnum Norvegiæ fati adversantibus postulavit. Sic illa prolixior historia in annum 1217, qui proximus fuit ante Snorrii in Norvegiam adventum, desinit.

Secundo continetur hoc volumine historia Hakonis senioris, Norvegiæ regis, conscripta a prætore Sturla Thordi filio, fratre ex nepote Snorrii Sturlæi, nato 1214, denato 30. Jul. 1284. Hanc autem historiam absolutam esse anno 1265, sequitur ex ipsius historiæ capite 275. Cujus edendæ subsidia sunt sequentia:

1) Codex membraneus, fundamenti loco positus (not. lit. *A*), Frisianus dictus ex possessore, viro nobili Ottone Frisio (circa medium sec. 17), in collectione Arnæmagnæana asservatus sub n. 45, forma maxima. Etsi hunc codicem manus egregia, bonaque plerumque orthographia et dictio commendat, tamen multis mendis laborat, neque nisi pro satis correctâ epitome vetustioris et prolixioris historiæ haberi potest; asservavit tamen in cap. 207 sectionem memorabilem, a ceteris omnibus codicibus omissam. Cum difficile sit judicare, in Norvegiane an Islandia exaratus sit, eum e Norvegia allatum esse probabile faciunt variæ adscriptiones, lingua recentiori Norvegica, qualis sec. 15. eo regno invaluit.

2) Cod. Flatoensis (*B*) multis locis prolixioris et copiosioris argumenti, continet hanc historiam columnis 659—750, anno circiter 1390 exaratam.

3) Cod. Skalholtensis (*F*), qui sæpissime cum cod. Flatoensi consentit.

4) Eyrspennill (*G*), qui continet brevem et imper-

fectam hujus historiae epitomen, quibusdam tamen locis codice *A* locupletior.

5) Cod. chartaceus, n. 42, forma maxima, not. lit. *H*, qui brevissimam continet hujus historiae epitomen, ab Asgeire Jonæo, historiographi Th. Torfæi librario exaratus secundum cod. membr., a Torfæo Gullin-skinnam appellatum.

Præterea collata sunt novem vetusta fragmenta membranæ, nunquam antea edita aut adhibita, numeris 1—9 insignita. Ex quibus 1., 3., 4., 5., 8., 9., exarata videntur vergente sec. 14.; n. 2. ineunte sec. 15; n. 6., unum folium, sec. 14. v. 15., sæpe *a* duplex pro *á*, *eo* pro *jo*, figuram literæ *r* similem literæ *z*, *æ* pro *e* exhibet; adscripsit A. Magnæus „ex Ostfjordis (Islandiæ) 1711”. N. 7., unum folium, forma 4., sec. 14., regulari *ð* plurimum abstinens; A. Magnæus in adjecta schedula annotavit, videri sibi hoc folium ad cod. academicum, a Th. Torfæo Gullin-skinnam appellatum, pertinere.

**HISTORIA DE HAKONE SVERRERIS FILIO,
GUTTORMO SIGURDI FILIO
ET INGIO BARDI FILIO.**

De initiis imperii Hakonis Sverreris filii.

ÆSTATE, illud ipsum ver, quo rex Sverrer obiit, proxime insequenti, Hakon filius ejus comitiis Eyrensibus in Thrandheimō rex creatus est, suffragantibus omnibus principibus, qui regi Sverreri, patri ejus, operam dederant¹. Ante non multo obierat Sigurdus Lavardus, regis Sverreris filius, relicto gnato, cui Guthormo nomen. ²Ubi vero rex Ingius cognovit, regem Sverrerem, obsidione arcis, uti supra scriptum, ad exitum perducta, e Vika discessisse, in Vikam concessit, ibique moratus est, donec nuntius de morte regis Sverreris ad eum perlatus est. Tunc Bagli, comparatis denuo navibus, magnum nacti sunt militum numerum, Bergas, uti superiori tempore consverant, petere cogitantes³. Quo cum rumor⁴ pervenisset, Sigurdus, cognatus regius⁵, ei oppido præfectus, cognito adventu Baglorum,

¹) qui opibus multum valebant, *ad. F.* ²) Rege Sverrere, ut supra demonstratum, arcem obsidente, Ingius rex creatus erat, et in Uplandis se continebat, *ad. F.* ³) sed ventis incommodis diutius eodem loco detinebantur, *ad. F.* ⁴) de protectione Baglorum, *ad. F.* ⁵) qui sororem regis Sverreris in matrimonio habuit, matre natus Helga, regis Sigurdi filia, *ad. F.*

magno eum numero copiarum¹ illis occurrit. Quos præ Jadare assecutus, expulsos omnibus navibus atque pecuniis exiit, Ingio in Vikam refugiente, indeque in Uplanda concedente. Qui eum per æstatem in (lacu) Mjörso se contineret, suorum insidiis oppressus est. Nam auctore Gunnare, cognomine Lesta, quem Ingins loco sibi proximo multisque beneficiis ornaverat, a colonis interfectus est in insula saneta, quæ in Mjörso est. Quo facto tota factione dilapsa, complures² e regno profugerunt, aliis in Daniam, aliis in terras remotiores concedentibus. Regina Margareta, quam rex Sverrer in matrimonio habuerat, post mortem mariti in Gothiam profecta est, abducta secum filia sua ex rege Sverrere Kristina, multisque, quæ regi fuerant, ablatis rebus pretiosis³. Eodem vere⁴ rex Hakon orientem versus in Vikam profectus, ibi multum æstatis consumsit; misit ad omnes episcopos, qui regi Svvereri fuerant iniuriosi, ut ad se venirent, et, quemadmodum rex Sverrer moriens præcepisset, secum in gratiam redirent. Misit quoque, qui sororem Kristinam adducerent, quam missi ab invita regina abstraxerunt⁵. Eadem ætate episcopi ad sedes episcopales reversi sunt, in intimam regis amicitiam recepti. Rex Hakon autumnio proxime sequenti Bergas se contulit, ibique hiemem transegit,⁶) magno jam erga se civium favore. Gudmundus Arii filius, episcopus quadrantis Islandiæ borealis electus, eodem autumnio ex Islandia in Norvegiam peruenit, qui ab rege liberaliter⁶ exceptus et ali-

¹) multisque ac magnis navibus, *ad. F.* ²) criminibus maxime obnoxii, *ad. F.* ³) ibique se verno tempore continuit, *ad. F.* ⁴) eadem ætate, *F.* ⁵) receptæque curam habuit, *ad. F.* ⁶) comiter, *F.*

^{*)} vide cap. 3, not. *).

quantum temporis apud eum commoratus, semper exinde [regi se amicissimam præbuit¹. Sacerdos Einar alteram regis Sverreris filiam, sororem regis Hakonis, in matrimonio habuit, præfecturaque Rogalandiæ fungebatur, vir summæ auctoritatis, regique Hakoni in primis carus. Præter hunc multi principes viri factionem Birkibeinum ornabant: Hakon Galinus, Petrus Stey- per, Sigurdus cognatus regius, Roar, regius cognatus, Eyvindus, affinis sacerdotis, compluresque alii viri, [cum generis nobilitate, tum honoribus illustres².

De Erlingo Steinveggo.

2. Vir quidam, nomine Erlingus Steinveg- gus (paries lapideus), filius regis Magni Erlin- gidæ appellatus, custodia in Vindlandia³ teneba- tur, turri quadam ibidem inclusus. Hinc ope mulieris Vendicæ, Margaretæ, sequenti ratione liberatus est: dissectas vestes suas in copulam collegerunt, qua ille deligatus ex fenestra turris per parietem lapideum se demisit; cum vero copula ad solum non pertineret, ipse decidit (se dejecit) tam gravi casu, ut coxa oblideretur; sed opacæ noctis beneficio effugit et in Daniam pervenit; ex quo tempore dictus est Erlingus Steinveggus. Æstate, qua rex Hakon se in Vika continebat, Erlingus Steinveggus Skanoram de- latus Norvegis geuus suum aperuit; cujus parti- bus cum se multi adjuncturos pollicerentur, ne- gavit se factionem adversus regem Hakonem excitaturum, ejusve in regno, dum rex Norve- giæ esset, turbas moturum. Itaque inde Erlin- gus Havniam se contulit, ibique hiemem trans- egit.

¹) ab rege magni æstimatus est, F. ²) nobiles, F. ³) *Vind- landi*] sic F; *Vinlandi* (i. e. *Vinnlandi* = *Vindlandi*), id., G.

Mors regis Hakonis Sverreris filii.

3. Proximo rex Hakon autumno Bergas concessit, ubi hiemem transegit. *) Insequenti æstate in Vikam se contulit, proximoque autumnō Bergas profectus, ibi hibernam mansionem præparavit. Eodem autumnō Erlingus Skanoram pervenit; tumque regina Margareta ab Gothia Bergas venit, ibique hiemem consumsit; inter quam et regem Hakonem graviore crumpere similitates cœperunt. Insequenti hieme, festo jolensi, rex Hakon morbo tam vehementi correptus est, ut sui compos non esset; quare se in arcem deportari jussit, ubi cum brevi tempore jacuerat, mortuus est, octavo die festi jolensis. Sepultus est in æde Christi; cujus sepulturæ cives admodum mœsti adstiterunt: fuit enim apud omnes gratosus, facilis et modesti ingenii, aulicæ elegantiæ morumque probitatis studiosus, adversa non solum fortiter tulit, sed et vicit feliciter, [uti antea scriptum est, eum perpetuo pro tutela Birkibeinum habitum esse¹. Fuere qui reginæ Margaretæ imputarent, quod aliquem mercede conduxisset, qui regem potu venenato opprimeret. Hunc hominem Birkibeines comprehenderunt, eique hoc crimen intulerunt. Qui cum infitias iret, et excusationem pollicretur, res in eum locum deducta est, ut se ad gestandum ferrum jejunio præpararet; quo satis fortiter gestato, detecta manus fœda candentis ferri vestigia ostendit. Quam ob rem extra sinum Bergensem deportatus, ibique submersus est.

¹) qualem supra demonstravimus regem Sverrerem fuisse; nam, siquando ipse non adfuit, quo loco se continebat, ibi versari salutem Birkibeinorum vulgo existimabant, *F.*

*) Hoc verum non est, nam Nidarosi hanc hiemem transegit; vide fragmenta et initium Historiæ Hakonis Hakonidæ.

Guttormus Sigurdi filius rex creatus.

4. Eodem vere¹ Birkibeini regem² creaverunt Guttormum Sigurdi Lavardi filium, tum parvo natu, factionis antesignanis Hakone Galine, regis Sverrickis ex sorore nepote, et Petro Steypere, qui idem nepos ex sorore regis Sverrickis Ingi-bjargani, regis Magni filiam, tunc in matrimonio habuit. Hi quoque³ factionis socii erant: Sigurdus, regis cognatus, Eyvindus, affinis sacerdotis, Einar, affinis regis, Roar, regis cognatus, multique alii nobiles⁴ viri. Quibus cognitis rebus, qui superiori tempore secuti Baglos fuerant, sibi a Birkibeinis metuentes, in Daniam profugerunt. Thorleivus Skalpus et filii Önundi Lunni⁵, Oddus Ranus⁶ et Arnbjörn Troll Havniam ad Erlingum Steinveggum pervenerunt. Tum eo loco instaurata factio, multis, qui antea secuti Baglos fuerant, ad eos confluentibus; quo facto, missis in Vikam nuntiis, amicos Alaborgum tempore jejunii evocarunt. Advenere ab Norvegia Reidar Legatus⁷, Sölvius Disæ filius, Philippus de Veggino. [Eodem magnum adduxerant celocium numerum⁸. Delatis in Vikam omnes incolæ se subjecerunt. Sic [ab oriente⁹ Osloam contendunt, ubi præsens aderat Nicolaus episcopus. Ab hoc Erlingus petiit, ut tentamen institueret [probandi generis paterni; sed noluit episcopus, contendens¹⁰, ut ferrum Borgæ gestaret. Quare Erlingus Borgam se contulit, ibique se ad gestandum ferrum jejunio præparavit. Tum quoque præsens Nicolaus episcopus, cum

¹) eadem æstate, *F.* ²) Bergis, *ad. F.* ³) principes, *ad. F.*
⁴) potentes, *F.* ⁵) Linni, *F.* ⁶) Runnus, *F.* ⁷) filius Jonis Drotningæ (reginæ), *ad. F.* ⁸) Inde cum classe celocium iter ingressi sunt, *F.* ⁹) orientem versus, *F.* ¹⁰) Osloæ: tum tribunis militum pro Erlingo intercedentibus factum est, ut præciperet episcopus, *F.*

Erlingus in eo esset, ut ferrum tolleret¹, gestari ferrum vetuit: i Tunsbergum, ibique ferrum gesta, eo enim adierit Danorum rex, qui ferri gestandi arbiter esto. Inde Tunsbergum concedens Erlingus adventum Danorum regis expectavit. Convenerat inter Nicolaum episcopum et regem Danorum, ut hic in Norvegiam proficisceretur, secum adducens Philippum Simonis Karidæ filium, nepotem ex sorore regis Ingii Haraldii filii, Nicolao episcopo cognatum². Insequenti vere, ante vigiliam festi Botolphi, Valdaniar Danorum rex Tunsbergum venit, naves amplius trecentas et sexaginta adducens, iter pacate faciens. Hic Erlingus, eum iterum se jejunio ad gestandum ferrum præparavisset, ferrum rite et fortiter tulit, episcopo et rege probationis arbitris. Ubi detegenda erat manus, rex Danorum ædem armatis circumdedit, unde apparebat, quæ Erlingum mansura sors esset, si illæsus iudicatus non foret³. Eodem die ab rege Danorum convivio adhibitus, navibusque triginta quinque, plene instructis⁴, donatus est. Postero mane eoneio⁵ classico advocata; sed antequam comitia haberentur, Nicolaus episcopus amicorum intercessione propriaque opera usus effecerat, ut Philippus cognatus suus dynasta crearetur, se eos omnibus opibus sublevaturum pollicitus. Tunc Erlingus rex creatus⁶; quo facto rex Danorum in Daniam reversus est⁷. Hi in verba Erlingi jurarunt: Arubjörn, filius Jonis Goti filii, Helgius Birgeris filius, Asbjörn

¹) acciperet, *F.* ²) quem pro rege commendarent, *ad. F.* ³) sed tentamen bono successu sustinuit, *ad. F.* ⁴) eo convivio, *ad. F.* ⁵) comitia Hogensia, *F.* ⁶) qui iisdem comitiis Philippum titulo dynastæ ornavit, *ad. F.* ⁷) populus vero ad regem Erlingum confluit, ejusque ministeriis se addixit, *ad. F.*

Koppus¹, Gyrdus Beinteinis², Guttormus Thvarius³, Ormus Longus, Thordus Dokka, Benedictus ab Gumaneso, Simon Kyr, Kolbjörn Rufus, Gyrdus Skjalgius, qui magnum adduxerant militum⁴ numerum. Post vigiliam festi Johannis Baptistæ⁵ comitia Borgensia habuerunt, in quibus Erlingus rex, Philippus dynasta creati sunt. ⁶Omnes Birkibeini ex Vika aufugerunt, aliis in Thrandheimum, aliis Bergas concedentibus⁷. Eadem æstate in Thrandheimo obiit rex Guthormus. Hinc Birkibeini comitia Eyrensia indixerunt, quibus interfuit Thoror archiepiscopus, plurimaque pars virorum prudentissimorum ex Thrandorum communi. Hic de rege eligendo disputatum. Tunc Hakon Galin uxorem duxerat dominam Kristinam, renuente archiepiscopo. Quare, cum plerique⁸ colonorum creare eum regem vellet, contra dicente episcopo, ratio haberi cœpta Sigurdi, regii cognati, nepotis ex filia regis Sigurdi Haraldi filii, nec non Petri Steyperis, regis Syverris ex sorore nepotis. Ingio nomen fuit filio Cecilie, regis filie, fratri Hakonis Galinis, gnato Bardi Guttormi filii, tunc in emporio versanti; qui cum genere Thrandheimicus esset, plebes eum regem optavit, archiepiscopo, quocum antea fuerat versatus, consentiente, unde factum est, ut Ingius rex crearetur. Cum vero tenera esset ætate, et ducendi exercitus imperitus, magnaque esset⁹ curandi imperii difficultas, auctores fuere milites, ut Ingius Hakoni titulum

¹) Kantifa, *F.* ²) *om. F.* ³) Thrimus, *F.* ⁴) splendide armorum, *ad. F.* ⁵) Borgam trajecerunt ibique, *ad. F.* ⁶) Posthæ Tunsbergum reveeti sunt, quo cognito, *ad. F.* ⁷) Birkibeini vero, cognito, classem Danorum in Vika esse, qui Bergis agebant, in Thrandheimum se contulerunt, ibique per æstatem morati sunt, *ad. F.* ⁸) militum et, *add. F.* ⁹) tam turbulento rerum statu, *add. F.*

dynastæ daret, quod et factum est. Post vigiliam festi Sti. Olavi Erlingus [cum omnibus copiis Tunsbergo profectus, cursum boream versus secundum litora contendit, triginta quinque naves ducens¹; expensa in sumtus bellicos regiaeque vectigalia exigentes, iter lentius fecerunt. Bergas delati Birkibeinos in arce deprehendunt, Dagfinnum, Thorgrimum de Ljaneso, Thordum Brasium² et ad ducentos quadraginta milites. Bagli ingressi oppidum arcem petierunt, et adversarios telis aliquamdiu oppugnarunt. Tum Erlingus Steinveggus suis: nolite cos telis petere, omnes enim nostrarum sunt partium. Bagli perpetuo in navibus, partim ad ancoras, partim exadversus ad pontem³ Monachorum pernoctabant, quotidie vero in oppido se continebant, continenter ad arcem subierunt, telaque alteri in alteros coniecerunt, multis vulneratis, paucis cadentibus. Aliquo die rex Erlingus ac sui, aliquot celocibus Holmum advecti, ad pontes Episcopi⁴ appulerunt, et navibus egressi ad ædem Christi successerunt. Quos Birkibeines conspicati, obviam progressi⁵ tam acrem in Baglos impetum fecerunt, ut repulsi cederent. Hic Erlingus cum parte suorum in mare se præcipitavit, alii ceciderunt, alii naves assecuti sunt⁶. Qui naves assecuti quærent ab Erlingo, an etiam tunc [suarum partium essent⁷? quod rex ita esse confirmavit. Paulo post Bagli, relicto oppido, boream versus secundum litora cursum contenderunt, constitutisque provinciarum præfectis,

¹) rex et Philippus dynasta et episcopus Nicolaus cum omnibus copiis ex Tunsbergo profecti sunt, 35 naves ducentes, *F.* ²) Bragium, *F.* ³) pontes, *F.* ⁴) pontem regium, *F.* ⁵) invicem tela miserunt; quorum paucitate visa Birkibeines incurrentes, *add. F.* ⁶) extractique in naves ad suos se receperunt, *add. F.* ⁷) regiarum partium essent castellani, *F.*

in fretum Rugsundum penetrarunt, ubi pæne tres hebdomadas¹ commorati sunt. Hic episcopus Nicolaus mercedes ex prædiis suis exegit; ibidem magna ad eos copia commeatus subvecta; advenere ad exercitum Lodin rusticus ab Leyknio², Nicolaus Botolvi et Kaurlungus, frater ejus, Endridius Hegrius, Kalvus ab Hornyne³. Tum fama cognoscunt, Birkibeines creasse regem dynastamque, [et a borea magnis cum copiis iter parare; quam ob rem Bagli⁴ Bergas reversi naves in sinu Laxarvogo constituerunt. Habuit secum episcopus virum natione Germanum, qui se rationem ballistæ conficiendæ callere prædicabat, eaque arte multas arces diruisse: [atque si minus hanc perfringere potuero, inquit, me ballistæ impositum ad arcem versus contorquente⁵. Mox ligna ad arcem comportata, ballistaque strui cœpta. Hic autumnus manganæ (ballistæ) appellatus. Tum fama per speculatores allata, visas a borea per Stavaffjordum ferri naves Birkibeinum, præfecti navium classico convocati, singulorumque sententiæ exquisitæ. Regi placuit, ut⁶ exspectarent, præliumque cum Birkibeinis committerent⁷. Ad quæ episcopus: si vis, rex! hoc loco adversus Birkibeinos⁸ pugnare, haud erit, credo, quod sæpius prospicias his militibus, qui jam sequuntur te. Mea sententia est, ut quam celerrime iter comparemus, sublatisque velis orientem versus in Vikam navigemus; ibi adversus Birkibeinos, si nos eodem insequentur, pugnabimus. Hæc sententia valuit. Episcopus confestim

¹) noctes, *F.* ²) Lykkis, *F.* ³) Hornis, *F.* ⁴) Auctores fuere rex ac Nicolaus, ut Bergas reversi arcem expugnarent; itaque cursu meridiem versus reflexo, *add. F.* ⁵) *ab signo* [*om. F.* ⁶) eo loco, *add. F.* ⁷) cui sententiæ plures calculum addiderunt, *add. F.* ⁸) castella maritima (*i. e. ingentes naves bellicas*) Birkibeinorum, *F.*

refixis navis suæ tentoriis e sidu egressus est, ceteris, uti quisque paratus erat, sequentibus; noctu interdumque iter contenderunt, donec Tunsbergum pervenerunt, unde episcopus Osloam se contulit. Birkibeini paulo post discessum Baglorum Bergas venerunt¹, ibique aliquantum temporis commorati, boream versus in Thrandheimum reversi sunt, ubi hiemem transegerunt. Bagli in Vika se continebant, sed utriusque factionis milites Uplanda tenuere.

De recensu præfectorum.

5. Fuere in Uplandis ex factione Birkibeinorum Ulvus Hanius, Haraldus Kesia², Gudlekus Flotbytta, et adhuc plures militum tribuni; ex Baglis Thoraldius Ogæ³ filius, Gudlekus Skredungus; in Ringariko Benedictus ab Gumaueso: in Valdreso Jon Gridmannus⁴; hi eadem hieme Narvium Spiot cum magna suorum multitudine prostraverunt, nonnullis fuga elabentibus⁵. Sequenti vere post festum paschale Erlingus celoces omnesque actuarias ab se dimisit, præfectis Arnhjorne Jonis, Nicolao Botolvi, Lodine Stalario, Gyrdø Bentevis, Atlio Gridkona. Hi naves duodeviginti habuerunt, Bergasque petitori cursum properabant. Fjölbyrjam advecti cognoscunt Enarem regis affinem cum cohorte Stavangri versari, nihilque de adventu suo rescivisse; quare eo cursum vertunt, et hoc eodem die Jadare prænavigato circa meridiem ad oppidum tendunt. Quorum adventu per speculatores

¹) hi magnum quidem habuerunt copiarum numerum navesque prægrandes, sed hiemali tempore a persequendis adversariis prohibiti, *add. F.* ²) Kerra, *F.* ³) Gugæ, *F.* ⁴) Nîger, *F.* ⁵) et in Sognum fuga descendentes; eadem hieme utriusque crebras mutuo aggressiones et insectationes agitabant, et alteri alterius partis milites opprimere studebant. Rex Erlingus hæc hieme Tunsbergi se continebat, *add. F.*

cognito, Enar, qui conventum pacificatorium agebat, adversarios non tam eeleriter adfore ratus, conspectis navibus, in ædem Svithni eum suis profugit et in turrim adscendit. Bagli, effraeta æde, Enari pacem obtulerunt; [quare hic in ædem ingressus cum suis¹, ad scrinium Svithni iurandum dixit, se nunquam adversus regem Erlingum staturum. Quo facto eum eum ex æde produxerant, centuriones datam vitæ conditionem servare voluerunt, sed valuit militum auctoritas, hique eum occiderunt; [præter hunc quatuor viri in æde sunt interfecti². Hoc loco Bagli magna commeatus copia, ab Enare per Rogalandum coacta³ potiti, Tunsbergum reverterunt.

De Birkibeinis et Baglis.

6. Birkibeini, imperatis per septentrionales regni partes copiis et commeatibus, eodem vere cum copiis bene magnis austrum versus Bergas profecti sunt, indeque orientem versus in Vikam contenderunt. Petrus Steyper provinciam, quam antea Enar tenuerat, administrandam suscepit, eique Anium, suum ex sorore nepotem, præfecit; ipse orientem versus cum rege profectus est. Bagli Tunsbergi commorantes naves suas comparaverant, in regni partes boreales profecturi; sed eognito itinere Birkibeinorum, placuit episcopo Nicolao, ut meridiem versus in Daniam eederent⁴. Quo capto consilio, in Hallandiam navigant, [aliquantum temporis in Viska commorantur⁵. Birkibeini Tunsbergum delati, habitis comitiis Hogensibus, Ingium regem, Hakonem dynastam salutarunt, Vikam sibi subjece-

¹) tandem factum est, ut ex turri descenderent et sacrarium intrarent, *F.* ²) quatuor ex contubernalibus ejus, qui ex æde extracti fuerant, interfecti, pax ad quinquaginta viris donata, *F.* ³) magnaue pecuniæ summa, quæ Birkibeinis et oppidanis erat, *add. F.* ⁴) neque eum impari numero confliherent, *add. F.* ⁵) *om. F.*

runt, præfectos provinciis præfecerunt. Trajecerunt Borgam, comitiaque Borgensia habuerunt; hic quoque Ingium regem, Hakonem dynastam renuntiarunt, quo facto Tunsbergum reverterunt. Quibus rebus cognitis, Philippus dynasta boream versus in Vikam se contulit, comitatus Arnbjorne¹, Philippo ab Vegine, Reidare², Nicolao Botolvi, Atlio Gridkona, Helgio Garna³; hi viginti naves habuerunt. Rex cum parte copiarum remansit; episcopus Nicolaus meridiem versus Havniam profectus erat. Bagli cursum boream versus quam celerrime contenderunt, adversarios ex improvise oppressuri; ut vero in (fretum) Havstensundum pervenerunt, [supervenit mercatoria grandior et fretum illico enavigavit. Quare Bagli graviter commoti, cum intelligerent famam se Tunsbergum anteveruisse, ad Hafsteinsunda cursum reflexerunt, moxque⁴ cum omnibus copiis ad sinum Limieum trajecerunt, ibique multum æstatis Alaborgæ consumserunt. Eodem episcopus Nicolaus advenit⁵; tum in fretum Ogosundum a boreali plaga Kongelæ pervecti, in terram eo loco esse eenderunt, remissis in Hallandiam navibus cum Lodine Stallario, Halbjorne Trollo et ad ducentis quadraginta viris, qui meridiem versus reveci naves in Nizio subduxerunt.

¹) Jonis filio, *add. F.* ²) legato, *add. F.* ³) Birgeris filio, *F.*

⁴) Hic, cognito, Birkibeinos ab orientali parte sinus non versari, noctem exspectarunt, ut sinum transnavigarent. Tum mercatoria quædam a meridie adveeta fretum ingreditur. Bagli somno quasi excusso impetum in hanc fieri jubent, sed mercatoria enavigato freto sinum percurrit; unde Bagli, certi, famam de se Tunsbergum præcucurrisse, magna usi celeritate mercatoriam persequuntur. Quæ cum jam tum Brimsteinum prænavigaret, Bagli, insectationem frustra esse intelligentes, in Havstensunda remearunt, indeque in Vikam ad regem reverterunt. Paulo post, *F.* ⁵) Hic classarii, moræ impatientes, in Vikam revertantur, *add. F.*

runt; quo et episcopus Nicolaus delatus, relicta (navi sua) Bokaskreppa, pedestri itinere ab oriente in Vikam remeavit. Hunc multi Baglorum comitabantur, alii litora minoribus vecti celocibus legebant; insequenti autumno Borgam universi convenerunt. Naves suas in lacum Mjors subvexerunt, inde boream versus per Heidmarkam contenderunt. Ut Hamarem parvum adpropinquabant, Oddus Tanus occisus est, auctore cædis Gudleko Flotbytta¹. Inde Bagli Montem transcenderunt et in Updalum descenderunt, mox in Orkadalum indeque in Emporium pervenerunt. Nonnullæ Baglorum cohortes ex Uplandis in Hardangrum descenderunt, his centurionibus, Sörkvere Snapo, Simone Oxio, Erlingo Skamalso, Hallio Lada, Ogmundo Ekilando², qui triginta milites habuerunt. Hi Erlingum Birkibeinem occiderunt; [occiderunt et Thorkelem Crassum apud Avaldsnesum cum viginti quinque viris³, quo facto in Uplanda recesserunt. Bagli vero, qui in Emporium pervenerant, nullo resistente, ibi aliquandiu morabantur. Interea comitia Eyrensia indixerunt, quibus pauci incolarum interfuere; hic Erlingus rex, Philippus dynasta creati; inde præfecti in provincias dimissi, parum inde pecuniarum retulerunt. Birkibeini, ubi cognoverant, Baglos montem (Dovricum) transcendisse, copias diviserunt, quarum partem rex Ingus septemtrionem versus duxit, partem Hakon dynasta meridiem versus in Hallandiam, qui cu-

¹) qui cum tribus viris e sylva proruperat, iterumque se in sylvam receperat, *add. F.* ²) Ekilundo, *F.* ³) et filium ejus; tum iter Thorkelis ac comitum speculati, quæsitum iverunt. Hi, una 25 numero, actuaria vecti ad Ogvaldsnesum stabant, tabernacula in litore habentes. Bagli appulsis ad villam navibus, præterito brachio maris, custodem primo oppresserunt, mox tentorium in eos deturbarunt; cecidit hic Thorkel cum omnibus vectoribus, *F.*

stodes navium in Nizio oppressit; hic ad triginta ex Baglis cecidere, ceteri omnes in mediterranea fugerunt; occubuit eo loco Arnbjorn Trolns. Hakon dynasta omnes naves eorum¹ cepit, in his Bokaskreppam, navem episcopi Nicolai; quarum partem incenderunt, partem secum abduxerunt, et in Vikam reverterunt. Proximo autumnino boream versus Bergas, rex Ingius in Thrandheimum concessit. Bagli, qui duas² celoces, præfectis Asbjorne Koppo et Thoraldio Skinringo³, in Mæriam speculatum miserant, conspectis Birkibeinis Stimum prænavigantibus, boream versus remigando effugerunt. Quos Birkibeini conspicati incitatioe remigio totum diem sunt insectati. Horum pars per interiora ad Thingvallum remigarunt; in his Guthormus Thvarius, qui provinciam obtinuerat, a Birkibeinis in terram compulsus cum suis occubuit. Asbjorn Koppus ac sui, sero vespere ad Solskelam impulsis navibus, noctu oppressus est a Birkibeinis, qui ejectis in terram vectoribus insulam custodiverunt, proximoque mane perlustrata iusula maximam partem militum interfecerunt, Asbjorne cum paucis elapso. Dein Birkibeini, cursu boream versus continuato, unam celocem, qua Bagli vehebantur, ad Agdanesum interceperunt, quo facto in oppidum se contulerunt. Bagli extemplo relicto oppido pontem superarunt, indeque per (montem) Skaneyafjall in Valles orientales descenderunt, itinere non prius intermisso, quam Osloam pervenissent; quidam vero in insula Magna se continebant⁴. Hanc hiemem rex Ingius in Emporio, Hakon dynasta Bergis se continebat. Superiori autumnino, quo Bagli

¹) colonorum et Baglorum, *F.* ²) quinque, *F.* ³) Thorallio Skinbringo, *F.* ⁴) ad festum fere jolense, ipso vero festi tempore Osloæ agebant, *add. F.*

in Nizio in terram e navibus compulsi sunt, magna molestia per Hallandiam iter fecerunt; tandem sero vespere Ljodhusa pervenerunt. Aderant hic Birkibeini, duabus celocibus vecti, præfecto Halvarðo Hlidarfaxio. Quos necopinantes aggressi Bagli pæne universos¹ interfecerunt, naves ceperunt, et ad Nøstdalsforsum² usque adverso flumine remigarunt, ubi subductas celoces incenderunt. Inde in Markas, boreamque versus ad sylvam Eidensem et in Uplanda profecti, regem in Mjorso convenerunt. Halvardus Hlidarfaxius, quod in oppido fuerat versatus, salvus evasit.

De præfectis.

7. Præfecti statim elapso festo jolensi in provincias concesserunt. Philippus ab Vegine provinciam Borgensem habuit; is duas celoces construendas curavit: Asbjorn Koppus unam, Thoraldius Ogæ filius unam, Ormus Longus [in Odinseya³ unam, Thorstein Thjovus unam, Jon Drotning duas ad Albim, Gudolvus Blakkastadensis⁴ et Gunnar Asæ filius duas, Reidar unam⁵, Philippus dyuasta duas, Thordus Dokka unam, ⁶Gunnus Longus duas in Skida, Gyrdus⁷ unam; omnino viginti duæ celoces fabricatæ sunt⁸. Hi austrum versus per Vikam Kongelam usque navigarunt, quo mediante pæne tempore jejunii pervenerunt, indeque boream versus Tunbergum iter converterunt. Tertio die ultimæ (jejunii) hebdomadis famam de fabricatione navium accepere Birkibeini⁹. Die Veneris proximo ante

¹) nisi qui aut in mare desiluissent aut in oppido versarentur, *add. F.* ²) Dalforsnostum, *F.* ³) *omitt. F.* ⁴) Bakkensis, *F.* ⁵) legatus duas celoces, *F.* ⁶) Hundolvus Hetta et, *add. F.* ⁷) Bontenis filius, *add. F.* ⁸) rex vero maximam partem classiariorum subministravit, *add. F.* ⁹) rati, Baglos, qui orientem versus devertissent, ex regno excessisse, *add. F.*

festum paschale Bagli ex oppido profecti sunt¹; secunda feria paschatis Grindholmasundum ingressi sunt²; die Saturni Portyriam navigarunt, die dominica in insulas Esjunescenses. Quo cum omnes copiæ convenissent, rex significavit, se in boreales regni partes proficisci statuisset³; quæ ratio periculosa vulgo existimabatur. Inde rex die tertio (Martis) in Randarsundum perrexit, remanentibus ad insulas Esjunescenses Ormo Longo, Ragnare Gamalis, Gunnare Asæ, Benedicto Gumanesensi cum quatuor navibus⁴, [qui socii expeditionis esse noluerant⁵. Tum cognoscunt, Thorgilsem Fudendum magnam copiam commeatuum in usum belli contraxisse [in Vinisdalo⁶. Hinc ante lucem solventes mane Hitras venerunt, Thorgilsemque boream versus profectum remigando persecuti, cum ad Foksteinos venissent, oncrarias in cursu conspiciunt. Quarum vectores, visis celocibus, in Re kuvogum devorserunt, ibique in terram excurrerunt; Bagli vero, occupato commeatu, eadem vespera Ekundasundum ingressi sunt.

Jon Drotning interfectus.

8. Jon Drotning, qui, quo tempore Bagli celoces fabricabant, provinciam ad Albim habuit, convivium⁷ magna cum manu⁸ obiens, venit ad colonum quendam, nomine Thrandum, uxoris venustate conspicuæ maritum. Qui cum maritum uxoremque in cœnaculum quoddam ad colloquium excivisset, uxore præcedente tabulatum ingressa, ad maritum conversus, (ingredientem) extrusit, cœnaculumque occlusit. Qua de re

¹) in Odinseyam trajecerunt, F. ²) inde die Veneris occidentem versus in Thorseyam transfretarunt, add. F. ³) Simon Kyr Ragnaris f. et Arnthor Foka ex tractu Bjargheimensi unam celocem (jam domum) remiserant, add. F. ⁴) celocibus, F. ⁵) omitt. F. ⁶) omitt. F. ⁷) omitt. F. ⁸) eadem hieme, add. F.

cum maritus conquereretur, objectis criminibus deterritum prehendi, caudæ equinæ alligari et ad navem pertrahi jussit, aurique selibra libertatem redimere, [hac conditione oppido lætum¹, coegit. Post septem noctibus Jon, cum ad convivium invitatus in prædio Forsæla dicto versaretur, mane cujusdam dici nno comitatus ædem sacram adiit; Thrandus vero cum septem viris prope ab eo loco in insidiis considebant, cunctemque conspicati cursu ædem petebant. Confugientem in sacrarium Thrandus missa hasta petivit, excurrentemque ex sacrario cursu insecutus est. In agro eum prostraverunt, prostratoque caput Thrandus præcidit; funus Kongelam deportatum, et in monasterio, quod ibi est, humatum, Thrandus vero postea ad Birkibeinos transiit. Cujus cædem Gunnbjorn, frater ejus, et Solvius Disæ filius, novem² viris occisis, septem pede truncatis, ulti sunt.

De Baglis.

9. Bagli in Ekundasundo commorati, inde quinto hebdomadis die ad (insulas) Hvingseyas, Jadarem prævecti, navigarunt, inde boream versus per (fretum) Karmsundum³, inde in (sinum) Siggjarvogum. Hic convocatis naucleris (navium dominis) deliberant, Bergasne, an inde boream versus (in boreales regni partes) cursum verterent. Illud plurimi magis cupiebant, quod fama edocti erant, Hakonem dynastam in oppido versari, nullumque de ipsorum profectioe nuntium accepisse. Huic consilio obstitit Reidar⁴, qui, ut regem potius aggredierentur, hortatus

¹) *omitt. F.* ²) *undecim, F.* ³) *adco jam obortis tenebris, ut paucæ tantum celocium fretum assequerentur, parsque classis Fytingsfjordum intrarit, quæ non prius quam sera vespera in Karmsundum adfuit; add. F.* ⁴) *legatus, add. F.*

est; ejus ratio valuit. [Eodem die¹ naves in Skalavika appulerunt. Hinc duabus celocibus in Gravidalum missis, captos ibidem aliquot pistrinarios ad classem reduxerunt. Qui eum significarent, nuntium dynastæ venisse, omnesque oppidanos in cœmeterio ædis Christi in comparando esse occupatos², vela confestim sublata, cursusque extra Vollunesum, indeque extra Fenringam circumflexus. In Vikingavogo tres onerarias, quibus Birkibeini vehebantur, offenderunt; quarum vectores partim ab iis interfecti, partim in insulam effugerunt. Vespere diei lunæ in Skutosundo appulerunt; ³egressi ad villam, quid novi interrogarunt, simulantes se Birkibeinos esse; colonus dixit, se [eodem die tabellariis Iugii regis vecturam præstitisse⁴, quoque loco instanti nocte hospitaturi forent, aperuit. Bagli literas intereeperunt et ad regem Erlingum pertulerunt. Quarum id fuit argumentum, Hakonem dynastam regi Iugio, fratri suo, salutem; orare, sibi ut caveat, Baglos enim a meridie adventare: quanquam nescio, inquit, an se adversum te sint conversuri, cum copiis parum valeant⁵. Die tertio (Martis) boream versus in Angurgerdum⁶ remigarunt, vento adverso tam vehementer spirante, ut onerariæ iis occurrerint, velis ad duos funiculorum ordines demissis navigantes. Bagli, cognito, magnam commeatus copiam in Borgunda contractam, navenque longam⁷ ibidem fabricatam esse, die

¹) ibidem die nocteque transactis, vespere diei dominicæ boream versus profecti, *F.* ²) re denuo diligenter deliberata, rex ad eundem oppidi cupidus erat, debortante Reidare, ejus consilio obtemperatum est, *add. F.* ³) ubi eum pernoctassent, aliquot viri, *add. F.* ⁴) literas ab dynasta missas in Vogseyam pertulisse, *F.* ⁵) parvaque habeant navigia; quos non est quod metuamus, *add. F.* ⁶) Angur, *F.* ⁷) vigintit ranstris, *add. F.*

Mereurii¹ adorti, eum omnibus navibus vento repulsi sunt, præter Philippum dynastam, qui cum quatuor celocibus insequenti nocte ad Borgundam appulsus, duodeviginti homines occidit, omni comœatu potitus est, naves longas incendit. Quinto hebdomadis die rex Oxneyam² remis advectus, ibidem per noctem moratus est. Hic a borea ex Emporio nuntius adfertur, regem Ingium Sigridam, sororem suam, Thorgrimo Ljanesensi nuptum dare, nuptiasque proxime sequenti die Veneris celebrare statuisse, atque insuper, Birkibeinos naves longas in Romsdalo³ fabricasse. Itaque huc Philippum ab Vegine et Thordum Dokkam eum duabus celocibus misere. Die Veneris⁴ boream versus in Lyngverum⁵ remigarunt. Eadem vespera Philippus ac sui naves ad Veeyam appulsas in sinu exteriori constituerunt. Birkibeini celocem in sinu interiori habuerunt, unde Bagli pauços capere homines potuere, magna vero comœatus copia potiti sunt, navesque incenderunt⁶. Oriente sub vesperam diei Veneris leni vento secundo, Bagli vela sustulerunt, nocteque insequenti boream versus navigarunt⁷. Qui cum in (fretum) Sveigjadarsundum⁸ venissent, vehementiori coorta tempestate, vela uno tenus demiserunt, (proximoque) die ad Veddeyam appulerunt, ubi cibum sumebant et consilia conferebant. Hic Arnbjorn Jonis et Reidar hortati sunt, ut reliquas copias opperirentur; nondum enim advenerat Philippus

¹) vento borea acrius spirante, *add. F.* ²) sic *Versio Undalini*; Langeyam, *G.* ³) Veeya, *F.* ⁴) sub vesperam vento secundo orto, *add. F.* ⁵) Lyngur, *F.* ⁶) coque loco pernoctarunt, *add. F.* ⁷) cum eos a perscrutanda villa lux nondum reddita prohibuisset. Jon Angradus ejus cohorti interfuerat, *add. F.* ⁸) Veggjadar-sundum, *F.*

cum suis¹. Rex vero: satius existimo, inquit, hac nocte oppidum quatuordecim celocibus aggredi, quam duplo pluribus mane proximi diei². Itaque sublatis velis boream versus pergunt, et sub vesperam Agdanesum subeunt. Jam rationem aggrediendi ineunt. Hic Lodin Stallarius: jam nostri fidenti animo sint, cum in oppidum veniemus; naves extra oppidum ad Eyras appellamus³; nunc honeste eadere præstat, quam diutius ante litora jactari⁴; illi haud dubie, nulla præcepta nostri adventus fama, vino sepulti jacent, cum verosimile sit, multos non pepercisse, quin se medo et vino⁵ inebriant. Regia cohors vexillumque regium per plateam occidentalem, dynasta et Arnbjorn per plateam borealem ingrediuntor, Arnthor Foka et Simon Oxins⁶, ad amnem reniganto et natando effugituros observant⁷. Jam vela ventis data, sinusque velis intratus, [qua fors tulit, noctis jam tenebris obductis⁸.

De missis tabellariis.

10. Hakon dynasta ternas Bergis literas, in eandem omnes sententiam, dederat; unæ, uti supra demonstratum, a Baglis interceptæ; alteræ ad regem perlatæ, tertiæ serius advenere. Die Saturni sub vesperam literæ ad regem Ingium pervenerunt, quas cum perlegisset et principibus viris monstrasset, id captum consilii est, ut hæc vespera omnes eopix in arnis⁹ ad taber-

¹) duæ quoque celoces ad meridiem in Fjordis relictæ fuerant, *add. F.* ²) Et eum parati essent, ad naves descenderunt, *add. F.* ³) e regione tabernarum convivalium, eoque, quovis obstante impedimento, escendamus, *add. F.* ⁴) eum futurum eredam, nobis fugientibus, ut et a Birkibeinis et a colonis pellamur, *add. F.* ⁵) ejus eopiam suppetere autumo, *add. F.* ⁶) qui unam habent navem, *add. F.* ⁷) hæc vespere, cum jam obduci cælum tenebris cœpisset, acta, *add. F.* ⁸) *omitt. F.* ⁹) *omitt. F.*

nas convivales classico evocarentur. Cujus certior factus Thorgrimus, regem oravit, ne festivitatem convivii interrumpere; se in instantem noctem excubias dispositurum¹; autumare, Baglos non ausuros tanta advenarum frequentia oppidum intrare. ²Milites nimio vino inebriati erant, unde facile erat dehortari, ne convocarentur; [hi vero, quibus commissa custodia erat³, sibi potius quam ceteris vigilias agendas negabant, et mero se obruebant; hinc factum, ut nulli excubitores disponerentur⁴. Rex in domo Sigurdi Svardagi dormiebat.

De Baglis. Pugna in oppido.

11. Eadem nocte Bagli per interiora sinus pervecti, [vela prope Ilam demiserunt⁵; tum densior nivium procella tenebras cœlo obduxit. Nocte provecta [classem distraxerunt⁶. Arnthor cum suis ad annem remis provectus, cum ad ostium pervenisset, ingredi navibus fluvium noluit; [Simon vero cum parte propugnatorum ingredi voluit⁷, quam ob rem pæne factum est, ut inter se confligerent; valuit tamen Arnthoris auctoritas⁸. Cetera classis extra ad Eyras appulit⁹, indeque in oppidum¹⁰ excurrerunt. Tum signum classico datum. In oppido altissimum silentium. Mox per plateas cum clamore et strepitu grassabantur, et ædes effringebant¹¹, nullo

¹) custodesque quibus haberi fides posset curaturum, ipsiusque manum in armis vigilias acturam, *add. F.* ²) Rex omnesque, *add. F.* ³) interea diu accubitum. Hi vero, qui custodiam agerent, commilitones Sigvaldii senis, *F.* ⁴) neque vigilæ circumirentur, *add. F.* ⁵) trajecto Fladkio Golarasum prælegebant ad Ilam fere, quo facto demissis velis se comparabant, *F.* ⁶) terram ex instituta ratione remis petebant, *F.* ⁷) *omitt. F.* ⁸) ut fluvius non intraretur, *add. F.* ⁹) et ut primum vada tetigere carinæ, suo quisque loco exsiliens in mare desiluit, *add. F.* ¹⁰) ordine, *add. F.* ¹¹) ad cœmeterium usque ædis Christi penetrantes, *add. F.*

inter hæc ex oppidanis cadente. Inde subito gradu circumflexo per agros extra¹ oppidum regressi sunt, quo impetu homines, qui [se interea in cursum conjecerant², cecidere. Dein Bagli altera vice per plateas ab exteriori parte pervadebant, quo subito incursu complures oppidanorum cadebant: Thordus, frater³ Finngeiris, pro domo sua⁴ cecidit; [Thorgrimus ab Ljaneso cum sex aliis in platea superiore cecidit⁵, quos eum transgressi Bagli essent, elapsus est Thorgrimus graviter sauciatus. Rex Ingius cum pellice sua concubuit, paucique apud eum homines erant. Primo sublato clamore bellico, feminæ eum excitabant. Ille, somno ægre excusso, ex crapula vix mentis compos, „quid, quid”, exclamavit. Domine, inquit, hostis in oppido adest. Ad quæ exsilicns ad fores se proripit: audit extra strepitum: procurrit ad domuum contigua⁶, dum Bagli ædes præterierunt. Sedato in platea strepitu, in pontes excurrit, et in flumem se dejicit; ad naves, eo loco ad aneoras jacentes, forte delatus, correpto ancorali, eniti in navem conatus est, sed laxatis braccarum linearum, quibus indutus erat, vinculis, [in fune pendulus hæsit⁷. Vir in navi constitutus: noli, homo, retinere funem, inquit, quin apage te! Tacente rege, mercator sumto longurio eum excussit, ut missum facere funem salutique consulere nando cogeretur. Hoc tumultu⁸ magnus hominum numerus in fluvium se dejecit, alii ante, alii post regem. Rex, cum trajeeto anæ in crepidinem

¹) supra, F. ²) elabi cursu ex oppido non potuerant, F. ³) filius, F. ⁴) in platea inferiore, add. F. ⁵) mox in platea superiore in Thorgrimum ab B.neso tribus comitatum inciderunt, ex quibus tres illos dejecerunt, F. ⁶) ibique concesso tecto jecuit, add. F. ⁷) braccis circa funem circumplicatis impediabatur, F. ⁸) tempore, F.

quandam egressus esset, collapsus, frigoreque et lassitudine confectus procedere longius non potuit. Tum Ivarum Fljodakollum in litus evadentem conspicatus, inclamat: Ivar, succurre mihi, inquit. Ille, mihimet ego primum¹ opem feram, inquiens discessit. Paulo post alii ex fluvio evasere, in his primus Reidulvus, Bardi frater², qui prope regem egressus: tunc hic ades, domine? Cui ille: ita vos heri me compellastis. Reidulvus: tu vero idem etiam nunc es, erisque, dum nos ambo vita fruemur. Deposito pallio regem circumtexit, [sublatumque in campestria portavit³. Ita in Skusasum provehebantur, ubi rex jumentum et traham et vestium quantum opus erat (Reidulvus enim præter indusium et tibialia nihil habuit) nactus est⁴. Novem homines, in quibus Sigvaldius⁵ senex, in cœnaculo quodam⁶ se tuebantur, omnesque eo loco interierunt. Bergsvein Longus, signifer regis Ingii, prostratus est, a quo cum Bagli abscessissent, mulieres quædam vexillum zonæ ejus affixum abstulerunt⁷. Sex⁸ homines, in quibus Kolbein Berer⁹, ceciderunt¹⁰ juxta ædem Gregorii¹¹; octo homines, in quibus Eyvindus Feyler¹², in agro cecidere; [quinque homines, in quibus Kolbein Strinevus, in platea boreali¹³; tres homines, in quibus Halvardus Hlidarfaxius, ad ædem Crucis¹⁴. Convenerant in agro ex Birkibeinis quadraginta viri, quibus præfuit Sigurdus Skjal-

1) si potero, *add. F.* 2) filius, *F.* 3) raptisque laciniis regem in humeros sublatum tergo portavit, *F.* 4) Reidulvus regem in Strindam deduxit, *add. F.* 5) Sigurdus, *F.* 6) Sigurdi Ekirunni, *F.* 7) et servarunt, *add. F.* 8) tres, *F.* 9) Bekkus, *F.* 10) impugnati in platea, *add. F.* 11) ex quibus Kolbein in cœmeterio ædis cecidit, *add. F.* 12) Feyker, *F.* 13) *omitt. F.* 14) Jon Skekkus in cœnaculo infra forum solus cecidit, *add. F.*

gius, [Ornulfus Hækil¹, Thorgils Sokus², Thorfinnus cornicen; hi³ aliquem ex Baglis [nomine Styrem⁴ in septa via prostravere, alium in platea, nomine Kolskeggum, natione Islandum; quo facto Birkibeini ad introitum aræ, quæ Baglis referta erat, accurrerunt⁵. Adversus quos conversus⁶ Gudolvus Blakkastadensis, objecto sibi clypeo, adversarios gladio petebat; quæ puncta frontem Ornulvi tetigit infra cassidem chalybeam; quo facto Birkibeini cursu se abriperunt, plerisque in ædem Christi effugientibus; Ornulfus vero in fluvium se conjecerat, mortuusque⁷ inventus est. Mulieres quædam Baglis significarunt, regem Ingium in æde Mariæ esse; quo cognito accurrentes, asseres transversarios sacrarii tecto proximos conciderunt; tum fores ædis apertæ. Hic versabantur novem homines, in quibus duo præfecti, Olavus ab Krjanadis⁸ et Ivar Dynolos; quorum ille in templo eminens telo oculum ictus, ceteri omnes occisi⁹. Quatuor homines in æde Andreæ fuerunt, in quibus Bardus Stalpius, qui occisus magna laude fortitudinis mortem obiit¹⁰. Die dominica, ubi illuxerat, Bagli oppidum inter se et milites in quatuor partes diviserunt: rex unam cohortem habuit¹¹, alteram Philippus dynasta, tertiam Arnbjorn et Gudolvus, quartam Reidar et Philippus ab Vegine, qui unacum Thordo eodem mane in oppidum a meridie advenerat. Tum [toto oppido perlustrato¹², multi homines inventi, pæneque

¹) *omitt. F.* ²) Skokkus, *F.* ³) facto in oppidum incursu, *add. F.* ⁴) *omitt. F.* ⁵) quo tempore Sigvaldius senex oppugnatus est, *add. F.* ⁶) ex porta aræ, *add. F.* ⁷) et ultra flumen, *F.* ⁸) Ljarodis, *F.* ⁹) In æde Olavi tredecim homines erant, in quibus Bjalfus Skinnstakkus, qui omnes occisi sunt, *add. F.* ¹⁰) ex his tres occisi, unus manu trunectus, *add. F.* ¹¹) superioremque partem oppidi sortitus est, *add. F.* ¹²) ædibus effraetis, *F.*

omnes interfecti, magnaque præda capta. Secundo die hebdomadis naves, quas ducere secum voluerunt, deduxerunt; rex habuit Gulbringam, dynasta Gestaskalpium, Arnbjorn Darrhettam, Reidar Lyrtam, Philippus Ognarbrandum¹; incenderunt Kladium, Elvtam et [præterea unam². Bagli³ quavis nocte ad arcem excubuerunt, interdiu naves instruxerunt. [Die Mercurii⁴ præda in tabernas convivales comportata, die Jovis, Veneris et Saturni divisa; inter alia fuere trecentæ et sexaginta loricæ sertæ et ocreæ [antiqui moris⁵, quæ omnis præda magni fuit pretii, ita ut nemo minus tribus quatuorve selibris obtineret.

De rege Ingio.

12. Rex Ingus in Strindam et per superiora in Golardalum profectus est. Hic militibus, qui elapsi erant, et colonis ad eum confluentibus, amplius viginti quatuor centuriis habuit, tumque in oppidum reversus est. Secundo die hebdomadis Bagli Holmum trajecerunt, tertio ad Agdanesum devecti sunt, quotquot nancisci potuerant militibus ex oppido deportatis. Meridie versus secundum litora cursum dirigentes copias evocarunt, et quicquid nancisci poterant hominum abduxerunt⁶. Hakon dynasta, ut primum has res cognoverat, iter ab austro comparavit, sed Stadum prætervectus, navem remis scopulo illisam fregit; eo loco quindecim homines periire. Ceteræ naves advectæ homines⁷

¹) Gudolvus Blakkastadensis ac sui unam, *add. F.* ²) tres alias, *J.* ³) aliquot celoces Baglorum, *F.* ⁴) *omitt. F, J.* ⁵) *at fôrnaði*] vox mihi ignota; putavi legendum *fornaði*, quam obsoletam vocem expressi *Undalinum secutus*; *at auk*, præterea, *J.*; *omittit has duas voces F.* ⁶) mox boream (?) versus ad Stimum remigarunt, *add. F.* ⁷) resque, *add. F.*

mari extraxerunt¹. Cum dynasta Stimum prætervectus esset, cursu publico ferebatur. Tunc ad Markarholmum classis Baglorum stabat, qui, conspectis in cursu navibus, boream versus remigarunt intra Langeyarsundum, hostem cursu interclusuri. Dynasta, classe in Sveggjadarsundo² appulsa, cum naves Baglorum conspexisset, se tantæ multitudini imparem sentiens, boream versus in sinum ad Hamrasundum usque remis provectus est. Quos cum Bagli insequerentur, Birkibeini cursum Ædeyam versus dirigentes, vento ab occidente spirare cæpto, velorum beneficio effugerunt, Bagli vero reversi sunt. Dynasta boream versus contendit, Bagli autem Bergas profecti sunt. Tenebant arcem Svertingus, Thorer Brasius³, Ivar Gusius, Erikus Maxius. Bagli interdum in oppido versabantur, noctu in navibus quiescebant, copias bene magnas habentes. Ormus Longus Bergas ab oriente venit, adducens Margaretam regis filiam, uxorem Philippi ab Vegine. Is post paulo cum commilitonibus⁴ Benedicti Gumanesensis, qui ab oriente quoque nuper advenerat, excubias habuit; hi cum cohortibus ad Bakkum egressi, vigilias ibi agebant. Quos conspicati oppidani, ex loco superiore impetum in eos fecerunt, Baglis pedem referentibus; eo loco cecidit Ormus Longus. Bagli, qui sæpius seris vesperibus arcem oppugnare sunt adorti, partim vulnerati, partim pulsati, partim occisi sunt.

De Hakone dynasta.

13. Hakon dynasta tempore vigiliarum iter a borea comparavit; eo vero tempore ingentis magnitudinis naves in Emporio fabricari cæptæ. Dynasta, ut paratus erat, solvit, quinque naves

¹) eodem loco navis relicta est, *add. F.* ²) Sneggjardalsundo, *F.* ³) Bragius, *F.* ⁴) suis et, *add. F.*

longas, tredecim celoces ducens. Cum Stadum prætervectus ad Hindeyas appulisset, navibus majoribus ibi relictis, fortissimos militum secum habuit, Andream Dritljodum¹ misit, qui naves majores in Thrandheimum reduceret, ipse cum celocibus austrum versus contendit. Duæ celoces Baglorum in (freto) Mjadarsundo² stabant, gubernatoribus Martino Soddio ac Kolbeine Smjörredo. Dynasta classem a borea in pelagus Sogense remis propulit, Baglis austrum versus remigantibus; quos Birkibeini incitata navigatione per Keilostromum persecuti sunt. Kolbein navem in scopulum incitavit, quæ celox a classiariis dynastæ capta, maximaque vectorum pars interfecta; Martinus Soddius famam de adventu hostium³ pertulit. Dynasta ad Haeyas appulit, insequenti nocte in Arnarfjordum remigarunt, arma navium in sylvam asportata occultarunt, quo facto austrum versus per montem transierunt, alteraque nocte Bergas pervenerunt. Bagli omnes aditus militibus suis occuparunt: rex in cœmeterio ædis Mariæ erat; in Copuro a superiori parte per domuum intervalla crates constitutæ erant, intra quas magna erat multitudo propugnatorum. Dynasta et Philippus Veginensis supra ædem Nicolai constiterant, magna cohorte stipati. Mane sequentis diei inito colloquio, Birkibeini, invitantibus Baglis, ut in oppidum descenderent, responderunt, jentaculum suum in oppido esse, proindeque sese descensuros. Bagli amplius quatuor et viginti centurias habuerunt armis bene istructorum, Birkibeini vero septingentos viginti armatos; hi duo signa habuere, quorum alterum sequens Petrus Steyper, a parte superiore adversus dynastam

¹) Dritskitum et Benedictum Thjovum, *F. J.* ²) Mjadarsundo, *F.* ³) eodem vesperc, *add. F.*

se vertit. Hakon dynasta ad Copurum descendit. Philippus dynasta, collatis signis, extemplo fugiens in oppidum descendit et per plateas recessit. Hakon dynasta ac sui crates diruperunt; tum Bagli gradum subito retulerunt. Ceperant in Euporio Bagli Thorfinnum cornicinem et tutham, Andvakam dictam, quæ regi Sverreri fuerat. Hic cum rex Erlingus Thorfinnum tubicinem descendente dynasta inflare tubam jussisset, ille nullum reddere sonum tuba potuit, unde hellicum siluit. Itaque, Birkibeinis præter domos descendentes, cum nullus defensionis locus esset, omnes præcipiti fuga se abriperunt. Cum vero Erlingus ad ædem Mariæ devenisset, Thorfinnus tubicem eum alloquitur: domine, inquit, incurramus in ædem. Tacuit rex, neque ingressus est. Thorfinnus multique Birkibeini in ædem incurrerunt; dynasta vero in cœmeterium descendente, Birkibeini ex æde egressi ad eum transierunt. Tum Thorfinnus Andvakam [ita inflavit, ut quisque murus lapideus resonaret¹. Mox fugientibus deorsum præter ædem Laurentii², tanta extitit coarctatio irrumpentium per portam cœmeterii, ut aliis super alios coacervatis ingens fieret prostratorum cumulus³. Supra ad ædem Laurentii cecidit Thordus Dokka, Benedictus Gumanesensis, Gunnus Longus⁴. Birkibeinis cumulum prostratorum concidere adortis, aliquis locutus est: ne cædamus, inquit, jam enim hi nostri sunt; quo dicto ab cædendo destiterunt. Tum Bagli pro se quisque iu pedes exsilire; atque ita multi evaserunt, multis tamen cadentibus. Bagli in naves excurrerunt, Birkibeini

¹) pro lubitu inflavit, *F.* ²) præter Miklagardum, *J*; ædem Christi et Miklabæum, *F.* ³) Hakon dynasta in pontes evasit, *add. J*; dynasta superatis tectis per cœnaacula in pontes graviter vulneratus descendit, *add. F.* ⁴) aliique, *add. F.*

vero in pontes decurrerunt, raptisque retinaculis naves attraxerunt, Baglis defendentibus et utrisque omne telorum genus ingerentibus. Bagli, cum præcisisset retinaculis naves solvissent, multos suorum natantes exceperunt, confestimque in sinum navigarunt, alii ad pontem Monachorum deflexerunt, suosque ex oppido fuga elapsos receperunt. Inde Bagli¹ cursum boream versus secundum litora direxerunt, et Arnarfjordum remis intrarunt. Birkibeini, quos eo loco custodes reliquerat dynasta², extemplo in sylvam aufugerunt, conspectis Baglorum navibus; [unde hostes naves ceperunt, et omnia ferme armamenta invenerunt³. Inde statim [eadem nocte⁴ boream versus remigarunt, [præfecto Philippo Veginensi⁵. Birkibeini, quibus datum negotium erat, ut naves grandiores boream versus deducerent, inertiae nimium indulgentes boream versus præter Stadium remigare noluerant, atque in (insula) Silda hæserant, ventum secundum expectantes, acturaria sex remorum in Ulvasunda ad austrum speculatum missa. Qui (speculatores), conspecta classe ab austro adventante, boream versus remigarunt, suisque significarunt, quatuordecim⁶ celoces a meridie ferri, quas austrum versus ab dynasta ductas agnovissent. Illi raptim detentis navium tentoriis in sinum remigarunt⁷, hostesque adesse intelligentes ad Moldafjordum versus remis contenderunt, celocibus acri remi-

¹) e sinu, *add. F.* ²) summa celeritate naves excederunt, *add. F.*; armamenta celocium occultarunt, navesque corruerunt, *J.* ³) et se abdiderunt; Bagli vero adveeti subductas naves refecerunt, pars in sylvam excurrerunt armamenta quæsitum, quorum pars maxima inventa est, *F.* ⁴) *omitt. F.* ⁵) navibus majoribus in Vikingavogo remanentibus, *F.* ⁶) tredecim, *F.* ⁷) tum statim animadvertunt, illos cursum ad se insequendos flectere, itemque clypeos ad proras non esse dispositos, *add. F.*

gio insequentibus. Ut vero Birkibcini terram attigerunt, citato cursu escenderunt, quidam in mare se ejecerunt. Mox Bagli superveniunt¹. Cecidit hoc loco Andreas Dritljodus et ad ducenti quadraginta homines. Bagli naves cum omnibus rebus ceperunt, ingentique præda potiti sunt, et meridiem versus reversi regem in Vikingavogo convenerunt.

De Hakone dynasta.

14. Hakon dynasta, cum cognovisset, Baglos boream versus cursum direxisse², Bergis extemplo profectus, trajecto Borgarskardo in Ostrarfjordum descendit, inde [boream versus³ per Rodafjallum contendit, [neque prius destitit, quàm pervenisset⁴ in Thrandheimum, ubi regem Ingium convenit. Tum Bagli, Bergas reversi, ibidem aliquantum temporis sunt commorati. Hic copias diviserunt: Philippus orientem versus naves majores duxit, rex naves vigintitranstras⁵ multasque minores ducens, boream versus in Stimum profectus in Frekeyarsundo stetit, missisque in Mæriam borealem celocibus, res ad bellum necessarias, milites et comæatum, imperavit, [quod ei visum est militum elegit⁶, totiusque oræ maritimæ vectigalia redegit. Enavigatis (fretis) Sodungsundis borealibus⁷, quæ transire viro regie dignitatis nefas existimatum est, paulo ante festum jolense Tunsbergum pervenit, ubi convivium jolense celebratum. Post festum jolense Philippus dynasta, naves vigintitranstras compluresque minores ducens, in regni

¹) qui subito escensione facta hostes persecuti sunt, *add. F.*

²) veritus, ne rex eos necopinantes opprimeret, *add. F.* ³) in Vorsiam deindeque, *F.* ⁴) eumque Leradalum in Sagno descendisset, per Valdresiam, Gudbrandsdalos montemque Dovriem descendit, *F.* ⁵) navem 20transtram, *F.* ⁶) austrinque versus profectus est, *F.* ⁷) *omitt. F.*

partes boreales profectus, Bergas venit. Eo tempore rex Erlingus navem longam, alteram Reidar, tertiam Pbilippus instituendas curarunt. Quæ naves antea in Norvegia factas magnitudinæ multum superarunt: hic bini columbariorum versus inter interscalmia sentinæ exhauriendæ, remi superioris ordinis viginti cubitos longi, tentoria velandarum navium latitudinem viginti quinque cubitorum requirebant, octoni viri ad dimidium quodque interscalmium descripti; non nisi maximæ staturæ viri, costis navium insistentes, securi bellica ad constratum pertinere potuerunt. Post festum jolense baud multo rex Erlingus in morbum incidit, et¹ mortuus est. Cujus mors aliquandiu celata; funus primo per septem dies in cubiculo servatum, [dein ad ædem Olavi deportatum ibidem mansit. Tum celox boream versus ad dynastam missa², præfecto Olavo Thoræ filio, qui dynastæ Bergis convento rem aperuit, vulgo autem palam factum, regem Danorum eum velle conventum. Dynasta sub tempus jejunii Tunsbergum venit; tum mors regis palam declarata, funus regis in æde Olavi sepultum, muro que lapideo boreali extra altare³ inlatum. Tum Pbilippus dynasta suscepto imperio factionis copias continebat, tempusque jejunii Tunsbergi agebat. Erlingus Steinveggus duo filios, Magnum et Sigurdum, reliquerat. Sigurdus tunc quatuor annorum erat, ejus se patrem Erlingus professus fuerat; Magnus octo annorum, ejus paternum genus cum Erlingus gestando ferro probari jussisset, hujus⁴ filius vulgo appellatus est. Dynasta, comprobantibus militibus, significavit, filios Erlingi bonam præbere eligendi successoris facultatem. Crebræ literæ mittebantur inter epi-

¹) cum fere unam hebdomadem æger jacuisset, *add. F.* ²) *omitt. F.* ³) *chorum, J.* ⁴) *regius, F.*

scopum Nicolaum et Philippum dynastam, qui quoque assidue clandestina consilia cum colonis, maximeque cum potentioribus, habuit. Dimidio mense post¹ festum paschatis Bagli, ductis secum Steinveggi² filiis, cum omnibus copiis Borgam trajecerunt; inde comitia Borgensia indicta; aderat eo episcopus Nicolaus. Comitia in cœmeterio ædis Mariæ habita. Episcopus in æde se continebat, unaque cum eo omnes coloni, qui quidem potentissimi essent plurimumque auctoritate valerent; coram his verba fecit, eosque omnes ad suam sententiam de eligendo rege perduxit. In comitiis Reidar³ verba fecit, ostendens, [necesse esse⁴, factionis aliquem principem creare: cujus rei bona nobis facultas est; adsunt enim duo filii Erlingi Steinveggi⁵, ex quibus qui⁶ militibus magis fuerit acceptus, hunc creare regem licet. [Hæc cunctis approbantibus dicta⁷. In æde erant potentissimi⁸ coloni, penes quos summa erat auctoritas. Qui [ex æde arcessiti⁹ cum in comitia venissent, unus¹⁰ sermonem orsus hunc in modum verba fecit: verum est, inquit, postulare necessitatem, ut [uno omnes consensu¹¹ principem eligamus¹². Nos coloni jam hac de re consilia contulimus, et judicamus, in pueros non cadere tam difficilis negotii administrationem, sed opus esse viro, qui et prudentia valeat et usu gerendi imperii sit exercitus jurisque civilis peritus. Scilicet hunc regem

¹) ante, *F.* ²) regis Erlingi, *P.* ³) legatus, *add. F.* ⁴) quantum in rege damnum fecisset: neque vero eo minus necesse est, inquit, *F.* ⁵) regis, *F.* ⁶) colonis aut, *add. F.* ⁷) Ad hæc nulla responsa ab colonis data; nam, *F.* ⁸) *omitt. F.* ⁹) reclusa æde egressi, *F.* ¹⁰) in primis colonorum, *J.* ¹¹) *omitt. F.* ¹²) factionis, magnam enim et militum et navium copiam habemus, et vero magnis opibus opus est adversus Birkibciuos, si quid proficiemus, *add. F.*

volumus, in quo nobis aliquid præsidii sit. Neque hac in re nobis obstat fortuna; habemus enim in manibus principis eligendi facultatem, dynastam dico, regis Ingii Haraldii filii ex sorore nepotem, regis¹ post hominum memoriam optimi: qui cum morum probitate² spectatus sit, ei regium nomen, si velitis, dabimus. Tum Lodin Stallarius: pence vos colonos arbitrium quidem est regis eligendi, sed [maxime capiunt milites alterutrum ex filiis Erlingi, cui quidem studia hominum plus faverint, regem creari. Cui coloni³: si, quem nos volumus, jubere regem non velitis, nullum jubebimus, neque ulla re vobis subjecti erimus. [Quem in locum deducta re, cum cernerent milites se his carere non posse⁴, omnium consensu decretum est, ut sententia colonorum valeret. Erlendus ab Husabæo ex Hegna regium nomen Philippo dedit, quo facto alius ex colonis surrexit, eique sumtus bellicos, remigium apparatusque classicum decrevit. Inde ad naves descensum. Postero mane Tuusbergum revecti⁵, sedecim⁶ celoces boream versus miserunt, præfectis Arnbjorne Jonis, Endridio Hegrio, Nicolao Botolvi, Arnthore Foka, Gyrd Bentenis. Hoc tempore Philippus Vegiuensis gangræna⁷ correptus, cum brevi æger jacuisset, mortuus et in æde Olavi sepultus est.

De Birkibeinis et Baglis.

15. Eodem vere Birkibeini iter a borea

¹) in Norvegia, *add. F.* ²) ac prudentia, *add. F. J.* ³) convenit, credo, inter milites, ut filiis Erlingi regis potissimum obedire velint. Quo ab omni multitudine affirmato et comprobato, unus post alterum surrexit et verba fecit, inquentes, *F.* ⁴) Cum multi, qui se huic factioni implicaverant, intelligerent, distraeta factione nullam sibi spem veniæ a Birkibeinis fore, *F.* ⁵) ibique aliquantisper morati, *add. F.* ⁶) tredecim, *F.* ⁷) brachii, *add. F.*

comparabant, ingentes habentes naves, quas in Emporio fabricandas curaverant; ex quibus tres trigintatranstris majores erant¹, multæ vigintitranstræ. Magno collecto militum numero austrum versus Bergas profecti sunt. Inde quatuordecim celoces, præfectis Thorsteine Gemse-re² ac Svene Næpa, meridiem versus speculatum miserunt, rege ac dynasta cum navibus majoribus in Hvitingsayas usque subsequentibus. Bagli ab oriente profecti ad Seleyas appulerunt. Hic cognoverunt, Thorgilsem Fudendum in Veggis³ versari, magnamque comæatum copiam contraxisse. Leniter forte spirante vento borea, mane diei sub⁴ ortum solis septemtrionem versus remigarunt, quod omnes naves ad Hïtras convenirent. Huc medio mane (circa hor. 6. a. m.) pervenerunt, Aruthor vero [borealem insulæ partem circumvectus⁵, cum ostium fluminis præterveleretur, a duabus celocibus Birkibeinorum subito porta evolutibus impetitus est. Qui reflexo cursu cum ope velorum, [quibus per unum milliare maritimum uti licuit⁶, elapsus esset, Birkibeini⁷ ad boreale latus Hadyri⁸ deflexerunt. Bagli per interiora ad Soknam remigarunt, totamque classem in fluvio constituerunt. Hinc tres celoces boream versus speculatum miserunt, quæ cum in Selvogos pervenissent, cognoscunt, Birkibeinos duodecim celocibus vectos in Ekundasundo stare, quare Hadyrum a borea circumflectunt. [Tum vident Birkibeinos quatuordecim celocibus a borea ferri, unde cursum reflectunt, insectantibus Birkibeinis⁹. Fuga Baglo-

¹) quædam vero viginti quinque transtrorum, multæque celoces et, *add. F.* ²) Gango, *F.* ³) in Sokna ad boream, *add. F.* ⁴) ante, *F.* ⁵) *omitt. F.* ⁶) remorumque, *F.* ⁷) aliquot viros miserunt (?), sed conspectis celocibus a meridie adremigantibus terga verterunt et, *add. F.* ⁸) Hæyræ, *h. l. et infra F.* ⁹) *omitt. F.*

rum ab excubitoribus animadversa, Arnbjorn¹ classem ex flumine eduxit, signumque suum² sustulit. Quo viso Birkibeini, adesse eo loco rati Baglianæ classis robur, boream versus remis refugerunt, Baglis persequentibus. Quos effugientes Birkibeini in Svavovika relictis navibus in terram excurrerunt, itemque Bagli, qui eos³ insectati sunt. Birkibeinos complures classiariorum militum fuerant secuti, quorum magna pars cecidit; cecidere Sven næpa et Erlendus Thjovakappius; pars pace donata. Bagli omnibus navibus potiti, confestim orientem versus cursum converterunt, cognitoque, classem Birkibeinorum ad Hvitingsseyas stare, interdium noctuque Tunsbergum contenderunt⁴. Birkibeini autem boream versus profecti regem, qui naves majores adduxerat, in Hvitingsseyis convenerunt.

De navibus a Baglis relictis.

16. Post paulo Bagli classem celocium triginta⁵ quinque, præfectis Nicolao Listiensi, Erlingo Vikure, Ormo ministratore, Knaro Hatspjara⁶, ex oriente adornarunt. Delatis ad Helgasundum cum speculatores a borea venientes significarent, Birkibeinos a borea Jadarem⁷ prætervectos esse, Nicolaus renavigandum existimavit, sed contra dicente Ormo totum diem in vesperam eodem loco exspectarunt. Insequenti nocte orientem versus navigarunt, proximoque mane ad Portyriam appulerunt. Hic spissa nebula omnia tenente Birkibeini ex improvise portum prænavigarunt, qua re Bagli maxima usi celeritate, reflexis subito navalibus tentoriis, cur-

¹) Jonis filius, *add. J.* ²) signa sua, *J.* ³) diu, *add. F.* ⁴) rebus in hac expeditione gestis gloriati, *add. J.* ⁵) viginti, *F.* ⁶) qui celocem Arnbjornis gubernavit, *add. J.* ⁷) Listiumque, *add. F.*

sum ex portibus orientem versus convertunt, sublatisque velis intra Orum indeque in sinum naves direxerunt. Tum Birkibeini sinum trajecerant; quos secuti Bagli ad Stavernum appulerunt. Birkibeini introrsum¹ in freta contendunt, tribus celocibus, quæ Baglis erant, præcurrentibus. Bjorolvus² Batus, Eirikus³, Bergus et Skæringus nuntium regi attulerunt, qui extemplo omnibus militibus in Hogos classico convocatis, [quid capere consilii vellent⁴, interrogavit, utrum conscensis navibus cum Birkibeinis classe configere, an oppido venientes exspectare, quanquam cum impari numero pugnaturi: et vero etiam reliquum est, inquit, ut⁵ in mediterranea confugiamus, quam optimam esse rationem censeo. Tum Arnbjorn Jonis filius: tribus⁶ conscensis navibus majoribus, hostes quam fortissime excipiamus, quæ, etsi numero copiarum inferiores simus, longinquiorem oppugnationem sustinebunt. Hæc ratio militibus bene placuit, quare ad naves descensum est, conscensaque navis magna⁷, quam Philippus⁸ fabricandam curaverat, quæ ceteras magnitudine superabat; cujus proram Arnbjorn cum sua manu defendebat⁹. Birkibeini, navibus ad Rossanesum appulsis¹⁰, armatura se induerunt, cumque parati essent, remis in hostem ferebantur. Qui cum intra jactum teli venissent, [Bagli fugam capessiverunt¹¹, et ex oppido aufugerunt, indeque per (collem) Frodasum contenderunt, nullo suorum amisso, præ-

¹) extrorsum, *F.* ²) Bjorgolvus, *F.* ³) balneator, *add. F.* ⁴) *omitt. F.* ⁵) conjunctis copiis, *add. F.* ⁶) *omitt. F, J.* ⁷) maxima, *F.* ⁸) Veginensis, *add. F, J.* ⁹) regia cohors puppim tutabatur, *add. F, J.* ¹⁰) prælii committendi rationem præceperunt et, *add. F.* ¹¹) Birkibeini (*rectius* Bagli) per pontem puppi adjectum in ceteros pontes procurrebant. Naves vero, qui pontes undique præjacebant, esse sum Birkibeinorum retardabant, *F.*

ter unum, noniue Thorbjornum Skevum¹. Birkibeini omnibus navibus² potiti sunt, magnaue alia præda, [Bagli enim abitum tumultuarie properarant³; iidem eo loco aliquantum temporis sunt commorati. Decretum fuerat, antequam Bergis exissent Birkibeini, ut Dagfinnus⁴ arcem teneret. Is præsidium ducentorum et quadraginta militum postulavit. Dicentibus quibusdam, non necesse esse, ut tanto propugnatorum numero arcem defenderet, Svertingus pollicitus est, se arcem centum et viginti militum præsidio tuiturum. Quæ accepta conditio est, sic ut ille cum Ivare Boddio⁵ et Erlendo Slidrio defensionem loci susciperet. Bagli, qui classem celocium duxerunt, cursu boream versus secundum litora directo, cum cognovissent, adventare a borea Birkibeinos, duabus celocibus vectos, præfectis Olavo, fratre Jörundi, et [Olavo Smjormagio⁶, qui præfecturam Agdarum occidentalium tenebant, in has inciderunt, alteriusque vectores in Thrymlingas, alterius ad Flosturgavlum in terram expulerunt, plurimos propugnatorum interfecerunt. Nicolaus Listiensis utrumque Olavum vita donavit. Quo animadverso, milites eos aggressi interfecerunt. Quibus confectis rebus Bagli boream versus pergentes, cum Jadarem præterveherentur, inciderunt in navem mercatoriam Anglicam, quam diripuerunt, magnaue præda potiti sunt; alteram navem, item mercatoriam Anglicam, ad Karutam eperunt. Hinc Bergas perrexerunt⁷, cumque oppido⁸ adremigarent, divisis copiis, alii ad Tolovikam⁹ appulerunt, alii

¹) unum ex classariis, *add. F.* ²) tam iis, quas rex in emporio faciendas curaverat, quam quas Bagli construi iusserant, *add. F.* ³) *omitt. F.* ⁴) præfectus, *add. F.* ⁵) *omitt. F.* ⁶) altero Olavo; *F.* ⁷) nunciatum est eis, paucos in arce milites esse, *add. F.* ⁸) a meridie, *add. F.* ⁹) Tenlovikam, *F.*

extra ad Borgam¹ subierunt, quo facto utrique arci successerunt. Birkibeini contra² procedere, Bagli oppugnare. Cum vero rari essent propugnatorum ordines, Birkibeini ex muris repulsi in mediam arcem se receperunt. Bagli [conscensis muris arcem exteriorem expugnarunt³; cum vero intelligerent, re ita comparata non posse mediam arcem expugnari, arcem exteriorem (propugnacula exteriora) inflammarunt, castellumque suis occuparunt; cumque Birkibeini inopia aquæ laborarent, Bagli observarunt, ne ex arce elabi possent. Sic utrique eo loco se aliquantum temporis continebant. Rex Philippus ac milites, qui compulsi in terram Tunsbergi fuerant, mediterraneo itinere per Uplanda profecti in Sognum descenderunt. Hic cum cognovissent, suos Bergis adsidere, milite in naves imposito, austrum versus Bergas contenderunt. Birkibeini, inopia aquæ confecti, pacem petierunt, arcem dedituros polliciti. Quibus rex Philippus pacem concessit, itemque, ut singuli res suas sibi haberent, quæ regi essent, ea militibus dividerentur. Dedita arce exeuntes singuli jusjurandum dixerunt, se non plus quam ipsis esset efferre. Erat in arce Kristina, regis Sverreris filia, Skulius, frater regis Ingii, Margareta, uxor Dagfinni, Gudrida⁴, uxor Thorsteinis Heimnesii⁵, et in universum feminæ quadraginta. Sic Bagli arce potiti, præter magnam copiam cibariorum parum nacti sunt⁶. Die Jovis arcem inflammarunt, die Veneris sub vesperam arcem diruere adorti totum diem Saturni in opere perseverarunt. Tum

¹) rupem, F. ²) in muros arcis, add. F. ³) upp á útvegginna (inn í borgina, F.) ok unnu hana] puto legendum inn í útborgina ok u. h. ⁴) Jonis filia, add. F. ⁵) Gemi filii, F. ⁶) die lunæ rex in oppidum venit: die Martis homines ex arce descenderunt: die Mercurii arx explorata, add. F.

per speculatores certiores facti, Hakonem dynastam ab oriente adventare¹, totam classem in Floruvogos deduxerunt. Birkibeini omnes naves majores², quæ Tunsbergi erant, incenderunt³), Gullbringam secum abduxerunt. [Cum vero cognosset, Baglos boream versus navigasse, classem diviserunt: rex cum navibus majoribus remansit, dynasta boream versus profectus est ducens naves vigintitranstras et celoces minores³. Ventus a boreali plaga spirabat. Quem dynastæ adversum esse intelligentes, Bagli altero die hebdomadis ad Borgam reverti, universos oppidanos ad demoliendam arcem classico convocarunt; die Martis oppido relicto classem in Sundsvogo ad meridiem constituerunt. Die Mercurii austro⁴ flante dynasta⁵ a meridie navigavit. Quem Hardsæum ingressum conspicati Bagli, obviam remigarunt. Quos dynasta prælium commissuros ratus, vela contrahi jussit. Bagli autem, cum intra teli jactum venissent, cursu per transversum dato e sinu enavigarunt, [et insecutos remis Birkibeinos contento remigio effugerunt. Birkibeini⁶ boream versus Bergas navigarunt; quo cum venissent, graviter [increpati sunt⁷, qui arcem dediderant⁸. Dagfinnus magnopere hortatus

¹) die dominica, *add. F.* ²) *omitt. F.* ³) et primo quidem maximas a Baglis constructas, Gestaskalpium et Lyrtam, *add. F.* ³) ceterasque naves majores, dynasta vigintitranstras navesque minores ducente, *F.* ⁴) vento adverso, *F.* ⁵) cum suis, *add. F.* ⁶) Birkibeini eos insecuti, tam prope celoces admoverunt, ut adjici telum posset, navibus longis tardiori remigio subsequentibus. Bagli itaque reversi sunt, celoces interecepturi, sed Birkibeini refugientes ad naves longas se recipiebant. Quare Bagli austrum versus remis cedentes insequenti vespera Salbjarnarsundum intrarunt. Birkibeini autem, nihil se profecturos intelligentes, sublatis velis, *F.* ⁷) increparunt eos, *F.* ⁸) facili negotio defendi potuisse dicitantes, *add. F.*

est, ut arx reficeretur; quo probato consilio, oppidani classico convocati, qui muros arcis [in dies¹ restaurarent. Venit in mentem dynastæ, fore, ut rex in Vikia versans minus sibi a præsidio paratus videretur; quam ob rem iter a borea comparat, Petrum Steyperem et Dagfinnum² arcis custodes proficiscens relinquit.

De rege Ingio et Baglis.

17. Rex Ingius Osloam Tunsbergo profectus est, quatuor naves duens, Ognarbrandum, Gulbringam, duasque alias³. Hic paulisper moratus est. Baglis a borea proficiscentibus secundus adspiravit ventus. Qui cum in Thrymlingas venissent, egnoverunt, regem Ingium Osloæ versari; quare [intrato sinu ad Ormeyam appulerunt⁴, regem oppressuri. Inde⁵ ad Hofudeyam penetrant eo ipso tempore, quo homines in deversoria concesserant. Mox classicum in oppido sonuit, quo audito Birkibeini in naves suas exeurrerunt, navesque ad ancoras retraxerunt. Tunc Bagli impetu in eos dato ancoralia præciderunt. Vento acrius spirante, naves majores ad Frysiam delatæ in limosis vadis omnes hæserunt, regia seorsim relicta. Tum Bagli audacter adgredi; utrique quicquid ad manum fuit telorum ingerere. Rex Philippus proxime hostes suam admoverat eelœem, quam cum injectis manibus ferreis Birkibeini attraherent, rex eum omnibus eopiis in mare descendit: ⁶oeto homines periire, rex sui que omnes, natando salutem quærentes, e mari extracti. Tum Bagli abseesserunt et ad oppidum remigarunt, ubi summas quinque onerarias lignis, libris betularum et

¹) *omitt. F.* ²) præfectum, *add. F.* ³) majores, *add. F.* ⁴) continuato cursu Tunsbergum non accesserunt, sed Ormeyam intra Jarlseyam appulerunt, *F.* ⁵) pernavigato sinu, *add. F.* ⁶) septem sive, *add. F.*

stipula onerarunt, ignem subjecerunt, hasque æstu ad naves deferri fecerunt¹. Quæ, cum Birkibeini projectis longuriis ignem advertissent, in limosa litorum delatæ sunt. Bagli² proxima vespera ad Hofudeyam remigarunt. Tum cessavit venti vis, maris autem accessu naves Birkibeinorum aquis innatarunt; tum illi in oppidum remigarunt, et per noctem in ancoris steterunt. Insequenti mane Bagli id consilii ceperunt, ut Tunsbergum profecti naves mercatorias caperent, eoque facto Birkibeinos aggredierentur, æquisque viribus fortunam prælii experirentur. Itaque ibi duas mercatorias grandiores, septemque naves in mare Balticum mercandi causa excurrere solitas ceperunt, quas, dentis pluteis lateralibus, columbariis instruxerunt, transtraque constrato munierunt; saxisque (suburræ loco) impositis in sinum provecti sunt. Eo tempore Birkibeini ex sinu interiori navigabant, Baglis ex adverso tendentibus, qui³, Birkibeinis intra teli jactum progressis, in transversum deflexo cursu hostes longo spatio relinquunt. Birkibeini in Marfjordo ad terram appulerunt; hic in ancoris steterunt, Bagli vero ad pontes. Birkibeini, inopia aquæ laborantes, postero mane navibus admotis inclamarunt, et Smjorkii cognatum⁴ ex portu decedere⁵ jusserunt. Tum Bagli ex portu decesserunt et proras ad promontorium applicuerunt. Birkibeini orientem versus revecti, ad Stavernium appulsis navibus⁶, iterum ad ancoras steterunt. Secuti sunt Bagli, eodem ut antea even-

¹) ipsique remigio subsecuti sunt, *add. F.* ²) rem frustra esse intelligentes ad oppidum se converterunt, et, *add. F.* ³) quibus visis Birkibeini recta in eos tendunt, Bagli vero, *add. F.* ⁴) i. e. pronepotem Smjorkarii, nempe Philippum dynastam. ⁵) rege accedente, *add. F.* ⁶) ibi alteram noctem transegerunt et, *add. F.*

tu¹. [Postero mane², cum utrique in terra constituti essent, naves conspicati sunt ab occidente per Grenmarum ferri, non pauciores triginta. Hic Bagli, dynastæ adventum timentes, murmurare³. Quibus Birkibeini: quid rei est, Bagli, [ecquid in cursu videtis? agite, quieti simus⁴, omnesque una versemur, tædii depellendi gratia. Bagli, se exorari non passi, sublatis velis orientem versus per Foldam (sinum Foldensem) navigarunt, appulsisque ad Astisholmos⁵ navibus, ibidem aliquot noctes jacuerunt. Conspexerant autem vela onerariarum⁶. [Paucis post diebus dynasta a borea adveniens regem convenit; qui, universa classe Tunsbergum ducta, ibidem per autumnum commorati sunt⁷. Bagli, novis initis consiliis⁸, navigarunt [primo mane, et pervenerunt⁹ sub vesperam in Thrymlingas, ubi complures onerarias a borea advectas nacti, cognoverunt, dynastam orientem versus navigasse, itemque, Petrum Steyperem et Dagfinnum Bergis esse, in reficienda arce occupatos. Dagfinnus quidem, qui eo tempore provinciam Hordix teneret¹⁰, omni studio extructionem arcis urgebat; sed Petrus rem omnino neglexit, ad ædem Johannis, ubi Ingibjarga¹¹ uxor sua agebat, assidue hærens. Ipse quoque Hakon dynasta [ad arcis extruendæ laborem remissior fuit¹². Bagli summa celeritate boream versus contenderunt; ubi in Eldeyarsundo stetissent, sub vespe-

¹) sic ut Birkibeini naves suas in portu constituerent, Bagli vero relicto portu ad promontorium starent, *add. F.* ²) *omitt. F.*
³) magnopere metuere, *F.* ⁴) eum tantopere trepidatis? *F.* ⁵) Astusholmos, *F.* ⁶) Bergis adventantium, Tunsbergumque tendentium, ubi per autumnum insequentem moratæ sunt, *add. F.*
⁷) *ab [omitt. F.* ⁸) boream versus in Agdas proficiscendi, *add. F.*
⁹) *omitt. F.* ¹⁰) quam provinciam, dum arx stetit, retinuit, *add. F.*
¹¹) regis filia, *add. F.* ¹²) ab extruenda arce abhorrebat, *F.*

ram solverunt, nocteque tota in remigando consumpta ante lucem ad oppidum pervenerunt, illico escensione facta partim in oppidum per plateas, partim supra oppidum excurrerunt. Dagfinnus cum sua manu in arce constitutus, irruentes in oppidum extemplo animadvertit, canique classicum jussit. Birkibeini, qui in oppido erant, ad arcem contendebant, sed [interventu Baglorum repulsi¹, undecim viros amiserunt. Petrus² cum sua manu ex oppido aufugit. Bagli arcem obsidentes lucem expectarunt; ubi vero illuxerat, aggressi Dagfinno pacis condiciones tulerunt. Qui cum sibi nihil opus pace esse ostenderet, acriter oppugnari cœptum est. Birkibeini se fortiter ac viriliter tuebantur³. Tum Bagli ignem arci injecerunt; quo facto Birkibeini fumo⁴ ac lassitudine pæne exanimari, gravibus quippe vulnerebus omnes confecti. Eo loco viginti quinque homines erant. Quibus cum Dagfinnus pacem peteret, Bagli responderunt, tunc pace non magis opus esse, quam mane proxime præcedenti. Tum scalæ, templi cujusdam usibus destinatæ, ex oppido allatæ arciq̄ue admotæ, quibus adscendebant (in arcem). Quo facto Dagfinnus puerum Hakonem, regis Hakonis⁵ filium, fune demisit, orans ut vita⁶ donaretur, demisso simul ornato gladio, quem Gyrd Skjalgo, affini suo, misit. Gyrdus utrumque simul accepit, puerum et gladium. Cui Dagfinnus: adi ad regem, et experire, an pacem nobis impetrare queas. Gyrdus sic fecit, pacemque ab rege in gratiam Dagfinni petiit, omnia sua bona invicem pignori op-

¹) serius advenientes, *F.* ²) audito bellico, *add. F.* ³) quorum iidem semper periculo se objecerunt, cum Bagli vices alternarent, fessisque novi integriq̄ue succederent, *add. F.* ⁴) æstu, *F.* ⁵) Sverreridæ, *add. F.* ⁶) *add. F.*

ponens¹. Tum rex, concione militum classico convocata, Baglos² pacis concedendæ auctores esse jussit. Universi concessuros negarunt. Gyrdus nihilo secius in orando perseverante, rex: itaque i, solumque Dagfinnum huc descendere jube, ut vita donetur. Quod cum Gyrdus Dagfinno significasset, ille: nolo, inquit, donari vita, nisi universis concedatur. Hæc Gyrdus regi retulit. Tum rex milites oravit, ut pacem obsessis concederent, ostendens: occidendo paucos homines jam misere afflictos, nullam gloriam consecuturos. Itaque his pax concessa, ea lege, ut sine armis et sagis exirent; solus Dagfinnus cassidem chalybeam capite gerebat. Qui cum in aream domus episcopalis descendissent, in verba regis jurarunt. Postridie [tota arx diruta, singulique lapides amoti³. Bagli, dimidium mensis in oppido commorati, boream versus in Thrandheimum profecti sunt, ubi Philippus comitiis Eyrensibus rex creatus est. Eo tempore tanta fuit in Thraudheimio caritas ammonæ, ut⁴ post initium hiemis [oras meridionales relegere⁵ cogereantur. Tum celoces meridiem versus speculatum miserunt, præfectis Biorgolvo Bato, Birgere Staugensi, Brynjolvo Nevo⁶; cognoverant enim, Petrum⁷ Stavangriæ versari. Bagli, appulsis ad Mostriam navibus, resciscunt, Petrum Steyperem⁸ in oppido non pernoctare, sed interdium illic assiduum esse. Itaque in Hervilium versus exte-

¹) seque nunquam postea adversus eum arma laturum pollicitus est. Adveniens Arnbjorn Jonis filius multa verba (ad pacem svadendam) interposuit, *add. F.* ²) milites, *F.* ³) Bagli omnes milites classico ad diruendam arcem convocarunt; tum singuli lapides locis suis effracti sunt, *F.* ⁴) tantam hominum multitudinem ibi alere non possent, et, *add. F.* ⁵) Bergas repetere, *F.* ⁶) et Skæringo, *add. F.* ⁷) ac suos, *add. F.* ⁸) ignarum sui ex borca adventus, *add. F.*

riora remigant, ubi adverso vento detenti quatuor noctes hæserunt. Inde¹ austrum versus in fretum Fjorbyrjæ remigarunt et sinum interiorum intrarunt. Petrus Steypr cum cohorte sua ad sacra antelucana iverat, sacrisque matutinis intererat. Nix tam densa forte decidit, ut adventum Baglorum non prius animadverterent, quam navibus egrederentur. Quos conspicati Birkibeini, Petro nunciant; ille vero extemplo excurrit, maximaque usus celeritate ex oppido aufugit, sui que item omnes². Inscuti Bagli novem³ homines occiderunt. Hostes fugienti Petro adeo institerunt, ut tunicam zonamque abjicere coactus sit; zona a Baglis non reperta, tunicam vero domum secum in oppidum retulerunt. Regis filia⁴ Petrum cecidisse crediderat, cum ei verus nuncius allatus est⁵. Bagli nocte ibi transacta Bergas redierunt.

De rege ac dynasta.

18. Rex et Hakon dynasta⁶ ex Vika profecti, paulo ante festum jolense in partes boreales pervenerunt. Cum diu⁷ in Seleyis detinerentur, Bagli, cognito [adventu Birkibeinorum⁸], ex oppido profecti in Bardarsundo pernoctarunt, dieque insequenti in Hvisvikam⁹ remigarunt, vento a meridie flante. Tum Birkibeini⁹ [velis vento datis¹⁰ in Eldeyarsundo ad terram appulerunt. Hic cognoverunt¹¹, Baglos [ab australi Stordæ parte versari¹², quare¹³ dynasta omnes

1) trajecto sinu, versus interiora ad Vadeyam intra Bokoam et extra Utsteinum cursum direxerunt, indeque, *add. F.* 2) nam Petrus pernicitate pedum in primis valuit, *add. F.* 3) undecim, *F.* 4) i. e. Ingibjarga, uxor Petri. 5) cum salvum evasisse, *add. F.* 6) cum omnibus copiis, *add. F.* 7) per autumnum, *add. F.* 8) Birkibeinos in Kormsundum advectos, *F.* 9) Hvistvikam, *F.* 10) Bagli, *F.* 11) *omitt. F.* 12) Birkibeini, *add. F.* 13) intra Stordum esse, *F.* 14) Hakon, *add. F.*

naves leviores austrum versus reduxit¹, appulsi-
 sisque proxima vespera navibus ad Titolvsnesum
 cognovit, Baglos nondum prætervectos. Bagli
 insequenti nocte austrum versus remigarunt, rati
 Birkibeinos omnes uua ad Eldeyarsundum stare,
 [atque eadem nocte ad Titolvsnesum remigando
 contenderunt. Arnbjornem cum quatuor celoci-
 bus præcurrentem speculator² Birkibeinorum ani-
 madvertens alta voce exclamavit: tentoria refi-
 gite, hostis adest. Baglis³ mirum videri. Eo
 ipso momento celoces⁴ ostia portus prælabuntur;
 conspicati ignes in terra, navesque ignium lumine
 collustratas, [naves ad portum versum remis cir-
 cumflectunt⁵. Hic Bjorgolvus Batus eos incla-
 mans: quid istoc hominum est, inquit. Interea
 Birkibeini, in tentoriis refigendis submittendis-
 que malis occupati, nihil responsi dederunt. Bjor-
 golve iterum tertioque inclamante, tandem ali-
 quis: pax, pax, bone vir, inquit, brevi senties.
 Jam Bagli, Birkibeinos adesse pro certo habentes,
 alacri remigio ex portu evolant; eoque tem-
 pore tota classis eorum⁶ ostium portus præna-
 vigabat. Birkibeini eos insecuti tubarum sonitu
 omnia compleverunt; Bagli nihil sibi ad celeritatem
 remigationis reliqui fecerunt. Tantæ erant tene-
 bræ, ut alteri alteros non cognoscerent, navesque
 universæ conjunctis pæne lateribus ferrentur⁷.
 Bagli⁸ per exteriora secundum litora remigarunt,
 Birkibeini cursum in sinum direxerunt; sic spa-
 tiis inter se disjuncti sunt, nescientibus Birki-

¹) rege remanente, *add. F.* ²) *ab* [: Lavungsnesum prætervecti intrato sino ad Titolvsnesum appellunt, vento a terra spirante; Arnbjorn ac sui quatuor navibus vecti prope terram stabant, qui excubitores, *F.* ³) Birkibeinos non prope adesse opinantibus, *add. F.* ⁴) naves, *F.* ⁵) *omitt.*, *F.* ⁶) Birkibeinorum, *F.* ⁷) et inter se colliderentur, *add. F.* ⁸) summa virium contentione oram appropinquare conati sunt, et, *add. F.*

beinis, quo cursum Bagli convertissent¹. Tum Petrus² ad eos venit in Ekundasundo, celocem gubernans; quam cum remigio³ in navem Reidaris Legati impelleret, aliquis Petri nautarum exclamans, „cur vos, scelestissimi, tota hac nocte cursum nostrum interpellatis”, sublatum lapidem conjicit, virumque in anteriori navis Reidarianæ interscalmio sedentem percutit⁴: illi nihilo secius remigationem summo studio urgebant, neque a Petri nautis cogniti sunt. Reidar et Helgius Birgeris filius intra Mostriam remigarunt. Arnthor Foka boream versus reversus Teknafjordum intravit, quo loco in terram excurrerunt. Birkibeini portum ingressi sunt, ibique lucem expectarunt. Sequenti mane Arnbjornem, fratrem Sorkveris Snapi, ad Vadilseyam in terram expulerunt, eoque loco quinque homines, in quibus Arnbjorn, interierunt. Inde cursu continuato boream versus Bergas pertenderunt. Bagli postero mane cum classe Hogasundum intrarunt. Tum advenere ad regem tabellarii episcopi Nicolai. Rex epistolas recitari jussit, quarum hoc erat argumentum, ut Birkibeini et Bagli pacem facerent, neutrique alterutris nocerent. Cum adpeteret tempus festi jolensis, Bagli, dispositis per Agdas copiis, ad festum celebrandum orientem versus Tunsbergum profecti, ibi hiemarunt. Præcedenti æstate episcopus Nicolaus boream versus in Thrandheimum profectus archiepiscopum Thorerem convenerat; inter quos convenit, ut omni studio in id incumberent, ut Birkibeini et Bagli pacem inter se facerent. Quam ob rem episcopo Nicolao orientem versus reverso,

¹) ideoque cursum reflectentibus, *add. F.* ²) Steyper, *add. F.*

³) dirigendo, *F.* ⁴) tum aliquis in nave Reidaris: quam possumus contentissime remigemus, *add. F.*, qui in his *explicit, vacuo relicto plagulae dodrante.*

missis ultro citroque tabellariis de pace agi cœptum. Proximo vere episcopus Nicolaus Tunsbergum ad Philippum profectus concilia cum eo habere cœpit. Hic rex: domine episcope, inquit, quo spectat ista, quam suscepisti, de componenda pace intercessio? Cui episcopus: domine, inquit, hujus principium est, ut, cum tres sitis summæ auctoritatis viri, quisque vestrum trientem regni habeat, et quidem tu, domine, Vikam et Uplanda, cum quibus Thrandheimus comparari minime potest, cum ibi fames maximeque difficultas annonæ sit, hic vero magna vilitas. Convenit inter me et archiepiscopum, ut Kristinam, regis Sverreris filiam, quæ amplissimis Norvegicis familiis orta est, uxorem ducas. Quod si dederit fortuna, ut filios ex ea procrees, futurum credo, ut familia Bardi Guttormi filii aut Folkvidi prætoris parci æstimetur. Diu nos non sine magna difficultate Birkibeinis restitimus; sed si primum hanc rem concedere velis, fieri potest ut me auspice plura alio tempore concedant. Quæ conditio grata regi acceptaque fuit. Inde episcopus, lectis viris comitatus, Bergas in boream versus proficiscitur, captatoque aditu ad regem Ingium Hakonemque dynastam, hanc rem eis proponit, his verbis usus: Philippus cognatus meus, me svasore, ab omni adversus te contentione desistere statuit; ejusdem animus inclinat, ut tecum affinitate jungatur, si velis ei Kristinam, regis Sverreris filiam, nuptum dare; et sane tibi, domine, magnum adferre præsidium poterit, quicquid postulare velis. Pauca in hanc rem rex et dynasta loquebantur, dicentes, nullam fore pacem, nisi Ingius solus rex Norvegiæ esset. Episcopus callide de hac re disseruit, argumenta in rem suam sensim sensimque proferens. Hoc potissimum inter

eos convenit, ut Philippus virginem duceret, si ipsi libitum esset, tantumque regni haberet, quantum Erikus dynasta, frater regis Sverreris habuisset, quoque rex Ingius vellet honoris titulo ornaretur. Quanquam episcopus Birkibeinis omnia, quæ polliciti essent, latius interpretari videbatur. Factum tandem est, ut in comitiis hac de re disputaretur, negotium procurante episcopo Nicolao. Birkibeini verba satis inimica jactare, silentium imperare, proditorem compellantes, moreque superioris perfidiæ uti dictitantes. Episcopus vero, quicquid loquerentur, nihil moratus est. Advenerat quoque a borea archiepiscopus, qui magno studio eo incubuit, ut compositio fieret. Quibus rebus factum est, ut conventus de pace Hvitingsøyis condiceretur, quo utraque pars, ut et archiepiscopus et episcopus Nicolaus, conveniret. Hic proximo autumno convenerunt, Birkibeini ad Hvitingsøyam, Bagli ad Noteyam stabant; mox, ultro citroque missis internuntiis, ipsi congressi sunt, Birkibeinis numero frequentioribus. Tum verba facientibus episcopis, pacisque conditiones, de quibus convenerat, pronuntiantibus, accidit quod usu sæpe venire potest, ut utrisque dicta sua aliorum tracta viderentur. Tandem decrevere Birkibeini, ut Philippus regni partem haberet, non longius boream versus pertinentem, quam ad Rygjarbitum, neque longius in meridiem versus, quam ad Svinasundum: regium nomen deponeret, eumque haberet honoris titulum, quo eum donare rex Ingius vellet. Hæc compositio jurejurando confirmata. De cædibus hominum ab utraque factione patris constitutum, ut neutri ulciscerentur, neque satisfactionem postularent; item de direptis bonis, utriusque diripuissent. Dein jusjurandum dixit

runt, primo principes, rex Ingius, Hakon dynasta, Philippus, tum præfecti provinciarum et regionum, utrinque bis duodeni. Sic finita comitia, ut formula mutæ pacis recitaretur, securitasque fide data præstaretur, præeunte Gunnare Grjonbako. Postridie ejus diei Philippus Kristinam regis filiam sibi despondit. Mox utriusque factionis homines, qui honoris titulo ornati honorum expertes erant, murmurare cœperunt; quare id captum consilii est, ut insequenti vere expeditionem in Hebudas facerent opesque sibi pararent; cujus expeditionis societatem utriusque partis homines petierunt. Tum quoque novam rationem inierunt Petrus Steyper ac Reidar legatus, qui Margretam, regis Magni filiam, in matrimonio habuit; qui terram Hierosolymitanam adire constituerunt. His constitutis digressi sunt, Bagli in orientem versus, Birkibeini Bergas. Bagli Philippum, uti antea, regem salutarunt. Vere insequenti Philippus duas celoces Bergas misit, quæ Kristinam regis filiam deducerent, præfectis navium Eysteine Roi, Hamundo Busta, Grundio quæstore, quibus comitata regis filia orientem versus in Vikam concessit. Philippus nuptias suas Osloæ celebravit. Tunc eo ex Gothia advenit regina Margreta, quam rex Sverrer in matrimonio habuerat, filia regis Eriki Sancti, materque Kristinæ. Eadem æstate ex Birkibeinis Thormodus Thasramus, Thormodus Fylbeinus, Ospakus Hebudensis, ex Baglis Erikus Tovii, Erikus et Erlendus Pikus, Bergus Mulus, Nicolaus Gillius, duodecim navibus vecti, in Hebudas piraticæ faciendæ causa profecti sunt. Una post hieme Petrus Steyper et Reidar, duobus vecti navibus, peregre profecti sunt; quorum neuter in patriam rediit.

Cædes Styrkaris.

19. Eadem hieme, qua Erlingus Steinvegus obiit, Bagli paulo ante festum jolense orientem versus in Vikam profecti sunt, remanentibus qui sibi necessaria negotia procuranda habere videbantur. Sörkver Snapus, qui in Hardangrum penetrat, inde parva celoce cum duodecim viris austrum versus profectus est. Eo tempore Rogalandiæ præfuit Styrkar Stagnala, qui cognito itinere Sörkveris, eum quæsitum ivit. Qui cum alteri alteros ad Bardholmum conspexissent, Styrkar eos remis austrum versus in Karmsundum usque persecutus, adpetente nocte Bæum appulit, ubi subducta nave ad ædes successerunt et in cubiculo requieverunt. Sörkveriani reversi eos quærebant, navesque Bæum appulerunt, ubi cognita nave Styrkaris domum ad villam se contulerunt. Sörkver cubiculum primo ingressus, suspensa forte duo gæsa deripuit, ablataque secum excurrit, hortatus ut repeterent, satis enim adesse defensorum. Dein sumtam traham foribus obdiderunt. Styrkar ac sui exsilierunt et arma ceperunt, sed multitudinem fores adesse rati, exire noluerunt. Assibus ad fenestras cubiculi admotis, aliquot homines ea exierunt. Bagli tectum cubiculi revulserunt, saxaque ingesserunt, mox libros betulinos igne accensos in fenestras intulerunt, ut cubiculum intus illustraretur; unde factum, ut quidam vulnerarentur, multi interficerentur. Eo loco septemdecim homines, in quibus Styrkar, interierunt. Sörkver vulneratus; novem hominibus vita donata.

De fabro et Odine.

20. Eadem hieme, æstatem qua pax facta præcedente, post jolense festum vespera aliqua

vir quidam, equo vectus, ad fabrum quendam, qui domicilium in Nesis habuit, pervenit, nocturnumque hospitium petiit, rogavitque, ut quatuor soleas ferreas equo suo fabricaret. Annuente colono, cum multum jam restabat noctis, surgentes fabricam orsi sunt. Colonus interrogavit: ubi noctem proxime præcedentem transegisti? Advena: in Medaldalo; qui locus in boreali parte Thelamarkæ est. Faber ad hæc: tu vero mendaciis scates, hoc enim esse neutiquam potest. Dein ferrum cudere incepit, opere non ex sententia sub manu succedente. Itaque locutus est: sic antea nunquam cudenti opus cessit. Advena: fac suapte sponte procedat. Hic soleæ majores factæ, quam quales ante vidisset, aptatæ vero calcibus equi congruere videbantur, quare eas equo inducebant. Tum advena: tu homo imperitus es, inquit, atque insipiens; cur nihil interrogas? Cui faber: quis es? unde advenisti? quove cogitas? Ille: adveni ex partibus borealibus, diuque in Norvegia commoratus sum, nunc orientem versus in Sveciam profecturus, cumque jam diu in navibus fuerim versatus, aliquantum temporis equo me advefaciam. Faber: quo proxima vespera pertendere cogitas? In Sparmarkam ad orientem versus, inquit. Haud vera loqueris, colonus ait, eo enim vix septem diebus equiti pervenire licet. Cum ascenderet in equum, colonus: quis es? Ille: an mentionem fieri Odinis audisti? Hujus ego nomen audivi, respondente colono, advena: hic tibi eum videre licet, si vero de iis, quæ tibi dixi, dubitas, animadvertite me incitato equo sepimentum transilientem. Cunctantem equum calcibus concitavit et in cursum immisit; equus vero sepimentum, palis septem cubitos longis

constructum, transiliit, ita ut ne pedibus quidem attingeret. Quem nunquam postea oculis vidit. Quatuor post noctibus rex Sörkver ac rex Erikus in Lenris conflixerunt. Hanc narrationem ipse faber eadem hieme dynastæ Philippo Tunsbergi retulit, is vero nobis retulit, qui tunc referentem audivit. Villæ supra memoratæ Pislis nomen est, colono vero qui soleas ferreas fabricavit, Thordo Vetteri.

LONGIOR NARRATIO

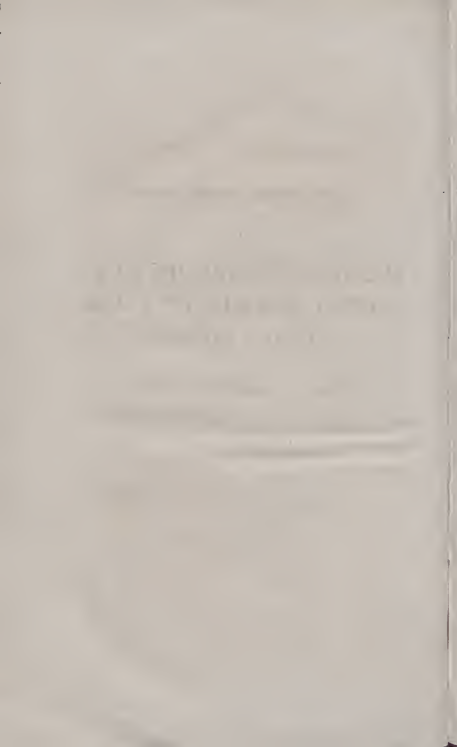
DE

**HAKONE SVERRERIS, GUT-
TORMO SIGURDI ET INGIO
BARDI FILIIS.**

SECUNDUM VERSIONEM DANICAM

PETRI CLAUSONII UNDALINI

SACERDOTIS NORVEGI.

**REX HAGENUS SVERRERIS FI-
LIUS,
PRISCUS APPELLATUS.**

STATIM post mortem regis Svrreris Birkibeini naves conscenderunt, cum principe suo Hageno Galino (is erat filius Ceciliae, regis Svrreris sororis) et Petro Steypere, qui idem fuit r. Svrreris ex sorore nepos. Attulerunt secum literas, quas r. Svrrer, ut antea dictum est, ad filium Hagenum scribendas antea curaverat, et boream versus navigarunt, una navi a propugnatoribus bene instructa vecti. Et cum ante Stadshavum venissent, boream versus extra scopulos navigarunt ad ostium sinus Thrandheimensis, quia Bagli (id est r. Ingii milites) oram maritimam occupant, Sognum, Fjordos, utramque Moriam et Romsdalum, quae loca ingentibus catervis tenebant. Cumque Nidrosam venerunt, ad aedes regias appulerunt, quo tempore missa canebatur. Obviam his aliquot ex regiis processerunt, salutatosque quid novi interrogarunt, in primis ut valeret rex, quem aegrotare audiverant. Responderunt Birkibeini, ei melius esse, et interrogarunt, ubi Hagenus regis filius esset. Audiunt, domi esse in cubiculo suo. Ascenderunt ad aedem Christi, indeque ad aedes regias; Hagenum evocarunt, se arcana habere, quae cum eo communicarent, significantes. Hagenus ad fores progressus, Hagenum Galinum et Petrum Steyperem cum aliquot summæ auctoritatis viris ad se accessit; amiceque inter se salutarunt. Dein

ei omnia de morte patris exposuerunt, literas tradiderunt, et aliquantum temporis cum eo collocuti sunt. Quo facto Hagenus regis filius convocatis consiliariis et aulicis hæc nova indicavit, eodemque ipso conventu dicto sacramento totius Norvegiæ princeps declaratus est.

Vere proxime insequenti, omnibus Thrandheimensis civitatis colonis ad comitia Ærensia convocatis, in his comitiis rex totius regni creatus est; colonusque, cui Skervordo nomen, regium ei nomen dedit. Quo facto milites adscivit aulicosque, omnesque veteres aulici, patrem quondam secuti, ad eum venerunt; suosque provinciis præfecit. Deinde naves bellicas comparavit, res ad expeditionem necessarias imperavit, et cum suis Bergas navigavit. Bagli oram maritimam tenebant, de quibus varii rumores nunciabantur: alii boream versus in Thrandheimum profecturos, alii jam in Rogalandum (hoc est Jadarem) descendisse dicebant. Quare rex suos adversum eos misit, præfectis Petro Steipere, Thorgrimo Lianesensi, Einare regis affini, pluribusque magnæ auctoritatis viris, qui magna manu stipati cum Rotum venissent, Baglos Stavangriæ versari audiverunt.

Mane proximi diei Birkibeini, Baglos ab austro¹ remis ferri et naves ad insulam dirigere conspicati, classem adversus eos eduxerunt. Quo viso Bagli aufugerunt. Birkibeini eos insecuti, unam navem eorum interceperunt; cujus vectores etsi se fortiter tuerentur, tamen maxima propugnatorum pars interfecta est, reliqui in Fjordos relictis navibus profugerunt et in mediterranea se abdiderunt. Birkibeini Bergas reversi sunt. His gestis rex boream versus in

¹) rectius a borea.

Thrandheimum proficiscens, magnam partem æstatis in Fjordis commoratus est.

Regina Margareta, r. Sverricki superstes, post mortem mariti cum filia Kristina et domina Kristina Nicolai filia, nepte sororis, orientem versus in Vikam profecta, in Gotlandiam (i. e. Gothiam occidentalem) transcendere cogitavit. Sed cum Birkibeini minus consultum existimarent, regis filiam e regno excedere, Petrus Steiper orientem versus Osloam profectus, reginam ibidem convenit. Ubi cum aliquot dies esset moratus, regina forte lavante, cubiculum ejus ingressus, Kristinæ regis filiæ Baglos instare nunciavit. Virgo metu perculsa cum salutaria ab eo consilia petiisset, ille ulnis exceptam ad navem suam deportavit, tentoria refigi suosque ad remos considerare jussit. Qui cum solverent e portu, regina subito in pontes delata, ut filiam redderent, clamavit. Cui cum Petrus Steiper indicasset, oportere eam primo ad regem fratrem proficisci, regina ægerrime rem ferens in hæc erupit: faxit Deus, ut eum diem videam, quo vobis æque gravem ægritudinem et dolorem, ut mihi nunc facitis, adferre possim. Sum rege nata, regique hujus terræ in matrimonium data, ex quo hanc solam peperì prolem, qua me nunc spoliatis, ut si servilibus aut spuris natalibus esset. His vocibus abeuntes prosecuta est, dum exaudiri potuerunt; deinde cum cognata sua domina Kristina in Sveciam migravit. Petrus vero regis filiam ad fratrem Hagenum reduxit, a quo bene excepta et liberaliter habitata est.

Hac æstate archiepiscopus Erikus Nidrosiensis, episcopus Martinus Bergensis, episcopus Nicolaus Stavangriensis, episcopus Ivar Hamarensis, episcopus Nicolaus Osloensis, qui castra

Baglorum secuti jam in Dania, jam in Svecia se continuerant, in Norvegiam reversi cum rege Hageno in gratiam redierunt, et suam quisque sedem episcopalem repetiit; et archiepiscopus universum regnum in gratiam secum reconciliavit. Tum quoque Gudmundus Bonus, Islandiæ episcopus designatus, ab Islandia advenit, et hiemem apud archiepiscopum transegit. Bagli per æstatem et autumnum se in mediterraneis continebant, et Ingius rex eorum sedem in insula Magna, quæ in Mjoso est, habuit, magno satellitum numero stipatus, principibus ejus præfecturas Oplandiæ tenentibus. Quorum numerus in dies minuebatur; universus enim populus r. Hageno se submitit, qui et amicitiis et populi gratia floruit, quod erga colonos comis, in suos vero durus et severus erat, delicta graviter castigabat, tam verbis quam poenis, siquid in colonos injuriose fecissent.

Oplandiæ coloni cum aliquot regiis juratis conjuncti, in insulam Mjosi trajecerunt, exiguis navigiis et ratibus vecti, quod r. Ingius omnes actuarias et pontones majores in insulam deducendos curaverat; huc ante lucem appulsi ad ædes regias successerunt, ipso adhuc cum suis discumbente et poculis indulgente. Excubitorum aliquis ingressus, hostes ad villam esse significavit. Rex exsiliens suos arma induere et hostem foris excipere jussit, neve se intra tecta occidi paterentur. Ipse inter primos exiit, et post breve certamen cum maxima suorum parte occubuit. Quo cognito ceteri Bagli, qui aliis locis collecti erant, timore correpti partim in Sveciam, partim in Daniam, partim ad cognatos dilapsi sunt; pars in gratiam cum rege Hageno redire conabantur. Sic tota illa manus et factio dispersa et profligata est.

Rex Hagenus ea hieme in Thrandheimo se

continebat; post festum jolense tabellarium cum literis et mandatis, quibus præfecti ac plebes obsequerentur, in Oplandiam et in Vikam misit, significans se insequenti æstate in Vikam profecturum. Itidem amicas literas ac mandata in Sveciam misit, ut regina Margareta et domina Kristina ad se venirent, pollicitus summo apud se honore habitum iri. Illæ quoque ei vicissim de omnibus rebus, de quibus eis scripserat, amica verba et literas remiserunt.

Insequenti vere statim post festum paschatis r. Hagenus magna manu stipatus austrum versus Bergas, indeque orientem versus in Vikam navigavit, omnia emporia circumiens, et ad Albim usque contendit, cuncto populo ei se submitte. Eo tempore excellentissimi regni primores cum sunt comitati, ut Hagenus Galinus, Petrus Steiper, quorum uterque regis Svrreris ex sorore nepos erat, Sigurdus et Roar cognati regis, et Dagfinnus Bonde, compluresque alii militum tribuni. Revertens magnam partem autumnii Sarpsborgæ consumsit. Huc adduxit nobilis cujusdam filiam, nomine Ingam, in Borgarsysla amplis natalibus ortam. Hæc apud r. Hagenum in ipsius cubiculo versabatur, nullis arbitris, præter Hagenum Galinum, Petrum Steiperem et alios quosdam regis intimos; atque ex rege gravida facta est. Post hæc in Vikam Osloam usque reversus est, ibique aliquantum temporis egit. Huc ad eum venire regina Margareta et domina Kristina, quas amicissime excepit, eumque Borgas, ubi hiemare statuerat, comitatæ sunt.

Regnante rege Svrrere fuit in Dania vir, nomine Erlingus, qui se rege Magno Erlingi filio natum ferebat; quam ob rem rex in Daniam miserat, qui eum quærerent inventumque in-

terficerent. Sed admonitus in Gothiam occidentalem profugit. Quo cognito, rex Hagenus¹ missis nuntiis et literis Knutum Sveciæ regem certiore fecit, esse in ejus regno virum, qui se natum r. Magno ferat, moturumque in Norvegia turbas minetur. De qua re r. Knutus certior factus, suos misit, qui eum conquisiverunt et in alta illa turri insulæ Visingiæ incluserunt. Hic cum aliquamdiu sedisset, cum muliere, quæ cibum ei afferre solebat, pactus est, ut compluria vestimenta sive stragulas sibi daret; quibus in longas tæniâs dissectis extremitatibusque copulatis, hoc modo sese ex turri per murum submisit. Sed cum funiculus brevior esset, quam ut pertinere ad solum posset, dejecit corpus ad terram alterumque femur perfregit, ut ab eo tempore semper claudicaret. Hoc modo effugit, et orientem versus in Jernbergiam se contulit. Quo cognito rex Hagenus¹, suis in Jernbergiam missis, eum occidendum curavit; iidem librum ejus collarem sive memorialem, cui nomen ejus inscriptum erat, ad regem retulerunt. Qui liber postea cognitus est ab iis, qui ejus fuisse noverunt.

Eadem æstate Skonoram venit vir, quo tempore mercatus ibidem habebatur, qui se natum rege Magno Erlingi filio ferebat, aliquantum temporis in Vendia versatum esse, deinceps aliquamdiu in turri aliqua insulæ Visingiæ inclusum. His cognitis dispersi illi Bagli, quorum complures ad mercatum venerant, ei sese adjungebant creareque principem cupiebant, satis nacturos copiarum ostendentes, si principem rege Magno natum adepti essent. Quibus ille his verbis respondit: rex Hagenus in magna gratia et ami-

¹) rectius Sværrer, vide fragmentum secundum et chronologiam.

citia est universi populi Norvegici, maximaque pars principum Baglorum, ut audio, ad eum transiit; quam ob causam ego hanc rem, tam exiguis copiis et opibus adjutus, neutiquam aggre- diar. Tali modo digressi sunt, illeque Havniam profectus, ibidem hiemavit.

Hieme proxime insequenti rex Hagenus Bergis se continebat, et regina Margareta, noverca ejus, apud eum versabatur. Huic ille cœnam seorsum præhuit, et raro accidit, ut ea apud regem accumberet. Domina Kristina, regis filia, soror regis Hageni, adsidua cum matre fuit. Regina, cui rex haud satis probaretur, tristem sese ac male contentam plurimum præhuit, rex autem semper erga eam hilaris, comis et affabilis fuit. Domina Kristina qualibet occasione gratiam inter eos benignis verbis reconciliare studebat. Rex magnificis apparatus in jolense festum intentus erat; festoque adpetente magna multitudo hominum, præfecti ceterique qui in verba regis jurarant, ad eum venerunt. Regina infenso iratoque animo erat in Petrum Steipere*m* ceterosque omnes, qui cum eo Osloam profecti filiam ejus abduxerant; Hagenum vero Galinum in primis diligebat, in eoque omnem fiduciam reponerat. Vespera festum præcedenti rex ad reginam et dominam Kristinam misit, ut apud se accubitus irent; tum aula regia convivis referta erat, singulique prisco more suis locis dispositi. Regina gravi cum ira respondit, dicens: diutina oportet memoria servem, vespera festi jolensis me in sede principali domino meo ac regi, nunc in cœlis agenti, adsedis: tu vero Hageno renuntia, me non, ut ejus sedem principalem occupem, adfuturam. Rex, cognita re, ægre tulit, quod honorem et officium ab se oblatum grato accipere animo noluerat, atque dixit:

quamvis regina Margareta tam superba sit, ut submittere sese mihi que adsidere nolit, tamen soror mea Kristina ad me venito. Hæc reginæ nuntiata, itemque regem iratum esse. Illa contra: num ereptam mihi ab se filiam Osloæ non recordari putat, nisi mihi iterum revocet in memoriam? Filia frementem retinens: quiesce, mater, ego tecum ero. Cui illa: ita esto, filia; haud tu, præsentem me, in manus inimicorum venies, atque deo volente fieri potest, ut non diu isti necessitati coactæ pareamus. His dictis surgit, et unacum filia palatium regis ingreditur, et in sede principali considet, rege convivisque magna lætitia perfusus.

Secunda feria festi jolensis rex missam sibi cani jussit, quo peracto cum paucis cubiculum ingressus incidi sibi venam fecit, paulumque aliquid cibi potusque sumpsit, et moratus, dum sacra antemeridiana in æde Christi peracta essent, antequam accubitum iret, quietum se tenuit post venæ sectionem, neque lumen sibi propius admoveri passus est; parum edit et bibit, neque multum locutus est. Tertia festi feria, cum missam sibi cani in cubiculo dormitorio jussisset, accubitum ivit, seque perquam languidum esse sensit. Ideo sumto statim cibo in lecto decubuit. Insequenti nocte adversa ejus valetudo magis magisque increvit. Quinta feria totum corpus intunuit; pauci in cubiculum intronissi; malum in dies accrevit; tandem octava festi jolensis feria mortuus est, toto corpore livido et tumente, ut humano vix simile esset. Funus in æde Christi sepultum a parte boreali, e regione sepulcri r. Svrreris. Universus populus mortem ejus lugebat, maximumque in eo damnum factum esse professus est.

Rex Hagenus fuit pulcra forma, apta meni-

brorum compositione, eximio faciei comæque colore; statura mediocri, qua patrem multum superavit; voce clara et diserta, ore facundo; postquam rex fuerat creatus, mores multum, et quidem in optimam partem, mutaverat. Erat tranquillo ingenio, et augusta dignitate, quando in regio solio insidebat.

Rex Guttormus Sigurdi filius.

Decima festi jolensis feria episcopus regios aulicos principesque viros in consilium adhibuit de novo rege creando; omnibusque uno consensu placuit regem creari Guttormum, Sigurdi Lavardi filium, regis Sverreris nepotem, regisque Hageni ex fratre nepotem, tum quatuor annorum; Hagenus Galinus regnum ejus nomine administraret aulæque regimen susciperet, Petrus Steiper et Einar regis affinis regem educarent et custodirent. Hæc unanimi consensu comprobata et concentu armorum confirmata. Accubitum euntes principes regem introduxerunt, in regium solium collocarunt, officiaque tanquam regi præstiterunt. Tum rex sumtum gladium lateri Hageni Galini affixit, clypeum ex humeris ejus suspendit, omniumque principum consensu Comitem esse jussit, et in scamno juxta se collocavit. His actis rex et Comes literas in Throndheimum miserunt, ut Ingius, filius Bardi Guttormi filii præfecturam totius Thrandheimiæ obtineret.

Quibus rebus fama in Daniam perlatis, Erlingus Steinveggus, qui eo tempore Havniæ versabatur, Baglis, qui præcedenti hieme secuti eum fuerant, extemplo ad eum confluentibus, brevi tempore factionem comparavit. Venerunt ad eum ex Norvegia Thorleivus Skalpus, Arn-

bjorn Trollus, Oddus Tannus, Ogmondi filii, qui missis in Norvegiam nuntiis, omnes, qui suam factionem sublevare vellent, ad se Alaborgam evocarunt. Erlingus ad regem Daniæ profectus, de iniquo rerum suarum statu coram eo questus est, opem ejus imploravit, professus regem sibi eognatum esse proindeque auxilium præstare sibi debere. Rex ei auxilium pollicitus est, ut se adjuvante paternum regnum recuperaret. Erlingus tempore jejunii iter Havniam ingressus, cum suis Alaborgam venit. Huc ad eum venire ab Norvegia: Reidar legatus, Philippus ab Vegene, Jon Dronning et Salvius Disæ filius. Comparatis celocibus et navigiis, in Vikam Norvegiæ trajecit, indeque Osloam, omni populo ad eum transente.

Episcopus Nicolaus Osloæ erat, a quo cum Erlingus peteret, ut paterni sui generis probandi tentamen acceptare dignaretur, id Osloæ fieri se episcopus permissurum negavit. Princeipibus vero et viris illustrissimis pro Erlingo intercedentibus factum est, ut episcopus ei potestatem faceret Sarpsborgæ, si vellet, candens ferrum gestandi. Itaque Erlingus Borgam profectus gestando ferro se subjecit. Cum vero in eo esset, ut ferrum gestaret, episcopus eum Tunsbergum concedere jussit, ut ibi præsentem Danorum regem, brevi adventuro, qui haud dubie de rei veritate judicare posset, specimen daret. Nam si res cum voluntate regis fieret beneque successisset, posse eum hujus opem auxiliumque exspectare, sin vero falsa jactaret, pœnas daturum. Erlingus, hac probata conditione, dieens se divina fretum ope in tam justa causa facere hujus rei periculum velle, Tunsbergum profectus est.

Episcopus Nicolaus, ut primum cognovit, comparari ab Erlingo factionem in Dania, pro-

fectus ad regem Danorum interrogavit, an ferre Erlingo auxilium constituisset. Affirmante rege, se ob cognationem inter eos intercedentem hoc pollicitum esse, episcopus: mirum mihi, inquit, videtur, domine, te, tantæ prudentiæ principem, factionis in tuo regno comparandæ potestatem facere, auxiliumque promittere his ad alienum regnum occupandum, quorum dux ignotæ originis et natalium est; quem ego oppidano aliquo in Oplandis natum, ex patria ob mendacia sua expulsum, et ab omnibus bonis exagitatum odioque habitum existimaverim. Immo, si misso in Norvegiam exercitu regnum pacare, et a perversitatibus istis et divina ira et plaga, quas [Birkibeini] ibidem patrarunt et excitarunt, liberare cupis, aliquem ex cognatis tuis, quem fidum tibi dictoque audientem esse confidas, huic exercitui præfice. Nunc enim Deus omnes [Birkibeinorum] principes, qui aliquam habuerunt rei militaris ducendique exercitus prudentiam, pervertit, propterea quod prudentia sua magis ad mala quam bona usi sunt; jamque et regem crearent hominem infantem amentemque, nec ipsi quicquam utilis consilii norunt. Rex: cognatis meis hic in Dania tam liberaliter prospectum est, ut cum his eopiis in Norvegiam proficisci haud facile velint. Episcopus: novi eum, qui ad suseipiendum tale negotium aptus est, cognatum tuum dico, dominum Philippum, Ingii Norvegiæ regis ex sorore nepotem, qui omnibus virtutibus, quæ regem aut principem decent, ornatus est. Episcopo his de rebus sæpius prudenter verba faciente, tandem eo perdueta res est, ut rex consentiret, seque ipsum æstate proxime insequenti trajecturum in Norvegiam polliceretur. Quibus actis episcopus domum reversus est.

Æstate proxime sequenti rex Valdemar in Norvegiam cum classe trecentarum navium trajecit, Tunbergumque venit circa festum Botolphi; comitatus eum est Philippus, filius Simonis filii Olrokarii¹, virorum Norvegorum. Mater Philippi erat Margareta, filia Arnii Stadsreinensis et [reginæ Ingiridæ², filiæ Rognvaldi Ingii filii; eadem a matre soror erat regis Ingii, Haraldii filii, et Ormi regis fratris, filii Ivaris Sneisis. Rex Valdemar episcopo Nicolao pollicitus erat, fore ut Philippus princeps crearetur factionis Baglicæ, si ipsorum voluntate fieri liceret. Qua re Baglis proposita, omnes factionis principes reclamarunt, dicentes se regem velle filium Magni regis, ad quem ea dignitas natalibus pertineat, minime vero eum colere regemve salutare, qui ipsis generis amplitudine inferior sit, malle potius factionem dissolvere, et suis quemque rebus prospicere. Coloni quoque responderunt: si quis præsto esset filius regius, huic se regium dare nomen velle, ei constanter adherere dietoque audientes esse; sin minus, res novas in patria non molituros. Episcopus Nicolaus, intelligens, hanc factionem successu carituram, nisi Erlingus creatus rex foret, hunc alloquitur: video colonos ad res novas invitos esse, adeoque exiguam tibi ab his spem auxilii fore, nisi mea ope et auspiciis utaris: certo enim scio, si in hac re fortuna tibi non adspiraverit, regem Danorum te interficiendum curaturum. Verum tamen, etsi, quo natus patre sis, facile possum animo concipere, tamen rem quoquo libuerit vertere potero, si modo Philippi, cognati mei, honorem et dignitatem augere, eumque dynastam facere velis. Hoc si facies, tuis

¹) conjeci; in versione Undalini oc *Eltho Kaarissön*. ²) ita ex correctione; Undal. habet *Sigurds Dronnings*.

ego me partibus adjungam, in sustinenda factione te adjuvabo, tibi que omnibus opibus, cognatis, amicis, quaeunque denique re potero auxilium feram. Haec itaque consensu probata decretaque sunt, ut Philippus Comes crearetur, si Erlingus regiam dignitatem adipisci euperet.

Erlingus Steinveggus Tonsbergum profectus iterum se tentamini gestandi ferri subiecit. Episcopus Nicolaus ferrum consecravit; rex vero Valdemar, qui eo advenerat, formulam jurisjurandi ei praevit, ferrique gestationem moderatus est (id est, constituit, quot caudentes laminae ferreas gestaret¹). Ubi aderat tempus, quo se purgaret Erlingus, rex Valdemar aedem armatis circumdedit; inde intelligi potuit, quid ei paratum esset, si qua in re offendisset. Episcopus Nicolaus Erlingum ad fores chori duxit, eum nudaturus manum esset, manum ejus sustulit, digitisque ei admotis alta voce exclamavit: ille se rite purgavit, nullius ego manum igne tam intactam vidi, quam hanc. Rex, ad ipsum chori introitum stans, sui que omnes in inferiori aede constituti, Deum laudare ceperunt, et canere "Te Deum laudamus". Rex eo die Erlingum convivio adhibuit, eique triginta quinque naves bellieas cum omnibus armamentis plenoque apparatu dedit. Postridie Erlingus rex comitiis Hogensibus creatus est, ibidemque Philippo Comitis titulum dedit; et paulo post rex Valdemar cum universo exercitu in Daniam reversus est, paeato itinere et sine maleficio Norvegia relicta. Mox magna hominum multitudo ad Erlingum confluit, et in verba ejus juravit; in his principes: Arnbjorn Jonis, Helgius Byrgeris, Asbjörn Kopparius, Gyrdus Bentenis, Guttormus Thva-

¹) forte rectius: constituit, quot gressus, ferrum candens portans, faceret, quotve laminae ferri candentis calcaret.

rius, Ormus Lagus, Thordus Dotta, Benedictus Gumanesensis, Simon Kyr, Kolbein Rufus, Gyr-
 dus Skjalgius, qui multos milites ornatasque
 naves adduxerunt. Circa festum Sti. Johannis
 Sarpsborgam profecti comitia habuerunt, in qui-
 bus Erlingus rex, Philippus Comes declarati
 sunt. Dein Tonsbergum comite episcopo Nico-
 lao revecti sunt. Quibus cognitis rebus Birki-
 beini in borcalis regni partes, alii Bergas, alii
 in Thrandheimum¹ cesserunt.

Regina Margareta post obitum regis Hageni
 Bergis versata est. Omnes incolæ eam ejusque
 asseclas auctores mortis regis fuisse suspicati
 sunt, eaque res adeo vulgi sermone ferebatur,
 ut ea cum asseclis aperte accusaretur veneno
 intercmti regis. Illa inficias ivit, se suosque
 hujus facinoris insontes esse declaravit. Hage-
 nus Galinus eam defendebat, magnoque auxilio
 fuit ei in hac re. Principes vero intimique re-
 gis amici rem adco severe urgebant et perse-
 quebantur, ut regina hominem comparare coge-
 retur, qui sui suorumque purgandorum gratia
 ferrum candens gestaret. Huic homini nomeu
 fuit Petro, qui cum ferrum gestans fœde ustu-
 laretur, e vestigio abductus aquisque suffocatus
 est. Frementibus vero regiis ac militibus, regi-
 nam pari pœna dignam jactantibus, perterrita ad
 amicos auxilii ergo confugit. Hagenus Galinus
 ei cum fide adfuit, præsidioque dato in Sognum,
 indeque in Valdresum ad Erlingum Quidmensem
 dimisit, qui exinde eam in Vermalandum inde-
 que in Sveciam deduxit. Domina vero Christina
 apud Hagenum Galinum remansit eique carissi-
 ma fuit.

Eadem æstate Birkibcini, cum cognovissent,
 Baglos ingentem factionem in Vika instaurasse,

¹) Undalinus *Tonsbergum*, prave.

totius rei ordinem edocti, boream versus in Thrandheimum profecti sunt. Hagenus Galenus dominam Kristinam secum abduxit, relicto Bergis magno militum numero, his ducibus, Dagfinno Bonde, Thorgrimo Lianesensi ac Thorere Brusio. Comes Hagenus Galinus in Thrandheimum delatus, unacum rege, convocato ad comitia Ærensia populo, milites conseripsit.

Post brevi rex in talem morbum incidit, ut sibi aentis clavus toto corpore confixus videretur. Interrogatus, quando primum eo malo tentatus fuisset, significavit, mulierem Sveeam (hoc est dominam Kristinam) se genu suo imposuisse totumque corpus manibus contrectasse, seque statim eo morbi genere correptum esse. Quo morbo rex post paucos dies mortuus et in æde Christi sepultus est. Hagenus dynastes militibus præfuit, magnumque exercitum habuit.

Fuit rege Sigurdo Haraldi filio guata, nomine Ceeilia, quæ in provincia Thrandheimensi liberaliter, uti rege natam oportuit, educata est. Hanc rex Sverrer, quo tempore Norvegiam recuperare armis inceperat, ut supra dictum est, in Vermalando inventam pro sorore agnovit, sæpeque eum ea collocutus est. Id temporis nupta erat; nam cum Erlingus Skakkus in exstirpanda regis Haraldi Gillii familia et prosapia omne studium collocaret, Ceeilia Folkvido prætori Vermalandensi nuptum data est; ex his Hagenus Galinus, Comes Norvegiæ, procreatus. Quæ eum accepisset, fratrem Sverrerem rerum in Norvegia potitum, maritum, quem parum diligebat, deseruit, rexque ei prædium Gelminum, ubi educata fuerat, incolendum dedit.

Bardus Guttormi Reinensis filius fuit nepos¹

¹) Undalinus h. l. habet *sôn*, filius; sed ex genealogia Arnmodardarum video Guttormum fuisse filium Osolvi ac Thoræ Skoptii filie.

Asulvi Skulii filii, qui Skulius filius erat Tostii dynastæ, uti in historia Haraldi Severi demonstratum est. Mater Asulvi fuit Gudruna Nevsteni filia, cujus mater Ingerida filia fuit regis Sigurdi Poreæ; mater Guttormi fuit Thora, filia Skoptii Ogmundi filii. Ogmundus fuit filius Thorbergi Arnii filii, et Ragnildæ, filiæ Erlingi Skjalgi filii. Mater Thoræ fuit Sigrida, filia Thordi Follii filii, qui Sancti Olavi signifer fuit. Mater Sigridæ fuit Alova, filia Einaris areipotentis et Bergljotæ, Hakonis dynastæ filia.

Bardus Guttormi filius præfecti dignitate gaudebat, uti ante eum majores sui; fuit prædives, formosus, quieti et tranquillæ ingenii, in victu cultuque splendidus. Quo tempore rex Sverrer sceptrum capessivit, Reinere habitavit. Brevi regi amicissimus factus, tandem ab eo petiit, ut sibi sororem in matrimonium daret. Quod cum annueret rex, archiepiscopus Æstenus id concedere noluit, quamdiu maritus Folkvidus viveret. Quam ob rem Cecilia ad archiepiscopum profecta, rege Sverrere multisque principibus præsentibus, cum eo colloca est, et ex eo quæsit, an vetuisset, ne cognatorum auctoritate matrimonio jungeretur. Quod ille affirmans, hortatus est, ut in Vermalandum ad maritum reverteretur. Illa reposuit: fatendum est, me nullum habere maritum. Nam, cum Erlingus Skakkus ejusque filius rex Magnus omnes cognatos meos, quos nancisci potuerant, quosque metuebant, occidissent, me comprehensam peregre ablegarunt, invitamque, nec consentientem, prætori Folkvido in concubinatum dederunt. Neque tamen inde effugiendi ullam occasionem nacta sum, prius quam frater meus hoc regnum capessivisset, apud quem me jam hoc erimine solutam esse existimavi. Quæ cum dicta sua veris testimoniis sta-

tim probavisset, episcopus ei nubendi veniam concessit, rexque nuptias ejus et Bardi Guttormi filii honorifice celebravit. Ex his natus filius, Ingius nominatus, postea Norvegiæ rex. Cecilia regis filia post aliquanto mortua est, et in æde Christi a boreali parte chori sepulta, splendideque ornato sepulcro donata. Deinde Bardus Guttormi filius uxorem duxit Ragnfridam, filiam Erlingi Quidmensis, præfecti Valdresis: his nati, Sigurdus, Asulvus, Guttormus, Skulius, filiaque Ingiborga, quæ Alvo Throndbergensi nupsit. Bardus Bergis mortuus est post eadem ætate, qua rex Sverrer cum Insulanis in Florevogo conflixerat, et in æde Christi a boreali parte chori sepultus, ejusque sepulcrum eximie oruatum. Deinde Ingius filius ejus ad aulam regis Sverreris concessit, ibique educatus est.

Rex Ingius Bardi filius.

Mortuo rege Guttormo, principes consilia de sufficiendo rege contulerunt. Pars princeps suffragiis et consensu dynastam Hagenum Galinum designavit; sed archiepiscopus intercedebat, causatus similtates inter se et illum intercedentes, in primis amicitiam spectans, quæ Hageno dynastæ cum domina Christina Sveca fuerat. Eodem tempore coloni omnium Thraudheimi provinciarum, ad comitia Ærensia convocati ad creandum eligendumque regem, advenerunt; tum designati Hagenus Galinus, Ingius Bardi filius et Sigurdus, nepotes ex sorore regis Sverreris, et Roar regis cognatus, et Petrus Steiper, nepos ex sorore regis, cujus uxor erat Ingiborga, filia regis Magui Erlingi filii. De his viris diu consultatum, variabantque sententiæ principum. Tandem comitia Ærensia constituta, eoque scriinium sancti Olavi deportatum,

concomitantibus clericis et archiepiscopo Eriko. Disputantibus de eligendo rege, tandem lex in subsidium vocata, secundum quam coloni regem sibi eligere debebant, quæ res inter omnes convenit. Inde cum coloni consilia conferrent, quem potissimum ex his tribus regis Sigurdi nepotibus, Hagenum dynastam, an Ingium Bardi, an Sigurdum Bardi filium, reges crearent, omnium animi ad Sigurdum eligendum inclinarunt; erat enim plaecidi ingenii, justus, modestus et amicitii valens. Alii restiterunt, dicentes, hunc reipublicæ administrandæ imparem esse; immensum hostium exercitum in regnum invasisse, Hagenum dynastam ducendo exercitui maxime esse idoneum. Eoque processit res, ut præfecti nullum nisi Hagenum regem jubere vellent. Coloni dixerunt: id deliberatum nobis omnibus est, nolle regem habere paterno genere Gothum. Sed regem habere volumus eum, qui regiam familiam æquo cognationis gradu attingens, paterno genere amplissima in universo Thrandorum communi familia natus sit, qualis est Ingius Bardi filius. Itaque auctoritate archiepiscopi, voluntate et consensu omnium principum et universæ multitudinis Ingius rex creatus est, eique omnes fidem et obsequium jurejurando addixerunt; ille se omnibus ex legum præscripto dieturum jus juravit. His actis omnes veteres aulici principesque jurati, qui superioribus regibus obederant, ejus se ministeriis addixerunt. Hic novus fremitus, Hageni dynastæ gratia, extitit ab amicis et asseclis ejus, dicentibus, eum ad ducendum exercitum magis idoneum esse, quam Ingium Bardi filium; quod et milites comprobarunt. Quorum postulatis sic satisfactum est, utrorumque amicis se interponentibus, ut Ingius rex, Hagenus dynasta esset præfectusque militum, regique

debitos reditus ex æquo eum Ingio communicaret. Atque rex Ingius eum dynastam suum esse jussit, ille vero regis in verba juravit. Deinde coloni regi dimidium stipendiorum et militum, ad usum belli necessariorum, adjudicarunt et sciverunt. Rexque et Comes eeleriter, magno eum eopiarum numero et ingentibus navibus, ad iter se parant.

Hæc æstate post festum sancti Olavi Bagli cum omnibus copiis Tuusbergo profecti, classem habentes triginta quinque navium; boream versus litora legentes, commeatus omnesque reditus regios abstulerunt, lenteque iter fecerunt. Cum Bergas venerunt, Birkibeini, ut ante dictum est, arcem tenebant. Tum Bagli oppidum ingressi sunt, et arcem aliquoties aggressi expugnare studuerunt. Hic Erlingus Steinveggus Baglos allocutus: nolite, inquit, hos telis petere, nostri enim sunt. Bagli noctu in navibus se continebant, partim in ancoris, partim ad pontem Monachorum, et in oppidum escensionem fecerunt. Sæpe arcem aggressi, tela inter se conjecerunt, quibusdam vulueratis, paucis cadentibus. Aliquo die Erlingus cum aliquot celoebus in Holmum trajecit, appulsisque ad pontem Episcopi navibus, cum suis ad ædem Christi successit. Quo viso Birkibeini obviam iis processerunt, alterique in alteros tela miserunt; eumque Birkibeini animadvertent, Baglos numero non valere, undique in eos impetum dederunt, ut Bagli referre pedem cogerentur. Erlingus, saltu in mare dato, sub aquis urinaudo eum suis ad naves pervenit, multis suorum amissis. Tum Bagli interrogarunt Erlingum, an etiam tunc sui essent castellani? Statimque post Bagli Bergis relictis boreales regni partes petierunt, omnibusque provinciis præfectos imposuerunt, usque donec in Rugsundum pervenerunt, ubi tres he-

bdomas morati sunt; hic episcopus Nicolaus mercedes prædiorum sibi debitos exegit, multi-que evocati ad eos venerunt, in his Endredus Høigrus, Lodin Stallarius magna cum manu, Nicolaus Botolvi et Karlungus frater ejus, et Kalvus ab Horningo. Ibidem Bagli cognoverunt, Birkibeinos regem Comitemque sibi præfecisse, et a borealibus magno cum exercitu adventuros exspectari. Quam ob rem episcopus Nicolaus et Bagli consultissimum rati, Bergas reverti arcemque expugnare, huc navigarunt et classem in Laxavogo constituerunt.

Habuit secum episcopus virum aliquem ex terris Orientalibus oriundum, qui se prædicabat machinam bellicam ea ratione et arte fabricare posse, ut ea posset arcem diruere; tali arte se multas arces multaque castella expugnasse; quod si efficere non posset, se catapultæ sive ballistæ impositum in arcem conjici jussit. Mox ingentia ligna aliaque ad hanc rem necessaria advecta. In quo cum occupati essent, nunciatum est, conspici vela Birkibeinorum boream versus in Stavaffordo. Hinc episcopus, copiis classico convocatis, præfectos navium consuluit, quid capiendum consilii esset. Erlingus Steinveggus auctor fuit, ut Birkibeinos eo loco opperirentur præliumque committerent, ejus auctoritatem plurima pars Baglorum secuta est. Hic eum allocutus episcopus: si tu apud hanc arcem maritimam¹ configere cum Birkibeinis cogitas, non opus habebis post hunc diem militibus tuis prospicere; quique tibi hujus rei auctores sunt, quas habeant opes et copias, animum non advertunt. Quam ob causam mea sententia est,

¹) Undalinus intellexit arcem Bergensem, sed *F* et fragmenta longioris narrationis, qui h. l. habent *sæborgir*, cogitarunt de navibus bellicis ingentibus Birkibeinorum.

ut confestim orientem versus in Vikam navigemus, ibique cum Birkibeinis, si nos invadant, dimicemus. Hoc probato consilio, noctu interdiumque navigare perseverarunt, donec Tonsbergum venerunt; episcopus Osloam se contulit. Extemplo postquam Bagli Bergis abseesserant, Birkibeini magno cum numero copiarum ingentibusque navibus eodem pervenerunt; quod vero appetebat hiems, persequi Baglos noluerunt, sed paulisper Bergis commorati, boream versus in Throndheimum revecti sunt. Bagli hac hieme Tonsbergi se continebant; et utrique centuriones ac milites emisere, qui sæpe alteri alteris magnam cladem attulerunt. Ex Birkibeinis fuere, Ulvhamus, Haraldus Kesia, Gunnar Fladbondus: ex Baglis, Thoraldus Ogmundi, Gudlekus Skredingus, Benedictus Gumanesensis ex Valdresia, Jon Gridmannus, aliique complures.

Eadem hieme episcopus Nicolaus suos in Valdresiam misit, qui Guttormum ac Skulium, Bardi Guttormi filios, caperent. Sed Erlingus colonus, qui eos educandos susceperat, de hac re certior factus, eos in tractum silvestrem misit, ubi se continerent, dum Bagli in Valdresia versarentur; deinde eos in Throndheimum misit ad fratrem eorum, regem Ingium, apud quem commorati sunt. Eadem hieme Erikus, postea Sveciæ rex, apud Ingium versatus est; eademque hieme, tempore festi jolensis Hagenus dynasta nuptias cum domina Kristina Sveca celebravit; et æstate proxime insequenti rex Ingius copias ex toto Throndorum communi regionibusque intra Stadum sitis evocavit.

Rex Ingius et Hagenus dynasta ingentem classem navium magnasque copias a borea duxerunt; multi vero ex præfectis eorum in meridionalis regni præfecturis adventum eorum exspectabant:

in quibus Einar affinis regis Stavangriæ. Bagli viginti septem celoces et naves minores compararant, Bergasque petere cogitabant. Qui Fjeldbyrgam delati, cognoverunt, Einarem regis affinem, de adventu suo inscium, Stavangriæ versari, primoque die solventes sub meridiem Stavangriam appropinquant. Eo tempore Einar in conventu quodam pacificatorio versabatur, Baglos non tam subito superventuros ratus. Qui, intelligens se effugere non posse, raptim in turrim ædis S. Svetonii adscendit. Bagli, effractis ædis foribus, Einari pacem liberamque abeundi veniam obtulerunt; tandemque cum suis ex turri descendit, eorumque ingressus juravit, se postea nunquam adversus Erlingum Steinveggum arma laturum, quo facto eum ex æde persecuti sunt. Tum Erlingus et principes datam pacem servare voluerunt, sed milites, ut res suo arbitrio gereretur, postularunt. Hic Einar, animadvertens quem exitum habitura res esset: mala, inquit, et fraudulenta est pax et venia a Baglis data. Confestimque cum quatuor suorum interfectus est, cum antea circiter quinquaginta homines ex æde extractos, quamvis concessa abeundi venia, interfecissent. Bagli, ingenti præda Stavangriæ potiti, Tonsbergum reverterunt.

Rex Ingius et Hagenus dynastes cum classe omnibusque copiis Bergas delati, cum ibi aliquantisper morati essent, in orientales regni partes navigarunt. Bagli eo tempore Tonsbergi versantes, cum comparatis navibus in borealia proficisci statuissent, cognito adventu Birkibeinorum, consilia contulerunt, quid faciendum ipsis esset. Episcopus Nicolaus auctor erat, ut in Daniam concederent, neu cum hostibus numero copiarum prævalentibus fortunam prælii periclitarentur. Quo probato consilio Bagli in Hallandiam navigarunt,

ihique in [portu quodam¹ aliquantum temporis se continebant. Birkibcini Tonsbergum delati comitia Hogensia convocarunt, in quibus rex Ingius ab colonis rex, Hagenus Comes renuntiatu est. Post hæc Sarpsborgam profecti sunt; ubi etiam in comitiis Borgensibus Ingius totius regni rex, Hagenus Comes consensu incolarum declarati. Sic tota Vika in potestatem redacta, præfecturas præfectis administrandas tradiderunt, atque Tonsbergum reverterunt.

Quibus rebus cognitis Bagli id consilii ceperunt, ut Philippus Comes, comitantibus Arnbjorne Jonis, Philippo Veginensi, Reidare Legato, Nicolao Botolvi, Atlio Gridmanno, Helgio Birgeris, cum viginti circiter navibus boream versus in Vikam proficisceretur: Erlingus Steinveggus cum parte copiarum in Hallandia remaneret; episcopus Nicolaus jam antea austrum versus Havniam se contulerat. Bagli summa festinatione navigantes, Birkibeinos ex improvise opprimere studebant. Qui cum in fretum Havstensund venissent, applicatis ad terram navibus, eo loco exspectare noctem cogitabant, noctu sinum trajecturi. Præter quos cum exigua mercatoria præveheretur et occidentem versus cursum in sinum dirigeret, veriti, ne adventum suum fama in oppidum præcurreret, in sinum excurrerunt, mercatoriamque quam potuerunt maxime sunt insecuti. Quam cum assequi nequirent, ad suos in Hallandiam reversi, paulo post cum classe Alaborgam navigarunt, ibique aliquantum temporis commorati sunt, ibidemque episcopus Nicolaus ad eos venit.

Eadem æstate Birkibeini Petrum Steiperem provinciæ Ryfylke in locum Einaris regis affinis præfecerunt; qui cum Birkibeinos in partes ori-

¹) Havnia?

entales comitatus esset, Anium sobrinum in locum suum provinciæ præfecerat. Sed Sörkver Snapus, Simon Stakhalsus Erlingi filius, Hallius Ogmundi Ekalandensis, Birger Stangensis, ex Oplandis in Hardangerum descenderunt, Erlingum, Thorgrimi Lydanesensis clientem, cum filio interemerunt, deinde Anium et Thorkilum conquirentes, ex improvise eos in Karnisundo oppressos cum viris triginta quinque occiderunt.

Bagli, longioris Alborgi moræ impatientes, trajecto mari Viskam Hallandiæ repetierunt, idque ceperunt consilii, ut in Ogsundum extra Kongelam transvecti in terram egrederentur, omnesque naves, præfectis Lodine Stallario et Arnbjorne Jonis, cum præsidio ducentorum militum in Hallandiam remitterent. Hi appulsas in amnem Vinoam¹ naves eo loco subduxerunt; ibidem episcopus Nicolaus navi sua Bokaskreppa egressus pedestri itinere in Vikam profectus est. Ceteri Bagli partim pedestri itinere, partim celocibus et navigiis minoribus vecti Sarpsborgam remcarunt, inde in Mjosum et per borealem Hedmarkiæ partem contenderunt. Cum Hamarum parvum pervenissent, Gudlekus Fladbondus ex silva cum quatuor viris evolans, occiso Oddo Tanno Amundi Lyni filio, in silvam refugit. Inde Bagli trajecto monte in Orkadalum, indeque Nidrosiam pervenerunt, ubi convocatis comitiis Ærensibus, sed infrequentibus, Erlingus rex, Philippus comes creatus est. Dein præfecturas præfectis administrandas tradiderunt, nihil vero eorum, quæ præstare coloni debebant, acceperunt.

Rex Ingius et Hagenus, cum Bergas nunciatum esset, Baglos cum universis copiis in Throndheimio esse, divisis quas secum habuerunt copiis, ille in partes regni boreales profe-

¹) rectius, ut in sequ. capite, Nisoam.

ctus est, hic orientem versus in Hallandiam ad eos, qui naves Baglorum in anne Nisoa custodiebant, navigavit. Hic Arnbjorn Trollus, Amundi Lyni filius, cum triginta viris interfectus est, ceteri in mediterranea aufugerunt. Hagenus dynasta Bokaskreppam cepit omnesque naves Baglorum, quas partim subjecto igne cremavit, partim secum in partes boreales abduxit, Bergasque sero autumno pervenit, ubi hiemem transegit.

Rex Ingius boream versus in Throndehimum profectus est. Interea Bagli Asbjornem Koppum et Thoraldium Skinringum cum duabus celocibus in Moriani meridianam regionis defendendæ gratia miserant. Quos remigantes conspicati Birkibeini, Stimum prænavigantes, subito eos insectati in continentem fugere coegerunt; pars in Thingvillum navigantes in Guttormum Thvarrium præfectum inciderunt, eumque cum magna suorum parte interfecerunt. Asbjorni Koppo, sera vespera ad Solskelam appulso, Birkibeini noctu supervenerunt, et in terram cum omnibus suis compulerunt, insulam, nequis claberetur, per noctem custodibus circumdederunt, proximoque mane pervestigatione facta omnes quos invenire poterant interfecerunt; Asbjorn cum aliquot suorum effugit. Birkibeini boream versus pergentes, capta ad Agdanesum una celoce, quæ Baglis fuit, oppido subierunt. Quorum classe conspecta, Bagli ex oppido aufugerunt, trajectoque ponte in Sæloam, inde per montem Skonefjeld in Ostrodalum, indeque in Hedmarkiam concesserunt. Hic ad festum usque jolense commorati sunt, plurimumque in insula magna lacus Mjosis se continebant; post festum jolense Osloam profecti sunt.

Statim post festum jolense præfecti Baglo-

rum ad præfecturas se capessiverunt. Philippus Veginensis habuit præfecturam Borgensem, is duas naves fabricandas curavit: Asbjorn Koppus unam: Thoraldius Ogmundi unam Osloæ: Skinner Lange Onsoæ unam: Tostenus Tjuvus Skotanesensis unam: Jon Droning ad Gothabim duas: Gudolvus Blakkastadensis et Gunnar Asseris filius Lidensis duas: Reidar legatus in Drafna (id est Drammen) duas: Philippus dynastes duas: Thordus Dokka unam: Hunolvus Hetta et Gunnus Lavius in Skina duas: Gjurdus Bendsonius in Visidalo unam: Simon Kyr et Ragnar Galnii filius in Besja duas: Arnthor Fokka in tractu Bjergherado unam; tumque viginti duæ omnino naves fabricatæ sunt.

Jon Droning, qui provinciam ad Albim administravit, frequens obire provinciam solitus, aliquando apud colonum quendam hospitatus est, nomine Thronum, qui venustam uxorem habebat. Jon, accessito marito et uxore, cum ingressi essent, maritum ex foribus repelli jussit, uxorem retinuit. Quod factum cum colonus conquere retur, ille injusto eum crimine insimulavit, inficiasque euntem caudæ equi sui alligatum secum ad navem pertraxit, ubi colonus libertatem selibra auri redimere coactus est. Paucis post diebus Jon Droning uno comitatus ad ædem prope ab eo loco sitam accessit, Thronus vero haud procul inde in rupe cum septem viris in insidiis latuit. Qui, Jone ædem ingrediente, subito decurrerunt, eumque in æde aggressi sunt. Refugientem in chorum Thronus conjecta hasta vulneravit, foribusque chori excurrentem insecutus, in agro infra ædem occidit, caputque ei abscidit. Fnuus Kongelam deportatum, et in monasterio sepultum. Thronus ad Birkibeinos transiit. Illius mortem frater Gudbjorn postea ultus

est, novem viris occisis, septemque altero pede truncatis.

Erlingus Steiuveggus omnes copias, omnesque recens fabricatas naves, celoces navigiaque minora, quæ potuit comparare, Tonsbergi collegit. Rescierant Birkibeini tam naves ab eo fabricatas esse, quam ipsum cum classe peregre proficisci statuisse. Ille universa cum classe primum ab oriente die mortis Christi in Onsoam navigavit, secunda feria festi paschatis in Grindholmsundum revectus, die dominica insulas Esjenesias cum viginti duabus navibus attigit, ibique suis significavit, se in boreales regni partes proficisci statuisse; quod propositum alii svadebant, alii dissvadebant. Tertio post die in Ransundum pervenit; hic aliquot principes cum quatuor navibus, quod sequi eum nollent, ad insulas Esjenesenses restiterunt. Erlingus boream versus navigare perseveravit, donec ad Folkestenos pervenit. Hic celocem, qua Birkibeini vehebantur, cibariis onustam cum conspexisset, eos in Regevogum persecutus est, ubi egressis Birkibeinis celocem cum cibariis cepit, et eadem vespera in Ekornsundum remigavit. Inde Mostriam navigavit, ubi militibus ad concilium sive concionem convocatis, consuluit, utrum primum Bergas, an statim in Throndheimum proficiscendum esset. Hic cum plurimi svaderent, ut primum Bergas se conferret, quod Hagenus dynasta adventus eorum inscius esset: dissvasit Reidar Legatus, hortatus, ut statim in partes boreales ad regem contenderent. Cujus consilium valuit. Itaque boream versus in Skallavikam tendunt, ubi certis nuntiis cognoverunt, Comitem de adventu suo certiore factum suos ad resistendum comparasse. Etsi vero Erlingus primum

Bergas accedere vellet, tamen vicit sententia Reidaris. Quare in borealia navigantes Birkibeinos, ubicunque eos deprehendissent, magna clade affecerunt. Hageuus dynasta tabellarios suos ad regem miserat: hos Bagli in Vogsoa oppressos interfecerunt, literas ad Erlingum per-tulerunt. Quarum tale erat argumentum: Hage-num fratri suo, regi Ingio, salutem; monere, ut rebus suis diligenter prospiciat, Baglos enim ab oriente adventare; nescire vero, Bergasne ag-gressuri, an in partes boreales abituri essent; non tamen a copiis valere, exiguasque naves habere, quare non esse, cur ab his magnopere metuat. Erlingus boream versus pergens ad Oxoam appulit, quo ad eum nuntius Nidrosia allatus est, regem Ingium statuuisse sororem suam Thorgrimo Liauesensi nuptum dare, nuptiasque postridie celebrare. Bagli naves Birkibeinorum inflammaverunt, quasque potuerunt clades eis intulerunt. Noctu obortis tenebris vela sustulerunt, boream versus navigarunt et Agdanesum cum quatuordecim navibus circumvecti sunt, quod naves, quæ sequebantur, præstolari noluerunt. Erlingus suis præcepit, quo quisque navem suam appelleret et egrederetur, ubi ad oppidum per-venissent.

Lodin Stallarius ad milites conciouatus, hor-tatus est, ut ad tabernas convivales (hoc est, tecta et domus, ad mare sitas, in quibus com-potationes et convivia celebrabantur) appellerent: præstat, inquit, hic mortem honestam oppetere, quam diutius pulsos a Birkibeinis fugere, neque dedecori nobis erit, si nunc quoque fugati fue-rimus, cum et Birkibeinos et colonos adversa-rios habebimus. Fieri quoque potest, ut rex nostri adventus ignarus sit, nosque eos mulso vinoque, cujus haud dubie copia convivis non

deerit, inebriatos offendamus. Rex cum suis plateam occidentalem ingreditor, Comes Philippus et Arnbjorn borealem; Arnbjorn Fokius et Simon Kyr amnem cum duabus navibus ingressi, ab oppido in ulteriorem ripam transuatantes excipiunt. Sero die, oborientibus jam tenebris, vela sustulerunt, atque per interiora sinus navigarunt. Rex Ingus in oppido erat, multos strenuosque milites secum habens; instabant nuptiæ Thorgrimi Lianesensis et Sigridæ, regis sororis, quas rex magno sumtu opipare apparatus curaverat.

Vespera diei Veneris tabellarius ab Hageno dynasta missus ad regem venit, dicens, ex tribus tabellariis ab dynasta missis neminem præter se pervenisse incolumem; idem tam diligenter iter Baglorum speculatus fuerat, ut eadem vespera aut mane proxime insequentis diei adfuturos confirmaret. Hic rex, senatu principibusque viris convocatis, rem aperit a nuncio perlatam. Omnesque in eo consenserunt, ut omnes copiæ sero vesperi classico convocarentur, stationesque armatorum nocte insequenti ad tabernas convivales collocarentur. His constitutis rex in cubiculum nuptiale ingressus est; inde aliquantum temporis potarunt, admodum hilares. Mox regii regem monuerunt, tempus esse canendi classici militesque convocandi. Sed sponsus, Thorgrimus Lianesensis, surgens oravit, ne rex cani classicum juheret, neu cœptam lætitiã perturbaret et supprimeret; se suos arma capere et in Ora excubias agere jussurum; quos vigiliã cum fide acturos confirmavit. Cui rex obsecutus est, atque sic in multam noctem potarunt. Cum cubitum iretur, Thorgrimus suos arma sumere, in Oram exire, vigiliãque agere iussit. Illi inter se loquebantur, seque negarunt

corpora regiorum ac rusticorum vigilando custodituros; atque somno se dederunt. Homines se vino adeo obruerant, ut, quomodo vigiliæ agerentur, nihil curarent; rex in domo Sigurdi Sverdali quiescebat, ante cujus fores Sigultius¹ Jarlus cum suis, qui, ut ceteri, ebrii erant, excubias agebant. Thorgrimus Lianesensis in eadem domo, qua rex, quiescebat.

Bagli Flakkafjordum transnavigarunt, Gulosumque subeuntes se compararunt. Hic procellis incidentibus aer tenebrosus extitit, nocte jam præcipiti. Tum, ut cuique præceptum erat, naves adpellere. Cum Arnbjorn et Simon ad amnem pervenissent, ingredi Arnbjorn noluit, Simon vero ac sui intrare amnem voluerunt, quam oh causam prope factum est, ut inter se confligerent; sed valuit Arnbjornis auctoritas, ut amnem non ingrederentur. Ceteræ naves ad Oram appulerunt, cumque prope ab litore abfuerunt, sublati remis auscultarunt, altumque in oppido silentium animadverterunt. Dein suorum aliquot in terram exposuerunt, qui ad tabernas convivales progressi, cum neminem animadverterent, ad naves regressi sunt, et nullos homines in tabernis esse significarunt. Itaque ad litus remigarunt, et carinas navium solo sponte illidi passi sunt; mox omnes in terram exsilierunt et in oppidum escenderunt, alto ubique silentio. Bagli in ædibus regiis universi convenerunt, ibique classicum canere, bellicumque tollere clamorem inceperunt; dein cum clamore et ingenti strepitu retro per oppidum descenderunt, paucisque in ædibus inventis, campanam bellicam pulsarunt, vigiles in turri dormientes interfecerunt.

Stertens interea rex Ingius a mulieribus qui-

¹) sic h l., paulo infra Sigvaldius; sic alternant Sigurðr et Sigvårðr, et plura.

busdam, quæ clamorem bellicum exaudiverant, expergefactus est. Ille, sero excusso somno, quid rei esset, interrogavit; illæ hostes in oppido esse significarunt. Rex in porticum cœnaculi excurrit, tectum conscendit, ibique jacuit, dum hostes eam plateam pervasissent; quo facto in plateam mercatorum se demisit, ad annem descendit, in aquas desiliit, et ad mercatoriam, eo forte loco in ancoris stantem, natavit, prehensoque ancorali in navem evadere conatus est. Progressus in nave vir ad eum locutus est: dimitte funem, quisquis es, et abscede. Cum vero taceret rex, nauta sumta manu ferrea eum ab ancorali removit. Itaque rex annem transnavit, suis partim nando præcedentibus, partim sequentibus.

Baglis altera vice oppidum pervadentibus, plurima Birkibeinorum pars se jam in fugam conjecerat, aliis ex oppido facillimis effugiis elabi conantibus, aliis templa petentibus; quidam in plateis interfecti, alii in ædibus, tunc enim omnes domus exploratæ.

Thordus, frater Finngeris, in platea pro domo sua occisus est. Thorgrimus Lianesensis se diu ac fortiter tutatus, septem suorum interfectis, gravibus acceptis vulneribus elapsus est. Sigvaldus Jarlus septimus ipse in cœnaculo aliquo interfectus. Bergsven Longus, signifer Ingii regis, in platea cecidit, a quo cum Bagli abscississent, mulieres quædam signum regis sustulerunt et conservarunt. Kolben Beringus cum septem aliis in cœmeterio ædis Gregorii occubuit. Evindus Frilandus octavus ipse in agro interiore cæsus est. Halvardus Lidfaxius cum tribus aliis in platea cecidit, compluresque alii suo quique loco occubuerunt. Dein circiter triginta ex Birkibeinis, duce Sigurdo Skelgo aliis-

quæ principibus, se conjunxerunt in agro, et in oppidum incursione facta aliquot Baglorum interfecerunt; cecidit tamen Sigurdus, et Thorolvus Senerfeius, gladio faciem compunctus infra cassidem, recepit se ad amnem eumque transnavavit, et in ripa ulteriore mortuus inventus est.

Mulieres quædam Baglis significarunt, regem Inghium in æde Mariæ esse. Eo itaque decurrerunt, fores effregerunt, qui intus erant occiderunt, manumque simulacro Mariæ absciderunt, neque regem invenerunt. Bielvus Skinstakkus in æde S. Olavi cum triginta viris versabatur, qui omnes eo loco interierunt. In æde S. Andreæ erat Bardus Stolpius, qui ibidem cum tribus aliis occisus est. Rex Inghius, qui amnem trajecerat, et lassus et fessus erat, frigeus algensque, quod et nungebat et pluebat. In ripæ crepidinem enitens collapsus est, neque se ulterius movere potuit. Mox Ivarem Flodekoldum egredientem vidit, ejusque opem imploravit. Cui Ivar: ego mihimet primum opem ferre necesse habeo; atque discessit. Post statim ex amne egressus est Rodolvus, Bordi frater, qui cum eo, ubi rex erat, pervenisset, hunc allocutus: tune hic es, domine, inquit. Rex: ita me heri appellastis. Rodolvus: sic etiam nunc es, atque sic eris, dum tu et ego una erimus. Mox tunica se exiit eaque regem circumdedit, sumtisque cunctis vestium suarum copulis vinctum regem in humeros sustulit, et ad Skysosum portavit, ubi equum et traham, vestimentorumque quantum opus erat, nactus est; nihil enim tegumentorum præter indusium et tibialia habuit; sic regem in Strindam deduxit.

Skulius, frater regis, strepitu ac fremitu audito, excitatus, cum ex fenestra prospexisset, vexillum Baglorum præter fenestram ferri con-

spexit, mulierque aliqua clara voce exclamavit: laud Bagli tanta festinatione has ædes præterirent, si regis fratrem ibi intus esse nossent. Cum Bagli præteriissent, Skulius in plateam processit, partim per pervia domuum, partim secundum tecta progressus, tandem ad amnem pervenit, ubi Jonem Uslium offendit cum quadraginta Birkibeinis, qui pontones et navigia comparaverant, quibus trajecto amne in Klephusum ascenderunt. Hic regem cum centum viris, Birkibeinis et colonis, qui ad eum confluerant, invenerunt; congressusque fratris ac regis utrisque exoptatissimus fuit. Guttormus, regis frater, sub subtractionibus cujusdam domus, quo se demiserat, latuit, cumque Bagli a perscrutando destiterant, in ædem Mariæ confugit, ibique se per totam diem dominicam occultavit. Die lunæ canonici eum vestitu canonicis usitato induerunt, et per pontem in superiora deduxerunt, arma, equos, præsidiumque dederunt, equitemque dimiserunt. Birkibeini, qui interfecti erant, ad nonaginta homines fuerunt.

Rex Ingius ab Strinda in Guldalum profectus est; ad quem omnis populus, tam ipsius ministri, quam coloni, ubi has res resciverunt, confluebant.

Baglorum aliquis Birkibeinorum quendam in platea insecutus est, quem ad ædem profugientem cum juxta angulum templi letali plaga percussisset et prostravisset, agnovit fratrem esse: quam ob rem, abjecto gladio, gravissimo dolore affectus est.

Die solis, ubi illuxerat, Bagli oppidum in tres regiones diviserunt, singulis regionibus explorandis singulos præfectos imposuerunt. Tum complures regionum inventi et interfecti, magnaque vis honorum et pecuniarum direpta. Die

lunæ ad naves descenderunt, optimasque naves Ingii regis ceperunt, Erlingus Gulbringani, Philippus dynasta Gestaskelvam, Arnbjorn Dorbodum, Reidar Lyrtundam, Philippus Ogenbrandum, Gudolvus quoque Blakkstadensis ingentem navem occupavit; ceteras regis naves et celoces igne absumserunt.

Die Mercurii omnem prædam et spolia ad tabernas convivales deportanda curarunt; die Veneris et Saturni divisio facta. Inter ceteram prædam fuere trecentæ lorice annulatæ et ocreæ antiqui moris. Bagli ad mille et sexcenti numero erant, quorum singuli magnam prædam sortiti sunt. Rex Ingius, in Guldalo collectis ad mille sexcentis militibus, adversus oppidum movit; cumque vespera diei Saturni in campos Ilenses descendisset, Bagli adhuc in oppido erant, multique ad regem ex Orkadalo venerunt. Quo die lunæ cum bis mille militibus ad oppidum contendente, Bagli confestim ad naves properarunt, naves ad Holmum provexerunt, ibique nocte transacta in orientales regni partes revecti sunt.

Hagenus dynasta, ubi cognoverat, Baglos in boreales partes profectos, navem ingentem, aliquot minora navigia et celoces ad eos persequendos paravit. Ex quibus ingens illa navis præter Stadum fracta est. In Langosundum delatus, conspecta Baglorum classe a borea veniente, cursum ad exteriora circumflexit, quod ventus a plaga occidentali flare inceperat, eosque sic prætervectus in Thronheimum pervenit. Cujus adventu frater Ingius rex lætatus est. Bagli Bergas profecti sunt; tum arcem tenebant Svertingus, Thore Brosius, Ivar Gusius, Ivar Maxon. Bagli in oppido se continentibus, Ormus Lavius ab oriente advenit cum Margareta

regis filia, uxore Philippi Veginensis. Cui cum excubiæ unacum Benedicto Gumanesensi militibusque suis agendæ obvenissent, castellani occasionem nacti, eos eruptione facta repulerunt, quo impetu Ormus Lavius cecidit. Bagli advesperascente die, cum ebrii essent, sæpe ad arcem subierunt, quorum pars occubuerunt, pars vulnerati sunt.

Hagenus dynasta Bergas proficisci parabat, rege in Throntheimo remanente. Ibidem id temporis multæ ingentes naves fabricatæ sunt. Hagenus dynasta cum quinque navibus longis et septemdecim celocibus meridiem versus navigavit. Qui Stadum prætervectus, cum ad Hindoam appulisset, universas colonorum copias cum ingentibus illis navibus remisit, regiis autem militibus suisque adsumtis in meridianas partes proficisci perseveravit. In Kilestromum devectus incidit in duas celoces speculatorias Baglorum, præfectis Morteno Soddio et Kolbeno Smoro. Kolben incitata remis in scopulum navi captus est, plurimaque suorum pars interfecta; ceteri nuncium eadem vespera in oppidum pertulerunt. Dynasta appulsas in Jærnfiorde naves subduxit, paucisque relictis custodibus, omnibusque armamentis ceteroque apparatu in terram comportato absconditoque, cum suis trajecto monte altera nocte ad arcem pervenit, sexcentos milites habens. Rex Erlingus et Philippus Comes suos ad tria millia numero idoneis locis adversus eum disposuerant. Postridie inito inter se colloquio, Bagli Birkibeinis, arcem tenentibus: janine, inquiunt, acer vester canis ad vos pervenit? Illi contra: immo, dynasta noster adest, cavete vobis, Bagli. Bagli porro: si forte vobis desunt iu arce cibaria, huc exite ad nos, Birkibeini, nam in oppido copia cibariorum suppetit. Ad hæc

Birkibeini: sic faciemus, certum enim est nobis, vobiscum hodie in oppido prandere. Peracta concione matutina, Hagenus dynasta eruptionem cum omnibus suis ex arce facit, simulque Petrus Steiper, Birkibeinis tam strenuo animo renitentibus, ut Bagli cedere cogerentur. Bagli per transversum oppidum descendentes, ut ad naves pervenire possent, magno numero cæsi sunt. Rex Erlingus, eum fugiens ædem Mariæ præteriret, tubicinem compellens inflare tubam iussit.

In prælio Nidrosiensi Bagli tubam regis Sverreris, Andvakam dictam, abstulerant, eamque inflabant; quo audito tubicem Thorfinnus Svidbrandus, qui eandem tubam custodire et inflare solebat, in ædem Christi confugit, posteaque pace a Baglis donatus eorumque castra secutus est, tubicemque Erlingi factus. Qui eum iam tubam inflaturus ita se gereret, ac si nullum ex ea sonum elicere posset, omnes Baglorum copie fugerunt. Cumque e regione aditus ædis Mariæ venissent, Thorfinnus ceterique Birkibeini, qui cum Baglis erant, ædem cursu ingressi sunt; Hageno vero dynasta eum suis prætereunte, ad eum egressi transierunt, tumque Thorfinnus tubam ad libitum moreque solito inflavit. Itaque complures Baglorum cæsi: Thorger Dokka, Benedictus Gumanesensis, Gunnus Lavius, in cœmeterio ædis Laurentii ceciderunt. Fugientes Bagli cum Moglegordum prætereuntes ad portam arce devenissent, et angustiore transitu impediti non omnes simul penetrare possent, alii super alios prolapsi sunt, ut eo loco ingens prostratorum cumulus jaceret. Comes Philippus curriculo adveniens, saltu in cumulum dato, in tectum evasit, et ab altera parte desiliit, sicque in pontem pervenit, undecim gravibus vulneribus saucius. Birkibeinis prostratos gladiis cedere

ad necem incipientibus, aliquis prostratorum locutus est: cædere nolite, in hoc enim numero etiam Birkibeini sunt; quo factum est, ut a cædendo desisterent. Hinc pars Baglorum in naves evasit, pars in aquas desilire coacti nando effugerunt et a ceteris excepti sunt. Birkibeini in ponte constituti, oris correptis naves Baglorum ad se traxerunt, utrisque interea omne telorum genus in usum convertentibus. Bagli præcis oris, qua potuerunt, se exsolverunt, ingressique Jærnfjordum, celoces ab Hageno dynasta ibidem subductas ceperunt, armanienta abscondita investigarunt, et in boreales partes navigarunt. Cunque Kindsoam appulissent, eo loco invenerunt naves illas ingentes ab Hageno dynasta relictas, quæ ventum secundum expectantes ibidem morabantur; remis enim reveli noluerant, etsi jussi ab Hageno dynasta noctu interdumque cursum perseverare, donec Throndehimum revenissent. Bagli naves ceperunt, præfectum interemerunt; ceteri in terram aufugerunt; pars necati. Quibus rebus gestis Bagli meridiem versus cursum converterunt, et Erlingum in Vikingavogo convenerunt.

Hagenus dynasta statim post discessum Baglorum Bergis solvit, veritus, ne regem imprudentem opprimerent, eique periculum facerent. Quam ob rem trajecto orientem versus Borgarskardo in Ostrofiordum descendit, inde superato Trollafjeldo in Leradalum Sognensem devenit, inde per Valdresiam, Gudbrandsdalum, montemque Dovricum profectus in Throndehimum ad regem pervenit.

Erikus archiepiscopus in Norvegiam reversus erat, cæcitate oculorum, ut ante dictum, laborans. Qui cum sedi archiepiscopali tertium annum præesset, muneri sponte renunciavit in

suum locum Thorium, Gudmundi Fladii filium, canonicum Osloensem ædis Halvardi, substituit, qui Romam profectus, inauguratus est, et æstate proxime insequenti rediit. Erat prudentia insignis, valens gratia, magnæque in Norvegia momenti et auctoritatis.

Rex Ingius, Hagenns dynasta, Petrus Steiper in Throndheimio hiemarunt. Rex navem triginta sex interscalmiorum, Petrus Steiper alteram triginta duorum, fabricandas curarunt: præter has complures aliæ constructæ. Bagli, captis regiis navibus in Mollesfjordo, Bergas profecti copias diviserunt: Philippus dynasta omnes naves majores orientem versus in Vikam duxit; Erlingus cum minoribus navibus et celocibus Bergis remansens, in Nordmorian usque penetravit, belli commeatus, mercedes prædiorum, omnesque regiones redditus redegit oram maritimam visitando, donec in Sunnhordiam devenisset. Hic aliquot suorum relictis, orientem versus Tonsbergam contendit, quo paulo ante festum jolense pervenit. Erlingus Tonsbergi consedit, Philippus vero dynasta extemplo cum aliquot navibus minoribus et celocibus boream versus profectus, Bergas venit, ubi aliquantum temporis commoratus est. Rescierant Bagli, ingentes naves a Birkibeinis fabricari. Quam ob rem ipsi quoque tres ingentes naves ad Tonsbergum construendas curarunt, Erlingus Steinveggus unam, Reidar legatus unam, Philippus Vegineensis unam; quæ naves unquam antea in Norvegia factas magnitudine superarunt: duplo enim altiores erant, remi inter interscalmia sentinæ exhauriendæ viginti quatuor, supra quadraginta octo, viginti cubitos longi; tentoria triginta quinque cubitos longa; octoni viri in singulis dimidiis interscalmiis essent, debuitque vir maximæ staturæ esse, qui

strui oneris navalis insistens securi sua bellica ad perticam veli pertinere posset.

Post festum jolense haud ita multo Erlingus Steinveggus in morbum incidit, atque eadem hebdomade mortuus est. Cujus mortem (mortui corpus) septem dies celarunt in cubiculo ejus, deinde funus in ædem S. Olavi servandum deportarunt. Olavum Thoræ filium una cum nave, Comiti rem nunciatum, miserunt; qui, regem Danorum velle cum Comite colloqui, coram vulgo significarunt. Ille confestim orientem versus profectus, Tonsbergum tempore jejunii pervenit; tum palam fecerunt de obitu regis, funusque honorifice sepeliendum curarunt in choro ædis Olavi a boreali parte altaris. Philippus Comes suscepto militari imperio tempus jejunii Tonsbergi transegit.

Erlingus Steinveggus duos reliquerat filios, Magnum et Sigurdum, qui etsi ab eo pro filiis non essent agniti, tamen ejus filii habiti et appellati sunt; Magnus fuit octo annorum, cujus paterni generis probandi causa Erlingus gestari ferrum voluerat. Philippo dynasta bonam adesse successorum facultatem ostendente, militibus probatum est, reges creari Erlingi filios.

Interea noctu interdique internuncii cum literis inter episcopum Nicolaum et Philippum com-eabant, episcopusque conventus et concilia clandestina cum optimatibus colonorum habuit.

Dimidio mense post festum paschatis elapso Bagli cum Erlingi filiis Sarpsborgam trajecerunt, populumque ad comitia Borgensia convocarunt, quo et adfuit episcopus Nicolaus. Comititia in cœmeterio ædis Mariæ habita. Episcopus in æde se continebat, secum primores colonorum habens, qui prudentia ceteros præstarent, quorumque in tali re summa esset auctoritas, effe-

citque, ut de rege, quem ipse vellet, creando omnes consentirent.

Reidar legatus in comitiis pro colonis verba faciens: magnam, inquit, regis morte calamitatem omnem accepimus; quam ob rem necesse est, novum factioni nostræ principem sufficiamus; cuius rei æqua facultas adest: adsunt enim hic duo ex Erlingi filiis, quorum alterutrum eligere regem poterimus, aut eum, qui colonis magis idoneus visus, aut eum, qui militibus magis probatus fuerit. Ad hæc nihil responsi ab colonis ei datum est, quod plerique ex primariis eorum in æde cum episcopo versabantur. Mox coloni ex æde in comitia venerunt, unusque eorum surgens, verba fecit: recte dictum est, satis idonea causa nos impelli ad principem factionis eligendum, magna enim adest copia militum naviumque, quas opes qui administrabit, prudentia et auctoritate valeat necesse est, ut ei dicto audientes sint, magnaque opus est fortitudine ac strenuitate, ut Birkibeinis resistatur. Quam ob causam nobis colonis deliberatum est, eum jubere regem, qui et prudentia et potentia valeat, ut et hostibus resistere, et colonis jus dicere, eosque tueri et a vi injuriaque defendere possit. Quam ad rem nobis Comes Philippus aptissimus maximeque idoneus esse videtur, quippe qui regis Ingii Haraldi filii, regum Norvegorum post hominum memoriam optimi, ex sorore nepos sit, et, id quod cognitum spectatumque est, omnibus virtutibus, quæ ornare imperantem debent, præditus sit; quam ob rem si ita vobis fuerit visum, hunc regem eligemus. Respondit Lodin Stallarius: penes vos, coloni, arbitrium est eligendi, quem velitis regem, milites tamen filios Erlingi eligi maxime cuperent. Quæ Lodinis dicta omnes milites responsis suis comprobant.

Sed coloni in sua sententia perstiterunt, dicentes: si regem, quem eligimus, jubere nolitis, nos neque quemquam jurebimus, neque ullum vobis obsequium aut auxilium præstabimus. Bagli, intelligentes, se sine colonorum auspiciis resistere Birkibeinis haudquaquam posse, ne factio dilaberetur, ad sententiam eorum accesserunt.

Colonus quidam, cui nomen Erlingo Huseboensi, surrexit, et Comiti Philippo nomen regium dedit; moxque alius colonus surgens ei jus commeatum et copias navesque cum armamentis imperandi, regionesque reditus exigendi adjudicavit. Confestim his rebus peractis ad naves concesserunt, posteroque die Tonsbergum revecti sunt, ubi aliquamdiu sunt morati. Dein Arnbjornem Jonis, Endredum Hogrium, Nicolaum Botolvi, Thordum Fokam, Gyrdum Bentesis, cum sedecim celocibus in boreales regni partes miserunt, ut res Birkibeinorum specularentur.

Circa hoc tempus Philippus Veginensis in morbum incidit, apoplexiaque captus obiit, et in æde S. Olavi sepultus est. Eadem æstate Birkibeini naves illas ingentes recens fabricatas, multasque minores ac celoces, magno cum militum numero, a borea duxerunt, Bergasque cogitarunt. Tredecim celoces speculatum præmiserunt; ipseque rex Ingius cum ingentibus navibus anstrum versus in Hvitingssoam profectus est.

Bagli, appulsis ad Sæloam celocibus, fama cognoverunt, Thorgerem Hundum magnam commeatuum regionumque redituum copiam collegisse. Itaque primum classem celocium Gitroam remis propulerunt. Inde Arnthor boream versus in Soknadalum contendit. Ut vero annum prætervehebatur, Birkibeini duabus vecti celocibus excurrentes eum persecuti sunt, aliquotque vecto-

rum suorum sanciarunt. Sed Arnbjorne Jonis et Nicolao Botolvi cum duabus celocibus ab oriente advenientibus, boreale latus Hordyri circumflectendo refugerunt, Bagli vero universam classem suam in Soknadalo constituerunt. Mox per speculatores edocti, Birkibeinos cum tredecim celocibus in Ekomsundo stare, eo tres celoces proripuerunt, fretum vero adpropinquantibus Birkibeini cum tredecim celocibus obviam iverunt, fugientesque ad ipsum Soknadalum persecuti sunt. Sed cum Arnbjorn ex anne erumpens vexillis volitantibus adveheretur, totam Baglorum classem eo loco stare rati, cursum reflexerunt, et a Baglis ad Svavikam repulsi, eo loco in terram escenderunt. Bagli vero, navibus eorum captis, orientem versus Tonsbergum, Birkibeini boream versus Hvitingsoam ad regem se receperunt.

Post non ita multo Bagli triginta quinque naves minores ac celoces Tonsbergi instruxerunt, cumque in Heljesundum venissent, resciverunt, Birkibeinos orientem versus Listium circumvectos. Nicolaus Listiensis cursum orientem versus reflectere voluit, sed Ormus Skuttelsvend et Erlingus Pikker hoc facere noluerunt, atque eo loco ad vesperam morati sunt. Dein insequenti nocte orientem versus navigarunt, et proximo mane ad Portoam appulerunt. Cælum erat caliginosum; animadvertentes autem Birkibeinos orientem versus portum prænavigantes, extra Jonfrulandum flectentes orientem versus in sinum remis se abripuerunt, Birkibeinosque tum sinum permensos velis propere insecuti, ad Stavernum appulerunt. Birkibeinos versus interiora per freta vectos Bergulvus Bodus, Erikus, Bergus et Skeringus cum tribus celocibus prænavigando elapsi, Tonsbergum pertenderunt, et

regem Philippum de adventu Birkibeinorum certiore fecerunt. Ille confestim universo populo ad comitia Hogensia convocato, consultavit, quid faciendum esset, utrum classe cum Birkibeinis conflagere, an in oppido excipere hostium impetum vellent; sic enim, si multitudine superarentur, elabi posse. Arabjorn Jonis locutus est: conscendam naves nostras ingentes, eosque fortiter excipiamus, nam quamvis numero superiores sint, tamen sero futurum erit, ut nos devincant. Cujus oratione collaudata et ab omnibus comprobata, ingentem illam navem, quam Philippus Veginensis faciendam curarat, ceteras omnes magnitudine superantem, conscenderunt, Arabjorne Jonis proram cum suis defendente, rege puppim cum suis propugnante.

Rex Ingius, navibus ad Rossanesum appulsi, suos arma induere jussit. Admotis deinde navibus, cum tam prope abessent, ut tela utrinque accidere possent, Bagli nave relicta in pontem excurrerunt, et primo quidem regii. Hic Arabjorn Jonis: posthac nunquam successum fortuna dabit, si nunc fugiam; tamen quod ad manum est capiendum consilium est. Atque in pontem exiit. Birkibeini objectu longarum navium ubique interfacentium diu ab exscensione prohibebantur. Bagli ex oppido aufugientes Frodosum superarunt, nemine in oppido remanente, præter colonum (Thorhjorni Skevo nomen fuit), qui interfectus est. Birkibeini omnes naves, quæ eo loco erant, ceperunt, tam eas, quas rex Ingius et Hagenus dynasta Nidrosiæ amiserant, quam ingentes illas a Baglis fabricatas, cum omnibus rebus quas continebant; Bagli enim tumultuarie oppidum reliquerant. Rex aliquantum temporis Tonsbergi moratus est.

Svertingus et Ivar arcem Bergensem tenebant. Bagli classem celocium ducentes, in boreales regni partes profecti, ubicunque in Birki-beinos inciderent, eos magnis damnis et cladi-bus affecerunt. Bergas delati, arcem obsidione cinxerunt, omnia propugnacula exteriora igne absumserunt. Birkibeini interiorem arcis partem tenentes satis cibarium habebant, aquæ inopia laborabant. Bagli, ne quis ex oppido commeatus subveheretur, observarunt; resque sic aliquamdiu tenuit.

Archiepiscopus Thorer in oppidum advenerat. Hunc Birkibeini misso nuncio consuluerunt, utrum arcem, quamdiu possent, tenerent, an dederent iis conditionibus, quas concedere Bagli vellent. His ille respondit: mea sententia est, ut arcem teneatis, si facere possitis. Quod si tenere diutius ob aliquam causam non possitis, satius est, pacem in tempore petere, dum aliquamdiu teneri a vobis arcem posse Bagli persuasum habebunt. Petierunt ab eo, ut in arcem venire dignaretur, et inspicere, quantum copię suppeteret. Ille sic fecit, intellexitque, eis brevi defutura cibaria; quare decretum est, ut, si fieri posset, pacem eis a Baglis impetraret. Itaque in oppidum ad præfectum Baglorum descendit, negotiumque eis sic proponit, si quod peteret fecissent, se omni studio elaboraturum, ut Birki-beini eis arcem traderent. Quid petere vellet, quærentibus, ille: hæc arx, multorum hominum incommodo magnoque oppidi damno, hic longo tempore stetit. Quam ob causam multi eam dirui optant; nam etsi eam expugnare tandem poteritis, brevi tempore eam retinere poteritis, neque, puto, nunc vobis magis quam antea libitum erit cum Birkibeinis in oppido manum conserere. Quod si Birkibeinis liberum exitum, vitæ bono-

rumque usu concesso, nullo damno noxaque illata, permittere velitis, promitto me effecturum, ut arcem vobis dedant. Variabant sententiæ Baglorum, aliis rem probantibus, aliis dicentibus, magnam copiam pecuniarum oppidanorum arce contineri, quas prædæ loco sibi cessuras sperarent, præterea in spe esse, etsi non dederetur, propediem expugnatum iri, quod castellanos aquæ inopia laborare audissent. Quibus episcopus: haud ita est, inquit; satis habent potus, dum pluviam aquam nacti fuerint, satisque in duos annos cibariorum habent. Si Hagenus dynasta ante expugnatam arcem ab oriente advenerit, nihil obtinetis. Rem eo perduxit, ut hæc pacificatio inter utrosque conveniret, addita conditione, si rex Philippus, qui quotidie exspectabatur, non improbasset. Itaque in hanc rem obsides mutuo dati.

Rex Philippus ac sui, Tousbergo expulsi, itinere per Oplandum facto in Sognum descenderunt. Hic cum suos Bergis esse cognovisset, comparatis navibus in oppidum profectus est. Cui archiepiscopus de pacificatione, quam inter Birkibeinos Baglosque fecisset, exposuit. Qua ab rege probata, tertio inde die Bagli ad arcem accesserunt, castellanique eis portas arcis aperuerunt, et suas quisque res ac pecunias effequentes exierunt. Bagli suis ab utraque plateæ parte dispositis angustias fecerant, per quas Birkibeinis transeundum erat. Rex Philippus, proxime ad portam arcis consistens, dextram virginis (principis) Kristinæ Sverreris filiæ complexus ex porta eduxit, sequente domina Kristina, Hageni dynastæ uxore, Sigrida, sorore regis Inghii, Gyrida Jonis filia, uxore Evindi sacerdotis affinis, aliisque nobiles feminis, quarum in arce ad quadraginta fuere; quæ in cœmeterium ædis

Christi concesserunt. Ibidem quoque fuit filius regis Hageni Sverreris filii, et Skulius, frater regis Ingii, quem archiepiscopus ad se recepit; idemque omnes feminas, quamdiu Bagli in oppido versabantur, domo sua texit. Bagli apud regem Philippum conquesti sunt, quod se præda et manubiis privasset, si enim non advenisset, facile se arcem expugnare potuisset; Birkibeinos grandes auri argentique sarcinas, aliasque res pretiosas, quæ regis Ingii et Hageni dynastæ aliorumve Birkibeinorum essent, ex arce extulisse. Hinc factum, ut rex Philippus, in cœmeterium ædis Christi transgressus, omnes qui in arce fuerant jurare adegerit, neminem plus auri aliarumve rerum, quam quod ipsius esset, exportasse. Cujus jurisjurandi feminis nobilibus gratia facta est. Svertingus ad Baglos transiit, et suam eis fidem obstrinxit; quam ob rem in magnam suspicionem et crimen venit, quod arcem dedidisset, cum cognito Baglorum adventu satis spatii habuisset ad res necessarias comparandas, quo facilius tolerari obsidio potuisset; et fuere, qui eerevisiam clam exhaustam profusamque autumarent.

Proximo die Mercurii Bagli arcem ingressi, cum singula scrutati essent, satis cibariorum et alimentorum, parum pecuniarum rerumve mobilium invenerunt. Abstulerunt inde res quasdam pretiosas, quæ regis Ingii erant, sellamque, quam rex Sverrer faciendam curarat; hanc rex Philippus archiepiscopo donavit, et postea diu in æde Christi in Thrandheimō servata est. Arce deinde inflammata animadverterunt, se non satis diligenter perscrutatos esse; nam butyrom liquefactum per parietes torrentis modo perfluebat; mox omnia, quæ concipere ignem poterant, incendio absunta, et die Saturni murus (vi ignis)

diruptus. Deinde murum solo æquarunt. Eadem vespera cognoverunt, adventum Hageni dynastæ expectari, quare iter ex oppido quam celerrime appararunt. Tertio post die, quam murum arcis solo æquarant, meridiem versus in Sundsvogum classem moverunt.

Rex Ingius et Hagenus dynasta ingentes illas Tonsbergi naves, et præterea Gestakelvam ac Lyrtundam aliamque navem prægrandem, igne absumendas curarunt, Gulbringam ceterasque naves retinuerunt. Cognito, Baglos in partes boreales concessisse, copias diviserunt, rege cum maximis navibus Tonsbergi remanente, Comite boream versus cum navibus longis et celocibus contendente. Qui cum in (sinum) Hordseum devenisset, Baglos ex transverso sinum euavigantes persecutus est. Quos cum assequi non posset, tolli vela iussit, et Bergas navigavit. Hic multæ ad eum criminationes delatæ sunt de his, qui arcem dederant. Dagfinnus Bonde auctor fuit, ut murus reædificaretur; quod et in dies factum est. Hagenus dynasta, reminiscens, regem Ingium parum apud se copiarum habere, orientem versus ad eum proficisci statuit, et Petrum Steiperem ac Dagfinnum cum magno militum numero ad reficiendam defendendamque arcem constituit.

Rex Ingius Tonsbergo profectus, Gulbringam duasque alias ingentes naves Osloam duxit. Bagli a borealibus profecti, secundum ventum nacti sunt, delatique ad Tromlingas cognoscunt, regem Ingium Osloæ esse. Itaque Tonsbergum prætervecti, intrato sinu, ad Hovidsoam pervererunt. Quorum adventu animadverso, Birki-beini in naves decurrerunt, propectasque in ancoris tenuerunt. Tum Bagli tam prope eos accesserunt, ut ancoralia navium præciderent. Vento

vehementius spirante, naves ingentes boream versus oppidum præterlatæ et Fresjam usque depulsæ in vadis hæserunt. Quas Bagli remis insecuti, strenuo animo aggressi sunt, utrisque fortiter rem gerentibus. Rex Philippus suam celocem tam prope admovit, ut eam Birkibeini injecta ancora manibusque ferreis attraherent. Ille cum suis in mare se ex navi ejecit, et a Baglis in aliam navem extractus est, aliquot suorum interfectis. A qua re depulsi Bagli, ad oppidum remigarunt, multas scaphas ingentis magnitudinis ceperunt, has lignis, corticibus et stipula compleverunt, subjectoque igni secundo vento ad naves Birkibeinorum deferendas permiserunt; verum hi eas longuriis et manibus ferreis averterunt, ut in arenosum litus deferrentur. Bagli oppidum repetierunt et sub vesperam ad Hovids-oam se receperunt. Tum sedato vento marisque accessu naves Birkibeinorum ex vadis levatæ sunt, quare iterum ad oppidum appulerunt et in ancoris, donec illuxerat, steterunt. Sequenti mane Bagli Tonsbergum profecti, omnes naves majores, quas comparare poterant, tam mercatorias quam alias, ceperunt, Birkibeinosque in sinu obvios habuerunt. Cum utrique ad ictum teli venissent, Birkibeini cursu in transversum Ofordum converso aufugerunt; tum Bagli, mercatoriiis navibus venti æstusque arbitrio relictis, navigia sua leviora et celoces conscenderunt, et Birkibeinos insecuti sunt, totumque diem alteri in alteros tela conjecerunt. Sub vesperam Birkibeini in portum Rendshavnam appulerunt ibique ad ancoras steterunt, Bagli proxime inde ad litus naves suas constituerunt. Birkibeini, aquæ penuria laborantes, sequenti mane classem navibus Baglorum admoverunt, et quæsiverunt, annon cognatus Smorkorii (regem Philippum in-

telligentes) regi suo portu excedere vellent. Bagli naves portu deduxerunt, atque Birkibeini iterum orientem versus converso cursu ad Stavernum appulerunt, Baglis sequentibus et, ut antea, naves juxta eos constituentibus. Sequenti mane Bagli appulsis ad promontorium navibus triginta naves ab occidente Granmaris ferri conspexerunt; quas cum Hageni dynastæ esse arbitrarentur, magnus inter Baglos fremitus ac strepitus extitit. Birkibeini eos inclamantes interrogarunt, ecquæ vela advolantia animadverterent, rogantes, ut quieti juxta se manerent. Bagli id non curantes, sinu orientem versus transnavigato, ad Ostvigsholmum appulerunt, ibique aliquantum temporis manserunt. Naves vero illæ mercatoriae celoces fuerunt, quæ Bergis delatæ ab occidente navigarunt, et Tonsbergum se sub hiemem recipere voluerunt.

Paucis post diebus Bagli, cursu boream versus circumflexo, cum in Trymtingas venissent, cognoverunt, Hagenum dynastam orientem versus navigasse, Petrumque Steiperem et Dagfinnum Bergis versari in restauranda arce occupatos. Dagfinnus, qui se, arce incolumi, in Hordia præfectura sua tueri posset, arci ædificandæ magnam curam adhibuit; Petrus vero Steiper et Hagenus dynasta ædificationem negligebant.

Bagli boream versus subito profecti, omnibus inscientibus facta Bergis escensione, bellum cani jusserunt. Dagfinnus in arce se continebat; quo cum se Birkibeini, in oppido versantes, animadverso hostium adventu, conferre vellent, antequam arcem intrassent, undecim ex suis amiserunt. Petrus Steiper cum suis ex oppido aufugit. Bagli ad arcem succedentes Dagfinno pacem et abeundi veniam obtulerunt. Qui cum sibi tali venia opus non esse significasset,

Bagli arcem oppugnabant, Birkibeinis se fortiter defendentibus. Tum Bagli, igne lignisque sumitis, incendium juxta murum excitarunt. Quo facto Birkibeini fumo, æstu et lassitudine exanimari cœperunt; erant enim non amplius viginti quinque viri, Bagli vero per vias arcem oppugnabant. Tum Dagfinnus progressus pacem exundique veniam oravit. Bagli responderunt, illi non tunc magis quam antea pacis ab se oblatae opus esse. Dein Bagli scalas templorum usibus inservientes muro admovent, et in arcem adscendere parant. Dagfinnus filium regis furem ex muro demisit eique pacem petiit, addens gladium crustatum, quem Gyrdus Skelgo affini suo misit; qui accedens puerum gladiumque recepit. Ei Dagfinnus; adi ad regem et experire, an impetrare pacem nobis queas. Ille sic fecit, regi que omnia sua prædia pignori dedit, si Dagfinnus unquam postea adversarius ei esset, deprecante simul eum eo Arnbjorne Jouis filio. Rex concione classico convocata militum arbitrio rem permisit, qui nullam Dagfinno pacem concedere voluerunt; Gyrdus interea non minus quam antea orare perseveravit. Cui rex: solum Dagfinnum huc descendere juhe, ut pace donetur. Gyrdus accedens ei significavit. Cui Dagfinnus: solus pace donari noli, nisi omnes impetrare possimus, aut hic omnes una moriemur aut omnes una pace fruamur. Quæ dicta Gyrdus regi retulit. Hic rex milites oravit, ut pacem eis concederent, dicens parum inde commodi accessurum, si paucos homines idque male acceptos interfecissent. Sic pacem impetrarunt, cum eo tamen, ut inermes et vacui ex arce abscederent; postridieque in verba regis Philippi jurarunt. Quo facto arcem diruendam singulosque lapides dissolvendos curavit.

Post hæc rex Philippus boream versus in Thronheimum navigavit, ubi in comitiis Œreusibus rex consalutatus est. Id temporis tanta fuit in Thronorum communi caritas annonæ, ut suos ibi milites alere non posset; quare post initium hiemis inde recessit, austrumque versus Bergas profectus est. Dein aliquot celoces in partes meridionales demisit, quæ res adversariorum specularentur. His præfecti, Byrger Stangensis, Brynjolvus Nevus, Berulvus Botus et Skæringus Skuta, cum cognovissent, Petrum Steiperem, de adventu suo penitus ignarum, Stavgriæ per dies, non noctu, versari: illuc subito cursum direxerunt, omnibusque inscientibus in terram escenderunt, quo tempore Petrus Steiper sacris matutinis operam dans in sacra æde versabatur. Sed admonitus ex æde evasit, et in pedes se conjiciens ex oppido cum suis aufugit. Quos persecuti Bagli undecim ex iis interfecerunt. Petrus elapsus est, quod pedum pernecitate omnes homines superabat; tamen ei tam acriter institerunt, ut tunicam et zonam abjicere cogeretur. Tunicam invenerunt; qua inspecta, filia eum mortuum esse pro certo habuit, donec nuntium ab eo accepit. Bagli postridie boream versus Bergas repetierunt.

Rex Ingjus et Hagenus dynasta cum suis ab oriente profecti, diu ad Sæloas steterunt: quam ob causam hic autumnus Sæloensis appellatus est. Deinde boream versus in Karmsundum navigarunt. Quo cognito Bagli Bergis profecti, terram non prius attigerunt, quam in Bardundo, indeque Husvikam contenderunt. Tunc Birkibeini Oresundum delati cognoverunt, Baglos intra insulam Stordam dictam navigare stuisse. Quare Hagenus dynasta meridiem versus noctu ad Utolsuesum cum omnibus navibus

levioribus concessit. Cumque Bagli eadem nocte ad Lovingnesum pervenissent, ad Utolvsnesum trajiciebant; hic in sinu Hagenus dynasta eis occurrit. Ubi cum alteri alteros ambiguis flexibus diu elusissent, Bagli, noctis beneficio, tam tenebrosæ, ut inter se nec conspicarentur nec agnoscerent, elapsi sunt; Birkibeini boream versus Bergas contenderunt, eoque statim post festum jolense pervenerunt. Bagli postridie in Hovesundo convenerunt, quo ad eos literæ episcopi Nicolai de pacificatione inter Birkibeinos Baglosque allatæ sunt. Quas cum rex Philippus recitari militibus jussisset, in Ekronsundum navigarunt, pars in oram Agdensem concesserunt, et in hospitia recepti festum jolense ibi transegerunt, posteaque Tonsbergum navigarunt.

Thoreri Voto nomen fuit, fabro ferrario, Fislis in Neso habitanti. Ad hunc vespere quodam vir advenit, qui hospitium nocturnum petebat, postulavitque, ut quatuor soleæ equo suo fabricarentur. Noctu surrexerunt et opus aggressi sunt. Ille advenam interrogavit, ubi nocte proxime præcedenti hospitatus esset. In Medaldalo, inquit, in parte Thilemarkæ, qua proxime boream spectat. Faber: nocte vero superiori, ubi tunc fuisti? advena: in Jardalo, Rygiæ provinciæ parte, quæ proxime boream sita est. Faber: tu vero impudentia mendacia dicis, qualia nemo unquam, qui hac iter fecit. Fabricantibus cum ferrum neque igne satis molliretur, neque quam vellet faber formam acciperet, advena: fac sponte procedat, inquit. Ita soleæ justo majores factæ sunt, sed cum unguis equi adaptarentur, congruebant. Faber porro: quis es, unde ades, quo hinc cogitas? Ille: a borealibus regni partibus adveni, diuque in navibus sum versatus, nunc aliquantisper equo uti libet,

in Sveciam scilicet, nomen vero mihi Odin est. Quibus dictis si fidem non habeas, animum adverte, qua ratione hinc proficiscar. Atque equo concitato sepimentum septem cubitos altum transiliens, in sublime euectus est (in auras evauit), ut eum postea nunquam conspiceret. Quarto post die rex Sverker et rex Erikus in Svecia conflixerunt.

Episcopus Nicolaus (præcedenti) æstate boream versus in Throndheimum ad archiepiscopum profectus fuerat, conveneratque inter eos, ut omnem curam ad id conferrent, ut gratiam inter Birkibeinos et Baglos reconciliarent. Dein episcopus orientem versus reversus, literas ad Birkibeinos et Baglos misit, ut in gratiam redirent. Et vere, cum mare glacie liberum esset, Tousbergum profectus est ad regem Philippum, et cum eo consilia conferebat. Rex ex episcopo quæsivit, quas condiciones pacis inter se ac Birkibeinos proponere vellet. Episcopus contra: ut vos tres principes, duo reges unusque comes, regni sceptrâ teneatis, quorum singuli trientem habeat, atque tu quidem Vikam et Oplandum, quæ pars Throndheimicæ multum præstat, cum ea regio fame et annonæ caritate laboret, hæc vero rerum affluentia floreat. Præterea convenit inter me et archiepiscopum, ut virginem Kristinam Sverreris filiam, quæ hoc in regno nata est, uxorem ducas; ex qua si filios procreaveris, spero futurum, ut prosapia Bordi Guttormi filii aut Folkvidi prætoris parum honore et auctoritate valeat. Et ratio svadet, ut hæc condiciones animo ad pacem et concordiam propenso acceptentur; nam diutina cum Birkibeinis contentio magnum nobis negotium et difficultatem creavit. Hæc cum regi Philippo perbene placerent, literæ inter regem Ingium et episcopum

Nicolaum intercedere cœperunt, factumque est, ut episcopus, cum comitatu amplissimorum, qui Osloæ erant, virorum, ad regem et Hagenum dynastam adiret. Negotium coram rege et comite exponens, his verbis usus est: rex Philippus cognatus meus vobis has conditiones proponi jubet, ut ab omni adversus vos contentione desistere, vobisque affinitate jungi velit, si ei Kristinam regis filiam nuptum dare vultis; quo facto vobis et reipublicæ, ubicunque opus fuerit, auxilium præstabit. Rex et Hagenus dynasta pauca ad hæc respondebant, tantum monuerunt, episcopum frustra alias proponere pacis conditiones, quam ut rex Ingius regium titulum solus gereret. Episcopus vero suscepto negotio non defuit, sed tam sapienter et caute, etiam blandimentis adhibitis, procuravit, ut Birkibeini tandem Philippo regis filiam uxorem concederent, si ipsi placuisset, tantumque regni, quantum Erikus dynasta, regis Sverreris frater, aut Philippus dynasta, filius Byrgeris Brosæ, tenuissent, eum eo honoris titulo, quem ei rex concedere vellet, quanquam episcopus Birkibeinis visus est omnia amplius et latius accipere et interpretari, quam concessissent et probavissent.

Episcopus hæc de re eum virgine Kristina regis filia, regis Philippi cognati sui nomine, egit. Quæ, levius affecta: quamvis, natalium habita ratione, inquit, non indigna forte existimer, quæ regi terras et regna ditione tenenti nubam, haud tamen arbitror Birkibeinos ei hoc magis regnum, honorem ac potestatem concessuros, quod me uxorem dueat. Episcopus respondit: probe intelligere potes, cognatis tuis parum curæ esse, ut te amplis nuptiis ornent, neque enim te regi Daniæ neque Svæciæ matrimonio jungunt; quin te aut in terras tam remotas nuptum mit-

tent, ut tua proles hoc regnum nunquam adire possit, aut alicui ex hujus terræ colonis nato in matrimonium dabunt. Et si tibi Philippus ex regia familia non ortus videatur, ut jure possit regiam gerere dignitatem, tamen, ex quo rex factus est, Birkibeinos satis occupatos tenuit; et persuasum habeo, eum nunquam potestate sua cessurum aut in gratiam eum Birkibeinis rediturum, nisi tua fiat gratia. Cui illa: nolo viro uhere, qui patre aut avunculo inferior sit; audio enim, Philippum, si Birkibeinos secum reconciliatos velit, oportere regium titulum deponere. Episcopus: ne eures, quæso, quæ jactent; nos facili negotio rem sic moderabimur, ut Philippus nomen regium minime sit depositurus; namque eum hoc magis regem appellabimus, quod tale eonubium adeptus sit. Hic eorum colloquio finis fuit. Episcopus, cum ad regem Ingium et Hagenum dynastam revenisset, non celavit, quid responsi regis filia dedisset. Archiepiscopus quoque, quantum in se fuit, ad pacem faciendam hortatus est; et factum tandem est, ut de ea re in comitiis ageretur. Hic episcopum Nicolaum verba facientem Birkibeini odiose interpellarunt, sceleratum istum tacere jubentes, cui quamvis blandiloquo non major quam antea habenda fides esset. Quibus episcopus: ne ita frematis; suam se orationem Nicolaus semper temperare et accommodare potest, ut omnibus cordatis placitura sit. Ego ille, qui factionem Baglorum huc usque meo consensu et auxilio sublevavi, nunc eo majori studio pacem et concordiam promovebo, ut redire tranquillitas reipublicæ possit. Quæ eum diu ac sapienter disseruisset, tandem consensum decretumque est, ut reges in Hvitingsoa eongrederentur. His actis episcopus Nicolaus orientem versus reversus, regi Philippo rem ge-

stam significavit. Ille se ad hunc congressum sive conventum pacificatorium comparavit, tot tantasque ducens naves, ut consensum constitutumque fuerat, navibus minoribus et celocibus, quas supra eum numerum adduxisset, diversis locis in ora Agdensi relictis.

Birkibeini frequentiores, quam ex pacto, in conventum adfuerunt, pluribus in dies adfluentibus. Rex Ingius et Hagenus dynasta ad Hvingsoam steterunt, rex Philippus exterius ad Notoam, bonis viris inter utrosque intercedentibus. Postremo ipsi reges inter se collocti sunt, præsentibus multo pluribus Birkibeinorum, quam Baglorum. Cum rex Ingius consedisset, archiepiscopo et episcopo Nicolao e regione ejus sedentibus, rex Philippus ad scamnum accessit et juxta regem Ingium considere voluit, sed Hagenus dynasta eum repulit seque inter eos medium collocavit. Dein archiepiscopus, regis Ingii, episcopus Nicolaus, regis Philippi nomine, de conditionibus pacis, de quibus inter eos convenerat, disputare cœperunt, utrisque, ut plerumque fit, suo commodo servientibus. Longo habito colloquio, decreverunt Birkibeini, ut Philippus Oplandum ditione teneret, præterea Vikam, ab Svinasundo et occidentem versus ad amnem Siram vel Ryarbitum, pro dote virginis Kristinæ Sverreris filiae; regium nomen deponeret; sigillum, cui regis nomen impressum erat, redderet; eum titulum et nomen gereret, quod ei rex Ingius concedere voluisset; ad hæc obsequium regi Ingio juraret, se eum tam extra quam intra regni fines cum omnibus copiis ad terram defendendam, si opus esset, secuturum. Rex Philippus, animadvertens, Birkibeinos magnum copiarum numerum habere, et quo loco res suæ tunc essent, frustra esse iis obloqui, sic locutus est:

bello ac turbis, quæ jam diu tenuerunt, supersedebat, conditionesque, de quibus antea consensu, accipiam unacum ea regni parte, quæ mihi concedetur; quicquid deinde nominis adeptus ero, talis sum, qualis ero, eaque res penes regem Ingium sit. Sigillum autem meum hic loci non est, sed Osloæ apud cancellarium meum; inde vobis repetendum est. Tum rex Ingus: hoc primum tibi nomen ac titulus esto, quod Philippus appellabere. Hoc quoque iisdem conditionibus conclusum est, ut quæ damna hominum rerumve utriusvis subditi accepissent, ea nemo expianda, restituenda, reparandave postularet. Hæc Pacificatio jurejurando confirmata est; primo rex Ingus et Hagenus dynasta jurarunt: deinde progressi duodecim utrinque principes ac præfecti jurarunt, se pacta fideliter servaturos. Gunnar Gryubakus prætor jusjurandum eis prævit. Sic finito conventu, Bagli ad naves se contulerunt. Arnbjorn Jonis filius, qui Philippum manu ducere solebat, cum ab altero ejus latere incederet, porrigenti manum: tu tibi ipse dux sis, inquit. Postridie Philippus virginem Kristinam regis filiam despondit.

Tam inter Birkibeinos quam Baglos ingens fremitus extitit, quod multi ex amplissimis viris, durante bello, omnium bonorum et pecuniarum jacturam fecerant. Quam ob causam id excoGITATUM consilium est, ut æstate proxime insequenti occidentem versus in Hebudas profecti, prædas agerent, bonaque et pecunias repararent; quem in finem utrique naves compararunt. Petrus Steiper et Reidar legatus, qui Margaretam, filiam regis Magni Erlingidæ, in matrimonio habuit, societatem inter se fecerunt, ut proxima æstate Hierosolymas navigarent; quo facto digressi sunt.

Rex Ingius Dagfinnum Bonde eum quinque eeloeibus bene instructis orientem versus Tonsbergum misit, literas et mandata ferentem, ut regium Philippi sigillum repeteret. Qui cum mandata sua exposuisset, Philippus respondit, se non prius sigillum suum traditurum, quam consilarii sui et viri primarii convenissent, Dagfinnumque interea ibi conuorari iussit. Paucis post diebus comitia Hogensia convocari iussit; hic suis, oppidanis et colonis significavit, quam pacificationem cum rege Ingio fecisset: pollicitum esse, se regium nomen depositurum, regiumque sigillum traditurum: adesse regis legatum, qui id traditum acciperet: se vero hae de re nunquam fuisse consensurum, si Birkibeini fidem praestitissent, neque frequentiores, quam fuisset constitutum, ad conventum advenissent. Tum Bagli responderunt, Birkibeinos promissa non servasse: mala imprecabantur quicumque regis sigillum abalienari paterentur, denuntiantes se ei, qui accepisset, manum praecisuros.

Dagfinnus, intelligens se regium sigillum non accepturum, adiit ad regem, veniamque redeundi petiit, ut regi suo rem gestam nunciaret. Cui Philippus: incolumis domum redi, tuoque domino renuncia, consilarios ac ministros meos non permisisse meum sigillum alienari; me contentum esse, quo voluerint tam hujus quam borealis regni partis incolae, nomine vocari; neque plus regni, quam quod inter me ac Birkibeinos convenit, postulare; quare tibi veniam concedo boream versus redeundi, ut hoc responsum regi et Hageno dynastae perferas. Cum Dagfinnus redisset regique et comiti hae renunciasset, rex paucis respondit, Hagenus vero dynasta ira incensus diras voces mittebat et fremebat; et indignabantur Birkibeini, quod se Philippus regem,

ut antea, salutari jubebat: Bagli enim et Vikenses cum regem appellabant, borealis regni partis incolæ non item.

Aliquanto post hanc pacificationem complures utrarumque partium dimissionem petierunt; alii domos suas repetierunt, alii ad mercaturam faciendam se converterunt; et vere proxime insequenti Birkibcini et Bagli cum duodecim navibus in terras occidentales piraticæ faciendæ causa navigarunt, in Hebudibus et circumjacentibus insulis prædas egerunt; nam reguli harum insularum bella inter se gerebant. Insulam sanctam, quam Norvegi ad id tempus sacrosanctam habuerant, populati sunt. Deinde, dissensione inter eos orta, societate dissoluta diversis locis interfecti sunt; quique in Norvegiam redierunt, ob exercitiam ab eis piraticam graviter ab episcopis castigati sunt.

Eadem æstate rex Philippus virginem Kristinam regis filiam adducendam curavit, nuptiasque Osloæ celebravit. Regina Margareta, mater ejus, ex Svecia advenerat, ut nuptiis interesset, morbumque nacta paucis post nuptias hebdomadibus obiit. Ea magnos fundos et prædia, pecunias resque pretiosas in Vermalando et Gothia occidentali possedit, ad quas possessiones curandas et servandas Philippus magnum suorum numerum in superiores regiones misit. Qui cum in silvam Eidensem ab oriente sitam pervenisent, socium se eis adjuuxit vir quidam, qui se Halvardum Album vocavit; qui corporis dignitate eos omnes superavit. Cum in Vermalandum delati essent, ille se modeste et dissimulanter gessit; si quid vero de possessionibus reginæ ageretur aut disseeretur, plurimum ejus auctoritas valuit, omniaque ex ejus arbitrio acta sunt. Cum

in Norvegiam redissent, ablati e conspectu Halvardus erat, rex vero Philippus vestibis ejus indutus domum venit Osloamque intravit; qui a suis magna lætitia exceptus est.

Rex Ingius Bergis se continebat, regiasque ædes, quas arci adjacentes Bagli inflammant, ædificandas curavit, œcumque eodem loco, quo ingens ille œcus regis Osteni fuerat, ponendum; arcem vero restaurari non jussit.

Hac eadem æstate Petrus Steiper et Reidar legatus cum duabus ingentibus navibus, magnoque hominum numero, peregre abierunt, concomitantibus uxoribus, Ingeborga et Margareta regis Magni filia. De quorum peregrinatione multa relata sunt. Petrus Steiper ejusque uxor in itinere obierunt; Reidar vero Hierosolymas pervenit et Constantinopolim ad imperatorem reversus est, ejus ministeriis diu operam dedit, ibique diem obiit supremum.

Regnante rege Sverrere, dynasta Toraldus¹ Madodi filius Orcadensis cum compluribus insularum rebellionem adversus eum fecerant, seque Oskeggos appellarant. Cum comes in gratiam cum rege Sverrere redierat, constitutum erat, ut omnes prædiorum mercedes multæque pecuniariæ ex Orcadibus et Hetlandia ad fiscum regis Norvegici redirent; rexque præfectum suum, nomine Arnum Lorium, comiti Orcadensi addiderat, cui dynasta Haraldus vivo Sverrere obloqui non ausus est. Sed mortuo statim rege dynasta Arnum Lorium dolo interficiendum curavit, Orcades et Hetlandiam cum omnibus vectigalibus et mercedibus, uti antea usus fuerat, in potestatem suam redegit; ille duobus post annis, quam Ingius rex Norvegiæ creatus fuerat, mortuus est. Post eum filii sui Jon et David co-

¹) rectius Haraldus, quod mox sequitur.

mites Orcadum facti, Norvegia civilibus bellis flagrante, provincias more patris obtinuerunt. Ut vero cognoverunt, pacem inter reges factam esse, episcopum Bjornem in Norvegiam miserunt. Hic, rege Ingio et Hageno dynasta Bergis conventis, mandata comitum exposuit, in gratiam cum eis redire orantium. Eo tandem exitu, ut eorum nomine veniam ab rege et comite impetraret comitibus, æstate proxime insequenti eos conveniendi et in gratiam redeundi.

Eadem æstate, qua Vikingi (i. e. prædones Norvegici) per mare occidentale trajecerunt, postquam reges pacem inter se fecerant, regii præfecti unacum iis in Orcades et Hetlandiam profecti sunt; proximeque insequenti æstate comites cum episcopo in Norvegiam venerunt, ut in gratiam cum rege et comite redirent, omnemque rem eorundem arbitrio permiserunt. Ab his decretum est, ut grandem pecuniæ summam exsolverent, obsides pignori darent, fidemque et obsequium interposito jurejurando illis obstringerent. Factum tandem est, ut ab rege Ingio comites Orcadum et Hetlandiæ constituerentur, iis conditionibus, quæ ad extremos vitæ eorum dies servatæ sunt.

Ragnvaldus, rex Monæ in Hebudibus, et Gudrodus, Manoæ rex, tributum regibus Norvegicis longo tempore non pependerant. Cum vero piratæ Norvegici, insulam populabundi circumcuntes, omnia incendiis et rapinis vastavissent, regesque pacem in Norvegia factam cognovissent, metu perculsi in Norvegiam trajecerunt, et gratia cum regi Ingio et Hageno dynasta reconciliata, tributorum residua persolverunt, fidem et obsequium interposito jurejurando polliciti sunt, provincias suas ab rege Norvegico fiduciaras acceperunt, hisque gestis domum reversi sunt.

Erlingus nomen erat viro Færoensi, qui se regis Sværreris filium jactavit, matre natus Astrida Roi filia. Is aliquanta manu collecta insulas circumiens magnas turbas excitavit. Idem septem liberos habuit. Deinde præfecti Einaris nave vectus in Norvegiam trajecit, et se in tutelam Philippi et dominæ Kristinæ dedit. Hæc eum liberaliter exceptum pro fratre suo agnovit; paucis vero post annis, cum secari sibi venam fecerat, fluxu sanguinis interiit.

Regi Ingio filius notus erat, nomine Guttormus, matre Gyrida, natus anno secundo postquam rex Ingius imperium cepisset. Hagenus dynasta et domina Kristina filium habuerunt, nomine juvenem Knutum, Guttormo aliquanto natu minorem.

Hagenus dynasta, ægre ferens, quod regio nomine non uteretur, cum cetera omnia sibi cum fratre communia essent, clam ac secreto cum amplissimis regni viris pactus est, ut regium sibi nomen darent, simulans fratrem ea re contentum fore atque id concessurum. Quod cum omnes libenter probassent, eumque ad eam dignitatem satis idoneum esse testarentur, rem non omnino celavit. Quod cum rex Ingius animadverteret, certisque nunciis accepisset, quibus adjutoribus comes hoc in negotio maxime uteretur, omnibus suis ad concionem convocatis, coram præsentibus ita verba fecit: haud parvi momenti res est, quæ me, qui in comitiis aut frequentia hominum verba facere non sum solitus, prodire in concionem impulit; quam rem sic exponere velim, ut vos omnes, quid loquar quidque sentiam, intelligere et percipere possitis. Certis auctoribus comperi, fratrem Hagenum dynastam cum multis principibus aulicisque pactum esse, ut sibi regium nomen darent, multosque id libenter pollicitos, di-

centes, id quod verum est, eum ad id non minus idoneum esse, quam me. Se quoque opinari dicit, me non ægre laturum, cum Philippum appellari regem patiar, fratrem quoque sui imperii regem, æque ut me, appellari. Sed notum omnibus est, me fratrem meum Philippo regium nomen in Hvitingsoa abrogasse, eumque in verba nostra jurasse, quam ob rem hujus quidem tituli usurpatio ei dedecori potius quam honori est. Ego vero regium nomen in comitiis Ærensibus accepi, mihi omnis populus, tam Hagenus dynasta et Philippus, quam ceteri, obsequium jurejurando dicto pollicitus est, cum ipse nemini meam fidem obstrinxerim, nisi ut civibus jus inviolatum servarem. Quam ob rem notum sit omnibus vobis, me quamdiu vivam non passurum, ullum alium, præter me, regem Norvegiæ appellari, si modo jusjurandum mihi datum servare, mihique adhærere velitis. Universi dieta ejus approbarunt orationemque collaudarunt, uno ore dicentes, se eum sequi eumque solum pro rege habere velle; gratiasque ei pro verbis suis egerunt, disertiores quam opinati essent prædicantes. Qua re palam facta, cum Hagenus dynasta clandestino consilio de regio nomine sumendo desistere eogeretur, aliam palam eum amicis rationem iniit, archiepiscopo universisque episcopis in suam sententiam perductis, petiitque, ut certum aliquod pactum de regno eum fratre fieret, qui id post decessum alterutrius eorum adipisceretur. Objeecerunt regi Ingio, quod legitime natus non esset, eum mater Cæcilia, vivo adhuc priori marito, Bordo Guttormi filio nupsisset; reponente Ingio, matrem, venia archiepiscopi impetrata, novum connubium iniisse. Episcopi contenderunt, eum denu legitimum regem esse, qui legitimo connubio natus nobilique

genere ortus esset, remque tanto studio urgebant, ut rex Ingius pactum cum Hageno dynasta inire cogeretur, his conditionibus, ut, alterutro mortuo, qui superviveret, mortuo in regno succederet; utroque mortuo, qui ex filiis utrorumque legitime esset natus, totum regnum adipisceretur. Quod pactum literis confirmatum, sigillisque regis, eomitibus, archiepiscopi Thoreris, archiepiscopi Eriki, episcopi Nicolai, episcopi Martini munitum est.

Hagenus dynasta ægerrime tulit, Philippum regem appellari, de eaque re sæpe cum rege Ingio colloctus est. Rex quidem parum ea re movebatur, postulante vero eomite literas de hac re ad Philippum miserunt, eum hujus nominis usurpatione pacta Hvitingsoæ conventa migrare. Philippus suos intimos amicos in concilium hæc de re adhibuit, qui hortati sunt, ut regio nomine uteretur. Domina Kristina ira commota fremebat, quod rex appellari non auderet, dum alii eum salutare regem vellent. Rex Philippus eis amice rescripsit, se nulla pacta rescindere velle, neque tamen impedire posse, quominus se quo quisque vellet nomine appellaret, neque improbare, si quis se regem non salutaret. Et aliquot literis ultro citroque missis consensus est, ut iterum Hvitingsoæ convenirent cum quinque denis navibus, quarum nulla major esset quam quindecim transtrorum sive intersealmiorum.

Skulius, regis frater, præfecturam Sognessem tenebat; is naves quindecim intersealmiorum faciendas curavit, quæ naves viginti intersealmiorum magnitudine æquarunt. Quo cognito, Bagli in conventu adesse noluerunt. Quo factum est, ut hæc naves Pacis turbatriees appellarentur.

Regina Kristina puerperio mortua est, infantem enixa, qui aliquamdiu post mortem ejus superstes fuit. Dein hic quoque mortuus est.

Quem mortuum Philippus compluribus viris fide dignis conspiciendum dedit, et in comitiis palam fecit, infantem matri fuisse superstitem, sperans, se hoc modo omnes facultates ejus retenturum.

In communi Thronorum tanta erat caritas annonæ, ut rex vectigalia ab colouis accipere nequiret. De hac re præfecti regii crebro coram rege questi sunt, in primis Erikus Foss, præfectus Striudensis. Hunc postremo rex conventum colonorum in Strinda habere jussit. Qui cum colonos ex omnibus præfecturis convocasset, ad regem profectus, eum hac de re certiorum fecit. Itaque rex cum terrestribus navali-
busque copiis interiorem Thronheimum profectus est. Advenerant coloni, plena armatura quasi ad prælium instructi, et sub rupe condescerant. Rex misso fratre Skulio, eos descendere et præsentem rege in conventu adesse jussit. Quod cum facere nollent, Erikus Foss equo advectus hortatus est, ut descenderent et coram rege se sisterent, cumque cunctarentur tardiusque se moverent, colonorum aliquem hastili inter scapulas percussit; qui conversus grandi securi femem Eriki succidit, ut semianimis humi collaberetur. Dein ceteri, arreptis securibus, hastis et gladiis, ab rupe adversus regem subito ruebant. Rex, quod cum ipsius colonis pugnare noluit, signa referri jussit, ipseque cum suis pedem retulit. Cum vero coloni recedentes insequerentur, et aliquot ex regiis interfecissent, Skulius regis frater, regem inclamans hortatus est, ut adversus colonos, insequentes jam suosque interficientes, sese verteret; quare rex conversus inferri signum jussit. Tum colonos suos fugatosque Birkibeini terra marique persequerentur.

Hanc adversus regem seditonem, auctoribus

Hageno dynasta et archiepiscopo Thorere a colonis concitatum fuisse, magna suspicio erat.

Postquam rex, capto a Baglis Throndeimo¹, ægerrime elapsus est, semper animo erat dejecto minusque firma valetudine; in navibus vitam agere, jucundissimum existimabat; cum in emporio versaretur, quiesque a bello esset, plurimum in cubiculo suo se continebat, paucos apud se habens, quos maxime diligebat, quibusque fidem maxime habebat, quos omnibus rebus liberaliter habuit. Fuit quietus et placidus, non insolens aut superbus, sed humanus et comis, perquam bonus et facilis. Cum nullum strepitum ferre posset, raro in comotationes et sodalitia veniebat, quod minus gratum fuit uonnullis suorum, qui sodalitiis, ebrietatis et vaniloquentiæ stabulis, interesse satius ducebant. Tres ex suis, quos intimos habuit, semper apud se in eubiculo habebat, quales erant Povelus Droste, Arnfinus Tiodii, Henrikus Skot; ex quibus Povelum maximi fecit, erat enim ejus Droste sive aulæ magister, et eodem quo rex lecto cubuit. Vespera quadam cum Povelus cubitum iret, rex animadvertens, eum nudum cultrum manu tenere, manu prehensa, ceteros iulamavit; qui cum Povelum comprehensum interficere vellent, rege vetante, ne quam vim ei inferreut, ex eubiculo ejecerunt. Post hæc Povelus se in oppido continebat. Rex Henrikum Skot servare cultrum jussit, omnesque, qui intus erant, rem gestam cuiquam enarrare, priusquam ipse indicasset, vetuit.

Post aliquanto, Skulio fratre regis et Jone Ostrota, qui Sigridam regis sororem in matrimonio habebat, regem convenientibus, rex fratri rem aperuit, antea fidem adstringere jusso, se ea de re non succensurum, neque Povelum vim

¹) i. e. capta Nidrosia.

ullam illaturum, dicens se eum peregre ablegaturum.

Ita aliquot anni præterierunt, ut Povelus, ut antea, apud regem versaretur, rexque, quærente fratre, cur in exilium non mitteretur, semper aliquid causaretur. Tandem Skulius, regis frater, et Jon Ostrota Povelum in Throudheimio occiderunt. Quod factum regi magnopere displicuit; Povelus enim ei indicaverat, quo hortante tantum in se facinus admisisset. Verum tamen pacis concordiaque servandæ gratia rem intactam esse sivit. Jon Ostrota statim post hæc Bergis mortuus est.

Eadem, quam supra diximus, hieme Hagenus dynasta Bergis in morbum implicitus, statim post festum jolense mortuus et in æde Christi sepultus est. Universi cives ejus mortem graviter doluerunt, magnum in tali tantoque principe damnum fecisse arbitrati. Nam inter omnes constabat, ejus ætate neminem Norvegorum strenuiorem aut manu fortiorem eo fuisse; accedebat, quod et civitatis regendæ peritus erat, et omnium ordinum, tam militum quam populi, gratia florebat.

Uxor ejus, domina Kristina, cum filio Juvene Knuto statim orientem versus in Gothiam profecta est, ubi prætori Askillo nupsit. Archiepiscopus Thorer ætate proxime iusequenti obiit, in cuius locum Guttormus archiepiscopus creatus est. Rex Ingius, mortuo fratre Hageno dynasta, totum imperium cum aulicis præfectisque ejus sibi subjecit. Æstate proxime sequenti rex Bergas profectus, advocatis omnibus præfectis, magnoque exercitu per partes regni orientales et occidentales contracto, in Throndeimicas provincias movit, colonosque ad pendenda stipendia et vectigalia, quæ aliquot per annos retinuerant,

coegit, præfectos provinciis præfecit, colonisque de nulla alia re compellatis Thronðheimum rediit, militesque dimisit.

Interea rex Philippus imperio pacato quietoque usus est. Venit ad eum frater Andreas Simonis filius ex Dania, quem rex honorifice exceptum magnis præfecturis ornavit. Hic Andreas, reminiscens, patrem a Tonsbergensibus occisum, culpam cædis in Thorlakum Ulvkelis filium, Ulvum Nigrum, omnesque qui prælio Brimstadensi interfuerant, coniecit. Quo animadverso, illi regem Philippum auxilii ergo adierunt. Rex, defensione eorum in se recepta, declaravit, quo tempore se regem sumsissent, se eis totam hanc rem condonasse, impunitatem pollicitum. Andreas contendit, cum a patre et matre germani fratres essent, non posse se impediri aut prohiberi, quo minus legis civilis beneficio uteretur, et satisfactionem pro cæde patris æquo jure ad se, atque Philippum regem, pertinere. Sed rex causam colonorum tanto fervore defendebat, ut fratrem omnibus beneficiis privaret, eique non nisi duos qui eum comitarentur famulos concederet; quo facto Andreas regis voluntati parere coactus est. Hac vero magna causa et contentione sedata et composita, quæ integra multorum hominum vita ac salute statura fuisset, rex Philippus præcipuum apud populum favorem consecutus est.

Tertia post mortem Hageni dynastæ hieme rex Inghius Thronðheimi in morbum incidit, diuque æger lecto affixus est. Ægrotanti Skulius frater ejus sæpe adsedit, cumque vires ejus magis magisque decreverent, intimi ejus consilarii et aulicæ rogarunt, ut aliquem principem eis præficeret, in quo ipsis satis præsidii esset. Quorum voluntate et rogatione cognita, rex Skulium

fratrem suum in sedem deduci jussit, eique comitis titulum dedit; illeque imperium in milites moderamenque aulicorum statim suscepit. Post aliquando rex Ingius mortuus est; quem Skulius dynasta honorifice sepeliendum curavit in æde Christi ab meridiano chori latere, et pro inferiis ei faciendis vas aureum, quod regi Ingio Jon Angliæ rex muneri miserat, obtulit; itidem alia pretiosa munera ædi cathedrali in animæ ejus commodum dedit. Idem sepulcrum ejus monumento sculpto, picto et inaurato ornavit, cui insigne ejus insculpendum pingendumque curavit, ibidemque ejus gladium, galeam et clypeum suspendit.

Rex Ingius forma erat venustissima, membrorum commoda, justa concinnaque statura, colore comæ ex leucophæo candicanti. Diligenter aliquid inspecturus, alterum oculum claudere (altero oculo nictare) amabat. Constat inter amicos inimicosque ejus, nullum regem Norvegiæ magis fuisse fortunatum aut in vulgus benigniorem, ex quo rex Sigurdus Hierosolymipeta in vivis esse desiisset. Ingius tredecim annos imperavit, mortuus est nono calendas Maji, anno post mortem regis Sverreris decimo quinto.

VETUSTA FRAGMENTA

TRIUM CODICUM MEMBRANEORUM, NUPER
REPERTA, AD PROLIXIOREM DE PROXIMIS
SVERRERIS REGIS SUCCESSORIBUS NARRA-
TIONEM PERTINENTIA.

FRAGMENTUM PRIMUM.

. . . . tempore, quo missæ matutinæ canebantur; nave pro ædibus regiis appulsa, cum escenderent, obviam eis milites devenerunt, salutatoque quid novi interrogarunt, imprimisque quo in statu valetudo regis esset; quem ægrotare cognoverant. Hakoniani referunt, regi multo melius esse, seque nihil novi afferre. Interrogarunt, ubi Hakon regis filius esset; audiunt, domi in ædibus esse. Inde ad templum Christi adscendunt, indeque in aedes, ubi regis filius versabatur. Misso intro ad eum homine, petierunt, ut in colloquium exiret; nam soli rem narrare voluerunt. Dein regis filius in cubicula progressus, Petrum et Hakonem ad se arcessi jussit. Accesserunt eo cum aliquot viris, benigneque alteri alteros exceperunt. Mox Hakoni regis filio rem narrant, singulaque de morte regis ordine exponunt; reddunt epistolas, quas rex Sverrer conscribendas curaverat; quo facto aliquamdiu inter se collocuti sunt. Deinde rex omnibus aulicis ad concionem convocatis rem palam fieri jussit; eoque ipso conventu Hakon regis filius princeps factionis creatus est.

Rex Hakon aulicos legit.

Vere proxime insequenti Hakon regis filius

comitia *Ærensia* edixit, nunciosque in provincias ad colonos misit; comitisque constitutis *Hakon Sverreris* filius rex totius *Norvegiæ* creatus est; regnum ei nomen dedit colonus, cui *Skervardo* nomen. Deinde rex *Hakon* aulicos legit; ejusque partibus se adjunxerunt veteres aulici, qui regem *Sverrerem* fuerant secuti. Tum quoque suos provinciis præfecit; militesque ad eum ex meridianis regni partibus venerunt. Naves quoque tum instruendas rex curavit, stipendiaque in usum belli coegit; cumque paratus esset, profectus est, circa tempus vigiliarum; nam adversis ventis diu detinebatur. Meridiem versus *Bergas* contendit. *Bagli* in continenti erant, variique rumores de consilio eorum ferebantur: alii dicebant, eos boream versus in *Thrandheimum* cursum conversuros, alii, ad meridiem in *Rogalandum* descendisse. Tum rex *Hakon* copias adversum eos misit, præfectis *Petro Scipo*, *Thargrimo* ab *Lianeso*, *Einare* regis affini, et pluribus; hi magnum habuerunt copiarum numerum. Steterunt ad *Rottum*, huc sera vespera delati; tum audiverunt, *Baglos Stavangri* esse. Postero mane *Birkibeini* *Baglos* conspiciantur a borea remigantes cursumque ad insulam dirigentes: *Bagli* enim nullum acceperant nuncium de itinere *Birkibeinorum*. Cui vero admodum remigarunt *Birkibeini* illis; quo viso *Bagli* cursum averterunt, *Birkibeinis* insequentibus, qui unam navem ceperunt; *Bagli* vero se fortiter defendebant, plurimaque pars ejus navis vectorum cecidit. Deinde *Birkibeini* eos fugientes pepulerunt. *Bagli* cursum in *Fjordos* direxerunt, ibi diversis locis e navibus egressi, in mediterranea contenderunt. *Birkibeini* *Bergas* reversi sunt. Rex *Hakon* boream versus profectus est, et multum ætatis in *Fjordis* consumsit.

De Margareta regina.

Regina Margareta, Eriki filia, quam rex Sverrer in matrimonio habuerat, proximo statim post mortem ejus vere orientem versus in Vikam profecta est, ducens secum virginem Kristinam, suam et regis Sverreris filiam, alteramque Kristinam, filiam Nicolai, ex sorore sua neptim; hæ in Gothiam proficisci statuerant. Bir-kibeinis non visum est

FRAGMENTUM SECUNDUM.

quæ alicujus magnitudinis erant, ibi ad lacum. Cum vero coloni in insulam trajecissent, extemplo ad villam successerunt; neque prius sunt animadversi, quam ad villam pervenerunt. Sedebat in triclinio rex cum cohorte sua, et potabat. Tum unus excubitorum ingressus; incaute sedes, domine, inquit, hostis ad villam. Rex subito exsurrexit, arma arripuit, et locutus est: raptim surgite et arma induite, eruptionem in eos faciamus, neque capi nos intus patiamur. Pauci regi priores exierunt. Fortiter se tuebantur, sed diu hostium impetum excipere non potuerunt: cecidit eo loco Ingius, Baglorum rex, plurimaque cohortis pars. Quo cognito Bagli, qui aliis locis collecti se tenuerant, aufugerunt, alii in Sveciam, alii in Daniam, pars ad cognatos suos, pars pacis impetrandæ gratia regem Hakonem adierunt. Sic tota hac factione dilapsa, bona pax rediit.

Tabellarii in Sveciam.

Sequenti autumnno rex Hakon boream versus in Thrandheimum profectus est, et hiemem Nidarosi egit. Hac hieme post festum jolense legatos in Uplanda et in Vikam usque cum literis misit, in quibus rationem præscripsit, quam servari voluit de præbitis ac præfecturis, quas

quique haberent, itemque, regem æstate proxime insequenti in Vika adfuturum. Tahellarii in Sveciam usque profecti sunt ad reginam Margaretam et dominam Kristinam: in literis scriptum erat, Hakonem regem eas ad se invitare, pollicerique, summo apud se honore habitum iri; iisdem literis multa benigne dieta inerant. Illæ vicissim literas miserunt, in quibus eorum, quæ perscripta ab rege erant, amiceissime facta mentio est. Ii, qui literas pertulerunt, ad regem Hakonem revererunt.

Rex Hakon in Vikam profectus est.

Rex Hakon proximo vere post festum paschatis ad iter se comparavit, magnumque habuit militum numerum. Ut paratus erat, meridiem versus profectus est, litora legens, et tempore vigiliarum Bergas pervenit, ubi aliquantis per moratus est. Inde meridiem versus cursum continuavit in Vikam usque ad orientem, ubi in emporiis commorabatur. Ad Albim usque contendit, universo populo ei se subieciente. Dein cursu boream versus in Vikam converso, Osloam ingressus est, ibique aliquantum temporis egit. Interea regina Margareta et domina Kristina ad eum venerunt, quas benigne accepit; illæque eum comitatæ sunt, et aliquot famuli earum. Rex proximo autumno boream versus Bergas profectus est, ibique hiemationem comparavit.

Erlingus in vincula conjectus.

Regnante rege Sverrere fuit in Dania vir, nomine Erlingus, qui se filium Magni regis appellavit. Quo cognito rex Sverrer in Daniam misit, qui eum quærerent. Ut vero id rescivit Erlingus, in Gothiam aufugit. Quod eum rex Sverrer animadvertisset, literis ad Knutum Sveciæ regem, affinem suum, missis, indicat, esse

in regno ejus hominem, qui se regis Magni filium nominet, quem turbas in Norvegia moturum opinetur. Quo audito rex Knutus misit ad eum quærendum, prehensumque muro (castello) lapideo in Visinseya includi jussit. Hic aliquamdiu inclusus teuebatur. Cum vero mulieris, quæ ei cibum afferre solebat, amorem sibi conciliasset, ea saltem evadere magnopere cupiebat. Et jam eam rationem inierunt: ea multa velamina ad eum attulit, atque his in lacinias dissectis, extremitates colligavit; cumque ille hoc satis longum esse vinculum existimaret, ut a summo muri ad solum pertinere posset, eo se circumdedit; quo facto illa eum ex muro arcis demisit. At vinculum non omnino in solum pertinebat; itaque se ille ex vinculo exsolvit, et in terram dejecit; qui casus adeo gravis extitit, ut os femoris obliqueretur, illeque semper exinde claudicaret. Hac ille ratione elapsus in Jarnberiam ad orientem sitam effugit. Quod cum rex Sverrer rescivisset, protinus homines in eas regiones misit, qui eum in Jarnberia comprehensum eo loco interfecerunt, librumque collarem, qui ejus erat, cuique nomen ejus erat inscriptum, ad regem retulerunt; quem eundem librum, collo gestari solitum, complures postea agnoverunt.

Erlingus Steinveggus factionem comparavit.

Eadem æstate, cujus mentio supra facta est, Skaneyram, quo tempore ibi mercatus habebatur, advenit vir quidam, qui se Erlingum nominavit, regeque Magno Erlingi filio natum ferebat; is se aliquamdiu in Vindlandia fuisse simulavit, idemque Erlingus se muro inclusum lapideo in Visinseya sedisse testatus est. Erat Skaneyræ magnus Norvegorum numerus; ad quos cum fama pervenisset, adesse ibi filium Magni regis, illi, qui Baglos secuti antea fuerant, eum

quæsiverunt, congressique se factionem instauraturos euniquè ducem sumtuos polliciti sunt: nam non deerunt nobis copiæ, inquit, ubi fama vulgaverit, nos ducem habere regis Magni filium. Quibus Erlingus: audio, inquit, plerosque principes, qui Baglos secuti fuerint, nunc ad Birkiheinos transiisse, universumque Norvegiæ populum in amicitia regis Hakonis esse; quam ob rem non majoribus, quam in spe sunt, opibus adjutus, rem tantam adgredi non audeo. Ita colloquium diremtum. Erlingus Havniam se contulit.

Rex Hakon Bergis.

Rex Hakon Bergis, ut supra memoratum, se continebat. Ibidem et regina Margareta fuit. Huic rex comitibusque victum præbuit seorsum, raroque regina apud regem epulabatur. Virgo Kristina apud reginam, matrem suam, versabatur. Regina animo ab rege alieniori minusque hilari erat, cum rex ei se benignum præberet. Domina Kristina sæpe verba ad reconciliandam inter eos gratiam proficientia interponebat. Rex Hakon jolense convivium omni apparatus genere exquisito instruendum curavit. Regina Margareta Petrum Steyperem ceterosque omnes, qui ad reducendam virginem profecti orientem versus fuerant, summo odio prosequabatur; contra ea se in familiaritatem Hakonis dynastæ insinuabat, ejusque patrocínio res omnes suas, quas quidem alicujus esse momenti judicaret, commendabat. Adpetente autem festo jolensi magna hominum multitudo ad regem venit, præfectorum dignitate ornati et provinciarum præfecti, ceterique qui ei fidem suam addixerant. Vespera prima festi jolensis, convivis, qui in aula convenerant, pro more dispositis, rex misit, qui reginam et virginem Kristinam arcesseret, et præcepit, ut apud

se in solio sederent. Regina respondit: diu in memoria habebō primam illam festi jolensis vesperam, qua in solio consedi juxta dominum meum regem Sverrerem; dic age regi Hakoni, me hae vespera in ejus solio non resessuram. Quæ verba summa eum indignatione locuta est. Quibus renunciatis, rex ægre ferens, quod honorificam ab se oblatam conditionem accipere regina nolisset: etsi regina Margareta, inquit, non vult esse tam

FRAGMENTUM TERTIUM.

Folii prioris pagina prior.

episcopus præfectos navium ad concionem tuha convocari (jussit) et perquisivit, quid potissimum consilii capiendum censerent. Erlingus Steingeggus se auctorem esse dixit, ut ibi manerent et prælium cum Birkibeinis facerent. Cujus auctoritatem cum plerique Baglorum sequerentur, episcopus locutus est: quod si velis adversus arces pelagicas Birkibeinorum pugnare, haud futurum eredo, ut in posterum opus tibi sit prospicere copiis et potius capiamus atque sublatis velis orientem versus in Vikam navigemus; eo loco cum Birkibeinis pugnandum nobis est. Quo eum ceterorum sententia inclinaret, hoc captum consilium est, antequam concio dimitteretur confestimque episcopus removeri ex nave sua tentoria jussit, et ex sinu solvit, atque deinceps alius ex alio; tum noctu interdumque contenderunt usque eo, donec Tunsbergum pervenerunt; episcopus Osloam penetravit. Birkibeini Bergas pervenerunt paulo post quam Bagli abscesserant, magnasque copias et iugentes naves habuerunt. Cum vero hiemali tempore eos persequi posse desperarent, aliquantum temporis Bergis morati, septemtrionem ver-

sus reversi sunt, et in Thrandhelmo hiemarunt. Bagli in Vika hiemarunt; utrique Uplanda tenuerunt: ex Birkiheinis, Ul. . . . , . . . raldus Kcsia, Gudleikus Flotbytta, pluresque alii centuriones: ex Baglis, Thoraldius Augæ filius, Gudlei dungus; in Ringarikia, Benedictus ab Gumaneso; in Valdreso, Jon Gridmannus. Hi hac hieme Narvium St interfecerunt cohortis, pars in Sognum devenit. Ibidem sæpius factæ sunt invas, alterique alterorum milites interceperunt. Erlingus Steinveggus hiemabat Eadem hieme episcopus Nicolaus manum in Uplanda in Valdresum misit, qui Gudornum et Skulium, filios Bardi Gudornidæ, caperent. Quod cum Erlingus colonus cognovisset, pueros in tractum aliquem silvestrem misit; quo loco, dum Bagli in Valdreso versabantur, commorati sunt. Cum autem Bagli abscesserant, Erlingus pueros septentrionem versus in emporium misit ad regem Ingium, apud quem ex eo tempore versati sunt. Eadem hieme Erikus, postea Sveciæ rex, cum rege Ingio versabatur; atque eadem hieme post festum jolense Hakon dynasta nuptias suas celebravit, tum uxorem ducens dominam Kristinam; vere autem appetente, rex Ingius universo Thrandorum communi omnibusque provinciis ab septentrione Stadi sitis copias et milites imperavit. Proximo vere rex Ingius et Hakon dynasta ab septentrione profecti sunt, permagnum copiarum numerum et ingentes naves habentes. Multi principum in provinciis erant in meridianis regni partibus: Einar, regis affinis, Stavaugriæ erat, et tum habuit Bagli statim post festum paschatis classem celocium miserunt viginti septem celoces; lis præfuere Arnbjorn Jonis filius, Nic

Folii prioris pagina posterior.

. . . arius, Gyrdus Benteinis filius, Atlus Gridkona, qui Bergas subito proficisci cogitantes, eum Fjolbyrdam venissent, cognoverunt, Einarem eum cohorte sua Stavangriæ esse, neque certiorum factum de eorum in eos; illi mane eueurrerunt . . . de itinere eorum; ille in conventu aliquo pacificatorio versabatur, neque Baglos tam subito adfore cogitavit. Tum se cursu in ædem Svituni proripuerunt, et in turrim adscenderunt; Bagli vero fores ædis effregerunt, pacemque Einari obtulerunt. Et factum tandem est, ut ex turri descenderent et in eorum ingrederentur; tumque Einar jusjurandum dixit, se nunquam adversus Erlingum Steinveggum arma laturum. Quo facto, cum eum ex æde eduxissent, principes pacem servare voluerunt, sed militum auctoritas valuit. Cumque Einar intelligeret, quorsum evasura res esset, locutus est: jam insincera apparebit Baglorum pax. Tum confestim occisus est. Antea occisi fuerant ex cohorte, qui extracti prius ex æde fuerant; vita ad quadraginta hominibus data. Hic magna copia com meatuum, quos Einar per totam Rogalandiam antea collegerat, multaque alia pecunia, quæ Birkibeinis oppidanisque fuerat, potiti sunt. Bagli Tunsbergum reverterunt.

Hakon dynasta cum copiis Bergas venit, ubi paulisper morati, orientem versus in Vikam contenderunt. Bagli Tunsbergi erant, navesque suas comparaverant, in septentrionales regni partes navigaturi. Ut vero de adventu Birkibeinorum certiores facti erant, inter se colloquium habuerunt, quid capiendum consilii esset. Episcopus Nicolaus nullam aliam adesse rationem ostendit, quam ut meridiem versus in Daniam concederent, neque cum adversariis numero su-

perioribus contenderent. Quare id captam consilii est, ut in Hallandiam navigaretur, eoque loco aliquantum temporis consumserunt. Birki-beini Tunsbergum delati comitia Haugensia habuerunt, ubi lugius rex consalutatus est. Etiam Borgensia comitia habuerunt, et ibi quoque Ingius rex, Hakon dynasta rennuntiati. Inde Tunsbergum redierunt.

Quibus rebus cognitis Bagli nova consilia inierunt. Philippus dynasta septentrionem versus in Vikam profectus est, comitantibus Arnbjorne Jonis, Philippo Veginensi, Reidare legato, Nicolao Botolvi, Atlio Gridkona, Helgio Birgeris; hi viginti naves habuerunt. Steinveggus eum parte copiarum remansit; episcopus vero Nicolaus antea meridiem versus Havniam profectus erat. Bagli septentrionem versus celerrimo eursu contenderunt, incursiones facturi et ex improvise superventuri. Ut vero venerunt in Havsteinsundum, appulsis ad terram navibus cognoverunt, Birkibeinos ab orientali sinus parte non esse. Itaque eo loco manere decreverunt, ut proxime insequenti nocte sinum trajicerent. Interea mercatoria aliqua a meridie advecta eos appropinquabat et in fretum provecta est, Bagli vero excitati, hortati sunt ut eos adorirentur, sed mercatoria fretum enavigavit

Folii posterioris pagina prior.

Thorfinnus tubieen omnesque Birkibeini, qui antea fuerant, in templum; cum vero signum, omnes excurrerunt, qui antea eo se receperant; Thorfinnus tubam, prouti libuit, inflavit; principes; in cœmeterio ædis Laurentii cecidit Thordus Dokka, ab Gumaneso, Gunnus longus. Inde fugientes Bagli decurrentes Miklagardum præterierunt, eum ad portam aræ devenere, magna eo loco extitit turba,

omnes enim una transire non potuerunt; itaque eo loco alii super alios transversi ceciderunt, ut magnus acervus esset. Hoc momento accurrens forte dynasta in acervum ascendit, indeque per tecta evadens, prorsum in indeque in pontes, gravibus tum acceptis vulneribus; . . . tum Birkibeini coacervatos gladiis cedere aggressi sunt. Quorum uno, "ne cædatis . . ." clamante, cunctantius ietus inferebant. Tum Bagli quam potuerunt celerime exsurrexerunt, multique ita evaserunt, multique ceciderunt. Bagli in naves, Birkibeini in pontes decurrere: quidam in mare se dejecere, quorum pars naves assecuti sunt; alii oras corripuerunt navesque attraxerunt. Interea utrique omnia telorum genera invicem ingeriebant. Bagli oras præciderunt, navesque longioribus a litore extruserunt, et hoc modo evaserunt, cum multos suorum natantes excipere coacti essent. Pars classis Baglianae in sinum provecta est, pars ad pontes Monachorum appulsa, suorum qui ex oppido cursu evaserant, recepit.

Bagli eremigato sinu septentrionem versus contenderunt, et Arnarfjordum ingressi sunt. Birkibeini vero, ibi ab dynasta custodiæ ergo relictæ, accurrentes, conspectis in cursu Baglis, naves conciderunt, in silvam se proripuerunt et sese abdiderunt. Advecti Bagli naves ceperunt, subductasque refecerunt; quidam in silvam excurrerunt, quæsitum armamenta, quorum plurima pars inventa. His confectis protinus eadem vespera remis avecti sunt, qua nave vectus est Philippus Veginensis; tum septentrionem versus remigarunt; . . . navium vectoribus, in Vikingavogum remigarunt. Qui vero in Ulvasundis, uti supra scriptum, speculabundi excubabant, classem a meridie advehi conspieati, septentrionem versus remigarunt, suisque nunci-

ant, quatuordecim celoecs a meridie adventare, quas ab dynasta meridiem versus ductas agnoscant. Illi raptim tentoria navalia detendunt, et introrsum in sinum remigant. Moxque vident, adversarios cursum ad se insequendos convertere, itemque clypeos prorsis non præfixos animadvertunt; unde intelligentes, hostes esse, introrsum in Moldafjordum remigant, celoecibus celeri cursu advolantibus. Ut autem attigerunt terram Birkibeini, excurrunt in littus, alii in mare se dejiciunt . . .

Folii posterioris pagina posterior.

. . . Andreas Dritljodus multique ex Birkibeinis. Bagli naves et quæ in illis erant ceperunt, magnaque præda eo loco potiti sunt. Quibus confectis rebus meridiem versus reversi sunt, et Steinveggum in Vikingavogo convenerunt.

Hakou dynasta, simul atque cognoverat, Baglos septemtrionem versus profectos, veritus, ne (rex¹) ipsis ex insperato superveniret, relicta arce, Borgarskardum superat, inde in Ostrarfjordum descendit, inde in Vorsiam, tum superato Raudafjallo in Læradalum, qui in Sognia est, deseendit, tum in Valdresiam, inde in Gudbrandsdalos, septemtrionemque versus per montem (Dovricum) in Thrandheimum pervenit, ibique regem Ingium convenit. Archiepiscopus Eirikus in Norvegiam pervenit, ut ante scriptum est; is captus oculis erat; sedem archiepiscopalem Nidarosensem per duos annos integros tenuit, tertio autem anno coram canonicis proposuit, se muneri archiepiscopali renuntiaturum, aliumque eligi archiepiscopum placere. Tum multa consilia legendo archiepiscopo habita sunt. Archiepiscopus nuncios orientem versus in Vikam

¹) i. e. Erlingus Steinveggus, quem tamen in hoc fragmento regem nominari non puto, sed aut Erlingum, aut Erlingum Steinveggum, aut tantum Steinveggum.

Osloam misit. Erat eo tempore Thorer, filius Gudmundi Flati, canonicus ædis Halvardi. Huic archiepiscopus nuncium misit, ut ad se veniret. Quod iter Thorer non negligendum ratus, appetente vere, septentrionem versus in Thrandheimum profectus est. Qui cum archiepiscopum convenisset, significavit archiepiscopus, placere in eolis eum archiepiscopum eligi. Ille quidem recusavit, dicens, si eam rem antea novisset, non fuisse ab oriente profecturum; sed precibus archiepiscopi ceterorumque sacerdotum factum tandem est, ut Thorer cooptationem non aspernaretur. Æstate proxime insequenti Romam iter fecit, et uam hiemem peregre abfuit inauguratusque est, rediitque altera æstate; eademque ipsa æstate, qua archiepiscopus in Norvegiam rediit, Hakon Bergis, de quo modo memoratum est. Archiepiscopus prudentiæ laude et gratia floruit.

Rex Ingus et Hakon dynasta eo tempore naves fabricare instituerunt. Rex navem construendam curavit triginta et sex interscalmiorum; Hakon dynasta aliam navem, triginta duorum interscalmiorum fabricandam curavit, magnitudine prægrandem; Petrus Steyper tertiam faciendam curavit Bagli post pugnam in Moldafjordo meridiem versus Bergas profecti, ibi aliquantum temporis commorati sunt. Tunc copias diviserunt: Philippus dynasta cum omnibus navibus majoribus orientem versus profectus est, Steinvæggus vero, qui naves vigintitranstras minoresque habuit, septentrionem versus Stimum usque penetravit, et in Frekeyarsundo classem constituit, celoces boream versus in Mæriam dimisit, milites comæatumque imperavit, sumtoque quod ei visum est militum, meridiem versus profectus est

HISTORIA REGIS HAKONIS HAKONIDÆ¹.

Innocentio pontifice Romano, [ejus nominis tertio sedem apostolicam tenente², in regnis borealibus acciderunt res, quæ de origine regis Hakonis, filii Hakonis Sverreridæ, conscriptæ sunt. Tum mille ducentæ et tres hiemes elapsæ erant ab incarnatione domini nostri Jesu Christi. Eo tempore imperatores Romani imperii erant, Philippus Svbaticus³ in Apulia, et Otto, filius ducis Henrici Brunsvikensis trans Montem (in Germania). Hi inter se bellum gesserunt, donec dux Philippus a [ministris suis⁴ interfectus est. Eodem tempore Daniae rex fuit Valdemar Valdemaris filius; Sveciæ Sorkver Karli filius, Angliæ Jon Henrici filius, dictus "Sine terra", Norvegiæ Hakon Sverreris filius. Hæc prima erat hiems post obitum regis Sverreris, quam hiemem cum rex Hakon in Thrandheimo, regni parte septentrionali, egisset, vere proxime insequenti [meridiem versus Bergas profectus est, ubi brevi spatio moratus, inde oram maritimam legens in partes meridianas⁵ ad fines usque regni penetravit, ibique paulisper est commoratus⁶. Tum complures cum eo versabantur excellentes principes, [Hakon Galinus, filius sororis regis Sver-

¹) Hic incipit historia regis coronati Hakonis Hakonidæ, *G*; senioris, nepotis regis Sverreris, *H*. ²) *omitt. H*. ³) Svavaborgensis, *B*. ⁴) duce Philippo, cliente (ministro, *B*) suo, *G*. ⁵) *omitt. G*. ⁶) *omitt. G*.

reris, Petrus Steyper, alter sororis ejusdem filius, Sigurdus regis cognatus, Roar regis cognatus, Eyvindus sacerdotis affinis, Dagfinnus colonus, Einar regis affinis, compluresque alii viri præfecti¹ et centuriones². Albi ab oriente iter faciens rex Hakon diu per autumnum Borgæ moratus est. Hic apud eum versabatur mulier nomine Inga, proba et integra, honesto loco nata, cognata Œdunis Borgensis, complures honestos cognatos habens in provincia Borgensi, Vartei-genses dictos. Cum hac rex Hakon, in cubiculis suis versante, concubuit, scicute Hakone Galino pluribusque interioris admissionis. Rex Hakon Borga Osloam se contulit, indeque in boreales regni partes profectus est. Ab Osloa profectum regina Margareta, quam rex Sverrer in matrimonio habuerat, horumque gnata domina Kristina, comitatæ sunt. Rex Hakon ante jejuni-um Adventus Bergas venit, ibique magnificum apparavit jolense convivium. [Eadem hieme, festo jolensi, Rex Hakon morbum sibi fatalem nactus, octava festi feria obiit.

Guttormus Sigurdi filius rex creatur.

2. Decima³ festi joleusis feria Birkibeini regem crearunt Guttormum, Sigurdi Lavardi filium; tum quoque rex Hakoni Galino, cognato suo, nomen dynastæ dedit, qui aulicorum⁴ regimen in se suscepit. Vere proxime insequenti Birkibeini septemtrionem versus in Thrandheimum profecti sunt, ubi Guttormus, in comitiis Eyrensibus, ex legum præscripto totius Norvegiæ rex rennunciatus est⁵. Eadem æstate rex Guttor-

¹) dignitate conspicui, B. ²) ab signo [, ut supra dictum est, G. ³) Nona, B. ⁴) militum, oct. ⁵) ab signo [cap. 1: hac hieme obiit rex Hakon, tum Guttormus rex totius Norvegiæ creatus est, Hakon Galinus dynasta factus, uti commemorat historia de rebus Baglorum, II.

mus Nidarosi mortuus est. Post mortem regis Guttormi Birkiheini comitia Eyrensia habuerunt; in eisque enim de sumendo rege disputaretur, milites¹ Hakonem dynastam creari regem voluerunt, contra dicentibus Thrandis, qui regem sumere voluerunt Ingium, filium Bardi Guttormidæ æ Cecilie regis filie, dynastæ fratrem uterinum; hunc materno genere non longius ab regia esse dignitate, [quam dynastam, fratrem ejus²; dynastam paterno genere extraneum, non Norvegum esse, Ingium vero³ indigenam Thrandheimensem esse, amplissimisque familiis Norvegiis oriundum. Archiepiscopus hac in causa Thrandos adjuvit; neque effici aliud potuit, quam ut arbitrium, quem habere regem vellent, penes eos esset. His comitiis is exitus fuit, ut Ingius rex crearetur; ipsi vero fratres ita inter se compararunt, ut rex Ingius Hakoni titulum dynastæ daret, imperium utrisque commune esset, Hakon vero dynasta factionis curandæ partes susceperet, quod in regendis aulicis magis versatus, experientiæque strenuitatis erat.

Natus Hakon Hakonides.

3. Proxima æstate Ingius rex creatus fuit, ut supra commemoratum est. Eo tempore rex Danorum et episcopus Niolaus factionem Baglicam in Vika instaurarunt. Tum⁴ Inga, enjus antea facta mentio est, in provincia Borgensi ad orientem versabatur in tractu habitato⁵ Heggino dieto, prædio quod Folkbergum⁶ dicitur, ubi sacerdos, cui Thrando nomen, rem divinam administravit. Hic Inga, morbo correpta, puerum peperit, quem puerum eum sacerdos Thrandus procreatum patre Hakone⁷ seiret, baptizatum tam

¹) multi, G. ²) *omitt. G.* ³) Norvegum et, *add. F.* ⁴) post eadem æstate, G. ⁵) territorio, H. ⁶) Folkisbergum, F, G, H; Folksbergum, B. ⁷) rege Sverreris filio, *add. F, G.*

diligenter celavit, ut nullius enim amplexui, nisi duorum filiorum et uxoris¹, committeret, clamque nutriret. Erlendus nomen erat viro Husabæum incolenti; is cognatus regis Svrreris erat, familia Guttormi Grabardi oriundus. Sacerdos Thrandus Erlendum convenit, illique inter se consilia de rebus pueri conferebant, utque rem quam maximo silentio tractarent. Cum puer hos duodecim menses apud Thrandum versatus esset, proxima hieme ante festum jolense iter inchoabant ab oriente ex provincia Borgensi, Erlendus ac sacerdos Thrandus, ducentes secum regis filium hujusque matrem, et clam in Uplanda profecti sunt. Vespera primæ feriæ festi jolensis Hamarem, emporium in Heidmarka, pervenerunt. Ibi duo aderant præfecti², quorum alteri nomen Fridrekus Slavsus, alteri Gjavalodus Gautius; hi magno in timore versabantur, eo enim tempore Uplanda Baglorum plena erant. Id temporis episcopus Ivar Hamare erat, tum, uti semper, familiæ regis Svrreris omnibusque Birkibeinis inimicissimus. Etsi sacerdos et Erlendus occulte iter faciebant, tamen episcopus filium regis eo advenisse sensit, eoque cognito puerum ad se, itemque matrem, ad convivium jolense invitavit, cognationis, qua cum revera attingebat, necessitudinem afferens. Birkibeini, quod verbis ejus fidem non habebant, puerum post festum jolense ad eum concessurum ostendebant, causantes, regis filium, itemque matrem ejus, adeo de via lassos esse, ut in cœtus venire non possent. [Ut vero primum exiit prima festi feriæ, præfecti, tribus equis adduci jussis, puerum matremque septentrionem versus in Emporium parvum deportarunt; itaque puer et mater in parva aliqua villa per festum jolense admodum occulte

¹) suo, G. ²) Birkibeinorum, add. F, G.

agebant. Durante autem festo jolensi, Birkibeini, missis in Thotuum vicinosque tractus nunciis, omnibus Birkibeinis, ut præterlapso festo ad se venirent, edixerunt. Elapso jolensi festo Hamaremporio profecti, Hamarem parvum, ubi puer erat, pervenerunt, indeque abductis matre filioque in valles orientales concesserunt, inde septentrionem versus in Thrandheimum trajeturi¹. In eo itinere turbida tempestate, gelicidiis ac nivibus, vehementer afflictati sunt, et nonnunquam in silvis ac desertis sub dio pernoctabant. Aliqua vespera [tam fœda tempestas² incessit, ut qua irent nescirent; itaque duos viros, qui asscribus cursoriis labendi peritissimi erant, quorum alteri nomen Thorstein Sleva³, alteri Skervaldu Skrukka, delegerunt, ut puerum deducerent, eisque duos colonos, [locorum optime gnaros⁴, viæ duces dederunt. Hi, [contentissime iter facientes, non⁵ pertenderunt ad tractum habitatum, sed⁶ delati in locum⁷, ubi erant⁸ solitaria quædam tuguria, ignem silice excusserunt, pueroque cubile straverunt. Inde duces ad ceteros reversi sunt, mediaque nocte ad tugurium⁹ revenerunt. Hæc aspera fuit uvidaque statio, nam tugurium, [nivibus igne liquefactis¹⁰, totum perfluebat, [ut plerique sub dio, quam intra tecta esse mallet¹¹. Puero nullus alius cibus, quam nix liquefacta, ori indita. Loco

¹) ab signo [: secundo festi jolensis feria puerum clam abduxerunt, septentrionemque versus profecti non prius quieverunt, quam Hamarem parvum pervenissent, ubi mater ac filius in parva villa occulte se continebant, *F, G, B.* Circa jejuniū septuagesimæ Birkibeini matrem filiumque in valles orientales deduxerunt, *G.*
²) densa nivium procella, *H.* ³) Skevla *G, B;* Sleva, *H.* ⁴) *om. B.* ⁵) *omitt. B.* ⁶) et, *B.* ⁷) ad villam, *B.* ⁸) ab signo [: inciderunt in, *G.* ⁹) ista hospitia, *G.* ¹⁰) aestu ignis tactum, *H.*
¹¹) *omitt. H.*

Navardalo nomen, in quo tunc manebant. In loca inciderunt tam impedita, ut nivem nisi hastilibus tundendo perfringere nequirent. Sed vallium orientalium quocunque venissent, coloni maximam eis hospitalitatem exhibuerunt, jumenta quibus veherentur dederunt, viamque monstrarunt. Ita homines prudentes affirmarunt, ærumnas illas ac labores, quos Birkibeini, antequam regis filium septemtrionem versus in Thrandheimum perduxissent, perpessi sunt, adjecto hostium metu, simillimos fuisse ærumnis illis, quas per tulit Olavus Tryggvii filius, quando¹ cum matre in Sveciam ex Norvegia per fugit; id quod [melos Hakonianum a Sturla Thordi filio compositum² testatur:

Tum familiæ
Tryggvio nati
princeps illustre
inseruit caput,
quum proles régis
animo prompti
hostium insidias
declinare coacta est³.

Erlingus Steinveggus⁴ principesque Baglorum, qui Tunsbergi se continebant, ab episcopo Nicolao edocti cognoverunt, Erlendum Husabæensem et Thrandum sacerdotem ex provincia Borgensi in Uplanda iter fecisse. Audiverunt quoque filium regis Hakonis cum his una profectum. Quibus cognitis rebus, octo centuriones magnis cum copiis ad quærendum puerum in Uplanda

¹) ab Gunnhilda regum genitrice ejusque filiis exagitatus, *add. cct.* ²) Sturla Thordi filius, *G.*

³) Constructio: þá hefir öðlingr drepit tirar höfði í ætt Tryggva niðs, er barn framráðs ynglings þurfti flýja fyrir öfriði.

⁴) et Philippus dynasta, *add. cct.*

miserunt, omnemque dare operam, ut assequerentur, jusserunt. Qui cum in Heidmarkam venerunt, Birkibeini puerum ducentes inde in valles orientales abscesserant, et jam septentrionem versus per montana contendebant. Ad quos cum magnum hominum numerum confluere Bagli accepissent, [cumque tempestas esset turbida viæque nivibus impeditæ, persequi eos longius non ausi sunt¹, quare retro in Heidmarkam descenderunt. Sic Starla:

Ad principem vero
conquirendum
in Uplanda octo
centuriæ ex Baglorum
copiis profectæ sunt,
paratæ ad pugnam,
si forte principem
invicere possent.
Galeam occultentem
Christus tenuit
super imperii hærede,
cum monarchæ
inclytus filius
ex manibus hostium
omine fausto
elaberetur².

Birkiheini, puerum ducentes, septentrionem versus per vallem contenderunt. [Etsi vero multæ

¹) *ab* [: longius ire noluerunt, G.

²) Constructio: *eu átta svætir Bagla liðs, búnar rómu, fóru á Upplönd, (at) leita lofðungs, ef þara) mætti finna fylki a). Krístr hafði huliðs hjálmb) of konungsefni c), þá er frægðar son allvalds kom, góðu heilli, fagnandi ur ófríði.*

a) *fólkvörð*, custodem populi, *ect.* b) i. e. effecit cum invisibilem hostibus; *huliðs hjálmr*, Orcigalea, *κρυέη* "Αἰδος. c) *konungmenn*, rege, H.

difficultates in itinere occurrerent, tamen magna hominum multitudo ad eos ex compluribus regionibus venit, tam Birkibeini quam colonorum filii ex Gudbrandsdalis, qui comitari regis filium cupiebant; duo præfecti, quorum alteri Sæmingo, alteri Thorbrando Nigro nomen erat, ad eos in vallibus orientalibus venerunt [cum nonaginta viris¹, præter famulos. Superato monte devenerunt in Alam, quod tractui nomen in summo Ganlardalo; tumque² omnia sibi in præsens evasisse pericula videbantur. [Ex quibus rebus intelligi facile potest, hunc regium filium a Deo multis modis eximie promotum esse ad multa officia, quæ postea in sacris ædibus constituendis sanctaque ecclesia tuenda præstitit³.

Hakon Nidarosum pervenit⁴.

4. Rex Ingjus Nidarosi multis cum copiis constitutus, per indicem cognovit, multitudinem hominum ab oriente montem transcendisse, sero autem certis auctoribus exploratum habuit, quinam homines essent; nam Birkibeini, quippe de itinere lassi, per pagos lento itinere descende-

¹) amplius centum viros habentes, *H*; jamque omnino quatuordecim decades efficiebant, *B, F.* ²) a priore signo [; magna hominum multitudo se regis filio comitem itineris adjunxit, cumque montem septentrionalem transcendissent, *G.* ³) Neque vero quenquam mirari oportet, Deum omnipotentem his regum filiis, Olavo Tryggvii et Hakoni, de quo hæc agit historia, benignitatem suam præ ceteris præstitisse, eosque ex hostium potestate liberatos ad id gloriæ fastigium, quod utrique destinaverat, perduxisse, alterum, ut ecclesiam christianam in regno Norvegico inchoaret, alterum, ut eam juxta cum rege Olavo Sancto plus quam ulli alii regum Norvegicorum confirmaret sacris ædibus faciendis, legibus ordinandis, divinaque ecclesia multis aliis rebus sustinenda, quæ his notæ erant, qui ejus ætate in Norvegia vixerunt, *F, G, H*; quique ejus mores et vitæ instituta exacte noverunt, *add. F, H.* ⁴) sic *B, H*; mors Erlingi Steinveggi, *G.*

bant. Fama vicinos tractus pervasit, regis aliqujus filium in hoc comitatu esse, nemo vero dicere potuit, cujus regis filius esset. Multi hostes esse opinabantur; eo enim tempore complures factiones seditiosorum hominum tam in Dania quam in Markis orientalibus extiterunt. Cum vero andiret rex Ingius, hanc multitudinem prope diem in oppidum perventuram, opinionemque esse, regis filium eo secum adducturos¹, omnes copias classico ad arcem minorem convocari jussit, duosque aulicos² in collem misit; qui³ hoc loco viros, a præfectis⁴ ad regem præmissos, obvios habnere. Hinc omnes una ad regem reversi, de omni itineris ratione exponunt, [scque filium regis Hakonis, cognatum ipsius, adducere. Rex omnesque audientes Deo gratias agere, ipseque cum omnibus aulicis eodem loco filium regis exspectare⁵. Rex puerum complexus osculatusque est⁶, cognatumque suum sibi omnibusque aulicis exoptatum adesse jussit. Dein oppidum ingressus est. Regis filius ac mater apud regem magno habiti honore versabantur. Omnes veteres Birkibeini, adventu regis filii lætati, ob amorem in patrem ejus⁷, crebro⁸ in congressum ejus veniebant. [Vere proxime insequenti Bagli stragem in Thrandheimio ediderunt, proxima vero æstate Birkibeini et Bagli armis

¹) eumque rex nihil certi de eorum itinere audisset, *add. B, F.*

²) Gunnarem Tindum et Eivindum Sami filium, *add. cet.* ³) equis in cursum quantum potuerunt conceitatis, *add. cet.* ⁴) Birkibeinis, *G.* ⁵) ceteris omnibus in oppidum revertentibus, *add. H;* dein omnem populum redire in oppidum jussit, *add. B, F.* ⁶) ab signo [: rex Deo egit gratias, quod regis filius, cognatus suus, incolumis ad se redisset, eoque loco mansit, donec puerum adduxerunt; quem ille ex equo sustulit, *G.* ⁷) nec minus in avum paternum, *add. cet.* ⁸) quotidie, *B, F.*

inter se sæviebant; tum Hakon dynasta stragem Bergis edidit. Autumno proxime insequenti rex ac dynasta septemtrionem versus in Thrandheimum concesserunt, ibique hiemem transegerunt¹; tum Hakon dynasta regis filium matremque ejus ad se recepit², crebroque declaravit, se ipsum atque regem paternam hæreditatem hujus pueri occupatam usurpare. Mortuo eadem hieme Erlingo Steinveggo, Bagli regem crearunt Philippum [dynastæ filium³. Hieme proxime insequenti, cum regis filius trimus esset, rex Ingjus et Hakon dynasta magnis cum copiis ex Thrandheimo meridiem versus Bergas, et orientem versus in Vikam usque profecti sunt. Tum Hakon dynasta dominam Kristinam, uxorem suam, et Hakonem regis filium, hujusque matrem, Bergis⁴ reliquit; fuit et ibidem domina Kristina, regis Sverreris filia. Hi per æstatem in arce versabantur, donec Bagli Bergas venerunt, Birkibeinique auctore archiepiscopo Thorere, qui tum Bergis erat, arcem Baglis dederunt. Arce vero dedita, Philippus, princeps⁵ Baglorum, regis filium recepit, isque tres menses⁶ apud Baglos fuit. Aliquo die Bagli, cum regis filium in gradus⁷ cœnaculi cujusdam pontibus imminuentis, quibus naves longæ subjacebant⁸, deportassent, allocuti puerum: eu naves longas, regis fili, inquirunt. Video, inquit ille. Illi: cujus sunt? Domini mei, inquit puer. Illi: tuus dominus est Philippus rex. Non ille meus est dominus, inquit puer,

¹) ab [: hanc hiemem rex ac dynasta se in Thrandheimo continebant, *G.* ²) tum domina Kristina apud eum versabatur, *add. F, G*; dynasta puerum valde dilexit eoque amantissime usus est, *add. G*; eumque in omnibus rebus pro gnato suo habuit, *add. B, F.* ³) dynastam suum, *F (rectius).* ⁴) in arce, *B*; in rupe, *F.* ⁵) rex, *G.* ⁶) hiemes, *B, F.* ⁷) porticum, *ect.* ⁸) præjacebant, *ect.*

Hakon dynasta dominus meus est, ejusque naves sunt. Illi riserunt, atque dixerunt: hic puer nobis, Baglis, haudquaquam fidelis erit. Reidar legatus [summæ fuit inter Baglos auctoritatis, factionemque consiliis regebat¹; is [coram consiliariis² Baglorum locutus est: si rem ingentem aggredi velimus, id nunc momenti, quale prius nunquam, rebus nostris accessit, quo Birkibeinos omnibus auxiliis subito privare, nostrisque partibus universum populum adjungere possemus. Quærentibus, qui id fieri posset, ille: habemus hic in potestate nostra filium regis Hakonis³, principis universo populo amati, ejus patrem ab omnibus⁴ Birkibeinis sic dilectum esse scio, ut omnes libenter cupiant ejus progeniei operam suam addecere, suæque vitæ in eo periculum facere. Hunc si regem factionis nostræ crearem, ei vero, [qui antea rex a nobis salutatus fuit⁵, titulum dynastæ daremus: ea nobis intelligentia est, qui hoc conventu versamur, ut leges sancti regis Olavi noverimus, eum demum legitimum esse regem Norvegiæ, qui regis filius sit, non qui filia aut sorore regum natus sit, ut is, cui [nos utrique, Birkibeini et Bagli, obedimus⁶. Id principi nostro maximo esse honori existimarem, si utrumque, regnum ac rex⁷, in ejus tutela esset, tumque mihi et rex et dynasta Norvegiæ esse videretur. Quod consilium etsi consiliariis Baglorum, qui in consilio erant, optime probaretur, fuere tamen qui dicerent, inconveniens esse, regio nomine privari eum, qui antea ipsorum auxilio ac præsidio nomen regum adeptus sit. Præcipua vero causa erat, quod Bagli rem

¹) etiam tum apud Baglos fuit, magnique æstimatus, *G.* ²) accitis in colloquium aliquot centurionibus ex consiliariis, *B, F.* ³) Sverreidæ, *add. B, F.* ⁴) veteribus, *add. B.* ⁵) cui antea paruimus, *G.* ⁶) Norvegi nunc parent, *G.* ⁷) regia dignitas, *F.*

palam proponere non ausi sunt, veriti, ne rex eorum graviter irascetur. Circa id tempus Bagli per speculatores cognoverunt, Hakonem dynastam a meridie adventare, propediem in oppido adfuturum; ejus cum adventum minime opperiri vellent, discessum maxima festinatione properarunt. Tum Thorer archiepiscopus ab domino Philippo petiit, ut regis filium sibi¹ traderet, atque ille sic fecit. Itaque regis filius apud archiepiscopum versabatur, donec dynasta a meridie adveniret. Deinde hic regis filium recepit, Deoque gratias egit, quod incolomis ex potestate Baglorum evasisset²; atque semper exinde dynastam³ secutus est. Hieme proxime insequenti regis filius [quatuor annorum erat⁴; quæ hiems mala appellata est, a Birkibeinis vero hiems Soleyensis⁵, quod diu per autumnum ad Soleyas⁶ morati sunt: tum regis filius cum dynasta erat, [Olavsudam ducente, navem unius et triginta intersealmiorum⁷. Eo tempore tanta erant gelicidia, ut omnis potus frigore coiret, butyrumque tam durum redderetur, ut illini, quo regis filius pane vesceretur, nequiret; ille vero semper apud aulicos versari cupiebat⁸. Dynasta regis filio tostam dedit placentam siligineam; adeo crassam et mollem, ut complicari posset. Qui⁹ cum Birkibeinos colloqueretur, "jam butyrum, Birkibeini, colligamus", omnes arridere, hocque dictum per ora omnium militum ferri, dictitantium: collige-

¹) eustodiendum, *add. H.* ²) edixitque, eum nunquam ab se sejunctum iri, *add. F, G.* ³) sive in emporiis versantem sive in navibus exubantem, *add. B, F.* ⁴) quartum annum agebat, *B, F, G.* ⁵) Soleyensis, *G.* ⁶) Soleyas, *G.* ⁷) *omitt. G.* ⁸) omnes enim ei favebant, *add. G;* maximeque veterani, *add. B, F.* ⁹) aere perquam frigido coram aulicis stans, cum quosdam videret bueecllam panis et butyri alternis ori inserere, sumtum butyrum placentam obvolvit, *et, add. B, F.*

mus butyrum, Birkibeini, ita jubet regis filius. Erat puer [corpore vivido et agili¹, quamvis statura parva; [lingva fuit perquam promptus, ut dynastæ ceterisque dicta ejus ridicula haud levem risum moverent². Sæpe duo simul Birkibeini eum ceperunt, atque inter se joci ergo distenderunt, facturos se tendendo, ut nonnihil accederet staturæ, dicitantes; eis enim lentius excrecere in longitudinem visus est.

*De pactis inter regem et dynastam*³.

5. Cum Hakon regis filius septem⁴ annos complevisset, in literarum disciplinam ab dynasta traditus est. Cumque aliquamdiu literis operam dedisset, quæsitit dynasta: quid discis, Hakon? inquit. "Carmina lithurgica, domine". Dynasta: te vero earmina lithurgica discere nolo, neque enim sacerdos, neque episcopus eris. Regis filium dynasta magno amore complexus est, itemque domina Kristina; cujus ingenium, ut plurimarum⁵ feminarum, tale erat, ut interdum [irata acerbius in eum inveheretur⁶, [cujus filius⁷ esset se scire dissimulans. Cui dynasta: ne sic loquere, inquit, norunt enim omnes, me et fratrem meum hujus pueri occupatam tenere paternam hæreditatem⁸. Bagli et Birkibeini, [æstate hiemem Seleyensem exceipiente⁹, pacem in Hviþingseyis fecerunt. Qui eum inter se reconciliati essent¹⁰, Hakon dynasta adhibitis amicis proposuit, velle se regem [tertiæ regni partis¹¹ creari. Qua re ab rege Ingio pernegata, aliam

¹) admodum placidus, *H.* ²) et admodum jocosus, ex quo multi magnam capiebant oblectationem, *G, F.* ³) Pacificatio Birkibeinorum et Baglorum, *B;* Hakon regis filius in disciplinam traditus, *H* ⁴) octo, *B.* ⁵) multarum, *G.* ⁶) magna cum indignatione puerum alloqueretur, *G.* ⁷) quis, *G.* ⁸) hæc sæpe coram omnibus locutus est, *add. G, F, B* ⁹) ut supra dictum est, *G.* ¹⁰) paxque toti regno reddita, *add. F.* ¹¹) *omitt. G.*

dynasta rationem iniit: erat ei filius legitimo conubio procreatus, cui¹ Knuto nomen, regi vero filius erat ex concubina natus, nomine Guttormus. Hortatus est dynasta, ut ea inter se pacta facerent, ut, qui alteri supervixisset, is totum regnum altero mortuo acciperet, si ei² filius legitime esset, is vero legitimus utrorumvis filius, qui utrisque supervixisset, totam Norvegiam ceteramque omnem hæreditatem haberet. Hæc pacta conventa, præsentibus Thorere archiepiscopo³, [Martino episcopo, [Nicolao episcopo⁴, multisque aliis hominibus, in comitiis Eyrensibus promulgata, sigillisque regis, dynastæ et episcoporum confirmata fuerant.

Colloquium regis filii et Helgii.

6. Die quodam, cum⁵ comitia [in oppido⁶ haberentur, Hakon regis filius veniam impetravit Bakkum trajiciendi ad Astridam, affinem suam, ejusdemque diei vespera post cœnam domum rediit. Erat inter aulicos dynastæ vir, nomine Helgius Acer, vetus aulicus⁷ et Birkibeinus; is puerum magnopere diligebat⁸. Jam vero accedentem ad se regis filium ab se repulit et abire jussit. Puer: quam ob rem iratus es, mi Helgi?⁹ Ille: apage te¹⁰, hodie tibi abjudicata fuit paterna hæreditas, quapropter minime te curo. Puero, uli factum, quive fecissent, interroganti, Helgius: factum in comitiis Eyrensibus, inquit, fecerunt autem fratres, rex Ingius et Hakon dynasta. Hic

¹) juveni domino, *add. G, F, B.* ²) regi, *G.* ³) Eriko episcopo, *add. G*; et Eriko archiepiscopo, *add. B, F, H.* ⁴) *omitt. G*; a priori [: Nicolao, Martino, episcopis suffraganeis, *B.* ⁵) hæc *add. G.* ⁶) *omitt. G.* ⁷) regis Sverreris, *add. B, F.* ⁸) sæpeque (puer) in amplexus ejus ruere solitus est, *add. G.* ⁹) ille eum iterum removit (repulit), quippe qui asperioris esset ingenii; puero vero eadem verba repetente, *add. cct.* ¹⁰) inquit, nam, *add. G.*

puer¹: ne mihi irascere, mi Helgi, neque huic rei animum advertas, haud enim facile dispicias, an hoc ratum mansurum iudicium sit, cui nullus meus procurator² interfuerit. Helgius: quis tuus est procurator? Puer: Deus [et sancta Maria³ sanctusque rex Olavus; his ego causam permissi meam, hi meis commodis consulent de regni partitione ceteraque fortuna⁴. Ille puerum⁵ amplecti et deoseulari, dicens: maete virtute, regis filii, hæc tua dicta quadamtenus placent. Dynasta rem ad se delatam tacite tulit, domina vero Kristina ira⁶ incensa vehementer in puerum invecta est. Statim peractis comitiis dynasta meridiem versus Bergas profectus est, comitante regis filio. Omnes veteres Birkibeini ea magis puerum dilexerunt, quo magis adolesehat⁷.

Doli in regis filium ab Hidio structi⁸.

7. Hidio nomen fuit viro, fratri Sigurdi Skjalgi, qui utriusque regem Sverrerem diu secuti fuerant. Cum vero Philippus rex Baglorum uxorem duxisset dominam Kristinam, sororem Sverreris regis, Hidius eam comitatus est; ea autem mortua ad Hakonem dynastam rediit, apud quem hoc tempore versabatur. Sensit Hidius, dominam Kristinam alieniori in regis filium animo esse, dynastamque eodem modo animatum esse autumavit. Aliquo die sic dynastam allocutus est: hic puer tecum versatur, qui filius regis Hakonis appellatur, qui ubi adoleverit, fieri potest, ut

¹) prudentis adulti viri instar, *add. G, B, H, F.* ²) qui pro me verba faciat, *add. ect.* ³) *omitt. G.* ⁴) hæc omnes præsentibus audiebant, magna que admiratione capti sunt, *add. ect.* ⁵) comiter, *add. B, H.* ⁶) gravi, *add. G, F.* ⁷) ejus intelligentiam et vires augeri animadvertabant, *G, F;* eamque ob causam dom. Kristina animo aliquanto, quam antea, asperiori se erga puerum præbuit, *add. B, F;* dynasta vero eundem vitæ tenorem servavit, *add. B.* ⁸) De Hidio, qui Hakonem regis filium nefarie pervertere voluit, *G.*

tam patris quam avi paterni gratia a multis ametur; quem si filius tuus habebit adversarium, haud ei facile erit te mortuo regnum adire. At vero, si res ita se haberet apud populos externos, ea haud dubie ratio inita foret, quæ imperanti metum propriæ sobolis eximeret, tali puero in alienas terras misso ad principes, nullo amicitiae fœdere cum eo ejusve comitibus devinctos, a quibus aut mutilatus aut in carcerem conjectus foret, [ne quis ab eo postea timor existeret¹. Quæ si ita fieri vis, me ad tale suscipiendum iter offero². [Cui dynasta³: prohibeat Deus, ne meo filio regni honorem concilium viri optime de me meriti filium⁴ perdendo. Hunc sermonem dynasta paucis aperuit, nunquam vero se æque benevolum, atque antea, in Hlidium præbuit.

Obitus Hakonis dynastæ.

8. Hakon regis filius decem annos compleverat, cum Hakon dynasta in morbum sibi fatalem incidit. Hic regis filium interea sibi assiduum esse jussit, et quotiescunque relinquere lectum valuit, puerum convivam adhibuit, fuereque pauci, quos dynasta vi morbi invalescente serius⁵ quam filium regis agnovit. Mortuus est dynasta, atque honorifice elatus. Vere proxime insequenti rex Ingus Bergas venit, ad quem regis filius se contulit, et ab eo tempore perpetuo cum eo est versatus, magno habitus honore. Hakon regis filius et Guttormus, filius Ingii regis, utriusque simul ludum literarium frequentabant; [multaque inter eos certamina in pueritia

¹) *omitt. G, F, B,* ²) *remque sic, ut tibi placeat, efficere poterit, add B, H.* ³) *Dynasta primo rem tacite excepit, dom. Kristina paucis respondente, ut vero aliquantisper tacuerat, ita sermonem orsus est, F, H, B.* ⁴) *aut nepotem, add. G; et nepotem, add. B, F.* ⁵) *diutius, G.*

intercesserunt, etsi hoc loco non relata sint¹; Guttormo ingenium ad iram pronius ac vehementius, Hakon [verborum parcior ingenioque tranquilliore², et gratiosior. Rex utrumque pari numero et loco habuit, cum ceteris in rebus omnibus, tum utrumque pari vestitu ornavit.

Rex Ingius ægrotans.

9. Accidit aliquando, ut rex Ingius ægrotaret, cui tum frater Skulius præsens aderat [Homines de valetudine regis perquam solliciti erant; cum vero omnis auctoritas³ penes Skulium esset, hic amplissimis præsentium accitis, Gregorio Jonis, Eyvindo sacerdotis affini, Ivare Boddio, Dagfinno colono⁴, verba fecit: videtis quam vehementi morbo rex, frater meus, lahoret, ut vires ejus plus, quam optaremus, decrescant; quem dilectissimum nobis amicum si Deus eripuerit nobis, salutaribus nobis opus erit consiliis, quem eo sublato creare regem debeamus. Tum respondit Dagfinnus colonus: quænam præsto est (candidatorum) facultas? Skulius: ipsi nostis, hoc nomine præcipuum esse⁵ filium Ingii regis, idoneum, qui in patris locum succedat. Deinde nos fratres germani sumus, uterque legitimo connubio procreatus, quam in rem legum præscripta nostis. Tum Hakon, filius regis Hakonis Sverre-ridæ, ad orientem vero in Gothia Knutus, Hakonis dynastæ filius, [ad quem regnum postulandum mortuo patre jure pertinet⁶. Neque tamen dubito, quin plerique, qui regi Ingio paruc-

¹) multæ variæ res, ad eorum vitæ rationem et ludicra puerilia pertinentes, acciderunt, quæ si literis mandatæ essent, dignæ memoria existimarentur, *G. F. II.* ²) ingenii suavitate et humanitate commendabatur, *G.* ³) totum regimen aulicorum juxta regem, *add. B.* ⁴) ab [: compluresque alii illustres viri; universi aulici convenerant, ad quos Skulius, *G.* ⁵) Guttormum, *add. G, H.* ⁶) qui quod jus habeat regni postulandi, nosse debetis, *G.*

runt, filio ejus potissimum parere velint. Hac de re cum aliquamdiu disputassent, et quæ cuique viderentur in medium protulissent, Eyvindum, qui se colloquio non intermiscuerat, interrogarunt, qui tam pauca loqueretur. Ille respondit: ideo hac de re pauca loquor, quod non sum interrogatus; hoc vero mihi mirum videtur, vos, qua prudentia estis, [tantopere de hac re dubitare¹, quæ aperta et oculis subjecta est omnium, qui recta [sciunt et verum videre cupiunt²: nam si Hakonis regis filius ad maturam ætatem pervenisset, ad eum, non ad te, Skuli, non ad fratris tui filium, non ad filium Hakonis dynastæ, universæ regnum Norvegiæ patre mortuo jure pertineret³. Quæ cum Eyvindus pronunciasset, nemo erat⁴, qui contra diceret. [Neque ita multo post rex ex morbo revaluit⁵.

Rex Ingius adversus Thrandos pugnavit.

10. Rex Ingius infenso erat in Thrandos animo, quod stipendia aliaque vectigalia⁶ postulati retinuerant. Rex eum eis in comitiis Raunensibus⁷ conflixit, quemadmodum in historia ejus demonstratum est. Proxima vero æstate post obitum Hakonis dynastæ rex Ingius Bergas profectus, cunctam regni partem, cui præfuerat dynasta, in potestatem suam redegit. Rex omnes præfectos ex meridianis regni partibus⁸ ad se arcessivit, ut septentrionem versus in Thrandheimum proficiscerentur; multique⁹ tum cum eo

¹) hanc rem tam impeditam reddere, *G.* ²) dicunt, *B, F.*; recte de ea disserere volunt, *G.* ³) quin si vel uterque frater, Hakon et Ingius, viveret, Hakon (regis filius), ubi ad maturam pervenisset ætatem, quo tempore liberit postulare, ut uterque paterna hæreditate cederet, ipseque eandem adire posset, *add B, F, G.* ⁴) ex præsentibus, *add, G.* ⁵) Hac disputatione ita suppressa, rex revaluit, *G.* ⁶) pensiones in rem classicam, *F.* ⁷) Raunensibus, *B.* ⁸) magnis cum copiis, *add, G, B, F.* ⁹) omnesque, *F.*

versabantur centuriones Birkibeinorum. Cunque rex in Thrandheimum pervenisset, omnes has copias adversus Thrandos interiores duxit. Congressi ad Vogsbruam, pacem inter se fecerunt; hæc æstas appellata est Vogshruensis. Regem Ingium Nidarosum reversum adierunt eognati Hakouis regis filii, petentes, ut regis filio aliquid¹ tribueret, quo se eognatosque sustentaret. Regi, quid peterent, interroganti, significarunt, eum² Jamtiam petere, quam rex Sverrer, avus suus paternus, regno Norvegiæ [gladio suo³ subjecisset. Rex eos irato vultu adspiciens: itaue ingentia in frustra Norvegia dissecetur? minime ego tam grandes ei præfecturas tribuam; jam orientalem regni partem tenent Bagli; quare haud adduei possum, ut plures regui partes distribuam. Petentibus a rege, ut ei unam aut duas maritimas præfecturas daret: „Nullam ei præfecturam tradam, inquit, nam hic apud me ei tam liberaliter provisum est, ut nihil ei desit”. Jam eognati regis filii, pejus quam antea contenti, paucis post diebus regis filium, ad meridianum latus ædis Crucis⁴ in colloquium seductum, ita alloquantur: videtur nobis rex Ingius, regis fili, qui totum jam regnum a patre tuo subactum tenet, parvam Norvegiæ partem tecum communicare velle; compluresque, qui nulla juris prærogativa paternam tuam hæreditatem invaserunt, omnium rerum abundantia jam affluunt, eum eognati tui ab omnibus fortunis, quæ jure ad te⁵ pertinerent, dejiciantur. Quam ob rem ea nobis sententia stat, ut te abducentes aufugiamus copiasque eontrahamus; audimus enim complures jam Birkibeinos querentes, qui minora quam pro navata opera conseenti beneficia sihi videntur. Idem

¹) aliquam præfecturam, *cet.* ²) *se, F.* ³) *omitt. G.* ⁴) quæ in Emporio est, *add. B, F.* ⁵) *nos, G.*

ab orientalibus regionibus de Baglis affertur, extemplo novas res molituros, si quem ducem nacti fuerint. Regis filius interea aures præbuit dicenti, nullo responso dato. Andreas Skjaldarband locutus est: jam te, regis fili, ab rege abducere volumus cognati tui, brevique futurum speramus, ut [alii abs te honorem petant, non minus quam tibi petere est necesse¹. Cum ex eognatis ejus alius post alium in eandem sententiam locutus esset, regis filius respondit: et me pueritia prohibet, quo minus tam ingentes res aggrediar, neque æquum existimo contra Birkibeinos dimicare; nam certo scio, magnam Birkibeinorum multitudinem regem Ingium deserturam; qui cum omnes sub iisdem signis militare deberent, eos inter se in certamen committere, imprudentis est. Deum potius orare in animo est, ut mihi paternæ hereditatis quantum ipsius elementię placuerit, quandocunque eveniat, concedat; neque cuiquam in mentem veniat, me, quo nunc sunt res loco, ullam in Norvegia factionem instauraturam.

Obitus regis Ingii.

II. Cum duæ hiemes ab obitu Hakonis dynastæ elapsæ essent, tertiæque adesset, rex Ingius in morbum incidit, initio non vehementer grassantem; itaque regis filium apud se assiduum esse jussit; multum enim dictis ejus delectari solebat, quod jocosus erat². Nicolaus nomen erat aulæ magistro regis, homo hilaris et jocosus. Hos rex interdum apud se habuit et inter se colloqui jussit, et voluptatem ex dictis eorum capiebat, qua re levari morbus videbatur. Rex diu jacuit, et procedente morbo viribus admodum desertus est. Adsedit ei Skulins, frater ejus.

¹) iidem ipsi abs te honorem petant, qui nunc eo te prohibent, G. ²) et facetus, *add. F, II, B.*

Amici et aulici regis inter se colloenti sunt, ut rex præfectum aulicorum constitueret, in quo illis præsidium esset, cui rei Skulium, fratrem regis, maxime idoneum esse, inter eos convenit. Cumque rex vires suas adeo deerescere sentiret, ut reipublicæ administrandæ non sufficerent, motus cognatorum amicorumque precibus, fratrem Skulium in sedem deduxit, eique nomen dynastæ dedit; tumque Skulius dynasta totius aulæ regimen suscepit. Rex Ingius paulo post obiit, nono calendas Maji.

De rege creando deliberatio.

12. Cum rex Ingius obiit, Guttormus filius ejus novem¹, Hakon regis filius tredecim annorum erat. Tum amici convocati in concionem, ut de rege creando deliberaretur; congregabanturque, qui regi Sværi paruerant, maximaque aulicorum pars; quos inter convenit, ut regem creari vellent Hakonem, regis Hakonis filium; Skulius vero dynasta ejusque cognati² regem creari voluerunt Guttormum, filium Ingii regis; fuere quoque ex amicis dynastæ, qui ad Skulium³, quod [frater legitimus⁴ regis esset, proximo jure honorem regni pertinere contenderent. Quæ res etsi initio non palam proposita est, tamen⁵ gravissimarum contentionum causa extitit; dynasta vero, qui voluntatem Birkibeinorum nosset, concionibus interesse haud temere voluit. Mox multi ex Thrandheimio coloni advenire, quorum quotquot majores natu erant⁶, regem jubebant,

¹) undecim, *cet.* ²) amici, *G.* ³) *sic correctum in F*; filius Hakonis dynastæ, *A.* ⁴) hæres Ingii, *G.* ⁵) magis magisque rumore increbuit, tandemque in sermonem hominum venit, et indictis aulicorum speculatorumque conventibus disceptata, *B, F, H.* ⁶) ex provinciis, *add. G*; et Thrandi interiores et exteriores et plerique majorum natu suo filiorumque domi remanentium nomine, *B, F.*

qui paterno genere ex regia familia inde ab ethnicismo, ordine successionis nullo sexu muliebri interrupto, natus esset¹. Guttormus autem archiepiscopus septemtrionem versus in Halogiam profectus erat; quare Skulius dynasta exspectare voluit, donec archiepiscopus a borea revenisset; et persuasum Birkibeinis erat id agere dynastam, ut eis, quæ ipse perfici vellet, archiepiscopi auctoritatem prætenderet; fuere quoque ex canonicis et præfectis quidam, qui familiam regis Sverreris pervertere, si possent, eoque facto aliis regibus nomina dare cupiebant. Ubi vero dynasta concionibus interfuit, simulavit quidem se cum aulicis rem libenter velle expedire; sed dilata res est. Cumque animadverterent aulici², rem tantopere extrahi, die quodam aulicorum concionem classico³ convocari jusserunt, eoque ut dynasta se conferret, orarunt. Quo cum dynasta venisset, Vegardus Veradalus⁴ surrexit, orationemque, qualem universi aulici præceperant, habuit: ⁵dynasta, inquit, creandi regis curam differri diutius nolumus; hoc ipso mane conventum in ædibus regiis habere constituimus, atque invitamus te, dynasta, ut adducto Hakone regis filio eo venias, eumque juxta te in solio colloces, ut hic rex designatus, donec comitia Eyrensia fiant, ab omnibus consalutetur. Quam si conditionem accipere non vis, deductis hoc mane navibus, meridiem versus Bergas⁶ proficiscemur, indictisque per totum conventum Gulcensem comitiis regem creabimus Hakonem, ejus nostramque causam in fidem Dei sanctique regis Olavi permittentes. Quæ cum aulici firmiter decrevis-

¹) multi quoque colonorum Skulio dynastæ ac Guttormo regis Ingii filio adsentiebant, *add. G, B, F.* ²) Birkibeini, *G.* ³) in aulam, *add. F, G, H.* ⁴) ex Veradalo, *B, H, F.* ⁵) domine, *add. G, F.* ⁶) ad aulicos, qui ibi sunt, *add. B, G, F.*

sent, dynasta sic esse, uti ipsis placuisset, jussit; quo facto suos sectatores clerici civilisque ordinis in colloquium scenam convocat, qui soli per totum diem noctemque insequentem in colloquio erant, neque quicquam ex consiliis eorum cognitum est. Postero mane [universi ad ædes regias classico evocati sunt¹, dynastaque a meridiana parte ædis Nicolai solium exstrui jussit. Hic surgens Vegardus in eandem atque antea sententiam verba fecit. Dein Gregorius Jonis, vir præfecti dignitate, locutus est: haud cogitaveramus fore, ut ista adeo præcipiti festinatione agerentur; magis e ratione fuerit, exspectari adventum archiepiscopi [, omnesque episcopos ac principes advocari², horumque auctoritate uti in tam gravi re. Tum Onundus signifer respondit: nobis Birkibcinis haud profuerit, prolixam³ in hanc rem episcoporum orationem exspectare; nam hi hoc in negotio parvam rationem habebunt aut legum ab sancto rege Olavo latarum aut publicæ utilitatis, quando dignitas alicujus ex familia regis Svèrre agatur. Alterum momentum, in quo hæc res vertitur, omnibus notum, hoc est, quod Bagli, qui Vikam ad orientem magnis cum copiis tenent, præfectam sibi regem simulant; qui si nos mutuis dissensionibus infirmos cum exercitu ducis experte hæerere senserint, haud diu adventuri expectabuntur, et a multis in perniciem nostram adjuvabuntur, cum viri clerici ordinis nostris rebus parum studeant. Itaque nobis omnibus, qui regiam familiam tueri constituimus, nihil relinquitur, nisi ut nobis ipsi adsimus, dum Deus adesse voluerit.

¹) præfecti aulicorum omnem populum ad comitia ad æd. reg. habenda classico convocarunt, *F, G.* ²) ceterorumque episcoporum omniumque prudentissimorum regni civium, *G, B, F.* ³) diffusam, *F.*

*Hakon regis filius in comitia deductus*¹.

13. Nuncupati dein ex concione duodecim viri in [ludum literarium, qui*) supra ædem Christi erat, ad regis filium se contulerunt, [atque sic locuti sunt²: omnes veteres Birkibeini, oppidani, coloni, tibi, regis fili, Dei suamque salutem mittunt; hi nunc ad ædes regias consistent et te exspectant. Deductum in comitia regis filium ad solium, cui dynasta³ præsidebat, prosequuntur. Dynasta eum tam propere in solio collocari vetuit: multi enim sunt, inquit, qui, [an regis Hakonis Sværreridæ filius sit⁴, haud satis perspectum habere sibi videntur. Responsum est nomine regis filii: puer primæ hieme, qua venit ad regem Ingium, ab eo perinde, ac si verus suus cognatus esset, exceptus est, nunquam dubitante, quin regis Hakonis filius esset. Idem Hakon dynasta fecit; et uterque, rex ac dynasta, quoad vixerunt, officii suis ostenderunt, eum verum esse cognatum suum. Ista vero haud dubie eorum instinctu et auctoritate⁵ proficiscuntur, qui regum Norvegicorum familiam pervertere, eosque, quibus nullum regni jus est, provehere studuerunt. Exinde cognati regis, quique rem optime cognitam habuerunt, polliciti sunt, se pro regis filio tentamen probationis lubenter subituros, potius quam paterna hæreditate excideret. His actis comitia dimiserunt.

Inga regis mater jejunio se ad gestandum ferrum præparavit.

14. Tum Inga regis mater ad ædem Petri

¹) hic regius filius in solio collocatur, *H.* ²) princepsque legationis locutus est, *G, B, F.* ³) in sella, *add. F, G.* ⁴) de paterno ejus genere, *G.* ⁵) jam per aliquantum temporis spatium invalescente, *add. G, F;* veteribusque odiis, *add. F, B.*

^{*}) vel, in collegium canonicorum, quod etc., confer cap. 19, var. l. 2.

accessit, ibique se ad gestandum ferrum jejuni-
nio, ut mos est, præparavit. Interea dynasta
nocturnos conventus cum canonicis et præf-
ectis¹, regi designato adversariis, habere non de-
stitit. Cum vero gestari ferrum oportuit, clam
subductum est, dicentibus nonnullis canonicorum,
se non audere, ut gestaretur ferrum, permittere,
priusquam archiepiscopus advenisset. Præfecti
aulicorum ac Birkibeini, eventum rei animadver-
tentes, nihilo secius in incepto persisterunt, mis-
sisque per omnes Thrandheimenses provincias
nunciis comitia Eyrensia in proximum mensem²
indixerunt; hominemque³ constituerunt, qui [re-
gem designatum⁴ quovis die⁵ comitaretur, et
præceperunt ut in solio juxta dynastam sederet,
quomodocunque huic placeret.

*Literæ præfactorum conventus Gulensis et Ha-
vardi, episcopi designati.*

15. Eo tempore a meridianis regni parti-
bus adventit Dagfinnus⁶ prætor⁷, afferens literas
ab Havardo, eo tempore episcopo Bergarum de-
signato, aliisque clericis⁸, quarum hoc erat ar-
gumentum; audivimus mortem domini nostri, re-
gis Ingii, quæ multo ante, quam voluissemus,
[si nostro arbitrato liceret⁹, accidit. Sermonem
quoque circumferri audimus, ambigi, quis in locum
regis succedere debeat. Atque id quidem mi-
rum est, vos, qua prudentia estis, diversas habere
sententias de re, quam omnibus perspicuam esse
credideramus. Profitemur igitur, nos neminem

¹) pluribusque clerici ordinis, G, F. ²) post dimidium mensem
habenda, B. ³) hominesque, F, G. ⁴) regis filium, quem semper
regem designatum appellarunt, F, G. ⁵) noctu interdumque, F, G.
⁶) colonus et, add. G. ⁷) et orator (regius), add. G, F. ⁸) præ-
fectis ex conventu Gulensi; tum aulici classico ad concionem con-
vocati, literæque recitatæ, G, H, F. ⁹) omitt. G.

præter Hakonem, regis Hakonis¹ filium, ejus majores, unus post alterum, Norvegiæ imperarunt, dignum scire, qui nomina regum gerat. Quam ob rem nostram ea de re sententiam certo sciat, volumus, nos nulli regi, præter illum, parituros, animas fortunasque omnes nostras illius causa profusuros, ipsum paternamque ipsius hereditatem defensuros, quemcumque vero alium regem creaveritis, adversus hunc milites ceterosque omnes, qui legibus Gulensibus parent, armaturos. Quod si velitis, Thrandi, aliquos cognatos aut coalumnos vestros, quamvis aliqua cognatione regibus junctos aut per stemmata ab eis oriundos, ad regni honorem producere, adeo ut suorum quique cognatorum² partibus favere necesse sit: tum propediem multi existent reguli. At vero, etsi essent, qui de creando rege ambigerent, tamen credideramus, Thrandos uno sententiæ tenore duci oportere, atque sic rem se habere speramus, quicquid demum alli loquantur. Dagfinnus colonus et Roar regis cognatus, ceterique, quibus cura literarum perferendarum demandata est, omnem nostram hac de re voluntatem exponere vobis possunt.

Oratio Dagfinni.

16. Et recitatis literis, surgens Dagfinnus colonus, multis verbis eadem de re disserit, atque orationem his conclusit: nisi Hakon statim³ rex creatus fuerit, inquit, nos Birkibeini eum meridiem versus Bergas deducemus, quod negotium ab universo conventu Gulensi demandatum nobis est. Hic a Birkibeinis, ut antea, magno studio acclamatum est, dicentibus, nihil aliud nisi hoc confectum iri, quicquid quisque loqueretur⁴. Is conventui finis fuit⁵.

¹) Sverreidæ, *add. G, H.* ²) et coalumnorum, *add. F.* ³) hoc loco, *G.* ⁴) in medium proferret, *F.* ⁵) Quibus actis, tessera co-

Initium regni Hakonis regis.

17. Quo die comitia [constituta sunt¹, magna² multitudo ex provinciis³ advenit, ut moris est, quando creari regem oportet. Ex prisca consuetudine omnis multitudo in Eyras classico convocata est. Dein missi ad canonicos, qui scrinium sancti Olavi regis efferrı juberent. Ubi ad ædem ventum est, oclusa fuit, dicentibus ædituis, canonicos excommunicationem minatos, quicumque ædem effregisset scriniumve extulisset. Quo in comitia perlato, Hakoni⁴ regium nomen justis ritibus⁵ datum est a viro quodam, cui nomen Skervaldo, Gaulardalensi; tumque ei totum regnum cum civibus adjudicatum est. Universi Thrandi ei⁶ obedientiam, quæque cives imperanti præstare debent, tam plene polliciti sunt, ut si ille eis, ipsi illi jusjurandum dixissent. Sic ea comitia dimissa. Postero die aulici in concionem classico convocati⁷, in verba utriusque, regis Hakonis et Skulii dynastæ, jurarunt⁸, suo quisque cum titulo honoris, quo antea ab rege Ingio fuerat ornatus.

Contentio Asolvi et Eilivi.

18. His actis rex Hakon et Skulius dynasta confestim iter meridiem versus Bergas compararunt⁹, una vecti nave vigintitrans¹⁰; [Eilivus Capellanus Sudæ¹¹ præfectus erat; Asolvus, cognatus dynastæ, tertiæ navi præfuit¹². Ubi

initialis per provincias dimissa est, *add. G, B, F*; præceptumque, ut quam plurimi comitia frequentarent, *add. B, F*.

¹) Eyrensia indicta sunt, *G*. ²) colonorum, *F*. ³) in oppidum, *add. G*. ⁴) nihilo minus, *add. G*. ⁵) prisicisque formulis, *add. G*. ⁶) omnem rectam, *add. G, F*. ⁷) cum præfecti aulicique omnes convenissent, *add. B, F*. ⁸) eisque gladios eorum attingendo se addixerunt, *add. B, F, H*. ⁹) utrique, *add. G, H*. ¹⁰) *omitt. G, H*. ¹¹) Gestaskutæ (*celoci speculatorum*), *B, F, H*; *ab signo* [*omitt. G*]. ¹²) quæ duodeviginti transis instructa erat, *add. F, H*.

ex oppido solverunt, dynasta remanente, rex navem¹ ducebat. Vento leniter spirante ad Hattarhamarcum appulerunt. Tum Eilivus et Asolyus de statione certarunt; hunc enim multis viris stipatum speculatores e statione detrudere conabantur, quod ille (Eilivus) prior advenisset; atque hic primo remis longuriisque res gesta, dein utrique arma sumserunt, et aliquantisper acer pugnae impetus fuit; naves enim æquis prors stabant. Ut vero regia navis allapsa est, viderunt (regii) gladios in ceteris navibus destriectos esse; itaque rex gubernatorem navis inclamans, recta inter naves cursum dirigi, navenique contentissimo renigio impelli jussit, hac ratione pugnantibus celerrime dirimi posse arbitratus. Ut vero navis regia viam sibi inter naves fecerat, neutri alteris damnum afferre potuerunt; multi autem ex utriusque navis propugnatoribus vulnerati erant. Dein rex eos in terram accitos in gratiam reduxit. Mox dynasta ab oppido advenit, quo facto ex sinu navigarunt, commodisque ventis usi meridiam versus Bergas contenderunt, et sub vesperam ad Hegranesum appulerunt. Proximi diei primo diluculo Dagfinnus colonus ex oppido ad eos venit, exponitque, allatas esse literas ab canonicis Thrandheimensibus ad episcopum designatum et canonicos Bergenses, quæ prohibeant, ne quam regi Hakoni reverentiam præstarent; significans, hos se ancipiti discrimine versari existimare, iram archiepiscopi et canonicorum verentes, altera parte regi obtemperatorem, quemque possent honorem libenter præstare cupientes. Dynasta paucis respondit, quales se gererent parvi interesse ostendens. Huic Dagfinnus: si, quæ in Thrandheimio inceptarunt², hoc loco facere pergunt, omnis honor, quæ regi præ-

¹) naves, F, H. ²) fecerunt, F.

stari debet, propediem eluetur. Tum rex: redi in oppidum, Dagfinne colone, canonicisque nuncia, me ab illis, ut ab optimis regni incolis, optima exspectare; sin secus faciant, haud diu fore, cum experturi sint, placuerit nobis nec ne. Dagfinnus in oppidum remigavit, canonicisque dicta regis, quæque dynasta locutus esset, retulit.

*De rege et canonicis*¹.

19. Canonici ita responderunt, se lubenter regi² honorem præstare cupere; non eo amicitiam archiepiscopi aut canonicorum Thraudheimensium conciliaturos, ut vicissim gratia regis exciderent. Post hæc rex in oppidum remigavit; tum campanæ totum per oppidum pulsatæ, clericique³ quam honorificentissime⁴ ei obviam iverunt. Eo omnes præfecti tribunique aulicorum, qui in conventu Gulensi erant, convocati⁵, ut vigilia festi martyrum Seloensium⁶ frequentes in oppido⁷ adessent. Qui dum exspectabantur, rex et dynasta in oppido versabantur. Rex parvo natu erat, ætatis puerilis causa magis ludicris quam reipublicæ curandæ intentus, dynasta vero hoc omni tempore cum suis sectatoribus⁸ consilia conferebat, literasque tam⁹ in meridianas quam in septentrionales regni partes dimittebat; ignaris plerisque hominibus, quæ his literis continebantur, cum paucae ex eis regi monstratæ essent: tum homines orientem versus in Vikam missi ad Philippum Baglorum regem, cujus amicitiam et societatem affectabat dynasta. Cum vero amici regis^{*} coram eo quererentur, hanc miram esse ambitionem, inde petere amicitiam,

¹) consilia capituli (canonicorum collegii), *B.* ²) omnem quem possent, *add. G.* ³) *sic G;* præfecti (*vix recte*), *A.* ⁴) facta processione, *add. H.* ⁵) hominesque ex provinciis frequentes acciti, *add. F.* ⁶) *8. id. Jul.*, vide *Scr. hist. Isl. Vol. 1, p. 258.* ⁷) *Bergis, F.* ⁸) *amicis, F.* ⁹) *in Sveciam, quam, add. B.*

ubi perpetuum odium fuisset, respondit rex, dynastam tam esse prudentem, ut amicos sibi deligere sciret: neque vero mihi fraudi fore existimo, si multos habeat amicos, neque enim eo minus omnia inter nos pacta, quod ad ipsum attinet, conservare poterit, quæ ego haudquaquam prior violare statui.

Litteræ ab Skulio dynasta in terras occidentales missæ.

20. Skulius dynasta literas conscribendas curavit ad Jonem dynastam Orcadensem, occidentem versus per mare mittendas, regio sigillo munita, insciente quidem rege, ignaroque quid literis contineretur. Vir, dictus Jostein Thamba speculatorum unus, perferendas literas habuit, quæ cum ad mare perlatæ essent, qui in navi erant animadvertentes, miserunt ad Ivarem Boddium et Dagfinnum colonum, regis consiliarios, qui monerent, literas Josteini datas regio sigillò consignatas esse¹. Ivar regem admonuit; melius esse ipsum literas videre, quæ regio signo consignatæ in exteras terras mitterentur; quo factum est, ut rex Hakon in Herdloverum mitteret, qui literas referrent. Quo cognito dynasta legatos alia nave misit, qui majori celeritate usi literas assecuti sunt, antequam regii advenissent; atque ut primum in oppidum redierant, dynasta, indicta aulicorum concione, Ivarem Boddium² aliosque regis consiliarios³ accusavit, quod dissidia inter se ac regem serere studerent, suaque consilia male interpretarentur. Tum [locutus est⁴ Gregorius Jonis filius, dynastæ cognatus⁵, his verbis Ivarem Boddium⁶ compellans:

¹) Tum Ivar regem adiens interrogavit, equam harum literarum notitiam haberet; quod cum negasset rex, *add. B, F, G.* ²) et Dagfinnum, *add. B.* ³) vehementer, *add. F.* ⁴) surrexit, *F.* ⁵) qui etiam tum regi parum favēbat, *add. F.* ⁶) magno fervere, *add. F.*

præsens adfui colloquio virorum, qui primi regi Hakoni ac dynastæ fidem suam jurejurando adstrinxerunt, tumque omnia consentientia fore arbitrabamur; jam vero unus sacerdos omnium Birkibeinorum concordiam pervertere studet, quod ei male vertat. Prehendamus eum, atque hunc¹ primum puniamus, ut ceteri postea deterreantur. His dictis maguus numerus dynastæ cognatorum et amicorum² exiliit, seque sacerdotem vivum discerpturos minabantur. Tum Ivar surrexit, silentiumque postulavit, neque obtinuit; quare amici regis³ ante eum procucurrerunt, eumque defenderunt, ne qua vis ei fieret, magno tum inter aulicos fremitu. Dein rex surgens locutus est: etsi dicendi sum imperitus, tamen oratos vos volo, ut Ivari nutricio⁴ meo aures præbeatis, deindeque quæ placuerint respondeatis; [atque sic factum est⁵.

Oratio Ivaris Boddii

21. Dein Ivar sacerdos sic locutus est: notum est veteribus Birkibeinis, inquit, me eo vere, quo postea in mari Strindensi pugnatum fuit, venisse ad regem Sverrerem; quo vivo magno⁶ honore habitus sum; cui sic servivi, ut⁷ multorum⁸ me arcanorum participem fecerit; et quanquam intimos suos consiliarios apud se haberet, tamen non exclusus sum, quod neququam fecisset, si me proditorem aut infidelem expertus fuisset. Idem rex Hakon, filius ejus, fecit, eundem rex Guttormus morem tenuit; et ex quo rex Ingius et Hakon dynasta regnum capessiverunt, hi eadem consuetudine usi sunt, hocque amplius, a quo magnopere alienus fui, quod mihi

¹) h. l. incipit *Fragm. 1.* ²) qui intus erant, *add. B.* ³) ejus, *Fr. 1.* ⁴) coolumno, *G, Fr. 1.* ⁵) Roar regis cognatus sic fieri jussit, *P, G, B, Fr. 1.* ⁶) ab eo, *add. Fr. 1.* ⁷) tandem, *add. F.* ⁸) plerorumque, *B, F, Fr. 1.*

officium literarum conscribendarum sæpe demandarunt; nam semper veritus sum, ne inimici mei aliquid reperirent, quod mihi periculo esse posset: neque enim tune, non minus quam nunc, invidis hominibus carui, qui me pervertere studuerunt; et omnes presentes contestor, me ad hoc tempus perfidiæ¹ in principem² meum nunquam convictum esse. At ipse crimen meum uovi; scilicet hic juvenis noster rex, ut ætate, sic ingenio puerili est, atque salubrium consiliorum³ fideliumque virorum conversatione⁴ indiget: prope enim adsident, qui, ut regi pro arbitrio imperent⁵, eos avertere studeant, qui ei fideles sunt. Quod si hoc meum crimen tantum est, ut ea de causa, quod regem admonui, ut literas⁶, quæ ipsius sigillo consignatæ in alias terras mittebantur, videret, dignus judicet, qui vivus discerpar, uti tu ais, Gregori Jonis, atque tu, Paule Flida: ⁷ego me a consortio aulico separabo, neque concordiam regis ac dynastæ pervertam. Faxit Deus, ut ii soli remaneant, qui utrique fideles siut⁸, consiliisque suis, qui utriusque natalium jure debetur, honorem concilient. Hic conventus ita finitus est, ut regii [minus contenti essent⁹.

Rex Hakon et Skulius dynasta regnum Norvegiæ inter se partiuntur.

22. Rex Hakon ita ad regnum adiit, ut ex rebus mobilibus a patre suo relictis non plus acciperet, quam unam fibulam et anulum aureum; Skulius vero dynasta omnes ceperat¹⁰ res mobiles, quæ regi Ingio fuerant quasque mortuo

¹) aut fraudis, *add. Fr. 1.* ²) dominum, *G.* ³) consiliorum, *Fr. 1.* ⁴) cum primis, *add. Fr. 1.* ⁵) dynasta imperet, *F.* ⁶) suas, *add. Fr. 1.* ⁷) hujus rei posthac non veniet usus, *nam, add. Fr. 1.* ⁸) salubria consilia dent, *add. G.* ⁹) tristes, invidi hilares essent, *cet.* ¹⁰) occupaverat, *Fr. 1.*

rege Hakone¹ acceperat². Pridie comitia³ rex et dynasta horumque consilarii congressi sunt. Regis consilarii postularunt, ut dynasta prisco more in verba regis juraret; dynasta vero hoc se prius facturum negavit, quam, quid vicissim consecutus esset, cognovisset, statimque dimidium [Norvegiæ et omnium provinciæ tributariorum⁴ postulavit. Regis consiliariis tertiam Norvegiæ partem, exclusis provinciis tributariis, offerentibus, [dynastæ consilarii⁵ postularunt, ut minima ex parte dimidium [Norvegiæ et provinciæ tributariorum⁶ haberet, alias eum cum omnibus copiis suis eo se recepturum, quo conversus ea quæ concupivisset adipisceretur. [Hic intellexerunt regis consilarii, minime virium regiarum esse, resistere Skulio dynastæ et Philippo, Baglorum regi, qui eo tempore Vikam et Uplanda magno præsidio tenuit⁷. Quam ob rem⁸ eo descensum est, ut Skulio dynastæ tertia pars Norvegiæ et provinciæ tributariorum concederetur⁹.

Oratio Dagfinni.

23. Postero die concio ad comitia, in cæmeterio ædis Christi habenda, classico convocata est¹⁰; eo scrinium sanctæ Sunnevæ multæque sacræ reliquiæ comportatæ. [Tum surrexit Sigurdus Onarheimensis, nomine totius conventus

¹) regeque Sverrere, *add. F, B, Fr. 1.* ²) Appetente die comitiarum, a conventu Gulensi edictorum, primo Bergas venire præfecti aulicorumque tribuni, amplissimique conventus Gulensis cives, *add. B, F, H. Fr. 1.* ³) Gulensia, *add. G, Fr. 1.* ⁴) totius regni, *G.* ⁵) Gregorius Jonis et Paulus Flida, *G, F, B, Fr. 1.* ⁶) totius, *G.* ⁷) Birkibeini intellexerunt, periculosum regi fore, si dynasta ac Philippus se consociassent, *G.* ⁸) ab rege ejusque consiliariis, *add. Fr. 1.* ⁹) is exitus fuit hujus conventus, *add. G, F, Fr. 1.* ¹⁰) Quæ comitia a septentrionali ædis parte constituta sunt, *add. B, F, Fr. 1.*

Gulensis, regique et dynastæ gratulatus est, quam gratulationem longa ac diserta oratione persecutus est. Deinde Dagfinnus colonus verba fecit, suæque orationi interseruit, etsi Thrandheimenses scrinium Sancti Olavi regis ædi inclusissent, hoc non auctoritate aut voluntate colonorum factum: jam omnes conventus Gulensis cives, tam clerici quam seculares, regi Hakoni omnem quem possunt honorem læti præstabunt¹.

De juramento regis.

24. Post hæc surrexit vir, cui nomen Steingrimo Stryllo, facundia et prudentia insignis; is Hakoni regium titulum dedit². Exiit rex jusjurandum dixit, se jus³ civium custoditurum; dynasta vero antea jurisjurandi formulam constituerat, juramentoque inseruerat, regem omnia cum dynasta pacta conventa conservaturum; ipse autem dynasta juravit, se leges erga cives servaturum, fidemque inviolatam regi Hakoni præstiturum, quamdiu pactiones inter eos initas servare vellet⁴. Dein præfecti surrexere, Gregorius Jonis, Paulus Flida, Brynjolvus Knuti, Gautus Jonis, Arnus Storke⁵, aliique aulicorum tribuni, et in regis verba jurarunt; [denique coloni jurarunt, atque sic ea comitia finita sunt⁶.

De statu annonæ in Norvegia.

25. Cum Hakon rex creatus est, optimus annonæ status in Norvegia fuit: ea æstas tam bona fuit, ut arbores frugiferæ multis terræ locis bis fructum ferrent, volucresque agrestes ova bis parerent. Sic Olavus Albus poeta.

¹) ab signo [: primo regi dynastæque more prisco gratulatio facta, II. ²) cui plurimi pro suo officio gratias egerunt, *add. B, F, Fr. 1.* ³) leges, *Fr. 1.* ⁴) dynasta vero juravit, se benevolam erga regem præstiturum, *add. Fr. 1.* ⁵) Sturla, *B, F, Fr. 1.* ⁶) dein satellites, tum speculatores, denique coloni, *G.*

Inclyti homines optimo annonæ statu
gavisi sunt: tunc enim arbores avesque
eadem æstate bis fructum tulerunt.

Regiæ progeniei gloria sic exsplenduit¹.

Sic Starla [in melo Hakoniano²:

Constat, arbores
frugiferas bis
eadem æstate
fructum tulisse,
volucresque agrestes
anno novo
egelido bis
ova peperisse³:

quum imperator
gloriæ cupidus
regium nomen
accepisset,

¹) Constructio: *mærir menn glöddust miklu ári: víðr ok fuglar báru þá tvönnan ávöxt á einu sumri.* [*Grein vísa a*] *sýndist veglig.*

a) *visis rein*, H, terra regis i. e. Norvegia, quam hoc anno cum regio nomine administrandam suscepit Hakon, *sýndist veglig*, eximia (proventu frugum) apparuit; *rein* enim, notante G. Magnæo Eiglæ p. 763 not. ð, est tenue spatium in longum porrectum, alias in genere pro loco, area, campo. Ceterum *grein vísa* melior lectio censenda; *grein*, propr. ramus arboris, h. l. de prole, ut arborum species sæpius, v. c. *ættar askr*, *kynviðr*, fraxinus familiæ, arbor generis, de stirpe, prole, filio, *Sonartorrek*, 20; itaque *grein vísa*, regius filius, rex, ejus futurum splendorem et gloriam hujus anni fertilitate portendi poeta ait. Nam quod ad sensum et nexum attinet, hæc semistropa quodammodo parallela est cum hujus capituli stropa quarta.

²) *omitt. G.*

³) Constructio: *aldinviðr bar tállost a) tvönnan b) blóma c) einu sumri, ok útifuglar urpu tysvar úkallt öndvert ár d).*

a) sine fraude, i. e. certo, indubie. *b)* *tvönnan*, id., *ect.* *c)* id. *q.* supra in prosa, *ávöxt.* *d)* novo anno i. e. verno tempore.

ejusque fortuna,
auspicatissimæ
gloriæ destinata,
gliscere cœpisset¹.

Unusquisque homo
vidit, elementa,
in atmosphæræ
lato fundo, mari
strepente circumdato,
generosi regis
majestati
velle gratulari².

De literis Baglorum regis.

26. Post comitia haud ita multo legati Philippi Baglorum regis ex Vika advenerunt, literas

¹) Constructio: þá er tirar gjarn allvaldr hafði of tekit við jöfurs nafni, ok hans gipt, [valit a) vegi b) hæstrar tíðar c), knáði d) vara.

a) h. l. idem quod *valit*, *valin* a *velja* eligere. b) a *vegr*, honor, quod alias nunquam *i* in dativo, quod sciam, adsumit; a signo [: *vegilát*, Fr. 1, quod forte verissima lectio, si accipiatur pro *veglát*, inserto *i*, sicut variant *stórlátr* et *stórlátr*, hoc ordine: *ok hans vegilát gipt knáði vara hæstrar tíðar* i. e. ejusque fortuna, honori adspirans, optimo omine gliscere cœpisset. c) conieci; *tíðar*, omnes; sed *tír* a veteribus in gen. fem. usurpato, nullum exemplum reperi, contra ea *hæstrar tíðar*, optimo omine, non uno loco occurrit, v. c. Ed. Sn. (ed. Raskii, p. 166). d) *náði*, Fr. 1, eodem sensu; Fr. 1 in última hujus strophæ voce desinit.

²) Constructio: *hverr maðr sá, at höfuðskepnur á víðum vindkers a) botni, kringdumb) gjálfri, vildu fagna c) tign göfugláts d) fylkis.*

a) *vinkers* (i. e. *vinnkers*), id., cet.; de hac appellatione vide Ser. hist. Isl. Vol. 5. p. 18. b) conieci; *kringdu*, A. c) sic cet.; *falla*, procumbere (adorare, venerari), A. d) sic B, H; *göfuglast*, F; *ok göfugla*, A.

Skulio dynastæ afferentes, in hanc sententiam scriptas: petere Philippum, ut Skulius dynasta ac Birkibeini dimidiam Norvegiæ partem sibi concederent, alias se adversariam factionem contra eos excitaturum. Verum in his literis¹ nulla regis mentio fit. Legatis, qui literas attulerant, dynasta, consultis aulicorum principibus, hoc responsi dedit, ut² Philippus [eam regni partem³, quam antea tenuisset, [instantes duodecim menses⁴ haberet, ipsi æstate proxime insequenti convenirent, tumque conventus omnium episcoporum prudentissimorumque⁵ regni virorum haberetur. Legati his cum literis orientem versus reversi sunt.

Obitus Philippi Baglorum regis.

27. Sigurdus regis cognatus, qui Vikæ custodiendæ præfectus a Birkibeinis erat, hac æstate Hierosolymam profectus est; [his Birkibeinorum centurionibus in Vika remanentibus, Lodine Pauli filio, Halvardo Bratto, Bardo Brimsteine⁶, Karlo Svango, qui magno in periculo constituti erant, quod Bagli eis quotidie⁷ ultima quævis minabatur⁸. Sed antequam legati, literas dynastes ferentes, orientem versus pervenissent, rex Baglorum Philippus Tunsbergi morbum nactus est, in Laufeyasque deportatus, cum per breve tempus æger jacuisset, mortuus est. Cujus mortem quamvis Bagli⁹ celarent, Lodin Pauli filius de ea certior factus, celocem viris instructam, præfecto Gunnare Banamanno, septemtrionem versus misit. Is, non amplius tribus noctibus in itinere

¹) sic G; hac epistola, A; plures vero literas et mandata orientem versus missa fuisse, tradunt, add. B, F. ²) dominus, add. F. ³) Vikam, H. ⁴) totam insequentem hiemem, H. ⁵) optimorum, G. ⁶) Bristeine, P. ⁷) mortem et, add. B, F. ⁸) ab signo [omitt. G. ⁹) quam studiosissime, add. F, H.

eonsuntis, Bergas venit, litteras ad regem et dynastam ferens, nunciantes mortem Philippi: Birkibeinos, qui in Vika versarentur, petere, ut rex ac dynasta eo meridiem versus properarent: Baglos enim omnibus locis quærere novum regem, et homines quoque in Daniam misisse: se quoque cognovisse, esse ibi virum, cui Sigurdo nomen, Erlingi Steinveggi filium: quam ob rem si huc orientem versus eeleriter veneritis, dissolvere factionem Baglianam poteritis¹.

De itineribus regis et dynastæ.

28. Rex ac dynasta, literis cognitis, statim iter maxima eeleritate compararunt, et naves amplius quadraginta, quarum pleræque grandes erant, habuerunt. Rex ac dynasta eadem nave vehebantur, Ognarbrando, viginti quinque intersealmiorum. Post festum assumptionis Mariæ² orientem versus profecti sunt, commodis ventis usi. Cum classis regia Vikam intraret, ³Bagli ab orientali sinus parte versabantur, quorum præfecti erant, ⁴Andreas, frater Philippi regis, Rognvaldus Halkelis filius regis Magni ex sorore nepos, Arnbjorn Jonis filius; multique alii illustres viri inter Baglos erant. Episcopus Niolaus eursum boream versus in Svinasundum⁵ usque cum aliquot centurionibus direxerat. Cum vero rex Hakon et Skulius dynasta Vikam velis intrarent, episcopus Niolaus nave remis impulsâ obviam eis venit. Qui eum in sinu interiori ad Rossanesum convenissent, induciæ inter Birkibeinos et Baglos pactæ sunt. Quo facto Bagli, sinu ab oriente trajeeto, advenerunt, dominus Andreas et Rognvaldus⁶, compluresque

¹) alioquin, si serius adveneritis, majores difficultates occurrent, *add. B, F.* ²) die 15. Augusti. ³) universi, *add. G, B, F.*

⁴) dominus, *add. H.* ⁵) Luasundum, *F*; Ivasundum, *B*; *omitt. G.*

⁶) Arnbjorn, *add. F.*

alii, qui appulsis ad Gunnarsbæum navibus, in oppidum successerunt, ubi in æde Mariæ, quæ Tunsbergi est, congressi sunt. Hic rex Hakon et dynasta multis de rebus inter se collocuti sunt. [Bagli quoque polliciti sunt, ministeriis dynastæ se addicturos, si honores, quos antea habuissent, retinerent; quasque tenerant regni partes etiam petierunt, dicentes se Birkibeinis ob veteres inimicitias haud satis credere. Cujus negotii is finis fuit, ut Baglis dimidium omnium provinciarum, quas Philippus antea tenuerat, in proximam hiemem decerneretur¹; utrique legatos septentrionem versus ad episcopum mitterent, qui æstate proxime insequenti [gratiam inter eos conciliaret². Missi a Birkibeinis Gregorius Jonis et Dagfinnus colonus, a Baglis Endridius Bekil et Grundius quæstor. Rex Hakon et Skulius dynasta provincias, quæ eis³ obvenerant, præfectis ornarunt. Dein comitia Haugensia indicta, ubi [Hakon rex renunciatus est⁴. Post hæc rex ac dynasta, plurima copiarum parte in partes boreales remissa, sinu Foldensi trajecto comitia Borgensia habuerunt; inde in territorium Vættense Stofnos profecti ibi comitia habuere, inde ad comitia Hornborensia, inde orientem versus in ripam Albis. In omnibus his comitiis Hakoni regium nomen datum, omnes suntus in usus bellicos libenti animo erogati, muneraque insuper totam per Vikam missa. Hoc autumno diu Kongelæ commorati sunt.

¹) ab [: rex et dynasta Baglis potestatem fecerunt, si se submitterent, eosdem quos antea honoris titulos obtinendi; Bagli quidem regni quantum antea tenuerant postularunt, sed is exitus fuit, ut dimidium ejus, quod Philippus tenuerat, haberent, *F, G.*

²) hæc confirmaret et pacem inter eos faceret, *F.* ³) in Vika, *add. G.* ⁴) Hakoni nomen regium datum est, *B, F.*

De nuptiis dominæ Kristinæ.

29. Eadem æstate, qua in Vika commorabantur, domina Kristina, quam Hakon Galinus in matrimonio habuerat, in Gothia nuptum collocata est; hanc Askel prætor duxit, filius Magni Miniskjaldi, nepos ex fratre dynastæ Birgeris¹; apud eum educabatur juvenis princeps Knutus, filius Hakonis dynastæ et dominæ Kristinæ. Eo autumno, quo rex Hakon et dynasta se Kongelæ continebant, literas in Gothiam ad prætorem miserunt, ut juvenem principem Knutum ad se mitteret, eumque liberaliter habituros polliciti sunt; in hoc conventus conductus est, in quo² adfuit dynasta, non prætor, ut qui Birkibeinis haud satis crederet. His confectis rebus rex Hakon et dynasta Tunsbergum, indeque in boreales regni partes profecti sunt.

De Roare regis cognato.

30. Hac æstate, qua rex et dynasta in Vika versabantur, Roar regis cognatus in terram Hierosolymitanam profectus est, magnam et puleram navem ducens. Vir, nomine Erlendus Thorbergi filius, una profectus est, aliam ducens navem, quam oppidani suo sumtu faciendam curaverant. Navis, quæ Roaris fuit, Acram pervenit, navis oppidanorum Garmaram³ usque; in qua peregrinatione utrique negotiis ex voto defuncti sunt.

De præfectis.

31. Rex Hakon et Skulius dynasta, antequam Tunsbergo proficiscerentur, omnes per Vikam præfectos ad se acciverunt; hi diligenter admoniti, caverent, ne quid turbarum Bagli concirent⁴. Dein rex ac dynasta septemtrionem versus navigarunt, et septem noctibus ante festum

¹) Brosæ, *add. B, F.* ²) præstituta die, *add. F.* ³) Damararam, *H*; Darmatam, *G, F, B*; forte Damiatam. ⁴) sibi que ipsi bene caverent, ne quibus dolis circumvenirentur, *add. B, F.*

jolense Bergas pervenerunt, ibique hiemem trans-
egerunt. Festo jolensi duos præfectos crearunt,
Jonem Stalum et Ivarem Nevum, [plerisque tum
quidem vero simile existimantibus, bene inter
regem dynastamque conventurum¹.

Cædes Rognvaldi in provincia Foldensi.

32. Bagli provincias, quas præcedenti au-
tumno in Uplandis et Vika nacti fuerant, inter
se diviserunt Rognvaldo obvenit provincia Fol-
densis et Osloensis²), qui antea provinciam in
Raumariko obtinuerat. Clamarant Raumi, cum
in provincia administranda acerbum (exactorem)
fuisse; et sane multis rebus opus fuit, qui ma-
gnam manum circa se haberet. Quo cognito
Foldenses male fremere, ac dicere, haud sibi
leuem futurum, qui in illos severus fuisset. Rogn-
valdus Haugsvikam profectus, Foldensibus comi-
tia, more præfectorum, indixit. Tesseram comi-
tialem, per tractum provinciæ transeuntem, co-
loni in sagittam bellicam verterunt, et [unum-
quemque hominem³, armis ferendis parem contra-
xerunt, plenaque instructi armatura conventum
frequentarunt. Rognvaldus paucis comitatus in
conventum venit³; simul vero ut loqui aliquid
voluit, coloni reclamarunt, eumque tacere jusse-
runt; alii gladios destrinxerunt, et impetum in
eum fecerunt. Effugere conantem insecuti co-
loni occiderunt, aliquot vulnerarunt; sui vero
omnes naves petierunt et discesserunt. Folden-
ses domum reversi sunt; funus Rognvaldi⁴ Osloam
deportatum⁵.

¹) tumque bene inter r. d. convenit, *H.* ²) ingentem multitudi-
nem, *G.* ³) colonosque comitia constituere jussit, *add. B, F.*
⁴) ab coloniis, *add. F.* ⁵) ibique humatum, *add. F.*

^{*}) tractus Osloam circumjacentes, *B, H* (rectius, vide cap. 35,
initium).

Origo Slittungorum.

33. Æstate, qua rex Hakon et dynasta in Vika se continebant, sacerdos aliquis, nomine Benedictus, vulgo Benius¹ dictus, apud Rognvaldum versabatur: is in vulgus edidit, se filium esse regis Magni Erlingidæ. Benius Markis orientalibus oriundus erat, ludicra exercere amabat, animoque erat hilari et ad jocandum prompto, quem Rognvaldus domo receptum magis pro scurra quam cognato habuit. Dejecto autem Rognvaldo Benius orientem versus in Markas se contulit, ibi manum comparavit, mutato inde nomine patrisque adsumto Magnum se vocari professus est. Mox magna ad eum hominum multitudo confluit; initio maxime adjutus est a viro, nomine Haraldo², Bakkastados incolente, cujus sacerdos mercenarius Benius fuerat. Manns, quæ Benium sequebatur, valde pauper erat, male vestiti et armati; hi Slittungi appellati, per silvestria et deserta vagabantur, raro pagos intrabant, rapinis et clandestinis furtis iufesti. Insequenti hieme ad eum transiere Thorbjorn ab Limalandis³ et Helgius, frater ejus, generis amplitudine et divitiis⁴ insignes; quo facto multi coloni colonorumque filii huic factioni se adjunxerunt, qui omnes eum verum filium regis Magni esse, ut ipse præ se ferebat, opinati sunt. Dein multa loca tractuum habitatorum⁵ obierunt, rapinis, furtis multisque aliis turbamentis grassantes. Hac hieme Bagli in Vika se continebant, oppidumque custodiebant, præfectis domino Andrea et Arnbjorne Jonis⁶.

¹) Skinnknivus, *add. G.* ²) p. (pastore), *add. F.* ³) Lumalandis, *G, it. A cap. sequ.*; Linnalandis, *B.* ⁴) auctoritate, *H*; corporisque et animi dotibus, *add. B, F.* ⁵) *sic F*; incultorum, *A.* ⁶) et adhuc pluribus, *add. F.*

Pugna inter Baglos et Slittingos ad Gunnarsbæum.

34. Tempore jejunii Bagli, per speculatores cognito, Slittingos naves conscendisse oppidumque adoriri statuisse, defensionem parabant. Et paulo post Slittingi, sinu Foldensi classe trajecto, Tunsbergum contenderunt, et navibus ad Skeljagrunnum¹ appulsis, escensione facta supra Gunnarsbæum concesserunt. Quorum adventu cognito Bagli omnes milites in Haugos classico evocarunt, ut ibi in armis adessent; tenebris vero oborientibus multi militum supra ædem Thomæ concesserunt ibique per noctem quieverunt. Benius legatos ad Asbjornem Jonis filium misit, dicens se ab eo non exspectare fore, ut contra fratrem Erlingi Steinveggi, cujus antea secutus castra fuerit, dimicet. Quibus Arnbjorn: recte dicit Benius, me non decere contra fratrem Erlingi dimicare; neque hoc faciam, si certis argumentis cognoro, eum hujus fratrem esse; verum opinor Benium alii genti originem debere. Ita Slittingis nunciate, si huc ad oppidum moverint, nos Baglos occursuros præliumque commissuros. His acceptis responsis legati ad Benium redierunt. Aliquanto ante lucem animadvertere Bagli, Slittingos ad Gunnarsbæum esse, et ad quingentos homines habere. Tum Bagli, tuba signo dato, in Haugos successerunt, ²trecentos³ milites habentes. Congressi sunt [in agro⁴ juxta Gunnarsbæum; hic acris pugna fuit, utrisque cadentibus, multo tamen pluribus Slittingorum. Benius equo insidebat, neque prælio interfuit. Arnbjorn vulnus accepit, collum compunctus intra aurem. Dominus Andreas, genam vulneratus, simul ut plagam accepit, clypeo ab-

¹) Skeljasteinsgrunnum, B, F. ²) ferme, add. B, F. ³) quadringentos, B. ⁴) omitt. F.

jecto, (erat enim maximarum virium), correptos sinistra clypeos e manibus adversariorum extorsit, dextra vero nunquamque gladio, Skardio appellato, optimo¹ telo, ad necem percussit. Arnbjorne tanta vi in acie progresso, ipsum signum Slittingorum invaserunt. Hic cecidit Thorbjorn ab Lumalandis² et Helgius frater ejus, et amplius³ quadraginta⁴ homines; reliqui omnes Slittingorum, qui superstites erant, aufugerunt. Benius parva cum gloria effugit. Funus Thorbjornis et Helgii fratris ejus ad ædem deportatum; cetera Slittingorum corpora, quo loco occubuerant, [ingesta humo saxisque cooperta⁵. Hac accepta clade Benius orientem versus in silvestria se recepit, iterumque manum⁶ contrahere cœpit. Dominus Andreas et Arnbjorn literis ad regem Hakonem et Skulium dynastam missis rogarunt, ut in Vikam properarent, [Benium magnam manum comparare⁷ significantes.

Cædes magistri Stevneris.

35. Vere insequenti post festum paschatis Slittingi ex mediterraneis Osloam devenerunt. Eo tempore Ivar Vikensis⁸ præfecturam Osloensem nomine regis Hakonis et dynastæ tenuit. Ivar et Birkiheini et oppidani et episcopi asseclæ Slittingis obviam iverunt, et ad Frysjam⁹ concurrerunt, telaque in vicem trans annem miserunt. Hic ex episcopi asseclis magister Stevner cecidit, pauci alii, multi vulnerati, oppidani¹⁰ fugerunt; Slittingi in oppidum incurrerunt, multas res rapuerunt, navemque, quæ episcopi erat, et aliquot alias ceperunt; quo facto sinu enavigato in meridianas Vikæ partes concesserunt,

¹) acutissimo, F. ²) vide præcedentis cap. var. lect. 3. ³) ad, H. ⁴) quinquaginta, G. ⁵) sepulta, F. ⁶) multitudinem scelestorum, G. ⁷) copias quotidie ad Benium confluere, B, F. ⁸) om. G. ⁹) cataractam, H. ¹⁰) in oppidum, add. B, F.

prædasque qua licuit egerunt. Cum meridiem versus profecti [ripas Gothabenses¹ prætervecti essent, orientale fluminis ostium intrarunt. Askel prætor, qui tum Ljodhusis agebat, iter Slittungorum speculatus, cum multis locis prædas agere cognovisset, celocibus² milite completis ex flumine remigavit, illos a populatione facienda prohibiturus, persuasum habens, copias ex pagis, si opus esset, non defuturas. Erat cum eo juvenis princeps Knutus; naves ad terram in exteriori flumine appulerant; nunciatum est, ³naves longas [adverso flumine adremigare⁴, quo audito prætor juvenem principem Knutum in terram exposuit, atque ille in silvam excurrit. Mox allabentibus Slittungorum navibus⁵, prætor cum suis in terram aufugerunt, Slittungi navem ejus et⁶ tabernaculum et vestes lithurgicas, multasque alias res pretiosas diripuerunt, dein⁷ anse enavigato meridiem versus in Hallandiam contendunt, et turbulentius grassati sunt.

Naves Slittungorum a Birkibeinis captæ.

36. Birkibeini, qui in Vika erant, cognitis quæ agerent Slittungi, raptim conscensis navibus meridiem versus profecti sunt, eos investigaturi. In his præfecti fuere; Guttormus Gunnii⁸, Lodin Pauli, Lodin Gunnii⁹, Halvardus Brattius, Ivar Utvika¹⁰, Karlus Svangius; ex Baglis, Andreas et Arnbjorn. Qui cum in meridianas Vikæ partes pervenissent, cognoscentes, Slittungos in Hallandiam concessisse, eos insecuti deprehen-

¹) ostia Albis Gothorum, B, F. ²) aliquot, add. G; una celoce, F. ³) aliquas, add. B, F. ⁴) secundo fl. eremigare, B, F. ⁵) celocibus, F, G. ⁶) eximium, add. F. ⁷) milites prætoris cum puerum Knutum diu quæsisissent, tandem invenierunt, Slittungi vero, add. F; Askeliæni juvenem principem Knutum abduxerunt, G. ⁸) Gunnaris, F. ⁹) Gunnaris, F; Vikensis, add. G, H. ¹⁰) ex Vika, F.

derunt in sinu Bardafjordo dicto. Slittungi naves hostium non prius animadverterunt, quam portum præterlaberentur, quibus visis in terram excurrerunt et aufugerunt. Birkibeini¹ naves eorum cum omnibus rebus, quæ intra naves erant, ceperunt, nullos autem homines uacti sunt.

Obitus domini Andreae.

37. Non ita multo post dominus Andreas in morbum incidit, vulnere, quod ad Gunnarsbæum acceperat, recrudescente, iterumque tumescente et turgescente. Ut vero [sensit ualium ingravescere², literas conscribendas curavit, hasque ad Skulium dynastam misit, quibus auicæ verba, quæ antea locuti fuerant, continebantur; gladium Skardium et clypeum auro inductum dynastæ muneri misit. Post paulo dominus Andreas mortuus est; ejus funus Osloam deportatum et in æde³ Halvardi humatum est. Ejus mors multis⁴ dolorem attulit.

De Sæmundo Jonis filio, qui Norvegis hostilia fecit.

38. Qua hieme Slittungi in Vika se continebant, eam rex Hakon Bergis transegit; ea prima fuit hiems imperii ejus. Præcedenti æstate acciderat in Islandia, ut Sæmundus Jonis filius Oddensis Norvegis, qui Eyris versabantur, hostilia faceret; nam⁵ quingentis viris stipatus eos adortus est, eisque trecenties sexagies centenas vicenas⁶ per vim extorsit, causam interserens, quod Paulus filius suus præcedenti hieme ante Stadum⁷ perierat, ubi Aslakus Hauki filius et circiter sex aut septem naves interierunt; Sæ-

¹) et Bagli, *add. B, F.* ²) viribus admodum desertus erat, *H.* ³) cœmeterio ædis, *B, F, G.* ⁴) Vikensium, *add. G.* ⁵) circiter, *add. A, F.* ⁶) i. e. tantum mercium, quantum pretium quadragies ter mille ducentarum ulnarum panni promercalis æquabat. ⁷) in boreali Norvegiæ parte, *add. G.*

mundus autem rescivisse sibi visus est, Bergenses ei molestias attulisse, eoque illum, non voluntate sua, septentrionem versus profectum esse. Oddenses eo tempore Norvegos¹ multis aliis hostilitatibus affecerunt.

Colloquium regis et archiepiscopi.

39. Rex Hakon ac Skulius dynasta vere proxime insequenti septentrionem versus in Thrandheimum profecti sunt, et [dimidio mense ante festum paschatis² in oppidum pervenerunt. Horum adventus pulsatis campanis non celebratus est, neque archiepiscopus regem ulla solenni pompa cohonestari passus est, neque obviam facto ullum officium præstitit; dynasta vero et archiepiscopus sæpius³ convenerunt, et summa benevolentia alter alterum prosecutus est, eumque dynasta⁴ in æde Christi esset, regius ei honor præbitus est. Dominica palmarum uterque, rex ac dynasta, in æde Christi erant solioque insidebant, [neque regi⁵ ullus delatus honor est. Et cum ad altare deducerentur, ut munera offerrent, archiepiscopus⁶ oblationem regis accipere noluit; quare rex oblatione in aram imposita sedem suam repetiit. Birkibeini [et sibi et regi contumeliam factam esse existimabant⁷. Paulo post, cum conventum in ædibus archiepiscopi haberent, rex archiepiscopum⁸ interrogavit, eujus se insimularet, quod regium sibi honorem præstare nollet. Archiepiscopus sic dixit: hoc mea solius auctoritate non fit, sed omnium simul epi-

¹) mercatores, B. ²) dominica palmarum, F. ³) quotidie, F.

⁴) solus, add. F. ⁵) tumque neutri eorum, B, F, H. ⁶) non ad regem conversus est, neque regem neque, add. B, F, G.

⁷) tum liberius quam antea verbis significarunt, videri sibi, magnam usquequaque contumeliam sibi fieri, B, F, H. ⁸) postero mane, add. H.

scoporum, [aliorumque complurium¹; ejus hanc rationem afferimus, quod circumferri rumorem quendam audivimus dubitantium, regisne² filius sis an non. Rex respondit: haud omnibus episcopis, paucisque meorum³, hoc imputandum fuit; immo profectum est ab iis, qui honori meo detrudere, ipsique in paternam meam hereditatem invadere student. Ubi certis argumentis id comperimus, inquit archiepiscopus, de quo nunc dubitamus, omnem quem possumus honorem tibi deferemus. Interea Skulius dynasta tacuit. Is hujus conventus finis fuit, ut rex Hakon et Skulius dynasta, archiepiscopus, episcopi suffraganei, præfecti, prætores virique lectissimi ætate proxime insequenti Bergas convenirent, ubi hoc negotium, prouti commodissimum visum esset, transigeretur. Dagfinnus colonus omnium consiliorum juxta regem princeps fuit. Archiepiscopus Dagfino in secretum colloquium accito: novit Deus, inquit, me libenter regi amicum esse cupere, neque, si res meo arbitrio gesta fuisset, pronuntiatae res essent, quæ nunc pronuntiatae sunt; auctor tamen regi sis, ut hoc acceptet, æquoque animo Dei causa ferat, præsaigit enim animus fore, ut hæc res illi in maximum honorem, contra eis, qui honori ejus hæc re detrudere student, in ignominiam vertat.

Consilia de probatione a rege faciendæ⁴.

40. Rex Hakon et dynasta verno tempore in Thrandheim commorati sunt, appetente vero ætate a borea iter compararunt, et Bergas, ut constitutum fuerat, profecti sunt. Cum in oppidum venissent, multa inter eos dissidia exorta sunt, et Birkibeini admodum in partes distracti

¹) et quorundam, qui intra aulam sunt, B, II. ²) Hakonis, add. F. ³) aulicorum, B, F, G, II. ⁴) dissidia inter regem et dynastam, B.

sunt¹; tunc vero evenit, quod antea, ut qui plus opibus, idem plus factione valeret. Regii² magna diligentia regem custodiverunt³, eique quotidie⁴ duodecim viros armatos⁵, præter solitos corporis custodes, apposuerunt. [Atque procedente⁶ æstate [archiepiscopus a borealibus partibus, ceterique omnes episcopi ac præfecti⁷, omnesque alii, qui eo convenire jussi erant, Bergas venerunt. Episcopi crebra cum dynasta colloquia, cum rege raro habuerunt.

De gestando ferro disputatum.

41. Die quodam, rege cum consiliariis⁸ suis colloquente, advenerunt legati ab archiepiscopo et dynasta missi, Havardus episcopus Bergensis et magister Bjarnius Thrandheimensis⁹, qui sic verba fecerunt: archiepiscopus et Skulius dynasta abs te, domine, petunt, ut ferri gestandi tentamen, quod tuo nomine oblatum est eo vere, quo rex designatus fuisti, nunc peragatur, ut refellantur horum dicta, qui hactenus de paterno tuo genere addubitant. Quod si facere vis, sique Deus hac in causa bonum de te iudicium fecerit, te ut suum verum dominum venerari, omnique [regio honore¹⁰ afficere volunt. Quibus rex ita respondit: dubito, an vester honos tanti sit, ut ejus ergo ad aliquas¹¹ iniquas

¹) ubi vero præfecti advenerunt, horum plurimi alterutrius partibus, regis aut dynastæ, se adjunxerunt, *add. F, H.* ²) Birki-beini, *B, F.* ³) adeo ut Andreas Skjaldarband et Vegardus Veradalus eum cohortibus suis ad regis ædes se conferrent, ibi ut noctu dormirent, *add. B, F.* ⁴) noctu interdumque, *H.* ⁵) plena armatura instructos, *G, H, F.* ⁶) hac, *H.* ⁷) omnes episcopi, Guttormus archiepiscopus, episcopus Nicolaus, episcopus Henricus Stavangriensis, episcopus Ivar Hamarensis, episcopus Bjarnius Orcadensis, multique alii clerici ordinis, prætores, et lectissimi regni cives, colonique amplissimi, *ceteri.* ⁸) et præfectis, *add. F.* ⁹) *omitt. G.* ¹⁰) reverentia, *H.* ¹¹) tam, *F, G.*

conditiones descendam. Ceterum præfactorum et consiliariorum hac de causa sententiæ variabant¹. Postero mane omnes² congressi sunt, rex, dynasta, archiepiscopus, [ceterique principes³, atque de hoc negotio disputarunt. Hic Dagfinnus colonus locutus est: vix reperientur, credo, exempla, filios colonorum et vilissimorum rusticorum tam iniquas conditiones regi singulari potentia pollenti sine armis proposuisse, eumve ad gestandum ferrum coegisse, postquam totius imperii rex factus sit, omnesque cives in ejus verba jurariunt; atque haud scio an nobis non iniquius videatur, omisso cadentis ferri gestandi tentamine, frigidum gestare ferrum adversum eos, qui ejus inimici sunt, Deoque permittere, ut [rem inter eum et inimicos ejus decernat, quemadmodum inter Sværrerem ejusque adversarios decrevit⁴.

Oratio regis Hakonis.

42. Dein rex hunc in modum verba fecit: profecto verum est, Dagfinne colone, hanc nimis iniquam conditionem multis regibus visum iri, post acceptum⁵ regnum se ferri gestandi tentamini subjicere; quando vero hoc idem [ex mea parte obtuli⁶, tota res suppressa est, cujus rei iidem ipsi auctores fuere, atque rei præsentis, qui tunc eadem voluntate fuerunt, atque nunc sunt. Notum quoque fuit omnibus hominibus, qui tum apud regem Ingiunm versabantur, matrem meam, tam quo tempore primum in Thrandheimum ad eum venimus, quam quando Hakonem convenit, pollicitam esse hæc eadem sui pur-

¹) eo tandem exitu, ut postero mane convenirent, *add. B, F.*
²) in sacrario, *add. B, H, G.* ³) et episcopi suffraganei, *F;* et omnes episcopi, *G* ⁴) ei, quod ipsi placuerit, distribuatur, *H.*
⁵) confirmatum, *B, F, G, H.* ⁶) ego et mater mea meo nomine obtulimus, non ego pleno ritu rex creatus sum, *sed, add. B, F.*

gandæ tentamina edituram, si natalibus meis dif-
fiderent; sed rem propositam ne audire quidem
vulnerunt¹. Quin Hakon dynasta assidue coram
multis testatus est, se ac fratrem meam pater-
nam hereditatem insidere. Verum enimvero non
ita has condiciones accipiam, ut ad me deterren-
dum propositæ sint: nam libenter id subditorum
meorum honori dabo, ut hoc ferri gestandi ten-
tamen peragatur. Altera res, quæ me ad hoc
impellat, est, quod multi credere facile poterunt,
hoc negotium ideo recusari, quod ipse de pa-
terno meo genere nonnihil dubitem. Tertia, quæ
huc² facit, ratio est, quod iudice, ad quem hæc
causa rejecta est, confido, qui neminem in jure
obtinendo frustratus est, qui nullius timore pro-
hibetur, quo minus veram sententiam dicat; cu-
jus justæ sententiæ me lubens submitto³.

*Mater regis se ad gestandum ferrum jejunio
præparat.*

43. Hoc finito conventu mater regis ad
ædem sacram se contulit, seque ad gestandum
ferrum jejunio præparavit. Hi una cum ea je-
junarunt: Sigurdus regis cognatus, Dagfinnus
colonus, Andreas Skjaldarband, aliique plures⁴;
duodecim viris negotium datum, ut ædem⁵ extra
custodirent, ne qui disturbatores intervenirent.
His diebus Skulius dynasta se multo comissimum
præbuit erga regem; cujus rei quæ causa esset,
vulgo ignoratum est.

De fraude Sigaris⁶.

44. Erat cum dynasta vir, nomine Sigar,

¹) et Hakon dynasta sibi hæc nimia nota esse professus est, *add. F, G.* ²) plurimum, *add. F.* ³) Hanc orationem nunc præsentibus assensu suo probarunt, *add. B, F, G, H.* ⁴) tam clerici, quam seculares, *add. B, F.* ⁵) noctu interdumque, *add. cct.* ⁶) *sic F;* de Sigurdo et dolis ejus, *H.*

prudens¹ et artibus liberalibus bene instructus², qui se regi amicissimum ferebat. Is ad Dagfinnum accessit³ die Mercurii, antequam ferrum gestaretur, eique locutus est: scio te de causa vestra sollicitum esse; cum vero regi bene cupiam, artem adhibebo, quæ nihil nocere poterit: herbam habeo, qua si manum matris regię inunxero, nulla res ei fraudi erit, et hoc ferrum secura gestare, probationeque feliciter defungi poterit. Dagfinnus colonus respondit: Deus tibi pro vera tua benevolentia gratiam referat: tu⁴ vir intelligens es: ubi, quæso, herba crescit, quæ tantam habeat potestatem? Sigar: hæc herba in tectis ædium tuarum Bergis⁵, et cujuscunque alius crescit. Cui Dagfinnus: nullum beneficium, nullam medicinam huic rei adhibebimus, nisi eam solam, quam Jesus Christus suâ clementia⁶ adhibere velit; tu vero aufer istas nugas, quas si sæpius locutus eris, haud impune abibis. Dagfinnus colonus matrem regis [monuit, ne Sigari, si veniret, fidem haberet⁷, sibi enim persvasum esse, eum fraude et fallaciis uti.

Inga regis mater ferrum gestat⁸.

45. Eodem⁹ die post primam¹⁰ regis mater ferrum¹¹ gestavit, et optimo quidem cum successu¹². Aderat rex et archiepiscopus¹³ aliique

¹) bonus artifex et consilii plenus, *add. F*; multarum rerum peritus et ad consilia acutus, *B.* ²) Brabantia oriundus, *add. F (B, II).* ³) primo mane, cumque ad colloquium secretum sevocat, *add. B, G, II.* ⁴) haud dubie prudens, *add. G* ⁵) in hoc oppido, *II.* ⁶) et intercessione Dei matris Mariæ, sancti regis Olavi et beatæ Sunniviæ, omniumque Dei sanctorum, *add. ccl.* ⁷) adiit, eique clam ait: si Sigar (Sigurdus, *B.*) huc veniet, tibi que beneficium aliquod (aut alias fraudes, *add. F*) offerret, hunc ut pessimum hostem caveto, *add. B, F, II.* ⁸) *sic G*; probatio dominæ Ingæ, matris Hakonis regis, *B.* ⁹) aliquo, *B.* ¹⁰) sacra matutina hora 6. antem celebranda. ¹¹) rite, *add. H.* ¹²) quæ res ab ea felicissime absoluta est, *F, G.* ¹³) et dynasta, *add. F.*

regni principes; aderat et dynasta Orcadensis. Eo vero die, quo manus detegenda erat, regi nunciatum est, aliquos ex militibus dynastæ eo die clam arma ferre constituisse; quam ob causam rex Joni Stalo, Guttormo Gunnii filio, Vegardo Veradalo, Bardo Brimsteini¹, item speculatoribus, præcepit, ut cohortes suas armari juberent, et² ad ædem Christi, dum manus detegeretur, adessent. Eodem die rex et archiepiscopus et dynasta³ ceterique principes omnes ad ædem Christi se contulerunt. Cumque manus regiæ matris detegeretur, insigne miraculum Deus clementissime fecit, manus enim illæsa fuit; quin omnes dixerunt, manum ejus nunc multo esse pulcriorem, quam ante sublatum ferrum; quod tam amici quam inimici comprobabant. *Compositio inter regem et Skulium dynastam*⁴.

46. Post hæc conventus de compositione inter regem et dynastam facienda habiti. Die dominica⁵ conventus habitus est in cœmeterio ædis Christi, præsentibus omnibus principibus; hic⁶ archiepiscopus peractum a matre regia probationis tentamen promulgavit, cuique, qui de eo dubitaret, excommunicationem minatus; idem renovatam inter regem dynastamque compositionem palam fecit. His actis rex ac dynasta iter compararunt magno cum numero militum, nuper enim ab oriente literæ a Birkibeinis et Baglis allatæ erant, nunciantes, Benio ac Slittungis vires admodum crescere, magnamque pessimorum hominum multitudinem ab iis contractam esse, hosque ingentes turbas excitare. Rex ac dynasta, ferentibus ventis orientem versus delati, cum Tunsbergum venissent, audiunt, Slittungos Osloæ

¹) Bristeine, F; omitt. G. ²) justo tempore, add. B, F. G.

³) omnes episcopi, F. ⁴) sic B; de Jofreyo præposito, G. ⁵) proxime insequenti, add. F. ⁶) dynasta et, add. B, H.

esse, nullamque famam de adventu Birkibeinorum præcurrisse. Itaque, cum ventus secundus adspiraret, intrato sinu Osloam navigare statuerunt, signumque solvendi classico dederunt, parte navium jam solvente. Sed Jofreyus, præpositus Tunsbergensis, regem dynastamque adiens^{*)}, nuncium ad se ab episcopo missum, Slittingos in oppidum concedere statuisse, significavit. Quidam Birkibeinorum hoc fraudis ergo fictum ab episcopo esse, ut ab itinere revocarentur, dictitabant. Præposito autem oppidanisque hortantibus, ne rex tam cito ex oppido abscederent, eo die ibi commorati sunt; [emissique equites, qui, cum obvios habuissent aliquos recto itinere Osloa profectos, hoc commentum machinationemque episcopi esse renunciaverunt¹.

Slittingi ab rege fugati.

47. Ivar Utvika et Asbjorn Kopus, qui præfecturam Osloensem jussu regis tenuerunt, ad Hofudeyam stabant; hi, cursoria celoce iter regis dynastæque speculatum missa, regi nunciarunt, Slittingos Osloæ esse, nullumque de itinere regis ac dynastæ nuncium accepisse. Quo cognito rex ac dynasta iter quam maxime potuerunt accelerarunt, secundo vento adspirante. Delatis ad Hofudeyam occurrit Ivar², nuncios, Slittingos Osloæ esse quieteque agere; hinc vela in regia navi substricta, dimissisque in ceteras naves mandatis præceptum, ut universæ æquatis frontibus navigarent, hocque ordine oppidum adveherentur. Dein contentissime navigarunt; naves vero, quæ ad motum tardiores

¹) ab [omitt. G. ²) cum suis, add. F.

^{*)} puerum adduxit, qui se lassitudine exanimatum simulavit, dicens, se Tunsbergum ab Nicolao episcopo missum ad oppidanos, ut eos certiores faceret, Slittingos etc.: Puer se ab eis digressum ostendit, cum pars eorum Osloa proficisceretur, add. B, F.

erant, remis velisque ferebantur. Excubitores Slittingorum, in turri ædis Halvardi agentes, naves Nesoddum prænavigantes animadverterunt; quo cognito Benius¹ ex oppido fugere maturavit. Ut vero Birkibeini introrsum navigantes Hofudeyam præterlati essent, Slittingos² conspicati sunt; tum naves summa celeritate ad pontes appulsæ, tam a boreali quam meridiana parte, et in oppidum excursio facta, oppido jam ab omnibus Slittingis deserto. Quos nonnullæ Birkibeinorum cohortes boream versus ad Frysjam usque insectæ, nullos homines ea vice ceperunt.

Bagli ministeriis regis se addixerunt.

48. Complures Baglorum in arce episcopi se continebant, ibique se custodiebant, neque [Slittingorum neque Birkibeinorum partibus se adjuvantes³. Simul vero ut rex Hakon [a latere arcis⁴ venisset, descenderunt, atque ei se operam navaturos polliciti sunt. Nicolaus episcopus in oppido erat⁵, et comem se præbuit erga Birkibeinos, posteroque mane obviam regi solenni pompa procedebat. Post hæc literæ ad Asbjornem Jonis omnesque Baglos missæ, quare illi Osloam venerunt, [ministeriis regis Hakonis et dynastæ se addixerunt, nomenque factionis, cui adhæserant, deposuerunt⁶. Hi Baglorum centuriones se dederunt: Arnbjorn Jonis, Gunnbjorn frater⁷ Jonis, Simon Kyra, Eystein Roi, Gudolvus Blakkastadensis, Endridius Bekil, Fin-

¹) Bonius, *h. l. et sapius, G.* ²) partem Slittingorum in mediterranea tendere, *F.* ³) cum Slittingis faciebant, neque eos impugnabant, *G.*; tum enim Birkibeinorum clientes erant, *add. F.* ⁴) prope turrim, *H.* ⁵) scapha ad navem regiam missa, Ingam matrem regis in ædes suas receptam liberaliter habuit, *add. B, F, H.* ⁶) æque omnino dederunt in regis potestatem, *G.* ⁷) filius, *H.*

nus Kalvi¹, Eilivus Kember, Thorer Amundi filius.

Persecutio Slittingorum.

49. Jam rex Hakon cognovit, Slittingos in (lacu) Eyavatno esse. Itaque tredecim² naves in lacum subducendas curavit, magno ad eam rem comparato hominum numero, hisque præfectis centurionibus, Guttormo, Olavo Moko, Gunnbjorne, Haraldo Stangarfylja³. Quorum adventu per speculatores cognito, Slittingi extemplo in Markas aufugerunt. Birkibeini, ut primum ad lacum venerunt, naves suas militibus instruxerunt, pars Osloam ad regem reversi sunt; tum in oppido magnæ computationes erant, multaque ibi memoranda acciderunt.

De Gunnolvo et Eilivo⁴.

50. Regi Hakoni avunculus erat, nomine Gunnolvus; is cum mero inebriatus esset, ingenio parum moderato erat. Is vespera quadam probo viro, domino sacerdoti Eilivo, humanitate morumque elegancia insigni, dynastæ amicissimo ejusque consiliario, obviam factus, dstricto gladio hominem feriens dexteram manum tantum non abscidit. Res dynastæ illico nunciata; rex autem ac dynasta eadem nave vehebantur. Dynasta suos extemplo cohortatus arma capere jussit. Interea Guttormus in navem regiam evasit ad aulicos, qui testudine facta eum protexerunt. Naves circumcirca ad pontes regios⁵ stabant; auditoque strepitu in navi regia, confestim arma sumserunt. Dynasta Gunnolvum invadere voluit, sed a custodientibus aulicis prohibitus, cum intelligeret se propositum perficere non posse,

¹) Sigurdus Sæpil (Sæfil, *F*, *B*), Finnus Bergdoris, Gudleikus Skreidungus, Gunnar Asæ, Botulvus Aufuris (Ofusis, *F*), *add. B*, *F*. ²) quatuordecim, *ceteri*. ³) et præter hos pluribus aliis, *add. F*. ⁴) Eylivus vulneratus, *F*. ⁵) episcopi, *B*.

puppim versus ad intersealmium antierius eum suis se convertit. Quo eum viris plena armatura instructis vadentem conspicati aulici, veriti ne regem aggredi cogitaret, universi puppim versus ad regem recurrerunt; quo facto dynasta eum suis per pontes puppi contiguos egressus est. His proximæ stabant naves Asolvi¹ dynastæ² cognati, Thordi Dravlii et Thorfinni mali. Qui eum suis stipati in pontes conseendissent ad dynastam, hic interrogavit, „quid capiendum consilii esset, velle se Eilivum ulcisci”. Vir, cui nomen Reidulvo, frater Bardi³, qui regi Ingio, transnato amne Nida fugienti, opem tulerat, quo tempore strages in Thrandheimo edita est, regi (Hakoni) parum amicus, dynastam allocutus est: plures nostrum, et mox tu ipse, domine, pari fortuna utentur; quare ratio est, ut eos antevertentes, naves eorum eum hominibus in siecum subducamus, regemque eum omnibus, qui eum defendere volent, interficiamus. Cui Asolvus⁴: ita nimia unius præcisæ manus vindicta expetita fuerit [. Multi significarunt, se nefaria ratione regem violare uolle, in quo nulla hujus rei culpa esset⁵.

Vulnus Vegardo inflictum.

51. Eo momento Dagfinnus colonus, Gutormus Gunnii⁶, Vegardus Veradalus, Andreas Skjaldarband, numerosis cohortibus stipati, in pontes ascenderunt, et statim se ad regiam navem converterunt. Quo conspecto dynasta, in Vegardum conversus, genam ejus gladio pupugit, eamque, Vegardo ictum avertente, proscidit. Quo facto [ad Eilivum⁷ se contulit, ibique aliquanti-

¹) Olavi, F. ²) regis, B, G, F. ³) sic A, F, B; utramque vocem omitt. G, H; confer Hist. Ingii breviorcm c. 11. ⁴) Olavus, F; dynastæ cognatus, add. B, G, F. ⁵) si postulas, ut regem nefarie violemus, G. ⁶) omitt. G. ⁷) ex pontibus eo, ubi Eilivus jacuit, B, F.

diu moratus est. [Ubi vero Arnbjorn Jonis filius ceterique tumultum animadverterunt, ad regem se contulerunt, eumque sequi se velle ostenderunt¹. Tum dynasta perquam iratus in navem ascendit, cui adsurgens rex satisfactionem, et ipsi itemque Eiliva, nomine Gunnolvi, cognati sui, obtulit. Dynasta, ad oblatam conditionem vix responsum reddente, Dagfinnus colonus: si, domine dynasta, inquit, inducias in noctem proximam omnibus hominibus concedere non vis, [vos amha, regem atque te, in eadem nave versari, non expedit; atque rex nobiscum versabitur². Rex respondit: ego vero navem meam commilitonesve instanti nocte ut deseram, adduci minime possum. Aulici se eo loco esse velle, ubi rex, ostenderunt. Dynasta liberaliter respondit, induciasque in mane sequentis diei ratas esse jussit; utrique vero nocte insequenti excubias quam firmissimas disposuerunt.

De Vegardo.

52. Sequenti mane post sacra antemeridiana rex ad Eilivum accedens, satisfactionem nomine Gunnolvi obtulit. Eilivus accepta libenter conditione, inducias spondit, dum sciretur, quem exitum causa sua haberet. Rex, concione aulicorum classico convocata, hanc rem promulgavit, quæ diversis animis accepta est. Vegardus³ aulicis exposuit, quam contumeliam insons accepisset, neque tamen, si digna satisfactio of-

¹) His animadversis rebus, Arnbjorn Jonis, Lodin Pauli et maxima militum pars arma ceperunt, clypeos enim propter tumultum prorsus præfixerant omnes; hi homines ad regem scaphis miserunt, seque universos sequi eum velle significarunt. Dagfinnus colonus et Gattormus cum suis in navem ad regem se contulerunt, cohortesque suas in armis esse jusserunt, *add. B, F, G.* ²) regem in nave pernoctare nolumus, sed eum nobiscum abducemus, *B, G, H.*

³) Veradalus surrexit et, *add. F, G.*

ferretur, jus suum persecuturum. Præfecti et aulici, se nullo pacto rem [eo loco esse¹ passuros, ostenderunt. Qua re factum est, ut dynasta rem bonorum virorum arbitrio permetteret. Vegardo pecunia adjudicata, quam² dynastæ remisit. Neque tamen eo minus re sua male contentus dynasta Vegardum maximo odio persecutus est, quemadmodum postea commemorabimus.

De Gauto Jonis filio.

53. Rex Hakon et Skulius dynasta præfectos provinciis Uplandicis præfecerunt; cum vero ea loca hostium incursionibus infesta fore existimarentur, magna cura in deligendis præfectis habita est. Hadalando præfecti Gunnbjorn frater Jonis³ et Thorgeir [episcopi minister⁴, Raumariko Haraldus Stangarfylja et Thoraldius⁵ Oguris filius, Heidmarkæ Olavus Mokus et Fridrekns Slavsus, Gudbrandsdalis Endridius Bekil et Bardus Halius. Rex Hakon et Skulius dynasta Tunsbergum concesserunt, homines vero Bergas miserunt, nunciatum, se Tunsbergi hiemare decrevisse. Rex Dagfinno colono negotium dedit, ut sumtus ad convivium jolense constitueret suo nomine, dynasta vero Grundio quæstori idem negotium suo nomine dedit. Ipsi vero in Vikam et orientem versus ad Albim profecti sunt, ut jura regia, tam vetera quam recentia, scrutarentur. Inde boream versus Tunsbergum recesserunt, ibique festum jolense transegerunt. Eodem autumno Gautus Jonis filius, Hierosolyman profecturus, rejectus est; quem rex benignissime habuit, eique dimidium provinciæ Al-

¹) sine satisfactione abire, G. ²) decretumque, ut eo facto jusjurandum (ad sacrum librum, *add F*) diceret, quod utrumque (et pecuniam et jusjurandum, *F*), *B*, *G*, *H*, *F*. ³) *omitt. H*; per sigla expressum in *A*; vide c. 48 not. 7. ⁴) episcopus designatus, *B*. ⁵) Thorallius, *F*.

bensis dedit; isque proxima hieme apud regem versatus est.

De audicis Hakonis regis.

54. Hæc altera erat hiems imperii regis Hakonis, qui tum præfectos constituit Guttormum Gunnii et Paulum Vagaskalmam. Hac hieme [oppidum Nidarosense incendio absumtum est¹. Tum hi fuere consilarii regis, Martinus regis cognatus, Gunnus Lodinis filius, Guttormus filius ejus², Dagfinnus colonus, Bardus Bristein³, rege tum quindecim⁴ annos nato. Hi, arcessitis Arnbjorne Jonis, Gunnbjorne fratre ejus et Paulo Vagaskalma, sic locuti sunt: nobis quidem causa regis magno in discrimine, ut res nunc sunt, versari videtur, cum et ipse et regnum in dynastæ tutela sit, multique sint, qui discordiarum semina inter eos male serant, hi vero, qui constanti erga regem fide sunt, interdum non præsentibus adsint; quare amicitiam inter eos libenter conciliare volumus [hac ratione⁵; facillimam ad hoc viam esse dixerunt, si rex filiam dynastæ, dominam Margaretam, peteret⁶ uxorem, quo facto omnia tuta fore, dynastamque regem dilecturum, ut si ipsius gnatus esset. Quam rem cum coram rege proponerent, ille primo parum movebatur, placere tamen sibi rem, si firmiter inde concordia nasceretur, ostendit: quauquam hoc metuo⁷, ne res eodem recidat; ceterum [rem eorum curæ commisit⁸. Deinde conditionem dynastæ proponunt, qui eam libenter accepit, rem tamen ad ma-

¹) communi Thrandorum regis nomine præfuit Gregorius Jonis filius, qui, literis ad regem (dynastamque, *add. F*) eadem hieme post festum iolense missis, oppidum Nidarosense deslagrasse significavit, *B, F.* ²) regis, *F.* ³) Brimstein (*ut alias A*), *F.* ⁴) duodecim, *F.* ⁵) ita ut nemo de ea dubitare posset, *F*; ita ut omnino firma esset, *G.* ⁶) duceret, *ll.* ⁷) inquit, *add. F.* ⁸) bene mihi placent, quæ provideritis, *F.*

trem ejus ipsamque virginem rejecit. Is autem exitus rei fuit, ut rex virginem principem Margaretam sibi desponderet; quo facto [melioris inter utrumque amicitiae spes affulgere visa est¹.

Mentio facta Snorrii Sturlæi².

55. Præcedenti autumno Snorrius Sturlæ filius ab Islandia in Norvegiam venit: eodemque tempore Sorlius ac Grimar ingentem illam navem mercatoriam, quam in Vestmanneyis habuerant, reducerunt, idque novi retulerunt, se virum illustrem, Ormum Jonis filium, fratrem Sæmundi Oddensis, [filiumque ejus ac sacerdotem³, ⁴propter injuriam Norvegis⁵ ab Sæmundo illatam, e medio sustulisse; et tamen culpa caruit Ormus, qui animum fratris ad meliora convertere⁶ usque studuisset.

Sponsalia dom. Margaretæ et Hakonis regis.

56. Rex Hakon et Skulius dynasta vere proxime insequenti Tunsbergo Bergas se contulerunt, ibique æstatem consumserunt. Tum Jon Stalus Bergas venit, navem adducens viginti⁷ quinque interscalmiorum, quam regi fabricandam curaverat; qua nave⁸ rex diu postea vehebatur. Circa festum Mariæ rex ac dynasta [in septentrionales regni partes⁹, magnum numerum amplissimorum virorum ex conventu Gulensi secum habentes, profecti sunt. Festo vero Michaelis sponsalia virginis principis Margaretæ et regis celebrata sunt, magnificentique in palatio convivium apparatus. Insequentem hiemem rex ac dynasta in Thrandheimo agebant, satis bona inter eos familiaritate. Hæc tertia fuit hiems imperii

¹) tam amici quam inimici amicitiam eorum nuquam dissolutum iri augurabantur, *add. ect.* ²) *sic G*; de Islandis, *F.* ³) *om. G.* ⁴) maxime, *add. F.* ⁵) mercatoribus, *H.* ⁶) eos in gratiam invicem reducere, *F, G, H.* ⁷) triginta, *G.* ⁸) omnium præstantissima, *add. F.* ⁹) boream versus in Thrandheimum, *G.*

ejus. Tum præfectura provinciæ longissime in septentrionem versæ Vegardo Veradalo et Andree Skjaldarband, quod regi amicissimi erant, demandata est.

Origo Ribbungorum.

57. Posteaquam Bagli in gratiam cum rege Hakone, ut supra scriptum, redierant, nulla præfectura Gudolfo Blakkastadensi data fuit, quod, quibus locis antea præfecturam obtinisset, apud colonos minus gratosus fuerat. Qui cum intellexisset, se nullis honoribus a Birkibeinis affici, ¹in privatam vitam concessit. Ea vero hieme, ejus modo facta mentio est, Gudolvus filium suum, Eilivum Krunam (coronam), ²meridiem versus in Hallandiam misit, quæsitum puerum nomine Sigurdum, qui se filium Erlingi Steinveggi esse simulavit. Hunc repertum benigne acceperunt; confestimque copiæ ad eum confluere cæperunt. Ei tum Gudolvus consiliorum intimus fuit, signifer vero Erlingus Rumstafus; hi centuriones ejus fuere: Sannolvus³ Hauki filius, Thorleivus Brudus, Erlingus Ringus, Helgius Solhjargensis, Gautius Gotsmjor, Gasius⁴ Fjallensis, Grimar Svangius. Hi magnas pulcrasque copias habuerunt, et Ribbungi appellati sunt.

De Ivare Utvika et Gudolfo.

58. Antea aliquanto Ivar Utvika et Gudolvus⁵ juratam inter se amicitiam junxerant⁶. Ivar occidentalem præfecturæ Osloensis partem tenuit, atque se in præfectura continebat, nihil mali suspicatus. Sed Gudolvus, copiis clam contractis, Ivarem imprudentem ad Hofudeyam oppressit,

¹) rem ægre ferens, *add. F.* ²) additis comitibus Eiriko Paninio (Panin, II, Farrio, B) et Jone Rufo (Radda, F, H), *add. B, F, H.* ³) Sandolvus, F, B; Sundolvus, G, H. ⁴) Gassius, F. ⁵) Smjortika, *add. F;* Blakkus, *add. B.* ⁶) intimique sodales erant, *add. F.*

et e navi sua in terram fugere compulit; ibi complures strenui viri, veteranique Birkibeini, Smidus Sleppe¹ et Halvardus Kutus², ceciderunt. Ivar scapha elapsus est, commilitones ejus in ædem sacram confugerunt. Gudolvus naves et omnia arma, multasque res alias, cepit.

De consiliis dynastæ adversus Islandos³.

59. Hanc hiemem rex ac dynasta in Thrandheimmo egerunt, vere autem insequenti meridiem versus Bergas profecti sunt, ibique se diu per æstatem continebant. Tum dynasta significavit, se classem in Islandiam missurum; nam Bjorn filius Thorvaldi Gissuridæ Norvegum aliquem ex templo Midfjordensi extractum interfici jusserat, quod se cædis Orni Junis filii, cujus filiam Halveigam in matrimonio habuit, ulciscendæ gratia facere existimavit. Dynasta complures naves destinavit ad hanc expeditionem, quam homines vulgo perquam inviti susceperunt. Tum Gudmundus Oddi filius, poeta dynastæ⁴, hos versus composuit:

Princeps, amans procellas ignium
scutariorum! institutam quod vitæ
sequar instanti æstate? Ea de re
percunctor popularem principem.
Tu, distributor ignis æquorei!
adversus patriam meam me arma
ferre minime decet. Nam dynasta
cyguum vulnerarium saturare consvevit⁵.

¹) Kipa, B. ²) Kurta, B, F. ³) sic H; expeditio in Islandiam adornata, B. ⁴) omitt. F.

⁵) Constructio: *Geirnets hyrjara) hreggmíldr jöfur, hvat skal ek leggja fyrri mik þetta sumar? (ek) fregn gegnan gram at þvi. Hafs hyrveigir, mér byrjar eigi at herja á orar attleifðir b). Jarl víunnr reifðan c) sárs svand).*

a) *geirnet*, reticulum hastæ, clypeus dicitur, puto a cancellata crate clypei; *geirnets hyrr*, ignis scuti, gladius b) *attleifðar*, H-

Snorrius Sturlæ filius et Islandi, qui tum in Norvegia erant, Dagfinnum colonum orarunt, ut apud regem intercederet, quo minus hoc consilium confieret. Hinc factum est, ut concilium convocaretur, in quo rex dynastam allocutus: consilium istud, quod hac æstate hic agitatum est, inquit, [consiliariis minime rationis¹ esse videtur, copias in Islandiam mitti: nam et difficile esse judicatur, et ea terra hinc frequentata, ab nostris consanguineis et majoribus ad christianismum perducta, magnisque beneficiis aucta est; accedit, quod, etsi pars incolarum male nostris civibus fecerit, tamen pleraque pars culpa in nos vacat, cum universis damno futurum sit, si terra populatione vastata fuerit. Quam ob rem abs te peto, domine, ut me deprecante hoc consilium deponas. Hinc factum est, multis quoque aliis intercedentibus, ut hoc propositum dynasta abjiceret. Snorrius vero in Islandiam est missus, ut mercatoribus² securitatem conciliaret, præfecti titulo ab rege Hakone donatus; tumque dynasta mentionem prima vice intulit, ut Snorrius Islandiam sub regis potestatem redigeret. Hoc autem autumno, quo Snorrius in Islandiam rediit, ipsi australis Islandiæ quadrantis incolæ inter se dissidebant; et vere proxime insequenti Loptus Skardensis Bjornem Thorvaldi filium Breidabolstadi interfecit. Ejus anni æstate Snorrius Jo-

c) *reifðar*, G, F, B; *reifða*, H, neutrum recte. d) *sic* B, omnino recte, nisi quod hanc vocem cum *reifðar* male conjungit; *sva*, cct., quæ vocula omnem rectum sensum perimit. Sensus postremæ enunciationis aut generalis est, dynastam rei militaris apprimè gnarum esse, aut specialis, ut innuatur, Islandis a viro rei militaris tam perito magnam cladem metuendam esse; quod postremum prætuli.

¹) non prudenter institutum, F. ²) Ostmannis (i. e. Norvegis), cct.

nem filium suum ex conducto in Norvegiam ad dynastam misit; ipse vero apud populares nihil profecit, cum negotium remissius ageret. Eo tamen tempore mercatores [in insula nostra¹ bona pace utebantur.

Literæ e Vika ad regem et dynastam missæ.

60. Procedente illa æstate, qua rex Hakon Bergis se continebat, literæ ab oriente e Vika a præfectis allatæ sunt, ut rex ac dynasta orientem versus ad se properarent, Ribbungos enim opibus multum invalescere. Itaque iter celeriter compararunt, sed serius denum sub festum Michaelis triginta naves adornarant. Hi præfecti fuere: Paulus Vagaskalma, Jon Stalus, Ivar Nevus. Jadarem vehementiori vento secundo præterlati, dimidium mensem ad Lykrium hæserunt, ubi consumto potu et cibariis, pecudes² incolarum mactatæ sunt; moxque milites cum indignatione fremere, diuturnioris moræ pertæsi. Hinc id captum est consilii, ut copias dividerent: rex septentrionem versus cum navibus majoribus Bergas rediit, dynasta cum navibus minoribus, sed majore parte copiarum orientem versus in Vikam profectus est. Convenerat inter eos, ut dynasta mercedes prædiorum et stipendia per Vikam exacta septentrionem versus devehendum curaret in sumtum convivii jolensis et stipendium militibus solvendum. Rex Hakon in Eikuundandum delatus, ibi episcopum Henrikum convenit, qui de multis rebus inter se collocuti, amicitiam suam confirmabant³; et ex eo tempore

¹) in Islandia, *F.* ²) multorum, *add. F.* ³) renovabant; tandem episcopus digrediens regem his compellavit: scias velim, domine, te hætenus nullum habuisse inimicum magis strenuum, quam in mea parvitate habuisti, ab hoc autem tempore nullum ex nobis episcopis firmiorem tibi amicum fore, etsi ad res tuas parum in me momenti forsitan futurum sit, *add. F, H.*

Henrikus episcopus regi Hakoni amicissimus fuit. Inde rex Bergas venit; parum annonæ navibus advectum cum nihil omnino in oppido esset. Itaque rex Dagfinnum colonum ad se vocavit, [eumque comparare necessaria ad victum jolensem jussit¹. Tum ingens pecunia mutuo sumpta², missisque ad omnes præfectos literis pecuniæ imperatæ, quarum literarum ratio parum habita est; præfecti enim regem parum verebantur, et quotiescunque eos reprehenderet, se studia alio conversuros denuntiabant.

De Skulio dynasta.

61. Jam de Skulio dynasta narrandum: is incommodis ventis diu impeditus cum in Vikam tandem pervenisset, omnia stipendia [mercedesque prædiorum regionum³ exegit, quorum quantum consequi poterat cum accepisset, septemtrionem versus revectus est, cumque quinque noctibus ante festum jolense Tunsbergo solvisset, secundis ventis usus, vespera feriæ quartæ festi Bergas pervenit⁴. Ipse ac rex festo jolensi una convivabantur, maxima intercedente familiaritate. [Procedente vero hieme⁵ nuncius ab oriente⁶ venit, Ribbungos copiis multum invalescere, multaque atrociter facere. Tum Benius ac Slittingi Ribbungis se associaverant; Beninsque ductor in exercitu meruit, Sigurdus enim eum [altioribus ordinibus attollere⁷ nolnerat.

¹) qui suscepta rei pecuniariæ cura necess. ad vict. jol. comparare cœpit, *F.* ²) in mensam regiam et apparatus convivalem, *add. F, H.* ³) *omitt. F;* solis alimentis, *H.* ⁴) ille homines ad regem (Bergas præ-, *add. B*) misit, rexque, missis obviam ei nunciis, omnium quæ haberet communionem obtulit, *add. B, F.* ⁵) vere tempore jejunii, *H.* ⁶) ex Vika, *add. F.* ⁷) pari secum honore ornare, *H.*

*De expeditione Hakonis regis*¹.

62. Appetente vere rex ac dynasta id consilii ceperunt, ut dynasta septemtrionem versus in Thraudheimum proficisceretur, comparatisque ibi copiis, itinere per mediterranea facto in Vikam descenderet Ribbungosque invaderet; rex vero classe orientem versus navigaret, ibique ambo convenirent. Dynasta in Thraudheimum delatus, præfectos ad se accessivit, Gregorium Jonis, Paulum Vagaskalman, Petrum Pauli. Cum his dynasta, magnis ornatisque copiis stipatus, in mediterranea, ut fuerat constitutum, profectus, directo itinere Hamarem in Heidmarka pervenit, quo omnes Birkibeinorum præfecti, qui in Uplandis erant, ad eum venerunt. Hic nuncium² accepit, Ribbungos³ paulo ante Osloam ingressos duas naves, quæ episcopi erant, cepisse, contractisque undique navigiis Tunsbergum profectos Asbjornem Jonis filium præfectosque, qui arcem tenuerunt, aggredi statuisse. Quo cognito, dynasta cum præfectis Osloam magnis itineribus contendit.

De rege et Ribbungis.

63. Jam ad regem Hakonem revertor. Is, ut erat constitutum, eadem æstate magnis cum copiis profectus est, adscitis Gauto Jonis, Jone Stalo, Dagfinuo colono. Cum in Vikam pervenissent, ad fretum Grindholmense navigarunt. Eo tempore Ribbungi ad Varnam ab orientali sinus parte stahant, multas naves magnasque copias habentes. Tum Asbjorn Jonis cum suis⁴ omnino parati erant, et invadere Ribbungos constituerant; ubi vero enavigantes⁵ vadum Skelja-

¹) sic B; de Skulio dynasta, H. ²) ab oriente ex Vika, add. F. ³) ibi se continere et viribus jam multum auctos, add. F. ⁴) et præfectis, qui Tunsbergi fuerant, contractis navibus et sociis navilibus, add. B, F. ⁵) ad interiora navigantes, H.

steinense transmisissent, oneraria quædam¹ ad eos² adnavigavit, nuncios³, regem Hakonem ab septentrione advenisse, et in freto Grindholmensi multis eum navibus stare. Quo nuncio lætati, classem extemplo⁴ converterunt, Smjorbjargaque præterlati regi occurrerunt, eumque de itineribus Ribbungorum certiore[m] faciunt.

De rege Hakone.

64. Statim ut rex Hakon cognovit, quo loco Ribbungi essent, [dentis navium tentoriis⁵ extemplo ad meridiem versus per freta remigarunt. Gaudus et Dagfinnus ea statim nocte sinum remis⁶ transeundum eensuerunt, Arnbjorn vero ac [sui in sinum sub lucem insequentis diei remigare maluerunt⁷; hinc factum, ut remis ad Jarlseym subirent, ibique per noctem starent. Prima jam nocte celox ab oriente advenit, qua vecti commilitones Halvardi Brattii, quos Ribbungi persecuti fuerant; (hi nunciarunt:) Ribbungos [eo tempore⁸ ab oriente Rugeyam accessisse, Vikæque præfectos, [qui paucas et exiguas naves babeant⁹, aggredi statuisse: ipsos Ribbungos¹⁰ quadraginta¹¹ naves habere¹², regis tamen ab septentrione adventus ignaros esse. Tum milites navibus exire jussi, quos Dagfinnus eolonus cohortatus consilium regis aperuit, ut ar-

¹) ab septentrione, *add. B.* ²) obviam eis, *F.* ³) quos scapha adremigans Arnbjorn quid novi interrogavit. illi nunciarunt, *B, F.* ⁴) ad interiora versus, *add. F.* ⁵) tuba jussu regis signo dato, tentoria in naves imposuerunt, et, *B.* ⁶) in meridiem versus, *add. F.* ⁷) Vikenses, diem jam provectam causati, consultius esse dixerunt in sinum s. l. ins. d. remigare, *B, F.* ⁸) quo tempore inter se diversi discessissent, *B, F, G.* ⁹) quos p. et ex. naves habere cognovissent, *F.* ¹⁰) amplius, *B, F, G.* ¹¹) quinquaginta, *F;* sexaginta, *G.* ¹²) et ferme omnes exiguas, *add. G;* seque opinari, eos hac ipsa nocte cursum per sinum eo directuros, *add. F.*

matura induti sine tentoriis per noctem excubarent: nobis enim vero simile videtur, Ribbungos hae nocte cum copiis suis huc adventuros.

Lodin regi nuncium de Ribbungis attulit.

65. Lodin Gunnii¹ filius² eum tribus celocibus speculatum profectus est. Milites ante lucem experrecti³ se extemplo ad proficiscendum parare cœperunt. Die vero illucescente rediit Lodin, qui captam unam celocem ex classe Ribbungorum ad regem reduxit. Hi multa de consiliis Ribbungorum retulerunt, nimirum hos audivisse⁴, Skulium⁵ in Vikam Osloam descendisse, ideoque eo proficisci non audere⁶.

De conventu.

66. [Tum rex præcepit⁷, ut naves minores, [longis navibus proxime subsequentibus⁸, præcederent⁹ stantibus malis, quo facto Ribbungos classem ex parvis navigiis et onerariis constare credituros. Imperata faciunt, et contentissimo remigio in sinum provehuntur. Brevi spatio meridiem versus ab insulis profecti, Ribbungos ab oriente¹⁰ directo cursu obvios ferri conspicati sunt, quare Birkibeinis magna spes erat, fore, ut inter se congredierentur. Aer erat tranquillus, sol claro lumine splendebat. Qui in navibus majoribus erant eum bini singulos remos ducerent, celoces brevi spatio præcucurrerunt; et quamvis regia navis ceteras magnitudine superabat, tamen multæ navium tardius ferebantur.

¹) Gunnaris, *F, H.* ²) eadem nocte, *add. F, H.* ³) aere nonnihil algido, *add. B.* ⁴) Tunsbergum cogitare, quod jam audivissent, *G.* ⁵) ex mediterraneis magnis cum copiis, *add. F.* ⁶) Eosdem et audivisse, præfectos Tunsbergi cum parvis navigiis esse, hos adoriri primo statuisse, iisque si fortuna datura esset superatis, adversus dynastam classem ducturos, *add. B, H.* ⁷) rex advocatis consiliariis præcipi jussit, *F.* ⁸) *omitt. H.* ⁹) *irent, H.* ¹⁰) meridie, *F.*

Rex Sigurdum Skjalginn¹ remis provehi jussit, ac pronuntiare, veteres Birkibeinos, cum tanta postulasset necessitas, nunquam adeo remisse solitos remigare. Quo facto celoces cursu celeriori ferri cœperunt. Ribbungi, solas onerarias adversum ferri opinati, recta cursum in eos direxerunt. Cum vero navium minorum classi hostium proximarum, propugnatores conjicere tela cœperunt, animadverterunt Ribbungi aplustria [navium majorum resplendente sole² renitentia; unde plures, quam præfectos solos, [in comitatu Birkibeinorum³ esse suspicati, proris conversis intrare sinum voluerunt. Quod videns rex cursum circumflectendo eos de hoc proposito dejecit. Quam ob rem naves ad terram, qua brevissimus trajectus erat, converterunt, et loco, qui Jolunda⁴ dicitur, de navibus exierunt, periticasque absciderunt. Birkibeini⁵ eos insecuti sunt, sed Ribbungi, interjecto forte ponte detracto, elapsi sunt; quorum aliquot ceciderunt, multi⁶ vulnerati sunt. Qua de re sic Sturla Thordi filius:

Strenuus monarcha cursum navium
Orientem versus Varnam direxit,
Rhenanorum ignium erogator
res Ribbungorum adflixit.

Et auctor comitorum, ira incensus,
prædones ex celocibus in terram
tumultuarie pulsos persecutus est;
princeps pictum clypeum dissecuit⁷.

¹) consensa scapha, *add. B. F.* ²) inaurata, *G.* ³) intra naves, *G.* ⁴) Golanda, *B;* Jorlunda, *F.* ⁵) Birkibeinorum qui proximi erant, *F.* ⁶) quidam, *F.*

⁷) Constructio: *Ern allevaldr lét haldit skipum austr til Vörnu a); rínfura rýrir vaun þúngan klut Ribbúnga; ok reiðr úrþing-aðr b) ellti víkinga óstilltaue) á land af skeidum: væsir klauf steinda rönd d).*

De Nicolao episcopo et dynasta.

67. Skulius dynasta, ut supra commemoratum, Osloæ versabatur. Qui cum ab episcopo Nicolao petisset, ut sibi navem Skeggium¹ commodaret, et hic negasset, graves pœnas minatus, si [navem sancti Halvardi rapuissent²; non longum temporis spatium est, inquit, cum Sigurdus Ribbungus duas naves tuas abduxit, et tamen eum excommunicatione non multasti; quo fidentius has naves in usum nostrum sumemus. Sin vero nobis ideo sacris interdices, quod naves tuas ad regnum tuendum sumserimus, cum idem facientibus hominibus oh flagitia excommunicatis æquo animo tuleris, ea excommunicatio tibi eisque, qui tibi ministrant, haud dubie magno constabit. Quibus permotus episcopus naves cum [capitibus et omnibus armamentis³ dynastæ commodavit. Gregorius Jonis filius Stokkabuzam, Paulus Vagaskalma Hasaugabuzam⁴ cepit; milites⁵ omnes majores naves, quæ in oppido erant, sumtas pluteis lateralibus inter proram puppimque munierunt; quo facto citatissimo cursu e sinu contenderunt. Cumque ad Jolundam venissent, colonus aliquis in promontorium exeurrens eos inclamavit, et nunciavit, [Birkibeinos et Ribbungos in sinu pugnare⁶: et Birkibeinis auxilio opus

a) *Varnar*, II, quasi a *Vörn*. b) non derivo ab *örþing*, conventus sagittæ, prælium, sed ab *ör* intensivo et *þingaðr*, itaque qui frequentes populi conventus habet, rex. c) *ústillta*, turbulentos, G, quod cum *vikinga* connectendum. d) Ribbungi duas naves, quæ episcopi Nicolai erant, Osloa abduxerant, *add. II*.

¹) *sic ceteri*; Seggjum, A ²) sanctum Halvardum spoliassent, H; oppidum diripuissent, G. ³) omnibus capitibus et aplustribus, H. ⁴) Hasaugam, H. ⁵) ceteri centuriones, F; Birkibeini, H. ⁶) præfectos et Birkibeinos ex oppido Tunsbergo profectos dynastam convenire voluisse, sed Ribbungos eis obcurrisse, jamque quam vehementissime utrosque pugnare, B, F.

esse autumo, quod et pauciores et minores naves habent. Colonus ideo sic locutus est, quod regem in classe versari nesciebat. Dynasta nondum nuncium de adventu regis acceperat. Hic [hini singulos remos arripuerunt¹ et summa contentione remigarunt, et eodem ipso momento Stallam prætervecti sunt, quo Ribbungii ex navibus suis excurrerunt². Regii, captis Ribbungorum navibus, magna præda potiti sunt, quam milites inter se dividerunt. Quibus confectis rex ac dynasta congressi amicissime inter se exceperunt.

De Ribbungis ac Birkibeinis.

68. Ribbungii postquam pulsii aufugerant, orientem versus per superiora se converterunt. Quo cognito rex ac dynasta introrsum per sinum Osloensem cursum converterunt, et ea vespere ad Haugsvikam navigarunt, proximo autem mane ad Hofudeyam accesserunt. Huc rex et plurima pars classis appulit; hi vero centuriones statim ad oppidum successerunt, Paulus Vagaskalma, Asolvus regis cognatus, Kolbein Ketturyggus, Hakon Kavisus, et plerique Uplandici præfecti. Proxime insequenti vespere nuncius regi dynastæque venit, Ribbungos oppidum proxima nocte aggredi conaturos. Rex³ suos omnes ex oppido tuba quidem evocavit, sed alii parum curantes nihilo minus ibidem morabantur, alii naves in ancoras provexerunt. Sequentis diei diluculo Sigurdus Ribbungus in oppidum cum copiis venit, cui per plateas, indeque in pontes decurrentes aliquot homines in mare proturba-

¹) milites singulos remos, quantum quique ferre nisum poterat, torserunt, G. ²) rex eolocem obviam dynastæ misit, eique nunciari jussit, quid gereretur, ne vehementius, quam ipsis commo- dum esset, remigarent; tumque classarii dynastæ lentius remigarunt, add. B, F, H. ³) tubicine suo in oppidum misso, add. B.

runt et sauciarunt; et antequam Birkibeini naves a pontibus amovere potuissent, telis eminus coniectis graviter vulnerabantur. Hakon Kavisus, qui in oppidum escenderat, in mare desiliens pedem telo ictus, atque ita in navem extractus est¹; quatuor ex Birkibeinis interfecti. Birkibeini vero, qui in navibus erant, armatura se induerunt, et naves pontibus adverterunt; quo viso Ribbungi sursum per plateas recesserunt, indeque oppido relicto, Birkibeinis insequentibus, septentrionem versus contenderunt.

De Birkibeinis et fuga Ribbungorum.

69. Rex Hakon ac dynasta cum classe ad Hofudeyam stabant. Ut vero classicum in oppido sonare audiverunt, omnes milites arma induerunt et in oppidum remigarunt, maximis navium, reggia et corbitis diutissime in apparatu morantibus. Tum Ogmundus signifer regem allocutus: domine, inquit, nunc videre licet Ribbungos² septentrionem versus ex oppido profugientes, [adversus quos eo quidem loco nihil hac vice efficere poterimus³; ea ratio præstat, trajecto Gylando escendere, indeque orientem versus [per Akurshagum⁴ ad Frysiam versus tendere, eoque loco eis ad pontem occurrere, quo facto, si Deus juverit, plura poterimus efficere. Rex, probato consilio, in naves, quæ proximæ stabant, inclamavit. Sed Barna-Petrus, quique tardius se movere poterant, suarum esse virium negabant, prædones insequi. Quibus cum multi consentirent, universæ naves ad pontes subierunt, ex quibus cæloces, quæ ab insula primæ solverant, primæ ad pontes appulerunt, et ab his extemplo escensio facta; illo ipso mo-

¹) et adhuc plures homines natantes excepti sunt, *add II.* ²) *sic F, G; Birkibeinios, A.* ³) quos hac vice assequi non poterimus, *G.*
⁴) in *Konungshagum, B.*

mento tres Ribbungorum centuriæ¹ in oppidum devenere, qui cum celocium propugnatoribus occurrissent, Ribbungi suos esse rati, interrogarunt, ubi Sigurdus rex eorum esset. Hinc Birkibeinis Ribbungos adesse sentientibus, ictus subito hostibus illati, Ribbungorum pars boream versus per plateas, pars in agros cedere. Eo loco octoginta ex Ribbungis ceciderunt. Quos cum Birkibeini septentrionem versus ad annem Fadum² persecuti essent, telis invicem aliquantisper conjectis, Ribbungi effugerunt, Birkibeini Osloam reversi sunt. Sic Sturla:

Post paullo
regii milites
naves Osloam
appulerunt;
quo loco manus
lapidatorum,
ab ensium missore
pulsa, in invia diffugit³.

Idem præterea sic:

Opum liberalis rex, Hordorum
princeps, prædatorum injurias
ulciscens, porro progressus est,
velatus serpenti capitis tegmine.
Hostes regis partim ceciderunt,
partim ab rege victore pulsi

¹) sic B, F; celoces, A. ²) Padum, B.

³) Constructio: *öðlings menn lögru a) litlu síðarr til Oslub) bæjar; ok þar stökk grýtlinga c) lið á glapstig fyrri stálhvötud.*

a) sic F, H; *lögrut*, A, G, quod aut est 2. pers. plur., i. e. vos, regii milites, appulistis, aut tantum h. l. t. litera ex sequenti male repetita. b) *Oslo*, id., G; *Auslu*, id., G. c) *gratlinga*, H, quod non assequor, nisi forte librarius cogitavit de hominibus lacrimabundis; *grýtlingar* certe per contemptum Ribbungi appellatur, ut seditiosi homines, a lapidum coniectione.

aufugerunt. Esca postea
livido corvo comparata est¹.

De Skulio dynasta.

70. Rex Hakon et dynasta, præfectis per Uplanda dispositis, iter ab oppido compararunt. Navigarunt ad Haugsvikam, ubi habita aulicorum² concione, dynasta significavit, se in Uplanda³ velle proficisci, ut cædem Rognvaldi, immerito ab incolis interemti, pagos eorum inflammando ulcisceretur. Cui rex: non meum est, Rognvaldi cædem ulcisci, cujus cognati meis consanguineis majorem in modum detraxerint; sed cum coloni eum innocentem occiderint, non prohibeo, quo minus copiis stipati eos ultum eati. Itaque dynasta et Gregorius⁴, patruus Rognvaldi, multique

¹) Constructio: *auðmíldr hilmir a)*, *Hörða valdr, sá er gildi úthlaupsmönnum sakar, gekk enu und b) hölmreiðar c) faldid*. *Fjandmenn stillis féllu, en sumir skundaðu undan sigrgæði; tafn fekkst e) síðan bláum f) hrafni.*

*a) hjálmi, B, F, H, vide seq. not. c. b) um, F, G; of, id., B, H, vide c. c) ab hölmreiðr, f., piscis terræ, serpens, secundum præscripta Eddæ 10se., „ormi er rétt at kalla fiskaheitum oc hvala, ef þeir eru kendir við láð, við, raun, gras, grjóf, gljúfr eiðr heidar” h. l. enim hölmr, insula, pro terra usurpatur, ut reiðr, saloo lævis, pro pisce in genere. Hölmryrar, F, G; hölmreyrar, B; hölmryrir, H; ex quibus lectt. holmryrar an hölmreyrar eligas, perinde est, eundemque sensum parit, nam hölmreyr, arundo insulæ (i. e. terræ) est serpens; ut þvengr þundar beðju, lorum terræ, in vita Gretteris. Ceterum adsumtis ceteris lectionibus eadem sententia prodit, hoc ordine: *auðmíldr Hörða valdr gekk of (um) faldinn hölmreyrar hjálmi*, incedebat caput tectus serpentis tegmine, i. e. galea terrificæ (*ægishjálmi*, summi terroris symbolo), ubi *hjálmr* est tegimen, quæ lectiones nescio an h. l. rectissimæ sint. *d) faldinn, B, F, G, H, vide c. e) fekk, B, H, G, eni subjectum regis convenit. f) gefit, datum, præbitum, B; ceterum non necesse esse, ut bláum h. l. scribatur, alibi monui, nam versus catalecticus est.**

²) præfectorum navium, *H.* ³) Foldan, *B.* ⁴) Jonis filius, *add. F.*

Birkibeini¹ profecti, pagos multis locis inflammaverunt, colonis non resistantibus. Quibus rebus confectis Birkibeini ad naves suas redierunt; tum hi versus compositi sunt:

Cædes Rogivaldi acriter vindicata
est, cum clypeorum gestores ab
orientali sinus parte domos urerent,
ædibus jussu principis absumentis.

Constat, Skulium pectoribus
Földensium metum incussisse.

Ignis volitabat per ædes hujus
loci incolarum, merito afflictorum².

Rex Hakon et Skulius Bergas proficiscuntur.

71. His gestis rex ac dynasta ad Jarls-eyam navigarunt, indeque septemtrionem versus Bergas proficisci pararunt. Lodin Pauli filius in rupe (arce Tunsbergiana) remansit, Guttormus Gunnii in Grænlando, præfecti in parte orientali ad Albim; Arnbjørn Jonis et Lodin Gunnii³ re-

¹) maxime qui Baglorum factionem secuti fuerant, add. B, F.

²) Constructio: *Rögvalds dauða var rekit harða, þá er randviðir brennu austanfjarðar; hús þurra) fyrir harra. Vara b) tál, at Skúli skaut Földungum skelk í bringu; eldr lék hingat c) hús fyri skjálþrungnum d) höldum.*

a) þyrru, id. (y = u), B. b) var, F, qui non advertit, tal h. l. non sermonem, sed tál (talsum) significare. c) alibi annotavi hingat, luc, sæpius usurpari pro hér, hic, hoc loco. d) skýþryngnum, H; skýþrungnum, F, G; skýþrunginn. B. Quid skjálþrunginn significet, mihi quidem obscurum est; in re incerta secutus sum interpretationem *III*. T. 6, adeo ut derivetur hæc vox ab *skjal*, *skil*, ratio; possit quoque derivari ab *skjöldr*, clypeus, quasi *skjaldþrunginn*, admotis clypeis oppressus, i. e. ad incitas redactus, a phrasi *at bera skjöldu at einum*, admotis clypeis aliquem defensionem imparem reddere. Sensus vocis *skýþrunginn* æque incertus; forte *ský*, proprie nubes, de densa fumi caligine intelligendum, ut *skýþrunginn* sit exustarum ædium vapore afflictus.

³) Gunnaris, F.

gem boream versus proficiscentem comitabantur. In freto Hornborensi aliquot noctes commorati, cum vespera quadam valde poti solvissent, vehementi adversa tempestate et gravi imbri noctu exorto percnsi sunt. Itaque in portus confugerunt, qua cursum dirigerent ignari; sequentis mane diluculo Tregasundum¹ pernavigantes, in seopulos incurrentes gubernacula fregerunt, inde prospera navigatione usi Bergas² venerunt. Tum ab septentrione advenerat regina Margareta et domina Ragnilda, mater ejus, et Sigrida, soror dynastæ, quæ postea fuit abbatissa monasterii Reinensis. *) Illi deinde a septentrione profecti sunt, tumque Lodin Gunnii filius Ingibjargam, sororem dynastæ, uxorem duxit; quorum nuptiæ in ædibus regiis celebratæ sunt.

Credes Vegardi Veradali.

72. [Hoc tempore³ commilitones Vegardi Veradali ab Halogia venerunt, nunciantes, Vegardum, regi amicissimum et affinitate junctum, jussu Andreæ Skjaldarband⁴ interfectum esse. Rege quam culpam commisisset quærente, illi, nihil ei erimini dedisse, inquirunt, utrumque ad boream in Hinna se continuisse, Andream loco, qui Havnia dicitur, Vegardum in ejusdem pagi parte superiori; Vegardum Havniam veuisse Andreamque ad cœnam invitasse; promisisse Andream, tumque Vegardum [famulos suos⁵ domum misisse, qui mensam apponerent; Andream a Vegardo petisse, ut ad ædem, in qua merces Finniæ erant, accederet, videretque ne corrumperentur; Vegardum ad ædem, cujus una tabula delapsa erat, accedentem, denita quam capite gerebat casside calybea, introspexisse;

¹) Tregdasundum, B, F, H; om. G. ²) boream versus in Thrandheimum, H, F. ³) Hic aliquid deesse videtur. ⁴) secundum hæc, H. ⁵) cognati regis, add. F. ⁶) quosdam suorum, B.

tum procurrentes duo famulos, Botolvum¹ aliumque², letalibus eum vulnerebus confecisse. Quod facinus regi valde displicuit, quo duorum [hominum sibi fidelissimorum³ se jacturam fecisse existimavit, suspicatus tamen est, quibus auctoribus hoc profectum esset. [Et animadversum est⁴ ex verbis dynastæ, ei non displiciturum, si hujus facinoris vindicta ex Andrea expeteretur.

Andreas vita donatus.

73. Rege amicorum sententias de hac re perquirente, placuit, Andream honoribus, quibus ab rege ornatus esset, privari, vitam quamvis indignum retinere⁵. Paulo post Andreas in oppidum venit, nave vectus vigintitranstra⁶; qui magna hujus facinoris pœnitentia affectus, visus est sibi intelligere, qui sibi laquei tensi fuissent. Rex ei provinciam abrogavit, vitam dedit; provinciæ Ivarem Utvikam præfecit, dynasta vero eadem hieme provinciam Andree suo nomine dedit.

Ad nonaginta Ribbungi interfecti.

74. Procedente autumno Arnbjorn Jonis, Halvardus Brattins, Lodin Gunnii⁷, ad regem accesserunt, significantes se audisse, Ribbungos in Vika multum copiis invaluisse. Quo cognito rex ac dynasta, itinere celeriter comparato⁸, Agdas orientales prætervecti, audiverunt aliquot Ribbungorum cohortes eo ab oriente appropinquasse. Itaque⁹ cursoriis miserunt, qui Ribbungos quærerent; ibique aliquot eorum cecidere,

¹) Limum, *add. G, F.* ²) Özurem Gnitam, *add. G; omitt. A.*
³) amicorum suorum, *G.* ⁴) Itaque rex procedens hæc nova retulit, et animadvertit, *F.* ⁵) intellectum enim est, culpam non minus in eo esse, qui eos utrosque mortuos euperet, *add. cet.*
⁶) recenti beneque instructa, *add. F.* ⁷) aliique Vikenses, *add. F.*
⁸) cum rex navem viginti transtrorum, quam Ivar Nevus fabricandam curarat, dynasta navem episcopi sumsisset, *add. B.* ⁹) milites ex navibus suis desumptos cum, *add. F.*

ceteri aufugerunt¹. Rex ac dynasta eodem die per Grenmarem et introrsum præter Nesjas navigarunt, vehementi tempestate; vis venti erat magna² et acris, irrumpeutes undæ tam e prora quam e puppi exhaustæ resque in apertum discrimen adducta erat. Sola navis regia, item dynastæ et Arnbjornis, cursum confecerunt, ceteris omnibus in devios portus confugientibus. Appulsi ad Rygjas³ cognoverunt, Sigurdum, Benium et Ribbungos magnis cum copiis in Raumariko esse, et quosdam manipulos Ribbungorum ad meridiem in Vika versari. [Ut vero copiæ ad regem collectæ erant, id consilii ceperunt, ut dynasta in Vikam proficisceretur Ribbungosque conquireret⁴; rex vero Tunsbergi cum suis copiis remansit. Vir erat nomine Gunnar Asæ filius, ex veteranis Baglorum, Birkibeinis inimicissimus; is deditioe a Baglis facta, ministeriis regis Hakonis se addixerat. Qui cum nullos honores ab rege acciperet, quos vellet, transiit ad Ribbungos, continuoque provinciæ ab eis præfectus magnam manum comparavit, neque facile quisquam fuit, qui plus mali faceret, quam ille. Dynasta orientem versus delatus cognovit, quo loco se teneret, duæque aliæ Ribbungorum cohortes. Cum densissimæ essent tenebræ noctis, dynasta cum suis Gunnarem loco, qui Apaldursetur vocatur, oppressit. Birkibeinis villam continuo corona cingentibus, pauci, qui exitum

¹) Birkibeini raptam eo loci rem familiarem eximiam in tres onerarias imposuerunt, et ita ad naves navigare cogitarunt. Sed incidentibus in æstuosa brevia, una oneraria cum multis eximiis viris interiit. Illic veteranus Birkibeinus, nomine Slitandius, vir Hjaltlandus, periit, qui vero evaserunt, ita saluti consuluerunt, ut corporibus hominum mactatorum incubantes in terram transvecti sint *add. cet.* ²) adversa, *B.* ³) Areyas, *F, G*; Hecryas, *B.* ⁴) ab[
tuni dynasta se ad eos quærendos convertit, *H.*

tentarunt, extemplo occisi sunt. Gunnar vero ac sui (magnum enim manum habebat) se ad defensionem strenue pararunt. Amundius Akavus, signifer dynastæ, jugulum sagitta ictus, e vestigio mortem oppetiit. Hic acris pugna extitit, Ribbungi enim sese fortiter et viriliter defendebant. Eo loco Gunnar Asæ filius cum nonaginta viris cecidit. Sic [Snorrius Sturlæ filius¹:

Auctor pugnae coegit missores
calybum ab orientali sinus parte
caput rubro velare; milites proram
inauratam recta ad terram direxere.
Consumtor annulorum pectora
Virorum mucronibus perfodit;
princeps acuto gladio lata
vulnera capitibus infixit².

Honoris appetitor, hostibus occurrens,
progredi in pugna non dubitavit;
corruptor Skogulæ indusii ante aurata
signa processit in Laccæ imbribus.
Terra vastata est, ductor vero Thrandorum
Ribbungos gravi leto afflixit:
Gunnar arcem cerebri subjecit plantæ
lupini pedis, ungvibus horrenti³.

¹) Svein Sturlæ filius in formula variationum metricarum, F.

²) Coconstructio: *styrjar valdia) kenndi stökkvi-lundumi stála austanfjarðar at b) falda rauðu; rekkar stýrðu roðnu barði rétt til jarðar. Hringa skerðir renndi oddum eljunstrindir ita ferðar: hilmir stærði megin-undir heila grundur hvössu sverði.*

a) sic restitui, secundum Clavimetricam, 63; *valdr*, ect., quod legi metricæ hujus variationis repugnat. b) *omitt. B, H.*

³) Constructio: *vegrækjandi vafði litt at sækja fram, er nætti vírdum: skerðir Sköglar serks a) gekk fyrri roðnum merkjum í Illakkar skúrum b); land ruddist, en ræsir þrænda skóp Ribbungum þungan bana: Gunnar skaut hjarna klettie) und grimmsetta il gera fótar.*

a) i. e. lorice. b) in prælio. c) i. e. caput.

Tumultus Ribbungorum in Uplandis.

75. His rebus gestis dynasta septemtrionem versus Tunsbergum reversus est, ubi regem Hakonem convenit. Hic constitutum est, ut dynasta in Vika remaneret. Rex vero septemtrionem versus Bergas profectus est, quo ante festum jolense pervenit, ibidemque hienavit. Hæc quinta hiems fuit imperii regis Hakonis. Post paulo quam rex ac dynasta digressi erant, dynasta cognovit, Gudolvum Blakkum magna manu stipatum in territorio Osloensi versari: idem interdum in oppido, noctu diversis locis¹ agebat. Dynasta sumtis aliquot celocibus in Hofudeyam delatus audivit, Gudolvum Forsii [apud monachos² prope a prædio versari. Hic dynasta Gudolvum primo diluculo oppressit, prædioque corona militum cincto, modum oppugnandi instituit. Eo loco septuaginta³ ex Ribbungis ceciderunt, Gudolvus elapsus est. Eadem hieme dynasta suos crebro adversus Ribungos misit, eosque cladibus affecit. Sic Snorrius⁴:

Præclarus ductor militum prædatores
hastis exstirpavit; calybes circum
adversarios principis sonuerunt; lupus
cæsorum corporibus institit.

Princeps, auro non parcens, multos
viros capite truncos reddidit;
sic, irate militum antesiguane,
rapinas gentium punire nosti⁵.

¹) territorii prædiis, B, F, ²) in Muokabuo (villa monachorum), F; omitt. G. ³) sexaginta, H. ⁴) Svein Sturlii filius, F; St. (Sturla), H.

⁵) Constructio: *itr hertogi eyddi úthlaupsmönnnum spjótum; stál sungu of dólguum a) stillis: ylgr stóð í val. Hoddgrimmr jöfurr lét margan hal höfði skemmra. Reiðr oddviti, kannst b) svá at refsa þjóðum c).*

a) sic correxi, secundum clavim metr., 66; *dylgjum*, A et ec-

Incolæ Hadalandiæ et Heidmarkæ copias adversus Ribbungos, ab eo inde tempore quo primum ea factio caput extulerat, contraxerant, provinciamque tam fortiter defenderant, ut Ribbungi nullo successu iis locis uterentur. Gunnbjorn ac Thorgeir episcopi minister¹ eo tempore provinciam Hadalandiæ et Thotni tenebant. Sigurdus Ribbungus Bergthorem² et Eysteinem Engum³ Hadalandiæ suo nomine præfecerat. Ribbungi⁴ naves [ex Dramma⁵ in Randam pertraxerunt. Quo cognito præfecti Birkibeinorum et coloni adversum eos contenderunt, congressique ad locum⁶, Lenam dictum, prælium commiserunt, in quo Ribbungi primo superiores fuerunt; dein versa in eos clade, amplius ducenti quadraginta homines ceciderunt, Sigurdus fugam capessivit, Birkibeini omnibus navibus eorum potiti sunt. Post hæc coloni in diversa dilapsi, nullam pagorum⁷ curam habuerunt. Quo cognito Sigurdus Ribbungus in Heidmarkam⁸ profectus, Jonem Kurum⁹ in prædio Lunnis¹⁰ dicto necopinato oppressum¹¹ interfecit. Post hæc coloni pacem fecerunt, magnaue stipendia dependerunt. Tum Sigurdus, parata sibi mansione in insula Fordunga, quæ in lacu Thyrio est, obsides ab colonis accepit, præfecturasque Hadalandiæ distribuit. Quo facto Thelamarkæ Verdaliæque incolarum multi Sigurdo se subjecerunt. Heidmarkenses, audita calamitate quæ Hadalandensi-

teri, haud dubie ex conjectura librariorum, metro ita consulentium, nec observantium, legi metricæ h. l. adversari. b) *knátt*, id., H. c) *skeiðum*, F, de qua lectione valent quæ dicta sunt ad var. l a.

¹) affinis, H. ²) Lokkum, *add. F*; Soknam, *add. G*. ³) Ringum, B, F, G. ⁴) multas, *add. H*. ⁵) in Thyrium et inde, B, G; per Thyrium, *add. F*. ⁶) oram, F, G. ⁷) nec navium, *add. G, H*. ⁸) Hadalandiam, *rectius, F*. ⁹) Kuam, H; Kutum, F. ¹⁰) Leina, B. ¹¹) cum aliquot viris, *add. G*.

bus acciderat, eo diligentius pagos suos custodiverunt, ut Ribbungi transitu eorum locorum prohiberentur; quin coloni, equis vecti, eos in Raumarikum usque insecuti sæpius cladibus affecerunt. Post hæc multa inter Birkibeinos Ribbungosque prælia commissa, in quibus varia fortuna pugnatum est. Insequenti vere post festum candelarum dynasta, cognito Ribbungos in occidentali parte præfecturæ Osloensis cum aliquot centuriis versari, Eirikum Sirizum cum commilitonibus et Haraldum Stangarfyljam¹ misit, ut Ribbungos quærerent. Qui cum congressi ad Svansum prælium commisissent, tanto ardore inter se institerunt, ut, signiferis inter se occurrentibus, signifer Ribbungorum, cui Herbjorni nomen, a Birkibeinis captus sit, Astius, qui antea signifer Sigurdi fuerat, magnusque Ribbungorum numerus occubuerit. Quo facto Ribbungi terga verterunt, Birkibeini ad dynastam redierunt, Herbjornem adducentes, qui postea signifer² Skulli dynastæ fuit.

Rex Hakon Stadum vehementi tempestate prætervectus est.

76. Eodem vere tempore jejunii rex Hakon septemtrionem versus in Thrandheimum proficisci paravit, quem comitati sunt Dagfinnus [colonus, Bardus Brimstein³, Hakon Kavisus; rex quatuor naves habuit. Festo paschatis in Leirgulo stabat, inde quarta feria paschatis vehementi sæviente tempestate Stadum prætervectus est; tribus post noctibus Agdanesum tanta venti violentia prænavigavit, ut totum velum ablatum sit, navesque in diversas promontorii stationes confugerent. Rex nullam evitandi periculi pote-

¹) quem cum centurionibus, qui ibi se continebant, ab Osloa recessiverat, add. F, H. ²) aulicus, F, G, H. ³) Bristein, F; ab [omitt. G.

statem habens, cursum [in amnem versus¹ direxit, cumque ad ostium amnis venissent, mare maximo accessu æstuabat, neque ob [rapiditatem fluminis² ulla retinacula adhiberi potuerunt, quam ob rem navis in vada arenosa ante Bakkinum delata est. Mox succurrens omnis oppidanorum multitudo navem regiam circumjectis funibus ægre³ extraxit⁴.

Colloquium regis et archiepiscopi.

77. Eo tempore Guttormus archiepiscopus in oppido erat; is regem advenientem omnibus rebus honorificentissime excepit, iique inter se assidua colloquia habuerunt. Rex aliquando archiepiscopum interrogavit, quam ob causam tantas in se puerum inimicitias convertisset. Archiepiscopus significavit, causam ejus rei non minus [aliorum hominum voluntatem⁵ esse, quam [sui ipsius malitiam⁶. Unde rex veritatem rei edoctus est. Tum archiepiscopus⁷ pollicitus est, [se proxima æstate Bergas venturum, regique honorem in omnibus quibus posset rebus præstiturum⁸. Rex Hakon Gunnbjorni Jonis filio negotium dedit, ut omnium Thraudheimensium provinciarum curam gereret, metu ingentis tumultus, qui eo tempore in Uplandis erat. Procedente vere rex ab septentrione proficisci paravit, Bergasque navigavit, ibique per æstatem se continebat.

Prælium inter Ribungos et Birkibeinos in Mjorso.

78. Skulius dynasta Tunsbergi se continebat, Arnbjorn Jonis ab orientali sinus parte constitutus eam regni partem defendebat. Ribungi

¹) præter ostium amnis, H. ²) venti violentiam, F. ³) ex vadis, add. G. ⁴) subduxit, F. ⁵) penes alios homines, F, G, H. ⁶) penes se, H. ⁷) regi plenam fidem suam, add. G. ⁸) ab [omitt. G.

in mediterraneis versantes magnas copias habebant, multasque naves in [lacum subduxerant¹. Præfecti Birkibeinorum in Mjorso se continebant, magnas habentes copias, ducibus Haraldo Stangarfylja, Olavo Moko, [Fridreko Slavsio, Thorgeire episcopi miuistro². Ribbungi³ naves suas⁴ in Mjorsum devexerunt, et Birkibeinos per lacum quærebant; hos ad Kornaholmos⁵ deprehenderunt, ubi prælium commissum est. Ribbungi numero militum prævalebant et rem magno ardore gerebant, Birkibeini hostes fortiter excipiebant; eo tandem exitu, ut hi victoria potirentur, Ribbungi in fugam se conjicerent. Eo loco ex Ribbungis [paulo plus centum et viginti⁶ cecidere, hique centuriones, Styr sacerdos, Ornolvus ab Folavallo, Audun Austansjor, Thorbjorn Ringus; ex Birkibeinis pauci ceciderunt. Sigurdus primo in Thotnum, indeque in montana aufugit. Asbjorn Jonis, ⁷cognito, Benium Skinnknivum magna cum manu in Raumariko esse ibique magnas turbas ciere, Helgium Fleskhumum⁸ quique cum eo strenuissimi erant adversus eum misit. A quibus ad Eyavatnum deprehensus, in navem confugit; qua retenta et oppugnata, [in mare se dejecit et hic illic sub navi delituit⁹; diu quæsitus, tandemque repertus [in gloria morte vitam finivit¹⁰.

Gulmundus episcopus ab Islandia delatus regi Hakoni prælium Grimseyense nuntiat¹¹.

79. Rex Hakon se Bergis per æstatem

1) in Eyavatno habuerunt, *F, G.* 2) multisque aliis eximiis viris, *H.* 3) Sigurdus Ribbungus (-devexit), *H.* 4) multas, *H.* 5) Kornafjordum, *G.* 6) ducenti quadraginta, *G.* 7) hæc æstate, *add. H. F, G.* 8) Fleskonem, *H;* Flenzonem, *F;* Flekkhumum, *B;* multosque alios viros excellentes, *add. H.* 9) *add. F, G;* *om. A.* 10) Bonus cum omnibus suis interfectus est, *G, H.* 11) de rege et dynasta, *F, H;* navigatio regis Hakonis, *B.*

continebat, [præfectos ex partibus borealibus et ex conventu Gulensi¹ apud se habens. Ut vero Uplanda tumultibus flagrare audivit, orientem versus in Vikam proficisci paravit. [Sub festum Mariæ² legati Gregorii³ Jonis⁴ filii ab septentrione ex Thrandheim⁵ venerunt, nuntiantes, Ribbungs boream versus profectos montem superasse, [et in Thrandheimum descendere stituisse, regemque orarunt, ut septentrionem versus proficisci maturaret⁶. Rex extemplo aulicorum concione advocata, has res palam fecit, declarans, se septentrionem versus iter conversurum; quem omnes sequi se velle ostendebant⁷. Die Jovis rex septentrionem versus cum triginta⁸ navibus navigavit, euniquè mare Sognense trajiceret, occurrit navi mercatoriae ab Islandia advenienti, qua vectus Gudmundus episcopus regi multa nova ex Islandia nuntiavit. Nimirum vere proxime præcedenti Sigvatus Sturlæ filius cum episcopi asseclis in Grimseya decertaverat, hieme vero proxima Tuminus Holis ab episcopi militibus occisus fuerat. Rex boream versus per fretum Alreyrense⁹ navigare statuit. Illic audivit, Ribbungs magnis cum copiis montem transcendisse, et quocunque venissent multa maleficia patrasse, et in Soknadalum usque penetrasse; quo cognito colonos

¹) magnum copiarum numerum, *G.* ²) Turn, *B, F, H.* ³) Gut-tormi, *H*; rectius Gunnbjorois, vide cap. 77. ⁴) dynastæ, *H.* ⁵) vecti celoce cursoria, *add. B, F, H.* ⁶) multa que maleficia quocunque venissent patrasse, boream versus in Soknadalum usque penetrasse ad prædium, quod Ivari in Berudalo (*Herudo, H*) fuit, ibique multa atrocità et enormia fecisse, *B, F, H.* ⁷) Rex missis nuntiis et literis Gregorium Jonis et Ivario Nevum arcessivit, qui ut regem assequerentur summo studio iter compararunt, *add. B, F.* ⁸) quadraginta, *G, H*; triginta quinque, *B.* ⁹) Alreyrense, *G*; Aleynse, *F, B.*

Gauldalenses, dimissa sagitta belli nuntia, omnibus locis multitudinem iis opposuisse, quo audito Ribbungos orientem versus trajecto monte recessisse; posse tamen nihilo minus horum incursionem in Raumsdalum expectari, nuntii regi significarunt. Itaque rex, quod vero haud absimile duxit, eos in Mæriam descensuros, septentrionem versus in Leirgulum navigavit, ibique moratus est, donec Ribbungos iter in valles orientales convertisse audisset.

Rex Hakon Bergis se continebat.

80. Rex Hakon, cursu meridiem versus converso, Bergas ante¹ festum Michaelis venit, dataque præfectis domum redeundi venia, eo loco res ad hiemandum necessarias comparavit. Æstate proxime præcedenti utrique parti provincie Agdensis stipendia imperarat, quæ Skulius dynasta jam² ferme omnia receperat, ut rex ex parte boreali nonnihil, ex meridiana nihil acciperet. Hinc advocatis consiliariis rem aperuit; qui omnes sic existimarunt, velle dynastam tertiam Norvegiæ partem sibi concessam nimis extendere, qui non solum totam Vikam et Uplauda, sed et ad provinciam usque Rygensis sibi adserere vellet, cum [Eirikus dynasta, frater Sverris regis, et Philippus Baglorum rex³ eo tridente regni, qui Svinasundum et Rygjarbitum interjaacet contenti fuissent, eoque modo principes superiores regnum inter se divisissent. Itaque rex Hakon nuntios ad dynastam misit eum literis, displicere sibi talem regni partitionem diutius obtinere, denuntians, si in inepto perstaret, ei non cum solis Ribbungis negotium fore.

Expediit in Bjarmiam.

81. Hæc æstate Andreas Skjaldarband et

¹) post, F. ²) præcedenti æstate, H. ³) superiores dynastæ, G.
Vol. 9.

Ivar Utvika, quatuor naves habentes, expeditionem in Bjarniam fecerunt. Cujus expeditionis ea causa fuit, quod Andreas ab Sjomælingis¹, Svein Sigurdi² filius, Ogmundus³ ab Spanheimio⁴ multique alii, duabus vecti navibus, ante aliquot hiemes in Bjarniam profecti erant, ex quibus autumno proxime sequenti Andreas ac Svein redierant, remanentibus [interea Helgio⁵ Bograngi filio, [ejusque sociis navalibus⁶. Remanserat et Ogmundus, qui proximo autumno cum suis sociis et mercimoniis in regnum Sudurdalorum profectus erat. Interea discordiæ inter Halogenses ac regem Bjarmorum ortæ erant, quam ob rem Bjarni hieme proxime sequenti eos adorti universos socios navales interfecerant. Quo cognito Ogmundus orientem versus Holmgardos profectus erat, indeque per regiones orientales ad mare usque contenderat, neque prius itinere destiterat, quam Hierosolymos venisset; inde in Norvegiam redierat, magnamque fuerat hac profectioe gloriam consecutus. Andreas et Ivar in Bjarniam profecti sunt, ibique cædibus ac rapinis summam populationem fecerunt, maximaque præda, [quæ pellibus et puro argento constabat⁷, potiti sunt. A septemtrione renavigantes in vorticem maris a Straumneskinnis in boream versus, delati sunt, tribus navibus effugientibus; ea vero navis, qua Ivar vehebatur, undis in velum irrumpentibus, adeo inclinata est, ut fluctibus obruta subverteretur. Vir, cui Jogrino nomen, Ivarem in carinam extulit, tertiusque vir⁸ in carinam enisus est. Qui in navi Thorbergi erant, demissam scapham subsidio miserunt, cu-

1) Smælingis, *H*; Sannmælingis, *F, B*. 2) Sigridæ, *ect*. 3) Sigmundus, *H*. 4) Spangheimio, *B*; Spannheimio, *H*. 5) *add. G*. 6) *omitt. G*. 7) *omitt. H*. 8) nomine Helgius, *add. G*.

jus puppis effracta est. Jogrimus, Ivare¹ in scapham imposito, cum sodalem Thorsteinem desideraret, in vorticem sese nataturus dejecit, ibique² periit, cum omnibus qui nave vecti erant, exceptis duobus solis, Ivare et alio aliquo; ibidem res ingentis pretii interierunt. Andreas eodem autumno in Halogiam revectus est³.

*Credes Tobbusoniorum*⁴.

82. Jam ad Skulium dynastam redeamus. Is in Vika se continebat, magnasque ibi copias habens magnos facere sumtus coactus est. Arnbjorn, qui ab orientali sinus parte crat, eam regni partem ita tuebatur, ut Ribbungis iis locis manendi copia non fieret. Alii quidem præfecti magnis cum copiis ad Mjorsuni erant in regione superiore, sed Ribbungi passim vagantes in diversis locis irruptiones fecerunt. Profecti sunt in Hadalandum, Sigurdusque in insula Fordunga⁵, quæ in Randa est, consedit. Quibus rebus cognitis, Skulius dynasta in Trannam⁶ proficisci paravit; magnam habuit⁷ navem, sex et viginti interscalmiorum, multaque navigia minora quæ in Thyrium indeque in Randam [antea subducenda curaverat⁸. Cum dynasta in Trannam venit, navesque per ostium exterius adverso flumine deducendæ erant, supervenientes Ribbungi aliquantum temporis tela in eos conjecerunt, quamobrem navim (aliquam) missam facere coacti sunt. Sic eo loco res exiit, ut Ribbungi orientem versus in Markas usque profugerent; dynasta Tunsbergum rediit, postque paulo ad

¹) illis (-impositis), F, G. ²) magna cum laude fortitudinis, add. B. ³) neque ex eo tempore ab Norvegia profectio in Bjarmiam suscepta est, add. B, F. ⁴) Fuga Ribbungorum, F. ⁵) Fordunga, B, F. ⁶) Dramnam, id., G. ⁷) ruanum et, add. B. ⁸) subducere statuerat, B, F.

eos quærendos in Vikam profectus est. Tobbusonii provinciæ Albensi ab Ribbungis præfecti erant. Hos adversum missi ab dynasta, Simon Kua, Thordus Dravlius ac Thorfinnus Malus, ad Lesseyam deprehensos interfecerunt. Ribbungi ab orientali sinus parte ingentes copias habuerunt, ut non minus mille sexcenti octoginta viri castra Sigurdi secuti fuerint. Hi ex Ribbungis provinciæ Borgensi præfuere, Herjolvus Dyntil, Eirikus Dregil. Multa cum Arnbjorne Jouis negotia habuerunt, Ribbungis semper minori successu utentibus. Dynasta tres hiemes in Vika consumpsit, quibus Ribbungi et Birkibeini multa inter se negotia habuerunt, multisque alteri alteros cladibus affecerunt, de quibus hoc loco memoriæ non proditum est.

Skulius dynasta Ribbungos interfecit.

83. Skulius dynasta plurimum Tunsbergi se continebat. Haud ita multo post dynasta, nuntio de Ribbungis accepto, milites, uti consuevit, adversum eos misit, præcipiens, ut bini quique lectorum pelliceorum socii inter se sortirentur, uter in expeditionem iret. Lecti ejusdem socii erant Thorer Flika et Jatgeir poeta; huic sorte obvenit, ut excursionem cum ceteris faceret. Hi Ribbungis in monte Kurfjallo¹ occurrerunt, et prælium commiserunt; hic aliquot ex Ribbungis ceciderunt, reliqui aufugerunt; Birkibeini ad dynastam redierunt. Thorer Jatgeirem, conubernalem suum, interrogavit, qua fortuna usi essent; ille hos versus pronuntiavit:

Vir, asperos colubros præliaris
 asperginis rubefaciens! In Kurfjallo
 constitutus nimium procul me animadverti
 Thorerem Flikam, caloris amantissimum.
 Scilicet, quando nos ibi cum

¹) Kurfjallo, cct.

Ribbungis lusimus, langvidulus iste
corporis nactus est quietem Tunsbergi
cubans cum nympha pygmæi habitaculi¹.

Dynasta, toto pectore in id incumbens, ut Rib-
bungos deleret, ubicunque eos versari audisset,

¹) Constructio: *rjóðr stirð a) -aurriða storða hjalldrifs! ek sé hlækinn b) heðna e) þórir d) stór-fjarri mér á Kurfjalli e). þá er lekum þarf við Ribbunga, fékk g) dasinn líku lungtorgs h), lá i) við dvergranns disik) í Tunsbergi.*

a) in textu est *stirðan*, sed illud *an* videtur esse conjectura. Appellationem sic resolve: *aurriði*, trutta salmonata, *storð*, ligna caduca it. silva, hinc *stirðaaurriði* (= *stirðr aurriði*) *storða*, aspera silvarum trutta, serpens, vide quæ annotavi ad stropham cap. 70. sub lit. d; *hjalldrif*, adaspergo pugnæ, cruor, serpens autem cruoris est hasta, cujus *rjóðr*, præliator. b) hanc vocem, quæ nullo alio loco occurrit, pro adjectivo accipio, derivato ab adj. *hlær*, cogn. *hlýr*, tepidus, calidus. c) *hæðna*, id., G; *heðinn*, m., pellis, nonnunquam pro veste usurpatur; unum exemplum afferam: phrasis, *at vefja heðn um höfuð einum* (Eyrb. p. 92, Grettiss. ed. Hol. p. 139), in Bandamannas. exprimitur per *at vefja hattarland stikum*, ubi *heðinn* = *stik*; hinc *heðnaþórir* = *þórir stik*. d) sic A; *þórir*, B, F, H, quod etiam in accusandi casu sumi posset. e) *Kurfjalli*, id., ceteri. f) sic B, H; *þat*, A. g) sic B, H; *frá*, A. Sed possunt hæ voccs, *þat frá*, retineri, si subintelligatur conjunctio *at*, hoc ordine: *frá þat*, (at) *dasinn lá lungt. líku við dvergranns d. í Tunsb.*, *þá er l. v. R. i. c.* rescivere homines, langvidum noctu (v. unam noctem) cubasse cum amica sua Tunsbergi, quando etc.; vel sic: *frá þat*, (at) *das. lá við dvergr. d. í T. þá lungtorgs líkn*, *er l. v. R. i. c.* ea nocte, qua lusimus c. Ribbungis. h) *luntorgs*, H; *lyngstorgs*, B, F, G, quas lectt. brevitati studens omitto; *lungtorgs*, sedes pulmonis, pectus v. corpus, *lungtorgs líkn*, solatium corporis, tam quietem, quam noctem significare potest. i) *at*, add. F, G, commodo sensu, i. e. *lá-at dasinn við dvergr. disi*, non sessus cubuit, ubi partic. negat. verbo juncta in sensu pertinet ad adjectivum, ut sæpius. k) *dvergrann*, habitaculum nani, lapis, it. ex usu poetico, torques lapillis constans, cujus *dis*, femina, i. e. amica Thoræ. Aliam interpretationem hujus strophæ, multum ah hac diversam, videsis in Hk. T. 6.

mannum aliquam adversus eos usquequaque misit. Autumno nuntium misit episcopo Nicolao, ut consilium daret delendæ Ribbungorum factionis; episcopus autem mulierem, cui nomen erat Asæ Blodæ², concubinam Gudolvi, adduxit, ut Ribbungos ad pacem cum dynasta faciendam hortaretur.

Pax inter Sigurdum Ribbungum et dynastam.

84. Sigurdus Ribbungus æstate certos homines subornavit, qui explorarent, quas pacis condiciones dynasta sibi concessurus esset, si omni cum Birkibeinis contentione destitisset. Quæ res cum ad dynastam delata esset, facilem se præbuit, et quid Sigurdus postularet scire cupivit². Itaque Sigurdus voluntatem suam aperuit, et postulavit, ut tertia Norvegiæ pars sibi concederetur, dynastaque filiam suam matrimonio secum jungeret. Quod cum dynasta audisset, ita respondit: in potestate regis Hakonis situm est, quantum regni cum Sigurdo communicare velit, ego vero haud me opinor filiam meam nuptum in silvas daturum, neque quicquam de triente regni, quæ meæ ditionis est, concessurum; hoc autem ei polliceor, si in congressum meum venerit, pacem cum omnibus suis impetraturum; idem efficiam, ut ei regem tuto convenire negotiumque suum coram eo agere liceat³, neque vero tum obstabo, quo minus honestas condiciones ab rege impetret⁴. Quæ condiciones cum ad Ribbungos delatæ essent, iniquiores, quam opinati fuerant, videbantur. Cum vero

¹) Blakkæ, B, II; Blokkæ, F; omitt. G. ²) tum incepere missiones literarum et legatorum, add. B, F, II; tum crebri internuntii inter eos commicare cœperunt, add. G. ³) de regni partitione aliisve conditionibus, ab his adjutus, qui ejus causæ patrocinari voluerint, add. F. ⁴) Jam eligat, utrum has condiciones præoptet, an malit cum nobis Birkibeinis bellum gerere, add. F, II.

res eorum in locum tam iniquum deductæ essent, ut [nusquam tuto versari possent¹, Sigurdus, securitate stipulata, se Skulio dynastæ dedit, regium nomen deposuit, factionem in potestatem dynastæ tradidit, vicissim amicitiam dynastæ ejusque apud regem intercessionem² depactus; quo facto dynasta eum liberaliter excepit. Quæ victoria ab dynasta reportata³ pulcherrima esse existimabatur, quod adeo validam Ribbungorum factionem sine armis sustulisset; tum tota Norvegia pace utebatur⁴. Hoc vere, quo Sigurdus cum dynasta versabatur, dynasta in Daniam⁵ profectus est. Qui cum Havniam venisset, Henricus comes Valdemarem Danorum regem vivum ceperat; quibus rebus cognitis, dyuasta reversus est.

Principum conventus indictus.

85. Rex Hakon [hac hieme⁶ Bergis se continebat; quæ hiems sexta erat imperii ejus. Vere proxime insequenti legatis inter regem et Skulium commeantibus constitutum est, ut sequenti æstate principum conventus Bergis haberetur, quo⁷ omnes amplissimi regni cives convenirent; nam etsi bona tum pax erat, tamen hi ex regni incolis, qui se ad honores producere cupiebant, partem paternæ regis hereditatis vehementer postulabant; cumque rex juvenis esset, aliique diu antea paternam ejus possessionem tenuissent, magnus erat numerus hominum, quo studia sua

¹) neque in Vika neque in Uplandis tuto manendi tuendive se facultas esset, neque facile videretur, partes regni boreales, quæ ab rege defendebantur, tentare, id consilii ceperunt, ut (m. m.), F. ²) ad honestas conditiones impetrandas, add. F. ³) communi judicii Vikensium, add. F. ⁴) et effecisset, ut tum t. N. p. uteretur, F. ⁵) cum tredecim navibus, add. B, F, G. ⁶) interea, H. ⁷) tam qui jus aliquod imperii Norvegici habere sibi viderentur, quanti, add. H.

inclinarent, ambigentium: nam fuerunt, in primis ex proceribus, qui, veteribus odiis, quibus regem Sverrerem prosecuti fuerant, stimulati, familiam regiam progeniemque Sverreris regis pervertere libenter cupiebant, dum [omnis populi multitudo¹, tam in borealibus quam meridianis regni partibus, regi Hakoni favebat.

De rege, episcopis ac præfectis.

86. Hic conventus incepit vigilia festi Olavi. Rex Bergis aderat, et Havardus episcopus² Stavangriensis, Sörkver episcopus Færeyensis, et hi clerici ordinis: Nicolaus archidiaconus, Sigurdus abbas: hi præfecti: Paulus Flida, Petrus filius ejus, Brynjolvus Knuti filius, Jon Stalus, Gautus Melensis, Ivar Nevus. Aderant et Joni dynasta Orcadensis et Bjarnius episcopus, Gregorius Kikus ab Hjaltlandia. Aderant et prætores ex conventu Gulensi: Dagfinnus colonus, Amundius Remba³; ex conventu Thrandheimensi: Guttormus archiepiscopus, Svein prior monasterii Elgisetrensensis, Asgautus abbas monasterii Holmensis, Sigurdus abbas Totrensensis, magister Bjarnius, Petrus Husastadensis, Eystein dispensator; hi præfecti: Gregorius Jonis, Paulus Vagaskalma, Asolvus Ostrattensis; hi prætores: Gunnar Grjónbakus, Bjarnius Mordi filius, Thorstein Asmundi; ex Vika advenere: Skulius dynasta, Arnbjorn Jonis, Lodin Gunnii⁴, Lodin Pauli⁵, Simon Kyr, Eystein prætor, Thordus Skollins; ex Uplandis hi prætores: Saxius Haugensis, Thordus Gudmundi, et præfecti: Halvardus Brattius, Gunn-

¹) plerique omnes Norvegiæ coloni, G. ²) et Henrikus episcopus, add. F, G. ³) et amplissimi coloni ex quaque provincia, abbates et omnes præfecti ex Thrandheimo, add. G. Nominati quoque sunt coloni ex quaque provincia, acceptissimi et optimi; aderant abbates et omnes præfecti, B, F, H. ⁴) Gunnaris, F, H. ⁵) Petri, F.

bjorn Jonis¹ frater, Kolbjorn Rufus, Haraldus Vesetius². Ex quibus plerique Skulio dynastæ demonstrasse et persuasisse dicuntur, [eum legitimum esse successorem regni Norvegici³ post mortuum regem Ingium. Advenit Nicolaus episcopus Osloensis, Askatinus abbas Hofudeyensis, Ormus abbas Tunshergensis⁴, Amundius Grænlændensis, Olavus Kongelensis⁵, Haraldus Stangarfylja⁶, Thorgeir episcopi minister, Harvards Sundhuensis, Fridrekus Slavsus, Endridius Bekil, Eilivus Kikus⁷.

Professi sunt viri rerum periti⁸, conventum lectissimis viris celebriorem sua ætate Bergis⁹ non habitum esse. [Principes assiduos congressus habuerunt¹⁰. Hi¹¹ consiliarii regis erant: Martinus Kinnzarvikensis¹², Sigurdus Onarheimensis, Askel capellanus¹³, postea episcopus, et Ivar Boddus. Hi regis nomine archiepiscopo nuntiarunt, ut in palatio ligneo convenirent, ceterique omnes principes, præfecti prætoresque. Hic congressus die dominica proxima post festum Mariæ prius haberetur. Cumque palatium

1) filius, *add. H*; tum sequens frater monachum designat.
 2) *omitt. G.* 3) regiam dignitatem proximo jure ad eum pertinere, *H.* 4) Hofudeyensis, Eyrikus abbas Tunshergensis, 2 *Fol. membr. in 4°.* Hi præpositi (præfecti, *G*): Ivar Geslingus Osloensis, Jofreyus Tunshergensis, *add. B, F, G.* 5) Thorgeir archidiaconus Uplandensis, magister Thorleivus, Bardus præpositus, et hi præfecti: Olavus Mokus, *add. B, F.* 6) Aslakus, *add. F.* 7) Keikus, *B, F, G.* 8) qui eo tempore Bergis erant, *add. B, F, H, G.* 9) in Norvegia, *G, B, H*; in regis Norvegici imperio, *F.* 10) Principes assidue conveniebant, interdumque conventus inter se habebant, quisque cum consiliariis suis, *B, F, G, H.* 11) præter præfectos, *add. F.* 12) Kinnzarvikensis, *F.* 13) ejus, *add. B, F*; 2 *Fol. membr. in 4°* hunc Askatinum appellant Jonis filium, postea episcopum Stavaugriensem, fratrem Arnbjornis et Gauti Melensis.

ingressi aliquamdiu sedissent, rex locutus est¹: tibi, domine archiepiscopo, ceterisque episcopis plurimisque viris excellentibus, qui huc convenere, notum est, huc adesse, qui de regno Norvegiæ jure contendere velint, ego vero putaram, meam esse paternam hereditatem, meque jure natalium² justum esse Norvegiæ possessorem. Quoniam vero hic conventus hoc loco³ conductus fuit, tu, domine [, vera hujus negotii argumenta perspicere debes⁴, tu enim tam jure divino quam humano princeps creatus es, rerumque inter homines controversarum interpretem agere, neque quemquam metuere, quin quæ vera esse scieris⁵ eloquare; nosti enim, quo quisque jure hoc imperium sibi vindicet.

Oratio archiepiscopi.

87. Archiepiscopus⁶ respondit: uostri sane officii esset, domine rex, unicuique homini, [si possemus, jus reddere⁷. Multorum hominum, qui jus Norvegiæ sibi vindicant, postulata audivimus, quorum ratio etsi nobis nota est, tamen aliorum sententias libenter audire volumus, eaque in medium proferre, quæ nos Deus docuerit, adhibito honorum virorum hic præsentium consilio. Oramus itaque et Dei nomine præcipimus ut unusquisque, quod hac de re verissimum⁸ noverit, proferat. Tu, rex Hakon, in posses-

¹) hunc in modum sermonem orsus est, *H.* ²) præseo novoque, *add. B, F, G.* ³) ab omnibus prudentissimis regni civibus, *add. B, F.* ⁴) episcopo, ea verba de hoc negotio facere debes, quæ et normæ loco esse possint (rem ipsam expeditiorem reddant), et tamen veris argumentis nitantur, *add. B, F;* ea hanc in rem proferre debes, quæ ad verum cognoscendum faciant, *H.* ⁵) sive grata sive ingrata futura, *add. B, F, H.* ⁶) hunc in modum, *add. F.* ⁷) quæ vera esse noverimus, consulere, *G;* quod fieri Deus jubeat, *add. F, G.* ⁸) coram Deo, *add. F;* coram Deo et hominibus, *add. G.*

sione regni es, et omnes amici tui testantur, te jure patris tui omniumque majorum tuorum heredem esse Norvegiæ, quod regnum vir post virum rexit, ordine successionis nulla prole feminea interrupto; et vera esse quæ loquaris, plerosque¹ testaturos opinor. Advenit ab oriente cum multis excellentibus viris Skulius dynasta, qui se heredem regis Ingii, fratris sui proficitur, quod complures amicos ejus testimoniis suis comprobare audivimus. Adest et Guttormus, regis Ingii filius, jus Nōrvegiæ sibi, patre mortuo, vindicans. Hic quoque est Sigurdus Ribbungus, dynastæ adhærens, filius Erlingi Steinveggi, qui, jure a rege Magno, quem avum suum paternum appellat, tradito, Norvegiam ad se pertinere arbitratur. Adsunt legati ab oriente ex Gothia, ab juvene principe Knuto, Hakonis dynastæ filio, missi, qui ejus nomine contendunt, id quod verum esse constat, eum legitimum heredem esse dynastæ, itemque Ingii regis, secundum pacta, quæ inter ipsos² in comitiis Eyrensibus facta sunt; [sunt hic literæ³, testantes, eum, qui legitime natum heredem reliquisset, in utriusque opes succedere debere⁴. Etsi vero novimus, cui nostrum calculum adjicere velimus, tamen plurium hominum de hoc negotio sententias audire cupimus⁵.

Oratio Skulii dynastæ.

88. Skulius dynasta hunc in modum verba fecit: constat, domine archiepiscopi, me fratrem esse Ingii regis, eodem natum patre et legitimo

¹) regni borealis incolas, *add B.* ²) fratres, ut antea scriptum est, *add H.* ³) sigillis fratrum et Thoreris archiepiscopi ceterorumque episcoporum munitæ, *add F.* ⁴) *omitt. G.* ⁵) Jam oramus omnes homines hic præsentés, præfectos, clericos et laicos, ut id hanc in rem proponant, quod verissimum esse coram Deo (secundum conscientiam suam) noverint, *B, F, H, G.*

connubio procreatum, ejusdemque legitimum heredem, secundum leges sancti Olavi regis. Rex Hakon reposuit: tu vero regi Ingio heres es omnium, quæ patre mortuo jure accepistis, non Norvegiæ, cui [hereditati paternæ custos meo¹ nomine rex Ingius impositus fuit. Dynasta respondit: ego vero contendo, me in omnia jura, quæ habucrit, heredem succedere. Cui rex: id jam scies, utrum Norvegiam mortuo patrè meo hereditate acceperit, an regno auctoritate bonorum virorum custodiendo impositus fuerit. [Ut vero sensit archiepiscopus, colloquium inter eos indignatione non carere, abstineri talibus verbis jussit; quo facto [amici utriusque, quæ cuique libucrunt², in medium proferebant.

Oratio Jonis Stali.

89. Dein Jon Stalus surrexit, et locutus est: nos veterani Birkibeini, quo tempore sanguinem nostrum profudimus, et sub Sverrere rege militantes maximos labores pertulimus, haud opinati eramus tali opus fore colloquio; omnes enim pugnâvimus, ut ipsi progenieiue suæ patrimonium ejus vindicaremus. Neque tamen mirum est, Skulium dynastam hoc negotium urgere; audivimus enim, esse sub hoc tecto prætores, qui dynastæ palam demonstraverint, eum post regem Ingium legitimum esse Norvegiæ heredem; quæ verba ad vos spectant, Amundi Remba et Eystein Roi, istic in scamno sedentes. Amundius exilire et respondere: ubi tum fuisti³, cum hæc coram te locutus sum, aut reperi⁴ mihi eum, coram quo hæc locutus sim. Eystein quoque⁵ hæc a se verba dicta negavit. Hic Arn-

¹) custos legitimi successoris, *G.* ²) multi verba ad pacem spectantia, *G*; *a priore signo* [: archiepiscopus eos finem dicendi facere jussit, se nolle dicens, ulla inter eos discordias oriri, *H.*

³) Jon Stale, *add. B, F.* ⁴) dic, *F.* ⁵) surgens, *add F.*

bjorn Jonis: fieri potest, ut hæc quidem locuti fuerint prætores nostri, sed magis mulso¹, quam legibus sancti Olavi regis imbuti, forsitan et largitionibus corrupti.

Oratio regis Hakonis ad Gunnarem.

90. Rex Hakon² locutus est: ne vos inquisitionem hujus rei ita instituatis. Quia primo consulamus prætorem, qui [ex contributis³ conventus Thrandheimensis, ubi [rex legitime creatur, primus est⁴, prætorumque regni natu maximus, qui ætate regis Sværreris et archiepiscopi Eysteinis præturam inierit; in quo cum neque dolus neque fraus aut injustitia deprehensa sit, inter omnes constat, eum hujus regni incolas prudentia antecellere. Cumque, Gunnar colone, res ad te rejiciatur, omnibus audientibus pronuntia, quæ de causa nostra, qui Norvegiam nobis vindicamus, verissime coram Deo nosti.

Sententia Gunnaris coloni prætoris.

91. Gunnar cunctantius sermonem orsus: jubes me, domine rex, inquit, in hoc cætu principum pronuntiare, cujus vestram Norvegia sit; quod magnæ molis negotium est homini rusticuli filio, tantas opes assignare, uni adjudicare quod reliquis abjudicaris; atque mihi accidere sentio, quod pluribus arbitror, ut tremens timensque rem aggrediar. Nam, cum rex Sværrer hanc mihi provinciam demaudavit, inter rusticulos me decernere jussit, non inter principes, in primis præsentibus ipsis, quorum res aguntur. Audivi nuper prætores tradita præcepta se scire dissimulantes; quam ob rem cum plerique [cedere potentia⁵ soleant, difficultatem hujus rei expediendæ non suscipiam. Cum vero plerisque no-

¹) levitate animi, B. ²) surrexit et, add. F. ³) omitt. G.

⁴) sedes regia legitima est, præsidet, G. ⁵) timere potentiam, B, F, G.

strum, rusticulis natorum, justa tantarum decendarum rerum prudentia desit, nonnullique amicitiiis forsitan nimium tribuant, interpretem adducam veri scientem, veraque loquentem, sive audiat potens, sive tenuis, neque metuentem, si cui displiceat: dico codicem sancti Olavi regis, qui ejus jussu toti Norvegiæ datus, et postea ab omnibus Norvegiæ regibus, qui recta sequi voluerint, comprobatus¹ fuit. Cujus præcepta si, quantum in me est, in antecessum pronuntianda mihi sunt, edico, Norvegiam, præ omnibus hominibus qui hodie eam sibi vindicant, ad solum regem Hakonem jure pertinere; atque si uterque hodie, et rex Ingius et Hakon dynasta, in regni possessione essent, sic edicerem, neque Skulium dynastam post regem Ingium fratrem suum, neque juvenem principem Knutum post Hakonem patrem suum, neque Guttormum post patrem regem Ingium, ullum habere jus Norvegiæ, vivente rege Hakone. Filio autem Erlingi Steinveggi nullum jus dico, non enim habeo; ei jus Vikenses dicant, qui cum eum patremque ejus ad regni honorem provexerint, scient, credo, unde ei patrimonium suum repetendum sit. Jamque finem in præsens dicendi facio.

De Dagfinno colono.

92. Dein rex Dagfinnum colonum, qui proximam conventus Gulensis præturam tennit, quod verissimum coram Deo sciret, edicere jussit. Dagfinnus locutus est: adolescens veni ad regem Sverrerem sub quo in aliquot præliis militavi, uno, quod cum Insulanis in Florovogis, altero, quod cum Baglis in campis Jonicis commisit. Qui, pugnam commissurus, hoc modo præfatus est: adsis nobis, Deus, et sancta Maria, et sancte Olave rex! mihi Deus ita victoriam

¹) observatus, F.

¹concedat, ut justam causam, paternamque hereditatem defendendam habeo, illi qui adversum² sunt, injustam. Cumque ad eum ejusque progeniem regnum jure pertineat, decerno, Deum contestans, Norvegiam ad Hakonem regem, neminem vero ceterorum competitorum, jure pertinere; cui decreto prætoritio hoc adjungo, quod pro eo dicere morique, si opus erit, cupio. Quam orationem plerique collaudarunt.

De Amundio Remba.

93. Tum Amundio Rembæ, provinciæ Rygensis prætori, rex Hakon: quoniam, Amundi colone³, inquit, nonnulla verba jactasse diceris, Norvegiam ad me jure non pertinere, jam quod verissimum coram Deo nosti, eloquere. Amundius respondit: multa quidem Skulio dynastæ munera debeo, totiesque cum eo fui laute habitus, ut inire numerum non possim; verum tamen neque prudentiam neque integritatem adeo potando everti, ut [ob id⁴ virtutem aut veritatem abjecerim. Nam Deum testatus me scire confirmo, regem Hakonem legitimum esse patris sui heredem, jureque majorum natum ad totius Norvegiæ imperium. Id autem sæpius dixi, Skulium dynastam justum legitimumque heredem esse regis Ingii fratris sui, natumque ad omnem hereditatem, quam ille legitime accepit. Sed ut sermonem meum ad quosdam vestrum, episcopi præfectique, convertam, jam ea confiteamini, quæ majori cum fandi libertate locuti estis, quando nos omnes apud dynastam accubuimus⁵ laute habiti, eximiaque ab eo munera accepimus. Neque enim vos titulis cum magna potestate ornatos subterfugere veritatem decet. Nam et sæpius et pluribus adhortationibus vos Skulium ad

¹) hodie, *add. F, G.* ²) me, *add. F, H.* ³) prætor, *G.* ⁴) pecunia corruptus, *G.* ⁵) potavimus, *G.*

postulandum regnum Norvegiæ instigastis, quam prætura Amundii, et si vestro arbitrato licuisset, jam pridem bellum commovisset. Sed Deus regi dynastæque bonam pacem concedat. Quibus eum plura non possim in præsentî adjicere, Deum obsecro, ut quicumque pejus, quam Amundius Remba, in hanc rem consuluerit, is jam cornu capite gestet, neque mitræ episcopali simile. Hic Arabjorn Jonis Eysteinem Røi allocutus: Eystein, coalumne et contubernalis, nos ambo, veterani Baglorum, diu eodem usi contubernio, jam ea profiteamur, quæ sæpius coram dynasta locuti sumus. Cui Eystein: complures quidem nostrum ea verba coram dynasta locutos arbitrator, quæ se locutos jam omnes non fatebuntur, id autem vere possum affirmare, me neque coram te, neque coram illo locutum fuisse, Norvegiæ regnum ad Hakonem regem¹ non jure pertinere.

Decretum Thordi Skollii.

94. Dein Thordus Skollins, cujus præturæ regiones ab Svinasundo in orientem versæ suberant, jussus ab rege secundum leges dicere sententiam; non eam ob causam prætor sum appellatus², inquit, quod ullam habeam legum scientiam; sæpe quidem controversias inter rusticulos composui, de jure autem regum verba facere meæ intelligentiæ non est, neque putaram, mei officii esse inter eos decernere. Thordus vero pater meus, veri nominis prætor, mihi sic dixit, patrem suum sibi [ceterosque majores nostros³ dixisse, quamdiu existeret aliquis regis filius, ad hunc oportere Norvegos studia sua convertere, atque addidisse, qui adversum hunc starent, eos nunquam successu usuros.

¹) post patrem jureque majorum, *add. F*; secundum leges regis Olavi a primis inde temporibus comprobata, *add. B.* ²) *omitt. F.* ³) *omitt. G, H.*

Sententia Saxii prætoris.

95. Postea Saxius Haugensis, prætor Heidmarkæ, ab rege sententiam secundum leges hæc de re dicere jussus: fui, inquit, cum patre hujus regis, atque omnes, [tam episcopos quam populum universum¹, audiui dicentes, postquam rex vita decesserat, se libenter ejus filio, si quis esset, velle subjectos esse; neque ego aliud legibus consentaneum esse pronuntio, quam ut hic patre mortuo totius Norvegiæ jus habeat.

Sententia Thoreris.

96. Tum rex Thorerem prætorem suam aperire sententiam jussit, qui ex [meridiana Uplandorum parte² erat. Thorer sic locutus est: etsi tam amens essem aut malevolus, ut aliud, quam hi viri³ jam dixerunt, pronuntiarem, mea verba nihili æstimarentur. Jam vero, Deum obtestor, mihi conscius sum, nunquam me ad hoc tempus aliud dixisse, quam quod coram Deo nunc pronuntio, totam Norvegiam jure hereditatis ad regem Hakonem pertinere, atque hoc addo, ut nos omnes Norvegiæ incolæ regis filio, quoad hujus facultas erit, studeamus; [quo facto Norvegiæ res floreant, [qualieunque deinceps fortuna usura sit⁴.

Oratio Guttormi archiepiscopi.

97. Guttormus archiepiscopus, cum prætores peroraverant, inquit: jam audivimus, quid prætores nostri locuti sunt, quorum etsi suo quisque modo rem explicarit, tamen idem omnes dixerunt, id quod verum esse ante noveramus, quodque libenter concedimus, ad regem Hakonem solum ex iis, qui nunc superstites sunt, jure he-

¹) laicos et clericos, *H.* ²) Landis, *H.* ³) prætores, *B, F.*

⁴) dum res sic erit, *H*; a *priore*[: alioquin nos omnes prave facimus, *G*

reditatis legitimo universam Norvegiam pertinere. Omnem tamen constitutionem et pactionem, quæ antea inter regem Hakonem et Skulium dynastam de partitione regni facta est, ratam esse volumus; nam eo demum pacto pacem conservatam iri spes est, si eorum animi concordia coaluerint. Et regem oramus, ut Guttormum, cognatum suum, quam maximis beneficiis ornet; de Sigurdo autem Ribbungo nihil dicere habemus. [Tum complures ad pacem et concordiam hortati sunt¹.

Colloquium regis ac dynastæ de quadripartita regni divisione².

98³. Post hæc rex ac dynasta collocuti⁴ sunt; rexque significavit, se tum orientem versus in Vikam profecturum, velle vero dynastam boream versus in Thrandheimum proficisci. Qua proposita conditione⁵, rex præcepit, ut regnum [in tres partes divideretur, quarum⁶ longissime

¹) Post hæc Gunnar Grjonbakus et Dagfinnus colonus, sua quisque habita oratione, regem dynastamque ad pacem et concordiam hortati sunt; isque hujus conventus finis fuit, *B, F.* ²) *add. II.* ³) Post hæc rex ac dynasta (quotidie) congressi, de consiliis suis deliberabant. Cumque sermo esset de tripartita regni divisione, dynasta postulante, ut fines trientis meridiani septentrionem versus ad Saltsyram (Saltsyriam, *B*; Sallsuram, *II*) usque extenderentur, rex significavit, quamvis ampliorem quam pro exemplis veteribus provinciam habiturus esset, si fines ab Ryggjarbito ad orientales regni terminos descripti essent, tamen se hoc contentum fore, societatis et paciis (affinitatis, *II*) gratia. Sic ea vice digressi sunt. Post hæc præfecti, Andreas Jonis, Lodin Gunnii, præfectique Vikenses, ad regem orarunt, ut ipse partes orientales sibi haberet, dynastam partibus borealibus, nempe provinciis Thrandlicimensibus, præficeret. Idem petiit episcopus Nicolaus, qui regi pollicitus est, se ei omnibus in rebus privatis publicisque amicum (fidelem) futurum, *add. ect.* ⁴) congressi, *F.* ⁵) cum de tripartita regni divisione sermo haberetur, *add. F.* ⁶) secundum leges divideretur, parsque, *F, II.*

in boream versa ab septentrione ad Sunnmæriam pertineret, dynasta postulante, ut meridiem versus ad mare usque Sognicum extenderetur; quo facto decem tantum præfecturæ maritimæ deerant, quin dimidium regni haberet. Rex id nullo modo fieri posse adseverabat. Sed archiepiscopo unicum dynasta preceante, ut divisio inter eos ea ratione fieret, qua inter se differrent archiepiscopi et episcopi Bergensis provinciæ, hoc auctoritate archiepiscopi confirmatum est. Convenienter ad hanc constitutionem literæ conscriptæ, sigillisque regis, archiepiscopi, dynastæ et episcoporum suffraganeorum consignatæ, quæ ratam inter eos juberent hanc constitutionem; et si provinciæ regiæ bello vexarentur, dynasta tam in regni partes orientales quam boreales, si regi opus esset, proficisci teneretur. Dein¹ episcopi et præfecti domum proficisci parabant. Rex, quibus maximam fiduciam habebat ex borealibus partibus delectos, præfectos in Vika constituit; dynasta suos secum amicos habuit. Gulhringam, quam navium maximam possidebat, orientem versus rex præmisit, præfectis Bjerne avunculo et Olavo Ingæ filio, ipse aliquanto post se ad proficiscendum paravit, [Sigurdumque Ribbungum se orientem versus in Vikam comitari jussit, quod ille se facturum pollicitus est².

De Skulio dynasta et Sigurdo Ribbungo.

99. Quod ubi dynasta cognovit, fidem Sigurdo fecit, non omnia tuta fore; unde factum est, ut Sigurdus dynastam in partes septentrionales proficiscentem comitaretur. Rex dynastam antequam diversi discessissent, allocutus: quo-

¹) His constitutis rebus, *add. F, G, H.* ²) Sigurdus, quondam Ribbungorum rex, petivit a rege, ut sibi cum orientem versus in Vikam comitari liceret, quod rex ei permisit, *F, G, H.*

niam, inquit, Sigurdum tæcum, dynasta, versari cupis, liberaliter eum habeas velim, provideque ne quid negotii nobis facessat. Dynasta se ita facturum pollicitus est. Itaque dynasta cum præfectis suis et copiis in partes regni boreales proficiscitur, rex orientem versus in Vikam contendit, Tunsbergumque venit die dominica, quæ tempus adventus domini incepit, et ab omnibus oppidanis bene exceptus est. Episcopus Nicolaus, qui Tunsbergi erat, regem advenientem honorifice¹ exceptum multis muneribus donavit; enim rex provinciæ Osloensis partem septentrionalem contulit, navemque quindecim² transtrorum cum omnibus armamentis dedit. Tribus ante festum jolense noctibus episcopus Tunsbergo solvit, et prima festi feria in Laufeyis commorabatur. Tum rex, misso ad eum præposito Jofreyo et Dagfinno colono, cum ad se invitavit, ut festum jolense apud se celebraret; [sed ventis secundis adspirantibus, episcopus tertia die, gratiis regi pro invitatione actis, Osloam profectus est³. Tempore festi jolensis rex præfectos creavit Halvardum⁴ Brattium et Simonem Kyram. Hæc septima fuit hiems imperii ejus.

Obitus archiepiscopi Gultormi.

100. Rex Hakon sub festum paschatis Osloam profectus est, ibique magnam partem veris econsumsit⁵. Tum ab septentrione venire missi ab canonicis et dynasta eum literis, nunciantes

¹) summis blanditiis, *H.* ²) duodeviginti, *F, H*; viginti, *G.*

³) *ab signo*: episcopus se hac conditione usurum, si venti secundi ante diem tertium non afflarent, ostendit; sed eo ipso die venti Osloam proficiscentibus cominodi flare cœperunt, *F, H*; tum episcopus Ivarem (Gunnarem) præpositum cum multis splendidis muneribus ad regem misit, *add. F, H, B.* ⁴) Havardum *H.* ⁵) habitans in ædibus Thorleiki sapientis, *add. G*; ædes enim regiæ, ex quo arserant, nondum erant reædificatæ, *add. B, F.*

obitum Guttormi archiepiscopi, insuperque in hujus locum electum ab iis [abbatem Sigurdum Totrensem¹; qui eo tempore peregre versabatur. Petierunt a rege, ut hujus electionem suo consensu confirmaret, eumque literis ad pontificem Romanum datis commendaret. Rex [nihil ad hæc responsi dedit², ipse vero et episcopus pontifici Romano literas scripserunt, quibus Sigurdo restiterunt, petierunt vero, ut Petrus Husastadensis³, qui tum literas dynastæ et canonicorum electionem Sigurdi commendantes ad pontificem Romanum perfererat, archiepiscopus crearetur; quod et Dei⁴ benignitate factum est.

Litteræ ab rege in Vermalandum missæ.

101. Sigurdus Ribbungus, quo tempore bellum adversus Birkibeinos gerebat, sæpius in Vermalando versatus fuerat, ibique regnum Hakonis regis infestaverat. Rex, literis⁵ orientem versus missis, amplius viginti viros ad se arcessivit, qui iis locis [potentissimi erant⁶. Vermalandenses rem omnem regis arbitrio permiserunt; qui cum magnam eis pecuniæ multam irrogasset, eandem indulgentissime remisit; illi vero regi fidem suam jurejurando obstrinxerunt, se ei fideles fore, neque unquam passuros, inimicos ejus sua in terra successu uti⁷. Rex

¹) Sigurdum, qui abbas Totræ fuerat, *B, F, H.* ²) hæc de re eum episcopo Nicolao collocutus est, iique judicavit, eum, qui de munere antea delato appellatus esset, ad tantas res minime idoneum esse; quo et accessit, quod regi parum amicus erat, *F, B, G.* ³) sic ceteri; Husabæensis, *A.* ⁴) pontificis, *B.* ⁵) eodem vere, *add. F.* ⁶) ad hanc rem componendam maxime idonei erant. Illi regem Tunsbergi convenerunt; quo et multi coloni adfuere, qui populationibus maxime vexati Vermalandenses incusabant, *F, H, G.* ⁷) rex homines orientem versus misit eum literis, quæ in omnibus conventibus promulgatæ sunt, *add. F, G, H;* per totum Vermalandum, *add. G.*

Hakon eodem vere Osloa Tunsbergum proficisci paravit; atque festo trinitatis, cum milites suos convivio exciperet, [tumultus aliquis in oppido extitit inter aulicos, speculatores et domesticos regios¹, in quo quinque homines cecidere, complures vulnerati sunt; rex ipse, antequam eos dirimere posset, magno se periculo exposuit. Post hæc rex septentrionem versus Bergas profectus est, quo ad eum ab occidentalibus regionibus advenere, Gillikristus et Ottar Snækolli filius multique Hebudenses, multas literas [et negotia, ad suam terram pertinentia², afferentes. Eodem et delatus Jon dynasta Orcadensis, de rebus intercedentibus compositione cum rege facta, Haraldum filium suum obsidem dedit, et ea æstate apud regem versatus est.

Cædes Arnii aulici.

102. Eadem æstate Skulius dynasta septentrionem versus in Halogiam profectus, ad mercatum Vogensem venit, comitante Sigurdo Ribbungo. Ivar Utvika, qui in prora navis dynastæ erat, navem Kirkjovogis appulit. Postero mane dynasta somno experrectus, omnes navis propugnatores, qui ante malum³ stationem habere consverant, abesse sensit. Quærenti, ubi essent, nuntiat, conventus in Vogis⁴ habere, et plerosque armis instructos esse. Dynasta, solis vestibus⁵ linteis indutus, gladium manu tenens, exiliit, usque, qui in navi remanserant, comitatus cum in Vogos venisset, hoc loco acciderat, ut Bardus Flekkus et Thordus sacerdos, filius Eiriki⁶ Baggi⁷, Arnium, Pauli Vagaskalmæ sororis filium et aulicum, interfecissent, quod Audgri-

¹) domestici regii et speculatores inter se depugnarunt, *II*.
²) de necessitatibus earum terrarum, *F, G, II*. ³) interscalmum sentinæ exhauriendæ, *II, G, B, F*. ⁴) Vogo, *F*. ⁵) braccis, *II*.
⁶) sacerdotis, *B*. ⁷) Baggi, *B, F*.

num¹ contubernalem eorum innocentem occidisset. Dynasta hanc rem ægre tulit. Ivar autem, qui eis se comitem adjunxerat, patrocinium aulicorum in se suscepit². Maneque habito conventu, Ivare satisfactionem pro cæde offerente, Paulus respondit, Ivare magis necesse fuisse, a Bjarinia profectum navigationem suam diligentius instituisse, neque optimos colonorum filios ea profectio perdidisse, quam antesignanum se præhere aulicorum regis et dynastæ, suorum vero contubernaliū, interficiendorum, neque se ullam esse ab eo satisfactionem accepturum. Quibus actis conventus dimissus est.

Fuga Sigurdi Ribbungi.

103. Skulins dynasta, peractis in Halogia negotiis suis, a septentrione reversus est. Cum Nidarosum pervenit, allatæ ex Vermalando literæ clandestinæ erant ad Sigurdum Ribbungum a quibusdam Vermalandsium, qui regi Hakoni nuper fidem jurarant, antea vero Sigurdo nomen dederant, ut a dynasta³ fugere et ad eos elabi conaretur. Erlingus Runstavus, Sigurdi antea signifer, tum consiliarius, eum eo hanc iuit rationem, ut primo mane diei, vesperam vigiliæ Olavi antecedentis, cum amicula clericorum a clericis commodassent, oppido egressi agros transirent, præteritisque Steinbjargis in Gaularasum ascenderent, ubi aliquamdiu delituerunt. Cum res divina in oppido peragebatur, dynastæ nuntiatum est, Sigurdum aufugisse. Quo cognito dynasta homines eum quæsitum in omnes partes ab oppido dimisit, navibus equisque; neque inventus est. Dynasta hominem Islandum, Andream Thorsteinis filium, Sæmundi Oddensis ex fratre

¹) Agdanesum, *add. F, G, H.* ²) Paulus colonus eadem nocte exierat, hancque rem ægerrime tulit, *add. F.* ³) ex potestate dynastæ, *F.*

nepotem, qui versatus cum Sigurdo fuerat, prehendi jussit, quo loco se contineret, eum scire contendens. Qui eum rem significare nollet¹, jussu dynastæ suspensus est. Dynasta clericum quoque, cui nomen Bardo, [qui amicula commo-
daverat², reum egit. Gudmundus episcopus, qui eo tempore in oppido erat, dynastam multis vehementibus verbis inerepuit ob necem Andreæ, qui antea assiduus episcopo adhæserat. Dynasta literas ad regem misit, eumque certiores fecit, Sigurdum aufugisse, [veroque esse simile, eum³ turbas eoneitaturum. Quo cognito rex literas⁴ [orientem versus in Vikam⁵ misit, suasque ut sibi eaverent admonuit.

De Sigurdo Ribbungo et Olavo Moko, regis cognato.

104. Sigurdus Ribbungus, superato monte, in valles orientales concessit, ubi multis ei ex condieto occurrentibus, factionem instauravit⁶; inde orientem versus in Vermalandum perrexit, ubi magna hominum multitudo ad eum conflavit, hique præfecti: Thordus Ostmannus, Eirikus Latius, [Thordus⁷ filius ejus, Halvardus Svadius⁸, Thorbjorn Krigus⁹; hi omnino duodecim erant centuriones, quorum singuli multos secum homines adduxerant. Venerunt et ad eum Haraldus Skotunensis, Alvus Styris filius¹⁰ et Gjardar frater ejus, et Amundius Folavallensis magna cum manu. Hos omnes advenientes Vermalandenses exceperunt, eique magnam auxilium præ-

¹) non posset, G. ²) cui amiculum fuerat, B, H. ³) quem, etsi antea secum quiete placideque versatum, se jam arbitrari, B. ⁴) nuntios, G; et per mediterranea et cursu maritimo, add. F. ⁵) per totum regnum suum, G. ⁶) signumque crexit, add. F, H, G. ⁷) Oddus, F, G. ⁸) Svaddius, G; ab[: Oddus Halvardi filius, H. ⁹) Ringus, B, H; et Thorgeir Rigus, add. F, G. ¹⁰) Haraldus Snaddus, add. B.

stiterunt. Inde Sigurdus cum suis in Norvegiam profectus devenit in Raumarikum; hic Olavum Mokum, regis cognatum, in Skauna¹ imprudentem oppresserunt, ædesque multitudine circumdederunt. Olavo, qui magnam circa se manum [multosque strenuos viros² habuit, Ribbungi pacem, nulli vero ceterorum, obtulerunt, quam ille, nisi universis concederetur, accepturum se negavit. Promissa pace, egressum Olavum retinuerunt, singulos suorum egredientes interfecerunt. Hic sexaginta homines et viginti aulici Hakonis regis perierunt. [Sic Sturla:

Terribilis ille vir, ignem ferrei
strepitus excitans, qui præfectos
sternere cupivit, ab affini
regis in Thrandheimo aufugit.

Filins Erlingi per Uplanda
ferro denuo grassatus est;
gestores chalybum gravissimas
clades ab Ribbungis acceperunt³.

Ribbungi Olavum jusjurandum dicere jusserunt, se nunquam adversus eos staturum, alioquin eum se interfecturos minati. Ille jusjurandum dixit, et tamen sese illicita jurare demonstravit. At-

¹) territorio, prædio Lyrina (Leorina, F; Lcyringa, B) nuptias celebrantem, add. B, P, G. ²) nobiles, aulicos et speculatores regios multosque alios viros excellentes, F.

³) ab signo [omitt. G. Constructio: ygr a) járnsveims b) *hyr-gildandi, sá er vildi steypa hersum, hljóp frá allvalds mági or þrandheimi Frændi Erlings e) lét endr farit Upplôad bröndum; stála meistar lutud) stórþung e) stríð af Ribbungum.*

a) sic F, H; *ugggr*, minus bene duplicato *g*, A. b) *járnsveims*, H; *járnsveins*, F, utrumque mendose. c) i. e. Sigurdus Ribbungus. d) sic ceteri; *luta*, A, pravc. e) *stórþungar*, F, possent esse silvestrium locorum incolæ; potest quoque correctum esse ex *stórþung*, id. q. *stórþung*.

que statim cum Olavus salvus evaserat, multitudo ad eum confluebat, ex qua numerosa et firma manu delecta, Ribbungos adortus, aliquot ex iis homines interfecit. Ideo vero quod Ribbungi cognatos¹ in quovis prædio Raumariki habebant, hi protinus de Olavo certiores facti, eum imprudentem opprimerunt, egressumque prope ab ædibus dejecerunt, plerosque ex stipatoribus, quos nuper sibi comparaverat, interfecerunt.

De Fridreko Slavsio.

105. Eo tempore Ivar Skedjohofensis² et Fridrekus Slavsius Heidmarkæ ab rege Hakone præfecti erant. Heidmarkenses egregiam virtutem ostenderunt; nam dimissa helli tessera homines ex quovis territorii triente evocarunt, excubias noctu interdique egerunt, unanimique totius Heidmarkæ consensu sauciverunt, qui non [postulante necessitate confestim præsto adesset³, is proditiōnis in regem reus haberetur; centum homines ex quovis triente habuerunt ad pagos defendendos, ut Ribbungis eo irrumpendi nulla facultas daretur; quin, profectioe ex pagis suscepta, partim orientem versus in Vermalandum ingredientes, partim in Raumarikum descendentes, Ribbungos adorti assiduis cladibus fatigaverunt.

De rege Hakone.

106. Convenerat inter regem Hakonem et Skulium dynastam, ut hieme proxime insequenti rex nuptias suas Bergis celebraret, et uterque ibidem conveniret. Rex, uti antea constituerant, apparatus primo convivii jolensis, deinde epularum nuptialium curavit; autumnū vero orientem versus in Vikam profectus, cum ex Rotto solvisset, Jadarem prænavigans sævam tempestatem

¹) et amicos, *add. II.* ²) Skeruhofensis, *F*; Skeidahof., *B.*
³) vitam opesque defensurus adversus Ribbungos secum iret, *II.*

nactus est, et sub occasum lucis, violentiam venti expertus, in Seleyas pervenit, incolumi, quam duxit, nave Sættaspillere (pacis turbatrice). Rex, statim ut portum ingressus erat, scapha conscensa reliquis navibus obviani provectus, proxime subsequenter Hakonem Kavisum, cujus navis, impetu navigationis debilitata, multum aquæ marinæ hauserat, præfixosque proræ clypeos perdiderat, in portum deduxit, atque in freto, donec omnes naves advenissent, substitit. Postero mane¹ fretum Hornboreense ingressus, in onerarias incidit, nuntiantes, Ribbugos ab oriente ex Vermalando magnis cum copiis delatos Olavum Mokum interfecisse; in quo rex magnum damnum factum esse judicavit². Inde rex Tunsbergum pervenit, ubi Asbjorn Jonis et Simon Kyra ad eum venerunt; his cum consilium suum, [ubi paratus esset³, septentrionem versus Bergas⁴ proficiscendi, aperuisset, illi demonstrant, flagrans [iis locis⁵ bellum ei necessitatem manendi imponere⁶. Itaque hanc rationem ineunt, ut rex Dagfinnum colonum et Hakonem Kavisum, impedimenta profectionis nuntiaturos, septentrionem versus mitteret. Tum quoque literas⁷ regi Svionum misit, memorans, quam ab Vermalandensibus cladem accepisset, petensque, ne vires inimicorum in regno suo invalescere pateretur, id enim inter reges superiores pactis convenisse, ut alter alterius hostes ex regno suo expelleret.

¹) prænavigato promontorio, *add. B, F.* ²) nam Olavus erat vir fortis regique cognatus, ita ut mater patris Olavi esset filia regis Haroldi Gillii; avus paternus Olavi, Olius Oargus, præfecturam Raumariki olim tenuerat, *add. B, F, H, G.* ³) confectis negotiis, *F.* ⁴) ad nuptias suas ex pactis cum dynasta factis celebrandas, *add. F.* ⁵) in Vika, *F.* ⁶) si ille discessisset, se confestim abituros denuntiantes, *add. F.* ⁷) altera vice, *add. B, F, G.*

De rege et Askele.

107. Rege Hakone orientem versus Kongelam classe delato, omnes Ribbungii, qui id temporis in Vika erant, aufugientes in Markas se abripuerunt, rebus in Vika, quoad se rex ibi contineret, quietis. Tum Askel prætor, cui Kristina, mater juvenis principis Knuti, nupserat, ad eum venit. Rex Knutum cognatum suum ad se tum invitavit, pollicitus, si apud se versaretur, eum ad summos honores producturum. Quod beneficium cum prætor benigne acciperet, tamen conditiones regi vix concedendas expetivit. Quum multa de hostilitatibus¹ ab Ribbungis² patris disseruissent, [rexque se binas ad regem Svionum literas misisse, nullo reddito responso, demonstrasset³, prætor hortatus est, ut tertias⁴ literas mitteret, velle se, cum recitarentur, præsentem adesse, quæque libuisset⁵ verba adjicere. Itaque rex Hakon literas scripsit ejus argumenti, ut Eirikus Svionum rex hostes ex regno suo ante octavam festi jolensis feriam ejetos haberet, alioquin non dubium fore, quin ipse damna sua ulcisceretur. Prætor pollicitus est, se certos nuntios ad regem antè octavam festi joleu-

¹) rapinis et maleficiis, G. ²) Vermalandensibus et Markomannis unacum Ribbungis in Norvegia F, G, H. ³) venerunt huc (inquit) præfecti regii, graviter querentes damna, quæ ab Vermalandensibus et Gothis accepissent, quæ ferri diutius ab Norvegia posse negarunt. Prætor: etsi hæc res mei muneris aut potestatis non est, tamen svadeo, ut mihi literas ad regem Eirikum des, ut procuratores suos, gravissimis adjectis nimis, jubeat hanc e regno multitudinem expellere. Rex Hakon: binas ad regem Eirikum literas dedimus, eademque responsa relata, se rem in melius mutaturum; sed nondum factum est, nam malum in dies iovaescit, et quo diutius negotia inter nos exercemus, eo magis opes hostium quotidie crescunt, usque auctoribus nos multos excellentes viros amisimus, F, G, H. ⁴) ad regem Svionum, add. F. ⁵) decent, F.

sis feriam perlaturam. Qui cum honorifico convivio per biduum exceptus esset, et diversi discessissent, rex boream versus profectus, Tunshergum septem ante festum jolense noctibus pervenit, accitisque ex Raumariko et Hadalando¹ præfectis magna ad regem multitudo convenit.

De consilio regis Hakonis.

108. Rex Hakon festum jolense summa magnificentia celebravit². Venerunt ad eum assidue, qui rapinas et furta, ab Rihbungis, Vermalandensibus et Markomannis facta, conquerebantur. Festo jolensi allatæ literæ sunt Svionum regis, ex cujus verbis Hakon intelligere sibi visus est, cum³ querelis suis minus prompte occurrurum. Quo cognito declaravit, se statim post festum jolense copiis adversus Vermalandenses ac Rihbungos ductis, damna sibi ab eis illata ulturum. Asbjorni Jonis nuntium misit, ut sibi ad silvam Eidensem occurreret; Simoni Ky-ræ, Bardo Brimsteini et Halvardo Brattio præcepit, ut ad se in Markis⁴ venirent⁵; assidua⁶ concilia cum suis habebat, et ut⁷ arma sua pararent, hortatus est; misit in Foldam, ut equos ei paratos haberent. Vestfoldenses vero⁸ adductos ducentos quadraginta equos benevolentia erga eum ducti dono dederunt.

De rege Hakone.

109. Rex Hakon Tunshergo profectus est tribus noctibus post festum jolense, his ducibus, Nicolao Pauli, Gunnbjorne colono, Haraldo Stangarfylja; relictis ad tuendam arcem, Olavo Ingæ

¹) et Uplandis, *add. F.* ²) cum Eisteine prætore et Simone Vervikensi (Veturvikensi, *B*) consilia quotidie communicabat, *add. B, F.* ³) Sviones (occursuros), *H.* ⁴) cum omnibus Vikensibus, *add. B, F.* ⁵) omnesque præfectos, qui in Uplandis erant, ad se accessivit, *add. B, F.* ⁶) quotidiana, *F.* ⁷) se et, *add. F.* ⁸) adeo liberales erant, ut (-darent), *F.*

filio, Eisteine Røii¹, cum ducentis quadraginta viris strenuis, sed ob ætatem gravioribus. Rex Hakon ex oppido celoce [per exteriora² vectus est; hæc octava erat hiems imperii ejus; ³cumque in Hauksvikam venisset, huc adductis ad eum equis saginariis, eo loco cum omnibus copiis in terram vectus est⁴; prope [Eikabergensem silvam⁵ delato occurrerunt, qui per mediterranea profecti erant, multique Osloa oppidanorum. Hic rex concionem ad suos habuit⁶, significavit se binotio Osloæ commoraturum, militesque ita profectionem instituere jussit. Episcopus Nicolaus, qui in oppido erat, cum regem in Vermalandum profecturum audisset, sacerdoti cuidam, cui Joni nomen, qui ab Vermalandia advenerat⁷, fidem fecit, regem Hakonem cum omnibus copiis Norvegicis in Vermalandum profecturum, feminas infantesque inflammaturum; sacerdotes omnes scalis⁸ impositos flagellatum iri. Sacerdos celeriter se abripuit, hunc nuntium, quacunque veniret, divulgat, biduo ab Norvegia in Vermalandum iter faciens⁹. Rex, Haraldo Stangarfylja [in oppidum misso¹⁰, significavit, se in ædibus episcopi, dum¹¹ in oppido commoretur, hospitari velle. Episcopus, quamvis dissociabilem inter vitulos luposque consortionem causaretur, tamen obviam ei equo vectus hospitium¹² venerabundus obtulit. Sed rex in ædes Halvardi

1) Onundo Brynjolvi, *add. F.* 2) *omitt. H.* 3) triduo iter per interiora in Hauksvikam fecit, *add. B, F.* 4) ad interiora sinus, *add. H;* indeque in sinum Skjaldz, *add. F.* 5) fauces Eikabergenses, *F, H;* Eikabergum, *G.* 6) sollenniſque pacis formula suos ad concordiam hortatus, *add. F.* 7) ad se vocato, *add. B, F.* 8) vel clinacibus (græc. κλίμαξ), de quibus tormenti instrumentis etiam mentionem facit Sturlæorum historiæ lib. 10. cap. 7. 9) talisque fama regem præcurrebat, *add. F.* 10) ad episcopum præmisso, *cet.* 11) binotio illo, quo, *cet.* 12) omnia officia, *F.*

præfecti sui se contulit¹. [Rex multis de rebus cum Dagfinno colono collocutus est, itemque qua ratione Sigurdo filio suo prospexisset, si non reverteretur, se enim nullum alium filium habere; hic (Sigurdus) et Cecilia regis filia Kanga juvene nati erant². Tum Dagfinnus colonus reversus, cum ab oriente Nesjas præterlatus esset, adpulsu fluctuantis glaciei cursum in continentem convertere coactus est, ubi Ribbungi multis locis magnis cum catervis versabantur. Germani, quorum magnus numerus navibus mercatoriis in Sandafjordo³ stabat, de rebus Dagfinni certiores facti, receptum ad sese liberaliter habuerunt, navemque ejus inter mercatorias constituerunt. Isakus Bæensis, provincie Sognensis præfectus, qui festo jolensi apud regem transacto domum redeundi veniam nactus erat, in eadem incidens fluctuantis glaciei angustias⁴, ad Germanos quoque confugit, et ab eis [bene exceptus est; illeque et Dagfinnus, exspectato glaciei abscessu⁵, septemtrionem versus Bergas profecti sunt.

¹) victus vero ei ab episcopo suppeditatus (quotidie missus, *F*) est, *add. G, B, H, F.* ²) Dagfinnus, itinere magna celeritate comparato, vespera festi jolensis Bergis profectus (noctu interdumque iter faciens, *G*), in Haugsvikam venit, regemque Osloam proficiscentem comitatus est, *F*; (Dagfinnus colonus ad regem se contulit, *B*) et pollicitus est se cum in Vermalandum proficiscentem comitaturum, rex vero id noluit, gratiasque egit pro ea benevolentia, quam ostendisset (magno suscepto labore aperuisset, *F*). Tum rex multa de re publica disseruit, rogavitque, ut Sigurdo filio suo et Cecilie filie opem ferret, si fortuna non daret, ut reverteretur. Ei tum nullus alius fuit filius, præter hos Kanga juvene et Cecilia regis filia natos liberos, *B, H*; rex plures liberos tunc non habuit, *H.* ³) Sandasundo, *G.* ⁴) propter Ribbungos omni effugio prohibitus, *add. F.* ⁵) optime exceptus, subducta eo loco nave, Tunsbergum se contulit, Dagfinnus vero recessum glaciei exspectavit, indeque, *F, G.*

Falsi de hostium adventu rumores.

110. Die lunæ rex Hakon Osla profectus est; delatus in Rånmarikum, Bergi apud Gunnarem pernoetavit, militibus circa per pagum dispositis. Alteram noctem Fyrri¹ in superiori regione ad Albim (Romorum) egit; huc ad eum media nocte excubitores in equis venerunt, nuntiantes, hostes adventare. Rex vestes raptim induit, [hominesque excurrerunt; luna clara luce splendens late prospectum dedit; rex ideo classicum eam noluit, quod nihil hostile animadversum est, sed equestres excubias in omnes partes dimisit. Verum excubitores equites, adventu quorundam ex Hadalando adequitantium decepti, hostium incursionem præmetuerant². Postero mane rex copias secundum orientales fluvii ripas duxit ad villam, Nesum dictam, ingens prædium templo insigne; hic ad eum venerunt præfecti Heidmarkenses, Fridrekus Slavsius et Ivar Skediohovenssis, eum [centum octoginta³ militibus bene ornatis. Postridie [rex orientem versus ad Albim perrexit, ubi audivit, Vermalandenses magnum copiarum numerum contraxisse, et nuntium de profectione regis accepisse. Sequenti die⁴ ve-

¹) apud virum, nomine Kolbeinem, *add. F.* ²) omnesque milites, et ad lucem usque vigilatum; postero mane vanos fuisse rumores compertum est, *G.* ³) trecentis, *H*; trecentis et sexaginta, *G.* ⁴) regem secundum (*rectius*) Albim proficiscentem comitati sunt (præfecti), rexque in villa Straumus dicta se continebat, copiis circa dispositis. Tum regi nuntiatum est, Vermalandensium magnam multitudinem contraxisse, et de profectione ejus certos nuntios accepisse. Itaque rex omnes ad se centuriones advocavit, moxque excubitores et exploratores dimissi Klemens (Klemetus, *B, G*) Holmensis in prima excubitorum (speculatorum, *G*) statione cum octoginta (sexaginta, *G*) equitibus collocatus, dimidiū milliarii spatium ab rege aberat; altera statio triginta excubitorum propior erat, proximi his septem viri collocati, quibus ad villam prospectus erat; sequentis diei mane rex, *B, F.*

nit in tractum Vingriam dictum, qui duorum¹ miliarium spatio abest; hic pernoctavit rex, quod aliquos a Vermalaudensibus missos² venturos ad se putavit. Eadem vespera Ribbungi, impetu in aliquot cohortes regias facto, aliquot homines interfecerunt.

Oratio regis Hakonis.

111. Rex Hakon, centurionibus advocatis, rationem præscripsit, qua exercitus in Vermalandum ingrederetur, inde enim allati nuntii erant, et copias incolarum et Ribhungos adversum staturos. Erant quoque, qui dehortarentur, ne in alienum regnum irrumperet, demonstrantes, magnum in Vermalando numerum esse copiarum, si vero³ Svionum rex adversum staret, rem in majus discrimen venturam. Hic rex Hakon ad milites concionatur; haud me temeritas aut nimia audacia ad hanc suscipiendam expeditionem impulit, neque tamen obsistentes Ribhungos et Vermalandenses metuo, cum res nostras ac libertatem repetamus; et si rex Svionum ipse se opposuerit, alterutrum eveniet, aut ut celeriter in gratiam redeamus, aut negotium inter nos quem Deus voluerit exitum habebit; sed certum nobis est ulcisci damna, quæ nobis immerentibus ab Svionibus illata fuerunt. Profectio hac ratione instituta est, ut vexillum regium primum iret, adjunctis octoginta⁴ viris, apparitoribus et ancicis bene armatis, omnibus equitibus, cuique equiti cursore dato; speculatores primi ibant, quorum singuli binos equos habuerunt; dein ducenti quadraginta [viri, quos sequebantur traharii ex Up-

¹) brevium. *add. B, F, G.* ²) ad offerendas aliquas condiciones pacis, *add. F, H.* ³) ipse, *add. F.* ⁴) centum, *G, rectius, ad triam millium numerum efficiendum.*

landis homines [septingenti viginti¹; his proximi equitarunt Nicolaus Pauli et Haraldus Stangarfylja cum trecentis sexaginta equitibus; dein omnes traharii oræ maritimæ, [amplius nongenti sexaginta²; postremi equitabant Lodin Pauli, Erlingus Ljodhorn, [Haraldus Vesetius, Gunnolvus Albus, Guttormus Erlendi, sexcentos³ viros ducentes. Rex Hakon [tria militum millia in Vermalandum duxit⁴; copiæ vero ob traharum multitudinem numeri multo majoris speciem præbebant, nam etsi lacus duo milliaria longi glacie constitissent, primum agmen prius ex glacie excesserat, quam novissimum ingressum esset.

Rex Vermalandum ingreditur.

112. Eadem vespera rex digredientibus centurionibus præcepit, ut omnes milites ante mediam noctem cibum sumerent. Mox tuba signo dato, agmen, quo ordine præceptum erat, procedere cœpit; aeris status non quidem ventosus erat, sed valde frigidus. Sub lucem rex homines in mediam silvam præmisit; ibi magnum erat deversorium montanum juxta templum, in cujus cœmeterio ingentes ignes excitari jussit. Forte congruit, ut eodem momento, quo orta

¹) octingenti quadraginta, *G*; *a priori signo*: præfecti ex Uplandis, dein equitabant viri septingenti viginti, *H*. ²) mille et octoginta, *G*. ³) *ab signo*: cum viris octingentis quadraginta. Tum ea ratio instituta, ut primi equites irent, deinde traharii, qui si hostibus occurrerent, equites pugnam sustinerent, dum traharii arma caperent. Ex trahariis qui antecederent et subsequerentur, alteri alteris auxilio venirent, si in utrovis impetus fieret, *add. B, F*. ⁴) amplius bis mille et quadringentos milites in Vermalandum duxit, equorum numero multo majori, *H*; lectorum militum tria millia quadringentos octoginta, præter ceteros omnes, *G*; tria millia lectorum militum, et amplius sexcentos armatorum; equitum magnus numerus fuit, nam ex plerisque militibus bini ternos equos habuerunt, quorum singulis singuli equisones additi, *B, F*.

dies est, rex ad ignes perveniret; hic se milites aliquamdiu calefecerunt, plerique enim nonnihil algebant¹; inde rex, antequam omnino diluxisset, totum exercitum duxit. Silva Eidensis est duodecim milliaria lata, in medioque saltu templum est; per quam, terra glaciata, via facilis et plana ducit. Cum rex silvam permensus in Vermlandum pervenisset, occurrentes exploratores nuntiarunt, nullam in pagis multitudinem contractam, omnes incolas metu regii adventus in silvas confugisse, omnes quoque Ribbingos aufugisse. Tum agmen ad prædia, Morastas dicta, [nostris finibus proxima², movit; ibidem omnes homines domi se continebant. [Tum rex declaravit³, se ad colonos⁴ pacate accedere statuisse, si in suam potestatem venire, suæque fidei res suas permittere voluissent⁵.

De pugna inter regios.

113. Rex hoc loco brevi tempore moratus est; omnibus ejusdem loci incolis pacem concessit; pabula equi consumserunt. Insequenti vespera in pagum, Eidas⁶ dictum, venit, et in prædio, Medalbæo dicto, quod erat Oddi Eiriki filii, pernoctavit; accidit hoc die Veneris proximo ante septuagesimam. Hac vespera⁷ rex multos centurionum ad cœnam invitaverat: [largam enim vini copiam secum advexerat ab septem-

¹) manibus aut pedibus aut facie, *add. F.* ²) longissime in septentrionem versa, *F.* ³) Hic rex moratus est, donec omnes copiarum convenissent, quod circa horam tertiam pomeridianam accidit; tum rex cum centurionibus colloquutus est, deinde concione tuba convocata, consilium suum militibus aperuit, *B, F.* ⁴) omnes terræ incolæ, *F.* ⁵) et quoniam inimici nostri, inquit, nusquam se nobis opponunt, non hostiliter grassabimur, sed expectabimus, an incolas nobis satisfacere velint, *add. F.* ⁶) sic *F.*; Eidas, *A.* ⁷) die, *H.*

trione¹, quæ ob gelicidia longius deportari non potuit². Accidit hac nocte, ut omnes amphoræ, quibus congelata inerat amplius tertia viui pars, extra in aream sepositæ essent; has equisones surripuerunt et disfregerunt, sumta congelati vini frusta partim liquefecerunt, partim integra manducarunt; quo facto tam sunt inebriati, ut nocte inter se pugnarent, quatuordecim³ vulnerarentur, multi mulcarentur. Quos rex sequentis diei mane⁴ in gratiam inter se reduxit, criminaque his a præfectis intentata condonavit.

Pagi jussu regis vastati.

114. Die Saturni omnes centuriones ad regem convenerunt; milites vehementer fremebant, pagorum inflammandorum cupidi, sed rex, colonos adfuturos⁵ oblaturusque satisfactionem ratus, rem distulit, dum mane processisset. Cum vero adventuri desperarentur, omnes pagos, quacunque progredierentur, inflammare cœperunt; pagi vero tam penitus erant ab incolis vacui, ut nulla in villa ne unus homo deprehenderetur. Sic Sturla:

Rebellium adversus
regem, ab orientali
silvæ parte factum,
graviter vindicatum est:
cum princeps
alvi molossum
fraxino saturum
immississet⁶.

¹) Norvegia, II. ²) ab signo [: homines et cerevisiam et vinum potabant; eo tempore magna gelicidia erant, G. ³) duodecim, II. ⁴) datis arbitris, add. B, F, G. ⁵) veniam imploratos, add. F, G, II.

⁶) Constructio: laudráð við allvald austan markar a) vara b) goldit líttu, þá er lofðungr hafði leystan eski c) mettand elris garm c).

Ligni adrosor
 omnes domus
 ardenti ore
 deglutivit;
 et truci vultu
 canis salicis
 per portas ædium
 ganniens irrupit¹.

Sic Olavus Albus-poeta:

Auctor cædium tempestatis, perfidiam
 Vermalandensium pœnivisti;
 fecisti, princeps, flammam grassari;
 ignis habitacula virorum hausit.
 Coloni calamitatem experti sunt
 acerbam, cum altissima flamma arsit;
 cordate rex, procellam gladiatorum
 concitans, dolos igne compescuisti².

Prope lacum aliquem vetula quædam grandis
 nata domo excurrent: ubi rex Nordmannorum?
 interrogavit. De quo certior facta, regem auda-
 cter adiit, ³orans, ne prædium filiæ suæ combu-

a) marka, silvarum H. b) varat, id., F. c) egl', B; niolo ekki, non (saturum, i. e. esurientem, famelicum). d) sic B; mattan, id., F, G; mætran, A, præve; mælan, H, mendose. e) i. e. ignem

¹) Constructio: *viðar hundr a) svalg hvert hús b) heitum munni, ok svipgárr c) selju rakkid) fór grenjandi um garðs hlið.*

a) i. e. ignis; lundr, A, præve. b) haust, G, præve. c) svipkárr, id., G. d) i. e. flamma.

²) Constructio: *valdr vigstorma, namt gjalda Vermum stá-ræði; ræsir, létu geisa gima); elldr geckk um sjót rekka. Bændr lutu sára b) kvöl, þá er kapps-hár logi kyndist; gegn hjörels c) frömuðr, létuð hyr hegna vélar.*

a) sic G; giuu, A, F; gunn, H, utrumque mendose. b) add. ceteri; omissum in A. c) *hjaldr els, G, H; hjaldr elz, B, quæ utraque lectio valet hjaldr-ells, ignis pugnaz, gladius, cujus frömuðr, gladium protendens, gladio potens, præliator.*

³) per Deum, add. G.

reretur, quod domi ¹manere ausa fuisset. Rex ita fore pollicitus, speculatorum quendam, nomine Jonem Omagium, aliosque tres accessitos [eustodire prædium earum, ne inflammaretur², jussit, quod hæc sola ex ³Vermalandensibus femina ad clementiam suam confugere voluisset, declarans⁴, si qui in congressum suum supplices venissent, futurum fuisse, ut plures pagi ab inflammatione intaeti essent.

De itinere regis concædibus intercluso.

115. Post hæc uuntii ad regem venerunt, afferentes, Vermalandenses prope a templo, Nova æde dicto, ei iter præcisus arboribus intereluisse. Quo cognito rex centum viginti equites et sagittarios præmisit, qui cum ad concædes venissent, pauci qui ibi aderant homines extemplo aufugerunt; quo facto stratae arbores securibus lignariis intereisæ sunt, rege interim curante, ne quis a tergo impetus fieret. Cum primi una cum rege per strata arborum facili negotio veeti essent, ceteri deinceps eadem⁵ equos pedentim ducebant. Postremis cum nuntiatum esset, regem ante concædes constitutum cum Vermalandensibus pugnare, tota multitudo in stratas arbores ruere cœpit, unde fractis trahis ingens strepitus coortus est. Regii, audito fremitu, hostes supervenisse rati, subito se retro converterunt, et res prope a discrimine absuit, cum inter se agnoverunt. Dein in pagum, Auvikas⁶ dictum, in exteriori regione situm, profecti sunt.

Hostium adventus (falso) nuntiatum.

116. Hue cum rex, quique eum comita-

¹) sola, G. ²) eo loco manere, donec omnes Norvegi transissent, F, G, H. ³) omnibus, add. F, G. ⁴) vetulamque familiam suam revocare et domi apud se retinere jussit, sicque nuntiare, F. ⁵) qua rarissima erant arborum strata, B, F. ⁶) Aumarkas, H; Arvikas, B.

bantur, prima vespera pervenisset, vestesque exuisset, bellicum cani ceptum, nuntiatumque, Vermalandenses supervenisse, et cum novissimo agmine in silva manum conserere. Rex, quique comitati eum erant, exsiluerunt, et citato cursu in silvam vecti sunt, ubi obvios habuere milites, qui nullum de hostibus nuntium acceperant; hi autem, qui hæc commenti erant, prope a periculo capitis abfuerunt. Inde, ut constitutum erat, in hospitia reditum. Sex homines, quorum principi nomen fuit Gcir, ex pago, Stranda dicto, ante lucem ad regem venerunt, regis fidem implorantes, resque omnes suas ejus potestati permittentes; quibus rex securitatem pacemque concessit, signo dato, quo omnes ejus pagi villæ notarentur, ut ingentem perticam candida fascia alligatam in fastigio domus, quæ in villa altissima esset, statuerent, unde omnes prædia pæce donata cognoscere. Erant in eo pago amplius quatuordecim¹ prædia; plures autem eodem signo usi, omnes incolumitatem nacti sunt.

Rex Vermalandum vastat.

117. Dein rege Hakone cum omnibus copiis ulterius in Vermalandum progrediente, pagi, quacunque iter facerent, inflammati sunt; omnes autem pagi ab incolis deserti erant. Penetrarunt usque in pagum, Gladathorsum² dictum, eumque igne vastarunt. Cumque rex in prædio, Knollo³ dicto, versaretur, advenientes ad eum coloni nomine incolarum veniam precati sunt, et omnia regis potestati permiserunt; quibus rex, quod Ribbungi se in ulteriori regione non continerant, veniam concessit, acceptis octo obsidibus, domumque reductis. Quo facto rex Hakon domum reversus est, et in Stranda, [pago igne in-

¹) viginti, H. ²) Gladathorpum, F; Gladathrosum, B, G.
³) Kvollo, B.

tacto, apud Gilsem colonum¹ pernoctavit; hic Vermalandenses hominem sanctum, nomine Thorgeirem, quiescere dicunt. Inde rex postero mane profectus² est, tumque pagi³, quacunque irent, inflammati, quod nulli veniam oratum veniebant. Proxima nocte rex loco, quæ Saurvikæ⁴ dicuntur, ad Carinam sito, hospitatus est, et mane diei proxime insequentis in pagum, Holmadalos⁵ dictum, profecti sunt. Quo antequam pervenisent, collecta multitudine insidiæ factæ sunt, præcipue ubi rupes arduæ maximæque silvarum angustiae erant. Hic cum aliquamdiu tela inter se coniecissent, regii ex equis desiluerunt, et in silvam irrupentes hostes aggressi sunt, Vermalandensibus aufugientibus. Hanc ob causam horum conditio deterior fuit, quam ceterorum, qui non restiterant; hic enim pagus adeo igne vastatus est, ut nulla relicta villula sit; qui pagus Ribbungis⁶ insessus fuit, et plerique colonorum Sigurdo nomen dederant. Sic Sturla:

Flamma flammam in cælum subjectavit,
ignis in dirutas aedes irrupit;
arbitror earum regionum incolis
silvæ pestem latius exspatiari visam.
Omnes gentes regis iram
extimescebant. Missor annuli,
jurisjurandi servans, acutum
gladium in Vermalando rubefecit⁷.

¹) *ab signo*: Thorgilsbævi, H. ²) *secundum regionem*, add. H. ³) *in superiori regione ad Holmadalos*, add. H. ⁴) *Saurbævi*, B. ⁵) *Holmadalum*, P. ⁶) *magnam partem*, add. F.

⁷) *Constructio*: *hyrr læk oim a) með himni b)*; *clldr hljóp í felldan c) sal; ek hykk þeim þegnum þóttu markar böld) sveima vitt. Allar þjóðir óðuste) konungs reiði; eivandr f) þaugsendir g) rauð h) bryndan brand í Vermalandi.*

a) enn læk, H; emleg, G; armleg, F, omnia partim contra metrum, partim sine sensu. *b) hifni, cod. sensu, G; himin, B,*

Regi Holmadalum occidentalem¹ advecto occurrentes sacerdotes et coloni, veniam implorarunt. Hic rex [finem inflammationi faciendum pronuntiavit², capitis pœnam aut mutilationem, si quis dicto audiens non fuisset, minatus. Nocte proxime insequenti prædio Holmadalo occidentali³ apud sacerdotem aliquem liberaliter habitus pernoctavit; sed nullus potus apponebatur, præter serum acidum aqua mixtum, nec usquam in Vermalando cerevisia eis bibenda data est, cum carniū copia non deesset, quod pecudes nusquam abactæ crant. Postero mane rex occidentem versus profectus silvamque ingressus est, et medio die in regnum suum pervenit, noctemque proxime insequentem Folkisbergi⁴ in provincia Borgensi transegit, ubi omnium rerum copia ei summa benevolentia præbita est.

De Arnbjorne Jonis filio.

118. Arnbjorn Jonis filius, quadringentos octoginta milites ducens, cum regi, quemadmodum antea fuerat constitutum, ad silvam Eidensem occurrere statuisset, [advenientibus Ribbun-
gorum copiis⁵, iter extemplo convertit, eosque

facili errore. c) vel cum Ilk. tabulis constructum. d) sic H; *bol*, id., A; *kjöl*, F, rectius *köl* (*kvöl*), eod. sensu. e) sic A, quod sine controversia verissima et aptissima huic loco lectio est, quam antea tetigi, Ser. hist. Isl. Vol. 2. p. 316. *) not. a; eeteræ lectiones: *eyðust*, F; *eyðist*, H; *eyddust*, G, B, ab hoc loco sunt alienæ. f) sic A, G, H; *eiðvandar*, F; *eiðvaldr*, B, neutrum recte h. l.; sed *eiðvandr* est epithetum regis, ut Fms. 1, 56, 1, et *eiðfastr*, Fms. 6, 331, 2, confer ibid. p. 43. str. 2. g) *böðsendir*, H, phrasi insolentiori; *hauksendir*, missor accipitrum, F, G, proba appellatio, sed h. l. metro repugnans. h) *hrauð*, jaculatus est, F, sed non congruit litera principalis.

¹) *omitt.* G, H. ²) copiis in glaciem lacus tuba evocatis, pagum inflammari severe vetuit, B, H. ³) *omitt.* G. ⁴) in pago, Ansmarka dieto, *add.* B, F, H. ⁵) orientem versus e silva egrediens tritam a Ribbunorum agmine viam animadvertit, quare, F, G.

recto itinere Osloam tendentes insecutus est. Quo hostes delati, cum nulli Birkibeini in oppido essent, nihil eo loco morati, flexo occidentem versus itinere, Tunsbergum contenderunt. Arnbjorn ejusdem diei vespera, ejus diei mane abscesserant Ribbungi, Osloam pervenit¹. Episcopus Nicolaus, nutritor Arnbjornis eique amieissimus, simulans se utilia consilia eum eo eomunicaturum, eo die eum² detinuit; quod a plerisque³ ideo fecisse dicitur, quod Ribbungos quam longissime effugere voluisset. Arnbjorn, quod sui admodum ebrii erant, sero ad proficiendum ex oppido paratus, ea nocte brevi spatio progressus est. Ribbungi e contrario iter quam maxime properarunt⁴; eum vero in Lidas devenissent, ibi forte constitutus colonus aliquis Tunsbergensis, cui nomen Reidulvo Gulkropp, cum famam de adventu Ribbungorum accepisset, celeriter Tunsbergum reversus est⁵. Tum extemplo in oppido bellieum eanitur⁶. Olavus (et Eystein) trecentos milites in aree habuerunt. Quod unneziata ab Reidulvo fidem parum inveniebant, res minori eum cautione tractata est. Vespere festi Pauli Ribbungi in oppidum venerunt. Eystein Roi ægre in areem evasit, quo in rupem eidente, pincernam regis, nomine Runolvum⁷, obtruncarunt; eecidit ibidem Grimus Albus, pluresque regii in diversis oppidi partibus interfecti: quatuordecim homines ibi cecidere. Ketil Staurus⁸, aulieorum aliquis, et Eilivus Dver-

¹) ibi eum amplius centum viginti milites bene armati ad eum venissent, alteros centum viginti minimi usus ex suis remisit, *add. F.* ²) diu, *add. F.* ³) Birkibeinis, *G, II.* ⁴) et circa medium diei Tunsbergum venerunt, *add. B.* ⁵) quo circa meridiem delatus nuntium retulit, *add. F, G.* ⁶) hostesque adventuri nuntiantur, *add. F.* ⁷) Arnolvum, *II*; Gunnolvum, *B*; Reidulvum, *G.* ⁸) Straumus, *II.*

gus, ex speculatoribus, in superiori parte ædium constituti, tanta se fortitudine per totam noctem defendebant, ut exemplum vix inveniatur, duos viros se melius defendisse. Sed revulsis domuum tectis, hastis Ribbungorum petiti, summa fortitudinis laude interierunt.

Incensæ ab Ribbungis naves, raptaque stipendia.

119. Eadem nocte Ribbungi, explorato oppido, arcem a boreali parte successerunt, navesque regias, quæ ibi erant, unam vigintitransram, alteram Sættaspillerem, in universum sedecim, incenderunt, duos mercatores innocentes interfecerunt. Statim ut illuxit dies, abscesserunt, et occidentem versus in Foldam se converterunt; impensas bellicas regi debitas rapuerunt, ubicunque nacti essent; colonos et mercatores, quacun- que irent, diripuerunt. [Eodem die circa meridiem¹ Arnbjørn in oppidum venit, cui cum nuntiatum esset, ei in præsens copiam Ribbungorum non fore, omnes copias² in Valdisholmum reduxit.

De Simone Kyra.

120. Simon Kyra et Halvardus³ Brattius, [qui jussu regis cum septingentis viginti militibus in Markas contenderant, eo delati, quod rex septentrionem versus profectus erat⁴, reversi sunt. Rex Hakon directo⁵ ab Folkisbergo itinere Osloam contendit; seraque vespera Tunsbergo venientes de rebus ibi gestis exposuerunt⁶. Postridie mane⁷ advocata⁸ concione, rex: com-

¹) Postridie, *G*; postridie festum Pauli, *II*. ²) orientem versus *add. G, H*. ³) sic *B, F*; Bardus, *A, G*, i. e. Bardus Brimstein, vide cap. 108. ⁴) regem orientem versus in Vermalandum comitari jussi, quod serius in condietum locum pervenerunt, *G*. ⁵) maximeque expedito, *add. F*. ⁶) Rex proximam noctem egit in pago, dicto Leirheimskogo, *add. B, F*. ⁷) Osloam profectus, *add. B, F*. ⁸) centurionum, *add. B, F*.

peri, Ribbungos iter in Heidmarkam conversuros adversus multitudinem eo loco ab colonis collectam; itaque copias in tres partes dividi placet, quarum unam Lodin Gunnii et Gunnbjorn cum Uplandensibus teneant, itinereque in Raurmarikum converso, Ribbungos¹ insequantur²; ego vero³ in Hadalandum adscendam, his⁴ comitantibus, Nicolao Pauli, Haraldo Stangarfylja, Fridreko Slavsio; Eirikus⁵ autem Ljodhorn, Klæmitus⁶ (Clemens) Holmensis, Haraldus Vesetii, et evocati ex Folda⁷ Tunsbergum concedant, neque longius progrediantur, nisi aliquem de Ribbungis nuntium acceperint.

De speculatoribus.

121. [In superiores regiones missi⁸, cum comperissent, Ribbungos ea non transisse, itinere occidentem versus per silvam Asensem converso⁹, difficili itinere usi, sub dio pernoctabant. Ex silva emergentes præfecti in Heidmarkam, prætores et Gunnbjorn per exteriora directo itinere obviam regi profecti sunt. Regi in Hadalandum¹⁰ delato speculatores occurrerunt, nuntiantes, Ribbungos iter [ab Folda occidentali¹¹ in Ringarikum convertisse, nescire vero se, quo se inde verterint¹². [Cumque¹³ rex¹⁴ in Hadalau-

¹) si cursum in Heidmarkam indeve orientem versus convertissent, *add. B, F.* ²) sin vero in Hadalandum non venerint, iter occidentem versus per silvam Asensem adversum eos, et per exteriora secundum Hadalandum convertatis, *add. B, F.* ³) cum altera parte, in Hakadatum (Hattadatum, *H*), indeque directo itinere, *add. F, G, H.* ⁴) centurionibus, *add. F, G.* ⁵) Erlingus, *G.* ⁶) Klemetus, *F.* ⁷) quam celerrime, *add. F, G.* ⁸) Præfecti primo iter facientes, *H.* ⁹) quod silva excisa non erat, *add. F, B.* ¹⁰) Hakadatum *B, F, G;* Hatadatum, *H;* *rectius ob sequentia.* ¹¹) *om. G.* ¹²) Rex omnes centuriones hora tertia antemeridiana paratos esse jussit; factum. Rex primo mane in Updalum venit, *add. F.* ¹³) *omitt. G.* ¹⁴) primo mane, *add. G.*

dum venit, cognovit¹, Ribhingos [in superiora non transisse²; itaque per exteriora secundum pagos reversus, in prædio Grattagrevo³ pernoctavit, Ogmundumque Olmodi filium cum undecim viris, bonos habentibus equos, in pagum exteriorem speculatum misit. Vespere, cum cœna appareretur, is, qui ad fenestram adsidens excubias agebat, significavit, speculatores citatis equis in aream ferri hostiumque adventum nuntiare. Qui primi ad arua concurrerunt, oclusis foribus exitum impeditiorem reddiderant. Ingens vis nivium deciderat, quare rex suis præcepit, ut in collem aliquem⁴ secedentes, nivem proculcando planam redderent, dum advenirent cattervæ, quæ in pago circumjecto dispositæ erant. Tum Ogmundus ad regem venit, nuntians, se Ribbungis ab exterioribus regionibus proficiscentibus occurrisse, nescire vero, quantum haberent copiarum numerum. Rex indignabundus speculatores allocutus est, objiciens, quod prius aufugissent, quam necesse fuisset, cum nihil certi referre possent. Itaque alia validior speculato- rum manus Ogmundo data. Qui ab rege digrediens: faxit Deus, sic redeam, ut aut ego aliquem Ribbungorum, aut illi me⁵ agnoscant.

Ribbungi ex Vestfolda profecti.

122. Ribbungi ex Folda occidentali profecti, ⁶in Uplanda contenderunt, et in Ringarikum pervenerunt, sicque⁷ adversum Birkibeinos tendebant, ut neutri de alteris⁸ nuntios, præter speculatores supra memoratos, acceperant. Nam et Ribbungorum speculatores reversi nuntiarant,

¹) ab [: Regi primo mane in Hakadalum venienti speculatores occurrerunt, nuntiantes, G. ²) in Ringarikum iter convertisse, H. ³) Grattabergero, G; Brattagrava, B; *omitt. H.* ⁴) prope situm, *add. G.* ⁵) aut alteri alteros, *add. H.* ⁶) directo itinere, *add. F, G.* ⁷) directo itinere, *add. F, G, H.* ⁸) certos, *add. F.*

se armatos quidem conspexisse, quot vero essent nescire. [Sigurdus, cum in prædio, quod Suttangrium¹ dicitur, versaretur, nuntium accepit, regem Hakonem in Hadalando esse; ²itaque missis in pagum nuntiis copias suas convocavit. In tumulto quodam consistentes mala rerum conditione utebantur. Quinque homines regionum peritissimos speculatum misit, qui primo diluculo Ogmundo ejusque comitibus occurrerunt in prædio Javnakro⁴ dicto; quo loco juxta cœmeterium omnes Ribbungorum speculatores ceciderunt.

De rege Hakone et Ogmundo.

123. Rex Hakon hora tertia post mediam noctem cum omnibus copiis villa profectus, obvium Ogmundum² habuit. Qui, regi interroganti, ecquid de Ribbungis rescivisset, respondit³: te speculatores Ribbungorum [istic ad cœmeterium⁶ opperiantur. Rex rem ab eo bene gestam prædicavit. Birkibeini de futuro mox cum Ribbungis congressu lætati, cum (speculatores) exacte scirent, quo loco præcedenti nocte se continuissent, gradum vehementissime accelerarunt. Ribbungi eadem ipsa nocte abscesserant, et ad lacum Thyrium⁷ descenderant; cumque rex in lo-

¹) Suttangrium, II. ²) ab [: Sigurdus itaque Erlingum Runstavam, quinque viris comitatum, speculatum misit; qui in pagum superiorem vectus, eum audisset, magnam Birkibeinorum multitudinem in Hadalandum pervenisse, ad Sigurdum, in prædio Sotrangrio dicto versantem, reversus, nuntiavit Ribbungis, regem Hakonem in Hadalando esse, cujus præsentia fretos hostium speculatores ea ipsa nocte tam audacter progressos esse. Sigurdus, F, B. ³) Javnakro, II. ⁴) uno homine comitatum, add. B, F. ⁵) dixit se speculatores eorum juxta cœmeterium animadvertisse (quos brevi invenietis, si cursum acceleraveritis; via enim proxime ad ipsum cœmeterium ducebat, add B), ubi nimirum Ribbungi cæsi jacuere. Tum Ogmundus regi: F, B. ⁶) hic jam, F. ⁷) circa horam tertiam noctis, add. II.

eum, ubi constiterant, pervenit, eos discessisse sensit. Itaque Birkibeini, vestigia eorum legentes, iter ingenti gradu fecerunt. Qui cum ad lacum devenirent, Ribbungi ex glacie egrediebantur, et cursum occidentem versus in valles direxerunt. Itaque rex, brevi jam interjecto spatio, eos cum equitibus insecutus est. Nix erat altissima, callisque tam angustus, ut duobus simul equitibus vix sufficeret¹. Ribbungi, agmen claudentes, vestes armaque in glaciem abjecerant; quibus cum escensus in valles noti essent, eo primum iter converterunt, ubi nivis altitudo maxima callesque angustissimi erant².

De profectione regis Hakonis.

124. Rex Hakon, [in itinimum lacus recessum³ delatus, suis consistere jussis, cum numerus copiarum initus esset, non amplius ducentos quadraginta milites, præter equisones, habuit. Colloquio cum suis instituto, cum plurimi dehortarentur, ne longius contenderet, quod equi lassitudine pæne confecti erant, rex flexo extra Modheimum itinere recta Tunsbergum contendit, [oratus a suis⁴, ut, reffectis, quæ incensæ erant, navibus, in septentrionales regni partes profe-

¹) Altis undique nivium voraginibus, *add. G.* ²) delatique in clivum aliquem editiorem, unde Birkibeinos in glacie despicere erat, consilia contulerunt, utrum in Thelamarkam, an in Haddingdalum indeque in Valdresum ascenderent. Hoc prætulerunt, judicantes, ita sibi facultatem esse sive in Sognum mare versus, sive orientem versus in valles orientales transcendendi: quantaque poterunt maxima celeritate iter fecerunt, *add. B, F.* ³) ad ripam lacus, *G;* ad glaciem lacus, *H.* ⁴) Multis etiam tum ad eum copiis confluentibus, Uplandenses hortati sunt, ut in Heidmarkam profectus, auxiliorum quæ ibi erant curam gereret; Heidmarkenses enim tanta fortitudine et fide conspirant, ut Ribbungi nullam in iis locis exercere potestatem possent. Alii hortati sunt, ut in Vikam profectus, militem in naves imponeret; qui vero regem ab septentrione comitati erant, orarunt, ut Tunsbergum iret, *B, F.*

etns [nova auxilia¹ compararet. [Cumque rex Tunsbergi erat, allatæ sunt a borea literæ Skulii dynastæ, quibus declaravit², sibi pacta secum inita non observata videri, quod rex festo jolensi Bergis versatus non esset, cum ipse ex eodictio, ex quo rex nuptias suas elapso festo celebraret, ab septentrione eodem profectus fuisset; addens, se adventum regis ad festum paschatis expectaturum, quo tempore si non adfuisset, fidem sibi datam violatam existimare, quare se pro lubitu facturum, sive ullam sive nullam vicissim fidem præstiturum. Omnes amici regis hortabantur, ut sua parte fidem servaret³. Tantæ in Vika congelationes erant, ut æque magnas unquam extitisse nemo sit recordatus; et conscendentes in altissimos montes, nusquam locum glaciæ vacuum, multas vero naves, mercatorias grandiores aliasque, glaciæ inclusas conspexerunt⁴; vereque insequenti complures naves evannerunt, ut nulla de eis fama acciperetur.

De Gaudio sacerdote.

125. Rex Hakon Gaudium sacerdotem orientem versus in territorium Vetteuse misit, [ut res ad usum belli necessarias colligeret⁵. Qui directo itinere orientem versus per Foldam equo veetus⁶, intra paucas noctes eques rediit, trecentos sexaginta equos adducens: quod factum est septem noctibus post medium tempus jejuni,

1) copias navales, F. 2) Tum quoque Tunsbergo venerunt, qui allatas ab Sk. dyn. literas nuntiarent, quare rex iter eo convertit. Literæ, regi a dynasta missæ, testatæ sunt, F, G, H. 3) quo factum est, ut consilio in mediterranea proficiscendi abjiceret, add. F. 4) Socii navium, in australi Vikæ parte hærentium, navibus egressi, duobus nychthemeriis, aut sesqui, in continentem pervenerunt, nullis uspiam circa naves suas aperturis glaciæ animadvertis, add. F, H. 5) ad equos adducendos, H. 6) cum mandatis, add. F.

toto sinu Foldensi jam tum firma satis glacie consistente. Rex navium, quæ combustæ erant¹, reficiendarum periculum sumi jussit. Navem, Oxium dictam, quæ in stationem proximam rupi² ad Danaklevam subducta stabat, ita defenderant Birkibeini, ut ab igne intacta esset; cujus stationis tam commodus situs est, ut navis huc subducta ex rupe defendi ab igni facile possit.

De Ribbungis.

126. Sigurdus Ribbungus, ut cognovit, regem in arce consedissee, omnes copias suas ad se vocavit. Coloni Heidmarkenses in copiis contrahendis occupati erant, seque fortiter tuebantur; quo intentius Ribbungi eis insidiati sunt. Postea vero quam rex Hakon Ribbungos ex Ringariko pepulerat, aliquantum fuit temporis, cum nulla de eis fama ferebatur; quam ob causam coloni copias quidem dimiserunt, pagos vero custodibus circumsepserunt. Dicuntur aliqui³ [colonis tam infideles, regique tam inimici⁴ fuisse, ut nuntium clam ad Ribbungos miserint. Qui ab Raumariko cum omnibus copiis profecti, in pagum Heidmarkæ, Skaunam dictum, post medianam noctem pervenerunt; qui pagus templis et eximiiis prædiis frequens erat. Quo animadverso custodes extemplo campana ædis cathedralis⁵ pulsata hostium adventum significarunt. Cum vero Ribbungi in medium pagum jam perveniscent, copiæ haud facile contrahebantur; quotquot enim accurere ad multitudinem voluerunt, interfecerunt. Duo quoque magna prædia⁶, ubi

¹) Sættaspilleris, plariumque, quæ reparari poterant, *add. F.* ²) qua longissime in septemtrionem vergit, *add. F.* ³) Heidmarkensium, *add. F.* ⁴) sibi ipsis ac regi tam perfidiosi, *G.* ⁵) Stangensis, *add. F, B, G, H.* ⁶) Kastados (Ottastados, *B*) et Hvervinem, *add. F, B.*

duo regii maximæ inter colonos auctoritatis incoluerunt, inflammaverunt. Coloni, viso incendio, partim eo, partim ad collectam multitudinem concurrerunt; Ribbungi vero pagum equitando percurrentes, quemcunque nacti sunt, interfecerunt. Iis vero locis, ubi præfecti erant et copię maxime collectę erant, coloni eo, ubi plurimos Ribbungos adesse conspicerentur, equitarunt. Jon Sandhavrius¹, signifer colonorum, vir eximie virtutis, tam præcipiti cursu in hostem invasit, ut antequam copię convenissent, unacum aliquot viris ceciderit. Quos cecidisse conspicati coloni, gradum retulerunt, [et in diversa dilapsi sunt². Ribbungi fugientibus insistentes, quantum maximum potuerunt numerum interfecerunt. Præfecti, ut longius boream versus in pagum venerunt, sagittam belli nuntiam denuo dimiserunt; sed evenit, quod vulgo dicitur: fugientem retrahere, difficile. Circiter bis aut ter coloni ad multitudinem convenerunt, sed simul ut globum aut multitudinem Ribbungorum conspicati sunt, aufugerunt; Ribbungi vero eo audaciores erant, quo timidiore colonos esse animadvertent. [Post hæc Birkibeini de effugiis circumspicere cœperunt³, Halvardus autem episcopus Ribbungos adiens, pacem colonis impetravit. Regii occidentem versus profecti, monte⁴ trajecto, per Thotnum descenderunt, et Tunsbergum pervererunt. Ivar Skedjuhovensis et Thorgeir episcopi minister rem gestam regi nuntiarunt. Quas res ægerrime ferentem hortati sunt, ut in Heidmarkam profectus, Ribbungos aggrediretur, sed [iidem, qui antea, regem dehortati sunt, orantes,

¹) Landhavrus, *F. B.* ²) suæ quisque salutis consulentes, *F.*

³) Ribbungi tum totum tractum sibi subjecerunt, *G*; tum Birkibeini aufugerunt, *F.* ⁴) lacu, *F.*

ut secundum pacta cum dynasta facta septemtrionem versus proficisceretur.

De Ribbungis.

127. Ribbungi, bonis cæsorum publicatis, gravique stipendio colonis irrogato, cum pacem fecissent, in Vikam descenderunt, audacius iter facientes; quin nonnullæ catervæ oppidum adco appropinquabant, ut non amplius milliario abessent. Quo cognito rex novem ex oppido cohortes constituit, quæ Ribbungos adorirentur; quæ profectæ sunt, his ducibus, Gunnbjorne, Haraldo Stangarfylja, Ivare Skedjuhovensi, [Guttormo Erlingi, Isako Bæensi¹. Deprehenderunt ²Ribbungos in territorio Osloensi, prædio, quod Angleysa³ dicitur. Fit pugna; Birkibeini⁴ victoria potiti sunt: cecidit autem Nicolaus, frater Reidaris, vir Ribbunorum excellentissimus, unaque centum⁵ homines. Quo facto Ribbungi oppidum Tunsbergense tam prope, quam antea, accedere non ausi sunt.

Nuptiæ regis Hakonis.

128. Die Jovis, festum pasehatis proxime insequenti, rex naves suas per transversum promontorium extra Skeljasteinem in Hundsundum deducendas curavit, glacie etiam tum satis firma, pelagica vero soluta, omnibusque fretis exterioribus apertis. Elapsa vero hebdomade pasehali rex Hakon septemtrionem versus Bergas navigavit, sex⁶ noctium spatio in cursu consumto. Dynasta, qui Bergis aderat, regem venientem comiter excepit. Mox apparatus nuptiæ regis Hakonis et virginis principis Margaretæ; præfecti et excellentissimi coloni ex toto conventu

¹) omitt. G. ²) III, add. A (prave nisi C aut simile quid exciderit). ³) Agnleysa, B, G. ⁴) sic F, B; Ribbungj, A; omitt. G. ⁵) nonaginta, G, H. ⁶) quinque, G, H.

Gulensi invitati, et complures clerici ordinis ad-
venerunt. Nuptiæ festo trinitatis celebratæ, per
quinque dies durantes, eximio, ut constitutum
erat, convivio apparato. Rex convivium viris ap-
paravit in palatio jolensi, regina vero et feminae
in palatio æstivo erant, omnes autem monachi
seorsim in cubiculo aliquo versabantur, cui cœ-
tui quinque abbates præpositi sunt¹.

De excubitoribus regis Hakonis.

129. Ante nuptias rex octoginta viros in
Valdresum misit, his præfectis, Alvo Standeyko²,
Gunnare Samo, [Klemeto (Clemente) Longo³,
eo consilio, ut durantibus nuptiis custodiam age-
rent, ne quas turbas Ribbungis excitarent. Qui
cum in Valdresum venissent, ibi forte constitu-
tas aliquot Ribbungorum catervas adorti prælium
commiserunt [; hic complures Ribbungorum ceci-
derunt⁴, duoque centuriones, quorum uni nomen
erat Ulvus Skygner⁵. Quibus gestis Birkibeini
in Gudbrandsdalos se converterunt, ubi Ribbun-
gos lacescentes vicissimque lacesciti, plurimum
superiores discesserunt, amisso tamen duce suo
Gunnare Samo.

Jon Stalus regem convenit.

130. Rex Hakon et Skulius dynasta mul-
tum æstatis Bergis consumserunt; interea rex
comparatis ex toto conventu Gulensi rebus ad
expeditionem necessariis, militibus cibariisque,
iter orientem versus in Vikam profecturus⁶ com-
paravit, triginta⁷ naves habens, Skulio septem-
trionem versus in Thrandheimum revertente. Con-

¹) multi præterea excellentes clerici aderant, *add. H.* ²) Stand-
reiko, *B*; Standveiko, *F, H*; Sandveyko, *G.* ³) *omitt. G.* ⁴) tri-
gintaque amplius ex Ribbungis interfecerunt, *G.* ⁵) alteri Thoror
Pæla; qui maleficientissimi prædones fuerant, *add. G.* ⁶) post vi-
giliam festi Olavi, *add. G.* ⁷) triginta quinque, *B, H*; quinquaginta, *F, G.*

stitutum est, ut dynasta in partes septemtrionales delatus, in mediterranea adscenderet, regemque in Mjorso conveniret; qui prior venisset, is naves faciendas imperaret. Cum rex Hakon Jadarem prætervehebatur, advenit corbita ab Anglia, qua Jon Stalus vehebatur, qui sanctum Thomam archiepiscopi, vigiliam festi ejus celebraturus, adierat. Quos navem regiam propius adveetos rex de archiepiscopo perquisivit; illi eum in Anglia esse, paratumque in Norvegiam trahendum ajebant. Regi quidam archiepiscopus esset, interroganti, Jon: quem optas¹, inquit, Petrus Husastadensis. Pro quo rex Deo grates persolvit. Insequenti vespera rex in portum delatus, literas archiepiscopo, quocumque appelleret, obvias misit, jubens eum Deo sibi exoptatum adesse. Regi Lidandisnesum prænaviganti Fridrekus Slavus² obviam venit, nuncians, Ribbungos iis locis passim oberrantes multa maleficia regi colonisque afferre. Quo cognito rex, cursu in freta interiora converso, naves leviores, quæ Ribbungos persequerentur, in Marnadalum³ misit⁴; ut vero Vikam ingressus est, fama cognovit, Ribbungos ad orientem esse in Nesis ac Skida, viro quodam, cui nomen Grimari Svango, id temporis nuptias suas celebrante. Quibus rebus cognitis rex, conscensa scapha⁵, Ribbungos quæsitum ivit; qui de adventu ejus per speculatores certiores facti noctu villam deseruerunt. Rex vero primo dilueulo eodem delatus, cum aufugisse sensisset, cursu per exteriora sinus converso, in Vikam navigavit, et trajectis

¹) elegisti, *G*; domine, *add. F, G*, domine, domine, *add. H*.

²) *sic F*; Skalvsius, *h. l. A*. ³) Murnadalum, *B*; Varnadalum, *F*. ⁴) Hi aliquot eorum interfecerunt, longiusque orientem versus profecti, diversis locis milites Ribbungorum oppræsserunt, *add. F*.

⁵) navi, *F*.

orientem versus fretis Grindholmensibus Osloam cursum continuavit. Vespere festi Crucis¹ ap- pulsus ad Nesoddium sedecim² navibus³, eo loco copias divisit; septem⁴ celoces, præfecto Ivare Skedjuhovensi, ad Thrælabergum remis subie- runt, ubi in terram egressi in Elvinaregga⁵ per- noctarunt; rex vero prima sequentis diei luce oppidum remis advectus est. Erant in oppido Ribbungi, qui [animadvertentes celoces pontibus adremigantes, subito exsiluerunt⁶, oppidoque re- licto in superiora contenderunt; hic occurrente Ivare, extemplo in oppidum recurrerunt; rege vero, qui interea in pontes adscenderat, confe- stim in oppidum tendente, impetum non sustinuerunt. Eo loco amplius viginti ex Ribbungis ceciderunt, ceteri omnes in templa confugerunt; quibus rex post eodem mane vitam concessit. Sic Sturla⁷:

Potens prædonum repressor
Ribbungis, validis illis clypeatis
catervis, vesperam vehementer
miseram Osloæ conciliavit.
Rex bellicosus stultos illos homines
in iniqua loca compulit;
umbella pugnatorum longam
in terra contumeliam experta est⁸.

¹) 14. Septembris. ²) tredecim, B, F. ³) celocibus, B, F.
⁴) duodecim, B. ⁵) Elvinareinga, B; Elvimaregga, H. ⁶) cognito vexillo ex oppido aufugerunt, G. ⁷) in carmine encomiastico breviori de Hakone, add. B; in mælo Hakoniano, F.

⁸) Constructio: *rikr klenna knæykir gaf Ribbungum, megin- sveitum [ógnar skýs a), eitt herprungat b) kveld c) í Oslu, d) Hervigs c) mildr f) kom heimskum g) höldum á glapstigu; lauf vikinga h) kendi i) langsk) ríkis í landi.*

a) *yss gerðist*, B, vide c. b) *herprungit*, F, G, forma usi- tatiore. c) *slag*, B; et sane sententia, sec. verba in textu allata, at *gefa einum herprungit kveld*, et insolentior videtur, et histo-

Ejusdem diei vespera rex Hakon ex oppido directo cursu Tunsbergum revectus est.

Petrus archiepiscopus in Norvegiam venit.

131. Petrus archiepiscopus, cum in Norvegiam venisset, literas quibus eum amicitiae regiae pontifex Romanus commendaverat, regi misit, suasque literas adjunxit, quibus amicitiam regis expetivit, suamque vicissim amicitiam et fidem pollicitus est. Hoc tempore litrae Skulii dynastæ et canonicorum Nidarosensium ad regem allatae sunt, nuntiantium, Petrum fraudatorem in Norvegiam advenisse, titulumque archiepiscopi pecunia sancti Olavi regis conciliasse, quare se petere, ut eum rex pro sanctae ecclesiae fraudatore acciperet. Has easdem literas rex, suis adjunctis, archiepiscopo misit, præcepitque, ut² ad se veniret aut se in regis aedibus exspectaret, seque ipse comitem obtulit, ut eum septemtrionem versus ad sedem archiepiscopalem deduceret. Cum rex Tunsbergum revenit, venerunt ad eum naves ingentes ab eo relictæ, quibus regina et mater regia vehebantur³, quo facto Osloam profecturus iter quam celerrime comparavit. Tum sacerdos quidam Danus, ab Si-

riæ repugnans, cum mane diei Ribbungj circumventi et interfecti fuerint; quare lecti. eod. *B* præferendas judico, ita tamen, ut pro *meginsveitum* legendum putem *meginsveittum* i. e. sudore perfusis, hoc ordine: *rikr hlennu huæykir gaf meginsveittum Ribb. citt herfrungit slag i Oslu, yss gerðist*, potens prædonum repressor Ribbungis sudore perfusis (i. e. cursu exanimatis), tumultu exorto, cladem valde funestam Osloæ intulit. *d*) hanc semistropham *B* recte exhibet, *F* depravatam, ceteri nesciunt. *e*) *hervígt*, *F*. *f*) *mildum*, *F*, i. e. *kom höldum harða hervígs mildum á glapstigu*, quod bene procederet. *g*) *harða*, valde, *F*, vide *f*. *h*) i. e. clypeus; *vikingar*, *F*. *i*) *kendu*, *F*, nam *lauf* etiam pluralis esse potest. *k*) *langt*, *F*.

¹) firmam, *add. F*. ²) orientem versus, *add. F, G, H*. ³) tum quoque præfecti provinciales ex Vika ad eum venerunt, *add. B, F, G*.

gurdo Ribbungo missus, ad regem cum literis venit, eique prælium indixit, certo tempore committendum ad lacum Dramnam dictum. Quo cum rex navibus majoribus penetrare non posse, ob aquarum rapiditatem, vulgo existimaretur, sacerdos locutus est: hanc quoque vobis conditionem obtulit, ut Osloam profecti, boream versus in Leiram iretis, quo se adfuturum pollicetur, ut vobiscum manu conserat; tunc enim utrique pari itineris spatio ad pugnam proficiscuntur. Rege conditionem libenter acceptante, sacerdos majora postulare cœpit, dicens, Ribbungis æquum videri, si rex Eidum usque equitaret, ipsique eo loco adessent, et utrique in campo Eidensi confligerent. Rex reposuit: sic nobis, Birkibeinis, qui jam Bergis navibus profecti sumus, longius itineris spatium emetiendum erit, si deinde octo milliaria obviam eis ibimus, cum ipsis non amplius tria milliaria¹ per lacus (conglaciatos) conficienda sint; sin vero Sigurdus eo loco² nobiscum congregari cupiat, i quam celerrime, sacerdos, atque Ribbungis nuntia, eis vexilli regis Hakonis in campo Eideusi conspiciendi facultatem fore, ut primum Deus spatium dederit. His actis Birkibeini quam celerrime Osloam contenderunt.

De itineribus Skulii dynastæ.

132. Skulius dynasta, uti inter eum ac regem convenerat, comitatus [Gregorio Jonis, Paulo Vagaskalma, Nicolao filio ejus, Petro Giskensi, magnasque et ornatas copias ducens³, in mediterranea profectus est. Magna vis clavorum navalium, quos cudendos curaverat, clitellis devecta; adduxit et magnum fabrorum⁴ numerum, maximaque usus celeritate in meridianas partes

¹) brevia, *add. B, F, G* ²) potius quam aliis locis, *add. F.*

³) *ab* [: multis viris præfectis, *G.* ⁴) naupegorum, *F; omitt. G.*

Gudbrandsdalorum pervenit. Hinc [centum et octoginta¹ viros præmisit, præfectis Kolbeine Ketturyggo et Ivare Utvika. Hi circa meridiem Hamarem pervenerunt. Sigurdus Ribbungus, in baliuco forte constitutus, ægre in navem suam evasit, aliquot suorum ceciderunt; ille in lacum remis provectus, Birkibeimos inclamans quæsivit, quis copiis ab septemtrione delatis præesset. Cum Ivar respondisset, his copiis præesse Skulium dynastam, Sigurdus in insulam, ubi milites sui agebant, transvectus, Erlingum Rumstavum ad dynastam misit; a quo cum bene exceptus esset, deiu Skulius dynasta ac Sigurdus paucis comitati convenerunt, et aliquamdiu inter se sunt collocuti. Quo facto dynasta navem episcopi, omnesque alias, quas nancisci poterat, occupavit; præterea quinque naves instituendas curavit, tantæ magnitudinis, ut tales in Uplandis factæ antea non essent; quæ magna festinatione properatæ sunt.

De rege et Birkibeimis.

133. Skulius dynasta Tunsbergo² profectus, Franciscanorum aliquem cum literis ad regem Hakonem misit. Qui cum regem Osloam proficiscentem in sinu convenisset, nuntiavit, dynastam in mediterranea profectum, quare ad eum venire properaret, addens, curaturum dynastam, ut copia navium suppeteret³. Episcopus Nicolaus Osloæ erat, qui in vulgus edidit, se pacis inter Ribbungos Birkibeimosque internuncium agere velle. Tum quoque inventæ literæ, ex quibus rex intelligere sibi visus est, fidem, quam datam sibi ab episcopo existimabat, minus sincere servatam esse; quas res ut sibi ignosceret, episcopus regem oravit. Dein rex cum omnibus præ-

¹) CC (ducentos quadraginta), G; C (centum et viginti), H

²) Nidaroso? ³) hortatus tamen, ut rex nonnullas adduceret, si usus posceret, *add. B, F.*

fectis et militum velocissimis in mediterranea proficiscitur, relicto ad custodiam navium Halvardo Brattio cum aliquot cohortibus¹, qui naves ad Elgjarnesum constituerunt². Rex primam³ noctem Bergi [apud Gunnarem, alteram⁴ apud Amundium prætorem liberaliter exceptus transigit. Postero die mane Birkibeinis Eidum tententibus occurrunt speculatores, nuntiantes, Ribbungos haud dubie in campo Eidensi illos expectare.

De rege Hakone et Sigurdo Ribbungo.

134. Rex Hakon colloquium cum suis apud pontem quendam habuit, cisque significavit, Ribbungos eodem die prælium cum eo committere statuissc. Qua re lætati Birkibeini, hunc congressum primo quoque tempore fore optantes, summo studio iter contenderunt; cumque ad templum successissent, totum agmen citatis equis clivo secundo ad amnem se demisit, putabant enim, Ribbungos eo loco aciem instruxisse, ut regi Hakoni polliciti fuissent. Sed Ribbungi hoc loco eadem fide, qua ceteris antea, constituto tempore præsto adfuerunt; eo enim loco nullus eorum aderat adversus Birkibeinos pugnaturus. Itaque rex ad villam reversus milites per domos divisit; ipse in ædibus sacerdotis [se continebat⁵; speculatores cum colonis trans lacum mittit, qui dynastam de suo adventu certiores faciant, et præcipit, ut naves ad sese quam celerrime mittat. Non ita post multo advenere missi ab dynasta⁶, nuntiantes regi, versari cum illis aulicos Sigurdi Ribbungi, Erlingum Rumstavum et Alvim Styris filium, pacem a Birkibeinis colloqui

¹) centurionibus, *F.* ²) regina et matre regis in regia navi versantibus, *add. F, H.* ³) *omitt. H.* ⁴) *ab signo omitt. G, H.* ⁵) liberaliter habitus pernoctabat, *H.* ⁶) (principe legationis) Nicolao Karto (Sigurdo Tarto, *B*), *F, H.*

instituendi causa orantes. Negante rege, quidquam esse negotii quod conficiendum cum Ribbungis haberet, [missi¹ significant², hæc consilio dynastæ fieri, ut mora Ribbungis injecta spatium deliberandi habeat, naves enim non prius quam elapsis quatuor diebus paratas fore, tum primum universas in aqua staturas [omnibus rebus instructas³. Itaque concessit rex, ut legati Ribbungorum data pace in colloquium suum admitterentur. Illi mandata exposuerunt, Sigurdum Ribbungum pacis condiciones offerre, regni partem postulare, ostenderunt. Quibus rex sic respondit: regi Sverreri, avo meo paterno, crepta inimicis redactaque sub potestatem Norvegia majoribus pluribusque, quam adhuc suscepimus, periculis stetit, et tamen, singularem potestatem adeptus, cum a multis regnum tentaretur, nullam aliam regni partitionem fieri passus est, nisi precatus est Deum, ut pro clementia sua negotium decerneret. Ita quoque Sigurdo principi vestro sic renuntiate, nullam inter nos fore regni partitionem, nisi quam Deus decreverit⁴; neque satis novimus, an Sigurdus filius sit Erlingi Steinveggi; id certe scimus, hunc non filium esse regis Magni, vanaque esse quæ jactavit⁵. Tum legati petierunt, ut pax per hiemem duraret, Ribbungisque Upplanda procuranda concederentur. Negavit rex. Postulantibus, ut Heidmarkam et

¹) ab dynasta, *add. G.* ²) *ab* [: Nicolaus significat, *F, H.*
³) *omitt. G.* ⁴) fieri voluerit, *G.* ⁵) quemadmodum notum est iis, qui hic nunc adsident, tibi, Arnbjorn Jonis, tibi, Gunnbjorn, tibi que, Simon Kyra. Qua de re cum Arnbjorn pauca loqueretur, Simon Kyra: nemini æque notum est, inquit, atque mihi, quod non sub eo Erlingo militavimus, quem vidi (vidimus, *H*; qui sedit, *F*) in muro lapideo inclusum in Vissingseya (Visinseya, *G, H*), qui tamen mihi admodum probatus est, dum cum eo versatus sum. Quibus dictis Simon Kyra ac Ribbungi verborum quosdam aculeos inter se commutarunt, *add. B, F, G, H.*

Raumarikum ad proximè insequens ver retinerent, rex respondit: si ibi in pace¹ considetis, multos fures malificosque homines, ut soletis, ad vos arcessetis; quo facto difficilior, quam nunc, exturbari poteritis. Dein legati [ad navem redierunt; rex vero dynastam de his, quæ acta erant, certior fecit, significans, se² nullo modo diutius quam octo noctes in campo Eidensi morari posse, necesseque sibi esse die undecimo proficisci; qui dies proximus erat post festum omnium sanctorum.

De Skulio ac Ribbungis.

135. Tum dynasta Nicolaum Pauli filium ad regem misit, navesque paratas esse, neque tamen vulgo satis continentes aquarum videri significavit³; [quem rex naves aliquas⁴ mittere, quæ aquarum patientes essent, jussit. Reverso Nicolao, dynasta naves aquis commiserat, rimarum adeo plenas, ut⁵ transmissa aqua ægre posset exhauriri, neque ullo pacto ad classicam expeditionem idoneas. Interea Ribbungi, abductis ex insula navibus, huc illuc in annuum ostia aut sinus⁶ dilapsi erant. Quo cognito dynasta naves suas boream versus Ringisakrum duxit, ubi parte navium⁷ concisa, septentrionem versus in Thrandheimum cum omnibus copiis reversus est, nullis ea vice nuntiis ad regem missis.

De rege Hakone et Ribbungis.

136. Rex Hakon, spatio temporis, quod

¹) præsentī hieme, *add. B, H*; ad proximè insequens ver, *G.*
²) cum Nicolao reversi, dynastæ colloquium regis et Ribbungorum exposuerunt, significantes, regem, *F.* ³) et a rege petiit, ut aliquantum sibi militum mitteret; cui rex octo cohortes misit, ducibus Ivare Skedjühovensi et Saxio Bladspjoto, *add. B, F, G.* ⁴) Rex homines cum Nicolao ad dynastam misit, cumque cum navibus ad se venire et, *F.* ⁵) vix aquis innatare et, *add. F.* ⁶) parvas insulas, *G.* ⁷) incensa, parte, *add. F, G.*

inter eum et dynastam convenerat, in campo Eiddensi consumto, cum omnibus copiis abcessit, et ad naves descendere statuit. Ut vero in Raumarikum venit, audivit, Ribbungos naves suas per Thotnum, indeque in Hadalandum pertraxisse, et in lacus¹ Ringarikiæ deducere statuisse. Itaque rex iter per Hakadalum in Hadalandum convertit, maxima militum parte ad naves revertente, cum alii regem revertisse nescirent, aliis animus ad comitandum eum deesset. Rex primam noctem Hakadali transegit²; tum ei nuntiatum est, aliquas catervas Ribbungorum³ in navibus per eum pagum pertrahendis occupatas esse. Itaque Ivarem Nevum cum copiis præmisit, ipse subsequutus in tractum, Brandabyum⁴ appellatum pervenit, ubi occurrentes aliqui Ivarem in silva Kjalvego fugatum, multosque suorum interfectos esse nuntiarunt. Paulo post ipse Ivar advenit, seque aliquantum silvæ spatium equo vectum transisse demonstravit[: tum magna Ribbungorum multitudo superveniens tam subito in nos ingruit, ut vix spatium daretur⁵ armorum aptandorum (nam silva erat densa); quare nostri protinus in silvam diffugientes saluti consuluerunt, ego vero cum aliquot hominibus, spatium equi convertendi nactus, retro aufugi.

De rege Hakone.

137. ^{us} Eo die rex Hakou copias in tumulo

¹) lacum, qui Thyrius dicitur, *F, G, H.* ²) sequentis dici mane hora sexta rex cibum sumpsit Gullyne (*Gylline, B; Gistis, H*), prædio Hadalandi, *add. B, F, H.* ³) copias contrahere et, *add. F.* ⁴) Brandabygdam, *H; Brandabuum, B, F.* ⁵) *ab* [: tumque Ribbungos sibi obviam factos: quorum numerum ignoravi, inquit, hi conjunctim ibant, nos sparsim, quippe non opinantes, tam subito inter nos concursuros, cumque convenimus, spatium vix datum est, *F.*

quodam continebat, ex duodeviginti centuriis¹ non amplius trecentis sexaginta militibus reliquis. [Procedente die ex silva advenerunt, qui ab hostibus exagitabantur; quam ob causam rex hoc die eodem loco mansit², cumque cognovisset, Sigurdum Ribbungum eo cum copiis adventurum, insequenti nocte copias eodem loco continebat. Thorbjorn Gromus³, aulicus regis, circa occidentem diem advenit, nonnullique cum eo milites, omnes⁴ spoliati, quidam etiam ab Ribbungis vulnerati. Postero mane [rex misit, qui Ribbungos quærerent, sed⁵ Sigurdus tum cum omnibus copiis iter in Hadalandum converterat⁶; quam ob rem rex rationem non esse judicans, eis ad lacum usque insequendis milites fatigare, quod nullam habebat navium facultatem, [Osloam cum copiis se recepit⁷.

Obitus Nicolai episcopi.

138. Episcopus Nicolaus, qui eo tempore graviter ægrotabat, misso nuntio regem, ut ad se veniret, oravit. Rex, qui in hac expeditione⁸ literas aliquas invenerat, quibus fidem erga se ab episcopo violatam judicabat, de hoc crimine eum accusavit; quam culpam fassus episcopus, regem, ut sibi condonaret, oravit. Quod ille se Dei gratia libenter facturum confirmavit. Tum

¹) quæ eum in mediterranea comitatæ erant, inito copiarum numero, *add. B, F, G, H.* ²) ab [: eo die advenerunt, qui ab Ivare fugerant, et nonnulli, quos cecidisse opinati erant, *H.* ³) Gromus, *H.* ⁴) quidam, *F.* ⁵) illucescente die rex sexaginta (centum et octoginta, *B*) homines equites dimisit, qui de rebus Ribbungorum specularentur; qui ad meridiem reversi nuntiabant (Sigurdum — convertisse), *B, F.* ⁶) navesque ac copias in insulam transmittere constituerat, *add. F, G, H.* ⁷) in Hadalandum ascendit (per H. descendit?) atque (eo die, *add. F*) lautis epulis apud Bardium præpositum Granæ interfuit, *add. B, F, H;* iter per exteriores regiones convertit, *G.* ⁸) adhuc, *add. H* (vide cap. 133).

intelligens rex, quem in locum valetudo episeopi deducta esset, ibidem moratus est, donec [eum Deus ex terrenis arcessivisset¹. Rex Hakon exscquias ejus celebravit, et pro hominis dignitate amplo funere extulit; erat enim episcopus Nicolaus [plerorumque² omnium Norvegorum præstantia et magnanimitate excellentissimus, optimis³ in Svecia et in Dania familiis oriundus, domestico bono genere natus. Qui etsi Birkibeinis amicus non esset, tamen rex Hakon testatus est, virum qualem episcopum Nicolaum⁴ vix extitisse.

Rex Hakon Kongelæ versans⁵.

139. Rex Hakon [Tunsbergum se contulit⁶, tumque Dagfinno colono, Gautio Melensi, ceterisque hominibus ex partibus septemtrionalibus domum redeundi veniam concessit, ipse vero a septemtrione profectionem orientem versus ad Albim paravit. Regina et mater regia in arcem concesserunt, Gunnbjorne, dum rex in oriente versaretur, summam rerum administrante. Cum rex Kongelæ versabatur, Askel prætor et domina Kristina ad eum venerunt. Prætor professus est, expeditionem, quam rex in Vermlandum suscepisset, vehementer ab rege Eiriko omnibusque Svionibus vituperari. Rex demonstravit, notum prætori esse, quoties a rege Svionum petisset, ut fures regnum Norvegiæ regis quotidie⁷ depopulantes suo e regno expelleret. Quod prætor se probe scire fassus, adolescentiam Svionum regis et consiliariorum ejus infidelitatem excusavit⁸. Rex prætorem ad epulas

¹) episcopus exspirasset, *H.* ²) clericorum, *F, H.* ³) amplissimis, *F.* ⁴) rerum civilium scientia, et gloria, *add. ect.* ⁵) Colloquium regis ac prætoris, *H;* Testimonium Simonis Kyræ de Erlingo Steinveggo *G.* ⁶) *sic B;* Tunsbergo profectus est, *A.* ⁷) spoliantes et, *add. F.* ⁸) qui si integra fide fuissent, hanc malficorum sentinam e regno exhausissent, *add. B, F.*

invitavit, omnesque res [satis bene¹ inter eos convenerunt. Tum multi Bagli² cum rege versabantur, Lodin Gunnii, Simon Kyra, Halvardus Brattius; ex quibus illudendis, quod apud Erlingum Steinveggum versantes non legitimo regis filio nomina dedissent, oblectationem rex capiebat. Cui ludificationi³ cum multi se immiscuisent, prætor, qui interea auscultaverat, regi loquitur: permittisne, domine, ut nos, Gothi, cavillationi vestræ, Nordmannorum, nos immisceamus? [Permittente rege⁴, prætor infit⁵: haud falsa pronuntiare vellem, de quibus vera cognovissem, id vero mihi notum non est, an hic Erlingus, sub quo Bagli militarunt, filius regis Magni fuerit, cum certe (Deum testor⁶) noverim, non fuisse illum Erlingum, qui apud nos muro lapideo inclusus in Visinseya sedit. Nam hunc regis Magni filium fuisse profitemur. Quam ob rem arbitror, vos injuste fecisse, qui eum ducem secuti estis, huncque nomen⁷ illius sibi adscivisse: tu vero, Simon Kyra, haud dubie ista nosti⁸. Simon respondit: Deum testor, hæc mihi nota esse, quoniam muro lapideo inclusus una cum Erlingo tenebar, neque hic Erlingus is fuit; ideo vero hunc secuti ducem sumus, quod aliquem conciliare voluimus, qui Birkibeinis se opponeret. Tum rex præsentibus contestatus est, fateri Simonem, quæ commenta et ipsi agitassent, et omnes deinceps, qui hujus Erlingi progeniei obsequerentur.

¹) ea vice amice, *F.* ²) veterani, *add. F, G, B.* ³) colloquio, *F.* ⁴) omnibus permittentibus, *B, H.* ⁵) nihil mea interest, quid ludificetis, quidve in Norvegia agatur, verum, *add. B, F.* ⁶) *om. F.* ⁷) et cognomen, *add. F.* ⁸) qui eum eo fueris inclusus. Tum rex Simoni: dic, Situon, quæ hac de re verissima coram Deo nosti, *add. B, F, H, G.*

Rex Hakon Bergas proficiscitur.

140. Rex Hakon et¹ prætor amicissime digressi sunt, eximiis inter se muncibus donati. Tum rex² Knutum cognatum suum invitavit, ut secum in Norvegiam proficisceretur, magnos ei honores patris cognationisque inter eos causa pollicitus; sed auctoritate matris factum est, ut non proficisceretur. Post hæc rex septentrionem versus Tunshergum profectus, eo primæ feriæ festi jolensis vespere venit, festumque in arce transegit. Hæc nona fuit hiems imperii ejus. Post festum jolense septentrionem versus Bergas profectus est, copias paraturus, quod Rihbungi in Vika et Uplandis eo tempore opibus admodum inualescebant. Relicto in arce Gunnbjorne cum centum viginti militum præsidio, quod omnia freta conglaciata erant, per exteriora³ vectus est, et octo⁴ noctes ad Hvolos stetit. Hic Gunnbjorn ad eum venit, querens, quod milites, quibus inperatum erat, in arce manere nollent; quare rex in oppidum facto per superiora itinere profectus, si arcem dedidissent, gravissimas pœnas comminatus est; quo facto ad naves rediit. Accidit Tunshergi, cum malus in navi regia erigendus esset, ut arbor, cum crigeretur, [per canaliculum⁵ procumhere cœpisset. Regem sub arbore procidente stantem militum aliquis prehensio cingulo ad latus navis retraxit. Hic Deus insigne miraculum patravit, nam, cum multi sub arbore premcrentur, nemo læsus est. Causa fuit, quod canaliculus glacie lubricus erat.

Rex Hakon Jadarem prænavigavit.

141. Rex Hakon fretum Eikundense per-

¹) Eskel, *add. F.* ²) dominum, *add. F.* ³) cursu in orientem circumflexo, *F, II.* ⁴) septem, *G, II.* ⁵) ad proram, *II;* ad proram per canaliculos (canaliculum, *G*), *F.*

navigans, eo loco ad terram appellere voluit. Ceteris obloquentibus, satisque restare diei¹ ad prænavigandum Jadarem dictitantibus, rex se ab navigando abhorrere dixit, somnio admonitum, fore ut in [aliqua iniqua maris loca² venirent, ante quam Bergas pervenisset. Neque tamen eo minus vento secundo vela dederunt, Jadaremque præterveeti sub vesperam in Rottum pervenerunt. Postero mane, eum vela ventis darent, euronotus vehementer spiravit; [rex quatuor³ naves longas duxit. Cum freta insularia⁴ prætervehantur⁵, tanta extitit vis venti, ut regia navis veli pæne impatiens esset; moxque velum in dentem ancoræ projectum diruptumque totum in navem defluxit, navis vero in brevibus æstuosa deferri cœpit. Hic eum homines⁶ ingentia vota vovissent, omnibus de salute desperantibus, Deus [insignia miracula fecit⁷; [portum enim quamvis ægerrime tenuerunt⁸, scapha fracta, dirupto velo, omnibusque armamentis nonnihil violatis. Inde rex septemtrionem versus Bergas pertendit, advoatisque præfectis conventus Gulensis significavit, se professionem orientem versus in Vikam denuo apparatusum. Qui eum demonstrarent, eibaria et copias ad expeditionem necessaria tam cito a colonis suppeditari non posse, rex, donec ver adolevisset, eo loco moratus est.

¹) ventumque secundum adspirare, *add. B.* ²) præsens aliquod discrimen, *G.* ³) illi septem (— habuerunt), *G.* ⁴) fretum Frekeyense, *B.* ⁵) præterveeti erant, *G.* ⁶) qui navi vehebantur, *add. F, H.* ⁷) monstravit, *F;* *ab signo:* etiam tum splendidum miraculum domino suo exhibuit, *G.* ⁸) *ab[*: nam navis, et dum fluctuum cumulo adpropinquabat et cum præterlata erat, magno impetu in æstum deferrebatur, præteriens vero a latere effervescentis fluctus, uogrem latum a cursu non dejecta est. Rex magna cum difficultate portum tenuit ioter insulas Aumas, *ceteri.*

Sigurdus Ribbungus pacem petit.

142. Sigurdus Ribbungus in Uplandis se continebat magnis cum copiis; literas septemtrionem versus misit ad Skulium dynastam¹ et Petrum archiepiscopum, in eam sententiam: se petere, ut pacis cum rege Hakone faciendæ internuntii essent, regnique partem postulare, et ut conventus pacificatorius inter Ribbungos et Birkibeinos certo loco et tempore indiceretur. Quibus literis septemtrionem versus missis, omnibus militibus advocatis in Vikam descendit, magnis copiis validus. Quo cognito Birkibeini, qui in Vika erant, desperantes se provincias adversus Ribbungos posse tueri, euncti septemtrionem versus ad regem profecti et ab eo liberaliter excepti sunt; eui quæ acciderant exposuerunt. Rex eis octo naves bene instructas dedit, quo facto illi cum copiis orientem versus reverti sunt. Literis Sigurdi septemtrionem versus in Thrandheimum perlatis, archiepiscopus et dynasta, regem in Vika versari arbitrati, literas orientem versus² miserunt. Harum literarum hoc erat argumentum, ut rex Hakon pacis condiciones ab Sigurdo Ribbungo oblatas acciperet, archiepiscopo excommunicationem cuique denuntiante, qui hostilia faceret, priusquam de componenda pace tentatum esset. Hæ literæ præfectis ab oriente Agdarum³ occurrerunt, unusque canonicus Nidarosensis, alterque Osloensis, et aliquot a dynasta missi. Cum præfecti literas cognoverant, missi septemtrionem versus ad regem contenderunt, præfecti Vikam ingressi sunt. Qui cum ad Jarlseyam venissent, ventus quam maxime opportunus erat navigantibus Osloam, ubi

¹) sic ceteri; ducem, A, h. l. præc. ²) per mediterranea, add. F, G. ³) Jadaris, H.

se Ribbungi continebant, ibique¹ Birkibeini pulcherrimam victoriam reportaturi fuissent; sed eum (præfecti) excommunicationem archiepiscopi, iram dynastæ metuerent, [auctoritas militum, oppidum adire cupientium, nihil valuit².

Literæ regis Hakonis.

143. Allatæ literæ regi Hakoni displicuerunt, neganti, se divisionem regni tam præcipientanter concessurum. Dein homines septemtrionem versus cum literis ad archiepiscopum et dynastam misit, quarum tale erat argumentum: nobis scripsistis, et minas nescio quas adjeecistis, nisi pacem cum Ribbungis³ facere et Sigurdo patrimonium nostrum concedere vellemus; nobis autem dura videtur conditio, ei homini partem regni concedere, ad quem natalium ratione Norvegia nullo jure pertineat. Jam res docet, quam vera fuerint, quæ nobis, domine archiepiscope, autumno proxime præcedenti scripsisti, in regnum redux, neutros alteris amicos esse, canonicos ac te; nam⁴ par pari gaudet, et scelerati cum sceleratis se congregant, quorum gregi merito adnumerari tu sociique potestis; sed ut ut est, Deus rem inter nos decernet, non episcopi. Erlingus Ljodhorn eo tempore cum rege versabatur, aliqua cum archiepiscopo⁵ cognatione junctus. Qui eum hæc audiret, regi sic respondet⁶: non mirum, si archiepiscopus, cognatus noster, in infidelitatem pronior est; nobis enim omnibus,

¹) si eo intravissent, *add. B.* ²) qui vero octo navibus orientem versus ab rege missis præerant, vel soli invadere Ribbungos cupidi, a præfectis reprimerentur, congressus inter Ribbungos et Birkibeinos suppressus est, *B, F.* ³) Sigurdo Ribbungo, *F.* ⁴) confirmatur vetus carmen, *add. B, ejus duo versus afferuntur, sic, ut puto, proferendi: sækjast ser um líkir, Saman nðingar skrifa.* ⁵) Petro, *add. F.* ⁶) audientibus omnibus consiliariis, *add. F.*

qui Standalorum familia orti sumus, gentilitium est, non omnino integræ fidei esse.

Rex obitum Sigurdi Ribbungis rescivit.

144. Procedente vere rex, imperata magna copia ad expeditionem, profectionem orientem versus in Vikam apparavit. Per id tempus homines ab septentrione venerunt, literas ab dynasta afferentes, qui nuntiarunt, dynastam in acrem morbum incidisse¹, periculosaque valetudine laborare; sed Dei beneficio ex hoc morbo revaluit. Regi Hakoni, die quadam dominica Bergis Alrekstados, ut consueverat, equitanti, obvius venit homo aliquis, vehementi cursu properans², ex Ribbungis, scythalmam manu tenens, runicis characteribus exaratam, regi a Ribbungorum aliquo missam „Sigurdum regem Ribbungorum obiisse, quare rex aliquo celeri consilio occurreret, ne ³Knutus ad confirmandam denuo factionem veniret”. Rex, missis extemplo orientem versus literis ad Knutum, cognatum suum, honestas, ut antea, condiciones obtulit; quo facto, maturata profectione, post vigiliam festi martyrum Seloensium in Vikam pervenit.

De Knuto, regis cognato.

145. Sigurdus Ribbungus Osloæ obiit; sui vero, ut mortem ejus celarent, deportato in mediterranea funere, ægrotare simularunt. Mox⁴ Haraldum Lauftunensem⁵, Alvum Styris filium et Erlingum Rumstavum orientem versus in Gothiam miserunt ad Askelem prætorem et dominam Kristinam, petentes, ut juvenis princeps Knutus

¹) extremisque beneficiis, quæ in moribundos a christianis conferri solent, (S. cœna et extrema unctione) jam affectum esse, *add. B, F, H.* ²) ex montanis, ejus immodicam festinationem admirabatur rex, qui nosset cum unum esse, *add. F.* ³) juvenis princeps, *add. F, H.* ⁴) interea, *F.* ⁵) Lautynensem, *F, G; Lauensem, H.*

imperium factionis susciperet, qui si venisset, regnum facili negotio occupari posse. Domina Kristina his cohortationibus permota, eaque et maritus juvenem principem Knutum Ribbungis tradiderunt, multis comitatum Gothorum et Markomannorum catervis.

De rege Knuto et Birkibeinis.

146. Knutus, cum in Raumarikum pervenisset, se regem consalutari curavit, quo facto ingens ad eum multitudo confluebat. Sic Sturla:

Bellicosa factio, quæ vitam
quietam agere noluit, iterum
antesignanum elegit strenuum,
mortuo hostium adversario.
Ruens in prælia Knutus, fidens
animi, cum forti principe
contendit armis, fervidis eum Gothis
ad capessendum imperium hortantibus¹.

Præfecti ac Birkibeini, qui in Vika erant, nova bella post mortem Sigurdi non oritura arbitrati, his cognitis rebus in sua quisque provincia copias contraxerunt. Nulli in Vika coloni multitudini peregrinæ se submittere voluerunt. Knutus Osloam profectus est, ibique regium sibi nomen dari jussit. Provinciam Osloensem id temporis tenuerunt Guttormus Erlendi et Klæmitus Holmensis, qui Lidis ad occidentem versantes provincias suas administrabant². Coloni comitia in-

¹) Constructio: *ógnmildr flokk a), sá er ekki vildi friðast, tók enn dáðfinginn höfðingja eptir dauðan dólgríði. Geyst, höðtraustr Knútr ræð at brjóta bág við hraustau gram, því at geðbráðir Gautar fýstu landráða.*

a) accipio pro nom. apocopato, pro *flokkr*, et intelligo Ribbungos. Hoc malui, quam jungere: *ógnmildr* (i. e. Knutus) *tók flokk*, tum enim sententiæ, *sá — friðast*, non eommode de Knuto intelligendum foret.

²) Quicumque has res cognovissent, omnes qui in vicinia erant Birkibeinos ad se accessiverunt, *add. F.*

dixerunt, et constituerunt ex pagis homines, qui Ribbugos Osloë adgrederentur. Hi præfecti colonis erant: Steinrodus sacerdos, Thorbjorn Slodius, Eirikus Ignarbakkus¹, qui signum colorum gestabat. Quod ut cognoverunt Ribbungi, adversum eos profecti sunt; congressi sunt ad occidentem Akri in pratis quibusdam; hic acerrimum inter Gothos et Nordmannos prælium ortum. Coloni ad primum congressum cunctatione aliqua retenti, ægre progrediebantur; quo animadverso Birkibeini ex equis desiluerunt, et audacter progressi sunt. Hos Ribbungi, [fortitudine ducis² confisi, vehementer incesserunt, et primo statim impetu Eirikum Ignarbakkium, signiferum colonorum, dejecerunt. Ut vero animadverterunt coloni, Birkibeinos audacter pugnare, ex equis suis disiluerunt, et eis operam strenue navarunt. Paulo post Ribbungi terga verterunt, magnaue pars lectissimorum militum eorum, omnesque ferme Gothorum ductores ceciderunt. Knutus in equo cum [tribus Ribbungis³ effugiens, cum pontem aliquem admissis habens transmitteret, collapsa equo, ægerrime evasit, et in mediterranea profugit. Eo tempore Ribbungi maximam Uplandorum partem, omnesque naves in lacubus, tam in Mjorso, quam aliis locis, tenuerunt; eorumque locorum provinciis præfectos præfecerunt, nulli enim Birkibeini in Uplandis versabantur.

De colono quodam.

147. Rex Hakon meridiem⁴ versus in Vikam navigabat, navem ducens, Draconem⁵ appellatam. Prævectus ceteras naves, cum ad Areyas

¹) Ognarbakkus, B. ²) numero et strenuitate militum B.
³) duobus hominibus, G, H. ⁴) orientem, B, G, usitatus, ut
 puto. ⁵) ingentem, add. G.

appulisset¹, conscensa scapha, ad oppidum traiecit, et quid novi perquisivit. Cui colonus aliquis: rem novam nuntio, tibi forte gratam, mihi vero ingrattissimam; erant mihi duo gnati, qui in exercitu Ribbungorum militabant, quorum uterque jam mortuus est. Dein regi de prælio Akrensi reque ibi gesta ordine narravit. Rex naves suas oppertus Osloam navigavit; advocatis ex Vika præfectis, in Uplanda² profectus, naves tres *) et triginta ex oppido pertrahendas curavit. Coloni autem, ex quo Knutus aufugerat, in cogendis³ copiis occupati erant, res suas diligenter curabant, atque ita regem exspectabant. Arnbjorn Jonis et Simon Kyra tredecim naves ex Albi⁴ (Romorum) perducendas curarunt. Rex Hakon duas noctes in itinere consumsit; primum isthmum Stavnsbjarga⁵ usque transiit, spatio duorum longorum milliarium, qua naves per paludes et silvas pertrahendæ erant, antequam in lacum venirent⁶; inde eas per isthmum⁷ milliare longum traxerunt, antequam in Albim venirent. Birkibeini paulo turbulentius iter faciebant. Hic rex Hakon, vituperatus, quod in puniendo parcior esset, unum ex speculatoribus, qui turbulentissimus fuerat, interfici jussit; quo facto nulli maleficiorum rumores ferebantur. Maue ejus diei, quo rex Eidum pervenit, aliquot levia navigia præmisit; qui captos [in palude⁸ sex⁹ speculatores Ribbungorum interfecerunt. Ejusdem diei vespere rex cum omnibus suis ad lacum¹⁰ ad-

¹) et navis in stationem venisset, *add. F, G, H.* ²) mediterranea, *G, H.* ³) quatuor, *B*; quinque *F.* ⁴) per totam provinciam Osloensem, *add. B, F, H.* ⁵) præter Albim, *F.* ⁶) Stavnsbjarga, *B, F.* ⁷) hic ei occurrerunt Arnbjorn Jonis, Simon Kyra, Lodin Gunnii, *add. B, F.* ⁸) amplius, *add. F, H.* ⁹) ad ostium (vel prædium Mynnium), *F, H, rectius, ut puto.* ¹⁰) septem, *B, F, G.* ¹⁰) ostium lacus, *H.*

scendit, nullumque certum nuntium de Ribbungis acceperat¹; viderunt unam navem Ribbungorum renis advehi, protinusque ad terram appellere, quam navem rex interceptit. Dein suos allocutus monuit, ne Knutum, cognatum suum, etsi ejus copia fieret, interficerent, Hakonis dynastæ patris ejus causa. Postero die mane, ubi illuxerat, Birkibeini naves Ribbungorum contentissimo remigio adversum se ferri conspexerunt; quos prælium committere velle putabant, quod naves multo majores, quam Birkibeini, habebant. At Ribbungi, conspecta classe regia, appulsis ad terram navibus, in tractum Hunam dictum aufugerunt; rex autem omnes naves eorum cum comitatu magnaue præda cepit. Quo facto orientem versus Hamarem contendit. Hic multi ex Ribbungis, qui Akri pugnaverant, ægri vulneribus jacuere, quibus omnibus rex vitæ gratiam fecit. His rebus confectis colonos ad se arcessivit, societatem cum eis adversus Ribbungs fecit. Knutus in Hadalandum profugerat; cui rex, missis legatis², bonas etiam nunc conditiones, si facere pacem vellet, obtulit. [Quo cognito, Ribbungi³ observarunt, ne Knutus aufugere posset; qua de re legati⁴ regem certiore fecerunt. Post hæc rex, cum præfectos in Uplandis constituisset, omnibus navibus in Mjorso relictis, custodibusque impositis, profectionem septemtrionem versus Bergas apparavit, ut archiepiscopum et dynastam, quos⁵ a borea advenisse cognove-

¹) quare negotium sic instituit, ut ipse secundum ripam lacus occidentalem cursum dirigeret; qui regia navi vehebantur, *add. B, F, G, H.* ²) Gudleiko Askensi, cognato suo et aulae magistro (Thorleivo, *B*; Arnbjorne, *H*), viroque, cui nomen Arnthor (Baugus, *add. B, G*), *ceteri.* ³) cumque legati Knutum convenissent, Ribbungique animadvertent, proponi Knuto conditiones pacis, *F.* ⁴) re infecta reversi, *add. F.* ⁵) ad conventum ab se indictum, *add. H, F, G.*

rat, conveniret; qui ut se opperirentur, signiferum suum Thorsteinem Heimnesum septemtrionem versus misit, qui novem¹ diebus iter absolvit. Archiepiscopus et dynasta² id consilii ceperunt, ut ille boream versus reverteretur, dynasta regis adventum exspectaret. Rex Hakon, Osloæ et Tunsbergi comitiis habitis, societate cum colonis adversus Ribbungos confirmata, septemtrionem versus profectus, Thorsteinem Heimnesum³ ad Portyriam obvium habuit, qui renuntiavit, archiepiscopum pollicitum, se adventum regis exspectaturum, postquam collocutus cum dynasta fuisset, [iter septemtrionem versus convertisse⁴; multos ab occidente per mare advenisse, regem conventuros; quare iter accelerandum esse. Cum rex Bergas pervenit, aderant ibi Skulius dynasta, Jon dynasta Orcadensis, Simon episcopus Hebudensis, abbas ab insula sancta; quorum⁵ negotia rex, dynasta in consilium adhibito, primo expedit.

Knuti opes crescunt.

148. Knutus, ubi ex navibus in Mjorso auferat, occidentem versus in Dalos (valles) profugit, sed cognito, multitudinem iter sibi interclusuram cogi in Heidmarka et Hadalando, septemtrionem versus in Gudbrandsdalos⁶ indeque in Vermalandum iter convertit, ubi denuo comparatis copiis in Norvegiam reversus est. Deveniens in provinciam Arnbjornis Jonis, locis qui Skauna et Heggina dicuntur, effuse popula-

¹) octo, *F, G*; undeviginti, *H*. ²) succensere sibi regem, rumore edocti, *add. G*; qui rumoribus audivissent, regem literas prolaturum, dubiæ in se fidei testes, *add. B, F*. ³) qui biduo in oppido consumto, cursum a borea triduo absolverat, *add. F, G*. ⁴) fidem deseruisse et profectionem summo studio properasse, *F*. ⁵) omnia ab occidente delatorum, *F, G, H*. ⁶) inde in valles orientales (occidentales, *H*), *add. F, H*.

tionem fecit; colonorum, res suas defendere cupientium, multi strenuique viri ceciderunt. Itaque Arnbjorn, missis ad regem literis, petiit, ut in Vikam proficisci maturaret, opes enim Ribbungorum magna incrementa capere. Quibus rebus cognitis, rex in orientales regni partes proficiscitur, dynasta septemtrionem versus in Thrandheimum concessit. Rex Tunsbergum delatus, relicto in arce Erlingo Ljodhorno, qui convivium jolense appararet, Osloam contendit. Hic præfecti ad eum venerunt ab Hadalando¹, nuntiantes, Ribbungos naves² per silvam Eidensem in Mjorsum pertraxisse, præfectos regios³, Guttormum Fjoukum et Arnium Aholam, qui ad custodiendas naves in insula (lacus) se continuisent, imprudentes oppressisse; Guttormum in ædibus interfectum esse, Arnium tectis erupisse et in agro [cum⁴ manu eorum⁵ cecidisse; dein Ribbungos omnes naves, quæ in Mjorso aliisque lacubus fuerint, cepisse, quo cognito colonos, pago hostibus dedito, pacem ab Ribbungis accepisse, jamque Ribbungos tota Uplanda [ad Osum⁶ usque⁷ ditione tenere. [Eo tempore coloni et oppidani amplius ducenti quadraginta Osloæ fuerunt⁸. Hic rege verba apud multitudinem faciente, coloni, cum significassent, se ex eo tempore, quo [prælium Akri factum esset, Birkibeinos adjuvisse⁹: jam te oramus, domine,

¹) et per noctem proxime insequentem ad Jarlseym stetit, ubi Thorgeir episcopi minister et Fridrekus Slavsius, qui provinciam Hadalandensem administrabant, ad eum venerunt, *F, G.* ²) ab oriente, *add. H, G.* ³) Birkibeinorum, *F, G.* ⁴) universa ferme, *add. G.* ⁵) ab [: multosque alios, *H.* ⁶) Osloam, *H.* ⁷) ab [omitt. *F.* ⁸) Rex Hakon die insequenti Osloam navigavit, ubi ingens aderat colonorum multitudo, oppidanis adnumeratis amplius mille quadringenti quadraginta homines, *F, H;* omitt. *G.* ⁹) Akri cum Ribbungis conflisissent, copias non dimisisse, eos vero nunc

inquiunt, ut instanti hieme hoc loco te contineas ad pagos nostros eustodiendos; nos vero omnes impensas bellicas¹, elapso festo jolensi, libenter pendemus, et si quid tibi deesse visum fuerit, dimidium pœdum domesticarum dimidiumque omnium cibariorum addemus; sin vero hic commorari nolis, ad pacem cum Ribbungis faciendam descendemus. Rex pro oblata ab iis eonditione gratiis actis, se responsum daturum, suis in consilium adhibitis, declaravit. Cum vero rex consiliarios² suos hæc de re compellaret, omnes dehortati sunt, ne fidei colonorum tantum tribueret, ut Osloæ commemoraretur, quam commemorationem perniciosam regi Sverricki fuisse, colonis Osloam ad eum opprimendum profectis. Itaque rex colonis renuntiat, se in arce commemorari velle, ibi vero præfectos ad res eorum custodiendas relicturum. Coloni colloquio iterum inter se habito, polliciti sunt, se colonos amplissimos e parœciis delecturos, qui regi obsides darentur, si quid de fide sua dubitaret. Igitur rex iterum cum suis colloquitur, omnibus, ne colonis crederet, hortantibus; quare decretoriam sententiam dixit, se nullius hæc in re consilio usurum, sed apud colonos commemoraturum, qui conditiones tam honestas obtulissent, quique vitæ fortunarumque periculum pro sua vita adire non detrectent. Itaque rex in ædibus Hakonianis, [tempore festi jolensis in ædibus episcopi³ se continebat⁴, res necessarias Bergis Tunsbergoque advehendas eurravit. Hæc decima fuit hiems imperii ejus. Arnbjorn Jonis ea hieme regi eustodiendi hostium-

sibi ultima quævis pagorumque inflammationem, si ipsis non potiantur, denunciare, *F.*

¹) alterasque, *add. F, II*; alterasque dimidias, *add. G.* ²) aulicos, *G.* ³) *omitt. II.* ⁴) ibique convivia celebravit, *add. II.*

que speculandorum gratia in Valdisholmo excubabat.

Pacis conditiones ab rege Hakone propositæ.

149. Dominus Knutus orientem versus in Gothiam concessit, ibique, dum adolevit hiems, se continebat, relictis in Mjorso aliquot catervis Ribbungorum, qui interea naves in totis Uplandis contrahebant. Hac hieme rex Hakon literas clam ad centuriones compluresque alios in exercitu Ribbungorum versantes misit, pacem pollicitus, si ad se transissent. Quam conditionem primus accepit Erlingus Rumstavus, vir fortis¹; qui cum ad regem venisset, æquis conditionibus pacem adeptus est. Rex aliquot cohortes, præfecto Erlingo Rumstavo, in Soleyas² Ribbungos quæsitum misit; hoc loco quadraginta³ Ribbungi ceciderunt; ex quo tempore rex Erlingum pro homine fideli habuit, cumque re præclare gesta præfecti dignitatem meruisse testatus est. Mox altera caterva in equis orientem versus in Vikam missa, trecentorum et sexaginta militum, præfecto Sigurdo⁴ Kyra. Qui cum orientem versus ad Beviam delati essent, multi qui eo loco se continebant Ribbungorum, de adventu Birki-beinorum per speculatores certiores facti, extemplo aufugerunt, quorum haud paucis diversis locis interceptis, Sigurdus⁴ ad regem rediit. Proxima post obitum⁵ Sigurdi Ribbungi æstate, Gudolvus⁶ se a factione Ribbungorum subtraxit, domumque suam⁷ se contulit, seque in templo prope ab ædibus sito, loco ad defensionem idoneo custodivit; nam in eo territorio, cum Ribbungorum partes sequebatur, multa hostilia fecerat. Otryggus nomen colono fuit, quem ve-

¹) et bene moratus, *add. B, F, H.* ²) Soleyas, *F.* ³) sexaginta, *G.* ⁴) Simone, Simon, *cet., rectius.* ⁵) cædem, *H.* ⁶) Blakkastadensis, *add. B, F, H.* ⁷) Blakkastados, *add. G.*

hementer pulsaverat bonoque equo spoliaverat; is duos filios habuit, quorum alteri nomen erat Asolvo, altero Gudleivo. Hi manu comparata Gudolvum adorti sunt, scalisque templo adnotis tectum supra eum ferro discusserrant, ea irruerunt, ipsumque interfecerunt; cujus mors parum luctuosa fuit.

De legatione.

150. Eodem autumno Skulius dynasta legatos ad regem Valdemarum misit¹, Kolbeinum Kettoryggum et Grundium quæstorem; qui hieme proxime insequenti revertentes, glacie intercepti Mastrandis² detinebantur. Quod cum Knutus, eo tempore Ljodhusis versans, cognovisset, Ribbungi, sumtis levibus navigiis, ad eos opprimendos profecti, imprudentibus supervenerunt. Multi quidem mercatores, qui in his portibus stabant, opem iis ferre voluerunt, sed illi se fortiter ac strenue defenderunt, eoque loco cum omnibus pæne comitibus³ interierunt. Quo cognito, rex Hakon glaciem ab Osloa trans Holmium⁴ usque intercidendam curavit; quod biduo administratum est. Deim multa levia navigia milite completa⁵, ut orientem versus Ljodhusa navigarent, præfectis Lodine Gunnaris, Simone Kyra, Halvardo Brattio, Gunnbjorne, Olavo Ingæ filio⁶. Qui cum, quo studuerant, pervenissent, Knutus cum [omnibus militibus⁷ discesserat, paucis tantum relictis, præfecto Bjorne Barkio⁸, qui in castello ab septentrionali oppidi parte sito se continebant. Castellum, a Birkibeinis obsi-

¹) hoc loco incipit Fragmentum tertium. ²) Marstrandis, F, G, Fragm. 3. ³) magna strenuitatis et fortitudinis laude, add. F, Fragm. 3. ⁴) Slidholmium, B, F, G; Slidurholmium, Fragm. 3. ⁵) complevit, Fragm. 3. ⁶) qui eum evasissent, aqua ut antea glacie conerevit, add. H. ⁷) maxima parte militum, F, Fragm. 3. ⁸) Bakkio, G; Thakkio, F; Pakkio, B, Fragm. 3.

dione circumdatum, celeriter se dedit; insidentes vita donati. Eo loco Birkibeini magna præda potiti sunt, castellum¹ incenderunt, colonos, qui ab Knuto steterant, ingenti pecunia multarunt; quibus rebus gestis ad regem reversi sunt. Sic Sturla:

Peritus Norvegici populi rex
 situm ad orientem munimentum
 Ljodhusense destruendum curavit,
 bellicosus præfectis virtute fidentibus.
 Scio, generosum præfectorum ducem
 rapinæ vindictam ab Gothis petisse;
 iram regis experti sunt incolæ;
 id quod, ut expectari poterat, accidit².

De rege et Knuto.

151. Ribbungi in Uplandis se congregabant, et frequentes in Mjorso convenerant. Itaque rex Hakon naves aliquot ab Osloa in Albim pertrahendas curavit, his præfectis, Ivare Skedjuhovensi et Saxio Bladspjoto, qui [se navibus diligenter custodiebant³; tum plurimi Ribbungorum [ex Mjorso Knutum comitati abscesserant⁴. Rex Osloa profectus in campum Eidensem ascendit, conventumque colonorum habuit, qui denuo societatem cum eo fecerunt; inde in Raumarikum descendit, et orientem versus converso itinere Albim trajecit, audiverat enim, Knutum pertrahi ex Hellisfjordo naves jussisse, in Mar-

¹) diruerunt et, *add. B, F, Fragm. 3.*

²) Constructio: *vitr valdr norrænnar aldar lét brjóta virki Ljódhúsa austr, þar er ógnfúsir jöfrar treystust. Ek veit þat, at göfugr oddviti jöfra gallt Gautum rán; þjóð fékk reiði ræsis; slíkt gekk at vánum.*

³) in Albim delati, navibus firmissimo præsidio instructis, ibi sese custodiebant, *B, F.* ⁴) omnibus navibus in Mjorso relictis, ex lacu orientem versus in Markas ad Knutum profecti erant, *F, Fragm. 3.*

kas adseensurum, indeque Albi se commissurum. Quem rumorem falsum esse, cum deveniens in pagum Heggina dietum audivisset, ¹Osloam reversus est, dimidio mense ante² festum paschatis. Knutus, eum reversum³ regem audisset, naves ex Hellisfjordo pertrahendas curavit, qua nunquam antea naves tractæ fuerant; quibus in⁴ Markas, indeque boream versus in Albim pertractis, Birkibeinos⁵ improvise oppressos [ex navibus in terram expulerunt, Osloamque redire⁶ coegerunt.

De tractu navium.

152. Quibus rebus cognitis, rex naves triginta quinque ab Osloa pertrahendas curavit, ipseque præsens negotio adfuit; nuntium Asbjorni Jonis filio ceterisque præfectis misit, ut naves in Albim pertraherent [; qui regem in Eyavatno convenerunt⁷. Hic cognito, Haraldum Laufunensem⁸ multosque Ribbungos in pago Skauna dieto versari, rex aliquot cohortes adversum eos misit. Congrediuntur in silva quadam; fit prælium; Ribbungi fugiunt, suorum quinquaginta interfectis; Birkibeini ad regem redierunt. His confectis rex naves in amnem Kinnam⁹ dietum, indeque per isthmum unum milliare longum, antequam in Albim pervenirent, pertrahendas curavit. Tum audivit, Ribbungos ab Albi recessisse orientem versus; quare Birkibeini eos insequuntur, naves per isthmum Fundæum¹⁰ pertrahunt, et ad villam Falam dietum perveniunt. Hic audiens rex, Rib-

¹) in Foldam descendit, indeque, *add. F.* ²) post, *H, F, Fragm. 3.* ³) boream versus profectum, *Fragm. 3.* ⁴) superiores, *add. B, Fragm. 3.* ⁵) illos, *F;* Ivarem ac suos, *Fragm. 3.* ⁶) ad regem Hakonem, *add. Fragm. 3;* ab [; fugere, *F.* ⁷) ibique regi occurrerent, *G, F.* ⁸) Lautunensem, *G;* Lautynensem, *F;* Latynensem, *B, Fragm. 3;* Laufensem, *H.* ⁹) Kinam, *Fragm. 3;* Kerman, *B;* Kemjam, *H.* ¹⁰) dietum, *add. Fragm. 3.*

bungos Vingrii¹ ad orientem esse, cum maxima copiarum parte navibus egressus est, relictis custodibus navium Gunnare² colono et Saxio Bladspjoto³; hoc [die dominica⁴ accidit. Postero mane diluculo secundum templum, quod Vingrii⁵ erat progrediens, cum audisset⁶, Ribbungos trans lacum esse⁷ et quotidie per⁸ lacum [ad sacra celebranda⁹ remigare, suos in silva supra villam delitescere jubet. Ubi vero splendere sol incepit, Ribbungi, conspectis militibus in silva considentibus, cursum navium secundum ulteriorem ripam prono anme couerterunt. Birkiheini, veriti, ne Ribbungi navibus eorum potirentur, iter properarunt; [Amundium Folavallensem imprudentem oppresserunt¹⁰, ejus comitum alii interfecti, alii in aquas desilire, ¹¹omnes arma abjicere coacti. Mane proxime præcedenti, cum Birkiheini¹² procucurrerant, quod Ribbungis copiarum majores, quam revera erant, videbantur, Haraldus Lauftunensis¹³ in ripam annis procucurrens, quis copiis præesset, interrogavit. Respondit Haraldus Stangarfylja: agnoscinius, credo, inter nos, cognate; adsumus hic vitelli¹⁴ et præfecti ab Uplandis. Cui Haraldus: raro tantas tamque ornatas copias

¹) sic H; Vigrü, A; Vigrini, B; *omitt. G.* ²) Gunnbjorne, F, H. ³) quos ad eandem ripam, qua ipse progrediebatur, manere jussit, *add. B, F.* ⁴) nocte diem dominicam præcedente, H, B, F, *Fragm. 3.* ⁵) sic F, G, H; Vigrü, A, B, *Fragm. 3.* ⁶) a colono ejus prædii, nomine Gunnare, regi amico, *add. B, H, G, Fragn. 3.* ⁷) e regione, *add. F, H, Fragn. 3.* ⁸) transversum, *Fragm. 3.* ⁹) ad nova perquirenda, B, F, G, H, *Fragm. 3.* ¹⁰) Rex navibus suis egressus aliquot cohortes miserat in eum locum, ubi Amundium Folavallensem versari audiverat, F, H, G. ¹¹) plerique, B, F, H. ¹²) ex silva, *add. B, F, H.* ¹³) Lautunensis, *Fragm. 3;* Lautensis, H. ¹⁴) colonos intelligit, a Kusli, vitulus anniculus; bestiarum exornes, B, H, *codem sensu.*

habere soletis, aut ubi est rex Hakon? Adest hic, inquit Haraldus. Ille contra: qui voluit [tantam miseriam¹ gratuito suscipere, ut nos Riblungos persequens orientem versus in Markas usque aberret. Potius necessitate compulsus, credo, inquit Haraldus, quam uimia lascivia² ductus, ut multitudinem hominum turbulentorum, [quam ducitis³, e regno expellat. Quibus dictis utrique iter, quam maxime potuerunt, contendere, telaque, qua alveus annis angustissimus erat, inter se conijcere. Hic Deus, ut sæpius, insigne beneficium regi Hakoni præstitit: nam, qui per silvam incedebant, egressi qua præceperat rex, eo loco in catervam Riblungorum inciderunt, hosque omnes interfecerunt. Hic animadvertentes, robur copiarum Ribbungicarum in ea ripa annis versari, trajecto anni regi occurrerunt, utrisque mutuo congressu lætantibus. Ribbungi vero, ut regem navibus potitum animadverterent, iter orientem versus converterunt. Eo loco, quo rex naves suas est assecutus, magna erat rapiditas fluminis alveusque exstantibus saxis impeditus, itemque quo loco Ribbungi versabantur; hinc utrique in ripam egressi naves suas ducebant, alii cursum longuriis dirigebant, tanto loci periculo, ut quæcunque navis, in qua aliquis funis⁴ rumperetur, e vestigio in summo discrimine⁵ versaretur. Delati qua angustissimus⁶ annis erat, utrique conquiescebant, rexque cibum sumere parabat. Sed Ribbungs tela⁷ mittentibus⁸, utrique iter summo studio continuare cœperunt. Ribbungi ad prædium supra memoratum, [in quo

¹) tantos labores, *G.* ²) audacia, *F.* ³) quales estis, *H.* ⁴) scalmus, *H.* ⁵) cum omnibus hominibus (rebus, *Fragm.* 3) qui intra navem erant, *B, F, G, Fraggm.* 3. ⁶) maximus (maximæ altitudinis v. rapiditatis), *Fragm.* 3. ⁷) in eos, *add. B, H, Fraggm.* 3. ⁸) cœna interrupta est, *add. B, H, Fraggm.* 3.

templum erat, se contulerunt, multaque verba contumeliosa in Birkibeinos jecerunt. Rex monuit, ut nugas istas mitterent¹, potius expectarent², donec naves ejus advenissent, ut plura inter se quam sola verba commutare possent. Quod se Ribbungi lubenter facturos ostenderunt³.

De rege Hakone.

153. Cum quatuordecim naves advenissent, has rex diligentissime ornavit⁴; in quo dum erat occupatus, Ribbungi naves suas ab oriente templi, per amniculum ex transverso labentem, in lacum Vingsjor⁵ dictum, qui⁶ ad silvam usque Eidensem porrigitur, perduxerunt. Birkibeini amnem remis trajicientes, cum in medium flumen venissent, Ribbungos aciem ex adverso instruxisse conspicati, tela in eos vehementer conjecerunt, quod putabant, eos se expectaturos, cum locum occupassent defensionem perquam idoneum, in ripa consistentes trium hastilium altitudine, subjecto alveo tam lutoso, ut alter pes fixus hæreret, donec alter fundum attingisset. Qui locus etsi oppugnantibus periculosissimus erat, tamen Birkibeini summa audacia adremigarunt⁷. Ut vero naves ad terram appellebant, Ribbungi aufugerunt. Birkibeini navibus egressi sunt, Ribbungos in locis superioribus expectare opinan-

¹) *ab* [t ubi antea fuerant, se contulerunt; hic iterum progressus Haraldus Lautensis (Latynensis) et plures Ribbungi, multa nefaria dicta in Birkibeinos jecerunt; tum rex misso Asbjorne Jonis talibus verbis absistere Ribbungos jussit, *F, H*; (rex, advocato Olavo Sundrammo, contubernali Asbjornis Jonis filii, Birkibeinos tam vanis verbis abstinere jussit, *Fragm. 3*). ²) eo loco, *Fragm. 3*, quod *h. l. desinit*. ³) posthæc utrique iter continuarunt, decrecente vero rapiditate fluminis, rex naves conscendit, *add. G*. ⁴) instruxit milite, *F, H*. ⁵) Fingursjor, *B*; Vingursjor, *F, G*; Vigursjor, *H*. ⁶) orientem versus, *add. H*. ⁷) locum accesserunt. *H*.

tes, sed cum in ripam evasissent, procul abfuerunt Ribbungi. Quam ob causam rex Hakon ad naves rediit, cursumque orientem versus per lacus¹ continuavit, qua naves Ribbungorum præcedebant, utrisque quam maxime potuerunt remigantibus. Rex per superiora² secundum lacum orientem versus iter faciebat; cum vero Ribbungi ad extremum lacum pervenissent, ex navibus excurrerunt; quos rex insecutus, aliquot eorum dejecit, omnes naves cepit³. Hæc acciderunt die lnnæ sextæ post pascha hebdomadis. Rex suos cibum sumere jussit, quod post diem Saturni proxime præcedentem nihil comederant. Hic [rex cognovit⁴, Knutum recto itinere in Markas contendisse; quare septemtrionem versus in Heidmarkam reversus est, navibus per isthmum Fundænm in Mjorsum pertractis. Rex [festo ascensionis⁵ apud Halvardum, tum temporis episcopum Hamarensem, a quo liberaliter exceptus est, versabatur, tumque omnes provincias Uplandorum præfectis distribuit, hominesque navibus custodiendis præfecit. Quibus rebus confectis⁶ Osloam profectus est, ubi per dimidium mensem se continebat, antequam iter [orientem versus⁷ in Albin pararet.

De literis ad regem datis.

154. Cum rex Hakon profectionem ad fines regni orientales apparavisset, allatæ sunt literæ a Knuto, itemque dominæ Kristinæ et prætoris, qui pacem Knuto ab rege petierunt, affirmantes,

¹) lacum, II. ²) silvas superiores, F, H. ³) et reversus est, dieque proxime sequentis diluculo eo pervenit, ubi pridie ex navibus exierat (in naves conscenderat, F, H) add. B, F, H. ⁴) speculatores ad res Ribbungorum explorandas missi ad regem venerunt, nuntiantes, B, F. ⁵) die Jovis sancto, F, eodem sensu. ⁶) in campum Eidensem, indeque, add. B, F. ⁷) iterum, F.

eum in potestatem¹ regis, eum orientem versus venisset, se tradere statuisse. Hæc se celata velle monuerunt, ne Ribbungi certiores fierent, qui Knutum, [ni suis consiliis obtemperaret², interficere voluerunt. Quibus rex lætus, missis vicissim literis, Knuto cognato suo si in potestatem suam venisset, pacem et honores pollicitus est. Delatus in Albim cognoseit, Ribbungos in (lacu) Vænere se continere; itaque mittit ad dominam Kristinam, qui perquirerent, an ea, quæ Knutus pollicitus esset, pro certis haberi deberent. Domina vero Kristina significavit, se ipsam adfuturam, ut pacem Knuto filio ab rege impetraret. Erat cum rege episcopus Ormnis multique præfecti, quos huic conventui pacificatorio rex interesse voluit. Ipse Kongelæ per dimidium mensem se continebat, advenientibus quotidie missis ab domina Kristina, qui Knutum primo quoque tempore in potestatem regis se traditurum affirmabant.

De fraude Knuti.

155. Hic dominus Knutus rationem³ iniit, a patre suo alienam: navibus per silvam Eidensem, qua nunquam antea tractæ naves fuerant, in orientales Norvegiæ partes pertractis, regiones in⁴ Verma e regione campi Eidensis se continentes necopinato oppressit⁵. Hic aderant⁶ Ivar Skediohovensis, Jon Catulus, Erlingus Rumstavus, Thorgeir affinis episcopi, Andreas Albus, multique Birkibeini⁷; coloni vero copias in campo Eidensi continebant. Tum Birkibeini de adventu Ribbungorum per speculatores certiores facti[.

¹) congressum (— venire), *G.* ²) si eos deseruisset, *F.* ³) dolis plenam, *add. cct.* ⁴) fluvio, *add. G.* ⁵) ubi ingentes opes regis, quæ in Uplandis erant, pervertisset, nisi benignitas divina perfidiam Ribbungorum superasset, *add. F, H.* ⁶) ex regiis, *add. F.* ⁷) navibus vecti, *add. F, H, G.*

Birkibeini magnas naves habuerunt¹; cumque congressi essent, acerrimum prælium ortum, in quo acies Birkibeinorum² adeo premebatur, ut in fugam inclinare cœpisset. Sed succurrentibus Jone Catulo et Erlingo Rumstavo, corbita vectis, Birkibeini inclinatam aciem restituerunt; mox strages in Ribbungos versa, neque post multo terga verterunt. Knutus in aquas desiliens ægre salutem consuluit; eo loco multi ex Ribbungis lecti viri cecidere, multi quoque Birkibeinorum vulnerati: Ivar colonus, pede vulnerato, semper exinde claudicabat. Birkibeini omnibus navibus eorum potiti sunt. Post hæc coloni audaciores adversus Ribbungos facti, eos crebris aggressionibus fatigarunt, magnumque numerum³ interfecerunt.

Seculi Ribbungici finis.

156. Hinc Ribbungi, undique se premi sentientes, [obsides regi in fretis Hornboricis versanti miserunt. Rex eodem die ab oriente navigavit et ab orientali sinus parte ad terram appulit⁴, legatisque denuo ad Knutum missis, omnibus Ribbungis, qui se dedere in ejus pote-

¹) nuntium colonis miserunt, quo facto strenuissimi ex multitudine collecta in naves ad Birkibeinos se contulerunt. Ribbungi magnas naves habuerunt, unam quatuordecim transtrorum et præter hanc duodecim alias naves; Birkibeini minores. (sed plures, *add. G*) naves habuere, *B, F, G, H.* ²) primo congressu, *add. B, F, G, H.* ³) in hoc opere non commemoratum, *add. G.* ⁴) legatos in Uplanda ad Birkibeinos miserunt, pacemque facere voluerunt. Quo probato a Birkibeinis, obsides inter se commutarunt. Birkibeini omnes Ribbungorum obsides ad regem miserunt, deducente Klemito Holmensi et Guttormo Erlingi, qui regem in fretis Hornboricis convenientes, quo loco res essent, exposuerunt (omnia ejus potestati ac fidei permissa esse, item quomodo consuli in obsides vellet, *F*); rex, obsidibus liberaliter acceptis, eodem die in insulas Usvikenses navigavit, *est.*

statem vellent, pacem pollicitus est. Quo facto Osloam se contulit. Post paulo Haraldus Lauf-tuensis, ab Knuto missus, ad regem venit, ut pacem et compositionem cum Birkibeinis perficeret. Itaque rex Hakon¹, advocatis in concionem aulicis, sic locutus est: plerisque hominibus notum est, quantos errores laboresque in persecuendis Ribbungis exantlaverimus, quot damna amissu excellentium virorum fecerimus, etsi illi plures a nobis interfectos amiserint, de quo nobis gratulamur. Hi ipsi nunc pacem a nobis petunt². Quibus si concedere pacem velimus³, eos nullarum rerum, quæ in nos deliquerunt, accusari a nobis oportet, qui nos est principum excellentium; aut nullam eis pacem concedamus, sed quam acerrime⁴ insistamus, cum opes eorum jam fractæ sint; quo etsi mea sententia minus⁵ inclinæ, tamen res vestri arbitrii esto. Birkibeini declarabant, se Ribbungis jacturam fortunarum cædesque hominum⁶ libenter condonatos, potius quam persecutorum causa se in novos errores conjecturos. Itaque rex⁷ misit, qui Knutum suosque⁸ arcesserent⁹; illique¹⁰ Osloam profecti magno cum numero lectissimorum Ribbungorum, in potestatem regis se tradiderunt. Quo facto rex omnes provincias Uplandorum suis dispertivit. Qui vero Ribbungorum nullam sibi pacis copiam fore prævidebant, ex Norvegia in Markas profugerunt. His qui ducem se præbuit, vir quidam nomine Magnus Blad-

¹) certis obsidibus et conditionibus postulatis, *add. cct.* ²) et nostræ potestati se lubenter submittere volunt, *add. F.* ³) hoc ita demum nobis faciendum est, ut (— oporteat), *F.* ⁴) donec penitus devicti fuerint, *add. H.* ⁵) potius, *B.* ⁶) cognatorum, *F, G.* ⁷) Eysteinum Roi, Guttormum Erlingi, Fridrekum Slavsii, *add. B, F, H.* ⁸) cum omnibus Ribbungis, *add. iid.* ⁹) Missi eos in Eyavatno repererunt, *add. iid.* ¹⁰) Birkibeinos comitati, *add. F.*

stakkus, regem se appellavit. Quo cognito, rex Hakon Haraldum Lauftunensem misit ad Magnum comprehendendum. Qui, cognito adventu Haraldī, se peti suspicatus, eum oppressum necavit. Rex quoque literas orientem versus in Vermalandum miserat, ut coloni aut hanc turbulentorum hominum colluvionem ex pagis suis expellerent, aut se domus eorum non minori quam antea sævitia inflammaturum¹. Quibus cognitis literis, coloni manu facta Magaum aggressi sunt, prehensumque cum aliquot suorum suspenderunt. Hic fuit ævi Ribbungici finis.

De Ivaræ Grettæ.

157. Rex Hakon Osloa Bergas profecturus iter paravit; Knuto cognato suo duas naves longas², omnesque res, quæ ci opus erant, dedit³. Cum in Seleyas pervenit, [aderat eo loco⁴ Skulius dynasta, multas magnasque naves ducens; qui cum meridiem versus in Daniam proficisci statuisset, ubi regem convenit⁵, septentrionem versus cum eo Bergas iter convertit. Horum uterque in ædibus regiis se continebat, magnam secum habens hominum multitudinem, tam intima inter eos familiaritate, ut alternis diebus alter [ad alterum sui oblectandi gratia iret⁶. Eo tempore magnæ in oppido computationes agitabantur, præfectique ingentes secum globos militum habebant. Erat Paulo Vagaskalmæ filius, cui nomen Ivar Grettæ; hic⁷ vespere quodam, post cantum vespertinum, veteranum quendam Birki-beinum interfecit, criminatus, quod hujus filius

¹) a qua re Vermalandenses abhorrebant, *add. G.* ²) quarum altera erat duorum et viginti transtrorum, *H (B, F)*; cum omnibus armamentis, *G.* ³) Inde rex in partes regni boreales profectus, *add. F.* ⁴) occurrit ei, *F, H.* ⁵) decretum est, ut (— eun-verteret), *F.* ⁶) apud alterum animi causa potaret, *F.* ⁷) eo temeritatis processit, ut (— interficeret), *add. F.*

cædis Arnii Herjardali socius fuisset; illi nomen erat Eiriko Baggio, hæc vero cædes in Vogis in parte regni boreali patrata fuerat¹. Ubi vero aulici de cæde Eiriki certiores facti sunt, omnes regii satellites armis se induerunt. Paulus et Nicolaus, pater et filius, nuntio de hac re allato, factum ægre tulerunt, quod, qui culpa vacabat, pœnas dedisset, atque in turrim ædis Nicolai confugerunt, coque loco defensionem pararunt. Aulici ad ædem accesserunt, et effringere parabant; res regi, apud quem Skulius dynasta forte cœnabat, nuntiata; ambo confestim ad ædem Nicolai se contulerunt. Tum aulici comprehensum Ivarem Nevum, cognatum Pauli², interficere cogitabant³. Quem rex statim in tutelam suam recepit, aulicosque aggredi templum vetuit. Postero mane rex, aulicorum concione habita, demonstravit, nolle se, hujus facinoris culpam in Nicolaum, neque conscium neque auctorem facinoris, recidere. Qua re factum, ut Nicolaus templo egressus potestati regis se traderet; Ivarem vero fratrem ejus rex in monasterium transmittendum curavit, ubi se continebat, quoad regno excederet. Multæ eadem æstate turbæ, nimis vinolentiæ causa, extiterunt; inter regem vero et dynastam intima familiaritas mansit.

Natus Olavus Hakonis filius.

158. Skulius dynasta veniam ab rege petit in Daniam proficiscendi ad regem Valdemarem, et ex Thrandheimo meridiem versus in Vikam⁴ equitare constituit; qua venia ab rege impetrata, profectionem in partes boreales apparavit. Dominus Knutus, magno honore ab rege habitus⁵,

¹) ut ante scriptum est, *add. F, H*; redi ad cap. 102. ²) Nicolai Pauli filii, *F.* ³) resque ante adventum regis ad magnum discrimen spectabat, *add. F.* ⁴) eo vere, *add. B, F.* ⁵) per internuntios, *add. F.*

uxorem petiit virginem principem Ingiridam, filiam dynastæ; eamque auctoritate regis sibi despondit, dynastam domum comitari decrevit, nuptiasque suas, antequam rex ac dynasta digrederentur, celebravit. Tum natus est Olavus, regis Hakonis filius. Dynasta, amicissime ab rege digressus, septentrionem versus in Thrandheimum profectus est.

Sacerdos Thorer archiepiscopus eligitur.

159. Petrus archiepiscopus superiori autumno obierat, in cuius locum sacerdos Thorer Thrandheimensis electus peregre abierat. Hoc anno obiit Honorius pontifex Romanus, cui Gregorius pontifex successit. Ea hieme rex Hakon Bergis se continebat; quæ undecima fuit hiems imperii ejus. Vere proxime insequenti, tempore jejunii quadragesimalis, iter orientem versus in Vikam paravit, Tunsbergum post festum paschatis pervenit, indeque Osloam profectus est. Quo cum venisset, aderat ibi Skulius dynasta et dominus Knutus¹, multique alii [excellentes viri, qui dynastam ab septentrione comitati erant².

Cædes Olavi Albi.

160. Cum rex ac dynasta paucas noctes in oppido egerant, Thorer archiepiscopus nuper inauguratus eo Roma venit; cui rex obvios homines ad Hofodeyam misit, quibus comitatus archiepiscopus in ædes regias se contulit. Cum vero rex satis rerum necessariarum secum ab septentrione navibus advexisset, dynasta autem cibarium inopia laboraret, plurimum vesperis dynasta apud regem cœnabat. Rex in domo, Crasso triclinio dicta, dynasta in Skarthælo hospitabatur. Accidit, ut vir, nomine Roius Halkelis³ filius, ex satellitibus dynastæ, vespera

¹) Gregorius Jonis, Asolvus dynastæ cognatus, *add. cet.* ²) amici Skulii dynastæ, *G.* ³) Askelis, *F.*

aliqua aulicum regium, Olavum Album, interficeret, cædeque facta profugiens, ædes, in quibus rex ac dynasta versabantur¹, ingrederetur, seque in potestatem regis traderet, quæ patravisset, professus. Cui rex: quandoquidem in nostram venisti potestatem, pacem ab nobis impetrabis². Neque multo post, ad sonitum tubæ aulicæ³, satellites⁴, qui in oppido erant, ad ædes, in quibus stipatores dynastæ versabantur, concurrerunt, [hique præfecti⁵, Arnbjorn Jonis, Simon Kyra, Lodin Gunnii, Gunnbjorn colonus. Quæ cum rex ac dynasta eognovissent, hic a rege petiit, ut aliquid expediret, quo res in meliorem locum, quam quo spectabat, deduceretur. Rex confestim surrexit, dynastamque exspectare se⁶ jussit. Cumque ad portam aræ venisset, tanta eo loco erat turba armatæ multitudinis, ut progredi non posset; itaque [per bumeros⁷ hominum⁸ enitens ad satellites dynastæ pervenit, sedatisque adventu suo turbis, omnem multitudinem ad eolodium secum in cœmeterio ædis Halvardi adesse jussit⁹. Egressum dein ex ædibus tota multitudo ad Palos¹⁰ in boreali oppidi parte prosecuta est¹¹; nam omnes Birkibeini satellites dynastæ aggredi cupiebant. Post hæc rex in-

¹) adiens admitti postularet, foribusque jussu regis apertis, *add. F.* ²) neque patiari, immerentes hujus facinoris pœnas dare, *add. B;* dabunt vero pœnas, qui in nulla culpa sunt, *add. G, H.* ³) regis, *F, H.* ⁴) præfectique regii, *add. B, F, H.* ⁵) his præfectis ducibus, *F.* ⁶) quoad rediret, *add. F.* ⁷) in capita, *F, H, G.* ⁸) suorum, *G.* ⁹) Vir quidam, nomine Sigurdus (ex satellitibus dynastæ, *add. G*) hæc forte verba jactavit (regem allocutus est, *F*): tum baud gratuito turbas istas, quæ nobis fiunt, perferremus, si regem primo occideremus, quod facile facere possemus. Quod socii ejus (satellites dynastæ, *B*) prohibentes: væ tibi, inquit, qui nos nefarium scelus in regem committere velis, qui nobis auxilio venit, *add. cet.* ¹⁰) montes, *add. F.* ¹¹) ægreque cohiberi potuit, *add. F.*

ducias fecit, easque per noctem, quoad res exploraretur, manere jussit. [Postero mane Roium¹ in ædem Halvardi duxit, utque ipse sibi eaveret, præcepit; quo facto ad dynastam reversus, sese oblectabat².

Obitus Gregorii Jonis filii.

161. [Dein Skulius dynasta, comitatus domino Knuto, Gregorio Jonis, Asolvo dynastæ cognato³, ad regem Daniæ profectus est. Regem Danorum Havniæ convenerunt, qui dynastam liberaliter excepit. Hi multis de rebus secreto inter se⁴ collocuti sunt; eumque dynasta aliquantulum temporis apud regem Danorum magno habitus honore consumsisset, digredienti rex [multa eximia⁵ munera dedit, dimidiamque⁶ Hallandiam⁷ concessit. Dynasta septentrionem versus in Norvegiam rediit, cumque Tunsbergum venisset, rex boream versus Bergas⁸ concesserat. Dominus Knutus et Gregorius⁹, septentrionem versus proficiscendi cupidi, eum veniam ab rege impetrasent, unam uterque navem conscendit; [extremum vero Hvarvsnesum prænavigantes¹⁰, in exæstantes fluctus inciderunt, eoque loco Gregorius cum aliquot hominibus periit; is præfectorum illustrissimus, amplissimisque Norvegis¹¹ oriun-

¹) Dein rex domum rediens Roium prehensa dextra, *F.* ²) a [: tum rex ad ædes regressus est, ubi aderat dynasta; indeque aliquamdiu conederunt et se oblectabant, *G.* ³) Skulius dynasta ideo a borea advenerat, quod, cum nullas naves haberet, navibus mercatorum proficisci ad regem Danorum statuerat; cui rex naves suas commodavit, stipendiaque duodecim præfecturarum maritimarum dedit; itaque dynasta, *B, G, H, F, Fragm. 4.* ⁴) remotis arbitris, *add. F, Fragm. 4.* ⁵) magna, *F, G, Fragm. 4;* ampla, *H.* ⁶) *omitt. Fragm. 4.* ⁷) jure fiduciario, *add. F, G, H, Fragm. 4.* ⁸) *omitt. F.* ⁹) Jonis filius, *add. F, Fragm. 4.* ¹⁰) septentrionem versus ad Hvarvsnesum navigantes, *Fragm. 4.* ¹¹) familiis Norvegicis, *F, G, H, Fragm. 4.*

duſ fuit. Sic exſtincta eſt illuſtriſſima Sunn-
mæriæ præfectorum familia, qui Blindheimenſes¹
appellati fuere. Dominus Knutus ægre elapſus,
multas eo loco res pretioſiſſimas et rariſſimas
amiſit; reliqui² deinde Bergas delati et ab rege
liberaliter excepti ſunt. Skulius dynaſta per
autumnū in Vika commoratus eſt, procedente
vero autumno ſeptentrionem verſus in Thrand-
heimum reverſus eſt, ibique hiemavit.

De legatis Jonis dynaſtæ.

162. Hac æſtate legati Jonis, dynaſtæ Or-
cadenſis, per mare occidentale advecti ſunt,
multa eximia dona afferentes, regi Hakoni ab
dynaſta miſſa. Inſequenti vero autumno rex
dynaſtæ navem longam eximiam multaſque alia
munera remiſit. Hieme proxime ſequenti rex
Hakon ſe Bergis continuit; quæ hiems duode-
cima imperii ejus fuit. Eo tempore res domi
quietæ, bonaſque regem inter et dynaſtam con-
cordia. Hac hieme Thorer archiepiſcopus omni-
bus Norvegiæ epiſcopis nuntium miſit, ut æſtate
proxime inſequenti ſeptentrionem verſus ad ſe
venirent. Qua æſtate ex terris in mari occiden-
tali ſitis allatum eſt, Hebudas gravi bello vexari.

De Aleine dynaſta.

163. Dynaſta quidam in Skotia, nomine
Alein³, filius dynaſtæ Rolandi Galveienſis, hu-
jus temporis bellator famoſiſſimus, ingenti ſti-
patus copiarum naviumque numero, Hebudas et
Hiberniam infeſtabat, multaſque loca terrarum oc-
cidentalium depopulabatur. Olavus Gudrodi fi-
lius, id temporis Monæ rex, hoc regnum magna
fortitudine inſignique in regem Hakonem fide
ab dynaſta defendit: ſed reges Hebudenſium,
ab familia Sumarlidii oriundi, regi Hakoni per-

¹) Blindheimenſes, *G, Fragm. 4.* ²) Knutus (*m. m.*), *F, G, Fragm. 4.* ³) Alin, *G, Fragm. 4.*

quam infideles fuerunt. Reges Hebudum erant Duggal Skrækus¹, hujusque frater Dungadus, pater Jonis, qui postea rex fuit; hi filii erant Duggalis², nepotes Sumarlidii. Ospakus nomen erat viro, qui diu apud Birkibeinos fuerat versatus; quem filium Duggalis, horumque fratrem esse, indiciis patefactum est. Uni eorundem fratri³ nomen erat Sumarlidio, qui item eodem tempore rex Hebudensium erat.

De Andrea Skjaldarbando.

164. Rex Hakon insequenti autumn⁴ orientem versus in Vikam⁵ Osloam profectus est. Proxima hieme Andreas Skjaldarband, cognatus regis⁶, peregre abiturus Hierosolymaque petiturus, protectione apparatus, meridiem versus in Hallandiam equitavit, inde in Selandiam trajecit, inde Hvitsandum⁷, inde via, qua religionis ergo peregrinantes commeare solebant, ad mare (mediterraneum v. Adriaticum) profectus est, ibique dromonem conscendit. De quo nulla exinde fama allata est; et quanquam rex Hakon literas ad imperatorem Fridrekum aliosque sibi amicos in exteris regionibus dedit, ut fata ejus percontarentur, tamen ad hunc diem frustra fuit. Inghjarga, uxor ejus, et Petrus, [filius eorum⁸, remanserunt; cumque Andreas decessisset⁹, Inghjarga significavit, Petrum ab Skulio dynasta procreatum esse; quem pro filio suo agnitum receptumque magno amore dynasta prosecutus est.

¹) Skrogus, B; Skruggus, *Fragm.* 4; Skorkus, II. ²) Duggalis, G, H. ³) cognato, B, F, G, H, *Fragm.* 4, forte rectius, vide cap. 167. ⁴) Bergis, *add.* F, B. ⁵) concessit, aliquamdiuque Tunsbergi commoratus, inde, *add.* B, F, H, *Fragm.* 4. ⁶) qui ibidem versabatur, *add.* B, F, *Fragm.* 4. ⁷) Hvitsandum, B, H. ⁸) qui filius ejus et Andreae appellatus erat, B, G, H, *Fragm.* 4. ⁹) mortuus esset, F; obiisset, H; non redisset, B.

Regium nomen Ospako datum.

165. Eadem hieme rex Hakon Osloæ se continebat; quæ decima tertia fuit hiems imperii ejus. Procedente hac hieme rex conventum in oppido habuit, in quo conventu Ospako regium nomen dedit; is appellatus fuerat Ospakus Hebudensis¹. Cui rex se copias æstate proxime insequenti traditurum, quas per mare occidentale traduceret, palam fecit. Eodem die, quo habitus hic conventus est, Magnus Brokius², filius Knuti dynastæ, filii Birgeris Brosæ, cognatus regis Hakonis, ex Svecia³ advenit; is Sigridam, Knuti Svionum regis filiam, in matrimonio habuit; horum filio Knuto nomen. Hic ab rege Hakone liberaliter exceptus, cum aliquantum temporis apud eum commoratus esset, amicissime ab eo digressus est. Proximo insequenti vere, prima feria festi paschatis, Thorer archiepiscopus in Thrandheimio obiit, in ejus locum Sigurdus Sinius⁴ electus est, qui proxima æstate peregre profectus est.

Rex copias mare occidentale trajecturas apparat.

166. Eodem vere rex Hakon septemtrionem versus Bergas profectus est, ibique copias, quæ regem⁵ Ospakum per mare occidentale comitarentur, apparandas curavit. Ad hanc profectionem Skulius dynasta partem copiarum dedit, hosque navium gubernatores, Sigurdum Sepilem⁶, Sigurdum Snidum, Paulum Balkii filium; ex parte regis dati⁷, Thormodus Thingskauna⁸, Serkus Sygnakjuka⁹, Olver Ilteittus¹⁰, Sveinungus

¹) insuper ei (rex) nomen Hakonis dedit, *add. B, F, G, Fragm. 4.*

²) Brokkius, *B, G, II, Fragm. 4.* ³) in oppidum, *add. F.* ⁴) filius Endridii Peinü (Pennü, *B, Fragm. 4.*), *add. F, G, II, B, Fragm. 4.* ⁵) *omitt. B, Fragm. 4.* ⁶) Sætilem, *B.* ⁷) Ospakus rex, *add. F, G, H.* ⁸) Thingskomma, *F*; Thingskorin, *B, II.* ⁹) Svignakjuka, *H, Fragm. 4.*; Sygnakjuka, *G.* ¹⁰) Ylteittus, *F.*

Svartius, Paulus Gasa; hi undecim¹ naves ab Norvegia duxerunt. Qui cum parati essent, Olavus Svartius, rex Monæ, ab occidente² venit, insulasque gravi bello vexari narravit; se quoque ab Mona profugisse, quod Alein dynasta ingenti contracto exercitu Norvegos³ adoriri stauisset: idem multa superba verba retulit, ab dynasta⁴ in Norvegos jacta⁵. Rex Olavus, quatuor noctibus in oppido consumtis, occidentem versus rediit⁶. Cum (Norvegi) ab Orcadibus solvebant, viginti naves habuerunt. Quo cognito, [Paulus Balkius, filius regis junioris⁷, et Ottar Snækollus meridiem versus in Skidam profecti, in Vestfjordo invenerunt Thorkelem Thormudi filium, cum quo prælium commiserant; eo loco Thorkel duoque filii ejus ceciderunt; Thormudus⁸ vero filius ejus eo pacto evasit, ut in [vas aliquod, quod religatum ad navim aquis innatabat⁹, insilucrit, eoque vectus ad litora Skotiae ab Hattarskoto¹⁰ in boream versa appulsus sit. Quo facto (Ottar et¹¹) Balkius ad regem Ospakum reversi sunt.

De Norvegis et Hebudensibus.

167. Deinde universam classem¹² in freto

¹) duodecim, *G.* ²) ex Hebudibus, *add. F.* ³) Monæ incolas, *B.* ⁴) occidentalium regionum incolis, *G.* ⁵) nimirum dixit dynastam jactare, iter maritimum ab Skotia in Norvegiam non difficilis esse, quam ab Norvegia in Skotiam, ibique portus non incommodiores esse populationem facere cupientibus; verum ista dicta, non facta sunt, *add. F, H, Fragm. 4.* ⁶) conscensaque nave, qua Paulus Balkii filius vehebatur, in Orcades trajecit, ubi Jon dynasta navem ei dedit Oxium appellatam, *add. B, F, G, H, Fragm. 4.* ⁷) Balkius juvenis, *B, G, H, F;* filius Pauli, *add. B, G, H.* ⁸) Thormodus, *cet.* ⁹) navem quandam, *F, G;* scopulum aliquem, ad quem navigium aliquod stabat, *B.* ¹⁰) Hattarskoto, *F;* Hakarskoto, *B.* ¹¹) *add. B, F, G, Fragm. 4.* ¹²) ad meridiem, *add. F, G.*

Ilensi¹ conjunxerunt. Aderant ibidem duo fratres Ospaki regis, Duggal et Dungadus, tertiusque præfectus, nomine Sumarlidius, cognatus eorum; qui magnas² copias habuerunt. Hi Norvegos ad convivium invitarunt, copiam vini validioris habentes; sed Norvegis indicatum est, rem dolis non carere³. Dungadus⁴ in nave fratris Ospaki quiescebat. [Paulo post⁵ Norvegi Hebudenses adorti, Sumarlidium magnumque hominum numerum interfecerunt, Duggalem comprehenderunt et in vincula conjecerunt; pauci ex Norvegis ceciderunt. Ospakus⁶ huic rei non interfuit, re autem animadversa, Dungadam fratrem dimisit, fratrem Duggalem in custodiam suam recepit. Contractis per insulas navibus et copiis, octoginta omnino naves nacti, meridiem versus navigarunt, circumflexoque Satirii (Cantiriæ) promontorio, ad Botam intrarunt, ubi Skoti castellum⁷ aliquod tenuerunt, quibus præfuit dispensator quidam Scotus. Norvegi castello subeuntes acrem impetum fecerunt, Skoti fortiter restiterunt, picemque et plumbum ferventia in eos infuderunt, ut eo loco multi Norvegorum caderent, multi vulnerarentur. Norvegi, contextis tabulis ligneis tecti, murum⁸ succidebant, lateres enim molles erant, pariesque suffodientibus⁹ ruinam dedit. [A candelis ministrorum¹⁰ quidam, nomine Skagius Skitradus, dispensatorem, in parietem arcis procurrentem, eninus telo ictum necavit. Per tres dies cum castellanis pugnarunt, ut¹¹

¹) fretis Ilensibus, *H*; freto Hiberniæ, *G*. ²) et ornatas, *add. G*. ³) ideoque proficisci ad convivium noluerunt; sic utriusque, neutris alteris fidem habentibus, copias contraxerunt, *add. B, F, H*. ⁴) *h. l. desinit Fragm. 4*. ⁵) Postero mane, *G*. ⁶) rex, *add. G*. ⁷) arcem (aliquam), *H*. ⁸) securibus, *add. G*. ⁹) murum ad solum excidentibus, *B, F*. ¹⁰) *omitt. F*. ¹¹) antequam, *B, F, G*.

arcem expugnarent; eo loco ingenti præda potiti sunt, equiteque Skoto, qui se trecentis sexaginta selibris argenti puri redemit. Ibidem ex Norvegis Sveinungus Svartins, et ex his una atque Hebudensibus, ad homines trecenti sexaginta ceciderunt. Vehementem nacti tempestatem, tres¹ naves cum hominibus omnibusque rebus quæ in navibus erant perdiderunt. Tum cognito, Aleinem dynastam ad orientem² in Nesis esse, classem [centum octoginta³ navium contraxisse et adoriri se statuisse, septentrionem versus navigarunt, Satirium subierunt, ibique aliquamdiu morati, crebras excursions fecerunt. Hic rex Ospakus morbum nactus, cum paulisper æger jacuisset, mortuus est; cujus mors suis admodum luctuosa fuit⁴. Post hæc summa imperii omnium copiarum ad regem Olavum delata est. Inde ad Kaupmannaeyas trajecerunt, eoque loco multum hiemis stantes ad ancoras transegerunt. Inde⁵ Monam concesserunt, ubi collecta multitudo, cui vir præerat, nomine Thorkel Njalis filius, eis se opposuit. Monenses, qui adversus regem Olavum pugnare nollent, revocata domum multitudine Thorkelem destituerunt, quem Norvegi captum aliquamdiu apud se in vinculis tenuerunt⁶; dein a Sigurdo Sepile et Sigurdo Smido, militum quibusdam haud parum offensis, dimissus est. Appetente vere Norvegi ex Mona solverunt, remanente rege Olavo; boream versus navigantes Satirium accesserunt, et in terram egressi sunt, Skoti vero occurrentes prælium commiserunt, instabili pugnae genere, jam incur-

¹) quatuor, *H.* ²) meridiem, *B, F, G, H.* ³) ad ducentarum quadraginta, *G, H.* ⁴) cujus funus sui ad templum sepeliendum deportarunt, *add. B, F.* ⁵) austrum versus, *add. F, G.* ⁶) stipendium Monensibus imposuerunt, tres anglicos denarios in singulas vaccas, et ut totum exercitum per hiemem alerent, *add. B.*

rentes, jam recurrentes, multis utrinque cadentibus. Ut vero Norvegi ad naves suas devenerunt, Skoti omnes lixas eorum, qui cibaria in terra coquebant, interfecerant¹. Norvegi, crebris in Satirium factis excursionibus, inde septentrionem versus in insulas profecti, cum in Ljodhusa pervenerunt, ibi Thormudum² Thorkelis filium deprehenderunt: quo ex insulis fugato, aliquot suorum interfecerunt, [omnia impedimenta ejus³ ceperunt, uxorem captivam abduxerunt: quibus gestis boream versus in Orcades navigarunt, remanente in Hebudibus Paulo Balkii filio, qui aliquot⁴ post hebdomadibus⁵ a Gudrodo Svartio, Rogivaldi regis⁶ filio, oppressus interiit. Plurimi Norvegorum statim in Norvegiam reverti sunt, magnamque regi Hakoni gloriam apud terrarum occidentalium incolas rebus hac expeditione gestis comparaverant. Quibus pro navata opera rex singulares gratias egit⁷.

Reditus Sigurdi archiepiscopi in Norvegiam.

168. Hac hieme rex Hakon Bergis se continuerat, quæ hiems fuit decima quarta imperii ejus. Hoc eodem autumno Sigurdus archiepiscopus ab inauguratione domum redux, ad sedem suam archiepiscopalem in regni parte boreali se contulit. Remanserat in Orcadibus, Norvegis digredientibus, ⁸Olver Ilteittus, aulicus Hakonis regis, homo valde injuriosus. Is se ad Hanevum juvenem contulit, qui provinciam in his insulis eo tempore ab rege obtinuerat, regique Hakoni a mensis fuerat. Hi tres fratres erant,

¹) omnesque lebetes coquinariorum abstulerant, *add. B, F, H.*
²) Thormodum, *ect.* ³) magnam quæ ei erat pecuniæ vim, *F, H.*
⁴) paucis, *B, F, G.* ⁵) diebus, *B.* ⁶) dynastæ, *B.* ⁷) hic narratio de Hebudensibus explicat, *add. B.* ⁸) aliquis navis gubernator, *add. B.*

Hanevus juvenis, Kolbein et Andreas. Hanevus magnam circa se manum habuit, [et nimium quam ferociebat¹.

De Snækollo.

169. Vir erat in insulis, nomine Suækollus Gunnii filius; ejus mater Ragnilda filia fuit Eiriki Stagbrelli et Ingigerdæ, dynastæ Rognvaldi sancti filia. Snækollus postulabat prædia quædam, in insulis sita, quæ cognati ab Rognvaldi familia oriundi olim possederant, tum vero ab² dynasta possessione tenebantur. Quem eedere prædiis detrectantem cum Snækollus crebro interpellasset, ille cum indignatione respondere cœpit, et quærere, utrum vestigiis institurus esset Haraldi avunculi, qui Orcades ab se repetisset: ego vero, inquit, certus sum, contra te regnum meum defendere³. Cui Snækollus: ego vero credo, te exiguam partem Orcadum mihi concessurum, qui id⁴ concedere nolis, quod ad me jure hæreditatis pertinet. Hinc factum, ut dynasta grave in Snækollum odium conciperet. Ille, existimans, eum locum sibi minus tutum ob potentiam dynastæ, ad Hanevum⁵ se contulit, ejusque contubernio ac societati se adjunxit.

De Hanevo.

170. Proximo autumno utrique Thorsoam Katanesiæ concesserunt, et dynasta et Hanevus ac socii, sua quisque sibi hospitia habentes, utrique magna manu stipati; inter utrorumque socios, quotiescunque vespertino tempore vino inebriati convenirent, crebra dissidia intereesserunt. Accidit vespere quodam, cum Hanevus ac sui considerentes potabant et lætitia gestiebant, ut aliquis ad Hanevum accurrens loqueretur: rebus vestris

¹) omitt. F. ²) Jone, add. F. ³) quemadmodum pater meus fecit contra avunculum tuum, add. B, F. ⁴) eas possessiones (quæ — pertinent), F. ⁵) et socios, add. B.

consulite, Haneve ac socii, nam dynasta, longiorē vestram consortionem suspectam habens, vos instanti nocte aggredi, remque in casum anticipitis eventus committere cogitat.

Cædes Jonis dynastæ.

171. Quo audito Hanevus rem cum fratre Kolbeine et Snækollo communicat; de veritate rei non dubitantes, temporis opportunitatem præoccupare student, contubernales arma inducere jubent; et ebrietas tantum valuit, ut hæc ratio omnibus probaretur. Ubi arma induerant, accedunt ad¹ ædes, in quibus dynasta dormiebat², ferro invadunt eos qui intus erant. Dynasta, animadvertens hostes irrupisse, in hypogeum aliquod confugit, ut ibi se occultaret; illi vero ut resciverant, quo se loco contineret, protinus in hypogeum irrumpunt, Snækollus, Sumarlidius Rolvi, Olver Iteittus, Thorkel³ et Ravn, pluresque adhuc socii, dynastam ab Sumarlidio apud dolium quoddam inventum extemplo letalibus vulneribus afficiunt⁴. Ceciderunt et aliquot ex Hanevianis; dynasta novem plagis sauciatus. Hoc patrato facinore Haneviani domum ab Kataneso⁵ revertuntur, Vigrum se conferunt, arcemque, quam Kolbein Ruga⁶ faciendam curarat, insident; copiam rerum necessariarum, quæ satis esset, [in arcem conferunt⁷. Quibus rebus cognitis amici dynastæ⁸, magna manu collecta, Vigrum profecti arcem circumscederunt. Qui locus cum difficilis oppugnatus esset, cognati Hanevi, Kolbein Reindalensis compluresque alii congregati pacem inter eos facere conati sunt. Et factum

¹) ferro igneque aggrediuntur, *B, F, G.* ²) ignemque confestim tectis injiciunt, *add. H.* ³) Bækil, *B.* ⁴) eo loco aliquot ex dynastæ satellitibus ceciderunt, *add. G.* ⁵) in Oreades, *add. B.* ⁶) Kuga, *II, B.* ⁷) magnumque boum numerum comparant et in arce exteriori custodiunt, *F, B.* ⁸) qui in Oreadibus erant, *add. F.*

est, ut de pace conveniret, sic, ut instantem hiemem in Orcadibus agerent, proxime vero insequenti æstate in Norvegiam ad regem Hakonem proficiscerentur, qui¹ de omnibus his rebus decerneret. Quo facto collecta multitudo dilapsa est, hiemsque sine ullo maleficio exiit. Æstate proxime insequenti Hanevus ac socii, altera nave cognati et amici dynastæ² in Norvegiam profecti sunt.

De Orcadensibus.

172. Hac hieme rex Bergis se continebat, quæ hiems imperii ejus decima quinta fuit. [Haneviani in ædes Aura-Pauli concesserunt. Paulo post Skulius dynasta [ab septentrione advenit³; tumque⁴ omnes satellites ad concionem aulicam classico convocati sunt. Cum Haneviani sociique in concionem venissent, fratres Hanevus et Kolbein, Snækollus⁵ et filii Rolvi Catuli, Sumarlidius et Andreas, a pincernis comprehensi, in arcem deducti, ibique in vincula conjecti sunt; Olver Ilteittus ceterique, qui interficiendi dynastæ socii fuerant, in Toloholmum⁶ deportati. Bjorn, speculatorum aliquis, horum in cæde consors, iturus in concionem, cum eo ipso momento, quo missa cani cœpta est, ædem Mariæ præteriret, inquit: officii necessitatem postulare existimo, ut me potius ad missam celebrandam, quam in concionem

¹) pro lubitu, *add. F.* ²) omnesque ferme amplissimi Orcadensium, *add. B, F, G, H.* ³) *a priori signo*: vere autem proxime sequenti orientem versus in Vikam ad negotia regni procuranda profectus erat, neque ab oriente redierat, cum Orcadenses (Haneviani) ab occidente (Bergas) advenerant, *H.* Orcadenses in ædibus Pauli se continebant, *B, F.* ⁴) *ab* [: ex Thrandheimo (Bergas) venit, parumque commercii cum Hanevianis habuit. Aliquanto post rex ab oriente advenit, domino Knuto inter alios comitatus, cumque paululum in oppido commoratus esset, ejus jussu, *B, F, H, G.* ⁵) *omitt. B.* ⁶) Totaholmum, *H.*

aulicam conferam. Hæc fatus converso itinere templum ingreditur; nondum peracta missa, ei nuntiatur, Olverem Ilteittum cum sociis occisos¹ esse. Sic huic saluti fuit, quod sacram ædem ingressus est. Sigvaldius Skjalgi filius, affinis² dynastæ, cædis vindicandæ acerrimus exactor, comprehensum Thorkelem Svartium³ per plateam rapuit. Cumque ædes, in quibus Skulius dynasta versabatur, præterirent, dynasta ad fenestram⁴ stans cum inclamavit: Sigvaldi, inquit, Thorkelem, nisi nimium reus sit, ne occidendum cures. Cui Sigvaldius: atqui ille eo majoris criminis reus agitur, quod dynastam jam mortuum ferro appetivit. Thorkel cum Olvere in insulam deductus est, eoque loco quinque homines, Ravn, [Olver et Thorkel⁵, aliique duo, qui cædi Jonis dynastæ adfuerant, decollati sunt.

Naufragium.

173. Hoc eodem autumno Orcadenses occidentem versus profecti sunt, virique ex insulis illustrissimi unam navem omnes⁶ conscenderunt; quæ navis cum omnibus hominibus, qui ea vehebantur, interiit, damno, quod inde multi homines acceperunt, sero reparato. Skulius dynasta eodem autumno septentrionem versus in Thrandheimum rediit, comitantibus Hanevo, Kolbeine et Snækollo. Hanevus ac frater Dynjarnesi apud Paulum Vagaskalmam hiemabant. Vere proxime insequenti Hanevus ad regem profectus est, veniamque domum proficiscendi impetravit; sed navi ad Hernas rejecta, eo loco in morbum implicitus decessit; Kolbein vero, frater ejus, paulo post in Thrandheimio obiit. Snækollus diu postea

¹) comprehensos, B, F. ²) Jonis, add. H, G. ³) in (tabernis) Svartabudis versantem, add. B. ⁴) porticus, add. B; in porticu quadam, H; in cœnaculo aliquo, B. ⁵) omitt. F, B. ⁶) ferme, add. G.

apud Skulium dynastam [et regem Hakonem¹ versatus est.

Dissidia inter regem Hakonem et Skulium dynastam.

174. Autumno, quo rex ac dynasta Bergis digressi erant, [nocte festum Martini præcedente² natus est Hakon, filius regis Hakonis; hiememque proxime insequentem rex Hakon Bergis egit, quæ hiems decima sexta fuit imperii ejus. Hac hieme varia dissidia et discordiarum semina inter regem Hakonem et Skulium dynastam jacta sunt, [a verbis præfectorum maxime orta³. Eadem hieme Skulius dynasta in navibus fabricandis magnopere occupatus erat, multaque alia cœptavit, quæ inimici ejus suspecta habuerunt, et infidelitate in regem profecta judicarunt. Tum obierat domina Ingirida, filia dynastæ, quam dominus Knutus in matrimonio habuerat; quæ res omnem inter eos amicitiam dissolverat. Eo tempore dominus Knutus dimidiam Rygenssem provinciam Sognumque dimidium tenebat, quam præfecturam optatis suis non respondere judicabat. Demonstrare regi cœpit⁴, partitionem regni, Bergis factam, haud æquabilem esse, partemque, quam Skulius dynasta haberet, propius ad dimidium regni, quam ad trientem, accedere. Eadem hieme Sigurdus archiepiscopus omnibus Norvegiæ episcopis nuntium misit, ut æstate proxime insequenti Bergas ad se convenirent.

De nuntio regis Hakonis.

175. Rex Hakon vere proxime sequenti orientem versus in Vikam profectus est; nuntium

¹) omitt. B. ²) ipso festo Martini, B. ³) et erat vulgaris opinio, ea a malorum hominum pravis calumniis oriri, G; a quibus amicitiam eorum perpetuo plus, quam æquum erat, dissociatam esse constabat, add. B, F, H. ⁴) et præter eum præfecti quoque, add. B, F.

misit Skulio dynastæ, ut æstate proxima meridiem versus Bergas veniret¹. Ubi vero rex orientem versus in Vikam pervenit, omnes præfectos² cum ingenti hominum multitudine ad se convocavit³. Reversus Bergas, interioris oppidi pontes, quantum in longitudinem patebant, navibus longis occupavit.

De Paulo Vagaskalma.

176. Skulius dynasta hac æstate in Thrandheimo agebat. Præcedenti vere magnam navem in Eyris iustuendam curaverat, nomine Langfrjadagum; quæ navis cum ceteras naves magnitudine multo antecederet, opus ea æstate parum procedebat. Provecta æstate dynasta iter meridiem versus comparavit, seroque paratus est; naves duxit [quinque et⁴ viginti, plerasque ingentes. [Cum Bergas venisset, tam densi navium ordines pontibus prætexti erant⁵, ut naves nullo

¹) ubi de dissidiis eos intercedentibus disceptaretur, *add. F, H, B.* ²) et præsides provinciales, qui in Vika erant, ad se vocavit, hisque omnibus pro officio injunxit, ut secum Bergas proficiscerentur. Hi præfecti tum apud eum erant: Arnbjorn Jonis, Simon Kyra, Lodin Gunnii, Gunnbjorn colonus. Delatus in conventum Gulensem omnes præfectos, *add. F, G, B.* ³) Rex magnas ornatasque copias ex Vika duxit, *add. B.* ⁴) amplius, *F, G, B.* ⁵) Hi præfecti cum eo erant: Alvus affinis ejus, Asolvus cognatus ejus, Paulus Vagaskalma, Nicolaus filius hujus, Bardus Brattius, Eilivus Vallensis, multique præsides provinciales. Autumnus jam multum processerat, cum dynasta in partes meridianas venit. Paulum Vagaskalmam meridiem versus ad regem præmisit. Qui cum Bergas venisset, a præfectis (præsidibus provinciarum) vehementer increpatus est, mirum esse dicentibus, quod ille aliique præfecti a septentrione delati eum dynasta facerent, sed contra regem starent; hortabanturque, ut destituto dynasta ad regem transirent. Paulus negavit se adversus regem stare, quanquam dynastam jussu regis a borea proficiscentem comitaretur. Verum existimo (inquit) plerosque præfectos, qui ab septentrione advenerunt, ita esse animatos, ut (sola) vestra importunitate moti Skulium dynastam destitnere nolint.

pacto applicari ad terram possent. Dynasta navium ad oppidum adpulsum ita instituit, ut suam navem primam præcedere jubcret, deinde duas sequi maximas, tum tres, tum quatuor, eadem ratione aucto numero, quantum multitudo navium pateretur; quæ dispositio perquam spectabilis fuit. Dynasta classem ad Hakarlastrandam extra Monasterium in Nordneso applicuit; quo loco tam mala statione utebantur, ut aliquot naves eorum¹ frangerentur. Sic Olavus Albus poeta:

Probatæ fortitudinis rex nuntium misit

Thrandorum principi, late imperanti.

Bellicosus princeps latam classem a borea propulit, tabulis per mare volantibus.

Strenuus imperator Hakarlastrandam navibus occupavit. Homines in celebrem dynastam gravissima crimina conjiciebant; præfecti earum rerum satagebant².

Congressus regis ac dynastæ.

177. Ubi dynasta breve tempus in oppido moratus erat, ipse et rex in sacrario juxta ædem Christi convenerunt, ubi rex eum vehementer increpuit, multaque crimina ei intulit. Dein comitia in cœmeterio ædis Christi constituta; hic sella, qua rex sederet, collocata, præfectis ac

Dein Paulus regem convenit, inter quos colloquium bene ecessit. Inde ad dynastam reversus, oppidanorum quæ mens esset, significavit, navesque tam confertim pontibus adjacere, B, F, G.

¹) dynastæ postremo, F.

²) Constructio: *afrenðr konungr sendi þá orð víða lendum jöfri þranda. Fólkráðr stillir a) keyrði breiðan flota norðan; borð b) flugu c) um kafa*). *Errinn harri bjó Hákarlaströnd með herskip. Fyrðar mæltu scm harðast á hendr frömu jarli; lendum mönnum hófst önn af því.*

a) *kafið*, mare, B; ceteri male una voce *kafstilli*. b) sic cet.; *borg*, A, forte idem. c) *þá*, tum, add. B.

consiliariis ejus circa eum sedentibus¹. Erat in comitiis Sigurdus archiepiscopus omnesque regni episcopi suffraganei, item dominus Knutus. Dein Skulius dynasta cum suis omnibus in comitia venit. Cui cum nullam sedem [in sella, cui rex insidebat², destinatum sui viderent, aliam cui insideret sellam apportarunt. Tum rex multa in dynastam crimina³ intendit, disertaque oratione usus est⁴. Post hæc præfecti ⁵verba fecerunt, unus post alterum crimina in dynastam jacentes, eumque vehementer accusantes. Qui cum declamassent, surrexit dynasta et locutus est⁶:

unam novi cantilenam:
 saxo⁷ sedit aquila;
 alteram illam cantilenam:
 saxo sedit aquila;
 [omnes uni congruentes:
 saxo sedit aquila⁸.

Ita quoque hic hodie res se habet, dum a suo quisque principio orationem ordiatur, omnes in eandem sententiam concludant, ut mihi intendant crimina. — Post hæc longa ac diserta oratione usus, omnia sibi imputata crimina purgavit, [sui officii esse professus, regis mandatis obsequi, eique cedere⁹; præfectorum autem caluniam et

¹) Gunnar, regis cognatus, juxta sellam pone regem stetit (sedit, G, erat, H), add. F. ²) apud regem, G. ³) quæ antea protulerat, add. G. ⁴) Tum surgens Dagfinnus colonus longa usus est oratione, regemque pro more salutavit, itaque orationem conclusit, ut affines ad pacem et concordiam hortaretur. Post hæc rex Hakon surrexit, disertaque oratione usus, crimina ab inimicis prolata in dynastam intendit, add. B, F, *Fragm.* 5, (quod h. l. incipit). ⁵) surgentes, add. iid. ⁶) hunc in modum sermonem orsus est, F. ⁷) plano lapide, F. ⁸) ab signo omittit F; ceteri hos duos versus inserunt post versum secundum; ego ordinem mutandum, verbaque, *eina kann ek visu*, et, *ok hina aðra*, ad ipsam cantilenam referenda putavi. ⁹) eo orationem convertit, ut sui officii esse profiteretur, regi cedere, B, F, *Fragm.* 5.

obtrectationem, ut turpissimam, ita sibi esse ingratis-
simam. Tum Gunnar, regis cognatus: haud
tu nobis videberis debitum regi obsequium præ-
stare, nisi ornato deposito genibus regis advol-
varis, remque tuam omnem in ejus fidem et po-
testatem tradas. Hic dynasta: tunc ego præstare
officia principibus didiceram, cum tu, Gunnar,
alio fungebaris munere. Dein surrexit rex, omni-
busque, qui sibi præstare obsequium vellent, se-
qui se¹ jussis, ab comitiis abscissit, totaque simul
cum eo multitudo [; dynasta vero² cum militibus,
qui cum eo ab septemtrione venerant, ad naves
descendit. Post hæc archiepiscopus ceterique
episcopi intercedentes, eos in gratiam reconci-
liarunt, conditionibus quæ regi placerent, quas
dynasta data stipulatione acceptavit. Sic [Olavus
Albus poeta³:

Juvenes principes comitia habuerunt;
dynasta regi responsa promte reddidit.
Præfecti, ad certamen instigantes, eximio
principi atrocia crimina intenderunt,
Tum tinctor telorum, paci nocentium,
omnem suam causam tradidit ac permisit
in potestatem moderatoris virorum: qua re
pacem impetravit rerum præclare gestarum
effector⁴.

¹) ad templum, *add. B, F.* ²) templumque ingressus est, *add. G;* remanente dynasta, qui, *F.* ³) Sturla in encomio breviori Hakoniano, *B.*

⁴) Constructio: *ugir jöfrar stofnuðu þing; jarl veitti rasi snarla a) svör; hersar báru kaldar sakar á dýran hilmí, þeir fýstu hjaldrs. Vara b) tála c) lituðr d) lagði þá ok seldi allt sitt mál í kné stillir rekka; frömuðr snildar frægða styrs e) fékk satt f) af þvi g).*

a) *varla, B, H.* b) *vora, H;* *varrar, B,* vide mox c. c) *stála, Hk. T. 6,* quod mihi maxime placet, adsumta lect. *varrar, i. e. stála lituðr lagði þá allt sitt mál í kné stillir rekka, ok seldi varrar* (id. q. in prosa, *seldi festu*). d) sic *B;* *lituðr, id., F,*

Quo facto in speciem quidem blanda familiaritas inter eos renovata est, alterque alterum cœnæ adhibebat, nunquam vero exinde fides inter eos coaluit¹.

Nata Kristina regis filia.

178. Skulius dynasta eodem autumno septemtrionem versus in Thrandheimum reversus est, rex Hakon ad finem festi jolensis Bergis se continebat; hæc hiems fuit imperii ejus decima septima. Hac hieme, post festum jolense, nata est princeps Christina, regis Hakonis filia. Sub tempus jejunii rex Hakon boream versus in Sognum, indeque in mediterranea profectus est. Cum in Uplanda pervenit, dissensio orta est inter eum et Paulum, episcopum Hamarenseni, cum rex iusulam, in Mjorso sitam, quæ insula Sancta dicitur, suæ ditioni adsereret; quam iusulam Ingius, quem Bagli regem suum appellarunt, sedi episcopali Hamarensi dederat, Birkiheini autem eum falsum regem appellarunt, Thorgilsem Thuvuskutum nominari Danumque esse contententes. Itaque rex judicavit, ei non licuisse patrimonium suum abalienare, episcopus vero se iusulam concessurum obstinate negavit. Rex Hakon Tunsbergum concessit, ibique ver transiit. Paulus episcopus literis ad archiepiscopum Skuliumque dynastam datis, eos de hoc negotio consuluit; quibus literarum commercii factum est, ut Paulus episcopus, protectione apparatus, [iter in curiam pontificis Romani suscepit².

G, H; *liðtuðr*, A, prave; si *tála* vera lectio est, eam sic intelligo: *varar*, promissum, sponsio, pactio, *vara tál*, noxa pactionis, pacis; arma, tela. e) *skírr*, B, i. e. *snildar skírr* (eximius). f) *svör*, H, vix recte. g) add. G. H.

¹) coaluisse putatur, H; (fidem) coaluisse putant, qui utriusque ingenium nosse sibi videbantur, B, F, *Fragm.* 5. ²) primo in Gothiam, inde in Daniam, inde meridiem versus in Saxoniam iter

Obitus Ingæ regis matris.

179. Hoc vere, quo se rex Hakon Tuns-hergi continebat, murum lapideum novis adstructionibus firmandum, ibidem [ædes regias ædificandas, et¹ navem magnam; ²dictam Olavsudam, faciendam curavit. ³Æstate insequenti boream versus Bergas se contulit; tum Skulius dynasta eodem ab septentrione advenit, ibique uterque una conversabatur⁴. Etsi vero se alter alteri familiarem præbebat, tamen [mali homines⁵ ita dissidia inter eos calumniando alebant, ut res interdum⁶ prope a discrimine⁷ ahesset, ut eventu postea comprobatum est. Domina Inga, mater Hakonis regis, apud filium versata est, quam ille magno amoris affectu est prosecutus. Illa [proxime insequenti hieme morbum nacta⁸ ante jejunium adventus obiit⁹. Hæc duodevicesima hiems erat imperii Hakonis regis.

De Islandis et facta inter eos compositione.

180. Squalorum carchariarum autumno¹⁰ Sturla Sigvati filius ab Islandia in Norvegiam venit, unde statim peregrinatione suscepta hieme proxime insequenti ad pontificem Romanum pro-

fecit, neque prius destitit ab itinere, quam Papam conveniret, *B, F, Fragm. 5.*

¹) omitt. iid. ²) postea, *add. iid.* ³) Cum aliquamdiu in Vikæ commoratus esset, *add. B, F.* ⁴) bona inter eos concordia, uti semper, quando una versabantur, *add. B, F, Fragm. 5.* ⁵) inimici eorum, *F.* ⁶) brevi interjecta mora, *F, H, Fragm. 5.* ⁷) præsentis periculo, *iid.* ⁸) in gravem morbum (autumno, *add. G*) incidit, quo ingravescente, *act., B, F, Fragm. 5.* ⁹) Dynasta autumno septentrionem versus in Thrandheimum rediit, rex orientem versus in Vikam profectus, Osloæ hiemabat, *add. F, H, B, Fragm. 5, quæ abesse non posse, sequitur ex initio cap. 181.* ¹⁰) sic dictus est autumnus, quo conventus Bergensis habitus est (cap. 176—77); *þetta var kallat hákarla háust, hist. Sturlæzorum l. 5. cap. 23.*

fectus est. Hoc eodem autumno redux regem Hakonem Tunsbergi convenit, qui Sturlam convivio adhibuit, et de multis rebus cum eo collocutus est. Referente Sturla, Islandiam grayibus domesticis dissensionibus laborare, rex iniquo animo rem tulit, atque interrogavit, quanti negotii esse putaret, insulam sub unius potestatem redigere, nam si rerum summa penes unum esset, res insulæ pacatiores fore. Sturla rem parvi fore negotii dixit, si suscepisset is, [qui aliquantum opibus valeret¹. Quærente rege, an procurandum id negotium suscipere vellet, ille se sub regis auspiciis periculum facturum ostendit, si effectis his rebus honores, quibus dignus judicaretur, adipiscendi sibi spes foret. Rex monuit, ne insulam cædibus hominum sub potestatem redigeret, sed homines caperet et in Norvegiam² deportaret³, aut provincias eis subjectas aliquo modo occuparet⁴. Æstate⁵ proxime insequenti Sturla in Islandiam revectus est, proximamque hiemem Grundæ apud patrem suum se continebat. Dum vero peregre fuerat, Orækja Snorrii filius, patruelis ejus, in provincias ejus vi et armis invaserat. Sequenti vere cum Sturla unam hiemem in Islandia transegerat, ipse ac pater⁶ Snorrium, Reykjaholti habitantem, magna manu aggressi, postularunt, ut pro maleficiis ab Orækja patris satisfaceret. Snorrius, [cum copias adversus fratrem contrahere nollet, Thorodusque Sturlæus⁷ internuncium agens [pacem in-

¹) qui strenuitate et consilio valeret; hæc de re assidue locuti sunt, Sturlam hujus negotii procuratorem futurum, *H.* ²) ad se, *add. H.* ³) mitteret, *H, G, Fragm. 5.* ⁴) Sturla sæpius hæc hieme eorum rege se sistebat, atque de hæc re colloquebantur, *add. F, H, Fragm. 5.* ⁵) hiemem, qua rex Osloë sederat, *add. iid.* ⁶) Sigvatus, *add. Fragm. 5.* ⁷) frater eorum, *Fragm. 5.*

ter eos componere¹ non potuisset², aufugit, Sturla vero omnibus ejus bonis occupatis Reykjaholtum insedit. Post hæc Sturla in Vestfjorðos profectus est Orækjam oppressurus, sed illi in speciem inter se reconciliati sunt, quanquam ea compositio brevi durabat; quos intercedentia negotia hoc loco commemorare non est opus, is vero exitus fuit, ut Orækja ea æstate, auctore Magno episcopo³, in Norvegiam proficisceretur. Quo facto Sturla Thorleivum Gardensem invasit, hique ad Bæum in Borgarfjorðo conflixerunt; quo facto prælio Thorleivus, potestati Sturlæ parere coactus, proxima post peregrinationem Orækjæ æstate in Norvegiam trajecit; qua eadem æstate Snorrius Sturlæus, Thordus Kakalius, Olavus Albus poeta Thordi⁴ filius in Norvegiam profecti sunt. Tum Sturla Gizurem Thorvaldi et Kolbeinem juvenem Arnoris⁵ bello persecutus est, inter quos gestæ res eum qui infra memorabitur exitum habuerunt.

Rex dynastæ scripsit.

181. Rex Hakon, ut antea dictum est, Osloæ hiemavit; tum varia dissidiorum genera inter eum et Skulium dynastam orta sunt⁶. Rex Hakon [Skulium dynastam arcessivit, ut ab septentrione ad se veniret; dynasta vero⁷ amicos in consilium adhibuit, [eosque, qui sui obtrectatores essent, neque utrisque obsequium jurejurando obstrinxissent, suspectæ fidei esse judicavit⁸;

¹) eos in gratiam inter se reducere, *Fragm.* 5. ²) a priori [: nullam reddere satisfactionem voluit, et, *G.* ³) Skalholtensi, *add. B.* ⁴) Sturlæi, *add. F.* ⁵) cognatum suum, *add. Fragm.* 5. ⁶) iisdem auctoribus, qui amicitiam eorum pervertere consueverant, *add. B. F., Fragm.* 5. ⁷) ab signo [: proximo ve. e dynastæ scripsit, ut se insequentem æstate Bergis conveniret, ubi de iis, quæ inter eos non convenirent, disputarent; quibus allatis literis, dynasta, *F.* ⁸) ab signo [: utrum in edictum conventum veniret, an non, *F.*; illisque

quem multis se rationibus ab itinere avocantem amici, ut proficisceretur, magnopere hortabantur, quorum hortatibus factum est, ut profectionem appareret¹; qua serius parata, naves ducens² viginti meridiem versus in Mæriam navigavit, diuque³ in Steinavogo stetit. Rex Hakon iter ex Vika paravit, magnum militum numerum multosque⁴ præfectos secum habens, Olavsudam⁵, navem magnam et puleram, [duo⁶ et triginta⁷ interscalmiorum, deducendam curavit. Cum in conventum Gulensem venit, copias ex omnibus ejus conventus provinciis⁸ evocavit, Klæmitum Holmensem septentrionem versus in Thrandheimum misit, qui⁹ nuntiaret, se boream versus eo¹⁰ profecturum, nisi dyuasta ab septentrione¹¹ ve-

demonstravit, se autumno squalorum careharianum, hortantibus præfectis, acrius petitem sibi videri: et mihi nuntiatum est, hos nunc non minori vehementia, quam tunc, fore, et intervenire, uti nostis, quæ faciant, ut magis quam antea invitæ in congressum eorum veniam; nam autumno squalorum careharianum, quo Bergis convenimus, Asbjorn Jonis, Gregorius et dominus Andreas, qui me ab oriente comitati erant, regi ministeria sua addixerunt, eique soli jusjurandum aulicum dixerunt, cujus jurisjurandi longe alia ratio fuit, cum antea omnes in utriusque nostrum verba jurassent. Idem fecit Brynjolvus, filius Jonis Stali, multique alii idem jusjurandum dixerunt, ejusque ministeriis se postea addixerunt; quibus minorem fidem habeo, quam iis, qui utrique nostrum amici sunt et in utriusque verba jurarunt; nam magnam circa se manum habent Gregorius ac Brynjolvus, *B, F, Fragm. 5.*

¹) nuntiumque mitteret præfectis suis, qui in borealibus regni partibus erant, *add. Fragm. 5.* ²) ferme, *add. F;* amplius, *add. G.* ³) magnamque partem autumnæ, *F.* ⁴) omnesque qui ibi erant, *Fragm. 6.* ⁵) quam Tunsbergi faciendam curaverat, *add. F, Fragm. 5.* ⁶) unius, *Fragm. 5.* ⁷) *ab signo:* viginti novem, *F;* viginti sex, *G.* ⁸) Bergas ad se, *add. G, Fragm. 5.* ⁹) ad comitia Frostentia profectus, *add. F, Fragm. 5.* ¹⁰) in Thrandheimum hoc ipso autumno, *F, H, Fragm. 5.* ¹¹) ad se, *add. F.*

niret. Procedente autumno rex Hakon, ¹quadraginta navcs magnas ducens, Bergis septemtrionem versus profectus est². Skulius dynasta, ut antea commemoratum est, in Steinavogo stetit; huc ad eum³ venit Paulus Vagaskalma, qui nuntiavit, regem magnis contractis copiis septemtrionem versus in Thrandheimum proficisci stituisse. Itaque dynasta rem ad consilium retulit, utrum⁴ obviam regi tenderet, an boream versus in Thrandheimum reverteretur. [Quod cum plerique hortarentur, fuere nonnulli, qui svaderent⁵, ut boream versus in Thrandheimum ad coalumnos suos proficisceretur, ibique, si ei videretur, regem exspectaret. Hoc⁶ captum consilium est, ut dynasta Nidarosum reverteretur, quo delatus, equis adduci jussis, profectionem in mediterranea paravit, Paulo pluribusque dehortantibus, dicentibus, si ipse ac rex convenissent, rem bene cessuram. Decretum itaque est, ut Paulus obviam regi in Mæriam proficisceretur; qui classi regiæ ad Solskelam occurrens, conveniendi regis, tum ventis vela daturi, facultatem nactus non est. Quare omnes una boream versus in Thrandheimum navigarunt; cunisque Leirangros ventum esset, Paulus regem convenit, qui verba ejus benigne excepit, sperans, si ipse ac dynasta convenissent, rem bene cessuram.

¹) ad, *add. F. B.* ²) Hi præfecti regem tum comitabantur: Arnbjorn Jonis, Lodin Gunnii, Simon Kyra, Halvardus Brattius, Eirikus Stilkus, Ivar Nevus, Gautus Melensis, Nicolaus Pauli, Petrus Giskiensis, multique alii excellentes viri, *add. cet., Fragm. 5.* ³) ex Halogia, *add. F.* ⁴) meridiem versus pergens, *add. F.* ⁵) Paulus aliique plures hortabantur, ut obviam regi procederet, rem enim optime exituram, si convenissent. Quidam ex intimis dynastæ hoc dissvadebant, consultius esse dicentes, *F. G.* ⁶) quod dynastæ maxime placuit, *add. H.*

De Skulio dynasta.

182. Ea nocte, qua rex in Leirangris erat, Skulius dyuasta Medallhusis se continebat, indeque in Orkadalum equitavit, trajecto monte in meridiana profecturus, magnas tum ducens ornatasque copias. Cum autem [ad pontem Orknæ¹ venisset, complures, qui ejus se ministeriis adixerant², amique, [qui antea se athletas ejus appellarent³, eum deseruerunt. Tum aliquis hos versus lusit:

Aulici Skulii ornati sunt laudibus,
 ampulla plena minime pedem referebant;
 isti e Dania heroes (fortiter) potabant,
 per montes silvasque iter non faciebant.
 Ubi vero expeditiones susceperant, extitit
 malus fremitus, circaque signa raritas.
 Jusjurandum, fratri Ingii datum, est
 ruptum, nemine longius iter facere volente⁴.

Sic Olavus Albus poeta:

Alacres (viri), neutrius amici, suspicionem
 mature ortam inter principes resuscitarunt,
 dicebantque homines isti, regis promissa,
 eximio populi domino data, non servari.

Rex, bona memoria præditus, jumenta fretorum

¹) in Dalskogum (*silvam Dalensem*), *G.* ²) a mensis ministri, *add. F.* ³) quidam in silva Updalensi; hi (centuriones) cum deseruerunt, Andottus (Ondottus) Skakalokkus (*omitt. Fragm. 5*), Elju- (Elvi-, *B*; ælu-, *G*; Hells-, *Fragm. 5*) Bjarnius, et Reidar Dyn, multique alii (eximii) viri, qui antea se athletas vocarant, *cet.*

⁴) Constructio: *hirðmenn Skúla gæddust a) hóli; hrukku lítt, meðan skukka b) var full; þeir rekka af Danmörk drukku, drógust lítt um fjöll ok skóga. Síðan varð ill sangvan ok þunt um stangir, er (þeir) slóst i ferðir; eidar rufust við bróður Inga, engi vildi fylgja lengra.*

a) *glöddust*, delectabantur, gaudebant, *Fragm. 5.* b) *skrukka*, *id., F, G.*

strenuo milite instruxit, a meridie profecturus.
 Dynasta vero, superato monte, orientem versus
 fugit,
 viris fidem erga fortem principem fallentibus¹.

Rex legatos ad dynastam mittit.

183. Rex Hakon, in Thrandheimum² delatus, cum dynastam auctum cognovisset, ³misit qui eum revocarent. Hi cum eum in Updalo invenissent, dixerunt placere regi, ut reverteretur, ipsique inter se rem componerent, et ambo una hieme proxime sequenti in Thrandheimio sederent. Dynasta hanc iterum ad amicos referente, plerique hortati sunt, ut reverteretur; alii dicere, inconstantis esse, rationem consilii tam celeriter mutare. Ad quæ dynasta: revertendi quidem consilium præstare video, eorum tamen valebit auctoritas, qui in meridiana proficisci malunt. Post hæc monte superato in meridiana contendit. Præfecti regii, qui in Uplandis erant, cum dynastam ab septemtrione advenisse cognovissent, omnes naves, quæ in Mjorso erant, miserunt, quas novem centuriones⁴ conscenderunt. Skulius dynasta⁵ emporium Hamarense ingressus,

¹) Constructio: *Snæfirir, vinir hvárskis, drógu enn árskapðan a) grun meðal jöfra: aldir kváðu heit ödlinga varla haldast við mætan allvald b). Minnigr siklingr bjoggi c) sunnan sunda vigg með snjalla drengi; en jarl stökk undan austr um fjall: itar brugðust mætum jöfri.*

a) árskaptan, id., cet. b) allvald, id., cet. c) bygði, B; bjó, F, eod. sensu.

²) Nidarosum, F, *Fragm.* 5. ³) auctoritate amicorum Paulum Vagaskalmam et Ivarem Nevum, *add. cet. et Fragn.* 5. ⁴) [Gregorius (Jonis, dominus) Andreas, Havardus Sundbuensis], Aslakus Smjorstakkus, Jon Catulus, Amundius Folavallensis, Dagus Grovæus, Oddus Eiriki, Saxius Bladspjot, cum numerosis catervis, *add. B, F, G, H, Fragn.* 5. ⁵) continuato in Heidmarkam itinere, *add. F, Fragn.* 5.

ibi aliquantum temporis cum omnibus suis commemoratus est.

De Sigurdo archiepiscopo et Hakone rege.

184. [Quibus rebus cognitis¹ rex, rem in anceps discrimen adductam arbitratus, quod dynasta monte superato in provincias, quæ in meridianis partibus solius regis erant, invasisset, suos² in consilium adhibuit. Archiepiscopo hortante, ut aliquo bono consilio provideret, ut manere pax posset, rex Bjornem abbatem³ aliosque misit, qui dynastæ tertiam partem omnium provinciarum Uplandensium⁴ pacis servandæ gratia in instantem hiemem offerrent. ⁵Cum vero abbas ceterique legati Hamarem pervenissent, dynasta Nicolaum Morsensem⁶ in Heidmarkam miserat, ut omnes reditus regioes exigeret; quo per speculatores cognito, præfecti arma adversus Nicolaum ferre statuerant; quare si abbas duabus noctibus serius advenisset, bellum inter dynastam et regem erupisset. Cum vero abbas dynastam convenisset eique conditiones ab rege oblatas proposuisset, ille acceptis conditionibus pacem vicissim⁷ pollicitus est⁸; itaque tertiam

¹) Cum Paulus Vagaskalma et Ivar Nevus ad regem redissent et de protectione dynastæ exposuissent, *B, F, Fragm. 5.* ²) Sigurdum archiepiscopum suosque consiliarios, *B, F, Fragm. 5.*

³) Holmensem, Ivarcm Skedjuhovensem, Vilmundum Piltum, *add. F, H, Fragm. 5.* ⁴) et Vikensium, quoad utrorumque amici intercederent, *add. F, G, Fragm. 5.* ⁵) Abbas et legati in Heidmarkam delati, præfectos missis nuntiis certiores fecerunt de conditionibus a rege oblatis, monueruntque, ne pacem turbarent, priusquam ipse Hamarem pervenisset exitumque negotii cognovisset, *add. cet. et Fragm. 5.* ⁶) Mjorsensem, *H*; Njorsensem, *B*; Morsensem, *Fragm. 5*; a mensis ministrum, *add. F, G, H, Fragm. 5.*

⁷) donec amici eorum de pace intercederent, *add. F, H, Fragm. 5.*

⁸) Posthæc abbas et legati horem versus redierunt, pars vero eorum in Vikam ad procuranda regis negotia concessit, *add. F, H, Fragm. 5.*

partem omnium provinciarum Uplandensium et Vikensium præfectis ornavit¹. Quo facto dynasta Osloam, indeque Tunsbergum se contulit².

De imperatis regis Hakonis.

185. [Cum rex Hakon Bjornem abbatem per montem in meridiana miserat³, Arnbjornem Jonis omnesque⁴, qui ex Vika erant, donum remisit, eosque si dynasta res Vikenses turbare cœpisset, provincias defendere jussit⁵. Illi⁶ in Vikam paulo serius, quam dynasta, delati, naves in freta Grindholmensia direxerunt, dynasta Tunsbergi versante⁷. Ubi vero intellexerunt præfecti, dynastam pacate iter facere, ⁸digressi, in suam quisque provinciam concesserunt⁹. Arnbjorn ad Valdisholmium appulsus, misso ad præfectos, quos ibi dynasta constituerat, nuntio, abscedere eos jussit, neque enim se ullam partem provinciæ Borgensis cum quopiam communicaturum, priusquam ipse auribus accepisset regem ita jussisse. Quo cognito, præfecti ad dynastam profecti hæc ei nuntiarunt¹⁰. Skilnius dynasta

¹) provinciæ Borgensi Arnium Rovam et Finnum Knattum præfecit, *add. F, G, H, Fragm. 5.* ²) ubi aderant regii, qui abbatem a borea comitati erant, *add. F, Fragm. 5.* ³) Statim ut rex in Thrandheimum venit, *G.* ⁴) præfectos, *add. F, G, Fragm. 5.* ⁵) eis Arnbjornem præfecit, hortans, ut ei quam strenuissime operam navarent, si quid opus esset, *add. F, G.* ⁶) secundis ventis usi, *add. F.* ⁷) Tum dynasta ad eos mittere voluit homines, qui cum abbate ab rege missi fuerant, petiitque ab eis, ut præfectos Tunsbergum convocarent, illi vero dicebant regem præcepisse, ut Eirikus Stilkus dynastam conveniret, hunc enim solum, non ceteros præfectos, literas regias perferre, *add. cet. et Fragm. 5.* ⁸) in freta Grindholmensia, *add. F, G, H, Fragm. 5.* ⁹) Eirikus vero literas ad dynastam pertulit, *add. F, G.* ¹⁰) Legati regii, Tunsbergi versantes, magnam pecuniæ summam, dynasta insciente, ex æde Laurentii ablatam in Thrandheimum (ad regem) reportarunt; hi, prima vespera festi jolensis Osum (Nidarosum, *B, Fragm. 5*) delati, regi, quod novi ex Vika cognoverant, retulerunt. Amici

post festum jolense orientem versus ad Albim profectus, ibi diu Kongelæ commoratus est. Iis locis complures ministeriis ejus sese addixerunt: Alvus Leivastadensis¹, Thorgils Slydra, Vesetius juvenis, Asgautus² frater ejus³. Hos homines⁴ Birkibeini Varbelgos appellarunt. Alvus satelles Arnbjornis antea fuerat. Hi maxime dynastam ad pacem turbandam concitabant⁵, ne regem Hakonem præripere sibi fraternam⁶ hereditatem pateretur. Quorum adhortationibus dynasta nimum paruit, ut postea docuit eventus⁷. Hæc undevicesima fuit hiems imperii regis Hakonis⁸.

regis, qui ab oriente venerant, nuntiarant, complures cum dynasta versari, qui eum ad bellum regi faciendum concitarent, hortarenturque, ne diutius a possessionibus suis et bonis avitis (justa hereditate fraterna, *G, Fragm. 5*) se dejici pateretur, neque se satis scire, utrum servari pax (per hiemem) posset, an non, *add. F, G, H, Fragm. 5.*

¹) cum aliqua hominum caterva, *add. F, G*; cum multis hominibus, *Fragm. 5.* ²) Asgautus, *H*; Algautius, *B, F, G.* ³) antea ad dynastam venerant, *add. F, B.* ⁴) qui tum se ministeriis dynastæ addixerunt, *add. F, H, B, Fragm. 5.* ⁵) ut primo præfectos, qui in Vika erant, deinde ipsum regem adgrederetur, *add. Fragm. 5.* ⁶) sic *B, F*; paternam, *A*; *omitt. G.* ⁷) Rex Hakon per festum jolense (hiemem) in Thrandheimio se continebat, *add. F, G, Fragm. 5.* ⁸) Archiepiscopus regem orare perseveravit, ut aliquos nuntios ad dynastam pacis servandæ gratia mitteret, sibi enim res Vikenses ad bellum spectare videri (iniquos enim nuntios ex Vika a Varbelgis afferri, *add. H*). Itaque Bjorn abbas et Vilmundus Piltus (Tiltus, *H*) cum pacis conditionibus ad dynastam missi sunt. Tum rex Hakon nuntium misit Munani, episcopi filio, præfectisque Uplandensibus, ut omnes se ad Arnbjornem Jonis conferrent, eoque loco copias continerent, quoad de exitu negotiorum, quæ abbas ad dynastam perferenda habebat, cognitum esset. Abbas dynastam vere tempore jejunii Kongelæ convenit, eique mandata exposuerunt; et utrorumque amicis intercedentibus factum est, ut animus dynastæ flecteretur (sedaretur, *G, H*), eum ante horum adventum maximum periculum esset, ne dynasta bellum ultro inferret, *add. B, F, G, H, Fragm. 5.*

Pax inter regem et dynastam tentata.

186. [Insequenti vere¹ Skulius dynasta Kou-gela profectus est; nuntium misit² Arnbjorni Janis filio, ut se [in campo Eidensi³ conveniret. Arnbjorn ad comitia profectus est⁴, trecentis sexagiuta viris perbene armatis stipatus. Qui cum priores⁵ advenissent⁶, quam dynasta, Arnbjorn præcepit, ut prius cum dynasta armis decernerent, quam ad coactas⁷ condiciones descenderent. Skulius dynasta in comitia venit, quadringentis viginti⁸ militibus, non æque⁹ ornatis, stipatus, pileum alium ex coacta lana capite gereus, pulcro equo insidens; is¹⁰ locutus est: cui præfectos meos ex provincia Borgensi, Arnbjorn, expulisti, quos trienti, mihi hieme proxime antecedente ab rege tradito, præfeceram? Eo, inquit Arnbjorn, quod mihi certum fuerat, nemini præfecturam cedere, mihi ab rege collatam, priusquam abrogatam mihi esse certo cognovissem. Tum dynasta: nonne ego te prius¹¹ provinciæ¹² præfeceram, tuque mihi pulcras pollicitationes feceras?¹³ Tu vero etsi ceteris Norvegis antecellis, tamen nimia audacia est, vestrum quem-

¹) Tempore jejunii, *G*; elapso tempore jej., *F*, proveeto tempore jej., *H*. ²) præmisit, *F*. ³) in comitiis Eidsbergi (Heidbjargis, *H*) habendis, *F*, *G*, *H*, *Fragm.* 5. ⁴) comitatus Eiriko Sülko, Munane episcopi filio, multisque aliis præfectis Uplandensibus, amplius, *add. F*, *Fragm.* 5. ⁵) Eidsbergum, *add. F*. ⁶) et extra cœmeterium templi consedisent, *add. F*, *G*, *H*, *Fragm.* 5. ⁷) inhonestas, *F*, *G*. ⁸) octoginta, *F*, *Fragm.* 5. ⁹) ac illi, qui prius advenerant, *add. F*. ¹⁰) Arnbjorn suis prædixerat, se unam singulis dynastæ postulationibus responsa daturum. Cum comitia paulisper durassent, dynasta, *B*, *F*, *G*, *Fragm.* 5. ¹¹) primo, *F*, *G*, *H*. ¹²) Borgensi, eique dimidiæ, *add. iid.* ¹³) sed qua fide? Id quidem verum est, inquit Arnbjorn. Dynasta: at eo tempore Hakon non minus rex erat, quam nunc, etsi jam plus adoleverit, cujus ego præcepta de præfecturis mihi demandatis non minoris hoc tempore facio, quam illo, *add. B*, *F*, *H*, *Fragm.* 5.

quam retinere ea, quæ volente¹ rege acceperim. Arnbjorn reposuit: hoc verum esse fateor, me nequiquam passurum, quemquam præfectorum mihi id eripere, quod rex dederit, meque nemini Norvegorum², præterquam regi Hakoni, ne albo quidem illi pileo, qui nunc his in comitiis adest, collum subditurum. Tum Bjorn abbas significavit³, regem dynastæ concessisse tertiam partem⁴ provinciarum⁵ Vikensium et Uplandensium⁶ instanti hieme, gratumque ei fore, si quis ad conciliandam inter illum et dynastam gratiam bona verba interponeret. Quo dicto Arnbjorn mollioribus verbis uti cœpit. Post hæc dynasta triente provinciæ Borgensis in potestatem redacto in Vikæ partes boreales se contulit, abbas septemtrionem versus in Thrandheimum cum pacis conditionibus rediit, tunc enim decretum erat, ut rex ac dynasta æstate proxime insequenti, datis inter se obsidibus, Bergis convenirent.

*Pax inter regem Hakonem et Skulium
dynastam.*

187. Skulius dynasta [hoc vere⁷ in Vika se continebat, multis etiam tum ejus ministeriis se addicentibus; magnum copiarum numerum contrahebat, naves comparabat, quarum magnum numerum invitis colonis occupavit⁸. Comitia Bor-

¹) concedente, *F, G, H.* ²) *omitt. F.* ³) se literas habere, quas sibi et illis solis præsentibus recitari jussisset rex; eosque rogavit, ut templum ingrederentur, et colloquerentur. Cum ingressi essent, abbas exposuit de mandatis, quæ sibi ad Arnbjornem aliosque præfectos dedisset, dixitque regem velle omnes id agere, ut gratia inter se et affinem reconciliaretur, certoque confirmavit, *add. F, B, G, H, Fragm. 5.* ⁴) omnium, *add. Fragm. 5.* ⁵) *h. l. explicit Fragm. 5.* ⁶) tam provinciæ Borgensis, quam aliarum, *G, B;* quem dynasta in sumtum haberet, *add. F.* ⁷) insequenti æstate, *F.* ⁸) et apparavit boream versus profecturus, *add. F.*

gensia¹ festo Margaretæ habuit; tum navem Arnbjornis² occupavit et septemtrionem versus ducere statuit; sed Arnbjorn navem perforandam statuminaque excidenda curaverat, quare, cum aquis commissa statim compleretur, extemplo subducta est. Circa hoc tempus venerunt ab septemtrione obsides ab rege Hakone dynastæ dati, Sigurdus filius regis et Ingimundus Puss, cum antea regi traditi fuissent obsides Asolvus dynastæ cognatus et Jatgeir poeta. Ut dynasta paratus erat, septemtrionem versus Bergas profectus est et naves in portu regio constituit. Tum internuntii inter eos commere cœperunt. Dynasta se naves oppido appulsurum negavit, nisi constitutum esset, ut ea Norvegiæ pars, quam ipse haberet, ad Petrum filium se mortuo perveniret. Quod cum ad regem delatum esset, aperte negavit, sicque declaravit, ejus progeniem nunquam hæredem fore Norvegiæ, nisi eam, quæ Margareta filia ejus prognata esset. Post hæc pacis internuntii, in quibus archiepiscopus, inter eos intercedebant; tum dynasta naves ad oppidum appulit, et³ auctoritate excellentium virorum pax convenit; uterque Bergis hieme proxime insequenti una considerent, eandemque mensam participarent, ita ut dynasta tertio quoque die victum apponeret. Ea hieme de omnibus rebus bene inter eos convenit, ut semper, cum una essent; tunc enim calumniæ rarins interserebantur, et si quæ intervenissent, statim examinari poterunt. Hac æstate Orækja Snorrii filius ab Islandia venit, et multas ibidem turbas a Sturla, cognato suo, concitatas esse nuntiavit. Quem rex majori, quam præcēpisset, vehementia usum esse judicavit.

¹) hac æstate, *add. F.* ²) Jonis filii, *add. F, G.* ³) habitis conventibus, *add. B, F.*

Compositio inter episcopum Paulum et regem.

188. Hæc imperii regis Hakonis vicesima hiems fuit, qua ipse ac dynasta Bergis una se continebant. Insequenti vere¹ profectionem in Thrandheimum apparaverunt; vespera diei dominicæ Caritatis Stadum prænavigantes, cum adversa tempestate impedirentur, in Angrium appellere coacti sunt. Dynasta vero die dominica e Silda solvit², et festum paschatis Reinii egit, ipseque ac rex vere in emporio se continebant. [Tum eo advenit Paulus episcopus Hamarensis, qui cum rege de negotio inter eos intercedente collocutus est³. Qui etsi se in conventibus, quibus dynasta interesset, obstinatiores præberet, tamen res eo adducta est, ut in gratiam redirent his conditionibus, ut rex insulam obtineret, aliasque possessiones, quæ ipsi liberent, quasque episcopus habere vellet, sedi episcopali retribueret.

Discordie inter regem et dynastam concitate.

189. Eodem vere regem inter dynastamque, in Thrandheimio agentes, parva intervenit res, ex qua potuit intelligi, quales⁴ essent, qui familiaritatem eorum pervertere voluerunt. Quæ res tali modo accidit: Gunnar, regis cognatus, eo tempore cum rege versabatur; ei rixa fuerat cum dynastæ speculatoribus, qui se inclementius ab eo acceptos existimabant. Post non ita multo Gunnar in Nesum profectus, provinciam sibi ab

¹) tempore jejuniæ, *add. F, G, H.* ²) tamque serenti vento secundo usus est, ut ad Sandolvestados appelleret, *add. B, F.* ³) Tum auctoritate Sigurdi archiepiscopi nuntius ad Paulum episcopum Hamarensis missus, ut septentrionem versus proficisceretur ad conventum pacificatorium eum rege Hakone celebrandum; eumque episcopus advenisset, conventus de negotiis eum inter et regem intercedentibus habitus sunt, neque cito de conditionibus propter pertinaciam episcopi conveniebat, *F.* ⁴) quam prope, *F, G, H.*

rege traditam adire statuit. Sequenti nocte, postquam Gunnar discesserat, regi nuntiatum est, interfectum esse, dynastamque speculatores, qui eum interficerent, emisisse. Rex confestim tubicinem acciri jussit, ipse vestes induit; omnes sui ad arma concurrerunt, in aream exierunt, vexillumque sustulerunt. Dynasta, qui in alia domo haud procul inde dormiebat, strepitu excitatus stratis exsiliit, et in porticum exiit; reginam in area stantem conspicatus, interrogavit, [quæ hujus tumultus¹ causa esset². Illa [rem, ut erat³, narravit. Dynasta eam bono animo esse jussit, remque sine periculo fore dixit⁴. Paulo post cognitum est, hæc non nisi comenta malorum hominum fuisse.

Dynasta dux creatus.

190. Hoc eodem vere rex comitia Eyrensia indixit, quo magnus convenit hominum numerus, his comitiis Skulio Ducis nomen dedit. Quem honoris titulum nemo ante id tempus in Norvegia⁵ consecutus erat. Sic Olavus Albus poeta:

Eximii viri internuntios inter affines
agebant. Principes, copias cogere celeres,
binis in vicem datis obsidibus, congressi
pacem æquis conditionibus fecerunt.
Custodiens Norvegiam, prole decorus,
principem ad prælia promptum ornavit
clementis Ducis splendido nomine, et
titulos honoris pulcris muneribus auxit⁶.

¹) rei, *F.* ²) a [: cur ibi versaretur, aut quid rei esset, *H.*
³) quid rei esset, *F.* *G.* ⁴) Tum dynasta se vestibus induit; interea Sigurdus regis filius in cubiculum (ad eum) venit, hique ambo exierunt, *add. B.* *F.* ⁵) ab rege vere christiano, *add. G.*

⁶) Constructio: *snjallir menn fóru í milli mága. Bragningar, snarir at magna her, seldust þar tvenna gisla: tókua) sýnni b) sætt, er funnust. [Sá er c) gætir Noregs, þrýddr*

Huic honoris titulo rex multa adjecit splendida munera, quæ dynastæ dedit, quo facto intima familiaritas inter affines denuo incepit.

De legatis, ab imperatore ad regem Norvegiæ missis.

191. Imperantibus Norvegiæ Hakone rege et Skulio dynasta, imperator Romani imperii fuit Fridrekus, filius¹ Fridreki², egregius³ princeps, cujus amicitiam multi⁴ principes exterarum regionum⁵ petebant. Imperator homines in regiones boreales⁶ ad regem Hakonem et Skulium dynastam misit; quod longo ante tempore, quam nuper memorata, accidit. Horum legatorum principi Vilhjalmo nomen erat. Hi regi et dynastæ multa munera obtulerunt; illi vero vicissim miserunt res, quæ apud imperatorem raræ erant et pretiosæ existimabantur. Ex quo tempore legationes inter imperatorem et regem inceperunt. Primo parte regis profectus Gudleikus Askensis, imperatorem in Sicilia convenit, a quo bene exceptus est. Post hunc Nicolaus Pauli filius, qui diu in aula imperatoris versatus, eximia ab eo munera⁷ accepit, neque ex Norvegis eo tempore fuit quisquam, qui æque bene, atque ille, exceptus esset. Paulo post, quam hoc accidit, legatione fungebantur Roius, regis cognatus, et Bardus, filius⁸ Isaki Bæensis; Bardus ducis nomine, [quod eis Roius⁹ negotia regis

nidfum, skryddi böðvar-Þjótan sikling björtu heiti bliðs d) her-toga, ok jók nafnætr friðum gjöfum.

a) sic B, F, G, H; tók þá, A. b) svinnir, F. c) omitt. F. d) bliðt, B, prave.

¹) rectius: nepos. ²) imperatoris, add. F, G, H; Konradi imperatoris, B, prave h. l. ³) et illustris, add. F. ⁴) eximii, add. F, G. ⁵) eo tempore, add. F. ⁶) in Norvegiam, add. F, G. ⁷) magnos — honores, F, H, G. ⁸) frater, F, G, H, ut in cap, sequ.; cognatus, B. ⁹) qui Roius, F, G.

Hakonis ac ducis haud satis diligenter et accurate exponere videbatur. Post hæc legatum imperatorem inter et regem¹ egit vir, nomine Henrikus, in Norvegia natus², sed natione Germanus, Henrikus Legatus appellatus³. Hinc factum est, ut imperator et rex Hakon intima amicitia jungerentur.

De Bardo.

192. Proximo post vere, quam rex Hakon et Skulius dux in Thrandheim se continuerant, provinciam in Heidmarkia ducis nomine administrarunt Bardus Isaki frater et Hakon Duva; sic enim divisum regnum erat, ut dux dimidiam partem haberet omnium Norvegiæ provinciarum. Ea regione mala res evenit; nam Bardus, auctore et conscio Hakonc Duva, uxori [Thordi, filij⁴ Fridreki Slavsii, qui perpetuo amicus⁵ regi Hakoni fuerat, vim intulit. Quod cum in Thrandheimum ad regem Hakonem et ducem allatum esset, rem, ut exspectari poterat, iniquo animo tulerunt, quanquam dux eam rem crebrioribus⁶ sermonibus palam jactavit.

Cædes Bardi Isaki fratris.

193. Æstate proxime insequenti rex Hakon et Skulius dux meridiem versus Bergas proficisci parabant. Quo antequam proficiscerentur, rex Jonem, præpositi filium, cum aliquot viris in mediterranea misit, ut facto per superiora itinere in partes orientales descenderet. Rex et dux, ut parati erant, Bergas profecti sunt; quo antequam pervenissent, oppidani Germanos Bergis⁷ clade affecerant, alios interfecerant, alios in mare deturbaverant, multi vulnerati erant; ea

¹) maxime, *add. B, F.* ²) educatus, *B, F, G.* ³) qui multas legationes obiit, cum eximiis muneribus ultro citroque missis, *add. F, G.* ⁴) *omitt. H.* ⁵) amicissimus, *B, F.* ⁶) quam rex, *add. F.* ⁷) magna, *add. F, G.*

autem dissidii causa fuit, quod Germani mercatorias suas grandiores pontibus Bergarum applicuerant, quò loco noluerant oppidani, navesque aliquot, quæ ibi antea constitutæ erant, fregerant. Quam rem¹ rex et dux, cum advenerant, compositione transegerunt. Jon præpositi filius in mediterranea profectus, cum in Heidmarkam venisset, Bardo Isaki fratri in nave sua excubanti in Mjorso occurrit; quem prehensum interfecerunt, indeque in Vikam contenderunt. Eadem æstate Thordus Fridreki filius Hakonem Duvam Tunsbergi ob crimina ab eo et Bardo commissa necavit. Cum fama hujus rei ad regem ducemque pervenit, hic rem tacite tulit, et vulgo existimatum est, ei [cædes horum hominum² valde displicere.

De rege et duce.

194. Præcipiti æstate³ rex et dux Bergis orientem versus in Vikam profecti sunt, resque ad hiemandum necessarias Osloam deportandas curarunt. Festum jolense proxime sequentis hiemis una celebrarunt; quæ prima et vicesima fuit hiemis imperii regis Hakonis. Post festum autem jolense sua quisque sibi hospitia conducebant, et tamen quolibet vespere ambo una potabant. Æstate proxime præcedenti advenerant ab Islandia Snorrius Sturlæus, Thordus Kakalius, Thorleivus Gardensis, Olavus Albus poeta, qui in Thrandheimò hiemem transegerunt. Sequenti vere dux Skulius iter in Thrandheimum paravit, quo statim tempore jejunii profectus est. Hic gener ac socer amicissime digredientes condixerunt, se proxima æstate Bergis conventuros; intelligebant enim, cum ambo una essent, semper melius inter se convenire. Dux in partes

¹) controversiam, *F*. ²) hæc facta, *G*. ³) sic, *F*, *G*, *H*; vere, *A*.

boreales ante festum paschatis venit, ibique¹ principio æstatis se continebat. Orta est dissensio inter Skulium ducem et Asolvum Ostrattensem de jure possessionis fundi Ostrattensis; nam domina Sigrída abbatissa, soror ducis, quam Jon Ostrattensis in matrimonio habuerat, hanc dotem suam esse contendit, Asolvus vero contendit, hereditatem esse Baugeidæ², uxoris suæ, Jonis filiæ, a patre acceptam. Qua de re cum multi conventus haberentur, inter eos non convenit. Asolvus quidem, duce non negante, se alios fundos monasterio Reineusi attributurum pollicitus est, sed tamen hæc ob causam eorum amicitia dissoluta est; et post hæc Asolvus studia sua ad regem Hakonem convertit³. Rex hac hieme⁴ Tuusbergi commoratus est; tum natus est Magnus, filius ejus⁵. Inde boream versus Bergas profectus est, ibique se⁶ continebat. Tum⁷ quoque dux Skulius ab septentrione venit, amboque una versabantur, satis bona inter eos familiaritate, neque tamen uti tum, cum intima erat. Dux⁸ principio hiemis profectionem boream versus apparavit, [neque prius paratus est, quam⁹ circa festum Martini. Roaldus nomen fuit viro, fratri Asolvi Stryki; is, cum ob concitatas turbas in iram regis incurrisset, rexque eum in regno manere nollet, eo tempore Bergis versatus, se perpetuo in æde sacra continebat. Alter vir, nomine Sigurdus Kærer¹⁰, qui homicidium in Halogia patraverat, aliasque præterea turbas exciverat, quod metu regis et satellitum ejus sub dio ambulare non ausus est, in æde Christi se servabat.

¹) vere et, *add. F, H.* ²) Ragneidæ, *B.* ³) et ad eum profectus est, *add. H.* ⁴) malo: æstate. ⁵) et festo Crucis (*i. e.* 14. Sept.) baptizatus est, *add. cef.* ⁶) per æstatem, *add. F, G.* ⁷) et autumno, *F, G.* ⁸) in navibus suis se perpetuo continebat, et, *add. F, G.* ⁹) et in Thrandheimum pervenit, *H.* ¹⁰) Kerra, *B.*

Dux, antequam ex oppido solveret, cum exiens ædem Christi præteriret, Sigurdus æde egres- sus navem ducis conscendit, et cum eo profectus est; item Roaldus ducem tum comitatus est, hique utrique ab eo tempore apud illum versati sunt. Cum dux in Thrandheimum pervenisset, sui crebris sermonibus jactabant, præfectos Hakonis regis familiaritati inter eum ac ducem multum offecisse, hocque maxime Gauto Junis filio imputabant. Aliquo die dux, Snorrium Sturlæum per jocum allocutus: numquid verum est, quod dicitis, eum¹, qui [priscos reges in certamen commiserit², alio nomine Gantum esse appellatum? Hoc verum est, domine, inquit Snorrius. Jam stropham pange in hoc argumentum, ait dux, et expone, quo³ hic similis sit illi. Tum Snorrius hos versus pronuntiavit:

Unicus ille pugnae arbiter Ringum
et Hilditannum ad tegumentorum
militarium clangores invitavit. Gautus
cum Odinis strepitum excitavit.
(Sic hic) artifex belli nimium diu
discordias commovet principum;
sed iste evocator multitudinis melius
ab gladiatorum judicio abstineret⁴.

¹) Odinem, *add. cet.* ²) priscis regibus imperaverit, *F.* ³) quam, *F, G.*

⁴) Constructio: *einsköpuðr a) hjaldrs bauð Hringi b) ok Hilditanni c) herfanga galdra d); Gautr kvatti þann þröttar þrym e). Völundr rómu veldr f) of lengi úsætt Yngva g), en herstefnandi mætti vel hafna hjördóm h).*

a) sic *B, F, G;* *einsköput, A;* intelligitur Odin. *b)* *Ringi,* id., *H.* *c)* sic *F, G, H;* *Hilditannar, A,* quod constructioni h. l. repugnat. *d)* i. e. prælium. *e)* i. e. pugnam. *f)* *velkti,* traxit, duxit, *H.* *g)* *Yngvi, F.* *h)* *haus dóm, B, F, G.*

Tum multa [in amicos regis invidiosa¹ jactata sunt.

Legati ab rege ad ducem missi.

195. Hac hieme rex Hakon Bergis se continebat; quæ hiems imperii ejus secunda et vicesima fuit. Ea hieme nuntium septemtrionem versus ad ducem misit, ut insequenti æstate a borea² veniret, navesque leviores adduceret³. Homines Islandos, qui apud dynastam versabantur, vetuit in Islandiam⁴ redire, [priusquam de mandatis eo dandis constituisset⁵; [præcedenti enim autumnò allatum erat, Kolbeinem juveneni et Gizurem cum Sturlæis in Skagafjordo conflixisse, Sturlæosque cecidisse⁶. Insequenti vere rex Hakon orientem versus in Vikam profectus, diuque Tunsbergi commoratus est⁷. Tum audivit, ducem Snorrio Sturlæo, Orækjæ⁸ et Thorleivo⁹ veniam in Islandiam trajiciendi concessisse navemque¹⁰ dedisse. Quibus rebus cognitis, literas septemtrionem versus misit, vetuitque, ne in insulam reveherentur. Quæ literæ cum ad eos ad oceanum excubantes perlatæ essent, nihilo tamen minus contra vetitum regis solverunt. [Paulo post cognovit rex, ducem iter ab septemtrione parare, Langfrjadagum, Holmbuzam, Strin-

¹) ex quibus intelligi facile potuit, rem io alium quam par erat locum deductam esse, ab asseclis docis, maxime in amicos regis, *F, H.* ²) Bergas ad se, *add. H.* ³) nev colonos stipendiis ad hoc iter imperaodis gravaret, *add. F, H.* ⁴) ea æstate, *add. G.* ⁵) priusquam (ipse ac dux), quæ illis mandata perferenda esseot, coostituissent, *F; omitt. G.* ⁶) ab [: præcedenti æstate Sturlæi in Islandia ceciderat io prælio adversus Gizurem Thorvardi (*rect.* Thorvaldi) filium, *H.* ⁷) ubi amici ejus ex Vika et Uplandis ad eum venerunt; hic rex nuotios ex borealibus et meridiaois regni partibus accepit, *add. F.* ⁸) filio ejus, *add. H, G.* ⁹) Gardensi quos ipse aotea domum redire vetuerat, *add. H.* ¹⁰) ejus pars dimidia ipsius, dimidia Gudleiki Skattastadensis erat, *ect.*

dakollam, multasque alias naves majores mari commisisse, seque majoribus copiis, quam ipse præscripserat, munivisse¹. Itaque nuntium² præfectis suis misit³, magnumque numerum militum contraxit; quo facto profectionem boream versus Bergas apparavit. Dux Skulius iter ab septentrione ex Thrandheimo paravit, navesque viginti, et plerasque magnas, habuit. Ipse Langfrjadagum duxit, sex et triginta interscaltiorum, navem perpulcram⁴; copias habuit splendidas pulcreque ornatas. Sic Olavus Albus poeta:

Nunc est, ut navis strenui ducis,
solutis oris, ingrediatur mare;
qua non præstantior sinuum equus
vento turgidum æquor percurrit⁵.

Dux ea æstate Bergas delatus, cum in Florovogis cum classe staret, cognito, regem Hako-

¹) ah [: Rege Hakone Tunsbergi commorante, ab septentrione advenit Bjorn abbas, a duce missus. Quærenti, an dux a borea adventurus esset, significat abbas, cum certe assuturum, ut rex præcepisset, ea in re obscuraturum jussis regis simulans. Interrogatus, quanto militum numero iter ingressurus esset, scire dissimulavit. Abbas diu apud regem commoratus est, dum conscriberentur literæ boream versus mittendæ: ut vero paratus erat, advenit ex Thrandheimo Asolus colonus Ostrattensis, nave vectus domesticis stipatoribus instructa, qui nuntiavit, duccem Langfrjadagum — commisisse, copiasque ingentes ex toto Thrandheimo evocare, vulgoque jactari, Bergas profecturum, neque omnia alieno arbitrio permissurum. Hinc profectio abbatis retardata, dum novæ conficerentur literæ, *add. F, G, H.* ²) Arnbjorni Jonis filio aliisque, *add. F, G, H.* ³) hisque nuntiari jussit, duccem ingentes in Thrandheimo copias contrahere; tum rex multo majorem militum numerum evocavit, omnesque præfectos ac præsides provinciales ad se vocavit, *add. F, G.* ⁴) omnium navium pulcherrimam, *F.*

⁵) Constructio: nú er þat, er flaut hins nýta hertoga flýtr or festum; nè kom betri vika fákr a) á veðrsollit ver b).

a) i. e. navis. b) hic vacuum spatium reliquit A; ab [omitt. cet.

nem [ab oriente¹ magno cum copiarum numero profectionem parare², classemque quadraginta navium habere, ad consilium retulit, utrum regis adventum exspectaret, an septentrionem versus reverteretur. Cumque suspicio esset, regi incepta eorum displicitura, id captum consilii est, ut rege non exspectato totam classem septentrionem versus reducerent.

Rex Bergas venit.

196. Rex Hakon post paulo, quam dux septentrionem versus concesserat, Bergas delatus, ibi archiepiscopum Sigurdum convenit³, [spemque pacis ad irritum cecidisse intellexit. Archiepiscopus⁴ regem hortatus est, ut rebus suis aliquo novo consilio provideret. Itaque constitutum est, ut archiepiscopus inducias⁵ in instantem hiemem pacisceretur⁶; cuius rei potestas cum ei ab rege demandata esset, confestim literis ad ducem datis oravit, ne pacem, antequam convenirent, violaret⁷. [Post aliquanto⁸ rex Hakon præfectis et præsidibus provincialibus⁹) domum redeundi veniam dedit; ex quibus hi in provincias suas boream versus profecti sunt: [Petrus, filius archiepiscopi Sigurdi⁹, Asolvus Ostrattensis, Petrus Giskiensis¹⁰, Ogmundus Kræ-

¹) ex Vika, *F, H.* ²) omnes præfectos suos adducere, *add. F, G.* ³) et legatos ad ducem misit, Bjornem abbatem et Jatgeirem poetam, *add. B, F.* ⁴) ab [Archiepiscopus, spem pacis ad irritum cecidisse demonstrans, *B, F.* ⁵) inter eos, *add. F, G.* ⁶) quo facto legati septentrionem versus profecti sunt, *add. F.* ⁷) quemcumque postea exitum res haberet. Archiepiscopus insequenti autumno in Mæriam australem, in diocesin suam rediit, *add. B, F, G, H.* ⁸) Aliquantum temporis Bergis commoratus, *F.* ⁹) tam ex orientalibus quam borealibus regni partibus, *add. F, G, H.* ⁹) Sigurdus filius Petri archiepiscopi, *F*; Sigurdus, filius archiepiscopi, *G*; Sigurdus, filius episcopi, *H.* ¹⁰) Thorer Borriensis, *add. G, H*; Thorer abbas, *F.*

kedansus, Arnius Blakkus¹, de quibus postea mentio fiet.

Stipendium ab duce Skulio imperatum.

197. Dux² Nidarosum delatus, naves suas³ subducendas curavit; moxque ingens hominum numerus, quem ex mediterraneis⁴ advocaverat, ad eum venit. Quoniam vero propter hominum multitudinem magni sumtus erant faciendi, literis per totum Thrandheimum missis universales in militiam pensiones imperavit. Cum vero, colonis tanta onera subire recusantibus, missi ab dynasta nulla stipendiâ acciperent, iter in interiores Thrandheimi regiones apparavit, ipseque classe, multi suorum⁵ pedestri itinere profecti sunt⁶. Dux naves suas ad Vagsbruam applicuit; cui coloni magnam pecuniæ summam, quidam selibram auri, alii libram pondo, alii omnem rem suam familiarem pependerunt.

De duce Skulio et canonicis.

198. His confectis rebus dux Skulius Nidarosum rediit, et colloquia cum militibus et consiliariis⁷ habuit. Hi præfecti cum eo erant: Alvus Thornbergensis⁸, Ivar Sunnbuensis⁹, Bardus Brattius, Bardus Vargus, Olavus Vigdeildensis, Erlingus Ljodhorn, Vesetius Parvus¹⁰. Dux [suis significavit¹¹, se regio nomine donari velle. [Nonnulli suorum eum ad hoc magnopere hor-

¹) Klakkus, B. ²) circiter tribus hebdomadibus in itinere consumtis, add. B, F. ³) omnes majores, F, H, G. ⁴) et ex Vika missis nuntiis, add. F, G, H. ⁵) centurionum, F. ⁶) cum magnis copiis, his præfectis, Alvo Teinastadensi, Vesetio Parvo, Algauto (Asgauto) filio ejus, add. F. ⁷) assidue, add. F. ⁸) Thorubergensis, F; Alvus Leivastadensis (v. Leinastadensis) add. G, confer cap. præced. not. ult. ⁹) Sundbuensis, G. ¹⁰) Clemens (Klemetus) pater, Guttormus Sudurheimensis (Clemens, pater Guttormi Sudurheimensis, B), add. ect. ¹¹) cum his sæpe colloctus est de iis rebus, quæ postea evenerunt, F.

tati sunt, dicentes, eum legitimum esse Ingii fratris sui heredem, librosque¹ recitarunt, qui testarentur, non minüs regium nomen, quam possessiones et fundos avitos, hereditatis jure ad eum pertinere². Atque sua ipsius cupiditate, aliorumque³ adhortationibus permotus, comitia Eyrensia indixit, colonosque amplissimos ex interiori⁴ Thrandheimmo accessivit. Proxima post festum omnium sanctorum die dominica, quæ in festum Leonardi incidit, missæ officio pulsatis campanis indicto, universa concio pro more ad ædem Christi se contulit. [Paulo post⁵ dux, magno numero comitatus, ædem ingressus, ex templo in chorum ascendit, canonicosque ad se accessi jussit⁶, sed hi inter se non consenserunt.

¹) *ab* [: Interdum solos inter se colloqui jussit, ut de singulorum sententiis certior fieret; sed utrumque genus hominum fuit, et qui eum ad injusta hortarentur, ostendentes, eum fraterna hereditate spoliatum esse, regiique nominis, mortuo rege Ingio, jus habere, et qui his nonnihil obloquerentur, *F, G*; Sæpe quoque eum canonicis colloquia habuit, eosque consuluit, ex quibus fuere, qui eum incitarent, regnumque, quavis alio regium nomen gerente, jure ad eum pertinere contenderent, eique libros recitarent, *P*; (Sæpius eum canonicis de his rebus colloctus est, quorum quidam eum legitimo jure imperii Norvegiei gaudere contenderunt; semper aliquem ex canonicis secum habuit; quidam ei libros recitarent, qui eam vanitatem testarentur, *G*). ²) Dux semper aliquos ex canonicis secum habuit, eum quibus colloqueretur, qui ejus verbis nimium movebantur, *add. H*; jam rumore cognitum est, eum aliqua nova consilia agitare, et ipsius animus iis hominibus, qui ei res vanas proponebant, nimis assensus est, *add. F, G*; (Multi quidem suspicati sunt, ducem inter suosque de magnis rebus deliberari, sed quænam essent nesciebant, *H*). ³) et consiliarium ejus, *F*. ⁴) et exteriori, *add. F*; toto, *G*. ⁵) eum missa captæ est, Bergus, clericus (scriba) ducis, ædem ingressus circumspexit speculabundo similis: eumque pericope dominicalis recitaretur, *ect.* ⁶) quibus inter se in choro colloquentibus, missæ officium intermissum est, *add. B, F, G*.

Eo ipso tempore audiverunt tubam in oppido sonare, colonos, mercatores et omnem populum ad comitia Eyrensia convocantem. Eystein Syrius¹ nomen erat canonico, cui archiepiscopus curam maximarum rerum explicandarum² demandaverat. Hic, cum dux a canonicis veniam peteret, ut scrinium sancti Olavi regis (ex æde) efferretur, illique, quo res spectaret intelligentes, in respondendo hæsitarent, interrogavit dux, cur sermoni suo responsa dare cunctarentur. [Illi, significantes, se gravissimæ rei expediendæ difficultate premi, sibi de hac re secreto colloquendum existimabant³. Tum dominus Eystein declaravit, optimum esse, ut hæc res ad archiepiscopum rejiceretur⁴. Cui dux: qua re perpetuo meis rebus, nostræque voluntati et honori, tuorum vero collegarum auctoritati obsistere vis?⁵ His dictis dux exiit ex æde, et in ædes regias se contulit, Petro ducis filio et Arnfinno⁶, multisque aliis⁷ in æde remanentibus, qui accedentes scrinium tollere voluerunt. Quo viso dominus Eystein, ante⁸ altare progressus, inquit: omnes homines scire volumus, quod, quicumque scrinium sine meo ceterorumque canonicorum consensu extulerint, hos excommunicationi obnoxios esse declaramus. Cui Petrus: ita existimamus, ut si nos ad mulsam potandam invites, quod tibi bene vertat! Jam scrinium tollite et exportate! Cum manus admovissent, serini-

1) Surius, B, G, H. 2) se absente, add. H. 3) tum in australem chori partem recesserunt, neque inter se bene consenserunt; neque vero nos quicquam de eorum colloquio referre habemus, nisi quod missam cantari jusserunt, add. H; ab [omitt. F, G, H. 4) quidam vero canonicorum scrinium efferri voluerunt, add. B, F. 5) posthæc ex choro recesserunt et intro ad altare se receperunt, add. B, F. 6) Thjovi filio, add. F, G, H. 7) Varbelgis, H. 8) summum, add. B, F, G, H.

umque immotum hæreret, Petrus in altare subsiliit, genibusque obnixus vix tandem loco movit¹. Tum quoque elata erux, ex ligno domini facta, securis et hasta regis Olavi. Cujus negotii primas partes peregerunt Petrus² et Arnfinnus Thjovi filius, plerisque ceteris aliqua sollicitudine affectis.

Skulio duci regium nomen datum.

199. His sanctis reliquiis elatis et in plateam ante ædes regias deportatis, dux cum omnibus aulicis armatis occurrit, indeque per oppidum descenderunt et in comitia Eyrensia exierunt. Amundius Remba³ surrexit, duceque et aulicis salutatis, longam orationem habuit, [genus ducis ad sanctum Olavum regem retulit⁴, ipsumque per fratrem Ingium regem in altero, regem Hakonem in nono⁵ successione gradu esse; quod paucis, præterquam ducis asseclis, veritati consentaneum visum est. Deinde ipse dux surrexit, et exposuit, quantam pro sua benevolentia contumeliam et ignominiam ab rege accepisset, qui cum sibi provincias et subditos transdidisset, ita se nunc remuneraret, ut trientem regni sibi destinatum abrogare vellet; multaque alia regi erimini dedit. Cum dux finem dicendi fecerat, surgens Ivar prætor, primo genus ducis recensuit, hancque elausulum orationis addidit, duci soli legitimum jus esse imperii Norvegici, simulque ei regium nomen dedit, regnum civesque cum omnibus provinciis tributariis, quæ imperio regis

¹) deinde ornamentis sumtis scrinium pro more adornarunt, *add. B, F, G, H.* ²) ducis filius, *add. F, G.* ³) primus, *add. F.* ⁴) dein Arnfinnus Thjovi filius orationem habuit, plerisque existimantibus, quæ locutus esset, vero hauç esse similia. Post eum surrexit Erlingus Ljodhorn, iisdem fere verbis, quibus Arnfinnus, utens; nimirum horum orationis argumentum erat, quod genus — retulerunt, *B, F, H.* ⁵) undecimo, *F.*

Norvegiæ subjacent, addixit, adjecitque postremo¹, se ex hoc faciendo magnam capere voluptatem. Post hæc Skulius, qui tunc rex appellatus fuit, surrexit, et brevi habita oratione, manus scrinio imposuit, jusjurandumque dixit, se² leges sancti Olavi regis³ civibus inviolatas servaturum. Dein præfectos suos nominavit, hosque jusjurandum in verba sua adegit, tum ministros a mensis et aulicos⁴, postremo colonos omnium provinciarum⁵. Post hæc dimissa concione, Skulius scrinium domum prosecutus est, nullo obviæ pompæ aut pulsatarum campanarum honore affectus. Duo canonici obviam scrinio⁶ processerunt, et Skulium duxerunt⁷. Ille eo die milites suos convivio excepit. Sic Olavus Albus poeta:

Adparentibus tandem dolis virorum
potentium, turbâri pax inceptit.

Multitudo hominum, etsi valeat
consilio, fati resistere nequit.

Strenuo populo gravis accidit dolor, cum prin-
cipes
inter se contenderent; utriusque enim bellicæ
virtutis,
magnificæ contentionis et potentæ memoria
erit
superstes, dum terra aquis cincta erit⁸.

¹) ex quo parva utilitatis cepit, *add. B, F, G.* ²) ut bonum regem, *add. B, F, G, H.* ³) juraque, *add. iid.* ⁴) et speculatores, *add. G.* ⁵) et quanquam hoc loco pauca referantur, tamen multa sunt acta, quæ memoria digna sunt, *add. B, F, G.* ⁶) secundum (prope, *H*) ædem Olavi, *add. F, G, H.* ⁷) canonici minus, quam vulgo est expectatum, offensi Skulio videbantur; finitis vero his officiis, suam quisque domum repetiit, *add. B, F, G, H.*

⁸) Constructio: *fláræði ríkra a) manna kom fram um síðir; þá hófst b) friðbann. Jófrac) sveit, þótt heiti ráðug, má eigi bægjast við örlög. Ramri þjóð var stórr harnur, [þá er d)*

Idem sic:

Tunc animosus præfactorum moderator
altius, quam modicum esset, nomen sumpsit.

Thrandi principem expertæ virtutis adjuverunt,
gravia hominum dissidia invaluerunt¹.

Sic Sturla²:

Sine vanitate potest
prædicari, Skulium
excellentem virum fuisse,
etsi fallacissima
fortuna humana,
inter vitam gloriosam,
rotam suam
in eum convertit³:

[Idem sic:

Cum infector
clypeorum
sinistro omine
immodica affectaret,
et excellens
procerum adversarius
regium nomen
Eyris sumeret⁴.

*harrar striddu: því at stála hregg, rausnarkapp ok ríki
beggja man æ uppi, meðan jörð heldr flóði.*

a) öfund-, invidiorum, F, G. b) hóf, F, G, impers. c) jöfurr
h. l. aut de viris potentibus, aut in genere de hominibus, intelligo.
De regibus sumi non placet. d) þor, B, H.

¹) Constructio: *hauksnjallr hersa stillir tók þá hæra nafn,
en mundang væri. þrændir efdu reyndan þengil; þungr agi
bragna magnaðisti.*

²) Snorrius Sturlæus, H.

³) Constructio: *þat er skröklaust, at Skúli var frægðarmaðr,
þó at hvarbrigð aldar gípt snéri á hann auðru hveli í frömu lífi.*

⁴) Constructio: *þá er a) randa rjóðr knátti reisa ofrausu
öfgu heilli, ok úlágr b) jöfra bagi tók öðlings nafn á Eyrum.
Ab [omitt. II.*

De Grimmo Keikane.

200. Dum comitia habebantur, pauci¹ aulici regis Hakonis in oppido fuerunt. Grimus, cognomine Keikan, aulicus Hakonis regis, post comitia ex oppido profectus², in Syrnadalum³ descendit, inde Thingvallum contendit, ubi Asolvum colonum convenit, eique has res narravit⁴. Inde ad Arnium Blakkum perrexit, eumque de iisdem rebus certiore fecit, indeque ad Petrum Giskiensem⁵.

De emissariis Skulii ducis.

201. Postquam dux Skulius regium nomeu adsumserat, concilium asseclarum⁶ suorum habuit. Alii hortati sunt, ut extemplo cum omnibus, quas nancisci posset, copiis meridiem versus profectus, nulla præcurrente fama, omnibus maritimis terrestribusque itineribus observatis, regem aggrederetur⁷; alii, ut divisas copias in omnes partes dimitterent, regionesque, ubicunque deprehenderentur, interfici juberent; atque hoc factum est, nam ea ratio duci maxime placuit. Hi centuriones septemtrionem versus in Halogiam profecti sunt: Algautius, Paulus Fodus⁸, Sigurdus Partinus⁹; hi in mediterranea: Ivar Sunnbuensis, Al-

a) omitt. F. b) *úlákt*, excelsum (nomen), H; *ólágt*, id., F; *ofhátt*, nimis eelsum, B.

¹) perfectis, pauciores, *add. H, G.* ²) cognito duois consilio, equum naetus in Gaulardalum ad villam suam cursu eitatissimo properavit; nactus ibi contubernalem, qui cum eo paetus erat, si quid novi rescivissent, ut extemplo ad regem Hakonem proficiscerentur, cum is ire nollet, nihilominus iter continuavit, *add. cct.* ³) Surnadalum, B, F; Svinad., H. ⁴) hortans ut secum proficisceretur, sibi que consuleret, *add. F.* ⁵) cui eadem narravit, *add. F.* ⁶) et consiliariorum, *add. F.* ⁷) alii, ut cum omnibus copiis in superiores regiones profectus, ibi se adulta hieme contineret; alii, ut in Thrandheimo esset, ibique, donec ver appeteret, locis idoneis se contineret, *add. B, F.* ⁸) Pottus, F. ⁹) Patinus, G; Pakkius, F.

vus Leivastadensis, Vesetius Parvus, Gudinius Geigus¹, Sigurdus Tolii filius, Sigurdus Hita, Ulvus Farius², Eirikus³ Gulveggus⁴, cum viris sexcentis. Olavum Vigdeildensem, Guttormum Sudurheimensem, cum aulicis et speculatoribus⁵, magnaque parte copiarum⁶, meridiem versus ad regem opprimendum misit.

Cædes Ivaris Kornii et Gunnaris.

202. Rex Hakon præcedenti autumnno duos aulicos suos, Ivarcm Kornium⁷ et Gunnarem⁸ Mirmannum, qui utriusque eorum ministri erant, assidueque inter eos commeare consueverant, septentrionem versus ad ducem cum literis miserat. Qui cum literas duci tradidissent, [breui temporis spatio ibi consumpto⁹, proficisci inde parabant. His dux, præcedenti die invitatis ad cœnam, veniam abeundi concessit¹⁰, et centum viginti ulnas panni promercalis in pænulas dono dedit. Dein in Folsnam trajecerunt, ubi aliquamdiu in [prædio regio¹¹ commorati sunt, nihil periculi metuentes. Die vero, quo dux regium nomen sumpsit, tabellarios suos, præfectis Gauto Varbelgo et Sigurdo Saltsado, celoce vectos ad Ivarcm opprimendum in insulam misit. Hi Folsnam delati, necopinato supervenientes extemplo Mirmannum¹² in cubiculo dejecerunt, ibidemque plures homines ceciderunt. Ivar qui in cœnaculo quodam extra ædes constitutus erat, solo indutus indusio et braccis linteis per fenestram evasit, et in templum confugere cogitavit; quod cum

¹) Geingus, F. ²) Farius (s. Fusius), F. ³) Eilivus, G. ⁴) Gulveggus, G. ⁵) et ministris a candelis, *add. B, F.* ⁶) de quibus infra mentionem faciemus, *add. B, F.* ⁷) Kjornium, B. ⁸) *add. F, G, H.* ⁹) cum aliquot ibi noctes magno habitû honore consumsissent, ut primum responsa ducis acceperant, *B, F.* ¹⁰) eisque literas meridiem versus ad regem perferendas tradidit, *add. H.* ¹¹) templo, F. ¹²) Gunnarem, F, G, H.

clausum esset, conscensis quæ ad templum forte stabant scalis, in tectum enisus ibi noctem agebat, templo ab hostibus¹ custodito. Postero die, frigore semianimis, vitæ veniam petiit, neque impetravit. Dein homo aliquis in scalas adscendit, hastaque Ivarem appetivit, qui mortuus delapsus est, cruore et intestinis in tecto relictis; hoc accidit tertio anno, postquam rex Hakon hoc templum inaugurandum curaret. His confectis Varbelgi meridiem versus Ljoxnam² profecti sunt; hic aderant duo fratres, aulici utriusque, regis ac ducis³, in cubiculo constituti. Qui, Varbelgis cubiculum oppugnantibus, cum se fortiter et viriliter tuerentur, hostes in tectum ascenderunt, stipitesque intro conjecerunt. Tandem fratres, aliquot Varbelgorum vulneratis, [quorum unus mortuus est⁴, eximiam fortitudinis famam consecuti occubuerunt. Varbelgi, omnibus eo loco cibariis et vestimentis direptis, in oppidum reverterunt, ducique res ab se gestas retulerunt.

Cædes Thoreris aliorumque regionum.

203. Skulius dynasta, per speculatores certior factus, Thorerem Bornensem⁵, fratrem Vergardi Veradali, ab rege ex meridianis profectum, Sigurdum Fertlium⁶ et Eysteinem Eyrensem, quibus in Mæria provinciam administrandam dederat, Thorerem de medio tollere, ubicunque deprehenderent, jussit. Qui cum Nidaroso profecti in Fladkium⁷ venissent, de itinere Thoreris certiores facti, in diversa ad quærendum eum discesserunt⁸. Quem cum Sigurdus ante Rau-

¹) circumdato et, *add. F, G, H.* ²) Losnam, *F*; Lyxiam, *G.*
³) dieti juvenes Ljoxnæi (Losnæi, *F*; Lyxæi, *G*), *add. B, F, G.*
⁴) tribusque dejectis, *G.* ⁵) Borriensem, *F, H, G.* ⁶) Petlium, *G (H).* ⁷) *sic F, G*; Flagdkium *A.* ⁸) hæc ratione iter instituerunt, ut Eysteina oram meridianam legeret, Sigurdus Raudahjarga versus tenderet. Thorer cursum secundum oram septem-

dabjarga obvium habuisset, Thorer; pacem petere frustra fore arbitratus, arma sua circumspicere cœpit. Quæ cum omnia in fascem colligata essent, virtutis exserendæ exiguus locus datus est, ibique Thorer, alterque aulicus, cui Hedini nomen, cecidit. Nautis Thoreris vehementer pulsatis, navem cum omni onere ceperunt, capto quoque Thorbergo filio Thoreris, et in oppidum reverterunt. Thorbergus, compluribus deprecantibus, vita donatus, et ab eo tempore apud duccem versatus est¹. Dux Skulius homines quoque in Halogiam misit. Algautus² oram maritimam prænavigavit; Paulus Fodus et Sigurdus Partinus per exteriora nave vecti, primo hominem, nomine Jonem, alterumque Jonem Svartium in Bjarkeya³ interfecerunt. Inde Torgas profecti, rem familiarem viri nomine Ingjaldi, [celocemque diripuerunt⁴; inde in Brenneyas⁵, ubi alteram celocem ceperunt. Inde Garheimum⁶ delati omnes fortunas Jonis Silkii occuparunt, ipse vero paterfamilias, ab uxore misso in Vogos nuntio admonitus, confestim ad Guttormum Bjarkeyensem, qui iis locis et meridianæ parti Halogiæ ab rege Hakone præfectus erat, confugit, eumque Hereyis convenit, quæ resciverat nova nuntiat, sed Guttormo de rei veritate du-

trionalem direxerat, domumque recto cursu oppido non adito, contendere cogitarat, *F, G*.

¹) Sigurdus archiepiscopus sinum Tbrandheimicum ingressus, nihil novi, priusquam Leirangros venit, cognovit; jamque rem in pejorem locum, quam opinatus erat, deductam ratus, extemplo misit literas harum rerum nuntias ad regem Hakonem, ipseque oppidum ingressus est. *add. B, F, G.* ²) trajecto Eldueido, *add. F, G.* ³) Bjorgeya, *F*; Bjoreya, *B.* ⁴) rapuerunt, ipsumque telis confoderunt (vulnera inflixerunt, *B*), *F.* ⁵) Bremeyas, *H*; Brimcyas, *G*; Brunneyas, *B.* ⁶) Garheimos, *H*; Tjelgarheimum, *F.*

bitante, [omnes una Sandnesum contenderunt¹. Eadem vespera in cubiculo sedentibus, aliquis ex speculatoribus Varbelgorum ædem ingressus, cum suspectus haberetur, a Guttormo aversa securis parte percussus est, et sic affectus effugit. Dein templum ingressi sunt². Varbelgi sub noctem huc delati, templum militibus circumdederunt, cumque obsessi exeundi potestate facta egredi nollent, templum se crematuros denuntiaverunt. Guttormus, templum violari nefas esse ducens, cum ei talem securitatem, qualem sanctus Olavus rex templo constituisset, polliciti essent, ³exiit; sed egressus templi limine e vestigio occisus est. Jon Silkius, per fores sacrarii clapsus, [extra templum in agro interfectus est⁴. Eo loco Varbelgi magnam pecuniæ vim, navemque tredecim transtrorum, quæ Guttormo fuerat, ceperunt. Dein in Salptium exteriorem progressi, filios Pauli Dalki, Olavum Dalkum et Jonem Sylgjam, aulicum Hakonis regis, interfecerunt, omniaque eorum bona diripuerunt. Inde profecti in Arneyas⁵, Asbjornem⁶ Medalbuensem, regi a mensis, interfecerunt, res omnes diripuerunt. Dein boream versus Salptios profecti sunt; hic aulicus habitavit, nomine Einar sacerdos, qui domo aberat. Hoc prædio direpto, septentrionem versus pergentes Leirnesum venerunt, ubi habitaverunt viri, dicti Bollii filii, quibus saluti fuit, quod eodem die in Skrovas⁷ profecti fuerant. Eodem vespere Eirikus Albus et Thordus Tanna, contubernales Ivaris Petri filii,

¹) una uterque conseensa nave remigavit ad prædium Sandnesum dictum, *F, G.* ²) ibique pernoctare statuerunt. *Sed, add. F, G.* ³) a Paulo Foto manu prehensa eductus, *add. F, G.* ⁴) ab orientali templi parte cecidit, *G.* ⁵) Erneyas, *B*; Arneyam, *G.* ⁶) Nebbium, *add. F.* ⁷) Skropardalum, *B.*

eodem delati, interfecti sunt¹. [Ibidem navem
 onerariam omnesque res mobiles ceperunt². Po-
 stero die in Hamareyam trajecerunt, Hakonem
 Randam³ interfecturi, sed cognito⁴, Hakoni nun-
 tium de itinere suo venisse, Leirnesum rever-
 terunt, ibique pernoctarunt. Hakon, nuntio de
 adventu hostium allato, dimissa belli sagitta co-
 pias convocavit, septemque celoces milite bene
 iunctas habuit⁵. Postero mane diluculo Leir-
 nesum venerunt, cum jam Varbelgi unam celo-
 cem armis onerassent. Hakon suos quam stre-
 nuissime adremigare jussit, quo a Varbelgis au-
 dito, Paulus Fofus: jam aufugiamus, inquit, adsunt
 Salptienses⁶. Algautius nondum⁷ advenerat, sed
 ab altera parte promontorii cum celoce tredecim
 transtrorum stabat; ibidem oneraria Bollii filio-
 rum stetit. Paulus per promontorium transcu-
 rrit, orasque præcidi jussit, socios suos uni-
 versos interfectos esse nuntians. Illi, recepto
 Paulo, Leirnesum renigarunt, Hakonianis jam
 digressis; itaque Bollii filii, missis ad Varbel-
 gos nuntiis, pacem vitamque depacti sunt, ea
 lege, ut Ivar Bollii filius eos Nidarosum comita-
 retur; quo ante festum jolense pervenerunt. Dux
 sibi displicere significavit, quod Guttormum co-
 lonum et Jonem Silkium ex asylo⁸ templi egres-
 sos interfecissent, autoresque in vincula conjici

¹) ibidem mercator, nomine Jon Smædra, vulneratus est, *add. B, F, H.* ²) rem familiarem Bollii filiorum ita curarunt, ut de-
 ductam onerariam eorum omnibus rebus mobilibus, quæ eis erant,
 præterquam pecudibus, onerarent; ceperunt ibi lintea, pannos, ar-
 gentum igne purgatum, factum pariter ac infectum, magnamque
 vim monetæ trivialis, *add. B, F, G.* ³) Raudum, *G, H.* ⁴) actu-
 arie euidam occurrentes cum cognovissent, *F.* ⁵) His nuntiatum
 est, prædones aliquos Leirnesum delatos bona fratrum diripuisse,
add. F. ⁶) Guttormi necem ulturi, *add. B, F, G.* ⁷) tum, *F,*
G, quod rectius puto. ⁸) sancti, *add. F, H.*

jussit; maximam partem prædæ, quam ab septentrione advexerant, in fiscum suum redegit. Ivar Bolli filius in gratiam cum duce rediit, ea lege, ut duodecim auri selibras præter rapta penderet; atque sic vitam suam fratrumque redemit.

De Alvo Leivastadensi.

204. Alvus Leivastadensis sociique, sexcentos homines habentes, ut constitutum erat, in mediterranea profecti sunt. Trajecto monte orientali, Olavum Fridæ¹ filium, hujusque gnatum, virumque nomine Ivarem² interfecerunt. Sed plerisque regiis nuntius venit, quare in templa et silvas confugerunt. Cum in Dalos venissent, Sigurdus Folii filius ab ceteris digressus in vales orientales descendit, hominesque Leivsonios dictos interfecit; reliqui centuriones Osloam contenderunt, duce Bardo Brattio, præfecto ducis; sed hic pauci regionum aderant. At Bardus, cum Varbelgi misso nuntio præcepissent, ut quam plurimos regionum necaret, virum bonum se præstitit, eosque saluti consulere jussit; quare plerique regionum in templa confugientes saluti consuluerunt. Varbelgi proxima nocte in oppidum insperato irrupentes, [Sigurdum Paktinum⁴, Grimum Magnium, Asolvum⁵ et sex alios interfecerunt⁶. Dux hominem⁷ misit ad dominum Knuutum cum sigillo, quod Hakoni dynastæ patri ejus fuerat, vexilloque⁸, eique dynastæ apud se di-

¹) concubinæ, B. ²) Vegum, add. G. ³) nam certiores eos fecit, quem nuntium accepisset, add. F; nam regiis nuntium misit, G. ⁴) Paktinum, H; Pattanam, B. ⁵) ab [: Sæpilgrinum, Asolvum Leppum, G. ⁶) Illis confectis Varbelgi aliquamdiu in oppido morati sunt. Vesetius vero (longius) in Vikam progressus, ibi aliquamdiu se continebat, ideo autem nullos homines necavit, quod verebatur, ne multitudo adversus se mitteretur (ne coloni se aggrederentur), add. F, B. ⁷) a borea cum Vesetio sacerdotem quendam Islandum, B, F. ⁸) quod eidem fuerat, add. H.

gnitatem detulit; sed dominus Knutus huic conditioni aures præbere noluit, [missosque reverti¹ jussit. Simon Kyra² et Vesetius Hellensis, Vesetini cum quinquaginta³ viris aggressi, septem⁴ et viginti ex ejus comitibus interfecerunt, Vesetius vero orientem versus in Markas⁵ aufugit, ibique se continebat, donec dux post eadem hieme in partes orientales pervenit.

De emissariis ducis Skulii.

205. Nunc ad eos revertamur, qui orientem⁶ versus ad opprimendum regem missi erant, Olavum Vigdeildensem et Guttormum Sudurheimensem. Hi adversis ventis diutius impediti, fama de adventu eorum in multa loca præcurrente, nullos homines nacti sunt, multis vero locis pecudes maetarunt, multaque hostilia fecerunt⁷. ⁸Rege Hakone et archiepiscopo præcedenti autumno convenientibus, legati ducis, Bjorn abbas⁹, eo (Bergas) advenerunt, decretumque est, ut induciæ inter regem et ducem in instantem hiemem manerent; tumque archiepiscopus¹⁰

¹) sacerdotemque abscedere, *F, G, H.* ²) de itinere Vesetii certior factus, et a domino Knuto admonitus, Skulium bellum regi Hakoni intulisse, milites coegit, *add. B, F.* ³) septuaginta, *B.* ⁴) sex, *B.* ⁵) ægre, *add. G.* ⁶) meridiem, *F, G.* ⁷) Cumque intelligerent, se recto cursu meridiem versus navigare non posse, dispersi Fjodos intrarunt, ubi commorari regioes nossent. Primo Dromunesum venerunt, ubi Arnus Ledrungus et Endridius habitabant: hic omnes pecudes conciderunt. Dein promontorio circumnavigato, meridiem versus per freta contenderunt et domum Arnii Blakki venerunt, ubi omnia quibus incidissent rapuerunt, item domi Ogmundi Kodungi (Rostungi) et Andreæ Sjomælingensis. Inde meridiem versus in Romsdalum profecti, ubique pecudes regionum conciderunt, nusquam homines nacti, quod omnes meridiem versus profugerant, *add. B, F, G, H.* ⁸) Jam ab rebus gestis Varbelgorum devertemus, indeque repetemus, quod, *add. B, F, G, H.* ⁹) Jatgeir poeta, *add. F, G;* et Sonius Sikus, *add. F.* ¹⁰) *sic ect.; dux, A, prave.*

inducias pepigit, ei, qui violasset, excommunicationem minatus. Tum rex abbati literas ad ducem dedit, ut has inducias servaret, aut si aliter sentiret, se certiolem faceret; præfectos vero, data domum redendi venia, monuit, ut caute iter facerent, dum cognitum esset, quo pacto induciæ servarentur. Illi, nullos hostes metuentes, septentrionem versus cursum extra insulas direxerunt, neque prius animum adverterunt¹, quam, Varbelgis a meridiana parte objectis, reditu penitus interelusi essent. Ogmundus Krækedansus, cui provincia² Romsdalensis commissa erat, meridiem versus ad regem reversus est. Regii autem, Sigurdus episcopi filius cum suis, occurrerunt Varbelgis in pelago Lyngverensi, unde ille ægre elapsus, meridiem versus ad regem se recepit. Il vero ex regis, qui onerariis³ vehebantur, ubicunque deprehensi essent, interfecti sunt. Petrus Pauli filius Borgundani venerat, cum cognovit, Varbelgos reditum a meridie intereluisse, aliosque ab septentrione adventare. Petrus, qui plerisque militibus suis veniam domum eundi dederat, ipse magnam duens navem vigintitranstram et celoem, cursu meridiem versus quantocissime converso, cum Hereyas⁴ appropinquaret, Varbelgos eo loco cum tribus celocibus⁵ stare cognovit; itaque portum prænavigans inflari tubam jussit. Quo audito Varbelgi, dentis⁶ navium velamentis, remis aufugerunt. Quæ ratio ejus varie interpretata est⁸.

¹) Birkibeini, *add. F.* ²) Orknadalensis demandata erat, cursu in Surnadalum converso, ibi celocem suam submersit. Arnus Blakkus, cui provincia, *add. H, F, G.* ³) mercibus onustis, *add. F.* ⁴) ab septentrione, *add. F, G.* ⁵) in portu, *add. F.* ⁶) depreptis, *F, G.* ⁷) classem, quam revera erat, majorem opinati, *add. H.* ⁸) aliis dicitantibus, eum ideo inflari tubam jussisse,

Rex Hakon primum belli nuntium accipit.

206. Rex Hakon paucis admodum stipatus Bergis se continebat, [semper aliquos a septemtrione nuntios exspectans; quorum cum nulli venirent, rem non omnino in tuto esse suspicatus est. Hortantibus suis¹, ut sibi præcaveret, celocem in mare Sognicum misit, alteram, nomine Vættam², omnium navium celerrimam³, quavis nocte ad Foldhellam stare jussit; qui quotidie in oppidum remigabant, et quavis vespera excurrerant. Hi aliqua nocte⁴ animadvertenterunt, navigium aliquod octo⁵ scalis ab septemtrione secundum litora contento remigio ferri. Quam celocem speculatoriam esse opinati, cursum obviam eis direxerunt. Aderat Grimus Keikan, qui, ut ad regem deduceretur, oravit⁶. Sic fecerunt. Tum tertia pars noctis restabat. Pro cubiculo (ut aperiretur) clamantibus⁷, rex confestim surrexit et vestes induit. Tum Grimus regi nuntiavit, ducem Skulium regium nomen sumsisse: ⁸induciasque tecum pactas irritas declara-

quod Varbelgos de adventu suo certiores facere, neque arma adversus ducis assecelas ferre voluisset (eum sic faciendo signum eis dedisse, ducisque amicum esse, *II.*), quapropter domicilia sua Giskii intacta (ea hieme) servasse. (Præfecti regis) Petrus, Asolvus, Arnus Blakkus et Sigurdus episcopi filius, Stadum prætervæci iter lente faciebant, *add. B, F, G, H.*

¹) nondum apud animum statuerat, orientem versus proficisceretur, nec ne, nuntios enim de rebus, quas ad ducem scripserat, a septemtrione quotidie exspectabat, miratus, nullos advenire; itaque res suspectas esse credens, consiliarios suos advocavit et cum eis colloentus est. Quibus hortantibus, *B, F, G.* ²) Vættam, *II.* ³) qua ministri a candelis aliique regii vehebantur, *add. F, G, II.* ⁴) excubantes, *add. F, G.* ⁵) decem, *G.* ⁶) se res graves afferre testatus; naves ad pontem regium applicuerunt, ibique escenderunt, *add. F, H, G.* ⁷) se regem convenire velle, *add. F, H, G.* ⁸) ab [: et in curiam ad eos progressus est. Hic aderat Grimus qui regem salutavit. Rex, eo salvere jussu, quid novi interrogavit.

vit. Rex [se credere nolle significavit¹. Grimus: dux quoque copias in omnes partes dimisit, septentrionem meridiemque versus et in mediterranea, ad [cives tuos² occidendos et ad te opprimendum quatuordecim celoces cum præfectis et aulicis³ misit; quare aliquo utili consilio tibi, domine, provideas, celeriter enim huc aderunt⁴.

Belli nuntius populo significatur.

207. Hunc nuntium cum rex accipiebat, pauci apud eum homines erant. Ille, cum aliquantisper tacuisset, locutus est: divino beneficio accidit, quod novi, quid mihi ex hoc tempore agendum sit, nam hæc, quæ nunc evenerunt, longo ante tempore præcogitata fuerunt. [His dictis ad cubiculum reginæ accedens, fores aperiri jubet; sic factum. Rex cubiculum ingreditur; hic lumen ardebat, famuli aliquot famulæque reginæ ibidem quiescebant. Accedente ad lectum rege, regina, quæ cum indusio serico stabat, rubrum pallium tæniis instructum superinduit, regemque salutavit; ille comiter resalutat. Ea, sumto pulvino serico, regem considerare jubet;

(Cui Grimus:) magna affero: dux Skulius, socer tuus, regium nomen sumpsit, *B, F, G, H.*

¹) verum esse negavit, *F*; locutus est: fruatur, ut potitus est, *B, G, H.* ²) eos, qui in verba utriusque vestrum jurarunt, *H*; ubicunque depreheodantur, *add. F.* ³) suis, *add. F, G.* ⁴) hæc nullo pacto (domine!) refelli poterunt: nam eo tempore, quo in comitiis Eyrensibus erant (dux erat), ego per Asum (Gaularasum) equo vectus sum, dein vero in silvis Gaulardalensibus delitui, donec has res certo cognoveram, ceterum hæc oona nox est, quam a septentrione sum profectus. Rex de præfectis suis, qui boream versus profecti erant, perquisivit. Grimus se omnes, præter Thorerem, convenisse dixit: omoesque salvi erant, modo in posterum sibi caveant, Thorer autem prætervectus erat; cujus res magno in periculo versari existimo, *add. B, F, G.*

ille se velle negavit. Ea, ecquid novi rescivisset, quærit. Levioris momenti res sunt, inquit, duo simul reges Norvegiæ imperant. Illa: at unus legitimus, nimirum tu, atque ita faxit Deus sanctusque Olavus rex. Hic rex ei narrat, patrem ejus comitiis Eyrensibus sibi regium imponi nomen jussisse. Ea: veriora mox audiemus, puto; per ego te Deum obsecro, inquit, his ne credas, quoad inficias ire queas. Inter hæc erumpente fletu, plura de his loqui non valuit. Rex eam bono esse animo jubet, neque enim cæptorum a patre pœnas daturam. Paulo post rex discessit¹, belli sagittam septentrionem meridiemque versus Bergis dimittit, eo universitatem populi convocat, hosque præfectos, Gautum Jonis, Gunnarem regis² cognatum, Nicolaum Pauli, Brynjolvum Jonis, Isakum Bæensem. Eodem die comitiis in oppido habitis, populo hæc nova retulit, omnes bono animo esse jussit; animo præ sagire, rem bonum exitum habituram. Postero die mane aruilastrum egit; copias lustravit: præcepit, ut mercatores in suo quisque deversorio in armis cubarent, regii vero in ædibus regis; se provisurum Deo adjuvante, ne quis repentina vis hostium necopinantibus ingrueret. Deinde naves majores, Hugroam, Olavsudam, Fitjabraudum, Gulbringam, Rygjabraudum, deducendas curavit. Hugroa, infimam partem inter deducendum vulnerata, iterum subducta et per otium refecta est. Ceteræ omnes aquis commissæ, et quam diligentissime adornatæ; naves longæ regiæ secundum pontes, quantum in lon-

¹) quæ ab signo [sunt, omittunt B, F, G, H, hæc tantum habentes: die statim illucescente rex sacra celebratum ivit; dein consiliarios suos advocavit, præsentem Grimo, qui allatum nuntium renuntiavit. Horum auctoritate etc. ²) suum, F.

gitudinem¹ pertinebant, jacuere. Præfecti et præsidēs provinciales quotidie cum numerosis cohortibus adfuere; Vorsienses septem naves adducebant. Petrus, Asolvus et Sigurdus episcopi filius, ab septentrione delati, nuntiarunt, Skulium ducenti omnibus provinciis, ab Stado in boream versis, suos præfecisse.

Rex Hakon Varbelgos vitā donat.

208. Rex Hakon hos centuriones septentrionem versus adversus Varbelgos misit: Gunnarem, cognatum suum, Petrum Giskiensem, Asolvum colonum, cum navibus quinque et viginti; ²præcepit, more omnibus majoribus suis observato, ne templa feminasve violarent. Illi dein septentrionem versus Borgundam profecti sunt; ubi præsidēs Varbelgorum, Olavus Kabein, Snækollus, Andreas Skæla se continebant. Hic, antequam in templum confugere possent, aliquot Varbelgorum ceciderunt. Birkibeini comæatum ab iis contractum interceperunt, ipsis pacem, donec regem convenirent, concesserunt. Tum Snækollus hos versus composuit:

Ego nunquam,
si vel semper vixero,
præfecturam petam
in Sunnmæria:
nam hostes me
inde Bergas
jussu regis
deportarunt³.

¹) per interiorem partem oppidi, *add. F.* ²) cum his, antequam ex oppido solverent, collocutus, eos tam longe septentrionem versus progredi, quam sine periculo possent, jussit, et, *add. F, G, H.*

³) Constructio: *ek skal aldregi biðjaa) sýslu á Sunnmæri, þótt ek lifa æb); þviat sjaudmenn fluttu ník þaðan til Björgunjar at boði hilmis.*

a) *beidast, id., F, G, H.* b) *ey, id., G, H; einn, solus, F.*

Petrus ac sui, eum cognovissent, duceem Nidarosi se continere, numerosis copiis stipatum, et intelligerent, se eo non sine summo periculo proficisci posse, Bergas cum præda captivisque reversi sunt. Rex Hakon omnibus in potestatem suam se tradentibus veniam dedit; Klæmitum Holmensem meridiem versus in Agdas misit, ut Varbelgos, qui ibi erant, aggredereetur; is Olavum Thoræ filium, Baglum veteranum, interfecit. Bardus Hestbæensis, qui provincie Rygiensi a dynasta præfectus erat, eum cognovisset, duceem nomen sibi regium imponi jussisse, extemplo ad regem profectus est, et in ejus potestatem se tradidit; eui rex benignissime veniam concessit.

Consilia regis Hakonis.

209. Rex Hakon cum suis¹ frequenter² deliberavit³, quid capiendum consilii esset, eis, qui ab septentrione advenerant, hortantibus, ut cum omnibus eopiis boream versus⁴ proficisceretur, quod et homines⁵ et bona a Varbelgis capta amiserant; his, qui ad meridiem⁶ erant, ut brumæ tempore quietum se contineret. Quod et eaptum consilii est, ut rex eum copiis Bergis se contineret. Nicolaus Pauli filius apud regem versabatur, minimus quidem natu omnium præfectorum, sed prudentiæ et gravitatis habita ratione optimæ spei juvenis; is in morbum implicitus est, et paulo post obiit; ejus funus die vigiliam festi jolensis anteedente repositum est. Sequenti mane refectio Hugroæ absoluta erat, quam ante festum deductam voluit rex; itaque dum sacra eanebantur, navem adornandam curavit, hominibusque ad deducendam tuba convocatis, eadem oratione navi bene precatus est et

¹) præfectis, *add. G.* ²) quotidie, *B, F, G, H.* ³) collocutus est, *iid.* ⁴) adversus Skulium, *add. G.* ⁵) cognatos amicosque, *F, G.* ⁶) Stadi, *add. G.*

pacem inter homines composuit¹. Quibus actis funeri Nicolai obviam ibat, ipseque ad sepulcrum stans pro cantu (officio funebri) gratias egit². Quæ dies regem perquam occupatum habuit.

Cometa visus.

210. Ogmundus Krækedansus [ante festum jolense³ Bergas venit, et cum rege ad nonam feriam commoratus est. Huic rex [centum viginti aulicos et speculatores⁴ dedit; quibus ille acceptis [in montana profectus est⁵. Munan episcopi filius, qui præfecturam Heidmarkæ tenuit, inde a Varbelgis pulsus in Valdresum profugerat, ubi se per festum jolense continebat. Hic et Ogmundus anibo una Osloam profecti sunt. [Sed cum intelligerent⁶, se copiis minus valere, si dux ab septentrione veniret, in mediterranea profecti, in Dalis se continebant⁷. Hac hieme rex Hakon⁸ convivium jolense⁹ apparandum curarat, multo majori quam solitum fuerat apparatu et sumtu. Hac tertia et vicesima hiems erat

¹) tum navis deducta est, quod negotium feliciter cessit, *add. oct.* ²) dum vero funus condebatur, malus rudentibus adornatus et instructus est, armamentaque in navem comportata. Quo facto rex concionem aulicorum habuit, ipseque aulicos suos salutavit, *add. oct.* ³) festo jolensi, ante octavam feriam, *F.* ⁴) magnam manum, *G.* ⁵) in Sognum profectus, inde montana trajecit, *F, G, H.* ⁶) Hic multi aderant regii, qui dicebant, cum metu Varbelgorum in Uplandis non audere versari; ille vero significavit, *F.* ⁷) Arnius episcopus clericorum aliquem autumno, antequam eruperat bellum, septentrionem versus ad archiepiscopum cum literis miserat. Qui cum Nidarosum venisset, dux omnes literas intercepti jussit, legatoque meridiem versus proficisci parato suas literas perscrutandas dedit, hasque eorum recitari jussit, in quibus nihil, nisi debita a Bergensium quibusdam exigenda, continebatur; sed cum signarentur, dux alias subiecit, quas clericus meridiem versus pertulit. Quas literas cum rex Hakon interepisset, de dolis in se suosque structis certior factus est, *add. B, F, H.* ⁸) amplum, *add. H, G.* ⁹) Bergis, *add. F.*

imperii ejus. Miserat orientem versus in Vikam, qui mercedes prædiorum et impensas hellicas exigerent, ex quibus nihil rediit. Verum rex nihilo minus octava feria festi, vasis et catinis argenteis diffractis, aulicis stipendium eum fide persolvit. Novem noctibus post festum jolense, rex vespere cælo sereno egressus, mirificam stellam vidit, multo ceteris majorem magisque terribilem, aliquo caudæ simili exstante insignem. Itaque magistrum Viljalnum advocari ad se jussit; qui, conspecta stella: quod Deus bene verat, inquit, hoc magnum visum est; hæc stella, quæ cometes appellatur, conspecta excellentium principum obitum ingentiave prælia portendit. Quæ stella eadem hieme multis terris conspecta est.

Knuto nomen dynastæ datum.

211. Elapso festo jolensi, præfecti significationem, se boream versus proficisci magnopere cupere. Quorum voceibus cum rex parum moveretur, magna in se vituperia a multis jactari audivit, dicentium, eum cognomen Somni sibi additum¹ re comprobare. Verum talia rex minime curavit, statim vero circa festum candelarum perfectionem apparavit, copias ad se convocavit, quadraginta² naves, omnes magnas et bene ornatas, habuit³. Antequam ex oppido solveret, reginam et juvenem principem Magnum in arce reliquit, eum præsidio quadraginta aulicorum⁴, magnaque adjecta alia multitudine. Hac hieme literas orientem versus in Vikam miserat ad dominum Knutum et Arnbjornem Jonis filium, ut nomen dynastæ Knuto daret, quo facto Vikam

¹) a Varbelgis, *add. F.* ²) sexaginta, *B.* ³) hi præfecti regem comitabantur: Gautus Jonis, Petrus Pauli, Asolvus dynastæ cognatus, Gunnar regis cognatus, Isakus Bæensis, *add. F., G.* ⁴) præfecto Gudleiko Askensi, *add. F.*

Uplandaque adversus Varbelgos et ducem, si ab septentrione adveneret, tuerentur.

Aliquot Varbelgi in Thrandheimō interfecit.

212. Regi Hakoni Bergis proficiscenti nuntiatum est, ducem in provincias, Sunnmæriensem et Romsdaleusem suos præfectos misisse: quare in Keilustrannum delatus, constituit, qui boream versus præcurrerent, præfectis Arnio Blakko, Gunnare regis cognato, Sigurdo episcopi filio. Qui maxima adhibita celeritate cum ad ostium Romsdalense pervenissent, cognoverunt, Finnuni Knattum¹ cum cohorte sua in Vereya² esse; his enim locis a duce præfectus erat. Itaque eo cursum converterunt, et Finnuni cum aliquot hominibus interfecerunt³. Ubi vero rex Knarrarskeidum perveheretur, vehemens tempestas cum procella nivium orta est; itaque ad Sundolvstados⁴ appulit; hic⁵ cognovit, ducem in mediterranea profectum. Itaque hoc captum consilii est, ut quindecim naves, præfectis Asolvo⁶ ac Gunnare, præmitterentur. Hi directo cursu ad oppidum navigarunt, cui concubia nocte appropinquarunt. Bergthor Ramus⁷, ducis satellitum unus, nave cursoria prævectus, nuntium in oppidum pertulit. Gunnar regis cognatus ad Ilvikam appulit, eoque loco descendit; Asolvus vero cum parte classis recto cursu in amnem remigavit, ibique egressus est. Sed, præcurrente adventum eorum fama, homines in templa con-

¹) Gautum, *H*; Knutum, *G*; Snotrum, *B*. ²) Vereyis, *H*; Verteyis, *G*; Veeyis, *B*. ³) Rex Hakon, omnibus itineribus custoditis, ut nemo, quamvis voluisset, proficisci a borea posset, nullum hae hieme nuntium de rebus ducis acceperat. Sed rege septentrionem versus tendente, pererebuit fama, Skulium, quod opperiri regem nollet, profectionem in mediterranea parare, *add. B, F*. ⁴) Söndulvstados, *F*. ⁵) pro certo, *add. F*. ⁶) Ostrattensi, *add. F, H*. ⁷) Tannius, *F*; Tamus, *G, H*.

fugerant. Interim illi aliquot Varbelgorum interfecerunt, quosdam vulnerarunt.

De duce Skulio.

213. Dux Skulius die Saturni, tempore jejunii septuagesimalis, ex oppido profectus, sequenti nocte Medalhusis transacta, in Orkadalum adscendit. Klæmitum Patrem et Guttormum Sudurheimensem, ad naves omnesque provincias Thrandheimicas eustodiendas, dato præsidio ducentorum quadraginta militum, in oppido reliquerat. Monte trajecto, cum sexcentis militibus, manu ornatissima et ab armis et vestimentis¹ bene parata, in meridiana profectus est. Alvus Leivastadensis cum suis commilitonibus, ut ante memoratum, prior orientem versus concesserat. Munan episcopi filius et Ogmundus Krækedanus, qui in Gudbrandsdalis se continebant, cognito, ducem ab septentrione advenisse, in Heidmarkam adscenderunt; Ringisakrum venientes Alvum Leivastadensem, ibidem constitutum, in tantas angustias redegerunt, ut summa urgente necessitate se cum omnibus suis in templum conjicere cogeretur; Munan et Ogmundus templum circumsederunt, eique magnam partem diei adscenderunt. Quoniam vero dux a borea adventurus exspectabatur, itinere Osloam versus e converso, Kuuto dynastæ, Arnbjorni Jonis, aliisque in Vika præfectis nuntium miserant; quo accepto illi ingentem militum numerum contraxerunt.

Rex Hakon in Thrandheimum venit.

214. Rex Hakon in Thrandheimum navigavit, et ad Holmum appulit. Hic audivit, Varbelgos, Klæmitum Patrem et Guttormum, frequentes in oppido esse; hi enim, cognito, regis in oppidum adventum exspectari, huc confuge-

¹) et equis, *add. B, F.*

rant, et in templo religiose considerant¹. Misso ad regem nuntio pacem orarunt, nullis a rege² redditis responsis. Dein rex oppidum advectus est, cui adveniēti Sigurdus archiepiscopus et canonici obviam iverunt³. Fuere ex ducis amicis, qui hortarentur, ut rex et dux pacem inter se facerent, ea lege, ut regnum ex æquo inter se, regiumque nomen communicarent. Quas condiciones, rebus ita comparatis, sibi non placere rex declaravit. Dux dominam Ragnildam et principem Ragnfridam, multaque ex bonis suis Elgisetrum⁴ miserat. His cum archiepiscopus pacem ab rege peteret, professus se neminem ex aliis, qui in templa confugisset, nedum illas, violaturum, omnibus, qui in templo Holmensi sederent, pacem pollicitus est. Qui pace donati, partim ad regem se contulerunt, partim ad res suas redierunt. Dux ex Thrandheimō profectus, res familiares comitantium se integras manere jusserat; quam ob rem homines, quorum custodiae res familiares Varbelgorum erant commissæ, ex omnibus provinciis ad regem venerunt, veniam orantes, ne res familiares diripi juberet. Quibus rex sic respondit, res familiares Varbelgorum ad principium ætatis integras mansuras, seque expectaturum, si forte secum in gratiam redire vellent.

Bjorn abbas excommunicatus.

215. Præcedenti autumnō, cum dux regium nomen sumserat, Sigurdus archiepiscopus Bjorni abbati succensuerat, quoniam ob crimina, quæ ipse

¹) quare rex egredi in terram noluit, *add. B, F.* ²) eum suis interea colloquente, *add. iid.* ³) eumque comiter salutarunt (magnifica pompa exceperunt, *H*), quos aliud loqui, aliud sentire, animadvertit. Rex et archiepiscopus sæpe inter se de rebus gravibus, quibus universum regnum premebatur, colloenti sunt, *add. B, F, G, H.* ⁴) in templum Elgisetri, *F, G, H.*

commiserat, tum quod incepta ducis consilio adjuverat; quam ob causam abbatem excommunicavit. Quam rem abbas iniquissimo animo ferens, ab archiepiscopo ad pontificem Romanum appellavit; collatis cum duce consiliis, pecunias ab eo sumpsit, monasterio Holmensi pignori opposito; ducisque mandata¹ in exteras terras, Daniam, Germaniam², Romamque perferenda accepit. Ea hieme³ in Uplanda profectus est⁴; cumque in emporium Hamarense venit, a Munane episcopi filio, ibi forte constituto, qui adventum ejus præcognoverat⁵, cum omnibus sarcinulis captus, Bergasque⁶ deductus est. Hic in arce apud reginam, donec rex ab septentrione venit, servatus est.

Dux Skulius literas in Sveciam misit.

216. Skulius dux Jatgeirem poetam in Jämtiam, Helsingiam⁷ et Sveciam cum literis miserat. Quo cognito rex Hakon Gunnarem cognatum suum ad eum insequendum misit. Qui summo studio contendens, cum multis difficultatibus in hoc itinere conflictatus est; habuit non amplius quam homines quindecim. Thorerem⁸, præfectum ducis, in Helsingia interfecit; ibidem Jatgeirem deprehenderunt, omnes literas et res pretiosas, quas dux amicis suis miserat, interceperunt, ipso Jatgeire ægerrime evadente. Ex qua excursione Gunnar magnam cepit gloriam, priusque Nidarosum revenit, quam rex reditui se paraverat⁹.

¹) et literas, *add. F.* ²) vicinasque regiones, *add. F.* ³) ante festum jolense Nidaroso, *add. F.* ⁴) trajecto monte, iter quam lentissime fecit, ut si mandata nullius momenti procuranda haberet, *add. F.* ⁵) cui se suspicionis vitandæ gratia percomem præbuit, *add. F.* ⁶) quatuor aulicis quatuorque aliis traditus, a quibus in Sognum indeque Bergas, *F, G, H.* ⁷) *omitt. F, G, H.* ⁸) Risbitum dictum, *add. oct.* ⁹) Cum rex Hakon Nidarosi se continebat, ex oriente trajecto monte advenientes juvenes aliqui nuntia-

Bellum in Uplandis erumpit.

217. Cum Skulius dux in Heidmarka versabatur, Vesetius parvus ab oriente ex Markis ad eum venit. Secunda hebdomade longi jejunii dux Hamare profectus, in campum Eidensem descendit; Alvinum Leivastadensem speculatum præmisit. Qui cum speculatoribus Knuti dynastæ occurrisset, congressi sunt eo exitu, ut Knuti speculatores unum ex Alvianis captum ad dynastam perducerent; qui homo ab aliquo militum dynastæ, quem læserat, interfectus¹ est. Ducem ex campo Eidensi proficiscentem adiit sacerdos quidam Danus², qui se ad eum ab Knuto dynasta missum ferebat, dicens, placere dynastæ, ut loco Leiruvallis dicto congregerentur præliumque committerent[. Dux rennuntiari dynastæ jussit, se ea conditione usurum, nullaque hostilia cœptaturum, priusquam hujus congressus periculum factum esset. Præcedentem noctem dux prædio Raumariki, Laka dicto, transegerat; postero mane, cum copias paraverat, progressi annem Leiram transibant, Birkibeinis adversum eos³ tendentibus per glaciem amnis,

runt, Knutum dynastam et præfectos copias Osloam contraxisse, sexcentos viginti (trecentos, *G*) milites habere, in magnaque spe esse, etsi minus, quam tum, copiis valerent, victoriam ex duce relatu-
 rous; ducem in Heidmarka, cum ea transissent, versatum esse; rei grendæ rationem, a Birkibeinis observatam, magna polliceri,
add. B, F, G.

¹) decollatus, *B, F, G.* ²) paucis (aliquot) comitatus, *add. F, G.*

³) ab [r] utriusque se quam diligentissime pararent, nivem induratam proculcando planam redderent, nec alteri alteros clam invaderent, donec hujus congressus factum periculum esset. Dux eum dynastæ ceterisque Birkibeinis nuntiare jussit, sibi hanc conditionem placere, nec ulla hostilia facturum, priusquam hic congressus finitus esset. Postridie idem sacerdos ad ducem venit, nuntians, dynastæ placere, ut constituerent, quæ cohortes inter se concurrerent;

lingula, quæ Leirnesum dicitur, inter utrosque interjecta. Ex ducis militibus primus equitavit Bardus Vargus [Gudrekstadensis¹ cum suis, filius Thorsteinis Kugadi, præfectus ducis. Qui cum lingulam præterirent, ex Birkibeinis Arnbjorn Posius cum cohorte illis occurrit; tum Varbelgi gradum reflectere et ad suos se recipere voluerunt, cum vero Bardus equum converteret, equo collapso, ab Arnbjorne captus est². Dux ex glacie annis copias in lingulam eduxit, ibique se comparavit, Birkibeini vero ex alia parte adversum eos ex amne egressi sunt. Hic aliquamdiu tela inter se mittentibus, ex militibus ducis Jon Paris³ letalem plagam accepit. Bardus Vargus ad Eirikum Stilkum, affinem suum accedens, querebatur, quod vestimenta sua apud se non haberet, petiitque, ut aliquem sibi daret, qui se in glaciem progredientem comitaretur, ut bacillum runicum⁴ ad socios suos conjicere posset. Eirikus sic fecit; delatis in glaciem,

petere ut dux suum vexillum dynastæ vexillo opponeret, suos speculatores nigro signo usuros, contra quos signum speculatorum ducis staret: placere, ut ministri a candelis cohortesque eo pertinentes flavo signo uterentur, iisque duci a candelis opponerentur. Oravit sacerdos, ut dux homines secum mitteret, qui hæc eadem verba ex ipso dynasta audirent; ille hominem misit, nomine Karium unimanum. Dux prædio Raumariki, Laka dicto, pernoctarat. Ut vero sacerdos et Karius ad silvulam aliquam brevi a duce spatio venissent, signa Birkibeinorum adversum se ferri conspexerunt. Sacerdos significavit, dynastam celeriore, quam vulgo ferretur, esse, Kariumque reverti ducique quo res loco esset nuntiare jussit; quod et fecit. Tum copiarum ducis ex silva in amnem Leiram progrediebantur, utrisque in vicem, *B, F, G, H.*

¹) eum colonibus, *H*; *ab* [: cum suis et Bardus Gudrekstadensis, *B, F, G.* ²) Bardus vero Gudrekstadensis elapsus est, gravi iectu inter stipulas hasta percussus, firma qua indutus erat lorica, ne vulneraretur, prohibente, *add. B, G.* ³) Paris, *H*; Pansa, *B.* ⁴) in glaciem, *add. F.*

Bardus prior¹ ibat; commilitones ejus trans amnem constituti eo agnito obviam procedebant. Tum ille in pedes se conjecit, et relictis Birkibeinis sociorum cohorti se immiscuit. Dux Skulius, tribus noctibus in Leirneso consumptis, cum eo loco copias diutius sustentare non posset, primo mane diei Veneris secundæ hebdomadis longi jejunii² inde abscessit, copiasque Lakam reduxit. Quo cognito, Birkibeini eum insecuti sunt. Varbelgi, Lakam delati, in clivo prope ædes indurata nivem proculcando molliverunt; infra cli-
vum vallis erat, ultra quam collis adsurgebat. Tum visis Birkibeinis³ dux sui que aciem⁴ instruere cœperunt.

Prælium Lakense.

218. Birkibeini ire perrexerunt, donec Lakam pervenerunt, aciemque ex altera parte ad valliculam instruxerunt. Knutus dynasta et Arnbjorn [multas cohortes⁵ constituerunt, quæ Varbelgos a tergo adorirentur⁶; quæ post aciem ducis regressæ sunt, ut prædium inter eos interesset. Quo viso, dux suos huic multitudini opposuit⁷. Qui cum congregerentur, acre prælium ortum est, Birkibeinis ob altitudinem nivis viæque difficultatem in aggrediendo impeditis, Varbelgis fortiter resistentibus. Dynasta et Arnbjorn, animadvertentes, copias a tergo concur-

¹) celerius, *F.* ²) qui incidit in septimum (tertium, *G*) diem idus Martias, *add. B, F, G, H.* ³) insequentibus, intelligentes eo loco commissum prælium iri, *add. B, F.* ⁴) in clivo, *add. F.* ⁵) multos centuriones (-qui), *B, F.* ⁶) præfectis Lodine Gunnii, Hakone Grise, et Jone præpositi filio, qui ministrorum a candelis agmini præerat, quorum signifer erat Thorer Knappus, multisque aliis centurionibus, *add. cet.* ⁷) his præfectis centurionibus, Alvo Thornbergensi, Olavo (Ogmundu) Vigdeildensi, Alvo Leivastadensi, Vesetio Parvo, Algautio fratre ejus, pluribusque, *add. cet.*

risse¹, in vallem cum suis descenderunt, clivoque adverso contra aciem ducis successerunt. Dux suos monuit, ne nimis festinarent, hostesque longius per acclivia progredi, antequam impetum in eos darent, paterentur. Sed Varbelgi, neglectis præceptis, [celeriter obviam [Birkibeinis procedentes, eum ob nives progredi non possent², celeriter eo, ubi primo constiterant, se receperunt.

Fuga Knuti dynastæ.

219. Jam de copiis a tergo concurrentibus narrandum: Hakon Gris ceteros Birkibeinos aliquanto præcedebat; concurrentibus, strages in copias Birkibeinorum versa; cecidit eo loco Hakon Gris, Jon præpositi filius, Guttormus Heggus, multique alii viri excellentes: Birkibeini terga vertunt, multi in fuga cadunt. Lodin Gunnii in eryptam templi cum aliquanto hominum numero confugit. Varbelgi signa capta ad ducem retulerunt. Dynasta et Arnbjorn, suos inferiores discessisse animadvertentes³, hominem⁴ ad ducem de petenda pace miserunt. Cunque missus, comitatus iis, quos una miserat dux, revenisset, clypei in [nivis eumulo⁵ steterunt, omnes homines aufugerant. Nam Knutus dynasta et Arnbjorn Tunsbergum profugerant, alii Osloam, alii in Hofudeyam se contulerant, ubi in monasterio sedebant. Ex Varbelgis Kolbein⁶, frater Alvi Thornbergensis, cecidit, paucique alii. Sic⁷ Olavus Albus poeta:

Heros, prætendens tabulam bellonæ, a borea

¹) illatis signis, *add. B, F.* ²) processerunt; Birkibeini, cum — possent, *F*; a priore signo: per declivia in Birkibeinos ruebant, quare hi, *G, H.* ³) consilia inter se contulerunt, et, *add. B, F, G.* ⁴) nomine Eilivum Kyram, *add. iid.* ⁵) palude, ubi dynastæ milites antea constiterant, *B, F.* ⁶) Kabjorn, *B*; Kolbjorn, *F.* ⁷) de his rebus, *add. B, F.*

profectus, grave bellum Uplandis intulit;
splendida signa Lakæ dissecta sunt,
miles jacuit acutis ensibus confossus.
Acer in congressu rex teneris perticarum
accipitribus a meridie in Thraudheimum vectus
est;

prudens regni protector naves bellicas
incendit, hominibus vitæ gratiam fecit¹.

Sic Sturla:

Vir præpotens
totius regni
civibus auctor
turbarum extitit,
cum princeps
Lakæ ad orientem
armorum cantum
concelebraverat.

Duxque navium
annonam lupis
facilem reddidit
aquilisque,
hiemem deligeus
armorum strepitui
per infestatum
regis regnum².

¹) Constructio: *Hilmir hildar borðs a) fór norðan á Upplönd með stóran herskap; ljós merki skárust b) á Láku, ferð lá vegin skörpum sverðum. Þingfrækn jöfurr reið þunnum c) stinga völlum d) sunnan til þrándheims; hyggju gegn hilmir grundar brendi herskip e), en gaf þegnum líf.*

a) i. e. Skulius dux. b) desiderantur in hoc versu syllabæ harmonicæ; num legendum *scóeust*, concussa sunt? c) þinnig, illuc, B. d) i. e. navibus. e) vide finem cap. 222

²) Constructio: [*öllu fólki innanlands stóð úfriðr af afar-menni a), þá er ynglingr hafði um b) samit sverðu seið austr á Láku. Ok viggjálfr c) lét dr úlfa ok ara ferðar vaxanda, vetr völdan til vápnþrimu of vígskdt vísa ríki.*

Dux hominibus vitam concessit.

220. Dux Skulius vitam Lodini Gunnii filio dedit, eisque, qui cum eo erant. Post hæc Osloam profectus, regem se creari fecit; hominibus in monasterio¹ considentibus, Paulo Gasæ, Gjardari Styris filio, pluribusque centurionibus vitam concessit, multis Birkibeinorum ejus ministeriis se addicentibus; ipse aliquantum temporis Osloæ commoratus est.

Rex Hakon in Thrandheimo agens.

221. Rex Hakon in Thrandheimo, ut ante scriptum, se continebat. Regii ea consuetudine utebantur, ut Elgisetrum ad dominam Ragnildam² ejusque³ ministros⁴ itarent. Quo die quodam venientes, animadverterunt omnes⁵ se irridentes, quasi cavillando aliquid significare, nihil aperte dicere vellent⁶. Eodem die speculatorum aliquis ad regem venit, [prælium Lakense nuntians, multosque viros excellentes ex ejus militibus cecidisse⁷; quo nuntio rex graviter commotus est. Ducis asseclæ⁸ eo magis ludibria jactare, dictitantes⁹, omnes fere aulicos Hakonis regis in

a) a [omitt. F. b) of, id., II. c) *vígi álfr*, G; *viga álfr*, numen cædium, F; *vígálfr*, id., B.

¹) Hofudcyæ, add. B, F. ²) et filiam, add. F. ³) ducisque, F. ⁴) quotidie animi causa, add. B, F, G, II. ⁵) præscntes, add. II. ⁶) Inducant regi, haud dubie aliquid novi ad Værbelgos allatum esse, quo in sinu gaudereot, add. F. ⁷) Rege, quid novi afferret, interrogante, ille tacitus stetit. Rex eum cloqui jussit rem, ut accidisset, utque Deo adminoistrante eveoisset: te enim non narrante, ex aliis audicmus. Ille: itaque rem paucis expediam; Knutus dyoasta præfectique tui et dux in Vika, prædio, Raumariki Laka dicto, congressi, prælium commiserunt, tuique priori die superiores discesserunt, postrodie vero sugerunt, multis eo loco prostratis viris excellentibus. Tum regi singula, ut gesta erant, narravit, ipse enim prælio ioterfucrat, B, F, G. ⁸) amici, B, F, II. ⁹) in Birkibeinos, quotiescunque auderent; eoque processit res, ut, qui ab oriente venerunt ad amicos ducis, dicerent, B, F, II.

Vika occubuisse, incertumque esse, an dynasta se tueri posset. Omnes regii eo nuntio magnopere perturbabantur. Tum Olavus hos versus composuit:

Fortes ad prælia milites! ab oriente
calamitatem Birkibeinorum audivimus.

Rem inclinatam rex, adjuvante
fortuna, celeriter restituet.

Scio quidem, sinistra Knutum fortuna
usum esse; sed nunc hi, nunc illi
æstimatores Finnicorum armorum
strepitûs stratagematibus triumphabunt¹.

Oratio regis Hakonis.

222. Post hæc rex Hakon præfectis nuntium misit, ut protectionem summa celeritate appararent. [Archiepiscopus regi pollicitus est, se trajecto monte meridiem versus equitaturum, pacemque eum inter ducemque, si vellet, componere tentaturum². Cui rex: te Deus tuam, do-

¹) Constructio: *böðhraustir! höfum fregit austan tjón Birkibeina; bragningr mun brátt rétta þann bug, ef a) [vel hagnar b). Ek veit, at Knúti hefir vegnat vart; ymsir vírðendr Finnae) vápnglyms munu verða brögðum d) segnir.*

a) er, eum, quando, B. b) ve magnar, F, dubiæ interpretationis, aut, ef ve magnar (konunginn), si Deus (regem) adjuverit, quamquam non memini, Deum O. M. a christianis poetis ve appellari, aut, ef (konungr) magnar ve, si (rex) corroboraverit (i. e. potenter intulerit) signa, ut magna ve eodem sensu capiatur ac knýja ve. c) sic corrigendum putavi; fima, A et eet.; Finna vápn, arma Finnicorum, sunt arcus et sagittæ, hinc Finna vápn-glymr, sonitus telorum, pugna, ejus vírðandi, præliator, aut vir in universum. d) bragning, F; brögnum, G, utrumque h. l. minus commode.

²) Post hæc aliquo die Sigurdus archiepiscopus, comitatus Lambio, priore monasterii Helgisætrænsis, regem in æde Nicolai (Michaelis, H) convenit. Hic archiepiscopus regi: audivimus, te, multis tuorum in prælio adversus Skulium ducem in Vika facto amissis, magnum multiplexque damnum accepisse; nec sine ratione

mine¹, benevolentiam remuneret, intelligi enim potest te optimum rei exitum cupere. Quamvis vero amissis nostris cladem acceperimus, ejus tamen fama, supra quam verum est, exaggerata esse potest, sed quamvis ita se res habeat, declaramus tamen, freti benignitate Dei et sancti Olavi regis, nostrum ipsorum eomitatum esse nobis firmissimum præsidium; ideoque non placet, ullam eum duce fieri compositionem, priusquam negotii inter nos exitum amplius, quam adhuc factum est, tentaverimus²; et sane nos, socer generque, inter nos aspiciemus, et experiemus, utrum sic meliori fortuna utamur, an aliis pro nobis rem gerentibus³. Post hæc Varbelgi quotidie ad regem venerunt, Jon Sudurheimensis, cognatus ejus, Thorfinnus Gyrviensis, pacisque veniam ab eo acceperunt. Tum naves, quæ ducis erant, perquisivit, earumque quæ [ei placuerunt⁴ sumsit; majores partim incensæ, partim concisæ.

Hakoni juveni regium nomen datum.

223. Rex Hakon, ut omnino paratus erat,

dicentur inimici multum proficere, si qua cœperunt aliquamdiu pergent. Quare imperii totiusque populi necessitatem postulare arbitramur, ut ad pacem inter te et ducem faciendam descendatur. Et nos libenter volumus hujus itineris laborem suscipere, trajecto monte in meridiana proficiscendi, si tibi gratum erit. Nam fieri potest, ut æquis conditionibus eo difficilior locus sit, quo dux meliore fortuna usus fuerit, *ect.*

¹) quam hæc re ostendis, *add. F.* ²) nondum enim ipsi sumus congressi, neque sub signis nostris pugnavimus. Sin vero dabit fortuna, ut congrediamur, Deusque et sanctus Olavus rex mihi adversam in prælio fortunam destinaverint, pacis inter nos facultas non decrit; rebus vero sic comparatis, congressu non tentato, ad pactionem descendere nullo modo placet, *add. ect.* ³) His diebus rex et archiepiscopus digressi sunt, *add. F, G.* ⁴) usui ejus maxime viderentur idoneæ, *F, G.*

comitia Eyrensia¹ classico indici jussit, elatumque scrinium sancti Olavi regis, et crux e ligno domini facta. Hæc die dominica, dimidio mense ante festum paschatos, acta. Tum Hakoni juveni regium nomen datum per Einarem Smjorbakum, postea archiepiscopum, archiepiscopo² optimisque conventus Thrandheimici civibus præsentibus. Rex juvenis jusjurandum ad scrinium sancti Olavi regis rite dixit; dein omnes præfecti præsideseque aulicorum et duodecim³ coloni e quaque provincia in verba ejus jurarunt. Quibus actis rex Hakon senior verba fecit, dicens, colonos majoribus copiis, quam opinatus fuisset, sibi restitisse, quod erga regem fieri minime oporteat; neque vero se hoc ipsorum culpæ maxime tribuere, et vero sibi simile videri, alterutris, sibi aut colonis, displiciturum. Eodem die rex archiepiscopum, die lunæ archiepiscopus regem ad cœnam invitavit, alterque alteri eximia munera dedit.

Consilium regis Hakonis.

224. Die Martis rex classem ad Holmum constituit, deinde facilibus ventis usus, die Martis proximo post dominicam palmarum ad Hegra-nesum delatus[, militibus ad concionem convocatis⁴, sic locutus est: audivimus aliquantisper fremitum hominum, errores hac hieme a nobis susceptos pertæsorum, et timor aliquantus milites incessit, ex quo nuntius de rehus in Vika

¹) quo antea convocati incolæ erant, *add. F, H.* ²) Sigurdo, *add. F.* ³) sive septem; octo, *B, F, G.* ⁴) ante lucem, ubi donec illuxisset dormiavit; mox cum cetera classis a borea advenisset, omnibus classiariis (ad egrediendum, *G*) tuba evocatis, concionem habuit. Animi militum, in primis classiariorum, irritati erant, ex quo ad Lakam pugnatum fuerat, ut multi, longius meridiem versus proficisci timentes, veniam domum redeundi peterent. Tum rex ad exercitum concionatus, *B, F.*

gestis allatus est. Verum enimvero multi majores labores et errores pro rege suo susceperunt, in primis cum ne unus quidem nostrorum militum vel leve vulnus acceperit, vosque nulla tela in vos conjecta adspexeritis. Hæc, quæ hucusque inter nos gesta sunt, parvi laboris antiquitus aestimata fuissent, neque Birkiheini veterani regem suum, non majori instante periculo, deseruissent. Quare oro, ut hono animo sitis, ne vobis rebus ita comparatis deseratis, quo parvum exseruisse specimen virtutis existimabimini; [nam non dimidium hinc mensem exiturum arbitror, cum aliquid levamenti vobis accedet¹. Aliquis colonus² surgens regi respondit: tribus interfui præliis cum rege Sverrere, avo tuo paterno, qui si verba sic fecisset, parvi periculi res visa foret eum sequi; isque a quoque homine scelestus infamisque audiat, qui regem suum, quamvis majoribus quam nunc periculis constitutus, deseruerit. Dein rex suos iter quam celerime parare jussit. Cum Bergas venissent, rex naves ad oppidum appulit, solemnique pompa exceptus est, omnibus adventu ejus lætantibus.

Regium nomen Hakonis renovatum.

225. Tum rex literas a Bjerne abbate allatas examinari jussit; ex his quædam ad pontificem Romanum et imperatorem, multosque exterarum terrarum principes a duce scriptæ, quos suam causam maxime adjuturos sperarat; quæ res eo processit (audaciæ), ut vix crediturus quisquam fuisset, talem tantumque virum tam multa, veraque et falsa, dixisse; quædam tales erant, ut abbas capite plecti meruisset; verum

¹) hoc vero vobis dicam (amicis! *add. H*), quod eventu probatum iri arbitror, antequam mensis hinc exeat, tum quosdam (tam intra regnum, quam, *add. B*) intra aulam liberiori, quam nunc, spatio usuros, *B, F, G.* ²) magno natu, *add. F, G.*

tamen rex, acceptis literis¹, ei veniam dedit, abbasque eum orientem versus proficiscentem comitatus est. Præfecti² regem hortati sunt, ut Bergis per festum paschatis³ se contineret, militibus, qui ibi apud eum essent, veniam domum redeundi daret, copias vero et commeatus in usum helli toti Gulensi conventui imperaret, tantaque ibi subsidia compararet, ut ducem metuere opus non esset. Ad quæ rex: [milites, qui nunc apud me sunt, haud dimittendos censeo⁴, nescimus enim, an postea a civibus conventus Gulensis majores, quam nunc habemus, copias adepturi simus⁵. Quod auxilium nobis tum magno constare videbitur, si Vikenses, qui nostro honori serviunt, et semctipos periculis pro nobis objicere volunt, si celeriter ad eos veniemus, amiserimus. Quam ob rem, cum ibi eo minores opes nacturi simus, quo serius adveniamus, cum copiis quas nancisci poterimus quam celerrime eo proficiscemur; atque equidem orientem versus proficiscar, quamvis non amplius quam tres habeam naves, quinimo vel una nave vecti iter persequemur; his autem, qui comitari me nolunt, faxit Deus ut ita possimus rependere, ut perentiscant. Idem significavit, placere sibi, regium nomen regis juvenis renovari; quod omnium consensu comprobatum est. Itaque comitiis in cœmeterio ædis Christi die viridum classico convocatis, Hakoni juniore regium nomen denuo datum; is tum more solito jusjurandum dixit, et

¹) omnibusque mandatis ejus cognitis, *add. F.* ²) et consiliarii commorantem Bergis; *add. F.* ³) et in primam usque partem veris, *add. B, F, G*; ne sibi suisve tantopere incommodaret, *add. G.* ⁴) ea mihi ratio minime placet; nam, si hoc vere hic desideremus, complures eorum, qui hic nunc adsunt, brevi tempore dilabentur, *F.* ⁵) nam, qui istic sunt, Vikenses, hoc magis gaudebunt, quo celerius ad eos veniemus, *add. H.*

post eum (eo præeunte) præfecti et coloni ex toto conventu Gulensi, ex Orcadibus, Hjaltlandia [et Islandia. Quibus actis, rex Hakon palam præcepit, ut, die mortis Christi naves solverent, proditorum numero habiturum denuntians, qui tum remansissent¹. Die Veneris in Floruvogis naves constituit, [die Saturni meridiem versus² in fretum Græningense navigavit, non amplius decem naves habens]. Festo paschatis sacra decenter celebrari fecit³. Vento a plaga meridiana vehementer spirante, vulgo dictitabant, ventum secundum non adspiraturum, quod rex tam festa die in emporio se continere noluisset. [Rex suos bono esse animo jussit, fortunam enim cæptis adspiraturam⁴.

Obitus Arnbjornis Jonis filii.

226. Hoc de Skulio duce narrandum, quod Osloæ se continebat⁵, et copias contrahebat. Dein Osloa profectus, orientem versus ad Valdisholmum ante dominicam palmarum se contulit⁶, his præfectis comitatus, Viljalmo Torgensi, Thorere Mjobeine. Quo cognito Arnbjorn⁷, sinu Foldensi trajecto, Værbelgis, qui in navibus erant, occurrit, hos eo loco in terram fugere coegit, aliquot hostium interfecit, navibus potitus est.

¹) *omitt. B, G.* ²) ibique pernoctavit; postero mane in oppidum profectus, cum sacris interfuisset, naves repetiit, et extemplo, *B, F, G.* ³) ibique prima paschatis feria mansit; hic duo tentoria erigenda curavit, sacraque quam decentissime celebrari fecit; ibi conciones sacræ habitæ, longæque orationes de peccatorum confessione et (bene vivendi) necessitate, *B, F, G, H.* ⁴) Rex aliqua tristitia affectus, quod de consilio ejus tam sinistre judicaretur, sacris peractis, aliquot homines advocavit, comæque se præbuit, hortatus, animo bono essent, Deum enim aliqua ratione iter eorum secundaturum, *B, F, G, H.* ⁵) ut ante scriptum est, *add. F.* ⁶) aliquot navibus orientem versus Borgam missis, *add. F, B, G.* ⁷) Jonis filius, deductis navibus, *add. F, B, G.*

Qui cum graviori labori se exposuisset, ætateque esset admodum provecta¹, morbum nactus, cum brevi æger jacuisset, mortem obiit. In quo viro maximum factum esse damnum, vulgo existimatum est; nemo enim eo tempore prefectorum Norvegorum omnium consensu ei par iudicatus est. Dux Skulius ad Valdisholmum delatus, cum ibi brevi temporis spatio adsedisset, insulam in ditionem accepit, magnaque præda potitus est. Quibus confectis rebus aute festum paschatis Osloam rediit, jam invictarum virium esse creditus. Petrus, filius ducis, tempore festi paschatis Heidmarkam magno copiarum numero tenebat.

Regis Hakonis in Vikam navigatio.

227. Rex Hakon tempore festi paschatis, ut ante scriptum est, in freto Græningensi stetit. [Hic nuntium accepit de obitu² Arnbjornis Jonis filii, hocque iusuper, Vikenses ancipitis auni esse³, nisi rex celeriter ad eos venisset. Secunda feria paschatis rex primo mane uno puero comitatus in terram egressus, vento euronoto leniter spirante, [celeriter descendit, milites somno excitavit⁴, sinumque Hardsjourn remis transmittere iussit; illi imperata fecerunt⁵. Paulo

¹) aliis quoque causis accedentibus, *add. B, F.* ²) prima paschatis feria ab oriente advenerunt celoce vecti, præfecto Gudleiko Eidungo (*Edlungo, G, H*), qui nuntiarunt obitum, *F, G.* ³) forte, *F, G.* ⁴) a [: etsi excitandis militibus, quorum multi in oppidum reverti cupiebant, ancipitem eventum, si forte increbuisset ventus, præmetueret, tamen nihilo minus suos induere vestes iussit, *B, F.* ⁵) Tum rex conscensa celoce cum aliquot viris, meridiem versus ad Sandkodram (*Sandrodrum, G; Sandtodram, F; Sandkantram, H*) trajecit, ibique missæ interfuit; quæ dum cantabatur, emisit foras, qui cursum navium observarent; ingressi renuntiant, vela in navibus vento dari cœpta; peractaque missa, omnes naves vela expanderant, vento secundo orto; itaque rex, summa celeritate cur-

post¹ secundo et faeli vento exorto, vesperascente cœlo Hvitingsayas attigerunt. Sic Sturla:

Strenni satellites
regii manus suas
admovere funibus,
malis eminentibus;
et vero carchesiũm
picturata stragula,
vento inflata, principis
serviebant gloriæ².

Compluresque perticæ
auro multo fulgidæ,
excellentes navium
devehentium viros,
ortum versus incitæ
prælegebant litora;
haud inanem regia
classis (tum) speciem dedit³.

Postero mane⁴ rex Jadarem prænavigavit; cumque syrtes præterveherentur, orta vehementi tempestate, ⁵gubernacula sua amiserunt. Cum Hvinium⁶ prænavigabant, gubernaculum regię navis dissiliit, abrupta tota pæne palmula; [quo faeto

sum contendens, naves, etsi omnes substrictis velis cucurrissent, non prius assecutus est, quam in freto Saltbjarnensi (Saltbjarnensi, *rect.*), *add. cet.*

¹) Eo die, *F.*

²) Constructio: *rösk hilmis ferða) lagði hendr at reipum, en laukar risu; en húnskript, blásnar hreggi, greiddu til frama fylkis.*

a) hirð, aulici, B, F, G.

³) Constructio: *Ok úfarr gulli glæstr a) snekkju brandr knátti svifa und göfugmenni austr með landi; [floti allvalds var-at b) auðligr c).*

a) glæst (apocop.), id., F, G. b) ei, eod. sensu, B. c) ab [ouitt. G.

⁴) cum sacris interfuisset, eo die, *add. B, F.* ⁵) quidam, *add. B, F.* ⁶) Hvidniũm, *H.*

navis pontibus ac remis gubernata fretum Skjarandium pernavigavit. Inde rex in Vikam navigavit et in portum Slattonesium dictum appulit¹; hic audit, universos Varhelgos Osloæ esse, Tunsbergum proficisci paratos, ut Birkibeinos invaderent. Knutus vero dynasta et præfecti regii ad Jarlseyam stabant cum multis Birkibeinis, septemtrionem versus ad regem proficisci parati, pars in arce remanebant. Itaque rex² Tunsbergum misit, qui Birkibeinis regis in Vikam adventum secreto nuntiarent. In nave regia cum præcedenti vespera vehementer potatum fuisset, sequenti mane diu³ dormitum est. Rex prima luce surrexit, suosque induere vestes jussit. Qui cum cunctantius se moverent, rex: at vero arbitror, Varhelgos se celerius hodie vestibis induere, ut socios nostros Tunsbergi opprimant⁴: Birkibeini raptim exsiluerunt⁵, e portu strenue remigarunt, [et in Malstrandas navigarunt⁶; hic

¹) *ab* [: tum sumti pontes et remi, hisque gubernata navis meridiem versus præterlata promonturium est: quod cum prætervecti essent, retractis pontibus, parte reliqua gubernaculi et remis navem gubernarunt per fretum Skerdandium (Skerlandium); cumque in portum delati essent, reliqua gubernaculi pars in navem retracta est, atque omnibus insigne miraculum visum, potuisse tantam navem tantulo gubernari. Die Mercurii ad insulas Esjuncenses navigarunt, eoque primo mane appulerunt; eodemque maxima classis pars conveoit. Iode in Vikam navigarunt, cum vero Grenmarem ingressi essent a meridiana parte insulæ Oræ (Auræ), adversum eos coortus est euronotus cum magna venti violeotia et marina caligine; hioc ceteræ omnes naves, quæ obliquum ventum tolerare potuerunt, in portum refugerunt, rex vero litoribus adveetus portum tenuit Slattonesium dictum, a cursu publico looge remotum; hic pernoctavit, *F, G, H.* ²) Indridium Bersii filium cum aliquot viris, *add. F, G, H.* ³) alto somno, *F.* ⁴) quam vos vestras induitis ad istos invadendos, *add. F, G.* ⁵) id nunquam fore confirmantes, *add. F, B.* ⁶) insulamque Oram (Auram) prætervecti, orto secundo vento vela dederunt. Rex Hakon, omnes na-

rex suo suorumque nomine votum vovit, omnes Birkibeinos priori vigilia festi Olavi nihil præter aquam gustaturos, posteriori aut jejunaturos aut remissionem jejunii quindecim denariis redempturos. Quæ vota anno proxime insequenti religiose, postea negligentius observata sunt.

Rex Hakon Osloam navigavit.

228. Inde rex in freta Grindholmensia navigavit; hic ei occurrens Munan episcopi filius¹ hortatus est, ut appulsa ad Jarlseyan classe Knutum dynastam et Birkibeinos conveniret. Rex respondit: quoniam Deus nobis nunc hunc secundum ventum concessit, speramus, eundem ventum victoriæ² adspiraturum; hoc itaque³ utemur; qui voluerint, nos prænavigantes sequantur⁴. Sic Olavus Albus poeta:

Statim ut cognitus est prælii exitus, rex
fama celebrer naves in cursum incitavit
ab septemtrione. Fluctus ante litora
Norvegica perticis altiores exsurgebant.
Venti tumentes incubuere aquis;
contrahi tamen rex vela vetuit. Fortis
princeps suos ventum dixit secundum
nactos in acri pugna victoriæ adspirantem⁵.

ves prætervectas ratus, cælo illucescente cum eas cursu exteriori ab occidente velis ferri conspexisset, ad Malundos (Mastrandas, G; Smalundos, H; Ivasunda, B) appulit, eoque loco reliquam classem subsequentem oppertus est, F, B, G, H.

¹) Gunnbjorn colonus Jonis filius et Ivar Skedjohovensius, add. B, F, G, cct. ²) omniumque nostrum honori, add. B, F, G. ³) Dei benignitate freti, add. F, G. ⁴) neque videre in promptu est, cui usui sit ventus his inopportunistimus, quibus talis ventus nulli usui sit, add. F (— cui usui sint, qui tali vento uti nolint, B).

⁵) Constructio: *næst þá er brodda a) hróð b) spurðist, rendi nafnkunnr jöfurr stafna skidum c) norðan; þáur fyrri Norøgs síðu léku bröndum hærrí. þrútin veðr lágu á vatni, né það gramr svipta vinda rípt d); snarr yngvi kvað sigrbyr fenginne) sinni ferð at stinum hjaldri.*

Dein introrsum per freta navigarunt, cumque secundum¹ Jarlseyam delati essent, rex signum tuba dari jussit. Quo audito Birkibeini, qui ad Jarlseyam stabant, raptim detentis tabernaculis, ad regem navigarunt², quo facto rex cum tota classe per sinum introrsum³ navigavit. Sic Sturla:

Æquoris jumenta dein
principem vehentia
heroa, intrabant sinum
Osloensem in intimum;
bellicosas quo loco
copias prætenderant
Skuliani milites,
adpetentes gloriæ⁴.

[Oborientibus tenebris, præter Nesoddum introrsum remigarunt⁵. Tum rex Hakon, habito cum suis⁶ colloquio, rationem aggrediendi præscripsit, ut Gumbjorn colonus, Petrus Pauli et⁷ præfecti provinciarum a boreali parte Stadi sitarum, Ho-

a) *borða*, clypeorum, *H*, eod. sensu. b) *rýd*, *B*, prave. c) *xylosolæ* proræ et puppis, i. e. naves. d) *drift*, album velamen, *F*; *skript*, picta stragula, *B*; *hript*, id. q. *ript*, *H*; omnia eod. sensu. e) *slungiun*, faventem, *B*.

¹) e regione (Jarlseyæ), *B*. ²) quam celerrime; tum rex missa Tunsbergum celoee, qui arcem defenderent, quique se sequerentur, præcepit; in Bedjosunda (Vædosunda) delatus, eo applicata classe, dynastam suosque oppertus est, *add. B, F*. ³) recto cursu, *add. F*.

⁴) Constructio: *hafrókn skriðu und höfudamanni inn i botn a) Oslu fjarðar, þar er vegstór Skula öld hafði [of skiput b) víglíði fyri*.

a) *þotn*, *F*; *botni*, *B*. b) *um skipast*, *F, G*; non abludente sensu.

⁵) procedente die ventus desæviit, cumque ad Sigvaldasteinos venerunt, aer tranquillus erat; tum oboriri tenebræ cæperunt; inde ad Nesoddum remigarunt (ibique noctem transegerunt, *add. H*); tum alii dicebant (ducem ex oppido avectum, alii, *omitt. F*) Varbelgos certe in oppido versari, *B, F, G*. ⁶) navium præfectis et centurionibus. *B, F, G*. ⁷) aliquot, *add. cct*.

fudeyæ latus occidentale prætervecti, appulsis ad Gyljandum navibus, ad pontem Frysianum versus procederent, Varbelgisque eo forte pervenientibus occurrerent; Kuutus dynasta et Vikenses¹ ad pontes appellerent, et Varbelgos lacesserent; ipse rex cum maxima parte copiarum ad [silvam Eikabergensem² a meridiano latere Thrælabergi] escenderet, et oppidum a meridie aggrediretur; [omnes die illucescente naves ad oppidum uno tempore appellerent³. Aderat ibi hoc tempore rex Hakon junior, filius Hakonis regis; quem rex celoci ad cursum celerimæ, dictæ Kuvinhettæ⁴, imposuit, multis eximiis viris⁵ duabusque celocibus præsidio apud eum relictis, monuit, ut [ad insulam starent, resque⁶, quæ gererentur in oppido, specularentur: at si Deo moderante evenerit, inquit rex, ut

1) Simon Kyra et Eirikus Sülkus, *add. B, F, G.* 2) fauces Eikabergenses, *H*; Eikaskorsbergum, *G*; Eikabergstodam, *B, F, H.* 3) nullæ naves, prius quam illuxisset, ab Hofudeya remigarent, omnesque uno tempore, ubi regem Hakonem monticulo descendentem et in oppidum tendentem conspexissent, tum pro se quisque ordine præcepto remigaret, et primo quidem ad pontes appelleret. Rex ante eodem die speculatores in Hofudeyam miserat, qui certum nuntium de rebus Varbelgorum referrent. Qui cum opinione tardiores viderentur, ipse conscensa seapha trajicere in Hofudeyam cogitavit. Ut vero in medium sinum ventum erat, tanta caligo marina oborta est, ut prospectus proram inter et puppim adimeretur, quam ob rem rex ad classem rediit. Rege vero in sinum tendente speculatores eo non invento præterierant. Hinc milites valde fremere, dubii, quo loco se rex contineret. Mox mutato consilio aggrediendi, antea præscripto, hi, quibus ad Gyljandum escendendum fuerat, boream versus non remigarunt. Tum rex Hakon ad classem suam revectus est, *cet.* 4) Skuvinhettæ, *B.* 5) Viljalmo capellano suo, Ingimundo Kolbeinis, Andrea Kepto, Petro Musio, *add. B, F, H.* 6) occidentale latus Hofudeyæ advecti, eo loco delitescerent, dispositisque in promontorio insulæ speculatoribus, *res, F, B.*

inclinatis rebus inferiores discedamus, ne hoc loco tempus teratis, sed [confestim Bergas revertamini¹, quameunque Deus tum daturus fuerit consilii opportunitatem. Digrediens regem juvenem multis verbis, affectu plenis, prosecutus est. Dein rex² ad silvam Eikabergensem appulit [cum copiis, eoque loco egressi sunt³. Et antequam in conspectum oppidi venissent, more regi Svvereri⁴ usitato apud milites [concionatus est⁵.

Oratio regis Hakonis.

229. Plerosque homines audivisse, inquit, multisque notum esse puto, quæ inter me Skuliumque ducem negotia intercesserint. Quæ cum multa variique generis⁶ fuerint, tamen hoc loco evenire credo, quod vulgo dicitur, non unum in culpa esse, duobus litigantibus. Nam præter ea, quæ antea inter nos intercesserant, induciis non renuntiatis regium sibi nomen imponi jussit, nullo superiorum temporum exemplo. Quo facto, hominibus septentrionem meridiemque versus et in mediterranea dimissis, eos, qui in utriusque nostrum verba jurarant⁷, ubicunque deprehenderentur, interfici jussit, eoque pacto homines innocentes, qui non minus ei quam mihi præstare⁸ obsequium cupiebant⁹, nefarie violavit, quos asyla templorum non magis quam bubilia protexerunt.

¹) sinu arenigetis, neque studiis Vikensium confidatis, neque cursum inhibeatis, priusquam Bergas veneritis, *ect.* ²) conscensis levis navigiis, (insulas) a meridie circumvectus, *add. ect.* ³) ut antea constitutum erat, Knuto dynasta consequente; rex Hakon eum suis hoc loco egressus est, *F.* ⁴) ituro in prælium, *add. F.* ⁵) hoc modo orationem orsus est, *F.* ⁶) quædam (multa) bona, multa media, *add. F, G.* ⁷) fidemque suam utrique tacto gladio obstrinxerant, *add. B, F, G.* ⁸) fidele, *add. F.* ⁹) nihil mali metuentes, *add. F.*

Super hæc omnia, tredecim¹ celoces meridiem versus contra me misit, ut me filiosve meos aut interficeret, aut sub tectis concremaret, si hoc facere Deus ei permisisset. Qui cum tantos successus habuerit, ut vix exemplum reperiatur, ullum hominem pari injuria æque multum profecisse, in primis post prælium, quod milites ejus cum nostris Lakæ fecerunt, quo prælio magnum detrimentum accepimus, multis prostratis eo loco viris eximiis, quod damnum cognatis amicisque sero reparabitur: eam igitur ob causam vos omnes² oro, ut vestram in me fidem et studium conservetis³, Dei enim benignitate freti confidimus, negotia nostra jam aliquo modo decretum iri. Vestra agendi⁴ ratione declaretis, quid vobis ulciscendum sit, aut [quantis affecti injuriis simus⁵. Etsi Skulius dux lectissimas secum copias habeat, tamen nos nostrique propter generis rerumque gestarum claritatem omnibus locis eorum principes esse debemus; quo majori dedecori nobis erit, si quid detrimenti ab inimicis nostris accipiemus. Deinde suos cohortatus est exemplo coloni cujusdam filiorum⁶, quod rex Sverrer narrare solitus erat; qui cum a patre ad exercitum mitterentur, senex uni filiorum (inquit rex) digredienti: quid facies, inquit, in acie versans, si certo noveris, tibi moriendum esse? Cui filius: quid aliud, inquit, nisi ut quam fortissime rem geram, honestaque morte occumbam. Quid vero, inquit senex, si futurum esset, ut [prælio evaderes⁷? Ille: nonne tum⁸ neces-

¹) quatuordecim, *F, G*, ut cap. 206 fin. ²) præsentis, *add. F, G*. ³) Memores sitis cognatorum honorumque amissorum, quæque damna vobis a Varbelgis illata sint, *add. B, F*. ⁴) loquendique, *add. F*. ⁵) quanta fiducia libertatem fortunasque nostras defendere debeamus, *F*. ⁶) filii, *G, H*. ⁷) te certo scires praevasurum, *F*. ⁸) summa, *add. F*.

sitas postularet, ut operam quam fortissime navarem? Hinc intelligere possumus, inquit rex, has duas proponi conditiones, tertiam non dari. Dein præcepit, quo modo arma tractarent, si in prælium irent, utque symbolo Birkibeinis usitato uterentur: ite Christi, crucis, sancti Olavi regis milites.

Dux Skulius Oslow oppressus.

230. Cum rex Hakon eo venit, unde prospectus in oppidum erat, diesque illucescere cœperat, animadverterunt, omnia¹ quieta et silentia esse². Hic rex: vereor, ne Varbelgi, de adventu nostro certiores per speculatores facti, ex oppido aufugerint. Secundum hæc naves, quæ ad pontes appellerent, ab Hofudeya advolare. Quibus visis, oppidani ad campanam bellicam accurrerunt; cujus sonitu intelligebat rex Varbelgos in oppido esse. Mox in oppido ingentes concursus et strepitus³ animadvertunt. Varbelgi⁴ ad ædes regias, ubi dux dormiebat, ecurrerunt; qui, cum nuntiatum esset, hostes haud dubie adesse, extemplo vestes armaque induit, sursum per plateas ad cœmeterium ædis Halvardi contendit. Quo cum magna multitudo ad eum confluisset, in Mortostokkos adscenderunt. Huc cum omnes convenissent copiæ, et disputaretur, quæ ista multitudo esset, plerique Knutum dynastam præfectosque esse arbitrabantur. Inter se conferentibus, quid capiendum consilii esset, dux aciem eo loco instruendam hostemque excipiendum censuit. Arnus Ruga⁵, qui vexillum ducis gestabat, flagitium committere

¹) ad clivum usque, *add. cet.* ²) ut quid in oppido rei esset intelligerent, *add. F.* ³) e longinquo, *add. F.* ⁴) qui separatim locis dormiebant, audito campanæ sonitu alii alio profugerunt, plerique vero, *add. B, F, G, H.* ⁵) Rova, *F*; Ruva, *G, H.*

dixit, si, quæ in oppido essent, vestes¹ equosque rapi a Knuto dynasta paterentur. Tunc dux, divisis copiis, Olavum Vigdeildensem cum aliquot centurionibus in plateam occidentalem misit, ipse² et maxima multitudinis pars ad cæmeterium ædis Halvardi versus descendit, homines³ ad pontem Geitensem detrahendum, ne qui regii ea transire possent, misit.

⁴ Rex Hakon Osloam intravit.

231. Ut vero⁴ Birkibeini copias ad Morstokkos versantes conspexerunt, gradum corripuerunt. Thorstein Heimnesius⁵ vexillum Hakonis regis gestabat, quod bono semper successu facere consueverat; hunc rex monuit, ne gradum nimis⁶ acceleraret, non enim expedire his⁷, qui pedibus minus valerent. Tum vero annus sic processerat, ut vigilia⁸ festi paschatis incideret in primum æstatis diem, hæc autem acciderent die Saturni hebdomadis paschalis. Sed hoc tempore omne resolutum erat glebæ gelu, solumque, qua ingrediebantur Birkibeini, adeo permadebat, ut lutum genium tenus aut ultra pertineret⁹. Cum devenerunt in elivum, regi nuntiatum est, pontem detractum esse. Thorstein hortatus est, ut iter sursum¹⁰ converterent ad pontem, juxta¹¹ Ryginabergum situm. Quæ ratio cum regi minus probaretur, ad pontem Geitensem se converterunt. Hic Varbelgi occupati

¹) arma, *F, H.* ²) signumque ipsius, *add. F.* ³) Halvardum Stodam (Studulem), cognatum Ormi episcopi, multosque cum eo homines, *B, F, G.* ⁴) rege in elivo supra oppidum versante, *add. F.* ⁵) vir prudens ac bene moratus, qui regi Hakoni diu ministraverat, *add. B, F.* ⁶) tam vehementer, *B, F.* ⁷) militum, *add. F.* ⁸) prima feria, *G, H.* ⁹) quibus ingressus ideo difficilis reddebatur, quod alter pes solo hæreret, antequam alter extrahi posset, *add. B, F.* ¹⁰) per campestram planitiem, *add. B, F.* ¹¹) exadversum, *F.*

erant in demendis, qui restabant¹, pontis [tabularum ordinibus², et quanvis decem homines locum³ facile tueri potuissent, tamen extemplo, aduentibus Birkibeinis, aufugerunt, remanentibus adhuc duabus trabibus, quæ⁴ transcendendæ erant. Rex quinquaginta⁵ homines constituit, qui vexillum præcederent; post hos Thorstein vexillum portans transiit, qui ingredi aliter non potuit, nisi gressum fulciendo infixâ alteri trabi hastæ cuspidè; sic unus post alterum transcendebat⁶. [Thorstein hortatus est, ut ipsi Varbelgis prius obviam irent, quam qui in uavi (navibus) erant⁷. Cumque rex [suos pontem tantum non transiisse⁸ animadverteret, instructa acie per plateam juxta ædem Nicolai successerunt. Progradienti regi secundum ædes Guttormi Erlendi filii, hic occurrit cum calceis talaribus et amiculum indutus, et loquitur: te Deus custodiat, domine, jam te magno objicis periculo, qui tam paucis comitatus iter facias, nam Varbelgi hic supra vos instructa acie constiterunt, [eoque loco⁹ vos excipere cogitant; faxit Deus, ut ego nunc æque viribus valeam, atque cum te in Vermalandum proficiscentem comitatus sum¹⁰.

¹) oppido proximi erant, *B, G.* ²) tignis lateralibus, *H.* ³) ne quis transire quiret, *add. F.* ⁴) si quo modo fieri posset, *add. F.* ⁵) quadraginta, *F;* undecim, *B.* ⁶) rex, cum trabem transiret, non plus militum habuit, quam nonaginta, *add. H.* ⁷) *ab* [: et cum transierant, inter plateam Eyrensem et ædem Nicolai constiterunt; eumque rex transcendisset, non plures transierant, quam ut spatium ad plateam versum completeretur. Tum Thorstein hortatus est, ut summa celeritate escenderent, ut etc. Rex, periculosum esse judicans, sub aciem hostium tanta paucitate succedere, expectandum, donec copiæ pontem transcendissent, censuit; et parva interjecta mora milites advenerunt, *B, F, G.* ⁸) numerum suorum augeri, *F.* ⁹) et etiam nunc, *F.* ¹⁰) Cui rex: Deus te pro tua benevolentia remuneret, tu vero in ædes redi, nam brevi ad nos copiæ undique confluent, *add. cct.*

¹Tum Sigurdus, regis Hakonis filius, qui itinere noctu interdiuque non intermisso ab septentrione contenderat, illis occurrit; ejus adventus gratissimus regi fuit². Dein per plateam sursum³ ire perrexerunt.

Initium pugne.

232. Supra ad ædes Asbjornis Kopi⁴ Arnius Ruga⁵, vexillum ducis portans, cum [magno militum numero⁶ constiterat. Rex Hakon, antequam acies concurrerent, tubicinem inflare tubam jussit. Qui cum bis, et quidem remissius, inflavisset, rex: at tu, canis feminae catule, ⁷gnavius inflasti tubam in pontibus Bergensibus, quando argentum ab hominibus auferebas. Quibus dictis ille multo alacrius tubam inflavit⁸. Post hæc rex suos sub vexillo progredi jussit, ipseque [unus in primis⁹ erat, teste Sturla:

Summæ munificentiae
princeps, terrifica caput
tectus casside, se tulit
signis anteriorem;
deaurataque principis
in sublime micantia
vexilla eximiis super
viris eminuerunt¹⁰.

¹) cumque brevi spatio processissent, *add. cct.* ²) isque regem cum cohorte sua comitatus est, *add. B, P.* ³) prorsum, *F, G.* ⁴) Kopuris, *B*; Koparis, *G, H.* ⁵) Rova, *F*; Ruva, *G.* ⁶) maxima parte lectissimorum Værbelgorum, acie instructa, *F, G.* ⁷) hac hieme, *add. G.* ⁸) adeo ut unusquisque murus lapideus (rupes, *H*) resonaret, *add. G.* ⁹) omnium primus, *B*; tantum non primus, *G.*

¹⁰) Constructio: *megin-míldr allvaldr gekk und a) ygis b) hjálmi fyrri c) merkjum; en gullsett ve vísa knáttu d) gnæfa of vala fólki.*

a) sic *G*; undir, *id., A, F.* b) *ægis, id., F.* c) fyrri, ante, *F.* d) sic *G*; knáttu, *A.*

Eodem vero loco
satellitium regium,
pugnandi avidum,
progrediebatur,
ab utroque latere
prælii moderatoris,
euntis in impetum
sævorum armorum¹.

Pars Varbelgorum in cœmeterio erant, a quibus
ingens lapidum convectorum nimbus ingruerat, utris-
que tela mittentibus. Sic Olavus Albus poeta:

Strenui milites, ferreas gestantes galeas,
liberalem secuti regem, lunam bellonæ
colore radiantem Osloæ rubefecerunt Fortes
principes vehementem pugnam commiserunt.
Cruenti clypei ensibus dissecti sunt;
pallidi homines in campo ceciderunt;
regem, nullis defensum armis, fortuna texit;
inaurata capulorum lingvæ cecinerunt².

Prolato vexillo regio, manus Varbelgorum, quæ
extra cœmeterium stabat, vertere terga cœpit,
[Varbelgis, qui in cœmeterio erant, densissimum
saxorum uinum ingredientibus³. Arnus Ruva,

¹) Constructio: *en hildarfús væsis hirð knótti a) þar fylgja fram rómu stýri á báðar hliðar í gagnför greypra b) vöþna. a) náðu, F. b) greypra, B, viz recte.*

²) Constructio: *hvatt járnfeldit lið rauð hallgeislat a) hildar-tungl b) með mildum skata í Oslu; raustir jöfrar þrungðu c) saman æstum hjaldri. Blóðgar randir skifðust bröndum; bleikir menn féllu á d) velli; hlífartaus gramr var c) með gæfu; gýlltar hjalta tungur sungu.*

a) *hallgeislat*, id., B, ab *hallr*, lapis, h. l., ut *steinn*, de colore. b) i. e. *elypeum*. c) *þrungu*, id., B, F. d) *at*, in (campo), B, F. e) *vo*, pugnabat, B, F.

³) ut vero Varbelgi, qui in cœmeterio stabant, quique in locis superioribus constituerant, suos terga vertere conspexerunt, vehementissimum lapidum uinum effuderunt, ut saxa quam densissime

vexillum ducis gestans, intra cœmeterium se recepit, quod compluribus Birkibeinorum oppugnare aggredientibus, quidam¹ in cœmeterium irruerunt. Sed cum magna intus copia erutorum lapidum esset, Varbelgi tantam telorum saxorumque vim in Birkibeinos ingesserunt, ut repulsi refugerent. Tum acris pugna extitit, Birkibcinis acriter oppugnantibus, Varbelgis vero se strenue et fortiter defendentibus. Sic Sturla:

Aulici satellites
 flammæ bellicæ dei
 accendebant adversus
 annulorum missorem,
 ut plantare per solum
 congerronis gigantei
 cuspidam periculi
 stricturæ volarent².

Alvus Leivastadensis, cum se inclusum iri intelligeret, audacter³ pugnans, per portam cœmeterii eruptione facta, ad amnem pervenit, multis eum cursu insequentibus, et in medio anni cecidit; et est plurimorum hominum sermo, eum, antequam occubuerit, fortissimæ defensionis specimen edidisse. Tum rex Hakon ad insequendos Varbelgos, qui ab orientali⁴ cœmeterii latere in superiora profugerunt, conversus est; eo [loco

volarent. Arnus Rovæ (Ruva), Viljalms Torgensis, vir præfecti dignitate, maximaque Varbelgorum pars, intro se receperunt, pars ab orientali cœmeterii latere in superiora tetenderunt, B, F.

¹) ut Ivar Holmus (*omitt. B*), Ivar Dyrius, Thorlogus Bosius, *add. B, F.*

²) Constructio: *ok inndrótt kyndi elda bððvar týsa) víð bauga renni b), svá at eisur eggfarsa) stukku of ilflet aurnis spjalla d).*

a) i. e. gladios coniecerunt. b) i. e. Skulium ducenti. c) *eikfárs, H; eggfár, prælium.* d) i. e. per clypeos.

³) egregie, B. ⁴) occidentali, F.

nonnulli Varbelgorum¹, unus Birkibeinorum cecidit; multi² vulnerati.

Varbelgi in templo.

233. Birkiheini, qui ex navibus egrediebantur, Olavo Vigdeildensi in platea, ejus custodiæ commissa, occurrerunt, acreque prælium commiserunt. Cum vero complures Varbelgorum, in arce episcopi se continentis, ingentes lapides in Birkibeinos dejicerent, plena periculi res erat, eos oppugnare, qui in platea erant, et ab iis sibi cavere, qui arcem tenebant³. Is tamen rei exitus fuit, ut Varbelgi terga verterent et in cæmeterium templi se conjicerent, Olavus Vigdeildensis cum sua manu a boreali templorum latere in superiora profugeret, Arnfinnus Thjovi filius⁴ septemtrionem versus ad cænobium monialium concederet, ibique in templum confugeret. Rex Hakon cum suo vexillo ab orientali parte templorum⁵ ascendit; eo loco [multi erant Varbelgi⁶, partim in cæmeterio⁷, partim in fabrica quadam ferraria, [unde lapides⁸ in Birkibeinos⁹ ingerebant. Hoc loco cecidit Bjarnius Hestus ex¹⁰ Birkibeinis¹¹; multi vulnerati¹². Sic Sturla:

Inter ludum gladii
Odinis in expansum
terribilia cadaverum
fulmina volarunt.
Numen vero clypei

¹) momento ex Varbelgis cecidit Eistein Sundrammus, et plures, *B, F, G, H.* ²) aliquot, *F.* ³) ideoque eo loco pugna commissa est, *add. F, H.* ⁴) aulæ magister ducis, *add. oct.* ⁵) cæmeterii, *F.* ⁶) aderat vir quidam nomine Grimus Sandensis, cum magno hominum numero, *B, F.* ⁷) ædibus, *G.* ⁸) quo saxa et tela comportarant, et utrumque, *B, F.* ⁹) quam vehementissime, *add. B, F.* ¹⁰) veteranis, *add. H.* ¹¹) eminus gæso genu ietus; is filius erat fratris Karli Svangii et Sigurdi Skjalgü, optimæque spei juvenis, *add. B, F, G.* ¹²) plerique aliquo damno affecti, *add. F.*

prorumpens nubes prælii
fulminibus sanguinis
diverberavit¹.

Oppugnatio regis.

234. Rex Hakon in superiorem partem loci depressi, qui secundum ædes canonicorum est, delatus, in ducem incidit, equo insidentem, magnoque militum numero stipatum. Quos inter se occurrentes cunctatio aliqua incessit, ut neutri alteros adorirentur². Porta cœmeterii, Varbelgis plena, a tergo Birkibeinorum erat, [neque amplius³ viginti milites sub vexillo regis Hakonis fuerunt; adeo ancipiti periculo rex premebatur, duce cum multis hominibus supra imminente, porta cœmeterii a tergo Varbelgis plena. Hic favore divino accidit, ut neutri impetum in eum facerent, nam si alterutri fecissent, brevi [de eo actum fuisset⁴. Rex suos portæ cœmeterii opposuit, ipse eum vexillo adversus ducem se convertit. Tum ingens telorum vis ad portam cœmeterii effusa⁵. Sic Olavus Albus poeta:

Acuta tela secabant, ut si rapiditas fluminis
fragmina glacialia volveret. Imperator
militum, ante signa constitutus, indusia Hildæ,
malleo contexta, calido sanguine rubefecit.
Leucophæa iris Odiniæ stetit

¹) Constructio: *geigurlig hræleiptra* a) *flugu á Gauts himin* b) *at hjarar leiki; en raudálfr fór rifandi* c) *böðvar ský* d) *blóðs eldingume*).

a) cnses. b) *hifn*, id., G; i. c. clypeos. c) sic G, II, B; *rifandi*, A. d) i. c. scuta, e) i. e. gladii.

²) Birkibeini in loco quodam uliginoso, et aliquanto inferiori, stabant, Varbelgi in ponte et area, loco aliquanto sicciori, *add. cct.* ³) circiter, F; paululum supra, G; neque supra, II. ⁴) cum omnibus, qui circa eum erant, militibus superatus fuisset, F, B. ⁵) tam saxorum, quam missilium, a Birkibeinis in cœmeterium templi consectorum, a Varbelgis retorsorum, *add. B.*

in sævo Gondulæ cælo virorum.

Dura gravium vulnerum periculosa
fulmina aciem præliantium perculere¹.

Varbelgi, cum vim ingestorum telorum ferre non
possent, fores templi raptim occluserunt.

Victoria regis Hakonis, fuga ducis.

235. Dux Skulius, equo insidens, cum has
res animadvertisset, suos procurrere jussit. Ad-
stabat ei vir quidam, cui nomen Sonio² Siko;
is duci: ³adest vexillum regis Hakonis, cui ipse
rex adhæret. Dux, nihilo secius procurrendum
esse pronuntians, equum calcaribus concitavit;
sed Sonius, prehensis habenis, equum retinuit.
Tum Birkibeini in ducem aliquot hastas, prope
eum advolantes⁴, conjecerunt. Sic Sturla:

Rector virorum
incontinens erat
recti manubrii
sanguinis serpentis,
sed tenax
viridis amasiæ
hastati dei,
in gladii ludo⁵.

¹) Constructio: *snörp járn bitu, sem óða-straumr a) yrpi ís-
möl. Herstefnir rauð hildar serki b), ofna hamri, með heitu
blóði, frammar merkjum. Grárr c) regnbóði Hnikars d) stóð á
grimmum Göndlar himni e) þegna. Harðar fár-eldingar megin-
sára f) lustu fylking firða g).*

a) sic B, F, G, H; *straums, A.* b) i. e. loricas. c) sic cet.;
grátt, A. d) i. e. gladius. e) i. e. elypeo. f) i. e. duri enses.
g) add. cet.; omitt. A.

²) Joni, H. ³) domine, add. F. ⁴) quarum nulla eum tetigit,
add. G.

⁵) Constructio: *lofða stýrir var laushendr á beinu a) skapti
blóðorms b), en c) haldsamr á grænni d) geirtýs málu e) at
hjarar leiki.*

a) sic F; *benju, A;* *benja, B,* mendose. b) i. e. hastæ. c) sic
F, H; *er, A.* d) sic H; *grænni, id., cet.* e) i. e. terræ, imperii.

Paulo post dux, omnesque qui eum comitabantur, terga verterunt. Sic Olavus Albus poeta:

Majori nunquam fortitudine duo
principes, opibus valentes, pugnarunt.

Fortes aulici bellatorum juxta aggerem
cruentis manibus impetum fecerunt.

Virorum rex, qui inter nobilitate pares
excellētissimus est habitus, equo vectus

aufugit. Sverrickis progenies victoriam justo
jure obtinuit. Sic Deus clementissimus voluit¹.

Hoc momento copiis ad regem Hakonem confluentibus, Thorsteinem cum vexillo plurimaque præsentium militum parte ad insequendum dynastam misit, ipse sibi a porta cœmeterii, priusquam expugnata esset, ne qua inde cruptio a tergo fieret, non discedendum existimavit. Duci in superiora versus per semitas equitanti occurrens magna suorum multitudo fugæ sociam se obtulit.

²Rex, constitutis qui portam cœmeterii oppugnant, homines in tecta ædium cum arcibus emisit, qui [ingerentes tela in Birkibeinos expellerent³. Tum Gautus Jonis filius cum sua manu ad regem venit. Paulo post Asolvus Strykus, a Thorsteine e superioribus missus, nuntiavit, ei videri vexillum a paucitate defensorum labo-

¹) Constructio: *aldri börðust tveir afli stærðira* a) *herrar af meira drengskap; hraust* b) *hirð ógnsvæipinna* c) *sótti þar blóðgum greipum, at garði. Fyrða gramr, að er fundinn var fremstr at jöfnum burðum, reið undan; ætt Sverrickis fékk sigr at réttu: svá vildi guð, framíðr mildi* d).

a) sic F, H, B, G; stærðar, A. b) *hvöss*, acres, F, H; *hress*, vegeti, alacres, B. c) ad verbum: terrore circumdatorum, bellicosorum. d) verbo tenus: præstator clementiæ, qui exhibet clementiam.

²) Brevi interjecta mora ad regem advenit Gunnar regis cognatus cum manu sua, hicque et, *add. B, F, G.* ³) tela quam creberrima emiserunt, G.

rare, magnum vero militum numerum ad ducem¹ congregari. Itaque rex Gautum Jonis cum manu ejus² ad Thorsteinem vexilli tuendi causa misit³. Ducem ad Mortostokkos tendentem⁴ Thorstein⁵ cum signo⁶ insecutus est. Hic Varbelgi frequentes⁷ in semitis ceciderunt: cecidit Algautius, Vesetius frater ejus vulneratus est. Cum Gautus Jonis filius et Olavus Vigdeildensis, qui e platea occidentali depulsus fugerat, uno⁸ tempore in semitas devenissent, nihil Olavo reliqui erat, nisi ut cum suis in ædem Laurentii se conjiceret, et tamen aliquot suorum extra cœmeterium ædis interfecti sunt. Gautus Olavum interrogavit, an vita donari vellet; ille se percipere affirmavit; itaque Gautus eum hortatus est, ut in templo se contineret, ne data vitæ conditione nimis fideret. [Ut vero animadvertit dux, magnam multitudinem insequi, in mediterranea equitavit, et⁹ cursu non intermisso¹⁰ Hovum ad prætorem Amundium Rembam pertendit, ibique cibum sumpsit.

Rex Hakon hostes vita donavit.

236. [Rex Hakon ædes Prædicatorum ingressus est¹¹. Ædem vero Olavi inter et ædes

¹) ex inferiori oppido fugientem, *add. H.* ²) multisque aliis, *add. F.* ³) ipse vero homines ad oppugnandam portam cœmeterii disposuit, *add. F.* ⁴) qui tetenderat, *F, G, H.* ⁵) Heimnesus, *add. B, F.* ⁶) vexillarius, *F.* ⁷) separatis locis, *add. F, G.* ⁸) pæne, *add. F.* ⁹) Dux Skulius ad Mortostokkos erat, quo eum magnus hominum numerus ad eum venisset, eo loco hostem excipere constituit. Ut vero animadvertit, Gautum vexillo successisse copiasque ad Thorsteinem confluere, cum copiis qui tunc apud eum erant in mediterranea contendit. Aderant ex præfectis ejus, Bardus Vargus, Erlingus Ljodhorn, Vesetius Parvus. Dux, equo vectus, *B, F, H, G.* ¹⁰) *hirðinni*, quod in textu est, mendum esse puto; lego *hrifinni*. ¹¹) Duce et Birkibeinis (ad Mortostokkos) contententibus, tantum interea copiarum ex navibus adfluebat,

Canonicorum¹ sepimentum ligneum erat; quod sepimentum² ingentibus tormentis applicatis rex dejici jussit; [ad quem strepitum cum Varbelgi³ ab omnibus cæmeterii portis resiluissent, data Birkibeinis irrupendi facultate, maxima eorum pars cecidit. Sic Sturla:

Ventus secundus ensium
 circularum carbasis
 inspiravit, in illa
 tempestate gladii,
 verum formidabile
 e tabulis gladii
 æquor cadaverum
 decidit cum murmure⁴.

Sanguinis arbor, ferro
 revincta, in portatilem
 impacta navem est
 sagittiferi numinis;
 nubivagique lupi
 viridium clypeorum
 Odinis pluteum
 in aere discerpserunt⁵.

ut Birkibeini toto cæmeterio milite circumdato, Varbelgos exitu intereluderent; hi vero rem intus ita comparaverant, ut nusquam irrupi potuerit. Cum autem rex Hakon suos, ut visum est, ad oppugnationem disposuisset, ædes canonicorum ingressus, inde se ad ædes Prædicatorum contulit, *B, F, G.*

¹) nullus murus lapideus, sed firmum, *B, F, G.* ²) funibus e corio rosmari et, *add. B, F, G.* ³) quo corruente cum ingens fragor et strepitus extitisset, magnus clamor a Birkibeinis editus est, quo audito Varbelgi timore percussi, cum, *B, F, G, H.*

⁴) Constructio: *þar knátti branda byrra) blása baugsegl b) i brimis vindic), en geigurligr hrælögr féll glymjandi af hjarar borðum d).*

a) alias pugna, h. l. enses volantes. b) i. e. clypeis. c) i. e. pugna. d) tunc ingens vis telorum ingesta, Varbelgique graviter vulnerati, armis concisis, multique ceciderunt. Sic Sturla, *add. B, F.*

⁵) Constructio: *blóðlaukra), slunginn jární, reið á þerum b)*

Fenrerisque soror
 ibi, sæva manu
 custodis infernalis,
 capita adversariorum
 regis, morti damnata,
 sanguine hostili
 obnupsit in
 gladiatorum strepitu¹.

Viljalnum Torgensem ad portam cœmeterii meridiana constitutum Ivar Dyrius² inclamans, quæsit, an vita donari vellet. Cui ille: nondum scio, inquit, uter nostum prior habeat donandæ vitæ arbitrium; atque malæ Ivaris conjecto lapide gravem ictum inflixit. Hic Ivar: quandoquidem optas, deteriora habetis. Tum Viljalnus dejectus est. Ideo vero accipere vitam noluerat quod mortifero vulnere saucius erat³. Hic multi Birkibeinorum amicos et cognatos suos agnoverunt, quorum alii pacem petentes non impetrarunt, alii oblatam accipere noluerunt. Tum Varbelgi ad meridianas (templi) fores versi, tanto numero adfluxerunt, ut per portam penetrare nequirent, quare adeo densi ceciderunt, ut terni quaternive⁴ accumularentur⁵. Sic Sturla:

knærri örva áss c), en gandreif grænna skjalda d) sleit Svölnis vegge) á lopti.

a) i. e. cnsis. b) vel: nudum. c) conjeci; *ás*, A, *örva áss*, Ullus, Deus Asicus, cujus *knörr*, clypeus. d) i. e. gladii. e) sic B, F, G; *egg*, A.

¹) Constructio: *ok Fenris nipt a) fell b) þar heiptar blóði feigum hansi fylkis dólga c) greypri hendi Gjallar mans d) í hjörgölle*.

a) sic B, F; *nípr*, A; intelligitur Hela, mortis dea. b) ita scribendum (non *féll*), a verbo *falda*, caput velare. c) sic F, G; *balga*, A. d) sic F; *manns*, A; intelligitur Modguda, custos pontis Gjallarbrœ. e) sic B, F; *hjargauð*, A, G.

²) Dynus, H. ³) præcisa manu (calce, B) truncus erat, F. ⁴) quini senive, G. ⁵) jamque pugna decreta erat, *add. F, G, B.*

Ibi nymphæ
 lacunarium
 Hognii filiæ
 ore canoro
 laudes victoriæ
 perquam sonoras
 cecinerunt in principum
 expeditione¹.

Hoc tempore Knutus dynasta et Birkibeini, qui ab occidentali latere templi² constituti erant, introitum sibi patefecerunt. Ex munimento episcopi³ septa quædam spatia ad templum pertinebant, quæ Birkiheini applicatis funibus⁴ dejecerunt; [in his aliquot Varbelgi versabantur⁵; ibidem, corruentibus spatiis, Hakon Laukus⁶, aulicus ducis, aliique plures ceciderunt⁷.

Insectatio equestris in Skulium ducem facta.

237. Rex Hakon, cum animadvertisset, omnes⁸ Varbelgos, quibus facta vitæ gratia non erat⁹, in templo inclusos esse, ex cœmeterio discessit, equumque nigrum conscendit; tum sui quoque equos sibi compararunt, alii pedibus cu-

¹) Constructio: þar knáttu dísir Högna mans hlýrna a) syngva kvössum munni harða hvell sigrhljóð i herför b) höfuðs c) manna.

a) Högna man, Hilda ejus hlýrnir, cœlum Hildæ, clypeus, ut supra, Göndlar himin, cap. 234; sed deæ clypeorum sunt bellonæ. b) of, inserit A. c) höfuð, G.

²) cœmeterii, G. ³) in quo Varbelgi erant, add. F. ⁴) ex corio rosmari, add. F; et tormentis, add. G. ⁵) quorum ruina oppressi sunt aliqui ex Varbelgis, qui ex arce in templum confugere voluerant, B, F. ⁶) Endus, B, F. ⁷) omnesque interierunt, add. B, F; a [: tum quoque gradus inter castellum episcopi et templum dejecerunt; in his gradibus Hak. L. aul. d. forte constitutus erat, ibidemque corruentibus gradibus plures Varbelgorum interierunt. Cujus rei administratio Birkibeinos valde fatigavit, H. ⁸) superstites, add. B, F. ⁹) Arnus Ruva (Rova), etsi in templum non confugere posset, vita donatus est, add. B, F.

currerunt. Sic rex ex oppido in superiora equitavit, gladio cinctus, alterum¹ manu gestans cruce perlitum, ²trecentis sexaginta viris stipatus. ³Nullos equos, aliquot vero homines, quibus omnibus vita concessa, ceperunt. Tum rex⁴: si Skulius socer hac prævectus est, haud dubium est quin providerit, ne bona uteremur facultate equorum, [et credo quoque nullam nobis dari horum copiam. In oppido autem homines templis erant inclusi⁵; quorum asyloꝝ beneficio, propter nostros, quibus infensissimi sunt, quomodo inclusi sint fruituri, timeo; nam nulla conditione induci possum, ut templorum religionem violari patiar. Itaque in oppidum revertamur, et operam demus, ne victoria nostra vitietur; nam mea cum socero negotia, quem Deus constituerit, exitum habebunt. His dictis rex reversus est. Ceterum Varbelgi, obstructis intrinsecus templi foribus, ne effringi possent, curarant; Birkiheini exitum lignis, extrinsecus adgestis, præcluserant. Rex episcopum⁶ adiit, et ab eo sibi suisque absolutionem impetravit. Quo facto convivio ab episcopo exceptus, aliquamdiu cœnæ interfuit. Thorstein Heimnesius et Arnio Ruva ambo una accumbebant; rexque se Arnio tam benignum præbuit, ut si suarum semper partium fuisset. Atque ut rex Hakon eodem die atrox [adversus inimicos suos⁷ fuerat, ita non

¹) qui Varbelgorum fuerat, *add. B, F.* ²) cum in semitas venisset, *add. B, F.* ³) circiter dimidium milliare semita provecti, *add. F, G, B.* ⁴) cursum stitit, suosque allocutus, *infir, add. F, G, B.* ⁵) ab [: hi autem, quibus nunc vehimur, cursu exanimari incipiunt; isti vero tam longe præverterunt, ut eorum neque famam neque conspectum capere possimus. Ceterum in oppido res eo loci venerat, uti nostis, ut Varbelgi templa ingressi essent, *B, F, G.* ⁶) primo, *add. F, G, B.* ⁷) in perdendis inimicis suis, *F, B.*

minus conspicuum fuit, quam se postea clementem præbuerit et failem in ignoscendo his, qui in ejus potestatem se tradidissent. Cum eæsorum cumuli explorabantur, ¹septuaginta mortuorum corpora ante fores ædis Halvardi prostrata reperta sunt, cum ibi omnino² trecenti sexaginta homines occubuissent³, in his multi eximii viri ex eonventu Thrandheimensi: Bardus Gudrekstadenensis, filius Thorsteinis Kugadi, Petrus filius sororis Ivaris, Viljalmus Torgensis, Grimus Sandensis. Die dominica rex Hakon, habitis in cœmeterio comitiis, pronuntiavit, omnes Varbelgos, qui in templis essent, vitam impetraturos⁴. Dein omnis præda more militibus recepto divisa. Aliquot⁵ post prælium noetibus manum septemtrionem versus in Thrandheimum misit, præfectis, Asolvo Ostrattensi, Ivare Petri, Arnio Blakko, Klemito Holmensi, Olavo Kidlingsmunno⁶, Bardo Groæ filio, qui quindecim celoees duxerunt. Ipse rex in Vika moratus negotia sua curabat. Provinciam Raumariki tradiderat Gregorio, domini Andreæ filio, qui duabus ante bellum hiemibus, abdicata provincia, cum stipatoribus suis in Daniam concesserat, ubi apud regem Valdemarem magno habitus honore versabatur. Rex, cui profectio ista mira videretur⁷, eadem hieme, qua [bellum erupit⁸, legatis missis⁹ Gregorium¹⁰ redire jussit, pro eo, quantam in eo fidelitatem expe-

¹) circiter, *add. F.* ²) amplius, *add. B, F, G.* ³) occubuisse vulgo existimati sint, *B, F, G.* ⁴) Tum Birkibeini templa adeuntes, pro se quisque, quem carissimum haberet quærebant; Varbelgi, qui vita erant donati, egressi, ex præscripto regis in globos (cohortes) divisi sunt, *add. B, F, G.* ⁵) circiter septem, *add. H, G, F.* ⁶) Kidlingsmulio, *B, F.* ⁷) quod Gregorius veniam proficiscendi ab eo non petierat, *add. B, F, G.* ⁸) Skulius regium nomen sumserat, *B, F, G.* ⁹) misso in Daniam Bjarnio Moisé filio, *B, F, G.* ¹⁰) in Norvegiam, *add. F, G.*

riretur, honores pollicitus. Itaque reversus Gregorius, cum in Vikam venisset, manum comparavit, et ante prælium Lakense ad Birkibeinos venit; Osloæ quoque regem Hakonem comitatus est. Ex eo tempore rex cum magni¹ fecit, et provinciæ Borgensi præfecit. Erat enim vir prudens et eximiis animi corporisque dotibus instructus. [Post aliquanto rex Hakon Bergas profectus, ibique per æstatem commoratus est².

De Skulio.

238. Dux Skulius apud prætorem Amundium, ut supra memoratum, commoratus, ejusdem diei vespera³ Moldium⁴ usque equitavit. Die dominica in insulam Sanctam in Heidmarkia trajecit; hic Petrus, filius ejus, versabatur. Inde⁵ Ullinsakrum adscendit, centum viginti hominibus stipatus. Hic cum suos consuleret, quid capiendum consilii esset, Vesetius Parvus et Thorgils Slydra hortati sunt, ut in Vermalandum, patriam eorum, se conferret, ibi⁶ dimidio mensis consumpto non minores habiturum⁷ copias, quam ante prælium Osloense habuisset. Erlingus Ljadhorn [ceterique Thrandi⁸ sibi minus commodum esse, per montana silvasque oberrare, ostendentes, hortabantur, ut septentrionem versus in Thrandheimum proficisceretur, ibique milites navibus imponeret; hæc enim Norvegorum consuetudinem esse, si bellum gerere statuerint⁹. Valuit-

¹) maximi, *F, H*; omnibus in rebus, *add. B, F*. ²) Procedente vere rex Hakon ex Vika profectus, una hebdomade ante festum pentecostes (Bergas) venit. Festo ascensionis Christi (die Jovis sancto) in freto Salbjarnæo stetit; æstatem vero Bergis egit, *B, F*. ³) Eidsvallum, indeque, *add. B, F*. ⁴) Molgiuna, *F*; Mjølgiun, *B*. ⁵) hic parumper moratus, in continentem trajecit et, *B*. ⁶) non amplius, *add. B, F, G*. ⁷) se adducturos ad eum, *F, B*. ⁸) Bardus Brattius quique ex borealibus erant partibus, *B, F, G*. ⁹) ut in navibus exuebant (proficiscerentur), *add. B, F, G*.

que ea ratio ut iter septemtrionem versus converteretur. Thorgils vero et Vesetius digressi, cum suis cohortibus orientem versus in patrias sedes suas deverterunt. Dux boream versus in Dalos, octoginta¹ homines ducens, inde in Ringabuun profectus est. Hic audiverunt, Birkibeinos, Ogmundum Krækedansum, Oddum Eiriki, Eirikum Toppum, præoccupato itinere, ad pontem sedere. Dux in exigua villa, haud procul a ponte, morabatur, sui vero ad pontem progressi, tubas suas inflarunt; quo signo dato, dux pontem advectus est. Cum vero Birkibeini, [copias majores quam revera erant rati, remotius a ponte constitissent², Varbelgi pontem transgressi sunt. Sonnis Sikus vexillum portabat³; pontem transgressi, Birkibeinis occurrunt; cadunt duo aulici regis Hakonis, Ivar Hjalms⁴ et Bjorn Hovenssis. Dux extemplo post eos pontem transmisit, albo equo, cui Foto nomen, vectus, eximia lorica firmoque thorace indutus. Birkibeini in clivum montis recesserunt, et amplius viginti [numero tela simul in ducem miserunt⁵, ut clypeus ejus sagittis⁶ cirratus esset; [equus tribus⁷ spiculis, quorum singula ad ligaturam usque penetrarant, confossus est⁸; ipse quoque dux crus juxta talem spiculo trajectus. Hoc exitu Varbelgi pontem transgressi sunt⁹. Asvardus¹⁰ Harmus Ivarem Hjalms spoliavit¹¹. Duci equus eximius, Gaut-

¹) ferme nonaginta, *B, F, G.* ²) copias eis accessuras rati, a ponte recesserunt, *H.* ³) sequentibus Guttormo Jonadalo, Havardo Dyntile (*Dyndile, B*), Eysteinc Orrio, Hakone Bardi, Halkele Ryngineusi, Havardo Kollo, aliisque pluribus, *add. B, F.* ⁴) Halmhaus, *G*; Hjalms, *B.* ⁵) homines constituerunt, qui tela — mitterent, *F.* ⁶) quasi, *add. F, G.* ⁷) quatuor, *B*; septem, *F.* ⁸) hic equus, insidente duce, telis transfossus est, *H.* ⁹) Birkibeini vero in clivum montis se abripuerunt, *add. B, F, G.* ¹⁰) Asvaldus, *H.* ¹¹) spoliare parabat; sed interveniens Arnus Lagius,

stavus dictus, datus est; iterque donec in Thrandheimum venirent, continuarunt. E monte dux præmisit [Brusium Hitam¹ cum aliquot viris; hi aulicum regis Hakonis, nomine Haldorem in Updalo interfecerunt. Birkibeini eos ad montem usque persecuti sunt, ibique Asvardum, Steigæ a Varbelgis relictum, de medio sustulerunt. Dux² Nidarosum delatus, animos in se hominum perquam mutatos esse intelligebat; cujus rei ea præcipua causa fuit, quod Osloæ magnam cladem hominum accepisse sibi videbantur: altera, quod, cum rex Hakon in Thrandheimio versatus est, multas sibi visi sunt audisse orationes vero similiores, quam quas ducis asseclæ in comitiis Eyrensibus habuerunt: accedebat, quod se perspicere negabant, qua ratione dux res in prælio adversus regem Hakonem afflictas restituere posset³. Dux ver Nidarosi consumpsit; cœnam quotidianam in Breidastova apparavit, sæpissime vero cubiculis suis se continebat, pauca cum aliis loquebatur; tres noctes in sodalities Crucis versabatur, et parci admodum sermonis fuit⁴. Amicis admonentibus, eum incautius agere sibi que negligentius providere, ille negabat Birkibeinos admodum brevi temporis spatio a Vika in Thrandheimum iter facturos. Illi regem Hakonem breviori, quam verisimile visum esset, temporis

famulus (signifer) Petri ducis filii, Ivarem non satis (minus quam revera erat) vulneratum ratus, cum gladio eum appeteret, manum Asvardi percussit, ut tantum non præcideretur. Hoc boream versus Steigam deportato, quo statuerant contenderunt, *add. B, F, G.*

¹) Sigurdum Hitam, et Brusium, *F, B.* ²) transacta Vogii (Vangi, *B*) in Updalo nocte, inde, *add. F.* ³) quam ob rem cum eo adversus regem bellum facere noluerunt, *add. B, F.* ⁴) et plurimorum animi ita erant comparati, ut pauca cum eo loquerentur, *add. B, F.*

spatio Osloam iter fecisse demonstrabant. Post hæc una celox speculatum in sinum missa est.

De Asolvo et Klæmito, Birkibeinis.

239. Tempore ambarvalium, die lunæ mane, Asolvus¹ cum suis, quindecim ducens naves, improvise Nidarosum venit; Klæmitus Holmensis ultra ad Bakkium duas celoces appulit, Asolvus et ceteri totam classem oppido admovent. Dux Skulius, audito campanæ bellicæ sonitu excitatus, extemplo exsiliit, vestes induit, arma rapuit; itemque ceteri, qui in iis ædibus erant. Famulis in oppidum missis, Varbelgos ceteramque multitudinem in ædes regias ad se venire, ut ibi Birkibeinos exciperent, jussit. Famuli reversi sunt, nullis comparatis hominibus; bisque homines dux in oppidum misit, neque quicquam hominum nactus est². Quæsivit igitur, quid capiendum consilii esset³. Sui [hortabantur, ut⁴ amnem trajiceret, deinceps in silvam exiret, si in ædem Christi confugere nollet⁵. Petrus ducis filius supra ædes regias versabatur; [hunc dux hortatus est, ut amnem secum trajiceret, sed quibusdam commilitonum ejus eo se conferentibus⁶, ipse in ædem Christi confugit; eodem et confugit Bardus Brattius, qui se ad iter faciendum pedibus minus valere existimabat. Dux in terram prope Skellingelam egressus, suos ad Erlendshaugum adscendere, hisque, qui ad Bakkium ascendissent, cladem aliquam inferre jussit. Quæ imperata cum nemo assensu suo comprobaret, elivis superatis, silvæ per-

¹) sic cet.; Asvardus. *h. l. A.* ²) dicentibus missis, omnes homines in templa confugere, *add. G.* ³) In amne inferiori (Nida) nullus pons erat, *add. F, B.* ⁴) restare dixerunt, ut deducta celocce, quæ ad ædes regias stabat, *F, B.* ⁵) Tum celox aquis commissa est, *add. F, G, H, B.* ⁶) quos cum dux ad celocem devocasset, quidam ex contubernalibus Petri descenderunt, amnemque cum duce trajecerunt, *F, G, B.*

fugio utebantur. Petrus ducis filius [in æde Christi erat¹, indeque se ad Prædicatores², qui ei suam tutelam obtulerunt, recepit. Sed cum eo loco manere non auderet, inde quatuor famulis comitatus in ædes regias³ se contulit; hic scapha sumta amnem trajecerunt, et Elgisetram superius se contulerunt. Huc Petrus in domum quandam, in qua mulieres panem coquebant, ingressus, sumta veste pannosa delituit. Cum Birkibeini oppidum ingressi domos scrutabantur, plerique Varbelgorum⁴ in templa confugerant. Bardus Vargus [in æde Crucis erat⁵. Birkibeini de projectione Petri per speculatores certiores facti, trajecto amne, Elgisetram superius se contulerunt, hominem, cui Joni Katto⁶ nomen, in domum pistoriam miserunt; qui cum egressus Petrum intus esse significaret, eductum confestim occiderunt. Is corpore non parvo et crasso fuerat, vultu maternum genus magis referens, liberaliter educatus, bene doctus et religiosus; idem Varbelgis [ad rem militarem minus audax⁷ visus. Funus Petri ad sepulturam deportatum est. His⁸ confectis Birkibeini in oppidum reversi, homines in omnes partes dimiserunt, qui ducis suorumque famam captarent.

De Skulio duce.

240. Dux Skulius, qui in silva se continebat, audivit, Birkibeinos custodibus silvam circumsepsisse⁸; tum illi, qui comitati eum fuerant, dilabi cœperunt, quosque dimiserat, horum vix ulli reverterunt. Erlingus Ljodhorn in Totram

¹) qui celocem conscendere noluerat, in ædem Chr. confugit, H. ²) templum Prædicatorum, F, G, H. ³) episcopi, F, G, H, B. ⁴) qui in oppido erant, add. F, G, B. ⁵) in ædem Cr. confugerat, F, B. ⁶) Knattus, H; Korus, B. ⁷) ad arma minus strenuus, H; quam majores sui fuerant, add. F, G. ⁸) ne inscientibus Birkibeinis elabi posset, add. B, F.

profectus est, ibique vestem monachi sumsit. Cum dux duas noctes in silva egerat, die Mercurii, pridie festi ascensionis Christi, quando canonici cum crucibus circumibant, amicula lithurgica ei e monasterio allata sunt, quibus indutus cum ceteris monachis monasterium ingressus est; ipse cum suis in turrim adscendit; mox potus cibusque appositus; dein duci, qui somno valde gravaretur, lectus apparatus.

Dux Skulius a Birkibeinis cæsus.

241. Birkibeini, cum per speculatores cognovissent, aliquos amiculis lithurgicis indutos e silva Elgisetrum intrasse, quos Skulium suosque fuisse vulgaris opinio esset, confestim ad arma concurrerunt, et¹ annem trajecerunt. Quo animadverso, archiepiscopus Sigurdus cum magna clericorum et oppidanorum² multitudine Elgisetrum se contulit. Birkibeinos monasterio subeuntes asseclæ ducis crebris telorum ictibus eminus petierunt; cumque archiepiscopus advenisset, vetuit, ne Birkibeini monasterium aggredierentur, ne hostile quidquam facerent. Dicentibus, monasterium iis occupatum esse, adversus quos necessitas hostilia svaderet, sive eis gratum, sive ingratum esset, archiepiscopus pecunias pro duce obtulit, ut tuto ad regem pervenire posset. Illi hoc recusarunt, nisi sedem sancti Olavi regis pignori opposuisset, si ea, quæ dux polliceretur, non præstarentur. Quidam eo vehementiæ progressi sunt, ut, neglecto archiepiscopi interdicto, ignem monasterio subjicerent; alii quidem extinguere flammam conabantur, sed factum est, ut vis incendiî superaret. Quod cum animadverteret dux, eos velle monasterium³ inflammare,

¹) sumta navicula, *add. G, B.* ²) et mercatorum, *add. B, F.*

³) ad eum opprimendum, *add. G.*

suos exire jussit¹. Ipse dux, clypeo faciei præ-
tento, egrediens: ne mihi faciem percutiatis, in-
quit, ita enim in principes viros fieri, non moris
est. Quibus dietis, Birkibeini ducem telis inva-
serunt, omnesque eum eo egredientes: Sonium
Sikum, Eysteinem Orrium, Aslakum Dyntilem,
Halkelem Ryginensem, Halvardum Kollum, Bru-
sium², Arnium Mariallum³. Magister Bergus
graviter⁴ quidem vulneratus erat, sed sanari ta-
men potuit. Sic Sturla:

Post aliquanto
dux opulentus
gloriosam vitam
rhedæ funereæ
in ripa Nidæ,
grassante flamma,
reddidit; quod vulgo
jam haud duhie innotuit⁵.

Ibi regis socer,
vir ille præpotens
oppressus ab auri
exhibitoribus,
urgente tremulo
impetu gladii,
in pontem Gjallæ
progredi eoactus est⁶.

¹) igitur illi ad fores accesserunt, add. *F, G, H, B.* ²) Dyt-
tum, add. *G.* ³) Matjallum, *B.* ⁴) pæne letali plaga, *F, H, G, B.*

⁵) Constructio: nú man frægt: ríkr hertogi knátti nokkvi
síðarr leggja rausnar líf a) í nárcið b), við lcygför c) á Níð*
arbakka.

a) líð, *B.* b) sepulcro vel feretro. c) sic *F*; laugför, id., *B*;
leggfför, *A*; lægfær, *B.*

⁶) Constructio: ok ræsis mágr gekk þar á Gjallarbrú fyri
ríðusóttum a) bauga blíks b), er boðar vers elda féllu of afar-
menni.

a) proprie febris, h. l. de motu tremulo, vibratione. b) ad ver-
bum: clypeorum fulgoris i. e. gladii.

Statim ut dux ceciderat, exstingvere flammam conati sunt, quod cum effici non posset, totum¹ monasterium igne absumentum est.

Funus ducis Skulii.

242. Funus Skulii ducis clypeo in oppidum deportatum, ibique habitu ferali ornatum, et in æde Nicolai repositum est. Postero mane Asolvus et sui ad archiepiscopum adierunt, absolutionem petentes; quæ res etsi haud celeriter concessa est, tandem tamen absoluti sunt, donec regem convenirent, ut scirent, quid de tanto facinore statuendum censeret. Dein mortuus amplissimo funere elatus, et sepultus in æde Christi ab australi parte chori in muro lapideo infra locum, ubi funus regis Ingii conditum est²; funeri operam dedit archiepiscopus omnesque oppidani³. Dies emortalis Skulii ducis est dies nonus Kal. Junias; habuit annos quinquaginta unum⁴. Hujus mors [suis omnibus⁵ luctuosa fuit; erat enim perquam gratus, quod multis rebus consecutus est, [comitate et liberalitate⁶, qua nulli⁷ rei pepercit, quin suis largiretur; multis honoris titulos dedit aut uxorias condiciones conciliavit, qui in ejus amicitiam se insinuassent, aut ad alia commoda produxit; quibus rebus multorum gratiam sibi conciliavit. Prædium Reineuse, sibi a patre hæreditate relictum, in monasterium dedit, ibi eximium templum lapideum exstruendum curavit, cœnobiumque moniale instituit, cui⁸ pecunias attribuit. Multa alia eximia de ejus munificentia prædicari possunt. Fuit proceriori statura, tenero corpore, colore capillorum

¹) ferme, add. G. ²) quem funeri regis I., fratris sui paraverat, B, F, G. ³) omnes canonici, multi clericorum et Birkibeinorum, add. B, F, G. ⁴) tres, H. ⁵) multis, F. ⁶) primo comitate et humanitate, dein liberalitate et munificentia (facilitate), F, G, B. ⁷) pæne, add. F, G. ⁸) ingentes, add. B, F, H.

ex badio albicante, coma pulcherrima, facie recta et lucida, oculis pulcherrimis; omnes homines urbanitate et morum elegantia superavit; vox liquida, oratio in comitiis diserta. In eo pleræque res erant, quæ exinium principem ornarent; et si ultimus ille annus infelix ei non accidisset, dictum fuisset, eorum, qui ex ipso regum stemmate originem non duxerunt, neminem in Norvegia natum esse artibus liberalibus eo instructiorem. Moriens nullum filium reliquit¹.

¹) quatenus certo sciri potuit; sed sperandum est, Deo benignissime adjuvante futurum, ut ejus progenies Norvegiam diu ornet, *add. cet.*

